Ba 26 823k
M. FEDEROWSKI
LUD BIAŁORUSKI
T. IV

BIBLJOTEKA
Nr.....
Zakładu Etnologji U. S. B.

Michał Fedorowski

Ба 26 823 К

PRACE ETNOLOGICZNE
INSTYTUTU NAUK ANTROPOLOGICZNYCH I ETNOLOGICZNYCH
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO

1.

MICHAŁ FEDEROWSKI

LUD BIAŁORUSKI

NA RUSI LITEWSKIEJ

MATERJAŁY DO ETNOGRAFJI SŁOWIAŃSKIEJ
ZGROMADZONE W LATACH 1877—1905

TOM IV

Przysłowia, żarciki, wyrażenia stałe oraz zagadki ludu, mieszczan i zagrodowców z okolic Grodna, Sokółki, Białegostoku, Bielska, Wołkowyska, Słonima, Nowogródka, Słucka, Lidy, Wilejki, Święcian i Oszmiany.

Инв. 1953 г.
Бел. сектор
1994 г.

WYDANO Z ZASIŁKU FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ
WARSZAWA
TOWARZYSTWO NAUKOWE WARSZAWSKIE
1935

(Ба 4348)
92

REDAKTOR STANISŁAW PONIATOWSKI

BIBLJOTEKA
Nr. 407
Zakładu Etnologji U. S. B.
inw. 1814

25. 04. 2008

Drukarnia Zakł. Wyd. M. Arct, Sp. Akc. w Warszawie.

LUD BIAŁORUSKI

BIBLJOTEKA
Nr. 407
Zakładu Etnologji U. S. B.

MICHAŁ FEDEROWSKI

SZKIC AUTOBIOGRAFICZNY

Polak, katolik, z rodziny kaszubskiej, osiadłej w pierwszej ćwierci w. XIX w Ks. Warszawskiem, a z biegiem lat i na Litwie, urodził się 1 września 1853 r.; życie mu dał późniejszy powstaniec, emigrant, ADOLF (poległy w r. 1870 w bitwie pod Orleanem) i jego małżonka ELEONORA z GĄSOWICZÓW.

Od 13-go roku życia zagrożony gruźlicą, nauki odbywał z wielkiemi przerwami i niesystematycznie, większą część czasu spędzając na wsi, w Szczawnicy, w Meranie, niż na ławie szkolnej. Zdobył jednak nietylko staranne ale b. rozległe wykształcenie, dzięki wybitnym pedagogom jak: KRYSIŃSKI (matematyk), GROCHOWSKI, KRASIŃSKI, CZARKOWSKI (wychowaniec Uniwersytetu Wileńskiego, krajoznawca), TAJBERT (przyrodnik) GRUBECKI i inni, którzy mu przeważnie humaniorą meblowali głowę na stancji u rekt. KRYSIŃSKIEGO lub na wsi podczas wakacji.

W r. 1870, wzywany przez Rodzica, pragnie z kilku kolegami przedostać się do Francji, lecz przedsięwzięcie paraliżuje rewizja, areszt i dozór policyjny. Po dłuższym pobycie na południu, w latach 1870—72, wraca do kraju i pod kierunkiem światłego pijara FR. KRUPIŃSKIEGO studjuje filozofję i literaturę, korzystając z rad jego i zasobnej w cenne dzieła bibljoteki. W r. 1873 stan zdrowia i okoliczności rodzinne zmuszają go do obrania sobie zawodu ziemiańskiego i w tym celu zapisuje się na listę wolnych słuchaczy wydziału agronomicznego Akademji Pietrowsko-Razumowskiej pod Moskwą. Powtórne zapalenie płuc zmusza go niestety, po 5-ćio miesięcznym pobycie, wracać do kraju, gdzie podreparowawszy nieco chore płuca w Szczawnicy, praktycznie i teoretycznie jako praktykant agronomiczny kształci się w pierwszorzędnych gospodarstwach postępowych jak ś. p. FR. LUTOSŁAWSKIEGO w Drozdowie Górn. pod Łomżą, następnie we Włodowicach w Olkuskiem, i w kilku innych (praktyka ogrodnicza w Ursynowie pod Warszawą, pszczelnicza u dyr. LEWICKIEGO).

Dom jego rodziców i krewnych często odwiedzali znani uczeni, literaci, artyści (ZMORSKI R., KUCZ, WÓJCICKI, LESZNOWSKI, KLOSS rzeźb., kanon. BOGDAN, CHĘCIŃSKI, KRÓLIKOWSKI, CHOMIŃSKI i k. in.). W takiej atmosferze wzrastając, nic dziwnego, że marzeniem jego był zawód pisarski, do którego tym większy poczuł pociąg, gdy, zaglądając często w tych latach do Krakowa, miał sposobność poznać wielu przedstawicieli tamtejszego świata naukowo-literackiego, którzy mu nie skąpili rad chętnych i wskazówek. W tym właśnie czasie kreślone

w wolnych chwilach od zajęć rolniczych artykuły zaczyna umieszczać w czasopismach krakowskich i prowincjonalnych (Gaz. Kielecka).

W r. 1875, zachęcany przez KARŁOWICZA, KOLBERGA I GLOGERA, przystępuje do studjowania etnografji krajowej i jednocześnie gromadzi w pow. olkuskim materjały do monografji p. t. „Lud okolic Żarek, Siewierza i Pilicy", której rękopis, wyleżawszy się kilkanaście lat w Jeżewie, wyszedł dopiero z pod prasy w latach 1888—89, wydany nakładem Kasy Mianowskiego. W r. 1877, jednocześnie z wybuchem wojny z Turcją, wezwany pod broń przesłużył $^1/_2$ roku, poczem jako jedynak ukazem carskim zwolniony z szeregów, bawi rok czasu w domu marszałkostwa SZWYKOWSKICH w pow. prużańskim na Litwie i tu zaczyna na podstawie sumiennych badań gromadzić notaty fizjograficzne, archeologiczne, etnograficzne i statystyczne do opracowania wszechstronnej monografji zachodnio-północnej Rusi Litewskiej. Przerzucany zbiegiem okoliczności, to jako właściciel majątku, to znów jako dzierżawca, z powiatu do powiatu, z gubernji do gubernji, a wciąż zachęcany przez Akademję Umiejętności (ś. p. IZYDORA KOPERNICKIEGO, KOLBERGA, DUNAJEWSKIEGO i in.) w przeciągu lat 30-tu bada kolejno po prużańskim pow. następujące: białostocki, sokólski, lidzki, słonimski, wołkowyski, wilejski, bielski, grodzieński, augustowski, nowogrodzki i słucki. (Notat zgórą 200 tys. na 20 tomów druku). W okresie powyższym jest w nieustannym kontakcie z Krakowem, najsampierw jako współpracownik Komisji Fizjograficznej, a z biegiem czasu Antropologicznej; bada florę dziko na Białorusi rosnącą i sporządzone zielniki i opracowane monografje składa w Akademji. Jednocześnie, w ostatniej ćwierci ubiegłego wieku jako delegat na Litwie krakowskiego Towarzystwa opieki nad zabytkami sztuki i kultury, bada na Rusi Litewskiej kościoły, pałace, bóżnice, obok tego bada i rozkopuje sadyby pierwotne, usypiska, kurhany i całe cmentarzyska, przytem skrzętnie gromadzi wszelkie przyczynki do mapy Litwy przedhistorycznej, a okazy przez się zdobyte, tak archeologiczne jako też etnograficzne, przyrodnicze i graficzne przesyła do tymczasowego depozytu ś. p. ZYGMUNTOWI GLOGEROWI (okazów archeologicznych około 11 tys., etnograficznych bezmała 1000 etc.) a dublety składa: w Muzeum Dzieduszyckich we Lwowie (etnogr.), w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa (etnogr. i archeol.), w Towarzystwie Krajoznawczem (etnogr. i paleont.), w Uranji (grafika), w Bibljotece Publicznej (grafika, książki), w Muzeum Narodowem w Krakowie (archeol.), w Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie etc. W tym również okresie czasu prace swoje oraz krótsze lub dłuższe przyczynki umieszcza w Pamiętniku Fizjograficznym, w Wiśle, liczne przysłowia w Księdze Przysłów S. ADALBERGA, w Księdze jubileuszowej na cześć Mickiewicza etc.

W r. 1889 MICHAŁ FEDEROWSKI otrzymuje z Komisji Antropologicznej Akademji Umiejętności piśmienne wezwanie do opracowania wszechstronnej monografji Rusi Litewskiej, w którem Akademja „nie bacząc na ilość tomów, zobowiązuje się corocznie tom po tomie wydawać". (Tom I-y bezmała drukowany był przez lat 7, następny wyszedł po latach 5-u...). Prace etnograficzne Federowskiego p. t. „Lud Białoruski na Rusi Litewskiej. Materjały do Etnografji słowiańskiej" dotychczas są opracowane w 11-stu grubych tomach (włącznie z wytłoczonemi w 14-u). Akademja publikować je zaczęła począwszy od r. 1897. W r. 1899 FEDEROWSKI zostaje wpisany na listę członków Komisji Antropologicznej Akademji

Umiejętności w Krakowie. Mniejwięcej w tym również czasie mianowany zostaje członkiem wielu innych instytucji naukowo-kulturalnych, jak Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie (1897), Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, Towarzystwa Numizmatyczno-Archeologicznego w Krakowie, Wileńskiego Towarzystwa Sztuk pięknych etc.

W r. 1905 FEDEROWSKI po rozbiciu ziemiańskiem osiada na stałe w Warszawie i tu w dalszym ciągu, o ile mu czas, siły i środki pozwalają, pracuje nad swoją Rusią Litewską oraz zasila szeregiem prac w zakresie historji, krajoznawstwa, etnografji, sztuki i archeologji niektóre czasopisma, jak Kwartalnik Litewski, Ziemia, Kurjer Warszawski etc. W r. 1906 FEDEROWSKI, wezwany przez ordynata hr. MAURYCEGO ZAMOYSKIEGO, wziąwszy do pomocy JÓZEFA TOKARZEWICZA, bada pod względem krajoznawczym i etnograficznym Zamoyszczyznę. Całe to jednak przedsięwzięcie kończy się na badaniach archiwalnych; po zebraniu bowiem materjału do powiatu zamoyskiego i biłgorajskiego ruch wolnościowy, a raczej szykany policji i urzędników, paraliżują dalsze badania. (Liczne notaty z braku środków dotąd nieogłoszone).

W r. 1906 biskup Wileński, bar. ROPP, wzywa FEDEROWSKIEGO do Wilna dla założenia i puszczenia w ruch 4-ch czasopism polskich dla mieszczan i ludu [„Przyjaciel ludu", „Robotnik", „Anioł Stróż" (dla dziatek) i „Słowo Boże"]. Z zadania tego FEDEROWSKI wywiązuje się dość sumiennie, zapełnia pisma bowiem w znacznej części artykułami swego pióra, a po wydaniu 24-ch numerów, utarłszy dalszą drogę, zdaje redaktorstwo i dyrektywę nowokreowanemu redaktorowi.

W r. 1910, po zgonie ś. p. Z. GLOGERA, FEDEROWSKI wespół z KORZONEM pracuje przez $1^1/_2$ roku w t. zw. komisji Glogerowskiej nad zinwentaryzowaniem, oszacowaniem i wydaniem do właściwych instytucji zapisanych przez nieboszczyka zbiorów. Między r. 1910 a 20 FEDEROWSKI opracowywa 4-ry tomy Rusi Litewskiej, wydaje kilka broszur i prac obszerniejszych („Wspomnienia z nad Niemna", „Zygmunt Gloger", „Zbiory graficzne D. Witke-Jeżewskiego", „Wspomnienia Włodowic"); obok tego puszcza w świat pod swoją dyrektywą kilka książek i broszur uproszony przez ich autorów (jak np. „Zamek Ogrodzieniecki" etc.).

W r. 1920 FEDEROWSKI jako współpracownik literacki wstępuje na służbę do Wydziału Propagandy Sztabu IIa M. S. Wojsk., gdzie pisze odezwy, wiersze, marsze i piosenki do licznych czasopism, śpiewników, jednodniówek, wydawanych przez tę instytucję. Dnia 1 września t. r. zostaje mianowany przez P. Ministra jako archiwista propagandy urzędnikiem cywilnym 9-ej kategorji. Dnia 1 grudnia 1920 wskutek likwidacji Propagandy rozkazem ministerjalnym przeniesiony zostaje jako urzędnik 8-ej kategorji (referent) do Oddziału III Szt. Sekcji Oświaty i Kultury M. S. Wojsk., gdzie spełnia po dziś dzień przywiązane do tej posady obowiązki.

Warszawa, 10.VI. 1921 r. *Michał Federowski*

PRZEDMOWA

Gdy po wielce różnorodnych kolejach swego życia został ś. p. MICHAŁ FEDEROWSKI na jesieni 1921 r. współpracownikiem naukowym etatowym Zakładu Etnologji Instytutu Nauk Antropologicznych Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, zabrał się natychmiast z wielką pasją do pracy nad swym „Ludem Białoruskim". By się tej pracy całkowicie poświęcić nietylko przeniósł wszystkie swoje materjały naukowe i książki do zacisznej pracowni, którą otrzymał w Instytucie, ale i sam w niej zamieszkał. Zdawało się, że teraz praca Jego pójdzie w szybkim tempie, jak to zapowiadało kilka świetnych referatów, wygłoszonych na posiedzeniach naukowych naszego Instytutu w pierwszej połowie 1922 r. Niestety od połowy tegoż roku zdrowie ś. p. FEDEROWSKIEGO zaczęło się stale pogarszać, na co silnie wpływały coraz cięższe warunki materjalne, wywołane ówczesną katastrofalną dewaluacją waluty polskiej. Przeczuwając nadchodzący kres życia, sporządził ś. p. FEDEROWSKI w maju 1923 r. testament, w którym przekazał wszystkie swe zbiory i rękopisy naukowe Instytutowi Nauk Antropologicznych T. N. W. Wkrótce potem 10.VI. 1923 życie zakończył.

Nie miejsce tutaj, w przedmowie, na charakterystykę Zmarłego i ocenę Jego zasług naukowych. Godnym jest On bowiem obszernego i wszechstronnego życiorysu, do którego liczne materjały przekazał testamentem Panu STEFANOWI DEMBEMU. Przyszły biograf FEDEROWSKIEGO uwzględnić przytem musi nietylko Jego prace naukowe, drukowane i niedrukowane, ale również i Jego wieloletnią działalność publicystyczną i obywatelską. Choć bowiem wcześnie zaczął pracować FEDEROWSKI na polu naukowem, nigdy się wyłącznie w nim na dłużej nie zatrzymywał. Praca naukowa była tylko jedną z wielu dziedzin, w których się wyładowywała Jego bogata i szeroka umysłowość. Ale nietylko głęboka i oryginalna strona intelektualna cechowała Zmarłego, miał On również i serce gorące, czułe na sprawy publiczne i niedolę ludzką. Pracę swą, czy na roli czy z piórem w ręku, zwłaszcza na Kresach Wschodnich w najcięższym dla polskości ostatnim ćwierćwieczu XIX stulecia, traktował Zmarły przedewszystkiem jako służbę dla Ojczyzny. A gdy już jako starzec doczekał się Wojny Europejskiej odrazu całem sercem stanął po stronie KOMENDANTA, wchodząc w kontakt z Polską Organizacją Wojskową i Legjonami, w których miał syna. Później w czasie wojny z bolszewikami oddał całkowicie swe pióro na użytek propagandy wojskowej. Dobrze więc zasłużony był Krzyż P. O. W., którym udekorowana została niestety już tylko trumna Zmarłego.

Pracując na rozmaitych polach, zawsze jednak uważał ś. p. FEDEROWSKI „Lud Białoruski" za główne i najważniejsze zadanie swego życia. Chciał On zrobić dla ludoznawstwa białoruskiego pod względem zakresu i metody coś więcej

jeszcze niż zrobił KOLBERG swym „Ludem Polskim" dla ludoznawstwa polskiego. Pracę swą rozplanował na 14 tomów, jak o tem mówi w wyżej podanym szkicu autobiograficznym, sądził bowiem, że materjałów rękopiśmiennych starczy Mu aż na 11 tomów. Nie wiem jaką wielkość planował Autor dla tych niewydanych tomów, jeśli mierzyć je jednak wielkością przeciętną pierwszych trzech, już wydanych, to rękopisów na 11 tomów nie starczy, choć materjałów starczyłoby może i na więcej tomów, gdyby je opracowywał sam Autor, uzupełniając notaty bogatemi zasobami swej świetnej pamięci oraz danemi porównawczemi, czerpanemi z literatury. W każdym bądź razie poza niniejszym tomem IV starczy pozostałych materjałów na wydanie conajmniej 6 dużych tomów, z których dwa obejmą wspaniały zbiór pieśni ludowych białoruskich (przeszło 2000 tekstów z przeszło 1000 melodyj), dalsze 3 obejmą zwyczaje rodzinne i doroczne oraz życie codzienne wraz z kulturą materjalną i wreszcie w ostatnim tomie potraktowane zostanie życie już nie ludu ale głównie szlachty na Rusi Litewskiej.

Zgodnie z planem Autora przystąpiłem naprzód do wydania przysłów, aczkolwiek materjały do nich pozostawione były w stanie bardziej surowym niż np. materjały do pieśni ludowych. Na szczęście Instytut nasz w krótkim czasie po zgonie ś. p. FEDEROWSKIEGO pozyskał współpracownika naukowego, wysoce odpowiedniego do opracowywania Jego rękopisów, w osobie Pana CZESŁAWA PIETKIEWICZA. Spędziwszy kilkadziesiąt lat na Kresach Wschodnich i posiadając świetną znajomość zarówno języka małoruskiego jak i białoruskiego, CZESŁAW PIETKIEWICZ wykazał swą nadzwyczaj gruntowną znajomość kultury ludowej Kresów zarówno w szeregu mniejszych prac naukowych jak i w obszernej monografji etnograficznej p. t. „Polesie Rzeczyckie", której tom I wydała Akademja Umiejętności (1928). Dzięki zasiłkowi, otrzymywanemu od Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego mógł Pan PIETKIEWICZ użyć znaczną część swego czasu na przygotowywanie do druku materjałów naukowych ś. p. FEDEROWSKIEGO, a przedewszystkiem niniejszych „Przysłów". Materjały do nich składały się z blisko 28000 kartek, z czego po wydzieleniu odmianek, dubletów i wyciągów z literatury powstał niniejszy zbiór, liczący 13230 numerów. Uzupełnią go pod niejednym względem materjały, już uporządkowane, do Słownika białoruskiego, liczącego 2090 numerów, którego druk odkładam do jednego z dalszych tomów.

Największą trudnością wydawniczą przy opracowywaniu niniejszego tomu była sprawa pisowni, która zresztą i w poprzednich trzech tomach nie została rozstrzygnięta w sposób, całkowicie zadawalający zarówno Autora jak i Jego wydawców z ramienia Akademji Umiejętności. Nie będąc fachowym językoznawcą i zapisując teksty białoruskie na użytek etnografów, a nie dialektologów, i to w czasie, kiedy dialektologja nasza była jeszcze w powijakach, autor „Ludu Białoruskiego" stosował polską pisownię konwencjonalną, uzupełniając ją stosunkowo niewielką ilością znaków diakrytycznych, niezawsze zresztą szczęśliwie wybranych. W notatach, pisanych w ciągu paru dziesiątków lat, pisownia ta ulegała wahaniom, pomimo to jednak należałoby uznać próby zarówno przerabiania jak i ujednostajniania tej pisowni po zgonie Autora za chybione. Mając bowiem ucho bardzo wrażliwe na różnice fonetyczne, zapisywał On naogół bardzo starannie, jak to zaświadczają i obcy specjaliści, i zapisywał każdorazowo ściśle to, co słyszał.

A ponieważ opowiadali Mu nietylko włościanie białoruscy, ale często i Polacy zbiałoruszczeni (np. szlachta zagrodowa i drobne mieszczaństwo) lub Białorusini silnie spolonizowani (np. długoletnia służba dworska), więc też niema mowy o bezwzględnej czystości czy poprawności białoruszczyzny w tekstach FEDEROWSKIEGO. Wielką rozmaitość drobnych różnic gwarowych na badanych terenach podkreślał dobitnie i sam Autor w przedmowach do tomów I i II. Być może, że przygotowując osobiście do druku t. IV, Autor usunąłby niektóre zbyt silnie już zaakcentowane wpływy języka polskiego czy rzadziej rosyjskiego i zredagował odnośne numery w formie, bardziej typowej dla danego powiatu. Być może, że uczyniłby to również i językoznawca, świetnie obeznany ze wszystkiemi gwarami zachodnio-białoruskiemi. Sądzę jednak, że taki specjalista (gdybyż się tylko znalazł!) miałby o wiele wdzięczniejsze zadanie do spełnienia przez samodzielne zapisywanie tekstów gwarowych z ust ludu białoruskiego niż np. korygowanie tekstów niniejszych „Przysłów", których pochodzenie, poza nazwą powiatu, nie jest ściślej określone na kartkach. Traktując siebie jako wydawców etnografów, a nie wydawców dialektologów, uważaliśmy wraz z Panem PIETKIEWICZEM za wskazane zachować pisownię, jaknajbliższą pisowni zapisek Autora. Płynąć stąd muszą liczne i pozorne niekonsekwencje w pisowni nietylko tych samych wyrazów na terenie jednego i tego samego powiatu, ale często nawet pisownia jakiegoś wyrazu w tekście numeru inna jest niż bardziej prawidłowa (od strony białoruszczyzny!) pisownia tegoż wyrazu w nagłówku tego samego numeru. Świadome utrzymanie tych wszystkich różnorodności pisownianych pozwoli może czytelnikowi dobrze odczuć tę płynną, żywą białoruszczyznę folwarczną, zagrodową i drobnomieszczańską, której nie zaczęła jeszcze ujednostajniać nieznana w czasach badań FEDEROWSKIEGO białoruska szkoła ludowa. Zaznaczyć jednak muszę, że nie została utrzymana pisownia wielu notat, które nie wyszły z pod ręki Autora, lecz dostarczone Mu były przez inne osoby, a wśród nich i takie, które z trudnością posługiwały się piórem.

Zachowując pisownię autora, wprowadziłem jednak inne oznaczenia dyftongów, a mianowicie ˌyè i ˌuò zamiast i̯e i u̯o (t. I) wzgl. i̯è i u̯ò (t. II i III), ponieważ, jak pisze ROZWADOWSKI, użycie w t. I znaków i̯e i u̯o polegało „poczęści na nieporozumieniu między autorem a wydawcą tomu pierwszego, poczęści zaś na niedostatecznym opisie fonetycznym autora" (t. II, str. XXIX). Dodam, że dyftongi te Autor w rękopisach oznacza przez ë i ö, co jednak słabiej zaznacza ich właściwy charakter niż nasze ˌyè i ˌuò. Pomijanie dyftongów w pisowni wielu wyrazów obok ich uwzględniania w tychże wyrazach w innych numerach wynika z ich częstego zanikania pod wpływem języka polskiego, co najsilniej zaznacza się, zdaniem FEDEROWSKIEGO, w pow. Sokólskim, gdzie zamiast ˌuò występuje prawie stale ò zaś ˌyè słyszy się już tylko w śpiewie.

Drugie odchylenie od pisowni Autora, a raczej jej uzupełnienie, stanowi w niniejszym tomie akcentowanie. W notatach Autora występuje ono dość rzadko, tak jakgdyby notował On tylko akcenty, co do których nie chciał mieć później wątpliwości. Ponieważ jednak akcentowanie nie nastręcza większych trudności i w poprzednich tomach zostało przez Autora podane, więc w niniejszym tomie zostało ono przeprowadzone przez Pana PIETKIEWICZA, który opierał się przytem zarówno na akcentowaniu w poprzednich tomach jak i na własnej znajomości

białoruszczyzny. Pamiętać jednak należy, że i w zakresie akcentowania występują często wahania, które na szeregu przykładów zilustrował Autor w przedmowie do t. II (str. XXVI—XXVII).

Podobnie jak akcenty tak i zanikające akania—niefortunnie oznaczane przez ä (akanie samogłoski e) i przez â (akanie samogłoski o)—w notatach Autora są rzadkie, zamierzał On je jednak uwzględniać w manuskrypcie do druku, z którego gotowych pierwszych kilkunastu kartek i myśmy korzystali. Pamiętać jednak należy to, co sam Autor mówi w przedmowie do t. II (str. XXV—XXVI) o późnym zauważeniu przez siebie zanikającego akania i powstałych przez to niekonsekwencjach w rękopisach.

Układ niniejszego tomu odpowiada ściśle planowi, pozostawionemu przez Autora, z pominięciem jednak skorowidzów, których sporządzenie musiałoby znacznie opóźnić termin wydania dzieła, które i tak już długo pozostawało w druku. Zresztą wobec starannego wyboru wyrazów naczelnych i licznych odsyłaczy skorowidz—choć zawsze pożądany—nie jest tutaj niezbędny.

W przedmowie do niniejszego tomu Autor dałby niewątpliwie ważne i ciekawe uwagi o poszczególnych działach zebranej tu twórczości ludowej, jak to widać z przygotowywanych do przedmowy notat porównawczych z literatury. Natomiast własnych odnośnych notat pozostawił bardzo mało, zbyt zapewne ufając swej naogół znakomitej pamięci. Niestety pamięć i Jego z czasem zaczęła zawodzić, jak to np. widać z następującej notatki:

„Przysłowia zrozumiałe nie uważałem za potrzebne objaśniać, innych znaczenie znajdzie badacz u autorów, pod danym przysłowiem zacytowanych, ale muszę i to nadmienić, że znalazło się kilkaset i takich, których, licząc przy zapisywaniu na swą pamięć, po latach trzydziestu, osiadłszy na bruku warszawskim, nie zdolny byłem objaśnić".

W niektórych przypadkach dodał objaśnienia Pan PIETKIEWICZ, który dorzucił też i trochę przysłów. Wszystkie te dodatki łatwo się wyróżniają obejmującym je nawiasem { }.

Ciekawa jest notatka Autora o przekleństwach, których „Białorusin nierównie ma w swem repertuarze więcej aniżeli życzeń", a mianowicie:

„Przejechawszy wzdłuż i wszerz większą połowę naszej rodzinnej ziemi, śmiało rzeknąć mogę, iż nigdzie nie zdarzyło mi się słyszeć tak strasznych przekleństw, jakie w tutejszych stronach niemal codziennie słyszeć się dają. Lud napozór spokojny byle jednak sposobności nie pominie, żeby nie wygłosić całego zasobu klątw, a kobiety szczególnie celują w tym razie. W wymawianiu przekleństw jest coś pogańskiego, nie czynią tego bowiem w sposób krótki, dosadny a głośny, jak się to zwykle dzieje na Mazowszu i w wielu innych miejscowościach naszego kraju, lecz klątwę po klątwie wygłasza się tu przeciągłym i monotonnym głosem, co na uchu postronnego słuchacza nadzwyczaj nieprzyjemne i, że tak rzeknę, straszne sprawia wrażenie".

Do „Przezwisk" i „Mianuszek" odnoszą się następujące dwie krótsze uwagi Autora:

„Przezwiska często występują w kłótni, jakkolwiek nie można nazwać ich połajankami" oraz „Rzadko żeby kobieta nosiła jaką „mianuszkę", zwykle nazywane bywają po imieniu w zdrobniałej formie mimo późnej zgrzybiałej starości".

Chociaż ś. p. FEDEROWSKI był przedewszystkiem etnografem terenowcem, a nie etnologiem analitykiem czy syntetykiem, to jednak w swoim czasie dobrze znał literaturę przedmiotu i zamierzał ją uwzględniać we własnych opracowaniach. Po wyjściu z terenu do miasta, gdzie praca zarobkowa i różnorodne obowiązki społeczne przez długie lata przeszkadzały Mu wrócić do „Ludu Białoruskiego", nie był już w stanie śledzić za postępami odnośnej literatury naukowej. Dlatego też i załączony poniżej „Spis prac do paremjografji białoruskiej" doprowadził Autor tylko do r. 1897. Pozostawiłem go bez uzupełnień, aby czytelnik jasno widział, że choć tom niniejszy wychodzi w r. 1935, to jednak w historji nauki winien on należeć jeszcze do końca zeszłego stulecia. O takim istotnym datowaniu tomów pośmiertnych „Ludu Białoruskiego" niech dobrze pamiętają ci, co będą z nich korzystać lub je omawiać.

Podobnie jak dawniejsze tomy „Ludu Białoruskiego" tak i niniejszy tom IV nie jest wolny od licznych usterek druku. Przyczyny tego łatwo zrozumie ten, kto drukował u nas w obcym języku, a przytem uwzględni te różnice w pisowni i akcentowaniu, o których wyżej mówiłem. Do załączonego na końcu wykazu nie weszły te błędy, które uważny czytelnik, nawet nie znający głębiej języka białoruskiego, sam z łatwością poprawi. Należy tu np. mylnie wydrukowane ì zamiast zwykłego i w wyrazach, mających właściwy akcent na innej samogłosce. Nie uwzględniono również mylnie postawionego akcentu, jeżeli ten sam wyraz wydrukowany jest z właściwym akcentem bądź w nagłówku tegoż numeru, bądź w sąsiednich numerach. Następnie nie weszły do wykazu błędów opuszczenia akcentu w wyrazach z dyftongami, gdyż tam z reguły akcentowane są dyftongi. Wreszcie pominięte są w tym wykazie akcenty, opuszczone w wyrazach dwuzgłoskowych z ŭ, gdyż w nich akcent przypada oczywiście nie na ŭ a na drugą samogłoskę.

Środków na wydanie niniejszego tomu udzielił Towarzystwu Naukowemu Warszawskiemu Fundusz Kultury Narodowej, za co składam na ręce Dyrektora Funduszu, Pana STANISŁAWA MICHALSKIEGO, wyrazy głębokiej wdzięczności. Niestety praca wydawnicza dłużyła się z najrozmaitszych powodów, mimo to jednak zarówno Dyrekcja Funduszu Kultury Narodowej jak i Zarząd Towarzystwa Naukowego Warszawskiego oczekiwały jej końca z wyrozumiałą cierpliwością, za którą jestem Im szczerze zobowiązany. Najserdeczniej dziękuję wreszcie WSzanownej PANI MICHAŁOWEJ FEDEROWSKIEJ oraz SYNOM ZMARŁEGO zarówno za życzliwy stosunek do Instytutu Nauk Antropologicznych T. N. W. przy wykonywaniu ostatniej woli ś. p. FEDEROWSKIEGO, jak i za stałą gotowość do pomocy przy wydawaniu Jego materjałów.

Praca wydawnicza nad następnemi dwoma tomami, mającemi objąć białoruskie pieśni ludowe, będzie już bez porównania szybsza, bo materjał do nich jest już prawie gotowy do druku. Obyż się tylko rychło znalazły środki na druk, gdyż „Pieśni białoruskie" FEDEROWSKIEGO nietylko zachwycą swym bogactwem tekstów i melodyj zarówno etnografów, jak muzykologów i szerokie rzesze miłośników pieśni ludowej, ale, co ważniejsza, podobnie jak dotychczasowe tomy „Ludu Białoruskiego" będą nowym wspaniałym pomnikiem niezmordowanej pracy polskiej na Kresach Wschodnich Rzeczypospolitej.

Zakład Etnologji I. N. A. E.
18.VII. 1935.

Stanisław Poniatowski

SPIS PRAC DO PAREMJOGRAFJI BIAŁORUSKIEJ,

podany w porządku chronologicznym za czas od r. 1840—1897 [1]).

1. Rypiński A.: „Białoruś". Paryż, 1840. Str. 209—216.
2. Czeczot J.: „Piosnki wieśniacze z nad Niemna i Dźwiny oraz niektóre przysłowia i idiotyzmy w mowie Sławiano-Krewieckiej" i t. d. Wilno, 1846. (Są tu i zagadki).
3. Tyszkiewicz E.: „Opisanie powiatu Borysowskiego". Wilno, 1847. Str. 411—438.
4. Шпилевскій П.: „Бѣлорусскія пословицы". Petersburg, 1853.
5. Зеленскій И.: „Минская губернія". Petersburg, 1864. (Przysłowia gospodarskie, str. 336—344).
6. Гильтебрандтъ П.: „Сборникъ памятниковъ народнаго творчества въ сѣверо-западномъ краѣ". Wilno, 1866.
7. Столпянскій Н.: „Девять губерній Западнаго края". Petersburg, 1866.
8. Кулжинскій Г.: „О сборникѣ западнорусскихъ пословицъ и приговорокъ". Гродн. Губ. Вѣд. 1866, Nr. 41. (To samo i w Вил. Губ. Вѣд. 1866).
9. ...: „Пословицы и загадки русскія и литовскія". Виленскій Календарь на 1866 г.
10. Носовичъ И.: „Сборникъ бѣлорусскихъ пословицъ". Записки И. Р. Геогр. Общ. по Отд. Этн. I, 251—485. Petersburg, 1867.
11. Носовичъ И.: „Словарь бѣлорусскаго нарѣчія". Petersburg, 1870. (Sporo przysłów wschodnio-białoruskich, objaśniających niektóre wyrazy).
12. Носовичъ И.: „Сборникъ бѣлорусскихъ пословицъ". Petersburg, 1874. (Przysłowia i zagadki z ust ludu wschodnio-białoruskiego. Jest to największy zbiór przysłów białoruskich, jaki się dotąd ukazał).
13. Karłowicz J.: „Przyczynek do zbioru przysłów, piosnek, ucinków i przypowieści". Warszawa, 1880.
14. Dybowski W.: „Przysłowia białoruskie z powiatu Nowogródzkiego". Zbiór Wiad. do Antrop. Kraj., V, str. (3)—(23). Kraków, 1881. (Wszystkich przysłów 768).

---

[1]) Spis ten miał być doprowadzony do r. 1905, jak świadczy tytuł w rękopisie Autora. Nie jest on kompletny, brak w nim bowiem 9 prac, wydanych przed r. 1897, które podają „Матар'ялы да беларускае бібліографіі, Т. IV: этнографія" (Менск 1927). Ta ostatnia bibljografja podaje 48 NN („Прыказки", str. 66—67, i „Загадки", str. 67—68) za czas 1844—1920, lecz i ona jest niezupełna, nie wymienia bowiem np. NN 1, 2, 3, 13, 16 i 18 z powyższego spisu M. FEDEROWSKIEGO.

15. Dybowski W.: „Zagadki białoruskie z gub. Mińskiej". Zbiór Wiad. do Antrop. Kraj., X, str. (157)—(168). Kraków, 1886.
16. Романовъ Е.: „Бѣлорусскій Сборникъ". T. I, str. 290—337. Kijów, 1887. (Ogółem przysłów 757, zagadek 450; wszystkie bez wyjątku zapisane w gub. Mohilewskiej).
17. Радченко З.: „Гомельскія народныя пѣсни". Зап. И. Р. Геогр. Общ. по Отд. Этн. XIII, Petersburg, 1888. (Na str. 246—249 przysłów 83).
18. Orzeszkowa E.: „Kwiaty i ludzie nad Niemnem". Wisła, IV, str. 4—13. Warszawa, 1890. (160 przysłów i 24 zagadki z okolic Grodna w tłumaczeniu polskiem).
19. Шейнъ П.: „Матеріалы для изученія быта и языка русскаго населенія сѣверо-западнаго края". Tom II, Petersburg, 1893. (Na str. 472—499 ogółem 195 przysłów i 146 zagadek, zebranych na całym obszarze przez Białorusinów zasiedlonym. Język wiele pozostawia do życzenia).
20. Добровольскій В.: „Смоленскій этнографическій сборникъ часть III: Пословицы". Petersburg, 1894. (Zbiór przysłów zebranych w zachodnich powiatach gub. Smoleńskiej).
21. Wasilewski L.: „Zagadki białoruskie". Mater. Antrop.-Arch. i Etnogr. II, str. 5—13. Kraków, 1897.

SKRÓTY

Miejscowości

B. = pow. Bielski
Bł. = „ Białostocki
Br. = „ Borysowski
G. = „ Grodzieński
Ih. = „ Ihumeński
L. = „ Lidzki
M. = „ Miński
N. = „ Nowogródzki
O. = „ Oszmiański
P. = pow. Prużański
Sc. = „ Słucki
Sk. = „ Sokólski
Sł. = „ Słonimski
Ś. = „ Święciański
W. = „ Wołkowyski
Wl. = „ Wileński
wb. = wschodnio-białoruskie
zb. = zachodnio-białoruskie

Objaśnienia

id. = idem
j. w. = jak wyżej
ob. = obacz
obj. = objaśnienie
odm. = odmianka
ok. = okolica (zaścianek)
prw. = porównaj
prz. = przysłowie
p. w. = pod wyrazem
skr. = skorowidz
wyr. = wyrażenie
zag. = zagadka
zn. = znaczy
w. = wieś

Literatura

c: = czeskie
n. = numer
p: = polskie
r: = wielkoruskie
u: = ukraińskie
wb: = wschodnio-białoruskie
zb: = zachodnio-białoruskie

A. = Adalberg Samuel: „Księga przysłów, przypowieści i wyrażeń przysłowiowych polskich". Warszawa, 1894.

B. = Brzozowski Korab Franciszek: „Przysłowia polskie". Kraków, 1896.

Bar. = Barącz X. S.: „Bajki, fraszki, podania, przysłowia i pieśni". Lwów, 1886.

Cz. = Czeczot Jan: „Piosnki wieśniacze z nad Niemna i Dźwiny oraz niektóre przysłowia" i t. d. Wilno, 1846.

Czb. = Czubinskij P. P.: „Труды Этнографическо-Статистической Экспедиции въ Западно-Русскій Край" i t. d.

D. = Dal Władimir: „Пословицы русскаго народа". I—II. Petersburg—Moskwa, 1879. (Zbiór przysłów wielkorosyjskich, jakkolwiek są w nim także i niektóre przysłowia białoruskie).

Db. = Dybowski Władysław: „Przysłowia Białoruskie z powiatu Nowogródzkiego". Zbiór Wiad. do Antr. Kraj. V, 1881 oraz „Zagadki białoruskie z gub. Mińskiej". Zbiór Wiad. do Antr. Kraj. X, 1886.

E. O.= Этнографическое обозрѣніе.

G,Gl.= Gloger Z.: „Przysłowia ludu z okolic Tykocina", Wisła X, 1896.

H. = Hulakovskij J. E.: „Česká přisloví". Praga, 1896.

K. = Kolberg Oskar: Lud.

Kn. = Kondratowicz (Władysław Syrokomla): „Wędrówki po moich niegdyś okolicach". Wilno, 1853.

Kr. = Kraszewski Józef Ignacy: „Litwa. Starożytne dzieje, ustawy, język, wiara, obyczaje, pieśni, przysłowia" i t. d. Warszawa, 1850.

L. B.= Federowski Michał: „Lud Białoruski". I—III. Kraków, 1897—1902—1903.

Nm. = Nomis M.: „Українскі приказки, прислівъя и таке инше". Petersburg, 1864. (W zbiorze tym są umieszczone wszystkie przysłowia małoruskie, zebrane przez autorów polskich i ruskich do r. 1864).

Nsb. = Nosowicz I. I.: „Сборникъ бѣлорусскихъ пословицъ". Petersburg, 1874.

Nsł. = Nosowicz I. I. „Словарь бѣлорусскаго нарѣчія". Petersburg, 1870.

Nw. = Nowosielski Antoni: „Lud Ukraiński". Wilno, 1857.

Orz. = Orzeszkowa Eliza: „Kwiaty i ludzie nad Niemnem". Wisła IV, 1890.

R. = Radczenko Zinajda: „Гомельскія народныя пѣсни съ приложеніемъ мѣстныхъ пословицъ". Petersburg, 1888.

Rm. = Romanow E.: „Бѣлорусскій Сборникъ". T. I. Kijów, 1887.

Rp. = Rypiński Aleksander: „Białoruś". Paryż, 1840.

Sz. = Szejn P. W.: „Матеріалы для изученія быта и языка русскаго населенія Сѣверо-западнаго Края". T. II. Petersburg, 1893.

T. = Tyszkiewicz Eustachy: „Opisanie powiatu Borysowskiego". Wilno, 1847.

Wsł. = Wisła.

Z. W.= Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej.

DRUKI I ZNAKI

Garmontu zwykłego użyto do tekstu białoruskiego.

Garmontu rozstrzelonego użyto do wyrazów i zdań, przejętych z rosyjskiego.

Petitem drukowano objaśnienia polskie.

Kursywą drukowano literaturę paremjograficzną.

... oznacza wyrazy z numeru głównego, powtarzające się w odmiance, których ustalenie nie nastręcza trudności.

( ) zawiera wyrazy niezawsze mówione.

[ ] zawiera wyrazy wzgl. zwroty, zastępujące wyrazy wzgl. zwroty je poprzedzające. Niekiedy podana w tym nawiasie tylko odmienna końcówka np. w 283, w paru jednak razach stoi w tym nawiasie i cała odmianka np. 7691 i 7693.

{ } zawiera dodatki Czesława Pietkiewicza.

SPIS RZECZY

MICHAŁ FEDEROWSKI (Szkic autobiograficzny) V
PRZEDMOWA VIII
SPIS PRAC DO PAREMJOGRAFJI BIAŁORUSKIEJ XIII
SKRÓTY XV
DRUKI I ZNAKI XVI

Rozdział I. PRZYSŁOWIA WŁAŚCIWE (Przypowiastki, żarciki, porównania, przenośnie i w ogólności wszelkie wyrażenia przysłowiowe). „Prŷkazki" v. „Pryhawòrki" 1

Rozdział II. WYRAŻENIA DOBRORZECZNE.

1. Błogosławieństwa. Życzenia 375
2. Toasty. Zdrowia 379
3. Pozdrowienia przy różnych zajęciach 379
4. Powitania zwyczajne stosowane do różnych wypadków i okoliczności 381
5. Pożegnania 383
6. Podziękowania 384
7. Prośby. Błagania 385
8. Zaklinania. Przysięgi 387

Rozdział III. WYRAŻENIA ZŁORZECZNE

1. Wyrzekania 392
2. Westchnienia 393
3. Wymówki. Docinki 394
4. Odcinki 394
5. Pogróżki („Hraźbà") 395
6. Wyrażenia i pokrzyki zelżywe. Wyzwania 400
7. Połajanki (Wymyślania) 401
8. Przekleństwa 405

Rozdział IV. KALAMBURY. DWUZNACZNIKI. WYKRZYKNIKI. PRZEDRZEŹNIANKI.

1. Kpinki i żarciki. Odpowiedzi przekorne. „Urwàłki" 420
2. Ćwiczenia języka (zdania trudne do wymówienia). „Skorohawòrki" 426

6 Gen. 40823

3. Niedomówienia 427
4. Nawoływania zwierząt 432
5. Odpędzania zwierząt 433
6. Naśladowania głosów zwierząt 434
7. Naśladowania dźwięków mechanicznych 438

Rozdział V. PRZEZWISKA. PRZYDOMKI. IMIONA. „MIANUSZKI".

1. Przezwiska ludzi.
   a. Przezwiska indywidualne 439
   b. Przezwiska poszczególnych włościan 447
   c. Przezwiska plemienne i od miejsca zamieszkania 452
   d. Przezwiska szlachty z zaścianków w Wołkowyskiem 454
2. Imiona najpospolitsze 455
3. Nazwiska rodowe chłopskie 456
4. Przezwiska zwierząt, rzeczy i djabła 463

Rozdział VI. ZAGADKI. „ZAHÀNKI".

1. Zagadki i odgadki 464
2. Zadania i łamigłówki 487

Ważniejsze omyłki druku 488

ROZDZIAŁ I.

PRZYSŁOWIA WŁAŚCIWE

(PRZYPOWIASTKI, ŻARCIKI, PORÓWNANIA, PRZENOŚNIE I W OGÓLNOŚCI WSZELKIE WYRAŻENIA PRZYSŁOWIOWE). „PRŸKAZKI“ V. „PRYHAWÒRKI“.

A

A

1. A, be, cè, w$_u$oŭk kabŷła wałaczè, — za sztò? — za nahù, — pajdù jemù pamahù. — W.

   Żarcik przedrzeźniający malców uczących się abecadła. Odpowiada naszemu: „A, b, c, chleba chcę, sera nie porzucę, bo się dobrze uczę“.

   p: *B. 1, 2.*

Ababràć

2. Ababràć da nìtki. — W.

   Obrać, ograbić do źdźbła, do koszuli. Np.: Pa śmièrci baćkòŭ swajakì (krewni) ababràli ich dà nìtki.

   u: *Nm. 11094.*

Abadràć

3. Abadràć, jäk Sìdarawu kazù. — W.

   Odrzeć ze skóry, bez litości.

   u: *Nm. 4018.*

Abadràniäc

4. Nie dà tàncu abadràncu. — Sł.

   wb: *Nsb. 97.*

Abarànak

5. Abarànka źjäsì pakùl nadaŭk$_u$òł abŷdziäsz. — Sł.

   Taki gruby, tłusty, otyły.

   1. Abarànka możnio źjeścì pakùl naŭkòł abydziäsz. — W.
   2. Abarànka źjèŭby pakùl kruhòm abyścì. — L.
   3. Abarànka źjäsi pùki naŭkòł abydziäsz. — G.
   4. Mòżno źjeść za hròsz abaràn̈ak pùki ŭkòło abyścì. — Sk.

   wb: *Nsb. 127*; *Nsł. 635*; *T. 425.*

   p: *A. 350, 3.*

6. D$_u$òbro kamù t$_u$òlko abaràn̈ak kupìć, bo jàk ni dà spadòby, to sàm źjäsì. — Sł.

   1. ... annò jak ni spadabàjecsa, tò sàm źjesi. — W.
   2. Dla kahò dòbro t$_u$òlki abaràn̈ak kupìć. — G.

   wb: *Nsb. 86. u*: *Nm. 10485.*

   p: *A. 447, 8.*

7. Hèto ni abaràn̈ak, — sam nì źjesì. — W.

   Sam temu nie podołasz, pomoc niezbędna.

   wb: *T. 433.*

8. Jak zà hrosz abaràn̈ak. — Sł. zb. Heto... — W.

   Wartość niezaprzeczona, cena stała.

   Db. 278. p: *A. 251, 3 i 350, 2.*

Abchadzìcsia

9. Abchòdzicsia, jak ź wielikònnym jajcòm. — Sł.

   Ostrożnie. Id. p. w. cackàcsia.

   p: *A. 346, 2.*

Abchòdzić

10. Tak hèto miniè abchòdzić, jäk l$_y$etaszni śnieh. — W.
Całkiem mi obojętne.
p: A. 346, 3.

Abdzièrty

11. Abdzièrty od piät do haławỳ. — N. Sł.
12. Abdzièrty, jäk żäbràk. — W. G.

Abhawarỳć

13. Abhawarỳć od piät da haławỳ. — W.
Oszkalować, nie zostawić na kim suchej nitki.
p: A. 348, 1.
14. Bylì takìje szto użè daŭnò ŭstàli i nàs abhawarỳli, to użè nièczäho i paczynàć. — Sł.
Od Ździęcioła (w. Leonowicze): Bàba dzièda budzìła da nàdto ràno. Tak dzi-ed każä: — Czähò bàbko tak ràno ŭstawàć? — Abhawarỳm kahòk$_n$olwiäk! — Ō, bàbko, byli...
(Marcìn Mazòl).
Odczep się sam grzeszny, nie myślę szkalować do wspólki z tobą ludzi.

Abiècać

15. Załatỳje hòry abiècać [abiecàje, abiecàjuć]. — W. Sk.
u: Nm. 4526. p: B. 48, 11. r: D. II, 179.

Abiècànka

16. Abiäcànka cacànka a durnòmu ràdaść. — L. zb.
Abiecànka cacànka a głupcu radaść. — Sk.
wb: R. 248; Nsb. 117; Db. 1. u: Nm. 4515. p: A. 348, 6 i 8; Orz. 83; B. 106.

Abièd

17. Abièd nie zàjac, nie ucieczè. — W.
...nie ucieczè, źjeściè. — G.
wb: Nsb. 117.
18. Upìkany (wymawiany) abièd h$_n$òrki. — Sł.
wb: Nsb. 168.

Abièdać

19. Abièdaŭ, a trybùch (brzuch) ni wièdaŭ. — W.
Za skąpe jadło. Id. p. w. Śnièdać.
wb: Nsb. 117.
20. Nichtò nia wièdaje, jak chtò abièdaje. — N. Sk. zb.
Pozory mylą.
...ni... jek... (od Jałówki). — W.
Db. 454. wb: Nsb. 176; Rm. n. 28; T. 429; u: Czb. 273; Nm. 6518. r: D. I, 83 i II, 144, 410, 457.

Abjeścsia

21. Abjèŭsie, jak świnià. — W.
p: A. 346, 1.

Abl$_y$èzły

22. Abl$_y$èzły, jak sabàka. — G.
Marny, nędzny, wytarty.

Ablìcsia

23. Ablìàsia, jäk lèjzarawa karòwa. — W.
Id. p. w. Achlàpacsia, Abròchacsia.

Abmaknùć

24. Abmòk, jak maślàk. — G.
Maśluk, Boletus luteus.
25. Abmòk, jak sabàka. — W.

Abmàn

26. Abmànam świet pròjdziesz, da nazàd ni wièrnieszsie. — G. zb.
Id. p. w. Brachnià.
wb: R. 246.

Abmànstwo

27. Abmànstwam świet pier$_n$òjdziäsz [pr$_n$ojdziasz — Sł.], da nazàd ni wièrnieszsie. — W.
Id. p. w. Krucić, Krucièlstwo.
Db. 359.

Abminàć

28. Jak bùdziasz kàżnaho abminàci, to ŭ nabièdryki nie ublùtajeszsia (nie zaplączesz się). — L.

Abmòwić

29. Abmòwili ad piät da hałòŭ. — W. zb.

Abràm

30. Paszoŭ [pajechaŭ — Sk.] da Abràma hawièczki päświć. — Sł.
Umarł.
Paszoŭ da Abràma na piwo. — W.
p: A. 1; B. 1, 2.

Abràścì

31. Abr$_{u}$òs, jäk miedźwièdź. — W.
p: A. 350.

32. Abròs, jak nỳrka ŭ sàdło. — Sk.

Abràz

33. Szto abràz, to achfiàra. — W.
Co abràz, to afiara. — Sk.
wb: Sz. n. 188. p: A. 349, 3.

Abràza

34. Abràza b$_{u}$òska i śmiech ludzki. — L. zb.
Np. Pjuć, hulàjuć razpùsniki, anñò abràza... (j. w.).
p: Gloger Wsl. X, 360.

Abròk

35. Ni dàŭszy abròku, ni bìj kìjam pa bòku. — W. zb.
1. Dàŭszy... dastània... — Sc.
2. ...dasì...
3. Nie dàŭ abròku, nie dawàj... — Sk.
Db. 165. u: Nm. 10332. p: A. 349, 1.

Abrỳdnuć

36. Abrỳd Bòhu i lùdziam. — L. zb.

37. Abrỳd, jäk rỳba hniłàja. — Sk.

Abỳczaj

38. Szto kràj, to abyczàj (*sic*). — Sc. zb.
1. Kàżan [kàżny] kraj màje sw$_{u}$oj abyczàj. — L.
2. Co kràj, to abỳczaj. — Sk.
3. Dzie kràj, tam i abỳczaj. — Sk.
Db. 645. u: Nm. 7945, 7947. p: A. 350, 1. r: D. II, 145. c: H. 4080.

Abżòra

39. Abżòra, jak w$_{u}$òŭk. — W.
Jak w$_{u}$òŭk abżòra. — G.
p: A. 649.

Achfiàra

40. Jakàja wiàra, takàja achfiàra. — W. zb.
u: Nm. 4.

Achfiarawàcsia

41. Jak achfiarawàŭsie, tak idù. — W.
Jak achfiarawaŭsie, bùdu jèchać. — Sk.
Do czego się zobowiązałem, co postanowiłem, to spełniam.
p: A. 353, 2.

Achlàpacsia

42. Achlàpałasie, jak lèjzarawa karòwa. — G.
Id. p. w. Ablìcsia, Abròchacsia.

Achmistrỳnia (gospodyni dworska)

43. Idzì za achmistrỳniu ź wielìkim trybuchòm. — W.
Abyś dostatecznie naładowywać mogła swe rozepchane kiszki, gospodynią ci tylko służyć we dworze. (Docinek).

Achwòta

44. Achwòta horsz niawòli. — Sc. zb.
Achw$_{u}$òta h$_{u}$òrsza [h$_{u}$òrsz v. hòraj] niwoli. — W.
wb: Nsb. 123. u: Czb. 277; Nm. 4956. p: A. 351, 5. r: D. II, 419.

45. Dzie nimà achwòty, tam nima rabòty. — W.
p: B. 108, 1.

Adabràć

46. Adabràci gwàłtam m$_{u}$òżnie, a dàć ni m$_{u}$òżnie. — W.
wb: Nsb. 22.

47. Nichtò hètaho ni adbierè, l$_{y}$èpszaho ni dàść. — G.
u: Nm. 11246.

Adàm św.

48. Addàm na światỳ Adàm. — L. zb.
Andàm na... — Sł.
„Na święty nigdy".
wb: Rm. 447.

Adarwàcsia

49. Ad ziämlì adarwaŭsie (i) da [a dà—L.] nièba nie dastàŭsie. — N. W. zb.
Lekkomyślna zamiana; porzucił dobre, wzamian złe otrzymał. Najczęściej w ten sposób się odzywają o zaprzańcach, odszczepieńcach.
wb: Rm. 220 i 450; T. 424. p: A. 635, 14.

Adarwàć

50. Jon (jenà) hniłamu cielàci chwastà ni adarwiè. — W.
Niezdatny do niczego, niezdara, słabeusz.
p: A. 319, 5.

Adbić

51. Bèbachi adbìć. — W.

52. Wantròby adbìć. — Sł.
Mocno, boleśnie obić.
Ja tabiè hìclu wantroby (bèbachi) adabjù! (Pogróżka).
u: Nm. 3966.

Adbrèchacsia

53. Nażanì z siemì si$_{n}$oł sabàk, to i tàk adbrèszecsa. — W.
Pysk jak z ościsk. Morda wyszczekana.
u: Nm. 3345.

Adbỳć

54. Adbỳć ŭ sàmuju pièrszu rùku. — Sł.
Odrobić nie ociągając się, bez zwłoki.

55. Nièczym (bzdnom) czachòści (haŭna) nie adbùdziasz. — L.
Id. p. w. Bździna.
u: Nm. 5255.

Adchòd

56. Ni tàk ràdy prychòdu, jak adchòdu. — W.
Stosuje się do gościa-intruza, zepchniętej roboty i t. p.

Adczapìcsia

57. Adczàpìsie za ŭsiè hòławy! — W. zb.
Daj mi spokój; nie zawracaj mi głowy.

58. Ad sabàki kìjam adżänièszsie, ad czòrta adchrỳściszsie, a ad jehò ni adczèpiszsie. — G.
Bardzo dokuczliwy. Id. p. w. Admalìcsia.
u: Nm. 2806.

Addàć

59. „Addàj" abò (albò) „badàj", to nikoli B$_{n}$òżä nie dàj. — W. zb.
Nie daj Boże, aby się u mnie upomniano i przeklinano.

60. Addàj rukàmi, a chadzì nahàmi. — W. zb.
Db. 7.

61. Addàm na światỳje nìgdy. — Sk.
Id. p. w. Adam śty.
p: A. 351, 6.

62. Addàść na t$_{n}$òm świèci. — W. zb.
u: Nm. 10637.

63. Andaść tadỳ, jak bùduć świnie stupòju icì z pòla. — W. Sł.
Nigdy nie odda.

64. Anì bjècie miniè, anì łàjcie miniè, kalì ja wàm nipatr$_{y}$èbna, to addàjcie minie. — W.
Z piosenki.
u: Nm. 8943.

65. Choć dàrmo addawàj! — W.
Niema popytu, kupców.
p: powszechne. r: D. II, 13.

66. Choć tỳ czòrtu dùszu pradàj a mnie (majò) andàj. — Sł. W.

67. Krucì ni krucì, mùsisz addać. — W.
wb: Nsb. 70.

68. Nie nà tòje kuplaŭ, kab andawaŭ. — Sł.

69. Za ròk ŭ hètu pòru addàm. — W.
Na l$_{y}$èto... — G.
wb: Rm. 332.

Addychàć

70. Chto padìjeŭszy ni ä-dỳszä, tahò B$_{n}$oh za świniù zapìszä. — W.
Chto pà abièdziä... — L. zb.
Db. 106.

Adèlsk (Odelsk, miasteczko w pow. Sokólskim)

71. I ŭ Adèlsku sabàki ni żywùć alè lùdzi. — G.

72. Ład, jàk ŭ Adèlsku. — W.
Bezład, nieporządek, zamieszanie.
1. Ład, jak ŭ Adèlsku na kirmàszy. — G.
2. Czỳsto jäk na jarmàrku adèlskim. — Sk.

Adkàz

73. Adkàz, jak szỳło. — W.
Odmowa kłuje, jak szydło. Ostra odmowa.
wb: Nsb. 373.

Adkazàć

74. Adkazàŭ, jak pà mòrdzi daŭ. — L.
wb: Nsl. 373.

Adkładd

75. Adkładd nie idziè ŭ ładd. — W. zb.
Z odkładu niema ładu.
Db. 9. wb: T. 416; Nsb. 121. u: Nm. 11006. p: A. 351.

Admalìcsia

76. Ani ad jehò admòliszsia, ni adchrỳściszsia. — Sł.

Dokucznik.
u: *Nm. 2807.*

Adnaràł (jenerał)

77. Adnaràł krupy draŭ, a pałkòŭnik nasypàŭ. — W.

Adnasièl (osada)

78. U adnàsieli i pòp czäławièk.— W.
Id. p. w. Biazlùdzio.

Adniàć

79. Jak rukòju adniaŭ. — N.
Jak rukàmi adniàłò.
Np. Jak anńò wypiła od znàchara tak...
u: *Nm. 1838, 13880.*

Adnò

80. Adnò da l$_{y}$èsa, druhòje da bièsa. — W. zb.
u: *Czb. 272.*

81. Adnò i tò nie łàdno. — W.

82. Adnò, jäk wòko ŭ łèbi [łobi].—W. zb.

83. Adnò nadakùczyć. — Sł.
...nadajèść. — W.
p: *A. 185, 2.*

84. Jeszczè jemù adnò ni zahòiłosie, użè na druhòje zarablàje (zarabìŭ). — G.
Szuka drugiego guza, awantury.
p: *B. 57, 6.*

85. U ìch ŭsiò zà adnò.— W.
Solidarnie, jednomyślnie postępują.
Id. p. w. Rukà.
r: *D. I, 177.*

Adràzu

86. Ni ŭsiò adràzu. — W. zb.
Nie odrazu Kraków zbudowano.
p: *B. 137, 1.*

Adstupìcsia

87. I B$_{u}$òh i lùdzi adstupìlisia.— N. zb.
wb: *Rm. 207.*

Adsunùcsia

88. Adsùńsie ty, to siàdzie try. — W.

Adwàha

89. Adwàhaju i pièkło pierèjdziesz.—W.

Adwałaczyć

90. Choć adwałaczè, to ni ucieczè.—W. zb.
Co się odwlecze, to nie uciecze.
u: *Nm. 4223. p*: *A. 353, 1 i 2.*

Àdwänt

91. Pa adwènci ŭ t$_{u}$om mamiènci. — W.

Adwàżny

92. Adwàżny padczàs uc$_{y}$èlić na swajò. — W.
Adwàżny czasom... — G.
Dopnie swego, postawi na swojem.

93. Adwàżny nikòli ni kàjecsie.— W. zb.

94. Adwàżny ruòdnaho bàćka ŭ łòb bjè.— Sł.
u: *Nm. 4259.*

95. Lìsznio adwàżny dakrùcicsie.— W.
Trafi kosa na kamień.

Adwieczàć

96. Kàżan adwieczàjä za sibiè. — L. zb.
p: *A. 693, 3.*

Adwièd

97. Ŭ sièm l$_{y}$èt adzìn adwièd. — W.
1. Siem... — G.
2. Ŭ sièm bied.., — L.
wb: *Nsb. 148. u*: *Nm. 4277. r*: *D. I, 261 i 322.*

Adwièt

98. Ni adwièt u ni prywièt u.— Sł. z rosyjskiego.
r: *D. II, 149.*

Adwòd

99. Adwòd dać. — W.
Zmylić poszlaki, pogoń.

Adzièn io

100. Szanùj adzièn ie ŭ dòma, jenò cibiè ŭ lùdziach paszanùje. — W.
wb: *Nsl. 705.*
Odm. i c. d. p. w. Adzìetak, Adzièża.

Adzìetak

101. Adzìetak z dwàccać piàtoho ròku.
Bardzo stare, podarte, wyszarzane.
C. d. p. w. Adzièn io, Adzièża.

Adziewàć

102. L$_{y}$èpsz cibiè adziewàć niż karmìć.— G. zb.
p: *A. 353, 4.*

Adzièża

103. Adzièża nie wèdług czäławièka.—W.
c: *H. 5367.*

104. Nie adzièża czaławièka, a czaławièk adzièżu kràsić. — Sc. zb.
1. ...kràsić, da czäławièk adzièżu... — Sł.
2. ...charaszyć... — W.
3. ...zdòbić, a... — G. Sk.
Zest. i por. p. w. Czyn.
wb: Nsb. 109. p: B. 156, 4. r: D. II. 243.

105. Szanùj adzièżu dòma, janà ciabiè ŭ ludziàch paszanùjä. — N. zb.
Paszanùj... to jana cie... — L.
wb: Al. Rypiński, Białorus 215; T. 417; Nsb. 186. u: Nm. 11128.

Adzìn

106. Adnamù i ŭ kàszy ni spuòrno. - W.
wb: Nsb. 119.

107. Adnamù ni razadràcsa na kuòlki czàści. — G.
Jeden wszystkiemu nie podoła.
u: Nm. 10342.

108. Adzìn, choć źjèsz wałà, to adnà chwałà. — W. zb.
Choć źjèsz adzìn... to (usiò)... chwàła. — G. Sk.
Samemu dary spożywać niema zaszczytu ani przyjemności.
wb: Nsl. 359; Nsb. 118. u: Nm. 11963. p: A. 187, 8.

109. Adzìn, da łàdzien. — W.
Daje sobie rady.
wb: Nsb. 118.

110. Adzìn, da nielùdzki. — W. zb.
Niegrzeczny, nieokrzesany, dziki.
Np. Adzìn u miniè syn da i tò nieludzki.
wb: Rm. 438.

111. Adzìn duszòju. — N. zb.
Jeden, jak kołek w płocie.
u: Nm. 10680.

112. Adzìn dziesiaciòch ni spamòża, barżdżèj źhìniä. — W.
Dzièsiać adnahò spamòhuć, a adzìn dziesiaciòch nie spamòża, a sàm siabiè zhùbić. — L.
lt: Kr. 211.

113. Adzìn [adnà], jäk kałòk. — W. zb.
1. ...ŭ pòlu. — G.
2. ...ŭ płòci. — Sk.
p: A. 236, 3. r: D. II. 43.

114. Adzìn [adnà], jak òko (woko) ŭ łòbi. — Sł. zb.

115. Adzìn [adnà], jäk pàläc. — W.
u: Nm. 10679.

116. Adzìn [adnà], jak pièń. — Sł.

117. Adzìn siak, druhì tak. — W. zb.
p: A. 185, 7.

118 Adzìn siam, druhì tam. — W. zb.
p: A. 185, 8.

119. Adzìn ŭsim ni-uhòdzić. — W. zb.
Zest. i por. p. w. Boh.
Jeszcze się ten nie urodził, coby wszystkim dogodził.
p: A. 101, 8 i 9. r: D. I. 600.

120. Adzìn z suòszkaju, a dzièsiać z łòżkaju. — Ś. zb.
1. ...a dziesiacierò... — W.
2. ...a sièm... — G.
Jeden pracownik na dziesięciu darmozjadów.
Np. Skul ŭ hètych hultajòŭ (próżniaków) szto bùdzie, kalì bàćko adzìn... (j. w.).
wb. Nsl. 602; Nsb. 118.

121. Astałàsie adnà ŭ chàci, ni dàm ràdy kacieniàci. — W.
Żarcik ze znanej piosenki.
u: Nm. 8766.

122. Jon siehòni ni adzìn. — W.
...z świniòju... — L.
Podochocony, pod dobrą datą.

123. Siła złòho na adnòho [adnahò]. — Sł. zb.
u: Nm. 2141 i 2875. p: A. 113, 13 i 185, 12.

Adziniàk (jedynak)

124. Z adziniàka bùdzie sabàka. — W.
...abò pies abò sabàka... — G.
p: A. 608.

Adzinàczka

125. Adzinàczka abò k..wa, abò łajdàczka. — W.
p: A. 185, 1.

Adżanùć

126. Choć màchałom machàj, to nì adżänièszsie. — G.
Wielce dokuczny.
wb: *Nsb. 174.*

Afiarawàcsia ob. p. w. Achfiarawàcsia.

Agàta

127. Agàta, dzieŭczỳna nibahàta, pa miastèczku chòdzić, chłòpcaŭ za rùczki wòdzić. — W.

Agramnìsty

128. Agramnìsty, jak humnò [adrỳna]. — Sł.

129. Agramnìsty, jak chàta. — W.
Id. p. w. Wièlki.
C. d. p. w. Wialìki, Wièlki.

Ahladàcsia

130. Ahledàjecsa, jäk wuòŭk kalè uhłòŭ cỳndajuczy. — W.
Włócząc się, wałęsając.
p: *A. 354.*

131. Ahlèdzielisie, jäk najèlisie. — W.
Zapóźno się obejrzeli, poniewczasie.
u: *Nm. 6450.*

132. Zaŭsiùdy trèba na zàdnije kòła ahlädàcsie. — W. zb.
Ahledàjsie na tỳlni koła. — Sk.
Pamiętaj o jutrze, na ciąg dalszy, na skutki.
wb: *Nsl. 133.*

Ahòń

133. Adnò z ahnìom, druhòje z pòłamiäm. — W.
Gdy jedno pyłkie, drugie zapalczywe i nawzajem przylewają sobie oliwy do ognia. „To purchawka, a to gorączka". (Od Łomży).
Id. ob. p. w. Haràczka.
wb: *Nsb. 118.*

134. Ahòń adamścicsa, jak jehò ukwièlisz (obrazisz). — W.
u: *Nm. 10305.*

135. Ahòń stràszny złòdziäj. — Sł. zb.
...najstrasznièjszy... — W.
p: *A. 354, 32.*

136. Ahnià ahnìom nie zahàsisz. — N.
Ahòń ahnià ni hàsić. — W.
p: *A. 354, 20.*

137. Ahniù pad chwuòst ni padłażyć. — W.
Np. To sztòż jemù zrobisz? — Ahniù pod chwuòst, jäk kabỳli ni padłażyć.
Nieposłuszny, krnąbrny.
u: *Nom. 2438.*

138. Chòczä pry adnòm ahniè dźwie pieczèni spieczỳ. — Gr. W.
p: *A. 353, 6.*

139. Dòbro ahòń kłàści pry hatòwoj kałòdzi. — W. zb.
1. Pry hatòwuom pni dòbro ahòń kłàści. — G.
2. ...hatòwum... — Sł.
3. ...hatòwom pniu [pnie]... — Sk.
4. Da hatòwaho pnia... prykładàć [razkładàć]. — L.
Łatwa robota, gdy jest przyczem.
wb: *T. 416*; *Nsb. 137. u*: *Czb. 137 i 243*; *Nm. 4623. p*: *A. 210, 1 i 354, 14.*

140. Jak ahnìom smàlić. — Sł.
Np. Maròz (j. w.).
wb: *Nsb. 117.*

141. Kab niè byłò ŭ hètoj chàci ahnià i pièczy... (tob wỳ dawièdalisiäb, tob jà wam skazàŭ i t. p.). — Sł.
Rzecz nieprzyzwoita, nie mogę tu o niej (zwłaszcza przy dzieciach) mówić. Frazes wymijający.

142. Nie bywàje ahnià biez dỳmu. — N.

143. Nie zabaŭlàjsie z ahnìom, bo ùscysie. — W.
Przestroga zabobonna.
u: *Nm. 9278.*

144. Z ahnìom żàrtoŭ nimà. — N. zb.
1. Z... nimà żàrtoŭ. — W.
2. Nie żartùj z ahnìom. — Sk.
u: *Nm. 4302, 10303. p*: *A. 354, 35*; *B. 109, 8.*

145. Z ahniù da ŭ pòłamiä. — W.
Z deszczu pod rynnę.
u: *Czb. 274*; *Nm. 1794.*

146. Za jehò ŭ ahòń palèzby. — Sł.
...ŭskòczyć. — W.
Najwyższy stopień przywiązania: życie by zań oddał.
p: *A. 693, 42.*

147. Zapalì ahòń i pahledzì ci ŭ pieczè harỳć. — W.

148. Złodziäj, choć uhłỳ pakìnie, a ahòń ŭsiò zabierè. — W.
p: A. 354, 41.

Ahurèc ob. p. w. Huròk

Aknò

149. Ŭ akniè dòbro, za aknòm jeszczè lyepièj [lyēpsz]. — W.

Akulbàczyć

150. Akulbàczyć kahò. — Sł. W.
Ujarzmić, zapanować nad kimś.
r: D. 1, 256.

Alchòwy

151. Choć alchòwy, abỳ nòwy. — Sł. W. zb.
Nowsze zawdy lepsze. Lepsze bydlę proste, byle młode, niż stare, rasowe; lepszy parobek nowy choć nieśmiały, niż stary, wymustrowany wyga i t. p.
p: A. 359.

Alègant

152. Alègant z krulèŭskajĭ psiàrni. — W. Sk.
p: A. 597, 1.

Alèkszyce, Alèkszycki (wś. w p. Grodzieńskim, nad Świsłoczą).

153. Doŭhi, jak alèkszycka hrebla. — W. G.
Np. Pàciery dòŭhije...
u: Nm. 8620.

Àman

154. Bùdzia jamù (juoj) àman. — Sł. zb.
Àman żỳcia.
Koniec wszystkiemu, zgon, zguba ostateczna.
Np. Jak zaczniè balyeć, krucić, to àman żỳcia ròbicsia, dy-j hòdzi.—Sł. Ŭczòra prywazìli ksiendzà, mùsić... bùdzie jemù àmän.— W.
p: B. 2, 2.

155. Na wièki àmän.—W. zb.
Np. Praklàŭ, zrabìŭ, zaczynìŭ i t. p. j. w.
Raz na zawsze, trwale.
p: A. 663, 3.

156. Tak jàk àmän ŭ pàcierach. — W. Sk. zb.
Nieodmiennie, bezwarunkowo, tak pewno, jak amen w pacierzu.
p: A. 4, 2.

Ambàras

157. Biez ambaràsu ni czàsu.— Sł.
Wyrażają się o człeku wiecznie się krzątającym i zakłopotanym.
wb: Nsb. 5.

Ambòna

158. Pabìŭ (pabìła) bòki z ambòny.—W.
Upała z ambony. — G.
Zapowiedź wyszła, obwieszczona została.
p: A. 4.

Ananàs

159. Nie dlà nàs ananàs.— Sł. W.
„Nie dla psa kiełbasa".
Db. 464.

Anàsz

160. Ad Anàsza da Kajpàsza.— G. Sk.
Rozkładać sprawę na liczne półmiski; odsyłać od jednej do drugiej instancji.
p: A. 5 i 402, 3.

Andàć ob. p. w. Addàć

Andaràk (kiecka z samodziału wełnianego)

161. Andaràk—niè tàk, chfartùch na bakù i try hròszy ŭ kułakù. — W.
Wyrażają się złośliwie o dziewkach złego prowadzenia.

Andryèj

162. Andryèj, nie duryèj, nie dzierỳ saròczki; nie tỳ tkaŭ, nie tỳ praŭ—papòwyje dòczki. — W.
Żarcik przywiązany do imienia Andrzej śpiewany również na nutę „kruciołki".

163. Ŭ aharòdzi lelèja, czòrny òczy u Andryèja. — W.
Id. ob. p. w. Jan.

Angièlski

164. Dalikàtny, jäk angièlski ciùćka. — W. zb.
... sabàczka. — N.
u: Czb. 245. p: A. 4.

165. Zàhnùŭsie, jäk angièlski ciùćka.—W.
1. Sahnùŭsia ... — Sł.
2. Skùrczyŭsie ... — Sk.
p: A. 686, 6.

Àniał

166. Àniał pieralecièŭ. — W.
Gdy naraz wśród rozmowy zapanuje cisza.

Antòn

167. Nasz Antòn ni tùżyć pa tòm.— Sł.
Daleki od smutku, łatwo zapomina.
u: Nm. 4997.

168. Z antònawu ślezù. — W.
Bardzo mało, odrobinę.
Np. Jakì tam bankièt byŭ, dalì miòdu pròsto na śmièch...
u: Nm. 7716.

Apàmiatawacsia

169. Tadỳ apàmiatujecsia, jak swajà wosz ukùsić. — W. G. zb.
Wtedy się opamięta, jak na swojem zacznie gospodarzyć, jak na własny kawałek chleba pocznie pracować.
wb: Nsb. 163.

Apanàs

170. Zwanìŭ Apanàs, da nì na nàs. — L.
Zapraszano, wzywano, ale nas pominięto.
wb: Nsb. 48.

Apàrycsia

171. Apàryŭszysia na małaccỳ, to-j nà wòdu padmùchajesz. — N. zb.
1. Apàryŭsie na małaccyè... dźmùchaje.—W.
2. Chto apàryŭsia ... dmùchaje.— G.
3. ... na małaccyè apàrycsia, toj nà chałòdnu wòdu dźmùchaje.—L.

wb: Nsl. 351; Nsb. 117; Sz. 176. u: Czb. 274; Nm. 5791 i 92. p: A. 515. r: D. I, 635, II, 207.

Apàs

172. Chto żywiè byz [biz] apàsu (bojaźni) toj hìniä byz czàsu. — W. L.
Zest. i por. p. w. Zapàs.
Db. 120.

Apìcsia

173. Apiŭsie, jak bònk. — W.
... bąnk. — Sk.
p: A. 575, 7.

Apièka

174. Apièka òczy (wòczy) wypièka. — L. W.
p: A. 241, 5 i 360, 376, 231.

Aplawàć

175. Chto apläwàŭ, toj ablizàŭ. — W.

Apòszni

176. Jeszczè apòszniaho ŭ piècz ni ŭsỳpaŭ.
Mam jeszcze zapas.
Id. ob. p. w. Żyto.

Aposznio

177. Zàraz apòsznio ŭ piècz ŭsỳple.—W.
Ostatkami goni.

Aprèl v. aprỳl

178. Ciòpły apryèl [aprỳl], mòkry maj, bùdzie żyto tak jàk haj. — W. zb.
wb: Nsb. 157. p: Wsl. IX, 408.

Arganìsty

179. Ni arganìsty, ni pieräbiraju.—Sł. zb.
1. Ja ... pàlcami ... — W.
2. ...nie arganìsty, co prebiràje.— Sk.

Nie przebieram, nie jestem wybredny.
wb: Nsb. 197. u: Nm. 12161. p: A. 361, 2.

Asà

180. Asòju lyèzie ŭ wòczy. — O.
Napastnik, dokuczny.
wb: Nsb. 120.
Id. ob. p. w. Asakà.

Asakà (Osoka, Stratiotes)

181. Asakòju skàczä ŭ wòczy. — W.
wb: Nsb. 120.
Id. ob. p. w. Asà.

Asèsar

182. Użè pàn ni asèsār? — Sł.
1. Nū, to użè wàspan ni ... — W.
2. Użè (już) wàspan nie aèssēr? nu,to choć (proszä) na abrachunek! — Sk.

Kiedy skończyła się twoja władza, to płać jak każdy inny.
Db. 708. p: A. 6.

Asimnàccać

183. Choć tò asimnàdccać, choć tò biez [byz] dwùch dwàccać. — L. zb.

1. Jäk tò wosimnàccać ... — W.
2. Adnò wosimnànccać, a druhoje ... — N.
3. Tak tò osiemnàście, jak i tò bez dwùch dwadzièście. — Sk.

Obydwa jednakowi; jeden nie lepszy od drugiego.

Id. ob. p. w. Raboje.

Db. 14. u: Czub. 274; Nm. 7991; Bar. 237.

Asinà

184. Asìnkaju załamàć. — Sł. zb.
Asìnki załamàć. — W.

Dać sobie za wygranę, wyrzec się, wyrzucić sobie z głowy, opuścić miejsce jakie z zamiarem niepowrócenia tam nigdy.

Np. 1. Ad tajè parỳ asìnkaju załamàŭ kaściòł,—tỳle jehò tam bàczyli.

2. Choć jà jehò lublù, alè szto zrabić, trèbo załamàć asìnkaju (wyperswadować sobie).
3. No, jak cìpièr Zòśka adkàżä i nie p$_u$òjdziä, to trèba asìnki załamàć (plunąć na żeniaczkę, przestać o niej myśleć).

p: Wśl. X, 354.

185. Jak asìnka zatrasiècsa, tadỳ wòlik napasiècsa. — N.
... asina ... to i wòł ... — W.

Gdy osikę liść pokryje, trawy jest dostatek.

Db. 254.

Asìnka, ob. p. w. Asinà.

Asiòł

186. Anì asłà, anì pasłà. — W. zb.

Przepadł bez wieści.

Id. ob. p. w. Pasiòł.

p: A. 423, 1.

187. Paszlì asłà, (a—G.) za ìm pasłà. — W.

wb: Nsb. 134. p: A. 364, 24 i 423, 9.

Id. ob. p. w. Durny.

Askòma

188. Askòmu sahnàć. — Sł.
... zahnàŭ. — W.

Spędzić ochotę.

u: Nm. 4033.

189. Stajàła kałà kòmina, brałà ciebiè askòmina. — W.

Askòmina ob. p. w. Askòma

Askylàcsia

190. Askylàjecsa, jak sabàka na czużùju pràcu. — Sł.

Asnòwa

191. Asnòwa kiepska alè màjstär dòbry: jak patrècsa bùdzie dòbra. — N.

Zła żona lub niezdarna sługa pod dobrą ręką gospodarza prędko się tresuje.

Asòt

192. As$_u$òt, krapiwà, to czòrtawa jarynà, a żyto i pszäńica, to bòhawa pàsznica. — W.

Obj. ob. *L. B. t. 1, 167, n. 531.*

Ob. i pr. p. w. Żyto.

Astàtak

193. Astàtkami hònić. — W.

p: B. 138.

194. Astàtki z chàtki. — Sc. zb.

Ostatni zasób, zapas zboża, chudoby, grosiwa oddaję, przepijam, przegrywam.

wb: Nśl. 370; Nsb. 120. u: Nm. 1546.

p: A. 50 i 364, 6.

Astròh (Więzienie)

195. Kamù àstr$_u$òh: a mnìe chàta. — L.W.

Zwykła odpowiedź łotra, gdy go straszą więzieniem.

Astròżno

196. Astr$_u$òżno, jäk z ahniòm. — W. zb.

197. Astr$_u$òżno, jak z jajcòm. — Śł. zb.

p: A. 365, 3—4.

Asudzìć

198. Z n$_u$oh da haławỳ asudzìli i nìtki padścìwaji ni astàwili. — G.

u: Nm. 6997.

Aszczandzäcsia

199. Aszczändzaŭsia, aszczendzaŭsia: chleb źjeŭ a kwas astaŭsia. — N.
... kwas źjeŭ, a chleb ... — Sc.

Fałszywa, źle stosowana oszczędność.

Aszmiàna

200. Schlàchcic aszmiàński: adnà kałòsza (nogawica) ŭ chalèwi, druhàja apùszczana. — Ś.
Ubogi a przesadnie wystrojony szaraczek.
wb: *Nsb. 187. p*: *A. 365.*

Aszukàć

201. B$_{u}$olsz ni aszukàjesz jak tòlki adzìn raz. — W.
Do razu sztuka.
u: *Nm. 3078.*

Aśmàk (drobny pieniądz, moneta zdawkowa. Wyraz Nosowiczowi nieznany).

202. Nàcie, móżä i m$_{u}$òj aśmàk ni szczarbàty. — W.
Zwykły frazes przy obdarzaniu na chrzcinach i weselu.
Id. ob. p. w. Kapièjka.
u: *Nm. 4896.*

203. Dòbro jak aśmàk dzielè przypàdku jeść. — Sł.
At, sabie ... [kapièjka] ... — W.
u: *Nm. 1358.*

Atumànić

204. Tùmanam atumàniŭ. — W.
r: *D. I, 176.*

Aŭcà ob. p. w. Haŭcà.

Awiòs ob. p. w. Hawiòs.

Aziràcsia

205. Aziràjecsa, jak sabàkà na kirmaszy zhubìŭszy haspadarà. — G.
u: *Nm. 3187.*

Ażanìcsia

206. Ach, ja i zabyŭsie szto ażäniŭsie: padàj żònko pić! — Sł. zb.
1. Toż ... daj ... — L.
2. ... dawàj żònku bić. — W.
u: *Czub. 289.*

207. A cò bràcie, ażeniŭsie? — Ażenìusie? — A żònka jest? — Jest! — A dzièci jest? — Jest! — Nu, a chlèb jest? — Ȳ! (Ot, lùdzko ażenìŭsie!) — Sk.

208. Ażanìsia — kièpska; nieżanìsia — jeszczè h$_{u}$orsz. — Sc.
Db. 27.

209. Ażanìŭsia — akpìŭsia, ż$_{u}$ònka pamierłà — wykpiŭsia. — N. zb.
Akpìŭsie, bo ażenìŭsie ... umierła ... — W.
Db. 28; *Orz. 46.*

210. Ażänìŭsie na swajù biedù. — W.
u: *Nm. 10061.*

211. Ażäniŭsie toj pierämienìŭsie. — W. zb.
wb: *Nsb. 120. p*: *A. 367, 4.*

212. Ażänìcsia, to nieupìcsia. — Sł.

213. Jäk ażènicsa, to admiènicsa. — W. G. zb.
wb: *Nsb. 126.*

214. Na czòrta ty ażäniŭsia, l$_{y}$ępsz by użè udawìŭsie. — Sł.
Na lìcha ..... l$_{y}$ępièj by pawièsiŭsie. — W.
Db. 427.

215. Tadỳ ażèniacsie, jäk łysy w$_{u}$oł acièlicsie. — W.
... cz$_{u}$orny ... — G.

216. Zażywiè, pakùl ażèniesa. — W.
Doskwierzy mu bieda zanim cel osiągnie.
wb: *Nsb. 45.*

B

Bàba. Bàbka. Babiỳ. Bàbin. Bàbski.

217. Bàba chitrèjsza ad czòrta. — W. zb.

218. Bàba h$_{u}$òrsza za czorta. — L. zb.
p: *A. 664, 121.*

219. Bàba, jak zàtkało da kòmina. — W.
Gruba.
p: *A. 6.*

220. Bàba skàczä a dzièd płàczä. — W.
(I naodwrót).
Id. ob. p. w. Dzied.

221. Bàba staràja, jak szaciòr. — Sł.
Id. ob. p. w. Dzied, Hryb.

222. Bàba z kal$_{u}$òs, a kalòsa, jäk cz$_{u}$òrt paniòs. — W.

223. Bàba z kalòs, kalesàm lehczèj.— W. zb.
1. ... kalòsam ... — G.
2. ... z kalòs, kòlesam lèhcze. — B.
3. ... kalòsam légczej („Lehczèj, to pa szkacioŭsku, panoczku"). — Sk.
Db. 29; Orz. 31. wb: Rp. 213; T. 425; Nsb 3. Rm. 10; Cz. 106, 4. u: Czb. 229; Nm. 5505. p: A. 6, 12. r: D. I, 284, II, 473 i 481.

224. Bàba z pièkła ròdäm. — G. zb.
u: Nm. 243 i 2900. p. A. 8, 87.

225. Bàbiajo (je) l$_{y}$èto. — W. zb.
wb: Nsb. 4.

226. Bàbi i czòrt z daròhi ustupàje.— Sł. zb.
I czòrt bàbi ... — W.

227. Bàbi, to i czòrt ràdy ni daść. — Sł. zb.
1. Bàby i sàm .... ni pierämòża.—L.
2. ... ni zwajùje. — W.
3. Z bàbaju ... ràdy ni dàść. — G.
4. I djàbäł kabièci (bàbi) ... — Sk.
u: Czub. 229. p: Wsł. X. 351; A. 7, 37.

228. Bàbska chwaròba choć balùszcza alè minùszcza. — W.
Cierpienia porodowe prędko mijają.

229. Bàbski ład. — W.
Nieład, nieporządek.
Id. ob. p. w. Dzied.
T. 426.

230. Bàbski ròzum. — W. zb.
Wiele pozostawiający do życzenia, nieszczególny.
p: A. 664, 128.

231. Bàby, bàby—hanuczy; maładzìcy—spadnìcy; chłòpcy—hanawìcy. — Sk.
Żarcik.

232. Bàby i kìjam [dòŭbniaju] ni dàbìć.— Sł.
„Nàdto żywuszcza".
p: A. 7, 27.

233. Bàby ni pierähawòrysz. — W. zb.
r: D. I, 438.

234. Brachlìwaja (wyszczekana) bàba, jak sùka. — W.
Db. 59.

235. Ci bàba, ci djàbäł, to ŭsiò raŭnò: bo czòrtu szmat ŭsiehò trèba i bàbi tàkżä. — Sł.

236. Ci bùdzie, ci niè, bòbu rèszacina, abỳ bàba h$_{u}$ołaŭ skłapaciła. — W. zb.
Czy bùdzie bòbu ... — G.
Wielka frasobliwość wobec wątpliwego rezultatu.
u: Nm. 13703.

237. Chto bàbi ni ŭnùk! — W.
n: Nm. 13724.

238. Czämu bàbi nie dur$_{y}$èć kalì prystupàje. — W.
Szał napada.
wb: N.l. 697.

239. Czort a bàba, adnà ràda. — Sł. zb.
... i ... — W.

240. Djàbeł [czort] sòłod saładzìŭ ∫i to bàbi nie dahadzìŭ. — Sk.
Trudno babie dogodzić.

241. Dylì, dylì, skrỳpäczka, ŭpàła bàba z prỳpieczka, a dzièd bàbu za ùcho: Ŭstawàj bàbo psia jùcho! — W.

242. Dzie bàba pànium, tam czòrt kamisàrăm (rządcą). — Sk.

243. Dzie bàbaŭ [babòŭ] mn$_{u}$òho, tam chàta nimièciena. — W.
u: Nm. 6668.

244. Dzie czòrt nie dojdzìe tudỳ bàbu paszlè. — N. zb.
1. ... ni dòjdzie, tam ... — Sł.
2. ... sam ni spràwicsa, tam... — W.
3. ... ni dòjdzie ... to jenà spràwicsa. Ni b$_{u}$òś! — G.
4. ... nie mòżä, tam bàbu paszlè.— Sk.
Db. 206; T. 426. wb: Nsb. 2. u: Czb. 229. p: A. 7, 48.

245. Dzied—hnied, bàba rỳża, bàba dziedu sràku lìżä. — Sk.

246. Hùli babùli. — W. zb.
Okrzyk na widok bab hulających.
u: Nm. 11711. p: A. 7, 52.

247. Hùli babùli pakùl [kalì] ŭ łàpci abùli. — W.
Db. 238.

248. I bièz [bez] atòs i bièz kal$_u$òs cz$_u$ort bàbu pàniòs. — Sł.
Bez urody i posagu wyszła za mąż.

249. I cz$_u$ort bàby baìcsie. — W.

250. Jak sièm bàbko, tak sièm. — W.
Jak toż, tak toż panie Bartosz! Bzdurum badurum.

251. Jäk tàja bàba: zabràła ŭsiu mukù jeszcze krỳŭdzìłasie [jeszczè jej krỳŭda byłà]. — W.
Obj. Od Międzyrzecza (Krzesła). Màłoła bàba nàniataja c$_y$èły dzień małòła mukù (sic) u haspadarà, ŭ wièczär j$_u$on kàżä: — Szto tabiè zapłacìć bàbko za tòje? Jenà kàżä: — Ci jà wièdaju sakōliku... Tak haspadàr kàżä: — Zabierỳ sabiè hètu mukù szto namałòła. Tak bàba: — Ēj, sakōliku, mnie krỳŭda za c$_y$èły dzień; — dałaży jeszcze sztok$_u$oläk!“
Al. Łaszkiewicz.

252. Jur bàbu bierè. — W.
Namiętność ogarnia; szał miłosny przystępuje.
wb: *Nsl. 725.*

253. Kalì skazàŭ bàbcy, to tàk jak ŭsiòj hr$_u$omàdcy. — W.
Wielomówność babska, niezdolność zachowania tajemnicy.
u: *Cz. 252.*

254. Kòzy ni bỳdło, a bàby ni lùdzi. — N. zb.
1. Bàby ni lùdzi, kòzy ni żywìna. — W.
2. Bàby ni lùdzi. — Sł.
T. 423. r: *D. II. 310. p*: *B. 36, 7.*
Id. ob. p. w. Kazà.

255. Na dwòje bàba [bàbka] warażỳła. — Sc. zb.
1. To jeszczè ... — N.
2. Bàbka na dwòje ... — W.
3. Na dwòje bàbka warażỳła: a w adnò mièsco pałażỳła. — W.
4. ...: àbo umrè, àbo bùdzie żỳwa. — Sk.
Db. 414; *Orz. 32. wb*: *Nsl. 66*; *Nsb. 84*; *Rm. 299. u*: *Nm. 5616. r*: *D. I. 58 i 355, II. 250 i 457. p*: *A. 7, 72*; *Wsl. IV. 5.*

256. Nie [ni] bùdzie bàba dzièŭkaju. — W.
Ō, budzie ...! — G. Żartobliwie.
u: *Nm. 5645*; *Czb. 229.*

257. Ni [nie] mièła bàba kłòpatu, kupìła parasià. — W. zb.
1. ... to kupìła ... — L.
2. ... kupìła sabiè ... — G.
Db. 445; *Orz. 34. wb*: *Rp. 214*; *Nsb. 100*; *R. 248*; *Rm. 342. u*: *Nm. 10058*; *Czb. 257. p*: *A. 8, 80 i 210, 5. r*: *D. I. 585.*

258. Nie rùsz bàbinych hrusz, bàba natrasie, to samà pryniasiè. — L.
Ni ... bàbczynych ... jak bàbka ... — W.
Sam nie bierz, pora nadejdzie — dadzą ci.
T. 420. wb: *Nsl. 336.*

259. Ni siełło, ni pàło, padàj bàbi sàło. — Sc. zb.
1. ... daj bàbo ... — Sł.
2. ... dawàj ... — W.
3. ... addàj bàbka ... — Sk.
Nagłe, nieuzasadnione i bezpodstawne żądanie.
Db. 496. wb: *Cz. 89*; *T. 425*; *Nsb. 114. u*: *Nm. 4051 i 6467. p*: *A. 8, 83. r*: *D. I. 212.*
Id. ob. p. w. Kotka.

260. Pajèchała bàba pa òbaracień. — W.
Czyli zmarła, wyniosła się na mogiłki.
Òbaracień rośl. Polygonum bistorta. L.

261. Paszlì bàby atàwaju. — W. zb.
To jest: hulają, szaleją, jak młode.
Atàwa — potraw.

262. Patùl bàba warażỳła, pakùl haławòju nałażỳła. — N.
1. Bàba ... — W.
2. Datùl bàbka ... aż haławòju... — G.
wb: *Rm. 8. r*: *D. I. 291, II. 572.*
Id. ob. p. w. Warażỳć.

263. Pazw$_u$òl bàbi pahulàć pawièrch haławỳ p$_u$òjdziä. — L. zb.
Db. 534.
Id. ob. p. w. Żònka.

264. Prapàło bàbi, prapàło—kuòszkì sàło zjèli. – L.

265. Ràda bàba byłà szto dzièd utapiŭsza (sic), nawarỳła, napiekłà annuòż juon schapìŭsie! — W.
wb: Nsb. 143.

266. Sieczỳ bàba dròwa, nìmà dzyēda ŭ dòma! — Sł.
Rubàj bàbko ... — W.
Temi słowy dworują sobie z kobiet wykonywujących robotę męską.

267. Siedzì bàbko, jak sìdzièła! — W.
Nie kuś mnie, próżne, twe usiłowania. (Odpowiada naszemu: Siedź stary grzybie, bo cię nikt nie zdybie. Od Pińczowa). Tak się miał odezwać pewien żołnierz do starej i brzydkiej baby, która go wabiła.
u: Nm. 12048.

268. Sòrak lyèt—bàbin wiek.— L. zb.
... to i bàbin ... — W.
= Och, pànie miłaścìwy: ŭ pràcy i chwaròbie nadajèło żyć. — j. w.
wb: Rm. 558. r: D. II. 51 i 311.

269. Szto tỳ bàbu stràszysz adnym, kalì jènà dwum ràda. – W.

270. Tuo nië dziwo szto u bàby sìwo, hèto dziŭniej szto u dzièŭki siwiej. — W.
wb: Rm. 606.

271. U bàby kuràczaja haławà.— Sł.
U ŭsiàkai ... — L.

272. U bàby wòłas dòŭhi da ròzum [razùm] karòtki. — L. zb.
... alè [a] ròzum ... — W.
Db. 677; Kr. 234. wb. Nsl. 136; Nsb. 166. u. Nm. 9051; Czh. 252. p. A. 19 i 211, 32. r. D. I. 388, 438 i 559. c: H. 1985 i 5709.

273. Upàła bàba z harỳ, czuort jäjè biärỳ. — Sł.
Mała szkoda, krótki żal.

274. Upàła bàba z nièba, bo jòj tam niè trèba. — W.

275. Uwuòjdziecsia bàbcy i ŭ szàpcy.— L. zb.
1. Dòbro ... — W.
2. Staròj ... dòbro ... — G.
3. Nàszuj ... — Sk.
Staremu wszystko ujdzie.
Db. 706. wb: Nsb. 156. u: Nm. 8673.

276. Ŭzdùmała bàbka [bàba] dzièwiać [1]) wièczär dy-j dawàj płàkać. — Sł. zb.
1. ... paszłà tancawàć. — W.
2. Ŭspuòmniła [prypuòmniła] ... dziewic ... dawàj ... — G.
3. ... dziewic ... i dawaj płakać.— Sk.
Przypomniała sobie stare dzieje, rzecz dawną, wiosnę swego życia.
Db. 557; Orz. 33. wb: Cz. 99; T. 425; Nsl. 132; Nsb. 18. u: Nm. 13085. p: A. 8, 97. r: D. I. 365.

277. Za bàbinymi cielàtkami ni muòżnia ŭ sàd icì. — W.
Blizkoznaczne p. w. Pop, Papowy.

278. Zabiłaby [zabiłab] i bàba łòsia, kab udałòsia. — W.
Żeby nie gdyby, to byłyby ryby. (Od Łomży).
Id. ob. p. w. Łoś.
u: Nm. 1647.

279. Zàjac uciekàć, a bàba zàraz płàkać. — L.
Najbłahszy powód u kobiety łatwo płacz wywołuje.

Bàba c. d. p. w. Kabièta, Żònka.

Bàbi ob. Bàba.

Bàbin ob. Bàba.

Babiòr

280. Ŭsiè babrỳ dabrỳ, tuòlko wỳdra lichàja. — N. zb.
1. ... adnà wỳdra ... — W.
2. Babiòr dabiòr, a wỳdra... — Sł.
W ten sposób odzywa się zwykle prawda zakrzyczana przez większość. W przewrotnem pojęciu łotrów cnota jest fałszem.
wb: T. 427; Nsb. 17.

281. Chto zabijè babrà nie miècmie [bùdzie mieć] dabrà. — W. zb.

---

[1]) Ostatni wieczór przedślubny zowie się tutaj „karawàjem". „Dzièwiać—wièczar" jest skażonem przeistoczeniem wieczoru dziewiczego, który dla ludu tych okolic całkiem jest niezrozumiały.

1. ... toj nie ... — W.
2. ... toj nie màje ... — Sk.
3. Chto zabìŭ babrà nie miècĭmie ... — B.
4. Zabiŭ ... ni miècĭmiesz ... — G.
5. Kalì zabjèsz ... nie bùdziesz mieć ... — Sł.
6. Nie bìj ... nie bùdzie dabrà.—W.

Przeżytek odwiecznego kultu dla tego zwierzęcia.

Db. V. n. 115; *wb*: *T. 413*; *Nsł. 159*; *Nsb. 63*; *p. A. 31*; *r. D. I. 29 i 37.*

Bàbka ob. Bàba

Bàbski ob. Bàba

Bachłusowyje dni (U zagrodowców: Bachusowe dni)

Zapusty, począwszy od tłustego czwartku.

Bachurèc. Bàchur

282. Bachurcà pasadzìć [pasadziŭ].—W.

Kleksa, żyda zrobić.

wb: *Nb. 42.*

Id. ob. p. w. Żyd.

Bàcieńko ob. Bàćko

Bàczyć

283. Hètaho z ròdu ni bàczyŭ [ła]. — W. zb.

Jak żyję na świecie, nie widziałem nic podobnego.

u: *Nm. 5527.*

284. I nì hladzìć a ŭsiò bàczyć.—G. zb.

Zdajècsie ni ... wìdzić. — Sk.

Bystry spostrzegacz.

r: *D. II. 191.*

285. Jak ciè bàczać, tak ciè pìszuć.— W. zb.

1. ... kàżuć. — Bł.
2. ... wìdziać ... pìszuć. — Sk.

u: *Nm. 7441. p*: *A. 588, 6.*

Id. ob. p. w. Wìdzieć.

286. Jak jà na świèt naradzìŭsie, to jà nie bàczyŭ ... (takahò zładzièjstwa, szälmòŭstwa, razpùsty i t. p.). — Sł. zb.

287. Ja niè bàczu [j_{u}on nì bàczyć] ŭsiò r_{u}òūno jak pałatnòm zawièszäny. — Sł.

Wzrok zamglony.

288. My takìch nimàło bàczyli! —W. zb.

Znamy się na takich ptaszkach, frantach.

u: *Nm. 4246.*

289. Na sìłu, m_{u}oc bàczu. — Sł.

Ledwie, z trudnością, z wysiłkiem widzę.

290. Ni bàczyć dàläj, jak kanièc nòsa swahò. — W.

p: *A. 589, 12. r*: *D. I. 389.*

291. Nichtò ni bàczyć szto ŭwa mniè, da ŭsiè bàczać szto na mniè. — W.

Ŭsiàki bàczyć szto na mniè, da nichtò ni bàczyć szto ŭwà mnie.—N.

Zamiast objaśnienia, które jest zbyteczne, przypominam, że temi niemal słowy Mickiewicz zamknął wiersz swój p. n. „Żeglarz": „Chcąc mnie sądzić nie ze mną trzeba być, lecz we mnie".

wb: *R. 246, 5. p*: *B. 13, 4.*

292. R_{y}èdko żywiè (bywa, zachodzi, uczęszcza), a mnòho bàczyć.— Sł.

1. ... bywàje a ... — W.
2. ... znàje. — G.

Bystry obserwator.

u: *Nm. 5708.*

293. Szto bàczyŭ, tòje każŭ.— W. zb.

Co wìdzieŭ ... — Sk.

Com widział, to powiadam.

p: *A. 588, 3.*

294. Ŭ wòczy ni bàczyŭ. — W. zb.

wb: *Rm. 626. u*: *Nm. 6940.*

Baćkì (rodzice)

295. Baćkì pàzuchi padzierùć dzièciam nòsiaczy, a dzièci ad baćkòŭ chawàjuczy. — W.

Rodzice drą kieszenie chowając dla dzieci; a dzieci drą kieszenie, chowając przed rodzicami.

p: *A. 468, 11.*

296. Chto ni słùchaje baćkòŭ, to bùdzie słùchać [słùchacĭmie] sabàczai skùry. — W. zb.

... baćkòŭ [radzìcaŭ] ..., to sabaczùj skùry pasłuchaje. — G.

T. 419. p: *B. 110, 9.*

Id. ob. p. w. Màma.

297. Dòbrych baćkòŭ, dòbryje dzièci.— L. zb.
u: Nm. 7150.

298. Jäk baćkì kòrmiać dzièci, to dzièci [dziètki] skàczuć, a jäk bàćki na dziecìàczum chlyèbi, to płàczuć. — W.
... a dzièci kòrmiać,—bàćko, màci płàczuć. — G.
Orz. 48.

299. Jak chtò chòczä, tak pà swaìch bàćkach płàczä. — Sł. zb.
Wolno Tomku w swoim domku.
Wolno w Polsce, jak kto chce.
wb: Nb. 196.
Id. ob. p. w. Bàćko.

300. Jakìje baćkì, takìje dzièci.—W. zb.
wb: Rm. 731. p: A. 468, 3.
Id. ob. p. w. Bàćko.

301. Starỳje baćkì, jäk zà pièczu świerszczkì. — W.

Bàćko. Bàćkoŭski

302. A sztò, jak twuòj bàćko? – Palyèpszało: użè ni nà zièmlu plujè da nà bòradu! — W.
Bliski zgonu. (Żartobliwie).
u: Nm. 12820.

303. A tòż twuoj bàćko jak wałỳ kraŭ, to chlyèwỳ zaczyniàŭ, a tỳ chàty ni chòczäsz. — W.
Zamknij drzwi.

304. Bàćko kòsić—ja kaszù, bàćko pròsić—ja praszù; dalì bàćku—dalì mniè, bàćko znàje—a ja niè.— W.
Żarcik.

305. Bàćkoŭskaje szczèraje bahasławiènie i ŭ ahnì ni zharỳć i ŭ wadziè ni utàpicsa. — W.
u: Czb. 231.

306. Biĭ bàćka, bùdzie pszanìca (żyto) raścì. — Sł.
... tak pszanìca bùdzia tabiè... — L. Od Kozłowszczyzny, w. Akacze: Daŭniej, jak starỳch ludzièj dabiwàli, adzin syn swahò staròho bàćka nie zabìŭ a schawàŭ ŭ pòhräb i nasìŭ jemù ijèści. Tahdỳ takàja stròhaść byłà, szto chtò nie zabjè staròho darmajèda, sam pawìniän ŭziać śmierć. Dòŭho syn trymàŭ bàćka ŭ pòhrebi i nichtò ab hètom ni wièdaŭ. Nastàŭ wièlki hòład: ŭ adnòm hadù dabrò (zboże, plony) wỳsmaliło, ŭ druhòm czỳsto wỳmakło a ŭ trèjciom nie byłò czym sièjać. Szto tòlko byłò ŭsiò lùdzi pierajèli. I u sỳna ani zierniàci ni zastàłosia. Paszòŭ jon żabrawàć, dy-j lèdźwie wỳpłakaŭ za cyèły dzjeń żmieniu (garść) mukì. Zawiercièŭ ijè ŭ rażòk chùstaczki i paszòŭ da chàty. Daròhaju jemù nädto zachaciełosia ìjèści; jon sièŭ i raźwiercièŭ chùstaczku, kab lìznuć mukì, aźnò wièciär dźmùchnuŭ, (käb jemù łupy (wargi) papùchli!) dy-j ŭsiŭ mukù paniòs. Czỳsto jon spłàkaŭsie. Pòtym pryszuòŭ do chàty i kàżä bàćku: „Nic nie zrablù, trèba ciebiè zabìć, bo ì sàmy z hòładu pazdychàjem". A bàćko kàżä: „Niè hèdak sỳnku! Na chàcie ja kłaŭ sałòmu lyèt z dwàccać, alè ty zdymàj ijè i małacì. Syn zàraz to nadràŭ z strèchi sałòmy, pamałacìŭ i dastàŭ żyta. Pamalèńku pierämałaciŭ jon ŭsiu strèchu i żywìŭ sìämju i bàćka pòki pierästàŭ hòład. I byłò jämù żyta dla sìabiè a nàat i dlà druhìch. A jäk dawièdalisia lùdzi ad kahò hèto wỳszło, paszlì da kancalàrji i zrabìli pryhawòr: nie bìć starỳch ludzièj.
Szymòn Łabòwicz.

307. Choć bàćka żanì, màciäru zà muż addawàj. — L. zb.
Muòżno ... ażänić i màcieru zà muż addać. — W.
Na widok dostatku, obfitości wielkiej.
wb: Rm. 673.

308. Chto bàćka i màciery nie słùchaje, toj ì Bòha nie boìcsa.—B.

309. Chto bàćka szanùje, toj sabiè niè-bo hatùje. — W. zb.
u: Czb. 287.

310. Chto ni słùchaje bàćka i màciery, to pasłùchaje sabàczaji skùry.—W. zb.
... skùry pasłùchaje.—Sł.
p: A. 355, 10 i 699, 7; Wsł. IX. 412.
r: D. I. 261, II. 152.

311. I krᵤòszki bàćkawy pabràŭ.—W. zb.
Podobny do ojca, jak dwie krople wody.
wb: Nsł. 228.
Id. ob. p. w. Màtka. Màtczyny.

312. Kalì bàćko z màcieraju bjècsia, to dzièci nichàj ni mieszàjucsia.— Sł. zb.
Nie sadź palca między drzwi.
1. Jäk ... swàracsia, dzièciäm ni utrancàcsie.—W.
2. ... czużym ... — G.
wb: Nsł. 505; Nsb. 147.
Id. ob. p. w. Mużyk.

313. Jak chtò chòczä, tak pà swajmù bàćku płàczä.—W. zb.
... pa swajemù ... — Sk.
Wolnoć Tomku w swoim domku.
Jak kto umie, tak Pana Boga chwali.
Db. 256; Orz. 155. wb: T. 432; Rm. 755. r: D. II. 137 i 445.
Id. ob. p. w. Baćkì.

314. Jakì bàćko, takìje dzjètki.— Sł. zb.
... takì syn [synòk]. — W.
wb: Rm. 731. u: Nm. 7137. p. A. 355, 6; B. 109, 6.
Id. ob. p. w. Baćkì.

315. Jak jà byłà u bàcieńka, to jà byłà czubàcieńka; dastàłasie da świekrùchi, to abjèli czubòk mùchi.— W.
Ze znanej piosenki. Złe zamążpójście odejmuje swobodę, wesołość.
u: Nm. 8996.

316. Jak pràwiŭ bàćko, to katỳ łàzili, jak papràwiŭ syn, to-j sabàki stàli łàzić. — Wl.
... a jàk staŭ pràwić syn, to i sabàki paleźlì. — W.
Za ojca szło jako tako, znośnie, gdy objął gospodarkę syn, całkiem ją opuścił.
Db. 523.
Id. ob. p. w. Dzied.

317. Jäk twahò bàćka chàta harʸèła, to majà màci sràku nahrʸèła. — Sł. zb.
1. ... to mᵤoj bàćko sràku nahrʸèŭ.— W.
2. Jak twᵤoj bàćko [tàtko] ahòń paliŭ... — G.
Odpowiada naszemu: Twoja babka z moją babką były sobie ... dwie babki. Urojone pokrewieństwo.
u: Nm. 9347.

318. Mᵤoj bàćko chwarʸèŭ, aż haławà ablʸèzła.— E, haŭno, twᵤoj chwarʸèŭ: mᵤoj chwarʸèŭ aż umìòr! — W.
Żarcik.

319. Mᵤoj bàćko nikòmu ni wìniän: u adnahò ŭziàŭ, a druhòmu andàŭ. — W.
Tu urwał, tam podał. Ztąd wziął, tam oddał.
u: Nm. 10658.

320. Niechàj pierwièj bàćko pawièsicsia, pòśle ty pawièsiszsia. — Sł.
Np. A, czähò tak śpieszàjeszsia ijèchać, żàrty! da Tòmska j. w.
Wpierw ty sprobuj, nim się ja namyślę.

321. Nie zaŭsiùdy na bàćkawum kàrku siedzièć.
wb: Rm. 346.

322. Pajdzì ty swahò bàćka pacàłùj ŭ sràku, bo jᵤon ŭczòra miᵤod ijèŭ! —W.

323. Swᵤoj bàćko naswàrycsia i paszkadùje. — N. zb.
Rodzony ojciec zestrofuje i pożałuje.
T. 414.

324. Tᵤòlko bàćka i màciery nimà.— W. zb.
Wszystko jest tylko ojca brak i matki rodzonej.
p: A. 117, 27 i 355, 31.

325. Upàŭ bàćko z harỳ, czᵤort jähò biäry! — Sł. zb.
Obj. Jenà jehò ni tròchi ni szkadùje; ot... j. w.
Nie dbam o niego; mało mnie on obchodzi.
wb: Nsb. 168. u: Czb. 231.

326. Ŭsiehò za hrᵤòszy kùpisz apròcz bàćka i màciery. — W. zb.

БССР Дзяржаўная бібліятэка імені Леніна

... kùpisz, lìszaj bàćka... — L.
p: *A. 355, 18.*

327. Wykapany baćko. — W. zb.
T. j. podobny do rodzica, jak dwie krople wody.
p: *A. 355, 30.*

328. Za bàćka chlyèb bỳŭ, sòli ni byłò, jak nastàŭ syn—ni chlyèba, ni sòli.— Sł.
r: *D. I. 301.*

329. Zabìŭ ty majù świniu, a jà twahò bàćka: nichàj bùdzie haławà za hòłaŭ. — W.
u: *Barącz 215. p*: *A. 355, 32.*

Baćko c. d. ob. p. w. Tàta. Tàtur.

Baćwina v. Baćwìnio

330. Baćwìnko (barszcz) lùbić słanìnku.— W. Sł.
wb: *Nsb. 35.*

331. Nakrnòj słanìnki da baćwìnki, to ì jenà bùdzie smàszna. — W.
Da baćwìnki ŭkìń kusòk świnki.—G.
p: *A. 26.*

Baćwìnka ob. Baćwìnio.

Baćwìnko ob. Baćwìnio.

Badàj (Przekleństwo, złorzeczenie)

332. Dzie „badàj" ŭmieszajecsia, tam Bnòh adstupàjecsia. — W.
Jak ... to Bnòh ... — G.
Niema tam Boga, gdzie się przeklinają.

333. Pùty Bnoh nàm (im, wam) dawàŭ, pùkil „badàj" nie ŭmieszàŭsie.— W.
Bóg tych jeno darzy, co Go złorzeczeniem nie obrażają.

Bahàctwo

334. Bahàctwo razdymàje, a hałòta nahinàje.
Dosłownie: Bogactwo rozdyma, nędza nagina.
u: *Nm. 1592.*

335. Czużòje bahàctwo ni hryèje.—Sł. zb.

336. Czużỳm bohàctwâm syt ni bùdziäsz. — L. zb.
r: *D. II. 209.*

337. Daj Bòżä bahàctwo, tnoj ròzum bùdziä. — L. zb.
Przybùdź bahàctwo ... W.
u: *Czb. 304.*
Id. ob. p. w. Szczàście.

338. Niechàj Bnoh krỳjä, ratùjä: — bahàctwo wièlko! — Sł.
Nie masz mnie o co posądzać, nie połaszczę się na to.
Lub: Nie masz się o co targować, wiele nie żądam.

Bahàcz (Bogacz)

339. Nad bahaczàmi czèrci z kałaczàmi.— W. zb.
Bogaczom piekło dopomaga.
u: *Nm. 1423.*

340. Bahàcz dziwicsa, czym chudziàk [bièdny] żywicsia.
wb: *Nsl. 130.*

Bahàcz C. d. ob. p. w. Bahàty. Bahatỳr.

Bahàcz (Narodzenie N. M. P. 8-go września st. st.)

341. Bahàcz, bierỳsie za rahàcz (rączka u sochy), idzì pad awiòs haràć. — W.

342. Pryszòŭ Bahàcz, kìdaj rahàcz, waźmì siewièńku (kobiałka spleciona ze słomy), siej żyto pamaleńku.— g. B.

343. Pryszńòŭ Bahàcz, rỳknuŭ rahàcz; pryszłà Pakròwà (1-go października st. st.), rỳknuła karòwa.— Sł.
Na Siewną koniec orki „ŭ zahòn" (pod siew), na „Pokrowę" zapada nieraz wczesna zima, a z zapadnięciem jej kończy się pasza.

Bahasławièn'o

344. Jakì pnop, takòje bahasławièn'o.— Sł.
Jakì ksinońdz ... — W.
p: *A. 25.*

Bahàty

345. Bahàtâmu kràśći [krašć], a staròmu łhàci [łhać]. — Sł. zb.
... anńò krašć, ... — W.
Bogatemu ujdzie kradzież, a staremu łgać.
Db. 34. wb: *Nsb. 6*; *T. 429. u*: *Czb. 260*; *Nm. 1424 i 8685. r*: *D. I. 444.*

346. Bahàtàmu cznort dzièci kałỳszä.—L.
1. ... kałỳszä, a bjèdnamu z kałỳbki wykidàje.— W.

2. ... i cz$_u$ort ... z kałÿbki [kałÿski] wÿkinie. — Sk.
Bogaczowi piekło sprzyja i dopomaga. *Db. 31; Orz. 85. wb: T. 429; Nsb. 6. u: Czb. 230; Nm. 1420. r: D. I. 66. p. A. 27.*

347. Bahàtâmu cz$_u$ort ŭ kàszu sierè.— W. Sł. (wypróżnia się, paskudzi. Łajna czarcie według mniemania ludu przemieniają się w złoto).
... i cz$_u$ort ŭ harszczòk sràjä.— G. *Db. 32.*

348. Bahàtâmu i ŭ pièkli d$_u$obro.—W. zb. *p: A. 27.*
Id. ob. p. w. Pan.

349. Bahàtâmu i ŭ pòlu ròdzić i ŭ chlewiè płódzić, a bjèdnamu, dzie kłń (rzuć), to klìn.— G. W.
Ubogiemu zawdy wiatr w oczy.

350. Bahàty bièdnaho dùszyć.— L. *p: B. 95, 1.*

351. Bahàty bjèdnamu ni bràt.— Sł. zb.
Id. ob. p. w. Bahatÿr.

352. Ni bùdu bahàty, ale ni bùdu i hałòdny. — Sł.
1. Bahàtyje ci bùdziem, a hałòdnyje ni bùdziem.— W.
2. Bahàty ni... alè i hałòdny...—G. *wb: Cz. 6. r: D. I. 89. II. 5.*

353. Bahàty dzìwicsia, czym harùszczy żÿwicsia. — Sł. zb.
1. ... czym bièdny ... — L. W.
2. Nichàj ... — G.
3. ... dzìwicsie jak ubòhi ... — Sk. *wb: T. 432; Cz. 5; Nsb. 106; Sz. 8. u: Nm. 1606; Czb: 230. p: A. 64, 1 i 14. r: D. I. 83 i 87.*

354. Bahàty hr$_u$òszy źbiràje, a cz$_u$òrt mieszòk szÿje.— Sk. zb.
... źbiràja ... mòsznu hatùja.— Sc. *wb: Sz. 7.*

355. Bahàty, jak ziemlà. — W. zb.
... ziamlà światàja... — L. Wl. *Db. 33. u: Czb. 230 i 254. p: A. 27, 23.*

356. Bahàty wÿkupicsa, a bièdny wÿprasicsa. — W.
wb: Nsb. 139.

357. Bahàty z bjèdnym ni znàjecsa.—Sł. ... nì kampanùje. — W.
u: Nm. 1607; Czb. 230.
Id. ob. p. w. Bahatÿr.

358. Chto bahàty, to-j razùmny.—G. zb. *p: A. 389, 27.*

359. Chto bahàt, to mniè brat.—Sk. Sł. *wb: Cz. 19.*

360. Czym bahàtszy, tym skùpszy.—W. *lt: Kr. 194.*

361. Czyb bahàt, tym i ràd. — Sc. *Db. 144.*

362. Jak bahàty umrè, to apòszni z chàty pre, a jàk biedàk, to anńò p$_u$op [ksiondz] da dzìàk.— W.
wb: Rm. 736.

363. Kab bylì ŭsiè bahàty (-je), to Bòha zabÿlib. — W.
u: Nm. 1448.

364. Ly$_y$èpsz u bahàtaho służÿć za klàmku, jàk u bièdnaho ź ìm za stałòm sièdziaczy. — W.
p: A. 22.

365. Nie pryłhàŭszy, nie prykràŭszy, nie bùdziesz bahàt. — Sk. zb.
Db. 479.

366. Pakùl z bahàtaho puch, to z bièdnaho duch (wÿlezie).— Sc.
Db. 510. p: A. 28, 45.

367. Stràsznie bahàty.— Sk.
Bardzo, niesłychanie bogaty.
lt: Wsł. VII. 313.
Id. ob. p. w. Pièkny.

368. Toj bahàty, szto nikòmu niwinawàty.— G.
p: B. 9, n. 14.

Bahàty c. d. p. w. Bahàcz. Bahatÿr.

Bahatÿr

369. Bahatÿr bjèdnamu ni bràt. — Sł.
Id. ob. p. w. Bahàty.

Bahatÿr c. d. p. w. Bahàcz. Bahàty.

Bajàcsia

370. Baìcsa, a lìcho ròbić.
Baìszsie, a lìcho [kièpsko] ròbisz.— W. zb.
u: Nm. 3932. p: A. 10, 32.

371. Baìcsa, jäk ahniù.— W. zb.
Jak ahniu baicsa.— G.
u: *Nm. 4369. p*: *A. 10, 9 i 263, 4.*
Id. ob. p. w. Ścierehczỳsia.

372. Baìcsa, jak cz$_{u}$òrt krỳża.— L. zb.
wb: *Nsb. 7. u*: *Nm. 5104. p*: *A. 10.*

373. Baìcsa, jak cz$_{u}$òrt swiènczanajĭ wadỳ.— G. zb.
Baìcsie, jak djàbäł świencònäj...— Sk.
u: *Nm. 4372. p*: *A. 10.*

374. Baìcsa, jak lichòho szèlaha.—W.
Jak złego, fałszywego szeląga.
p: *A. 63.*

375. Baìcsie, jak lichòji szàpki.—W. L.

376. Baìcsia, jak sabàka much.— N. zb.

377. Baìcsie, jäk sabàka wadỳ.— W.

378. Baìcca, jak śmièrci.— N. zb.

379. Bàicsie, jäk w$_{u}$òǔka. — W.
p: *A. 63.*

380. Baìcca, jak w$_{u}$òǔk jahniàci.— Sc.
Całkiem się nie boi.
Sz. 11.

381. Baìcsa, jak w$_{u}$òǔk sabàki.—W.

382. Baìcsa, jak złòho dùcha [czorta].— W. zb.
p: *A. 263, 2.*

383. Baìcsie swahò cièniu.
J$_{u}$on swahò cièniu baìcsa.— W. zb.
Bojaźliwy, tchórz.
r: *D. I. 326. p*: *A. 263, 3.*
Id. ob. p. w. Bajaźlìwy.

384. Dùchu baìcsie [baicsa]. — W.
u: *Nm. 4368.*

385. H$_{u}$orsz kalì baìszsia, bo ì lìcha nie minièsz, t$_{u}$òlki nadryżỳszsia.—N. zb.
1. Najh$_{u}$òrsz jak ... bo ì nabjùć i ... — Sł.
2. Najhòrej ..., bo dawòli nadryżỳszsia. — O.
Db. 230. wb: *Nsb. 27.*

386. Ni Bòha ni baìcsa, ni ludzièj ni stydàjecsa. — W.
u: *Nm. 3159. r*: *D. I. 377.*

387. Nia b$_{u}$òjsia źwiahlìwaho (lżącego, szczekającego, swarliwego) a kuślìwaho.— L.
wb: *Nsl. 201.*

388. Tak jà cibiè bajùsie, jak sabàki dzièda. — W.

Bajaźlìwy

389. Bajaźlìwamu i sw$_{u}$òj cień straszny.— G. zb.
wb: *Sz. 10.*

390. Bajaźlìwamu strach w $_{u}$òczy lèzie. — Sk.

Bajàźń

391. Dzie nimà bajàźni, tam nimà pryjàźni. — N.
Db. 190.

Bàjka

392. Ŭsiò mnie [jemù i t. p.] bàjki zapiràje. — W.
Zaprzecza, nie daje mówić, przerywa.

393. Zabìć bàjki. — L. W. zb.
Kłamstwo zadać, stłumić plotki, odwołać potwarz.

Bàki (Oczy)

394. Zabiwàć bàki. — Sł. W.
Omamić, oczy zamydlić komu.
Np. Sztò ty mniè bàki zabiwajèsz! — ja hèto sam bàczyŭ.

395. Kalì bal, to bàl; — daj za hr$_{u}$òsz wantròby. — W. Sk.
p: *A. 173, 4 i 665, 2*; *Wsl. IX. 404.*

Balàczka

396. Balàczka, balàczka adsùńsie! Czehò [cehò] ty sièła na bièło cièło? Żeb na hèto cièło k$_{u}$opa balàczek [balàcek] sièło [dwie kòp ràzem sièło].— Sk.
Parafraza formuły do zamawiania wrzodów.

Balàczka c. d. p w. Skùła.

Balaczò

397. Adtùl balaczò, a adtul haraczò.— W. zb.
Tu źle, a tam niedobrze. Stąd prażą, stamtąd parzą.
wb: *Nsb. 56.*

Balawàć

398. Balawàli, balawàli pakùl hòły stàli. — L.
Huli, huli, aż niema koszuli.
wb: *Nsl. 13.*

Balèć

399. Adnìm màcham balić. — Sł.
Bez przerwy, nieustannie.

400. Balić bez [biez, byz] Bòha Ojca!—W.
Okropnie, nie do wytrzymania.

401. Balić byz kònca.— G. W.

402. Balić, choć sièŭszy płacz.— Sł. zb.

403. Dzie balić, tam rùki, dzie miło, tam „òczy.— Sł. zb.
... tam rùczki, ... — W.
Gdzie dolega, tam czlek ręką sięga.
wb: T. 420. u: Nm. 9750. p: A. 102. r: D. I. 504.
Id. ob. p. w. Kùka.

404. Dzie balić, tam udyèryszsie. — W.
u: Nm. 9755.

405. Hèto mnie anì balić, anì świarbić.— L. W.
Całkiem mnie to obojętne.
p: A. 29.

406. Kamù balić, toj stòhniä.—N. Sc. zb.
1. Kahò ... toj stòhnie.— B.
2. Kahò ... toj kryczyć. — Sk.
Db. 355. wb: Nsb. 167. p: A. 29, 12 i 102, 2. r: D. I. 120 i II. 117.

Balèść

407. Ad siemì balèściaŭ! — W.
O jakiejkolwiek rzeczy niewiele wartej.
p: A. 29.

Balùszczo

408. Choć balùszczo, da minùszczo. — W. zb.
Choć balùszcze alè minùszcze.—Sk.
Tak najczęściej drwią sobie z położnic i ich cierpień porodowych.
Db. 80.

Bałamùtka

409. Bałamùtka na ŭsiò chùtka (prędka, skora). — W.
... da ŭsiehò chutka. — G.
wb: Nsb. 4.

Bałbatàć (paplać, bełkotać, tokować)

410. Bałboczä, jak ciaciäruk (cietrzew).— Sł. L.
wb: Cz. 120, n. 40.

411. Bałboczä, jak udâd (dudek).— W.

Bałòto (bagno, łąka nizka, błoto)

412. Abỳ bałòto, czèrci [to czèrci] buduć.— L. zb.
1. ... to czòrt budziä.— Sł.
2. Na kàżnaje [kàżdaje] bałòto czort znàjdziecsie.— W.
3. Dzie bałòto, tam czèrci. — G.
wb: Nsb. 7 i 23. u: Nm. 5418. p: A. 25. r: D. I. 200 i 359. II. 458.
Id. ob. p. w. Krèkać.

413. Bałòto biez [biz] czärciej nie żywiè.— Sł. N. zb.
1. Bałòta byz czartòŭ nia bùdziä.— L.
2. Bałòto ni bywàje biez czärcièj.— W.
3. Byz czòrta bałòto ni bywàje.– W.
4. Ŭ bałòci ni bỳz czòrta, a ŭ ròdu ni bỳz wỳradu.— G.
5. Bałòto bez czòrta [djàbła] nie bùdzie.— Sk.
Db. 35. wb: Nsb. 7 i 183. u: Nm. 2448 i 5418. p: A. 25.

414. Chto sàm ŭ bałòto ŭlèz, to chòczä kàżnaho ŭciahnuć. — W.
Zły radby iżby z nim wszyscy poginęli.

415. Jäk ŭ bałòto ŭkìnuŭ. — W.
Zmarnował, roztrwonił, stracił.
p: A. 25.

416. Kamù jak bałòto, a kamù jak załòto [zòłato].
„Jednemu zgniłe, drugiemu miłe".
u: Nm. 9241 i 9462.

Bałù—bałù (gadu, gadu)

417. Bałù, bałù, świniè [a świniè] ŭ kałù. — W. G.
u: Nm. 12948. p: A. 130, 2.

Banalùka

418. Pleciè banalùki. — W. zb.
Koszalki opałki, trzy po trzy, duby smalone.
p: A. 12.

Bandalèt (bandolet, gatunek broni ognistej. Linde)

419. Na sztò nam tỳje bandalèty, kalì strälàć nie umièjem.— W. L.

Na co nam te machiny, przyrządy, wynalazki nowe, kiedy się obchodzić z niemi nie umiemy.
Id. ob. p. w. Pistalèt.

Bankièt

420. Jak u ludzièj bankièt, to ì u nàs rabòty n i e t. — L.
U ludzièj ... a u nàs ... — L.

421. Szto hèto za bankièt, kalì prynùki n i e t. — Sł.
To nie ... — W.
Prynùka, zniewalanie, przymus, grzeczne zachęcanie gościa do spożywania jadła.
wb: *Nsl. 506*; *Nsb. 92 i 163.*
Id. op. p. w. Prynùka.

Baradà

422. Chto z d$_u$òŭhaju baradòju, nichàj idziè za wadòju. — W.
Żarcik stosowany do brodaczów. (Katolicy bród tutaj nie zapuszczają; prawosławni—starsi wiekiem i to rzadko).
u: *Nm. 8740.*

423. Dziràwa baradà. — W. zb.
Na tego, co przy posiłku lub zaspakajaniu pragnienia brodę sobie obleje.
u: *Nm. 11570.*

424. Pa baradziè ciakłò, a ròci nia byłò. — Sc. zb.
1. ... da ŭ hŭbi nie ... — Sł.
2. ... ŭ hùbi [a ŭ hùbi]... — W.
Po brodzie się lało, w gębie nie postało.
wb: *Nsb. 66 i 129. u*: *Nm. 1818*; *Czb. 274. r*: *D. I. 38 i 46.*

Bàran

425. I baràn by kasiŭ, kab chtò kòsu nasiŭ. — Sł.
Mówią o próżniakach lub nieumiejętnych
wb: *Nsb. 68.*

426. Nie czynìsie baranòm, bo jeszczè w$_u$oŭk źjeść. — W.
p: *A. 12, 18.*

Baranòŭski

427. Szto pàn Baranòŭski, to ni pàn Kazłòŭski. — W.
„Co wójt, to nie sołtys".
p: *A. 12.*

Barawìk (borowik, grzyb prawdziwy, Boletus edulis)

428. Na bòk świnỳ, łabòk, bo barawìk jèdzie. — W. G.
Odzywają się w zapusty, gdy już post nadchodzi.
wb: *Nsb. 28.*

Barbàra Św. (4-go grud. st. st.)

429. Światàja Barbàra n$_u$òczy uwarwàła. — L. zb.
1. Barbàra ... urwàła. — N. (Od Mołczadzi).
2. Świàta ... uwarwàła. — W.
3. Barbàra nòczy urwàłà. — Sk.
Db. 36. wb: *T. 437. u*: *Nm. 503. p*: *A. 13, 9. r*: *D. II. 525.*
Id. ob. p. w. Warwàry.

Bartłamièj. Baŭtramièj. Bartòsz. Baŭtrùk.

430. Jak tòż, tak tòż pànie Bartòsz. — W. zb.
Gdy się ktoś przy swojem zdaniu upiera, lub co częściej, gdy baje, plecie jedno i to samo w kółko.

431. Càca' làla, Baŭtrùś! — W.
Gdy się podrostek dziecini, zabawia nieodpowiednio, lub w znaczeniu: „pięknieś się spisał", „ładnie postępujesz".
wb: *Nsb. 178.*

Bartłamièj Św. Baŭtramièj Św. (24 sierpnia st. st.)

432. Pryszòŭ Baŭtramièj, żyto na zimù siej. — O.

433. Na Bartłamièja, to kàżdy żyto sièje. — Sk.
Na Baŭtramièja ... siejä. — L.
wb: *Cz. 117.*

Bartòsz ob. Bartłamièj.

Baruchàty

434. Baruchàty adynòj, nasràj ŭ chàci, bùdzie hn$_u$oj. — W.
Żarcik przedrzeźniający modły żydowskie.
Blizkozn. p. w. Żyd.

Baruchi

435. Pakìń ty tàm baruchì adpraŭlàć. — W.
Baruchì adpraŭlàć = drzemać.
wb: *Nsb. 8.*

Barỳs Św. (24 lipca st. st.)

336. Na Barysa nòwaho chlẏèba nażàrysia. — Sł.

437. Barỳsie! Barỳsie!—Sam baranìsie.— Sł. zb.

1. A tỳ Barỳsia! — Sam ... — Sc. N.
2. Światỳ Barỳsie! — Ty ... — W.
3. ... — Sam ..: — G.
4. Świènty ... — Sk.

Borys białoruski w zupełności identyczny jest z „Palikopą" (8.VIII) podlaskim. Zwyczaj bowiem odwieczny dla uniknięcia piorunobicia broni Białorusinowi w tym dniu zajmować się sprzętem zboża. Djalog powyższy wieśniak tutejszy tak sobie objaśnia. Ongi, na Borysa pojechał gospodarz po snopy. Tylko co na polance swej stanął wtem straszna z piorunami zrywa się burza. Przerażony wznosi ręce ku niebu, wzywając opieki św. Borysa, na co po chwili otrzymuje krótką odpowiedź: „Sam baranìsia!" t. j. „wstrzymaj się od roboty a unikniesz nieszczęścia". Zbytecznie mówić, że odtąd i gospodarz ten i wszyscy za nim ściśle się zastosowali do rady świętego.

Db. 630. wb: Cz. 116; Nsb. 8. u: Nm. 479. r: D. II. 503 i 514.

438. U Barysa sràka łỳsa!—N. Sł. N. od Ostrowa Nowosady:

„Przestrzegano na Borysa pewnego „gospodarza-zuszka", by świętował, a ten im na to: j. w. Nie domówił jeszcze bluźnierstwa aż tu piorun trrach!—w krowę chodzącą obok po rżysku. Odtąd już wszyscy w naszej okolicy bez wyjątku zaczęli uroczyście dzień ś-go Borysa obchodzić". (Aleks. Kamiński).

Barỳsz (poczesne, napiwek, litkup, tryngielt)

439. Bàba kaczàrhù pradałà i tò barỳsz papiłà. — Sł.

Poczesne, porękawiczne przy jakimkolwiek kupnie jest obowiązujace.

Np. „Bàba kaczarhù pradałà i tò barỳsz papiłà a jòn psiakr„òŭ jàhò karòwu kupìŭ i tò niä chòczä pastàwić!"

440. Charòszy baryszỳ za czużỳje hròszy. — W.

Baryszỳ charòszy ... — G.

Dobrze uczta smakuje, gdy nic nie kosztuje.

wb: Nsb. 8.

441. Na baryszỳ szto chòczäsz braszỳ, a pòśla maŭczỳ. — Wb. zb.

1. ... braszỳ, a pà baryszy ... — Ś.
2. ... a pà baryszỳ nie bräszỳ.—Sł.
3. Na ... jäk chòczesz breszy.—Sk.
4. Pa baryszỳ szto chòczäsz bräszỳ. — W.

Db. 407.

442. Na kiermaszè wỳpili [wypìli] ŭsie baryszè. — Sk.

Basìny

443. Basìny spraŭlàci.— W.

Boso, przyboś, na bosaka chodzić.

u: Nm. 11234.

Bàśnia

444. Bàśnia byz kancà, jäk kabỳła byz chwastà. — W.

Ob. p. w. Pieśnia.

r: D. I. 648.

445. Baśnia z kamarà wỳraście na wałà. — N.

Z igły ludzie robią widły i t. p.

Db. 37.

446. Majà bàsiänka ŭsià, wam parszỳwa parasià. — Sł.

Stereotypowa formuła przy zamykaniu opowieści.

447. Majà bàśnia ŭsia, zar„èzała bàba husià: bajaczù kumpìàk (szynka), słuchaczù haŭnìàk! — W.

Podobna formuła jak i poprzednia.

448. Nàsza bàśnia da kancà, daj pa czàraccy wìncà, pa łòżaccy hòctu, na dzièŭki karòstu, kab takàja grùba, jak karènio duba, ni sak„èraj ścìàci, ni pìłaj upìłàci. — W.

Używa się w tych samych razach, co i powyższe.

449. Staràja hèto użè bàśnia [bàjka].— W.

Rzecz to oddawna znana. Sekret parafialny. Wróble o tym świergocą na dachu.

p: A. 403, 4.

Id. ob. p. w. Pièśnia. Pòkazka.

450. Skazàć tabiè basiònku? — Skażỳ.— Nasràŭ kuot ŭ maszònku, abniòs kalè kalòs i tỳc tabiè pad nuòs! — W.
Wykrętny frazes bajarza odpowiadający naszemu: „Chodzi czapla po zielonej desce" i t. d.

Batòry [Batùra]

451. Hèto jeszczè [tadỳ] byłò, jak wajawàŭ krol Batùra. — W.
Bardzo dawno.

452. Pòmnić karalà Batòraho! [Batùru].— W. Sł.
Pomnić kròla Batorègo i ćwièczka jègo. — Sk.
Stary, dawny, odwieczny.
wb: Nsb. 186.

453. Za kròla Stepàna Batorègo nie byłò i kapỳta końskiègo, a [alè] za kròla Sàsa padjèli lùdzi chlyèba i miàsa.—W. ... chlèba, miàsa i papuszczàli pàsa. — Sk.

Batùra ob. p. w. Batòry.

Baŭtramièj ob. p. w. Bartłamièj.

Bautrùk ob. p. w. Bartłamièj.

Bazàrka

454. Bazàrki, (to) karuòtkije padàrki.–W.
wb: Nsb. 4.

Bazỳl

455. Nàszyje Bazylì szto niè źjeli, to śpilì. — W.
Ot, jak hèty nasz Kazùś: czähò nie prapìŭ, to praz hultàjstwo zmarnatràwiŭ,—i prapàła haspadàrka!

Bażỳcsia (Przysięgać się, zaklinać)

456. Chto czàsto bòżycsa, to-j màło pràŭdy kàżä. — W.
p: A. 452, 2.

457. Nie bażỳsia nadarèmnia.— L.
p: B. 134, 1.

458. Żywym Bòhâm bażùsie i tò wièry nimà! [ni dajùć].— G.

Be

459. Niä znàje ni bè, ni cè.— N.
1. Ni bè ... — W. L. G.
2. Ni bè, ni mè. — Sk.
Ni umièje ni czytàć, ni pisàć. (Analfabeta).
wb: Nsb. 110. u: Nm. 6059. p: A. 16.

460. Ni bè, ni mè. — L. Sł.
Ani ... ani ... — W. G.
Kàżuć u kahò nimá ni awièczki [bē], ni karuòŭki [mē].
wb: Nsb. 110. p: A. 16; Wsł. X. 351.

Bèjla. Bèla

461. Śpiŭsia, jak Bèjla. — Sł.
1. Upiŭsie jäk ... — W.
2. Upìusie, [pjàny], jak Bèla. — Gr. Sk.
u: Nm. 11699. p: A. 401, 30 i 575, 8.

Bèla op. p. w. Bèjla.

Bezdòlny ob. p. w. Biezdòlny.

Bezlùdzie ob. p. w. Biezlùdzie.

Bezpièczny ob. p. w. Biezpièczny.

Bezrazùmny ob. p. w. Biezrazùmny.

Bezrỳbio ob. p. w. Biezrỳbio.

Biadà. Bieda

462. Abỳ bìädà, hruòszy bùduć. — N. Wł. W.
1. Abỳ biedà a ... — W.
2. Abỳ ..., to ... — Sk.
3. Jak ... to i ... — Sł.
Konieczna potrzeba w jakikolwiek sposób znajduje pieniądze.
Db. 3; Orz. 6. wb: Nsb. 11. u: Nm. 9805; Czb. 284. r: D. I. 81. p: A. 425.
Odm. p. w. Hruosz. Id. ob. p. w. Strup.

463. Ad biedỳ dòbraje ... — W.
Z musu, w ostateczności.
p: B. 7, 19.

464. Ad biedỳ kìjam ni abaruòniszsie. — W.
p: A. 22, 62.

465. Adnà bìädà idziè druhùju za sabòju wiädziè. — Sł.
1. ... druhùju za rùczku wiadziè.— L.
2. Kalì ... biedà—jdziè, to-j druhu ... — W.
u: Nm. 2161.

466. Adnà biedà nikòli ni dakùczyć.— Sł. L. zb.

1. ... biedà ni dakùczyć. — W.
2. ... nigdy ... — G.

Db. 42. wb: Nsb. 118. u: Nm. 1980 i 2191; Czb. 232. r: D. I. 157. p: A. 21, 5 i 330, 5 i 337, 10; B. 7, 10; Wsł. IX. 404.

467. Adnà biedà, to tò jeszczè ni biedà. — W.
1. Jeszczè to niè biedà kalì adnà, alè jak użè szmat naźbiràjecsa, to tadỳ biedà. — G.
2. To niè ... alè dwie abò try.—Sł.

u: Nm. 1981 i 2190. p: A: 21, 48.

468. Adn$_u$òj biedỳ zaŭsiùdy màło. — Sł.
Adnajè biedỳ za màło, trèba dziè-siäć. — Sł.
Db. 42.

469. Biedà, ale i niemałàja! — Sk.

470. Biedà biedù hònić. — Sł. zb.
... hònić, màło szỳi ni złòmić.—W.

p: A. 666, 94. c: H. 3066.

471. Biedà biedziè ni pamòżä.— W.
u: Nm. 13522.

472. Biedà, choć tapìsia! — N.

473. Takàja bièda, choć ty pànie pawièśsie! (sic). — N.
Tak się miał chłop jowialny odezwać do swego dziedzica.

474. Biedà, choć ty sièŭszy płacz! — W. zb.
Bièda, choć kryczỳ gwàłtu i płacz!—W.
Db. 43.

475. Biedà, choć zùby na palìcy kładzì. — N.
... zùby za hràdy pałażỳ! — W. L.
Głód, straszna nędza.
Db. 44. p: A. 21, 3.
Id. ob. p. w. Pùstka.

476. Biedà i nà hładkiej daròzi spatkàje.— W. L. G. zb.
p: B. 133, 2; Kr. 85.

477. Biedà jehò paniesłà. — W.
u: Nm. 2017.
Id. ob. p. w. Cz$_u$ort, Lìcho.

478. Biedà jehò spatkàła. — W. G. zb.
u: Nm. 2018.
Id. ob. p. w. Lìcho.

479. Biedà na biedù lèzie.—L. W. G. zb.
p: A. 666, 99. r: D. I. 168.

480. Biedà na biedziè jedziè.—Sk. W. G.
1. Biedà ... jèdzie [jedziè] i biedòju pahaniàje.
2. Biedà biedù wieziè ...

Orz. 2. wb: Nsb. 3, 11. u: Nm. 2159. p: A. 21, 7.

481. Biedà nie dudà: piszczỳć nie hràjä.— Sł. Sk. zb.
1. ... ni ... a ni ... — W.
2. ... da ... — L.

wb: Nsb. 12; Sz. 15; T. 430. p: A. 21, 9. r: D. I. 145.

482. Biedà: — ni dudỳ, ni hrània! — W.
Nędza ostateczna — ni pieniędzy ni pracy.

483. Biedà nie pa lèsi da pa ludziàch chòdzić. — Sł. W. zb.
1. ... lèsi chòdzić ... ludziàch. — L. Sk.
2. Biedà pa ... ni ... — N.
3. Biedà ni chòdzić pa ... — G.
4. ... pa ludziàch nie pa pùszczy chòdzić. — B.
5. ... pa ludziàch chòdzić. — W.

wb. Nsb. 12. u: Nm. 2152; Czb. 232. r: D. I. 35 i 169. p: A. 337, 18; B. 7, 4 i 128.

484. Bièda nikòli ni źhìniä. — Sł.
Pakùl świet świètam biedà nìgdy nie źhìnie. — W.
u: Barącz 236.

485. Biedà pa biedziè, jak pa nìtcy idziè. — Sł.
Db. 46. wb: T. 430.

486. Biedà ròzumu ùczyć. — Sł. zb.
1. ... naùczyć. — W.
2. Jak biädà dakùczyć czaławièk ròzumu ùczyć. — L.
3. ... dakùczyć tadỳ ... nawùczyć. — G.

u: Nm. 2197, 6040 i 11023. p: A. 21, 1 i 337, 27; B. 7, 6.

487. Biedà skàczä, biedà płàczä. — W.
u: Nm. 1339.

BIBLJOT

488. Biedà ŭsiahò naŭczyć. —N. zb. ... ŭczyć. — W.
u: Nm. 9774. p: A. 143, 24. c: H. 5626.

489. Biedà za biedòju chòdzić z kaledòju. — W.
u: Nm. 2167.

490. Biedà za biedòju, jäk rŷba za wadòju. — B. W.

491. Biedà za pleczŷma. — W.
1. Biedà za biedàmi, a śmiérć za pleczàmi. — G.
2. ... pièred aczŷma, ... za pleczŷma. — Sk.
Orz. 1. u: Nm. 2181.
Ob. i por. p. w. Wiesnà, Zimà.

492. Biedà zaŭsiùdy ŭ pàry chòdzić.— Sł. zb.
Db. 42. p: A. 337, 19, 21, 23—25. r: D. 168.

493. Biedŷ niä szukàć, samà nàjdziä.— Sc. zb.
1. ... szukàć nie trèba, ... — N.
2. ... trèba, jenà ... czałowièka ...— Sł.
3. Adnajè ... nie trèbo szukać jenà samà znàjdzie. — W.
4. Nie szukàj biedŷ, biedà samà prŷdziä. — G. L.
5. ... jenà cie samà znàjdzie. — G.
wb: Nsl. 261; Nsb. 99 i 109; Rm. 360. u: Nm. 1960 i 2180. p: A. 22, 77. r: D. I. 171. c: H. 3047.
Ob. i por. p. w. Lìcho.

494. B$_u$olsz biedŷ, jak naŭdŷ. — Sł.

495. Choć biedà, to hoc!—Sł. W. Sk. zb.
Orz. 7. wb: Cz. 15. Nsb. 173. u: Czb. 237; Nm. 2271.

496. Choć biedà ŭ kamiänicy, abŷ hoc! na hùlicy [ùlicy]. — Sł. W. G. Sk. zb.
wb: Nsb. 173. u: Czb. 237. p: A. 21, 23 i 195, 1.

497. Choć ŭ wìr haławòju, to biedà za tabòju.— W.

498. Choć z wadòju, abŷ ni z biedòju. — W.
Choć w niedostatku byle w spokoju.
wb: Nsb. 174.

499. Chto biedù pierabùdziä za sabàku bùdziä. — Sł.
Kto doświadczy biedy, ten i dolę psią zniesie.

500. Chto sàm biedŷ zaznàŭ, toj bièdnamu wièry daść. — W.
p: A. 637, 24.

501. Chto z czużòi biedŷ śmiejècsa, tamù hałàwà zawiniècsa. — W. G.
Db. 116.

502. Ciahnì biedù za chw$_u$òst.— W.
u: Nm. 2415.

503. Cz$_u$ort biädù pierabùdzia, adnà źhìnia dzièsiać bùdzia.— L. zb.
1. Chto ... adnà miniè ... — N.
2. A cz$_u$ort ... adnà zhìnie ... — W.
3. Kadùk ... — Sk. G.
4. A chtòż ... — B.
Db. 91; Orz. 4. wb: T. 430; Nsb. 182. u: Czb. 232; Nm. 2166. r: D. I. 169. p: A. 21, 20 i 21, 28.

504. Czużà biedà, ludziàm naśmièszka.— W.
p: A. 21, 27.

505. Dziē ni mach, to ŭsio biedù pa zubàch. -- W.
Dźiē (sic) ... biedà ... — Śł.
Gdziekolwiek się obrócę, wszędzie prześladuje mię bieda.

506. Hèto nie biedà: jeszczè try dnì da biedŷ. — Sł. zb.
1. Hèto jeszczè nie biedà, da p$_u$òŭ biedŷ, jeszczè try dnì da biedŷ, to bùdzie c$_y$èła biedà.–W. (z bajki).
2. Hèto jeszczè p$_u$oŭ biedŷ.—G. Sk.
wb: Nsb. 118. u: Nm. 2184. p: A. 21, 50.

507. H$_u$òrszajĭ biedŷ ni bùdzie. jäk śmierć.— W. B.
u: Nm. 3917.

508. Jäk biedà biedziłàsiä, to tadŷ ŭsiò ładziłòsiä. — W.
W biedzie, nieszczęściu zapewniano o wdzięczności, przyrzekano zgodę.

509. Jäk biedà, to: „bratkò!".—W.
W nieszczęściu zwał mię bratem, a teraz znać mię nie chce.

510. Jak na biedù, to i jà nadydù.— W. G.
Nieszczęśliwego zawsze i wszędzie prześladuje niedola.

511. Jak prỳdziä biedà, ni palèzie ŭ hunòrło jädà. — Sł.
... biedà ni smàszna jedà.— Sł.
r: *D. I. 147.*

512. Ja hètaku [tùju, takùju] biedù pàlcam raźwiädù.— Sł. L.
1. Ja hètu biedù pàlcam [haŭnòm] ... — W. N.
2. Ja tùju [hètuju] biedù pàlcäm [z haŭnòm] ... — Sk.
W odpowiedzi na frasobliwość chorobliwą, lament przesadzony (gdy kto z małej przyczyny gwałt podnosi).
Db. 249.

513. Ja swajù biedù hòładam nie pierewiedù: pić, jeść, mùszu, bo bierè za dùszu.— Sk.

514. Kab tàk dabrà, jak biedỳ!— W.
u: *Nm. 1984.*
Id. ob. p. w. Lìcho.

515. Kamù biedà, (a) kamù śmiech.—W.
Jeden, płacze, inny skacze.
u: *Czb. 265.*

516. Kàżnamu swajà biedà ŭ haławiè.— W. Sł. L. zb.
p: *A. 666, 109.*

517. Małàja biedà mnie! — Sł. N.
Nie dbam o to; mniejsza z tem.

518. Na biedù (to) czunort nie [ni] śpić.— W. N. L. G. zb.
O nieszczęście łatwo.
u: *Nm. 194. p*: *A. 93, 18.*

519. Na biedù i ròzum adniałò.— W.
W nieszczęściu rozum się traci.
wb: *Rm. 335.*

520. Na biedù niemnuòho trèba.—N. zb.
... màło trèba [trèbo].—L. W. g.
Na nieszczęście niewiele trzeba.
u: *Nm. 2187*; *p*: *A. 337, 17.*

521. Nidaskuòczyŭ—biedà, (i) pieräskuòczyŭ—biedà.—W.
... kièpsko i ... kièpsko.—W.
Trudno mu dogodzić. I tak źle i tak niedobrze.
wb: *Nsb. 55.*

522. Nie budzì biedỳ, niechàj spić. — W. zb.
u: *Nm. 2179. r*: *D. I. 168.*

523. Nie ja płàczu, biedà płàcza, majà duszà hulàć chòcza.—W. zb.
Nsb. 110.

524. Nie [Ni] ja skaczù, biedà skàcza, a ty szàbas ni dziwùj, wìdzisz biedù i kłòpat moj. — W.
Nsb. 110. u: *Nm. 2156.*

525. Nie śmièjsie czużòj biedziè, bo i twajà nahradziè. — Sł.

526. Nie [Ni] twajà biedà.—W.
To rzecz nie twoja. Nie łam sobie głowy. Ciebie o to nie poproszę. Nie pytam się ciebie.
Za sztò ty kùpisz, skul tak wièle hròszej wòźmiesz.

527. Ot biädà: kuoszka chrastòk ŭ srácy prabìła.— Sł.
Ja pabièh da akanòma dyj każù:— Biädà panòczku! — Szto tam takòje?—Kuoszka chrastòk ŭ srácy prabìła; ja pryszuoŭ ŭ chàtu, kuoszka kryczỳć, ja chapìŭsie do kuoszki, hladżù szto tam takòje? dùmaŭ szto jenà uczàdziełа. Kalì ja zsadzìŭ na zièmlu, kuoszka uzinàjecsa duobro (akanòm słùchaje). Ja tudỳ, ja siudỳ—nie wièdaju szto rabìć, dy hèto prybièh da pàna: Szto ciepièr panòczku juoj rabìć: ci pa kanawàła jèchać, ci samò adỳjdzie?—A niech cie hỳclu djabli wezmą razem z twòjo koszko.
Klèmens Hryb.
Jànko prybièh da pàna:—Biedà panòczku! — Szto tam takòje, mòża karòwa skalèczyłasia? — Nie panòczku, jeszcze huorsz jak karòwa! (cha cha cha)! (czỳsto napałò-

chaŭ pàna): sùczka wymiano prylahłà. Ja biehù kalè pałowiàńki (plewnik), czùju—sùczka kryczyć; ja dùmaŭ szto jejè szto ukusiło albo chto nòhu pierabiŭ—kalì ja pastàwiŭ jejè na nahàch, pahladzièŭ ja anùż wymienio czyrwòno! — Idzìż tam hladzì Jànko, kab jenà jehò jeszczè hᵤorsz ni nacìsnuła.

Klèmens Hryb.

528. Ot mnie biedà wielikà. — W.

Wielka mi tam bieda—głupstwo.

Id. ob. p. w. Smùtak.

u: Nm. 5001.

529. Papàŭsie [ulèz] ŭ biedù pa sàmyje ùszy. — W.

Nsb. 128.

530. Pryszłà biedà nà lìcho. — W.

Przyszedł na psa mróz.

p: A. 666, 114.

531. Swajèju biedòju nikòmu nie żàlsie, bo dᵤòbry zbaìcsie, a zły naśmiejècsie.— Sk.

... jèj biadỳ ... każỳ, ... zlakniècsa, ... paśmiejècsa.— Br.

wb: Sz. 131.

532. Szto hèto za biedà, szto hèdak pjècsa wadà. — W.

wb: Nsb. 12. R. 249. u: Nm. 5234. r: D. I. 161, II. 413.

Anegdotka: Adnà żᵤònka nàdto łàsa bỳła; usiè kaŭbàsy i szto jakòje bỳło, to pòtaj jèła, a pòtym ŭsiò wodu piłà kàżuczy: szto hèto! Muż hèto raz prypilnawàŭszy adkràŭ kaŭbasù z pièczy daj zjèŭ dyj ŭsiò wòdu papiwàje, daj kàża pròciŭ żᵤònki: „Napjŭsie i siòni (dzisiaj) wadỳ jak zjèŭ kusòk biedỳ".

p. Kiersnowska.

533. Takòj biedỳ. — W.

Mniejsza z tem.

534. Wỳlezu z biedỳ. — W.

535. Z biedỳ da ròzkaszy, to chùtko prywỳkniesz ale z ròzkaszy da biedỳ to nie. — W.

Nsb. 158.

536. Z biedỳ nie usràcsa, z ràdaści nie pajèści. — S.

1. Ad ...
2. ... utapìcsa.
3. ... [u mòre] ni kìnucsa.

wb: Nsb. 121.

Biedawàć

537. Niechàj toj biadùje, chto wicìnu ładùje. — N.

1. ... wièlku hałaŭ màje. — Sk.
2. ... kamù hròszej trèba.—Wl.

wb: Db. 440.

538. Trèba biedawàć da mahiły.— W.

u: Nm. 2436.

Biedawàlnik

539. Biedawàlnikaŭ mnᵤòho, a ratawàlnikaŭ màło. — W.

Biédny

540. Bahàty dziwicsa czym biédny żywicsa. — W.

p: A. 568, 1 i 650, 1.

541. Biédnamu ŭsiùdy ciésno.— W.

Id. ob. p. w. Nieszczàsny.

Nsb. 27. p: A. 569, 44 i 666, 14.

542. Biédnieńki [ubòhi] och! a za biédnieńkim Bᵤoh. — Sk.

Biédny ... biédnym ... — G.

Orz. 5.

543. Biédny mᵤòża być bahatyròm, a bahatỳr biédnym. — W.

Może udawać, lub w przyszłości może być bogatym lub biednym.

p: A. 510, 16.

544. Biédny u bahàtaho za sabàku staŭ ŭ paròzi. — W.

p: A. 569, 59.

545. Choć biédny -och! to nie słùchaje Bᵤoh. — W.

Orz. 5.

546. Na biédnych świet staić.—W.

p: A. 666, 17.

547. Nie toj biédny chto hroszej nie nie màje a toj, chto dùszy nie maje. — W.

Id. op. p. w. czort.

u: Nm. 1618.

548. Nim z bahàtaho puch, to z bièdnaho duch. — N. zb.

549. Pòkil bièdny zàjdzie, to bahàty zajèdzie. — W.
p: A. 666, 19.

550. U bièdnaho zaŭsiùdy pa abièdzi.—W.
Id. ob. p. w. Skupy.
u: Nm. 1565.

Biełastòk

551. Jak z hètul da Biełahostòku. — W.
Frazes używany na oznaczenie odległości i długości (może być pieśń lub bajka).

Bierastòwica

552. Plùnuŭ aż da Biärastòwicy. — Sk.
Skoczył myślą daleko.

Biezdòlny

553. Jenỳ lùdzi byzdòlnyje. — W.

Biezlùdzie

554. Na byzlùdzi i pŭop czaławièk.—W.
Ob. pop.
Nsł. 21.

Biezpièczny

555. Byzpièczny jak u Bòha za pleczỳma [dzwierỳma]. — W.
p: A. 18, 1 i 665, 1.

Biezrazùmny d. c. p. w. Duràk. Dùrań

556. Ażanìŭsie byzrazùmny da ŭziàŭ durnawàtu, niwièdali szto rabìć, zapalìli chàtu. — W.
u: Nm. 9014.

Biezrỳbio

557. Na biazrỳbio i rak rỳba — Sc.
Db. 408; Czb. 275. u: Nm. 9799. p: A. 18. r: D. I. 94.

Bìbik

558. Bìbiki bje. — W.
Bąki zbija.
u: Nm. 10938.

Bìbla

559. Zasièŭ ŭ bìbli pa sàmyje kalèna.—W.
Jakì z jehò haspadàr (mówią o lubiących zajmować się lekturą), zasièŭ . . . i t. d.

Bìcsa

560. Bjècsa jak rỳba ab lod.—W.
Trudzi się, haruje, pomimo przeciwności.
Nsb. 11. u: Nm. 2145. p: A. 20, 10. r: D. I. 96 i 153.

561. Bjèmsie, swarèmsie, swahò bièrahu dzierżèmsie. — W.
Odnosi się do rodziny, familji, t. j. między sobą tylko, a poza próg domu nie wywlekajmy.

562. Bjùcsa jak pièŭni. — W.
Id. ob. p. w. Czubìcsa.
p: A. 85, 1.

563. Bjùcsa za mieszòk, a mieszòk paròżny. — N.
Bjùćsie za pustỳ miech. — Sk.
Id. ob. p. w. Dzièrcisa.
Db. 49.

564. Dzie dwŭoch bjùcsa, to trèjciamu ni mieszàcsa. — W. zb.
u: Czb. 240. u: Nm. 4166.

565. E, niechàj nàszyje baràńczyki bjùcsia, my za sztò màjem bicsia? — W.
Jeżeli chwalą tych i owych, że w ich chacie spokój, zgoda, a jeden z domowników jest podówczas obecny, to się tak odzywa.

566. Kalì bìcsia, to i wiazàć bùdziem.— Sł.

567. Mùsim my bùdziem bìcsa, ci mirỳcsa (czamù wy mnie snièciesia?).–W.
u: Nm. 4140.

568. Nie ŭże z nim bìcsa! — W.
Trzeba było ustąpić.
Rm. 123.

569. Tahdỳ bjècsie, jak wòdki napjècsie.– Sk.

Bić

570. Bić, bić i dùchu słùchać.—W. Sk. zb.
Db. 40. wb: Nsb. 197; Rm. 21. u: Nm. 3621. p: A. 20, 4.

571. Bij, pan zapłàcić kìjam pa bŭoku. — W.
Wykrzyknik zwykły, gdy kto stłucze jakieś naczynie.
Nsb. 6. u: Nm 3140.

572. Bij, bi i ŭ sràku niùchaj—jak śmierdzìć, to jeszczè bić. — W.
Db. 41.

573. Biła, biła, walìła dyj ŭ pamỳjach namaczỳła. — Sł.

574. Bi, zabì na miniè [na jeho i t. p.].—W.
u: Nm. 3948. p: B. 7, 2.

575. Bjùć i płàkać ni dajùć. — W. zb.
wb: Nsb. 54; Rm. 46. u: Nm. 4041 i 14067. p: A. 20, 35; B. 7, 6. r: D. I. 216.

576. Choć kułakòm bje ale chlyeb dajè. — Sł.

577. Cìèły dzień bić ni bùduć.—W. zb.
u: Nm. 3918.

578. I nie dastupìŭ—bjuć i pierastupìŭ—bjuć. — W.
R. 248.

579. Jak bùduć bić, to ni bùduc łàjać. — W.
u: Nm. 3915.

580. Jak ŭ bùbian bjuć. — W.
Nsb. 196.

581. Na tòje bjuć kab balièło. — W.
p: A. 20, 32.

582. Ni bi, ni hłàdź. — W.
u: Nm. 3868. p: A. 20, 33.

583. Ni za tòje bìto szto chadzìło ŭ żyto ale szto ŭ dòma ni naczawàło.—W.
u: Czb. 290; Nm. 7238. p: A. 20, 35. B. 7, 9.

584. Ni za tòje bìli szto ukraŭ, da za tòje szto kièpsko schawàŭ. — W.
u: Czb. 259.

Bieh

585. Za biehòm i chuòd prapàŭ.
Db. 725.

Biehać

586. Biehaje jak padsmàlany [padsmàleny]. — W.
. . . jak szto żywòje. — Sł.
Np. Pa żywaciè ryèżä i biehaje jak szto żywòje.
wb: Nsb. 81. u: Nm. 6678 i 10067. p: A. 258, 18.

587. Kalì za mòładu bùdziesz biehać, to pad stàraść adsiedzìsz. — W.

588. Bieżyć na złamànie kàrku. — W.
p: A. 258, 22 i 35.

Biehczy

589. Biehła na ŭsiu muòcz i sìłu. — W.

590. Bieży chucièńko na adnòj naziè.—W.
u: Nm. 11020.

591. Dzień bieżyć—dzień leżyć. — M.
O chorowitym (Kazulkiewiczowa z Benerowszczyzny).
u: Czb. 300.

592. Jak biäżyć, to dryżyć — jak pawàlićsie, to leżyć. — W.

Biehùszczy

593. Biähùszczy sam nabieżyć, a na sùdżanaho Buòh naszlè. — W.
u: Czb. 296.

594. Biehùszczy nabieżyć na biedù, a na pawòlnaho biedà nabieżyć. — W.
u: Nm. 8053.

Bielmakì

595. Czahò ty bielmakì wyträszczyŭ?—W.
u: Nm. 6600.

Biełarùś

596. Na Biełajrùsi pczòły jak hùsi.—N.
. . . pszczòły . , . rèzginiami miuòd nuòsiać.—Sk.
wb: Db. 409.

Bieły

597. Bièła, jak swinòje cièła.— W.

598. Bieły jak kruoŭ z małakòm. — W.
Id. ob. p. w. Charòszy.
p: A. 617, 33. r: D. I, 613 i II, 311.

599. Bieły, jak [kalì] lèbiedź. — W.
p: A. 665, 10. r: D. I, 613.

600. Bieły, jak małakò. — W.

601. Bieły, jak pałatnò. — W.
u: Nm. 4383. r: D. I, 613.

602. Bieły, jak papièr. — W.

603. Bieły, jak ścienà. — W.
u: Nm. 4382.

604. Bieły, jak śmierć. — W.
u: Nm. 4385.

605. Bieły, jak śnieh.— W.
u: Nm. 13147. p: A. 19. r: D. I, 613.

606. Bieły jak śnieh za hradàmi. — Sł.
Hràdy = żerdki, w kurnych chatach wiszące u pułapu, zwykle pokryte grubą warstwą sadzy. Mówią z przekąsem.

607. Bièły, jak zàsłanka.—W.
Brudny.
608. Nie hladzì, biełà, aby (da) byłà.—W.
Mowa o koszuli.
wb: *Nsb. 95*; *Nsł. 1. u*: *Nm. 7273.*

Bièrah

609. Czyj bièrah, tahò i rỳba.—W.
u: *Nm. 7459.*
610. Da nàszaho bièrahu nic d$_u$òbraho [lùdzkaho] nie prypływiè.—W.
wb: *Nsb. 72. u*: *Czb. 271*; *Nm. 2137. p*: *A. 43, 2.*
611. Niewièdamo chto z bièrahu.— W.
Kto z nas pierwszy umrze.
Id. ob. Pièrad.
p: *A. 43.*
612. Puścìŭsie uże j$_u$on ad bièreha.—W.
Rzucił się na szelmostwo.
u: *Nm. 2968.*

Bièrdo

613. Nie ŭsio u bièrdzi (jemù, mniè).—W.
Jestem jakoś nie swój, nie swoja, do niczego. Nie zupełnie zdrów. Używa się również w znaczeniu: „Brakuje mu piątej klepki".
u: *Nm. 13254.*

Bies

614. Bies jehò apùtaŭ. — G.
Zbiesił się, w pasję wpadł.
Bies uże na jehò napàŭ. — W.
Rozbestwił się.
Nsb. 24.

Bies d. c. p. w. czort.

Bigas

615. Narabìć bìgasaŭ.— W.
Bigosu narobić.
p: *A. 23.*

Bieżàć

616. Biehòm biehùć. — W.
Wyrażenie zdubeltowane dla okazania tem większej mocy.
Ob. Jedòm. Siedòm. Leżmà. Bitkòm. Taŭpà. Kryczmà.
617. Bieżyć, aż pad im ziemlà st$_u$òhnie. — W.
u: *Nm. 7738. r*: *D. I, 328.*
618. Bieżyć jak padsmàlany. — W.
1. . . . sabàka za wòzam.
Id. ob. p. w. Pabièhczy.
2. . . . szawièc da karczmỳ.
Id. ob. p. w. spièszycsa.
p: *A. 21 i 666, 23.*
619. Bieżỳć na złom haławỳ. — W.
. . . kàrku.
wb: *A. 666, 22.*
620. Chto bieżỳć, toj nabieżỳć. — W.
u: *Nm. 7090.*
621. Lòtam bieżỳć.—W.
r: *D. I, 670.*
622. Naŭzàwady bieżỳć. — W.
Id. ob. Pabièhczy.
u: *Nm. 11427.*

Bity

623. Adzìn bìty za dzièsiać nibìtych.—W.
p: *B. 8, 2.*
624. Za adnahò bìtaho dzièsiać niebìtych dajùć i tak nie bierùć.— W.
wb: *Nsb. 44*; *R. 247. u*: *Czb. 269*; *Nm. 3897. p*: *A. 23, 6.*
625. Nie bit, nie czaławièk, nie miat nie rèmień.— W.
626. T$_u$òlka bity kìja i baìcsia.— W.

Bledỳ

627. Bledỳ jak ścienà (jak śmierć).— W.
Id. ob. Zbielèć.
Db. 623. p: *Wsł. X, 35*; *A. 23. r*: *D. I, 623.*

Blèjać

628. Ot blèje (beczy), jak durnỳ baràn. — W.

Blèuzgàć

629. Blèŭzgaje szto na jezỳk prỳdzie.—W.
u: *Nm. 13047.*

Blìn

630. Adzìn blin i toj na rèszeci.—W.
Nsb. 118.

Blìzko

631. Blìzko, choć rukòju dastàć.—W.
r: *D. II, 41.*
632. Choć blìzko ale pad aczàmi slìzko. — W.
Uwodziciel: „Nie płacz, nie smuć się— ożeniwszy się nie wyjadę stąd—będziemy blisko siebie". Uwiedziona odpowiada powyższem przysłowiem.

Błachà

633. Błuoch, jak pieskù.— Sk.

634. Czym mièńsza błachà, tym huorsz dapiekàje. — W.

Jak pan ni z panoŭ.

p: *A. 384, 1.*

M. Wołkowysk: Zajszòŭ Wèngier da andnòji chàty aż bàba czùchajecsa.— Szto sem bàbo błòchi màjesz?—Ale panòczku! i nie dàm ràdy patrucìć ich.—O sem bàbo, sem dasì poŭrubiel, to ja ti sem dam òtrutu to ŭsi pàtrucisz. — Dòbre panòczku, kab annò pamahłò. Zapłacìła jenà jemù, jon zabràŭszy hròszy paszòŭ dàlej. Ażno bàba prydùmała, szto ni wièdaje jak ich trucìć. Dawàj jehò hanìć; bieżyć padniàŭszyć i kryczyć· panòczku, paczekàjcie!—A szto sem bàbo chòczesz? — Ja zabyła zapytàć pàna jak ich trucìć?—O bàbo, sem trèba błòchu złòwìti, sem dziòbek rozdziàwiti, sem òlejku nàliti, to sem błòcha bùdzie zdèchnuti.—To panòczku jak błachù złaŭlù, to i tak zabjù.—Sem dòbro i tak i tak, aby sem błòcha nie żyła.

Błaharòdzie

635. Wàsze błaharòdzie, chòdziać świni pa haròdzie. — W.

Szykana z urzędniczyny.

Nsb. 12.

Błahawièszczanio

636. Jakòje Błahawièszczanio (Zwiastowanie) takì wielìk dzień bùdzie. — W.

u: *Nm. 422.*

637. Na Błahawièszczanio nàat i ptùszka pierỳnki nie zaniesiè na hniezdò— takòje wàżno świato.—W.

Nsb. 82.

638. Z błahawièsnaho cielàci dabrà ni żdàci. — W.

Z cielęcia, które w dzień Zwiastowania przyszło.

u: *Nm. 420.*

Błàzan

639. Błazèński wiek, błazèńskaja zàbaŭka [rabòta, hùtarka i t. d.]. — W.

Nsb 6.

Błùdno

640. Bùdziesz [byŭ, była] ŭ błùdzi.—W.

Najczęściej zakochanej (zadurzonej): Oj bùdziesz ŭ błùdzi, zajmàjsia z nim.

Błùkacsa

641. Błùkajecsa jak huoŭca byz pastuchà.—W.

p: *A. 566, 2 i 25.*

Błùkacsia

642. Bez màtki, bez àjca błùkajecsie jak huoŭca.—W.

Błỳtacsia

643. Błỳtajecsie jak sabàka ŭ zbànie.—W.

Bob

644. Paczastawàć bòbam ab stoł łòbam.—W.

p: *A. 81.*

645. Zadàŭ bòbu.—W.

u: *Nm. 4185.*

Bòczka

646. Byzdònnaj bòczki ni napuòŭnisz.–W.

Id. ob. mieszòk.

u: *Nm. 11644 i 11710.*

647. Czym bòczku nalilì nòwuju, to i zhnijè, a tym śmierdzìć.—W.

648. Paròżnia bòczka zwinìć, a puoŭna maŭczyć.—W.

u: *Nm. 1474.*

Buoh

649. Abiecàŭ Buoh dać ale kazàŭ padażdàć. — Sł.

Ob. 795.

u: *Nm. 157.*

650. Ad Buòha hryech, ad ludzièj śmiech.— W.

p: *A. 38, 342.*

651. Ad Buòha nidzìè ni ucieczèsz.—W.

r: *D. I. 6.*

652. Ad Buòha paczynàjmo.—W.

p: *A. 37, 299.*

653. Ad jehò [nas] i Buoh adstùpiŭsia.—W.
Nsb. 122.

654. Adzìn Buoh bahàty, buolsz màje jak razdàŭ. — W.
wb: Nsb. 7 i 118; Nsl. 7. u: Nm. 1491.

655. Adzìn Buoh byz hryechà [hryechuoŭ]. — W.
u: Czb. 234; Nm. 7440. r: D. I, 12 i 241.

656. Adzìn Buoh [wièdaje] znàje.—W.
r: D. II, 68.

657. Anì Buoha, ani ludzièj. — W.
p: A. 31.

658. Anì Twuoj Bòża.—W.
Ani rusz, np.: 1) Ani twuoj Bòża z hètaho mièsca ni adciàhnie. 2) Mùczyŭsie juon mùczyŭsie—ani twuoj Bòża.

659. Ani ty muoj Bòżä.—W.
„ale juon ani ty muoj Bòżä nie pryznajècsia".

660. Bàczyć Buoh z nièba czahò kamù tryèba.—W.
u: Nm. 73.

661. Bàczyŭsia z szklanym Bòham.—W.
Upił się.
O ŭże juon [jenà] bàczyŭsia [baczyłasia, wìdzieŭsia] ze szklanym Bòham.
Nm. 11734.

662. Bićsie z Bòham ni bùdu.— Sł.

663. Biez [byz] Bòha ni za paruoh [da paròha].— W.
wb: Nsb. 5; T. 412. u: Czb. 235; Nm. 7 i 2948. p: A. 31, 7. r: D. I, 2 i 7.

664. Błahì spasì Buoh. — W.
Db. 489.

665. Buoh adzìn wièdaje, a nie my hryesznyie.—W.
Bòhu to wiedać, a nie nam hryesznym.—W.

666. Bòha ni aszukàjesz.—W.
p: A. 3[illegible]19.

667. Bòha ni hniewì i czorta [ludzièj] ni śmieszy.—W.
Boha chwalì i czòrta nie hnièwi.— Sk. Sc.
Cz. 11; Db. 55. wb: Nsb. 7; Orz. 61; Rm. 25. u: Nm. 5871; Czb. 235 i 302. p: B. 10, 1. r: D. I, 13 i II, 189.

668. Bòha ni zabywàj, czużych hrächòŭ ni pierasùdżywaj.—W.

669. Bòha pràsi i czòrta ŭ złuość ni uwòdz.—W.
Db. 54.

670. Bòha ty ni baìszsia.—W.
r: D. I, 6 i 23.

671. Buoh (nas ŭsich) baćko.—W.
Pocieszając, np.: „Et, szto tam... j. w.".
u: Nm. 77 i 3242.

672. Buoh bierè, Buoh dajè.—W.
p: A. 32, 39.

673. Buoh buolsz maje jak [niż] razdàŭ. — W.
... jak razdàŭ, to-j nam udzièlić.
wb: Nsb. 7; T. 412. u: Czb. 234. p: B. 10, 20; A. 39, 378.

674. Buoh bùduczy Bòham buolsz cierpieŭ za nas.—W.

675. Buoh choć ni skòran da cyèlan!—W.
Pan Bóg nie rychliwy ale sprawiedliwy.
u: Nm. 47.

676. Buoh cierpièŭ i nam kazàŭ. — W.
u: Czb. 234.

677. Buoh dajè, Buoh bière.—Sk. W.
Buoh daŭ, Buoh ŭziaŭ, zabràŭ.— Sk. W.
Db. 51; Nsb. 7. u: Czb. 235; Nm. 1561. p: A. 38, 310. r: D. I, 111.

678. Buoh dòpust dapuścìŭ.—W.
u. Nm. 13501.

679. Buoh dòŭho cierpìć.—W. (cierpliwy).
p: A. 32, 44.

680. Buoh karàje.—W.

681. Buoh kazàŭ haryèszkami padzielìciesia.—W.
p: A. 667, 414.

682. Buoh lùbić truojcu.—W.
Przysłowie zapożyczone z Rosji, po-

wtarzają je jako hasło do wypica trzeciej czarki.
Np.: „No, szto kùmie? Buoh truojcu lùbić dak i my wypjem pa trejciej"!.
r: *D. II, 44.*

683. Buoh łaskawièj sùdzić ad ludzièj!-W.
u: *Nm. 34.*

684. Buoh na jehò [nad ìm] zlanùůsie!-W.
u: *Nm. 4926.*

685. Buoh najlyèpsz wièdaje chtuo czahò wart.—W.

686. Buoh najlyèpszy dòchtar.—W.
p: *A. 38, 316.*

687. Buoh najlyèpszy haspadàr.—W.
p: *A. 37, 265.*

688. Buoh na kièpskije dzièci swàrycsa.—W.
Mówią do dzieci, gdy zagrzmi.
u: *Nm. 663 i 564.*

689. Buoh na ůsiàkaho dòlu dajè.—W.
Rm. 29.

690. Buoh ni [nie] cielà, znaje (poznaje) krucielà!—W. Sk.
Db. 53; Nsb 7; Orz. 60; Rm. 33; T. 417; Wsl. X, 826.

691. Buoh ni ruoůno dzièlić: adnamù dajè mnuoho, a druhòmu màło.—W.
u: *Nm. 81.*

692. Buoh ni takì, ni słůchaje sabàki.—W.
p: *A. 38, 320*

693. Buoh pamòczyć, Buoh wysuszyć.-W.
u: *Nm. 78.* p: *A. 38, 326.*

694. Buoh razdawàů i nam kazàů. — W.
Dziękującemu za jałmużnę, podarek, posiłek.
Nsb. 7.

695. Buoh starỳ haspadàr, wièdaje szto ròbić. — W.
u: *Nm. 59.*

696. Buoh szczyraho lùbić, da szczaścia jemù ni dajè.—W.
u: *Nm. 10704.*

697. Buoh szto abiecaje, to-j datrymaje.—W.

698. Buoh światỳ wièdaje—W.
r: *D. I, 68.*

699. Buoh świèdka.—W.
p: *A. 32, 62.*

700. Buoh tak dajè, jak sam znàje.—W.
u: *Nm. 32.*

701. Buoh truojcu lùbić.—W.
Omne trinum perfectum.
Nsb. 7. u: *Nm. 4511.*

702. Buoh ůsio bàczyć i czůje.—W.
u: *Nm. 52.* p: *A. 32, 65.*

703. Buoh ůsìo muoża.—W.
p: *B. 12, 82.*

704. Bòhu światòmu dziàkujcie.—W.
u: *Czb. 234.*

705. Bòhu światòmu kłàniaćsie tryèba.—W.
ob. Bajki: Maulàů, Kazàů etc.

706. Buoh ůziàů.—W.
n: *Nm. 1562.*

707. Chto kahò abìdzić? Ci Buoh? — W.
Nsb. 7.

708. Buoh wiedaje szto ròbić.—W.
u: *Nm. 33.* p: *A. 38, 325.*

709. Buoh wòźmie. Buoh addàś.—W.
r: *D. I, 4.*

710. Buoh wysòko. car dalòko.—W. Sk.
1. ... kruol dalòko.
2. ... pan ...
Trudno o sprawiedliwość.
Db. 56; Cz. 10. wb: *Nsb. 35 i 7; T. 414; Kr. n. 4.* u: *Czb. 260; Nm. 1237 i 8076.* p: *A. 32, 66 i 49.*

711. Buoh za odnahò, ja za druhòho.—W.
Mowa o mężach.
u: *Nm. 8338.* p: *Wsl. IX, 404.*

712. Buoh za hnuoj, a ja za łoj.—W.
Przysłowie, zdaje się ma wspólność z przysłowiem p. w. Hnoj i musi być nieco przekręcone.

713. Buoh za hrechì karàje.—W.
u: *Nm. 104.*

714. Buoh za lìcho lichìm płàcić.—W.

715. Buoh zasmucìů, Buoh pacièszyć.—W.
p: *B. 10, 23.*

716. Buoh z im.—W.
u: *Nm. 4132.*

717. Buoh z ludźmi ròbić ihrỳsko; adnahò u huoru a druhòho nìzko.—W.
Orz. 57.

718. Buoh znàje, Buoh wièdaje.—W.
u: Nm. 26. r: Rm. 30.

719. Buoh z tabòju!—W.
Np.: Bierỳ, Buoh z taboju.
r: D. I, 6 i 130.

720. Buoh żabrawàŭ i nam kazàŭ. — W.
Dziady, nie wstydząc się żebraniny, tak mówią.

721. Bòjsie Bòha!—W.
r: D. I, 6.

722. Buolsz Buoh maje jak razdàŭ.—W. Sk.
Sz. 93. u: Nm. 59.

723. Chto adrakàjecsa Bohù, to jemù czuort ràdzić. — W.
... i czuort ràdzić ni chòcza.

724. Chto Bòha baìcsa, Buoh jehò lùbić.—Sł.

725. Chto Bòha ni baìcsa, toj ludzièj ni słùchaje.—W.
p: A. 615, 1.

726. Chto Bòha pròsić tamù Buoh dajè.—W.
u: Nm. 142.

727. Chto Bòha szanùje, Buoh jehò lùbić [miłùje (w Bielskiem)].—Sł.

728. Chto Bòhu, tamù i Buoh.—W.

729. Chto Bòha ŭ duszỳ nòsić, toj u ludzièj chlyèba ni pròsić.—W.
p: A. 36, 225.

730. Chto z Bòham z tym Buoh.—W.
... to-j Buoh z tym.—N.
u: Czb. 234; Nm. 91. p: A. 36, 245; B. 11, 44. r: D. 1, 2.

731. Chtoż nam dapamòża, kalì nie ty Buòża. — W.
p: A. 34, 179.

732. Ciahnì bòżuju chwałù za chwuost.–W.
Ob. p. w. Ciahnùć.
Nsb. 181.

733. Chwałà Buòhu za ŭsio! — W.
u: Nm. 1635.

734. Czaławièk tak dùmaje, a Buoh inàczej.—W.
T. 412.

735. Czaławièk celùje, Buoh kùlu nòsić [a Buoh mierkùje].—W.
u: Nm. 83.

736. Czaławièk krùcić ale Buoh razkrùczywaje.—W.
Nm. 84.

737. Czaławièk pracùje a Buoh im kierùje.—W.
p: A. 33, 106.

738. Czaławièk tak, a Buoh siak.—W.
p: A. 33, 113.

739. Daj Bòża jak sam znàjesz.—W.

740. Daj Bòża lùdziam, to i my dabùdziem.—W.
u: Nm. 4489.

741. Dapamòh Buoh zrabìć, dapamòżä i spażỳć.—W.
Nsb. 31.

742. Daść Buoh ratòczak (gęba, gąbka) daść i kusòczak.—W.
r: D. 1, 489, 631 i II, 397.

743. Daŭ Buoh cielà da [a] nie [ni] daŭ chlyewà.—W. Sc.
Db. 52; Sz. 45. u: Nm. 10788.

744. Daŭ (mnie, tabiè, im) Buoh.—W.
Np.: sỳna, daczkù, szczàścia i t. p.

745. Dwuom Bahòm (nie) słùżyć.—W.
p: A. 33, 128.

746. Dwuom Bahòm ni malìsia.—W.
Dwóm panom nie służ.
u: Nm. 3013. p: A. 33, 128.

747. Dziàkuj Bòhu za Bòha, szto Buoh Bòha daŭ (szto choć lùdzi Bòha bajàcsa i t. p.).—W.
Dość często w mowie występujące wyrażenie.

748. I Buoh aszukànstwam żywiè: ŭ adnahò adbierè, a druhòmu daść.—W.
Ob. 864.

749. I Bòha chwalì i czòrta ni hniewì.—W. Sk.
Ob. 667.
T. 413; Sz. 60.

750. I Bòhu świèczku i czòrtu òżah.—W. Ob. 813.
p: A. 34, 142.

751. I Buoh ŭsim ni dahòdzić.—W.
r: D. I, 600.

752. I swièńty Bòża ni pamòżâ.—W.
p: A. 34, 147.

753. Jahò Bòhu nie mòżna wièryć.—W.
Mówią o tym, co kłamie, a klnie się na wszystkie świętości.

754. Jak Buoh adbierè, to i lùdzi dòbryje nie spamòhuć.—W.

755. Jak Buoh czaławièka chòcza ukaràć, to ŭ pieròd ròzum adỳmie [adbierè].—W.
u: Nm. 6173.

756. Jak Buoh dapamòża, to ŭsio pieramòża.—W.
n: Nm. 11.

757. Jak Buoh dapùścić [napùścić] to i światỳje [Najświènsza Màtka] ni abarònić.—W.
u: Nm. 16. p: A. 33, 131. r: D. I, 4.

758. Jak Buoh daść. — W.

759. Jak Buoh daść, a Matka Najświènsza nawièrnie, to i ŭsiò duobro bùdzie. — W.

760. Jak Buoh daść daczekàć.— W.
p: Wsł. X, 351.

761. Jak Buoh daŭ.—Sł.
Obficie a niespodziewanie, a w bielskiem przeciwnie; cokolwiek, byle co.

762. Jak Buoh ni [nie] hadzìć, to i ahòń ni [niè] harỳć.—W.
u: Nm. 14 i 1700.

763. Jak Buoh pazwòlić.—W.
r: D. I, 4.

764. Jak Bòhu uhòdno.—W.
r: D. I, 4.

765. Jak Buoh złuczỳŭ, to i czuort ni razłùczyć.—W.
Nsb. 62.

766. Jakì Buoh namòczyć [wỳmaczyć], takì wỳsuszyć.—W.
Ob. 794 i 853.
u: Nm. 78. r: D. I, 4.

767. Jakì Buoh pakaràŭ, takì Buoh pacièszyć.—Sł.

768. Jaki Buoh zasmùcić, taki (i) pacièszyć.—W.
u: Czb. 234; Nm. 45. p: A. 32, 67.

769. Jak my da Bòha, tak Buoh da nas.—W.
T. 412. u: Czb. 234. p: A. 34, 161.

770. Jak daść Buoh lùdziam, to i my dabùdziem.—W
p: A. 34, 158.

771. Jak ŭ Bòha za paròham [za pleczỳma].—Sk.
Cz. 118, 14. u: Nm. 1637. p: Wsł. IX, 404. r: D. I, 91.

772. Ja ni Buoh, ni czuort i ni szalòny.—W.
Rzeczy niepodobnych nie jestem w stanie robić. Nadludzkiej nie mam siły. (Franciszek kucharz).

773. Jak zchòczä Buoh dać biedù, to ŭ pieruod ròzum adbiere.—W.
Ob. 755.
u: Nm. 2200.

774. Jak umièjecie, tak Bòha chwalìcie.—W.

775. Jeszczè jest Buoh nad nàmi.—W.
p: B. 11, 36.

776. Kalìb nie Buoh, chtuoby nam dapamuòh.— W.
u: Czb. 234.

777. Kahò Buoh nie akìnie, to znajdziè ŭ miakìnie (plewy).—W.

778. Kahò Buoh lùbić, tahò ni zahùbić.—W.
... tamù i pakùtu dajè.
wb: Nsb. 62. p: A. 135, 193.

779. Kahò Buoh stwarỳŭ tahò ni umarỳŭ.
u: Nm. 74. p: A. 35, 208.

780. Kahò Buoh sùdzić sam czuort ni razbùdzić.—W.
u. Nm. 8950.

781. Kalì Buoh chuoczä kahò ukaràć, to ŭpieròd ròzum adbierè.—W.
Ob. 755 i 773.
Nsb. 62. A 35, 192

782. Kalì Buoh daść, to-j praz aknò padàść.—Sł.
Nsb. 62.

783. Kalì Buoh nie adkìnie — znàjduć ù miekìnie.—W.
Ob. 777.

784. Kalì ni ùziaù Bòha za buoradu, to ni wòźmiesz i za j.. ca.—W.
Jeżeli ktoś na jednym stracił ale nie tracąc otuchy chełpi się, że na drugim zarobi, odbije—tak mu odpowiadają.

785. Kalì Buoh ni zasùdzić, to lìcho nie zhùdzić.— G.

786. Kalì Buoh paszkadùje, to pryjàciela pryszlè.— W.
Nsb. 62.

787. Kalì Buoh prystànie, to i chlyeba ni stanie [dastànie]. — W.
„Prystać" stosują do człowieka, a częściej do koni i wołów, ale też ma inne znaczenie: „prystàć"—uwziąć się; tak jest w danym wypadku.
wb: Nsb. 62.

788. Kalì Buoh razhnièwajecsa, to niepryjàcielaù naszlè.—W.
Nsb. 62.

789. Kalìb Buoh słùchaù pastuchà (jego przekleństw), tob z czeredỳ (stada) ani nahà ni astałàsie.—W.
u: Nm. 4124.

790. Kalìb Buoh jehò wỳnies z piekièlnych ruk (wyzwolił od wojska).—W.

791. Kalì Buoh sùdzić, to i czort. — W.
T. 419.

792. Kalì Buoh złùczyć, czaławièk nie razłùczyć.—Sw.
Ob. 847.
Nsl. 210.

793. Kalì Buoh zsùdzić, to i czort ni razhùdzić.—W.
Ob. 848.
Nsb. 62.

794. Katòry Buoh pamaczỳù, toj i wỳsuszyć.—W.
Ob. 766.
u: Czb. 234.

795. Kazàù Buoh dać ale kazàù paždàć [paczakàć].—W.
Ob. 649.
p: A. 668, 438.

796. Kłàniacsa czużỳm bòham.
u: Nm. 4798.

797. Krapìwy— toooo... Bòża (mnóstwo, masa).—Sł.

798. Lùbiaczy Buoh pakùtu dajè.—W.
u: Nm. 42.

799. Ludzièj aszukàjesz, Bòha nie.—W.
p: B. 11, 46.

800. Muoża kalìscie i twuòj [nasz] Buoh praśpìcsie.—W.
Może kiedyś i do ciebie szczęście zawita.

801. Mùsić tak Bòhu padabàłasie. — W.
r: D. I, 111.

802. Mùsić twuoj Buoh pad pièczu łàpci pleciè.—Sc.
Zwykle mówią do klącego się lub zaprzysięgającego się, „bożącego się" nadmiernie.

803. Mùsić ùże Buoh ad nas adwiernùùsie [wỳrakśia].—W.
Mówią, jeżeli liczne nieszczęścia człowieka nawiedzają.

804. My ùsie pad Bòham. — W.
u: Nm. 8.

805. Na Bòha nadzièjsie i sam ruk nie apuskàj.—W.
u: Nm. 63. r: D. II, 250.

806. Nad Bòha nimà nikòha.—N. W.
Nsb. 84.

807. Na Bòżo ìmie.—Sł.
Chybił trafił.

808. Na kahò Buoh na tahò (i) lùdzi.—W. Sk.
Nsb. 85; Db. 416; Orz. 64; R. 247. u: Czb. 296; Nm. 2361. p: A. 37, 267; B. 12, 83. r: D. I, 7, 36, 169.

809. Nam Buoh i ad kwàsu daść akràsu.—W.
u: Nm. 5174.

810. Na tabiè Bòżä szto mnie ni hòżä.—W.
Id. ob. Niabòżä.
Db. 429.

811. Na ŭsiàkaho Buoh ròdzić.—W.
r: D. II, 392.

812. Ni Bòhu, ni lùdziam.—W. Sk.
Cz. 119, 22. u: Nm. 7645. p: A. 37, 274.

813. Ni Bòhu świèczka ni czòrtu òżah [ražòn].—W. Sk. Sł.
Id. ob. 750.
Db. 453; Nsb. 110; Nsl. 117; Orz. 58. u: Czb. 274; Nm. 6558. p: A. 37, 275; 31, 28; 623; Wsł. X, 351. r: D. I, 13, 306, 610 i II, 189.

814. Ni Bòha ni baìcsa, ni ludzièj ni słùchajecsa.— W.
p: A. 31.

815. Nichàj Buoh daść.— W.
u: Nm. 4542.

816. Niechàj bùdzie Bòhu niewymuoŭno (jak iszła da kaścióła pamadlìłasie).—W.
Nsb. 105. u: Nm. 8376.

817. Nichàj jehò Buoh ukaràje.—W.
r: D. I, 6.

818. Niechàj nas Buoh asùdzić.—W.
r: D. I, 6.

819. Niechàj tak Buoh dajè, jak sam znàje.—W.

820. Ni da Bòha, ni da ludzièj.—Sł.
Np. Oj ciepièr mnie tak zrabìli, szto...
Nsb. 112. u: Nm. 7646. p: A. 37, 279. r: D. I, 610.

821. Ni daj Bòżä.—W.
Ja mièła takì son szto ni daj Bòżä.

822. Ni dla Bòha ni dla ludzièj.— W.
Id. ob. 812.
Nsb 112.

823. Nièczaho na Bòha hryeszyć.—W.
Nsb. 108.

824. Nie haniècie Bòha ŭ lyes, kalì ŭ chàtu ŭlez.—Sł.
Nsb. 95.

825. Ni każdamu Buoh pa ruòŭni daŭ.–W.
p: A. 37, 285.

826. Nie ruòŭno Buoh dzièlić.—W.
Nie ŭsim Buoh ruòŭno dzièlić.
u: Nsb. 94, 102. p: B. 11.

827. Ni ŭziaŭ Bòha za bòradu.—W.
Ob. 784.
Nie wiesz co będzie, nie przyrzekł ci nic i t. p.
Kr. 11.

828. Pa Bòhu lòhak bùdziesz.—N.
Db. 502.

829. Paczekàŭszy bùdzie Buoh łàskàŭszy.—W.
p: A. 38, 335.

830. Pastàŭ Bòhu świèczku a czòrtu chwìgu [dźwie].—Sk.
Db. 527.

831. Pierèd Bòham nìdziè ni schawàjeszsie.—W.
u: Nm. 48. p: A. 37, 288.

832. Rad, jakbỳ Bòha za nòhi zławìŭ.–W.
p: A. 682, 12.

833. U Bòha ŭsiè ruòŭnyje.— W.
Nsb. 126.

834. Sam Buoh chibà ludziàm uhòdzić.–W.
u: Nm. 4598.

835. Schòcze Buoh dàci, nàjdzie kim prysłàci.—P.

836. Siakì Buoh, takì Buoh.—N.
Ob. 855.
Np. Ot jak ja pryszłà, paczałà prasìć ... to i dastàłà.
u: Nm. 5791.

837. Sìłaju u Bòha ni wuoźmiesz.—W.
r: D. II, 425.

838. Skùlby Buoh ŭsiehò nabràŭsia: ŭ adnahò adbierè, a druhòmu daść.—W.
u: Nm. 13374.

839. Szanùjuczy Bòha i ludzièj duobrych.—W.
Zwykły frazes przed wypowiedzeniem czegoś nieprzyzwoitego.
Nsb. 186.

840. Szklanỳ Buoh ścìsnuŭ za nuos [zakrucìŭ].—W.

Szydzą z pijaków, co mają nosy czerwone.

841. Szklanòho Bòha bàczyŭ.—W.
Upił się.
p: Wsł. IX, 404.

842. Szto Buoh daść toje [to] bùdzie.—W.
Nsb. 186. u: Nm. 2435.

843. Szto Buoh daść, to lùdzkaja zawiść ni adbierè.—W.
u: Nm. 60.

844. Szto nam ni huożo, to na tabiè Bòżä.—W.
Id. ob. p. w. Niabòżä.
r: D. I, 21.

845. Szto Buoh praznàczyŭ [naznàczyŭ], to lùdzkaja zàjzdrość [zawiść] ni adnìmie.—W.
Nsb. 187.

846. Szto Buoh zsùdzić, nichtuo ni razhùdzić.—W.
Ob. 793.
u: Czb. 234.

847. Szto Buoh złùczyć, sam czort ni razłùczyć.—W.
Ob. 792.
p: A. 33, 85; B. 10, 24.

848. Tak Buoh chacièŭ.—W.
p: B. 10, 17.

849. Tàk Bòhu upadabàłasie [spadòbałosia].—W.

850. Tak jak wièdaŭ Buoh czamù nie paraŭniawàŭ haròŭ i dalìnoŭ, tak wièdaje czamù ludzièj nie raŭniùje.—W.

851. Tak jemù Buoh daŭ.—W.
u: Nm. 4666.

852. Tamù Buoh dajè tak, a tamù siak.—W.
u: Nm. 1697.

853. Toj sam Buoh wysuszyć, szto i namaczyŭ.—W.
Ob. 766 i 794.
Nsb. 68.

854. Toj Buoh absùszyć, szto pamaczyŭ.—W.
r: D. II, 554.

855. To siakìm Bòham, to takìm Bòham.—W.
Ob. 836.
To siakìm Bòham, to takìm Bòham abaranìła [namówiła na służbu]. (To tak, to owak przekładając, namawiając, dopięła swego).

856. Trùdno z Bòham wajawàć.—W.
p: A. 38, 356.

857. Ty ŭże Bòha hnièwisz.—W.
u: Nm. 5337.

858. Ŭ adnahò Bòha pràŭda.—W.
r: D. II. 43.

859. Uhnièwili Bòha [zahnièwili].—W.
u: Nm. 2065.

860. Ŭsie [kòżny] pad Bòham.—W.
Ŭsie my pad adnym...
Nsb. 62. p: A. 39, 390. r: D. I. 4.

861. Ŭsio ad Bòha i lichòje i dòbraje.—W.
r: D. I, 4.

862. Ŭsiùdy Buoh.—W.
p: A. 39, 388.

863. Ŭ Bòha dni ruòŭnyje, da czasy nia ruòŭnyje.— L. N.
Znaczy, iż są wśród dnia takie chwile, które nie będą pomyślne. (Kiersnowska).

864. Ŭ Bòha hèdaka (sprawiedliwość): adnamù adbierè, a druhòmu daść.—W.
Ob. 748.

865. Ŭ Bòha ŭsie my ruòŭnyje, nimà ni huorszych, ni lyepszych. — W.
T. 412. u: Nm. 80. r: D. I, 6.

866. Ŭ Bòhu nadzièja. Na Bòhu nadzièja.—W.
u: Nm. 4861.

867. Ŭ Bòha niczòha ni trùdnaje.—W.
p: A. 31, 23.

868. Ŭ Bòha nimà nic niemożèbnaho.—W.
p: B. 11, 31.

869. Ŭ Bòha ŭsio hatòwo.—W.
u: Nm. 22.

870. Ŭ Bòha ŭsiahò mnòho.—W.
Nsb. 166; Rm. 624. r: D. I, 1.

871. Ŭ Bòha za pièczkaju [za pàzuchaju, za pleczyma].—N.
Ob. 771.

872. Ŭ Bòha wier, ale Bòhu nie wier.—Sł.

873. Wièdamo Bòhu i lùdziam.—W.
r: D. II, 449.

874. Wièdaje Buoh szto ròbić.—W.
p: A. 39, 374.

875. Z adnym Bòham na sto warahòŭ.–W.
u: Nm. 12.

876. Za lichìmi ludźmi, to i Buoh nic dać nie mòżä.—W.

877. Z Bòham nie bićsie, niczòho nie zrabić.—Sł. W.
Nsb. 51; R. 247. u: Nm. 38.

878. Z Bòham kantràktaŭ ni rabić.—W.
u: Nm. 36.

879. Z Bòham ni spòryć [swaryćsa, sprèczyć].—W.
Nsb. 51. r: D. I, 4 i II, 425.

880. Z Bòham żàrtaŭ nimà.—W.
1) ... nimà żàrtaŭ [żartùszkaŭ].
2) ... ni żarty.
Nsb. 51; Kr. 6. u: Nm. 8990. p: A. 39, 404.

881. Za tym Bòżä, chto kahò zmòżä.–N.
Bóg za silniejszym stoi.

882. Za ŭsio Bòhu dziàkujmo.—W.
W szczęściu i nieszczęściu tak się wyrażają.
Nsb. 44.

883. Żàlsie Bòżä! — W.
Marny, zły, kiepski, np. Ŭ hètom ròku u miniè lon żàlsie Bòża! Pàrabak u nas żàlsie Bòża!
Nsb. 41.

884. Bez Bòskaho dòpustu [wòli] i wuołas z haławy ni spadziè.—W.
u: Nm. 27; p: A. 31, 12.

885. Bez Bòskaji pòmaczy niczòho ni bùdzie [ni zròbisz].—W.
p: A. 31, 276.

886. Bez Bòskaji wòli niczòho ni stàniecsa.—W.
p: A. 38, 341.

887. Bòska muoc papichàje.—W.
Nsb: 79.

888. Bòski nàpust [dòpust].—W.
u: Nm. 13501.

889. Bòska łàska daść chlyèba i miàska.—W.
Nsb. 7.

890. Bòska rukà jehò ukaràje.—W.

891. Bòska wòla [sìła].—W.
u: Nm. 2434. r: D. I, 111.

892. Bòskaji wòli ni pieremòżesz. — W.
r: D. II, 425.

893. Ha, wòla bòska — szto Buoh daść, tòje bùdzie. — W.

894. Hèto ŭsio Bòskaja, tuolki hryechì nàszyje.— W.
u: Nm. 9.

895. Ot muoc Bòskaja! ja da płòtu, a jenà miniè ad płòtu da ŭ hraź.—W.
Drwinki z pijaka.
Sz. 82.

896. Nasłànie Bòżo.— W.

897. Ŭsio ŭ Bòskich rukàch [mòcy].—W.
p: A. 39, 365.

898. Bòżä, Bòżä, daŭ Ty tamù szto ni muòża [dajèsz tamù szto nie muòża].–W.
p: A. 667, 423; B. 9, 64.

899. Bòżä! dajesz tamù chto nie muòżä, a chtòby muoh, tamù ni daŭ Buoh.–W.
u: Nm. 5414.

900. Bòżä mìleńki.—W.
Przymówisko.

901. Dzièjsie wòla Bòża.—W.
W rezygnacji.
u: Nm. 2434.

902. Kàra bòska [Bòża].—W.

903. Szanùjuczy Bòżaho dàru.—W.
Nsb. 186. u: Nm. 8371.

904. Wòla Bòża [Bòska] i pàńska.— W.
D. II, 425.

905. Wòla p. Bòga, raz màci radzìła.—Sk.

Bok

906. Aż za bòki bràŭsia.—W.
u: Nm. 12628.

907. (Aż) Bòki padarwàć.— W.
Od śmiechu.
Nsb. 7.

908. (Aż) Bòki zrywàć. — W.
Śmiać się do rozpuku.
B. 9, 12.

909, Bòkam wylezie.—W.
Hèto tabiè...
u: Nm. 4107. r: D. I. 260.

910. Buok z bòkam schòdzicsa. – W.
O głodnym, chudym koniu lub bydlęciu.
p: A. 29.

911. To bòkam, to skòkam.—W.
Nsl. 29. u: Nm. 5225. p: A. 29. r: D. II, 191.

912. Ŭ czużòm bakù żuk miàso — bàba bòży dar.— W. Wl.
... wòczy pa kułakù.
Id. ob. staranà.
wb: Sz. 158.

Buol

913. Buol, choć żywòmu ŭ zièmlu (syrùju) leź.— Sł.

914. Z bòlu jak skacìna bjùsie.—Sł.

Buolka

915. Buolka bòlcy nie ruoŭna.— W.
Ból bólowi nie równy.
p: A. 40.

916. Czużàja buolka to lùdziam śmièch.– W.
T. 420.

917. Nichtò niczyjè bòlki ni wièdaje.–W.
u: Nm. 2343.

Buolsz

918. Bòlszamu buolsz trèba. — W.
u: Nm. 9835.

919. Czym buolsz, tym lyèpsz.—W.
u: Czb. 233.

Buor

920. Za wielìkimi baràmi, za hłybòkimi wadàmi.— W.
Bardzo daleki.
r: D. II, 632.

Buorszcz

921. Szto pa tym, jak buorszcz ni z czym.—W.
u: Czb. 232.

922. Waracì buorszcz nazàd.—W.
Ze znanej anegdotki: ja znam polskie poobiedzie: „ja znàju pòlskaje paŭszystkim".

Bòski ob. p. w. Buoh.

Bòso

923. Choć bòso chadżù ale z pièrcam jem.— W.

924. I buose i prostowałòse.—W.
{Na Polesiu „prostowałòsa"—dziewczyna nieuczesana z rozpuszczonemi włosami przez niedbalstwo i wogóle niechlujna. To samo przysłowie tam brzmi inaczej: „Hôła, bòsa i prostowałòsa". Człowieka łagodnego też zwą „prostowałòsy", a poznają temperament zapomocą włosa z jego głowy, który przeciągnięty przez dwa paznogcie, mocno ściśnięte, jeżeli gęsto się fryzuje, dowodzi, że człowiek jest „porywczy „sierdzìty", jeżeli zaś nie ulegnie zmianie lub mało się zmieni, świadczy o jego łagodności. W takim razie jest „płachì" albo „rachmàny"}.

Bòrtnik

925. U hòrkaho [lichòho] bòrtnika huòrki miod.—W.
u: Nm. 7160. p: Wsl. X, 351.

Buot

926. Bòty nòwy a piàty hôły.—W.
Id. ob. Każùch.
Nsb. 62. u: Nm. 13534.

927. Bòty pić [wadỳ] pròsiać [choczuć].-W.
u: Nm. 11142. p: Wsl. IX, 405. r: D. II, 86.

928. Buot z pastałòm tarhùjucsa za łyczko.—W.
Jedno od drugiego nielepsze, a mimo to jedno nad drugie się sadzi.

929. Jemù kab bòty bylì, a mnie kab i padnòskàŭ ni byłô.—Sł.
On chce zabrać wszystko, a mnie daje figę.

930. Najlyèpszy baćkawy bòty [najlèpszy bòty bàćkawoj rabòty — nigdy [nikoli] nie padzierùcsa.—Sk.
Najlepiej boso chodzić.

931. Nie hańbùj starỳm bòtam, pòki nòwaho ni paszỳŭ.—W.

932. Padszỳli jemù [j$_{u}$oj] bôty.—W.
Nsb. 130.

Bòży ob. p. w. B$_{u}$oh, Bòski.

Brachàć

933. Brèszä jak sabàka [sùka].—Sk.
Db. 60; Cz. 118, 3. u: Nm. 6959. p: A. 535, 1; 668, 1 i 702, 1; Wsł. VII, 314; Bar. 236.

934. Braszỳ da ni kusàj.—W.

935. Braszỳ na swoj chw$_{u}$ost.—W.

936. Breszỳ [brèszä] szto ślìna da hùby pryniesiè.—W.
Nsb. 74.

937. Choć breszỳ na jehò.—N.

938. Naniàŭsie brachàć, to braszỳ.—Sk.

939. Na sw$_{u}$oj cień bräszỳ.—W.
Nsb. 90.

940. Na tahò bräszỳ, czyj chl$_{y}$eb jesì.—W.
Da miniè pryczepìŭsie akòman, a ja każù... j. w.
Rm. 331; Nsb. 86. u: Nm. 12770.

941. Niechàj (sabiè) brészuć choć zawỳjuć.— W.
Nsb. 106; Rm. 403.

942. Ty breszỳ jak sabàka a ja bùdu maŭczàć jak sràka.— W.
Tak mówi osoba trzecia do dwóch kłócących się, z których słabszy w wyjęzyczaniu się musi milczeć.

Brächnià

943. Brachnìoju świèt pròjdziasz.— W.
Id. ob. Abman.
R. 246.

Bràcsa

944. Bierècsa jak rapièj za adzièżu [każùch].—W.
Id. ob. Trymàcsa.
u: Czb. 287; Nm. 5029.

Brać

945. Brać na zùby, na hùby.— Sł.
Z całym wysiłkiem, nie mając pomocy znikąd.
Id. ob. p. w. Rabìć.

946. Bierè jak bahàtaho za sèrce.— W.
Ot beczkę nabił (j. w.).
u: Nm. 13886.

947. Bierè jak za miakìnu [pszenìcu].—W.
p: A. 40 i 668, 35.

948. Biärỳ dyj aträsàj.— N.
Db. 39.

949. Bierỳ na wièru—piszỳ na ściènu [hraj na wièru—piszỳ na ściènu].—Sk.

950. Ni $_{u}$òczy drać kalì nie chòczuć brać.— W.
1. Czyż ...— Sk.
2. Nieŭżèż [jàkżeż]...—W.
Nsb. 179. wb: Db. 149; Orz. 143.

951. Ni bierỳ kalì ni pałażỳŭ.— W.

952. Ni biërỳ niczôho — nie b$_{u}$òjsia nikòho.— W.
Id. ob. Kazàć. Rùszać.

953. Nièszto za kaŭnièr bierè.—W.
Strach przejmuje.

954. Zubàmi, hùbami bierè kab hèto barżdżèj pamỳć, parabìć. — Sł.
Śpieszy.

Brakawàć

955. Annò [t$_{u}$òlki] ptuszỳnaho małakà brakùje.— W.
Nsb. 119. u: Czb. 230. p: A. 454, 2; B. 135, 7.

956. T$_{u}$òlki bàćka i màciery brakùje.—W.
p: A. 41.

Brańsk

957. Razùmna jak swinià ŭ Bràńsku.—Sk.
Głupia.

Brat

958. Ja i ty, dwa bratỳ.— N.
Db. 250.

959. Jak ròdnyje bratỳ.— W.
Przyjaźń braterska.

960. J$_{u}$on mnie ni bràt, ni swàt.—W.
1. Ni bràt, ni swàt.
2. ... bràta, ni swàta.
u: Nm. 4718 i 8617. p: B. 12, 1; A. 41, 20 i 668, 32.

961. Kàli bahàt, to m$_{u}$oj brat, kalì chudỳ, adyjdzì tudỳ.—Sł.

962. Nimà h$_{u}$òrszaho kàta, jak brat na na bràta.—W.
p: A. 668, 31. r: D. I, 500.

963. Pa Chryściè świat$_{u}$òm ŭsiè my ròdnyje bratỳ.—W.

964. Ŭ bràta ni swajà [ni ròdnaja] chàta.—W.
u: Nm. 9400.

965. Z kàżdym za pànie brat.
p: B. 12, 10.

Brèdzić

966. Brèdzić, jak ŭ garònczcy.—W.
p: A. 130, 24.

Br$_u$od

967. Nie [ni] znàjuczy [znàŭszy] br$_u$òdu nie [ni] leź [nie sùńsie] ŭ wòdu.—Sł. W.
Nsb. 98; Nsł. 200; T. 416. u: Czb. 276; Nm. 5836. p: A. 604, 36. r: D. II, 202.

Brùdny

968. Brùdna, choć r$_y$èpu siej.—Sł.

Bruk

969. Siedzimò na brùku, pahledàjem ŭ rùku.—W.
Z grosza żyjemy.
Nsb. 52.

Brukawàć

970. Brukùjuć jak hòłuby.— W.
r: D. I, 521.

Brỳdzicsa

971. Brỳdzicsa, jak k$_u$ot sàłam.—W.
u: Nm. 5010. p: A. 44.

Brỳkać

972. Brỳkaje jak jehniàtko [jak kazà].–W.
Id. ob. Skakàć.
p: A. 498, 8.

Brỳknuć

973. Brỳknuŭ na t$_u$oj świet.— W.
Nsb. 59.

Brỳnda

974. Brỳndy bje.—W.
Próżnuje, obcasy zbija.
Nsb. 8.

Bùba

975. Bùba bùbu hònić, aż szỳju łòmić.–W.
Por. krupà i Kòłas.

976. Bùba bùbu prywiełà.—W.
Czapkę wysiał, czapkę zebrał.

Bùbiän

977. Jak ŭ bùbiän bjuć.— W.
Jeżeli bardzo głośno o czemś mówią.

978. Słàwien bùbiän [słàŭny bùbny] za haràmi.— W. Sk.
Słàwien [słàŭny] bùbien za haràmi, jak z zaharỳ—r$_u$oŭny z nàmi.– W.
Cz. 105; Db. 604. wb. Nsb. 150; Orz. 114. u: Nm. 2623. r: D. I, 400 i II, 40, 208, 301.

Bubnić

979. Czahò ty bùbnisz jak bònka (sic).—Sł.

Buch

980. Buch! bàbi ŭ trybùch.—W.
Gdy coś upadnie i łoskotu narobi.

Bùchaniec

981. Dać bùchanca ŭ plèczy. — W.
Buchnąć w plecy kułakiem.
u: Nm. 3857.

982. Najèŭsie bùchancaŭ.—W.
Szturchańców, kułaków.
u: Nm. 3964.

Budawàć

983. Chto budùje, chto żywiè.—Sł.
Ten buduje a ów mieszka.

Budawàcsa

984. Chto budùjecsie, to wi$_u$orki màje, a chto prawùjecsie, to papièrkami tyłòk padciràje.—Sk.

985. Kalì jest chl$_y$eb, to budùjsia. — N.
Db. 301.

Bùdźko

986. Bùdźko nabùdziećsie, to chwalkò nachwàlićsie.— W.
Bùdźko nabỳŭsie, Chwalkò nachwaliŭsie a Prànka pawièsili.—Sk.
Nsb. 9.

Bujàć

987. Bùić jak mùcha.— W.
r: D. II, 482.

988. Bywàło bujàło a ciepièr (dziś) (i) rỳkać niechòczä.—Sk. W.
Jak bywàło to i bujàło, a siehònia to-j rỳkać ni chòcza.
Stosuje się najczęściej do starych, którzy dziwy opowiadali o sile, pracy i wytrwałości dawniejszych ludzi. Jeżeli sam ktoś siebie chwali, a jeżeli to jest wątpliwem, że za młodu i t. d.
Sz. 12. u: Nm. 694.

Buławà

989. I da buławỳ, trèba haławỳ. — W.
u: Nm. 753.

Buraczòk ob. p. w. Buràk.

Buràk

990. Nie [ni] karmiŭszy burakàmi ni paszlèsz [nie pasyłáć] za bykàmi.–W.
Nsb. 99; Nsł. 38; T. 418.

991. Nie karmiŭ buraczkàmi nie paszlèsz za byczkàmi.—W.

Burczàć

992. Burczyć jak kiłà.—W.
Czahò ty burczỳsz jak kiłà.— Sł.
u: Nm. 3444.

Bùsiał

993. Chuczèj bùsiał żerebià uròdzić, kalì ty uhlèdzisz, adhadàjesz i t. p.

Bùsiańki

994. Ŭsiò bùsieńki da busieńki, a abòje halùsieńki.— W.
1. Busieńki, busieńki ni ŭ ciebiè, ni ŭ mieniè m_{u}oj milùsieńki.
2. Bùsieńki, bùsieńki—abòje halùsieńki.—N.
Nsb. 9; Db. 62. wb: T. 55. p: B. 55.

Butłò

995. Ni wàrto mieniać butłò (drzewo dziuplaste) na prabìto.— W.

Być

996. A kalì hèto byłò?–Jak w_{u}òŭk szczeniàm byŭ.— Sł.
Bardzo dawno.

997. Alè, kaliś byłò, da ŭże byljòm zarasłò [zbyliłosia].—W.
... to byłò, da z wadòju papłyłò.
wb: Nsb. 65 i 163.

998. B_{u}oh to światỳ wièdaje szto z tabòju bùdzie.—W.
B_{u}oh wièdaje i karczmà światàja, szto z tahò bùdzie.
u: Nm. 7668.

999. Bùdzie na c_{y}èły wiek i na wiekù na trỳ dni.— Sk.
Np. Tak mòcno zwiŭ wier$_{u}$òŭku.

1000. Bùdzie na nàsz wiek. — W.
r: D. I, 631.

1001. Być pa siemù, ni chadzìć pa siełù.—W.
Ma być tak nieodmiennie.

1002. Byłò, byłò daj prybyłò [dno wypało].— W.
Było źle i jeszcze się pogorszyło.

1003. Byłò na kar$_{u}$òŭku, bùdzie i na wier$_{u}$òŭku.— W.
Id. ob. Stać.
u: Nm. 4882.

1004. Byłò ŭsiehò pa wùszy.— W.
B. 169.

1005. Byŭ da nimà.—W.
..., pajèchaŭ da mlinà.
u: Nm. 13510.

1006. Byŭ jak ahniù uchapìŭszy. — W.
Chwilkę.
p: A. 35, 1.

1007. Byŭ na kaniù i pad kaniòm.—W.
Pod wozem i na wozie.
Nsb. 10; Kr. 75. u: Czb. 236; Nm. 5776. r: D. I, 636.

1008. Bỳŭszy, bỳŭszy, da idzi zawỳŭszy.— W.
O wyrzuconym ze służby.
1. ..., paszòŭ...
2. ..., ni... a idzì...
u: Nm. 10367. p: A. 669, 74.

1009. Ci je, ci nimà za sztò. — W.
Biją, łamią.
Rm 584.

1010. Ci tàk, ci ni tak, nièjak bùdzie.—W.
Tak czy owak, a jakoś będzie—nie zginiemy.
... siak, ci tàk nichàj bùdzie.
p: B. 164. r: D. I, 60.

1011. Dzie bỳŭszy. — W. Sł.
Przymówisko niektórych, jak i te: „Dalbò pràŭda, jak toj kazàŭ, maŭlàŭ" i t. p.

1012. I ŭ nièbi [ŭ rai] l$_{y}$epsz jemù ni bùdzie. — W.
p: A. 332, 1.

1013. Jak jest [je] — razỳjdziecsia, jak niemà [nimà]—abỳjdziecsia.— W.
u: Nm. 5199 i 9816. p: A. 14, 44 i 187, 47.

1014. Jak jest, to szelèst, jak skùpo, to cierpì dùpo.—Sk. W.
Jak jeść to i sràcy [dùpi] cześć, a jak skùpo, to cierpì dùpo.
Ob. p. w. Sràka.
Db. 300 i 305. u: Nm. 10830. p: A. 47, 41.

1015. Jak mỳ stàli żyć, być i rabìć, to hètaho jeszczè nie byłò.—Sł.

1016. Jàkści to bùdzie.—W.
r: D. I, 60.

1017. Jak świet świètam, hètak nie byłò, jak ciepièr. — W.
u: Nm. 6782 i 7911.

1018. Jak [by] tam byŭ. — Jak [by] tut byłò—ŭsio znàje.—W.
Rm. 753. u: Nm. 5735.

1019. Ja tam byŭ, mi$_u$od winò piŭ, ŭ hùbi ni byłò, pa baradziè ciekłò.—W.
r: D. II, 631.

1020. Jak byłòsie, tak i pierabyłòsie.—W.

1021. Jest tahò da cz$_u$orta.— W.
u: Nm. 7674.

1022. Kab naat bàćko i màci z tahò swiètu ustàli, to i tak nic ni bùdzie.— W.
u: Nm. 5666.

1023. Kalìś z hètaho sztòści bùdzie.—W.
Id. ob. Wỳści.
u: Nm. 4867.

1024. Màło szto nie bywàje.—W.
u: Nm. 5366. r: D. II, 458.

1025. Mn$_u$òho wadỳ ŭpadziè pakùl tòje bùdzie.—W.
r: D. II, 51.

1026. To tahdỳ byłò, jak w$_u$òŭk byŭ sabàkaju i chwastòm brechàŭ.—W.
Odpowiedź na nieprawdopodobność.

1027. Niechàj hetò bùdzie miż nàmi.—W.
p: B. 187.

1028. Niechàj ni bùdzie ni nàm ni wàm [ni mniè ni tabiè].—W.
Nsb. 112. r: Nm. 4826.

1029. Nichàj tak bùdzie, jak Bòhu padabàjecsa [uhòdno].—W.
r: D. I, 632.

1030. Nichàj tak bùdzie, jak kàżuć lùdzie.—W.
u: Czb. 296; Nm. 4940.

1031. Nìkali byłò, nìkali bùdzie.—W.
Nìkali ja u was byłà i nìkali zn$_u$òŭ bùdu.
Nsb. 112; Rm. 420.

1032. Nie bùdziesz ty, to bùdzie try.—W.
Docinek, odnoszący się do sługi, ustępującego z zajmowanego miejsca.

1033. Nie byłòb tòje, byłòb szto druhòje. — N.

1034. Szto B$_u$oh daść [naznàczyŭ] tòje bùdzie.—W.
u: Czb. 234.

1035. Siakì takì, abỳ byŭ, abỳ chlèba [na chl$_y$eb] zarabìŭ].—W. G.
... kab na chl$_y$eb da na s$_u$ol ...—G.
Orz. 45. u: Nm. 9144. p: A. 670, 181.

1036. Skul ŭziàć, to ŭziàć, a trèba kab byłò.—W.
B. 14, 14.

1037. Szto bùdzie, to bùdzie, a dźwie śmièrci ni bùdzie.—W.
Ob. p. w. Śmierć.
r: D. I, 321.

1038. Szto bùdzie, to bùdzie a ŭ sràku nie bùdzie. [nie dadùć].—W.
u: Nm. 4289. p: A. 46, 21.

1039. Szto byłò, to byłò [jak byłò, to byłò]—ŭże ŭsio pieraminùło.—W.
u: Nm. 4137. p: B. 13, 2.

1040. Szto byłò, to wièdajem, a szto bùdzie, to uhlèdzim.— W.
u: Nm. 4287. r: D. I, 357.

1041. Szto tam u ich jest—t$_u$òlki dzietòk poŭny kutòk.— W.

1042. Tadỳ tòje bùdzie, jak na dałòni wałasỳ parastùć.—W.
p: A. 46.

1043. Tak bùdzie, jak B$_{u}$oh dać [preznàczyŭ]. — Tòje bùdzie, szto B$_{u}$oh preznàczyŭ [dać].—W.
u: Czb. 234 i 296; Nm. 1072 i 4288; p: A. 46. r: D. I, 30.

1044. Tak jak nie byłò [I ślèdu niemà].
r: D. I, 646.

1045. Tut byŭ [jest], tut nimà, pajèchaŭ [pajèchała] da młynà. Tut jest [jeść] tut (uże) nimà.— N. Sk.
Rm. 617; Db. 675. p: B. 14 i 16.

1046. Tut anò bàćka i màciery ni najcì, a rèsztu ŭsio jeść.—W.
u: Nm. 13873.

1047. Twajà haławà pasìwieje p$_{u}$òki hèto bùdzie. — W.
Por. Dażdàcsa.
u: Nm. 5637.

1048. Ŭsìm nam tam być. — W.
W ziemi.
u: Nm. 8244.

1049. Ŭsiò jest, niedastajè t$_{u}$olki màmy i tàty ròdnaho.—W.

1050. Uże j$_{u}$on takì bùdzie pakùl jemù ziemlòju $_{u}$òczy nawièrnuć.—W.
Nsb. 131.

1051. Zògter zabàczym, co to bùdzie.–Sł.
Db. 731.

1052. Żeb tak byłò jak nimà.—Wb.

Byk

1053. Byczkì buszùjuć, wieśnìcu czùjuć. — Sł.
Swawola młodzieży, bójka.
Nsb. 11.

1054. Byczòk treciaczòk.— Sk.
Cz. 118, 4.

1055. Choć za bykà kalì nimà maładzikà.— W.

1056. Czyjè byczkì [bykì] bylì, to bylì, abỳ nàszy [majè] cielàtka [cielàta].–W.
Nsb. 76; T. 420; Sz. 183. u: Czb. 286; Nm. 7283 i 7454. p: A. 48 i 609, 10. r: D. II, 223 i 454.

1057. Jak bykà nie karmì, to ŭsiò małakà ni dać. — W.
u: Nm. 2664.

1058. Nasz byk da stàroi karòwy prywỳk. — Sł.
Gdy się chłopiec umizga do starszej od siebie dziewki.

1059. Niechàj nàszy byczkì skàczuć.–W.
Nsb. 106.

1060. Sùdżano byczkù na łỳczku, a cielùszaccy na wieròwaccy. — W.
Co komu sędzono, to go nie minie.
Nzb. 11.

Bỳstry

1061. Bỳstry jak ahòń [żarabièc]. — W.

Byt

1062. Jak pryszłòsie da bỳtu, tèdy wiezùć pad plìtu. — W.
To siàk, to tàk, dażywù da swahò bỳtu, p$_{u}$oki padłòżać pad plìtu.

Bywàć

1063. Chto nidziè ni bywàŭ, t$_{u}$oj niczòho ni bàczyŭ. — W.
Id. ob. Mandrawàć.
u Nm 386.

1064. Chto rèdko bywàje, t$_{u}$oj mn$_{u}$oho wiedàje. — Sł.
Nsl. 56.

1065. Dzie lùbiać, bywàj rèdka, a dzie nie lùbiać, to i zusìm ni zachòdź.— W. zb.
Ob. p. w. Lùbiać, uczaszàć.
T. 421.

1066. Màło bywàje ale mn$_{u}$oho widàje. — W.
Màło bywàŭ, mn$_{u}$òho widàŭ. — Sł.

Bywàlec

1067. Hèto bywàlec — j$_{u}$on ŭsiò znàje i wièdaje. — W.
u: Nm. 5775.

Bzdzìna

1068. Bzdòm haŭnà ni adbùdziesz.—W.
Id. ob. Nieczỳm.
Bzdòm haŭnò zbywàje.
u: Nm. 6572.

C

Càca

1069. Càca, càca da-j [da] ŭ kiszèń.—W.
Bawił się, bawił, a na końcu ukradł.
Nsb. 179; Rm. 644. u: Nm. 11066.

Càckacsa

1070. Càckajecsa jak z wielikònnym jajcòm. — W.
Ostrożnie.
Id. ob. p. w. Abchadzìcsa.
p: A. 346, 2.

Cälàć

1071. Cälăŭ ŭ waròmu, a papàŭ ŭ karòwu. — Wb.
u: Nm. 1784.

Caławàć

1072. Dahaniàjuczy ni caławàć. — W.
p: A. 48, 4.

1073. Jejè ŭsio byznòsyje całùjuć.— W.
Nsb. 88.

1074. Raz całùje, druhì raz kusàje.—W.
p: B. 14, 5.

Cänà

1075. Cänỳ ŭ dòmu ni złòżysz. — W.
p: A. 49, 1.

1076. Swajèj cänỳ ni złożysz (nie ustanowisz). — W.
u: Nm. 10544.

1077. To użè cänà jak za hr$_u$osz abaràmak. — W.
p: A. 49, 3.

1078. Z swajèju cànoju na kirmàsz ni pryjèdziesz. — W.
p: A. 39, 2.

Car

1079. A sztò m$_u$oj miły càru: ni hr$_u$òszej ni tawàru. — N.
Db. 24.

1080. Da carà dalòko, da Bòha wysòko. — W.
Id. ob. B$_u$oh.
r: D. I, 149 i 289.

1081. Szukàje car carỳcy, a pastùch pastuszỳcy. — Sk.
Równy z równą, żenić się powinni.

Carỳca

1082. Carỳca płàczä.—W. Sł.
Gdy słońce świeci i deszcz pada.
Id. ob. Karalèŭna.
Nsb. 147 i 178.

Cèlić

1083. Cèliŭ, ni cèliŭ, a wòŭka ŭziaŭ.—G.

Censarawàć (Cenzurować)

1084. Chto miniè censarùje, nichàj miniè ŭ sràku pacałùje. — W.

Cep

1085. Pakùl cep, patùl chl$_y$eb. — W.
Db. 507.

Cèrkwa

1086. Cèrkwu dzierùć, karczmù krỳjuć. — W.
Id. ob. Kościół.
u: Nm. 11723.

1087. Jak da cèrkwy, to hràzko, a jak da karczmỳ, to choć paza humièniu (droga poza gumnami).— W.
Id. ob. Kościół.

Chacièć

1088. Adzin chòczä siòje, druhì tòje.—W.
p: A. 50, 17.

1089. Choć jehò par$_y$èż na kawàłki, j$_u$on ni chòczä.— W.
zar$_y$èż, j$_u$on ni chòczä.
u; Nm. 2636.

1090. Chto chòczä, toj m$_u$oża. — W.
p: A. 50, 19.

1091. Chto mn$_u$oho chòczä, toj nic ni dastànie [ni màje]. — W.
Id. ob. Żadàć.
p: A. 50, 20.

1092. Chto schòcze, to skòcze.—L.
Nsl. 220.

1093. Czahò chòczesz, tahò pròsisz.—W.

1094. Czahò sabiè ni chòczäsz, tahò i druhòmu ni zycz. — W.
Nsl. 222.

1095. I chòczä i ni chòczä i sam ni wièdaje szto rabìć. — W.
p. A. 50, 11.

1096. Jak ja zachaczù, to i na hùlicy paskaczù. — W.

1097. Ni tak jak chòczäsz ale jak m$_{u}$ożäsz. — W.
u: Nm. 4535.

1098. Szto chòczä, tòje ròbić.— W.
p: A. 50, 9.

Chacièn̄io

1099. Na chacièn̄io [chacièn̄ie) je cierpièn̄io [jest cierpièn̄ie].— W.
Odpowiedź dzieciom domagającym się.
Nsb. 90. r: D. I, 278 i II, 429.

Chadùn

1100. Ni chadùn, ni siedùn. — Sł.
Niedołęga bezwładny.

Chadzìć

1101. Chadzì pròstaju ścièżkaju, to ni zabłùdzisz. — W.
B. 32, 4.

1102. Chadżù, pawalùsie, bo nikòho ni bajùsie. — W.
Stosuje do próżniaka.

1103. Chòdziaczy paròhi paabiwàŭ.—Sł.
Np. Gość częsty, interesant, proszący o coś i t. p.

1104. Chòdzić cichèńko, da dùmaje lichièńko. — W.
Nsb. 172.

1105. Chòdzić da harỳ nahàmi. — W.
p: A. 671, 57.

1106. Chòdzić, jak abm$_{u}$òkły. — W.
r: D. I, 146.

1107. Chòdzić, jak byz haławỳ. — W.
p: A. 176, 7.

1108. Chòdzić, jak błùdnaja h$_{u}$oŭca.—W.
u: Nm. 10944.

1109. Chòdzić, jak ciełło byz duszỳ.—W.

1110. Chòdzić, jak cień.—W.
p: A. 60, 44.

1111. Chòdzić, jak hr$_{y}$ech byz duszỳ [pa pièkli]. — W.
u: Nm. 10990.

1112. Chòdzić, jak jeż pa drożdży.—Sk.

1113. Chòdzić, jak kàczka [marà]. — W.
p: A. 59, 14 i 2.

1114. Chòdzić, jak ni swaìmi nahàmi.—W.
Id. ob. Iści.
Nsb. 58.

1115. Chòdzić, jak niżywỳ. — W.
p: A. 671, 61.

1116. Chòdzić, jak pa brỳtwach.—W.
u: Nm. 5763. p: A. 59, 6.

1117. Chòdzić, jak pakòpany [pakòpana] (jak z grobu wstała, jak z krzyża zdjęty). — W. Sł.

1118. Chòdzić, jak pan ŭ bòki ŭziàŭszysie.— W.
Dumny, pyszny.

1119. Chòdzić, jak pjàny. — W.
p: A. 671, 62.

1120. Chòdzić, jak rusàłka. — W.
Rozczochrana.
r: D. II, 81.

1121. Chòdzić, jak rỳba pa dnù. — W.
Cicho.
u: Nm. 32, 38.

1122. Chòdzić, jak sabàka b$_{u}$osy. — W.
p: A. 60, 27.

1123. Chòdzić, jak sam ni sw$_{u}$oj. — W.
p: A. 60, 40.

1124. Chòdzić, jak wièdźma na taŭkaczàch. — Sł.
Tupie.

1125. Chòdzić, jak z jàjcami na haławiè. — W.
p: A. 60, 37.

1126. Chòdzić [kòle] ŭsio raŭno jak wìchar.— Sł.
Bóle artretyczne przelotne.

1127. Chto cìcho chòdzić, toj sabiè szkòdzić. — Sk.
Odnośnie do złodziejstwa.
Cz. 20.

1128. Chto pòzno chòdzić, sam sabiè szkòdzić. — W. zb.
Db. 109; Nsb. 177; Orz. 151. u: Czb. 289; Nm. 11954. p: A. 60, 50 i 445, 1; B. 132, 2.

1129. Jak na szrùbi chòdzić.— W.
u: Nm. 5762.

1130. Jak nie sw$_{u}$oj chòdzić.— W.
u: Nm. 2282.

1131. Ni za wałàmi chòdzisz. — W.
Nsb. 27.

1132. Patùl chadzìŭ, pakùl haławòju ni nałażyŭ. — W.
u: Nm. 11050.

1133. Pòzno chòdzisz, sabie szkòdzisz.—W.

Chàknuć

1134. Ni chàknuŭ, ni hàknuŭ. — W.
Nsb. 114.
{Białorusin, rąbiąc drzewo, jednocześnie z każdem rąbnięciem wymawia: „cha"—„chaknuć", zaś „haknuć" znaczy rąbnąć}.

Chalàwy

1135. Kalì u jehò chalàwy dziràwy i padaszòŭ nie naszòŭ. — W.
Bosy.
u: Nm. 12523.

1136. Chalàŭki smàlić. — W.
Zaleca się.
Nsb. 172.

Chalimòn

1137. Kalì szancùjä to-j Chalimòn tancùjä. — Sc.
Id. ob. Szancawàć.
Db. 328.

Chałòdnaje

1138. Chałòdnaje, jak żàba. — W.

Chaładnò

1139. Chaładnò ŭ chàci choć waŭkì haniàj. — W.

1140. I chaładnò i haładnò i chàty swajè nimà. — W.
u: Nm. 1539 i 2107. p: A. 55, 636, 5. r: D. I, 28, 78 i 97.

Chałòdny

1141. Chałòdny, jak lod. — W.
p: A. 636, 3.

1142. Chałòdny, jak zalèzo. — W.

Chałùpa

1143. Pradàŭ chałùpu, a sam choć leź ŭ dùpu. — W.
u: Nm. 12703.

Chamà

1144. Chamà zarabìła, Chamà zjèła.—Sł.
Np. do parobka próżniaka.

Cham

1145. Ni daj Bòżà z chàma pàna. — W.
u: Nm. 1264.

1146. Z chàma ni bùdzie pàna. — W.
u: Nm. 1261.

Chamùt

1147. Zaprahczỳ ŭ chamùt. — W.
Przymusić, wziąć w swoje obroty.
r: D. II, 435.

Chapanìna

1148. Chapanìna, łapanìna.— W.
Robota odwleczona na ostatek.
Np. Tryèba zaràmia przybràćsia, bo później bùdzie chapanìna, łapanìna. Od p. Kiersnowskiej.

Charastwò

1149. Charastwòm na wajnù ni pajèdziesz. — W.
Z Alèsiu ażäniŭsia, bo jenà za Pietrỳnu charaszèjsza.

1150. Charastwò pieròjdzie [minàjecca]. — W.
c: H. 1607.

Charawàć (Chorować)

1151. Kamù charawàć, tamù ni ŭmiràć. — L.

Charòszo

1152. Charòszo, jak malòwano. — W.
p: A. 399, 6.

1153. Nie tòje charòszo, szto charòszo, ale tòje, szto kamù da spadòby.—W.
p: A. 399, 2 i 97, 39.

Charòszy Ob. c. d. p. w. Pièkny.

1154. Charòsz, nima czahò kazàć. — N.
Db. 70.

1155. Charòsza dzièŭka, pròsto choć wadỳ napìjsia. — W.

1156. Charòsza choć malùj. — W.
u: Nm. 8448.

1157. Charòsza [jak] jàhadka. — W.
u: Nm. 2673.

1158. Charòsza, jak kwiètka [dzièŭka, dzicià]. — W.
u: Nm. 8425.

1159. Charòsza, jak kroŭ z małakòm.—W.
p: A. 617, 33. r: D. I, 503.

1160. Charòsza, jak màkaŭ ćwiet. — W.
Nsb. 179. u: Nm. 8445. r: D. I, 381.

1161. Charòszy, jak kroŭ z małakom.–W.
u: Nm. 8463. p: A. 4003.

1162. Charòszy, jak mièsiaczyk.— W.

1163. Charòszy, jak zòłato. — W.

1164. Charòszy, jak z wòsku.—W.
u; Nm. 13146.

1165. Choć pad łàŭkaju siedzièć, abỳ na charòszaho hledzièć. — Sł.
Lʏepsz ... — W.

1166. Da charòszaho ŭsio prystajè.—W.
Nsb. 137.

1167. Lʏepsz jak charòszy wỳbje, niż brỳdki pacałùje. — W.

1168. Takì charòszy, jak lùlka za try hròszy. — W.

Chart

1169. Ni tahdỳ chàrty karmìć jak na palawànio icì.— W.
Nm. 7778. p: A. 395, 120.

Chàta

1170. Badàj nichtò dòbry ni siedzièŭ ŭ czużòj chàci. — G.
Id. ob. Kut.
u: Nm. 9624.

1171. Chàta byz haspadarà [haspadỳni] płàczä. — W.
Nsb. 33.

1172. Chàta haspadỳniaju kràsna. — N.
Por. dzièùka.

1173. Chàta, jak szklànka! — W.
Wỳstawiŭ chàtu, jak szklànku.

1174. Chàta na kùraczoj naziè. — W.
Z bajki.
u: Nm. 10282. r: D. II, 90.

1175. Chàta ni kuoŭbasà, kuoszki ni zjedziàć. — W.
Mówi się wtedy, kiedy wszyscy wychodzą i niema nikogo, ktoby został pilnować.
Nsb. 33.

1176. Chàta rahàta. — W.
Wieczna kłótnia pomiędzy domownikami.
Nsb. 171; Rm. 648.

1177. Choć ràkam, abỳ ŭ swaju chàtu.–W.

1178. Czużàja chàta huorsz kàta.—W.
Nsb. 184.

1179. Czym chàta bahàta, tym ràda. — W. Sk.
Cz. 25; Db. 145; Nsb. 183; Orz. 54; T. 431. u: Czb. 304; Nm. 12091. p: A. 49, 3 i 155, 3; B. 31, 1 i 136, 1. r: D. II, 363.

1180. Darahàja [mìłaja] tàja chàtka, dzie radzìła miniè màtka.—W.
p: A. 295, 5.

1181. Dwuor [chùtar] nie kazà [zàjac], nie pabieżỳć.—W.
Nsł. 179.

1182. I ŭ swajèj chàci ni wòlno.—W.
u: Nm. 7885.

1183. Jak twojà chàta bùdzie haryeć to i nam duòbro bùdzie rùki nahryèć.–W.
Jak się kpy wezmą za łby, to my się z nich śmiać będziemy.

1184. Kòżan ŭ swajèj chàci pan.—W.
p: A. 103, 21.

1185. Nimà tajè chàtki, kab ni byłò zwàdki.— W.
Nsb. 100; Orz. 51. p: A. 674, 51.

1186. Ni słàŭna chàta uhłàmi, da pirahàmi. — W. Sł.
Słàŭna chàta ni uhłàmi.—Sk.
wb: Db. 603; Nsb. 99; T. 416. p: A. 49. r: D. II, 89 i 247.

1187. Nu, ŭsiè pòjdziecie, a chàtu choć kałkòm padaprỳ. — W.
wb: Nsb. 174.

1188. Pùstkaju chàta śmierdzić.—W.
u: Nm. 10293.

1189. Swajà chàtka, jak radnàja màtka.—W.
T. 418. r: D. II, 88.

1190. Ŭ nàszej chàci, jak ŭ zahàci.—W.
Brudno, nieporządnie.
u: Nm. 10281.

1191. Ŭ swajèj chàci duòbro i sràci.—Sł.
... kaczerhà pòmacz. — N.
Db. 702.

Chàtka ob. p. w. Chàta.

Chaŭràsno

1192. Szto chaŭràsno, to kràsno.— N.
Db. 639.

Chawàcsa

1193. Chawàjecsa jak sabàka ad much.— W. Sk.
u: Nm. 10951. p: A. 62, 245, 3; Cz. 118, 6. r: D. I, 237 i II, 72.

Chawàć

1194. Toj bùdzie chawàć, kamù bùdzie waniàć. — W.
Db. 666.

Chcìwy

1195. Chcìwy i Bòha pradàŭby.—W.
p: A. 270, 10.

Chfàłda

1196. Chfàłdaŭ prysièdzieć. — W.
B. 38.

Chfanabèrysty

1197. Chfanabèrysty, màje mùchi ŭ nòsie. — W.
p: A. 322, 20.

Chfartùch

1198. Chfartùch adpàŭ nièchto pahùdzić (ogada). — W.
Zgubienie zapaski bardzo źle jest widziane, to też poszkodowana biada. Por. Podwiàzka.

Chfèst (Odpust)

1199. Dzie tuolki chfest, to i ja tam jest. — W.

Chfiedòra

1200. Nàsza Chfiedòra, to szyje, to pòrä.—W.
Do partaczy.
u: Nm. 1241 i 10435. p: A. 512, 1.

Chfièsia

1201. I ja Chfièsia [Chfiedòra] z siełà i miniè pàni na palìtyku ŭziełà.—W.
Drwinka z tych, co się po dworowemu zaczynają ubierać.

Chfiga

1202. Chfigu pakazàć. — W.
p: A. 124, 3.

1203. Chfigu tabiè ŭ nuos.—W. Sk.
Db. 122. r: D. I, 37 i 279.

Chfignòs

1204. Chfignòs pad nuos.—W.
Nsb. 170.

Chfigùra

1205. Choć wielìkaja chfigùra da dùra. — W.

Chfùnt

1206. Jak paznàła chfùnt, to-j padniałà bunt. — W.
Nauczyła się tego i owego — dalejże okazywać fanaberję.

Chfùrman

1207. Duòbry chfùrman adràzu wuoz pierawièrnie.— W.
p: A. 128, 3.

Chib

1208. Chìb nastàwiŭ. — W.
Najeżył się jak świnia lub pies w złości.
Nsb. 29.

Chìbić

1209. Abò chìbiŭ, abò tràpiŭ [tràchfiŭ]. — W.
p: A. 65.

Chìtraść

1210. Chìtraściu cyeły świèt pieròjdziesz, a nazàd nie wièrnieszsie.—Sk.
...[krùciaczy] swiet... da...—W.
Id. ob. Krucìć.
Sz. (3. n. 161.

1211. Chìtraściu duoŭho ni nażywièsz.–W.
u: Nm. 3073.

1212. Kab nie nàsza chìtraść na pàńsku mùdraść tuob my daŭnò prapàli.—W.

1213. Sàmyje chitraści, da mùdraści.–W.
u: Nm. 2969.

Chìtro

1214. Chìtro, mùdro, niewielìkim kòsztam.—Sk. W.
Db. 73; Nsb. 171; Cz. 18. u: Czb. 264; Nm. 3161. p: A. 65.

Chìtry

1215. Chìtra, jak cytra.— W.
Oznacza najwyższy stopień chytrości. Cytra—tak w okolicach Świsłoczy wabią najczęściej suki.
p: A. 65, 1.

— 1216. Chìtry czaławièk hawòryć jak lìstam ścièle, a ŭ kieszèni haràczy kamień trymàje.—Sk.

1217. Chìtry, jak czort.— Sk. W.
Db. 11. u: Nm. 2974.

1218. Chìtry, jak lis.— W.
u: Nm. 2973. p: A. 65, 4 i 440.

1219. Chìtry, jak nàsza papadzià. — N.

1210. Chìtryje, jak starỳje.— Sł.

Chiży

1221. Chiża, jak wiejuòrka [wiejuòraczka].— W.
p: A. 66.

1222. Chiży, jak zàjac. — W.

Chlyeb

1223. Abỳ chlyeb da wadà, to nimà hòłada. — W.

1224. Abỳ chlyeb, to zùby bùduć. — W.
p: A. 629, 4.
Żarcik dwuznaczny.

1225. Ad chlyeba lùdzi umiràjuć. — W.

1226. Adzìn chlyeb pryjêŭsie.—W.
Nsb. 118.

1227. Anì chlyeba, ani tabàki, prapadàjem, jak sabàki. — Sk.

1228. Ani chlyeba, anì ukusìć czym.—N.
Db. 23.

1229. Bez chlyeba puoŭ abièda [byz chlyeba nimà abièda]. — P. W.
u: Czb. 299; Nm. 14116; p: A. 51.

1230. Bùdzie chlyeb addàmo chlyeb.–W.
Nsb. 121.

1231. Chlyeb addàny.— W.
Zniewaga za zniewagę, złem za złe.
u: Nm. 4193.

1232. Chlyeba i sòli nie żàłuj: dòbramu dla dabrà, a złòmu dla złòścì. — Sk.
wb: Sz. 164.

1233. Chlyeb da kàsza, to jedà nàsza.–W.
u: Czb. 256. wb: Sz. 164.

1234. Chlyeb i wadà nimà hàłada.— W.
... da ... — Sł. Sk.
wb: Nsb. 63, 93, 172; R. 249. u: Czb. 255 i 283; Nm. 12275. p: A. 51, 19 i 53, 82; Cz. 54. r: D. I, 79 i II, 402.

1235. Chlyeb jesz da-j druhòmu dawàj. — N.
... i ... nie szkadùj [daj, nie żalèj]. — Sł.
Db. 75 i 74.

1236. Chlyeb jesz, wòdu pij, bùdzie haŭno jak kij; choć bierỳ ì ŭ ściènu palì. — Sk.
(Żarcik).

1237. Chlyeb kàża: pakìń stryelbu i wadù, to ja ŭ ciebiè bùdu. — Sk.
... skazàŭ: astàŭ ... tahdỳ ... — Pow. Ih.
wb: Sz. II, 163.
Mowa o myśliwym i rybaku, którzy zaniedbują rolę.

1238. Chlyeb na stale, rùki swajè.—Sk.
Powinniście jeść bez proszenia.

1239. Chlyeb ni niewièstka, jakì udàŭsia takì zjèscsa. — W.
Orz. 102.

1240. Chlyeb ni [nie] zaparàcha – nichàj bùdzie.— Sk.

1241. Chlyeba pròsić, a pierażegnàcsa nì ŭmièje.—W.
r: D. 1, 10.

1242. Chlyeb razdzieliŭsie, nièchto ad nas addzièlicsa. — Wb.
Nsb. 172.

1243. Chlyeb spiekłà, kab janà z dwarà ŭciekłà. — N.
Db. 76.

1244. Chlyeb swieży, duòbry (smàszny] da jèży.— N.
Db. 77.

1245. Chlyeb z łapàty zapchnùŭ. — Wl.
Nsb. 172; T. 417; Sz. 162.

1246. Chłòpczyku! raz chlyèba, a dwa ràzy bòrszczyku. — W.
Bądź oszczędny.
u: Nm. 12236. p: A. 52, 41.

1247. Chto jeść chlyeb z puszkòm, to nie chòdzić z mieszkòm, a chto z sabòju chlyeb nòsić, toj chlyeba ŭ nikòho nie pròsić. — Sł.

1248. Chto mahò chlyeba nie jeŭ, toj mnie lìcha nie dùmaje.— W.
Czb. 240.

1249. Chto ŭ tòrbi chlyeba màje dòsyć, toj jehò nie pròsić. — W.
... chlyeb nosić, toj jeści nie pròsić. — W.
Db. 105. u: Czb. 275; Nm. 11379. p: A. 53, 100.

1250. Chwàła Bòhu chlyeb udàŭsie, pad skarỳnku kuot schawàŭsie.— Sk.

1251. Ciàżko tryèba harawàć na kusòk chlyèba.— W.
p: A. 52, 44.

1252. Czòrny chlyeb jemù ŭ zùby kòle.—W.
p: A. 51.

1253. Czużỳ chlyeb smacznièjszy.— W.
B. 21, 4.

1254. Czyj chlyeb jem, tamù pieśniù spiewàju.—W.
r: D. II, 194.

1255. Daść Buoh chlyèba, daść i da chlyeba. — W.
u: Nm. 9447.

1256. Daŭ Buoh chlyèba, da nie dziàkawaŭ [używàŭ] jak tryèba. — W.
Nsb. 30.

1257. Hèto jehò chlyeb [juon z hètaho chlyeb jeść]. — W.
u: Nm. 7369.

1258. Hèto tabiè dziàkawany chlyeb.—G.
Nsb. 24.

1259. Jak chlyèba ni stànie, to bàćka dastànie.— W,
Nsb. 172.

1260. Jak chlyèba z màsłam zjeść.— W.
Łatwo.
B. 80, 1.

1261. Jak chlyeb da wàda, to ni biedà [to nimà hòłada]. — W.
u: Nm. 7227.

1262. Jak daczekàŭsie chlyeba, to bàćka ni tryèba.—N. Sł.
Db. 257.

1263. Jest chlyeb, sòli nimà, suol jest, chlyèba nimà. — W.
Db. 284.

1264. Jesz chlyeb kuskòm, pi wòdu zbankòm. — Sł.

1265. Jesz chlyeb z wadòju, abỳ, abỳ ni z biedòju.—W.
u: Nm. n. 7288.

1266. Kab ni chlyeb, ni adzièżycy żyŭ by czaławièk lèżaczy. —W.
u: Czb. 264.

1267. Kalì chlyeb ŭ wòzi, to nimà biedỳ ŭ daròzi.—W.

1268. Kalì màjesz chlyeb, to budùjsia, kalì màjesz hròszy, to prawùjsia.—W.

1269. Kièdy jest chlyeb i wadà, to nimà hòłada.— Sk.
Cz. 54.

1270. Kiń chlyeb za sabòju znàjdziesz pierèd sabòju [kiń pierèd sabòju].–W.
Id. ob. Kìnuć, kìdać.
u: Nm. 4426.

1271. Krywàwy, ciàżki kusòk chlyèba.–W.
p: A. 52, 43.

1272. Kùplany chlyeb da pahlàdu, a nie da pajèdu.—W.

1273. Lyepsz chlyeb z wadòju, jak z biedòju.— W.
r: D. I, 156 i 474.

1274. Łatwièj abycìsia byz miàsa, jak byz chlyèba. — W.

1275. Nassierù bahaczù, ja swuoj chlyeb małaczù. — W.
wb: Nsb. 87. u: Nm. 2557,

1276. Nichàj [choćbỳ] chlyeb z wadòju abỳ ni z biedòju. — W.
Orz. 3.

1277. Nie na tòje ja chlyeb spiok, kab juon za paruòh ŭciòk.—N.
Db. 473.

1278. Ni tryèba praz chlyeb chlyèba szukàć. — W.
u: Nm. 5846. p: A. 54, 142. r: D. II, 474.

1279. Ni z adnajè dzieżỳ chlyeb jeŭ.—W.

Id. ob. Tabàka. Wadà.
u: *Czb. 292*; *Nm. 5780*. *p*: *A. 54*, *145*. *r*: *D. I*, *633*.

1280. Ot, chl$_{y}$eb udaŭsie: pad skarỳnku k$_{u}$ot schawàŭsie. — Sł.
u: *Nm. 12283*. Ob. 1250.

1281. Paszòŭ by, to-j chl$_{y}$eb znaszòŭ by. — Sł.

1282. Szto tabiè za dzieło? ni tw$_{u}$oj chl$_{y}$eb jeść, ni twajù saròczku nòsić.— W.
u: *Nm. 14084*.

1283. Tadỳ nażỳŭ chl$_{y}$èba, jak zubòŭ nimà.—W.
u: *Nm. 4783*.

1284. Ŭ Bòha nadzièja, jak chl$_{y}$eb ŭ tòrbi.— W.

1285. Za sw$_{u}$òj chl$_{y}$eb sabiè wòraha nażỳŭ. — W.
Stosuje się do sług.
B. 15, *24*.

1286. Zjem chl$_{y}$eb z wadòju abỳ ni z biedòju.— W.
r: *D. II*, *216*.

1287. Z mn$_{u}$oha pieczòŭ chl$_{y}$eb jeŭ. — W.
Nsb. 158.

1288. Zwiòŭ chl$_{y}$eb na pàpku.— W.
Jeżeli ktoś gospodarstwo doprowadził do upadku.

Chlebièc

1289. Żyd przed Pejsachem: „Chlebièc, chlebièc idzì pad stalèc, a macà na stalèc". Po świętach: „Chlebièc, chlebièc chadzì na stalèc, to ni ja kazàŭ, to sabàka brechàŭ.—W.
Nsb. 170.

Chłòpiäc. Chłòpczyk

1290. Byŭ czas, szto chłòpcy lubìli i nas.—W.
Id. ob. Dzieùka.
Nsb. 10.

1291. Chłòpiec, jak làlka [kalìna]. — W.
p: *A. 58*.

1292. Chłòpiec, jak malìna. — W.

1293. Chłòpiec [chłòpczyk] jak pieniòczek.—W.
Id. ob. Dzicià.

1294. Chłòpìec na kanià siedàje, a dzieŭka ròdzicsie i paśpiewàje jemù.—W.
u: *Nm. 8734*. *p*: *A. 695*, *4*.

1295. Jak miniè, màmaczko, chłòpcy lùbiać: jak wỳdu na hùlicu, to za kułakàmi świètu ni bàczu.—W.
Nb. odm. pod Lubìć.
Nsb. 195; *Rm. 743*. *u*: *Nm. 8728*.

1296. Kiń na sabàku, to chłòpcu ŭ sràku. — W.
Dużo chłopców.
Id. ob. Swajàk. Dzieŭka. Żyd. Pan.

1298. Na chłapcà nie żàłuj dubcà. — L.
Nsl. 147.

1298. Sto k$_{u}$op nìa hròszy, bylè chłòpiäc charòszy. — N.
Db. 620.

1299. Za chłòpcami swiètu nie bàczyć.— Sk.
Id. ob. dzieŭka.

Chmàra (Chmùra)

1300. Z wielìkai chmàry, małỳ dòżdż.—W.
Wielìkaja chmàra, da... — Zb.
wb: *Db. 710*; *Kr. n. 67*; *Nsb. 51*; *Rm. 200*. *u*: *Nm. 3842 i 4138*. *p*: *A. 59*. *r*: *D. II*, *293*; *Czb. 248*.

Chmiel

1301. Chmiel ludzièj razwiesielàje.—Wb.

Chòczecsa

1302. Chòczecsa, jak bahàtamu ŭmiràć.— W. Sk.
Db. n. 79.

Chòład

1303. Chòład ŭ chàci, choć sabàki haniàj. — W.
p: *A. 636*, *4*.

1304. Chòładu nahnàć. — W.

1305. Kalì na papùszki chołàd, to na ćwiet dryżàćmie starỳ i mòład.—Sł.
Db. 319.

1306. Nahnàć kamù chòładu. — W.
Ze strachu, z obawy aż dreszczy dostał.
u: *Nm. 3469*.

Chòmka

1307. Jakì czort Chòmka, takàja jehò ż$_{u}$ònka. — W.
Db. 259; Nsb. 107 i 194. u: Czb. 252; Nm. n. 7969.

Chrak [Frak]

1308. Chto chòdzić ŭ chràku, toj p$_{u}$ojdzie ŭ maskalì biez bràku.— N.
Db. 95.

Chràkać

1309. Nie chràkaj na nikòho, kab na ciebiè nie chràkali [bo ciebiè abchràkajuć]. — W.
Nsb. 98.

Chràpać

1310. Chrapiè, jak zar$_{y}$èzany. — W.

1311. Ni kòżan toj spić, szto chrapìć. — W.
p: A. 62.

Chrant [chfrant]

1312. Chfrant z paliwànym n$_{u}$òsam.—W.
Nsb. 170.

1313. Saròczki ni màje, a bacz jakì chfrant.—W.
Id. ob. Hòrdy.
u: Nm. 2535.

1314. Tràpiŭ chfrant na chfrànta. — W.
p: A. 127, 4.

Chrasùnak

1315. Na chrasùnak d$_{u}$òbry trùnak. — W.
u: Nm. 2233.

Chrystòs

1316. Bahasławì Chrystòsie kalì tak pryszłòsie [mùsić uże tak pryszłosie].–W.
C. d. p. w. Pan Jèzus.
Nsb. 6.

Chrỳstus

1317. Nì dla Chrystùsa da dla chl$_{y}$èba kùsa.—W.
C. d. p. w. Pan Jèzus.
p: A. 63.

Chryścìny

1318. Na chryścìnach ŭsie kumỳ, na wìesìeli ŭsie swatỳ, a ŭ karczmiè ŭsiè bratỳ.—W.

Chuch

1319. I chùchaje i dźmùchaje.—W.
p: A. 95.

1320. Nì chùchu, nì dùchu.—W.
r: D. II, 72.

1321. Ŭ pièczy wỳhar$_{y}$ełło — ni chùchu, ni dùchu. — W.

Chudòje

1322. Bez chùda nie uhlèdzisz dabrà.–W.
Kto złego nie zaznał, ten i dobrobytu nie skosztuje.
Nsb. 5.

Chudỳ

1323. Chudỳ jak d$_{u}$òszka. — W.
u: Nm. 8550.

1324. Chudỳ, jak niczòho nikòli ni jèŭszy [jak nikòlì chl$_{y}$èba ŭ w$_{u}$oczy ni bàczyŭ]. — W.

1325. Chudỳ, jak szczèpaczka. – W.
p: A. 64.

1326. Kalì chud ni l$_{y}$eź ŭ kut. — Sł.
Nsb. 66.

Chùsta

1327. Nimà takòi chùsty, kab zawiazàć ŭsìm ùsty.— W.
p: A. 135, 42.

Chùtki

1328. Chùtki sam nabieżyć, a na pawòlnaho B$_{u}$oh naszlè. — wb.
u: Nm. 1962.

Chùtko

1329. Chuczèj ad wièdźminaho pìwa.–W.
Zrobić coś bardzo prędko.
u: Nm. 13310.

1330. Chùtko, jak małànkaju spalìŭ (palecièŭ, pajèchaŭ). — W.

1331. Czym chuczèj, tym l$_{y}$epièj.— W.
Kr. 349. p: A. 436, 1.

Chwalìcsa

1332. Ja ni chwalùsie ì nie tajùsia... ale takì za miniè nimà l$_{y}$epszaj niàńki i t. p. — Sł.

1333. Nie chwalìsie, ŭ pieròd Bòhu pamalìsie.— W.

Nie chwalìsie, lʏepiej Bòhu pamalìsie. — Sk.
wb: Db. 461; Nsb. 107; Orz. 63; R. 248; Rm. 413; T. 420. u: Czb. 300; Nm. 2600. p: Wsl. IV, 1, 7.

1334. Nie chwalìsie za siem dzion, a chwalìsia za siem hʊod.—Wl. W.
Sz. 99.

1335. Sam ni chwalìsie, nichàj lùdzì pachwàlać. — W.
r: D. II, 293.

Chwalìć

1336. Chto choczä, kab jehò chwalìć, to sam siebiè hànić. — W.
B. 41, 1.

Chwalkò

1337. Pakùl chwalkò nachwàlicsie, to bùdźko nabùdziecsie. — W.
Nsl. 37; T. 420. u: Czb. 30; Nm. 5680. r: D. II, 299.

Chwarʏèć

1338. Chwarʏèje, chwarʏèje, a prydzìe niedzièla — nìmà kahò chawàć. — Wl.

1339. Chwarʏèje na kiszèń.—W.
...lèńki (próżnuje).
wb: Nsb. 107. p: A. 61.

1340. Ni chwarèŭszy, ni balèŭszy.— W.
Nagle umarł.
u: Nm. 7721.

Chwaròba

1341. Chwaròbu nia trʏèba klìkać, samà prỳdzie.— N.

1342. Na ŭsie chwaròby jest spasòby.–W.
p: A. 61, 22.

1343. Szto chwaròba to dòktar.—W.
p: A. 101.

Chwat

1344. A, jaki z ciebiè chwat—padatrỳ kaniòwi zad. — Sk.

Chwatàcsa

1345. Chwatàje, jak z ahniù. — W.
r: D. II, 59.

1346. Nie chwatàjsia, bo jak padarwièszsia, to z dziecièj zwiedzièszsia.—W.
Nsb. 108.

Chwòry

1347. Chwòramu niczòho ni mìło. — W.
u: Nm. 8152.

1348. Chwòry: ŭ papieròk haŭnò stàło.-W.
Do udającego chorobę.
Nsb. 169.

1349. Ni kàżan chwòry szto stòhnie.—W.
u: Nm. 3035.

1350. Ŭ chwòraho pytàjuć a zdaròwamu dajuć. — W.
Nsb. 169; T. 431. u: Nm. 11681 i 11977. p: A. 61.

Chwʊost

1351. Chwastʊòm nakrỳŭsie. — W.
Na miejscu został, zdechł, padł martwy, wyr. myśliwskie, np.: Jak daŭ jemù (strzelił), tak ì... j. w., czyli odrazu na miejscu zwierza ubił.—W.
u: Nm. 1890.

1352. Chwastʊòm nakrỳŭsie: pażỳczyŭ dyj chwastʊòm nakrỳŭsie.— W.
p: A. 354, 5.

1353. Chwʊost padahnùŭ. — W.
Spuścił z pantałyku, nos spuścił.
u: Nm. 4375.

1354. Chwʊost ùże adkìnuŭ.— Wil.
Zachorował.
Nsb. 171.

1355. Dla chwastà nimà pastà. — W.

1356. Jak sabàka mielknùŭ chwastʊòm.-W.
Cz. 118.

1357. Na chwʊost nastupàć trʏèba. — W.
{Wywierać nacisk}.
Nsb. 169.

1358. Padahnùŭ chwʊost, dyj paszʊoŭ.–W.
B. 109, 5. wb: Nsb. 129, 138, 157.

1359. Trymàć za chwʊost. — W.
Nie spuszczać czegoś z oka.
B. 109, 8.

1360. Za chwʊost ni złòwisz. — W.
B. 109, 7.

Chỳbić

1361. Na chỳbiŭ, tràpiŭ. — W.
B. 17, 1.

Cìah

1362. Za adnỳm ciàham dzièrawa ni zrubàjesz.— W.
u: Nm. 5585.

Ciahàcsa

1363. Ciahàjecsa, jak ciełło byz duszy...— W.

1364. Ciahàjecsa, jak karòwa za cielàm.— W.

1365. Ciahàjecsa, jak sabàka [jak chw$_u$òst].— W.

p: A. 60, 43.

Ciàhniecsia

1366. Ciàhniecsia, jak kazìnaja śmierć.— Wl.

1367. Ciàhniecsa. maniècsa — szalèŭ by zdajècsa.— Sł.

Przeciągając się j. w.

Ciahnùć

1368. Chto ciàhnie, tahò pahaniàjuć.—Sł.

1369. Ciahnì bòżuju chwałù za chw$_u$òst.-W.

Do grabiącego, kradnącego.

Ob. B$_u$oh.

1370. Ciàhnie, jak cz$_u$òrt za papòm.—W.

u: Nm. 6421.

1371. Ciàhnie, jak pjànicu da har$_y$ełki.-W.

p: A. 671, 15.

1372. Ciàhnie, jak w$_u$oł.— W.

Tęgo pije.

1373. Ciàhnie, jak w$_u$oł jarmò.— W.

p: A. 66.

1374. Ciàhnie, jak zmàrłyje dùszy na dziedawùju wieczèru.—W.

Por. Idùć.

1375. Kalì nichòczàsz ciahnùć, ni leź ŭ chamùt.— W.

1376. Kàżan na swajù rukù ciàhnie.—W.

p: A. 671, 18.

Ciażki

1377. Ciażki, jak kałòda.— W.

p: Wsl. IX, 405.

1378. Ciażki, jak òławo [hlìna].—W.

B. 19.

Ciażko

1379. Ciażko, jak kàmień na duszy.—W.

u: Nm. 10878.

Cichì

1380. Cichì, jak wadà.— W.

p: A. 67.

Cicho

1381. Cicho, jak mak [màkam] zasièjaŭszy.— W.

u: Nm. 586 i 12916. p: A. 66, 5; 283, 1.

Cichòn

1382. To niabòszczyk Cichòn biedy narabìŭ.— Sł.

Gdy np. dziewczyna brzemienna nie chce się przyznać kto był sprawcą nieszczęścia.

Ciekàwy

1383. Nie bùdź ciekàwy, bo chùtko zstarèjeszsia.— W.

Nsb. 62 i 93. p: A. 67.

Ciekùszczàjo

1384. Ciekùszczeje nacieczè, a biehùszczeje nabieżyć.— W.

Cielà

1385. Daj Bòża i nàszamu [majmù] cielàci w$_u$oŭka pajmàci.— W. Sk.

Id. ob. Szczenià.

Ni... za chw$_u$ost...— G.

Db. 155; Nsb. 31. wb: Orz. 100. Ryp. 211; Sz. 104. u: Czb. 300; Nm. 4971 i 5468. r: D. I, 621 i II, 156, 298.

1386. E! majè dziètki, niechàj nàszy cielàtka [kòniki] brykajuć.— W.

Stary, gdy go do tańca wzywają młodzi, zwykle odpowiada j. w.

1387. Nie ùże dla papòwych cielàt w$_u$òŭku ŭ·l$_y$es nie icì?— W.

T. 434.

1388. Pakòrno [łaskàwo] cielà [cielàtko] dźwie màtki [kar$_u$òŭki] ssie, a hòrdajo ni wòdnai [żàdnaj].— W. Sk.

Nsb. 72; Orz. 96; Rm. 276; Sz. 77. u: Czb. 261 i 284. p: A. 415, 4; Cz. 61. r: D. I, 319 i II, 194.

1389. Z łysaho cielàci, łysy w$_u$oł bùdzie.— N.

Db. 754.

Cielepièj

1390. Siakì takì cielepièj, a ŭsio bùdzie l$_y$epièj.— W.

Id. ob. Pień.

Orz. 44.

Ciełò

1391. Da mahò ciełа niemà tabiè dziełа. — W. Sc.
Nsb. 37.

1392. Hòłym ciełam świècić. — W.
B. 17, 4.

1393. Nie czapàjmo czużòho ciełа — to i nàsze bùdzie cyełо.—W.
Nie ogadujmy innych, to i nas nie będą ogadywać.

Ciełùszka

1394. Za mòräm ciałùszka pałùszka, a rub pierawòzu. — Sk.
Db. 735.

Cièmia

1395. Jnon ŭ cièmia nie bìty [nie bìty ŭ cièmia]. — W.
p: A. 67; B. 18. r: D. I, 553.

1396. Ni ŭ cièmienio bìty [bìta]. — W.
u: Nm. 5714. p: A. 67.

Cièmienio ob. p. w. Cièmia.

Cień

1397. Cień na cień. — W. Sł.
Łeb na łeb.

1398. Tnolki jehò cień chòdzić. — W.
u: Nm. 8206.

1399. Tudy cień, siudy cień, abŷ pierajsznòŭ dzień. — W.
u: Czb. 264.

Ciepièr

1400. Ni ciepièr da ŭ czećwièr. — W.
u: Nm. 4902.

Cièpłaść

1401. Ad cièpłaści ni hnùcsa kòści.–W.
Nsb. 123.

Ciepłò

1402. Choć ŭ pièkli, abŷ ŭ cièpli. — W.
u: Nm. 13684.

1403. Ciepłò, aż z nòsa ciekłò. — W.
p: A. 68.

1404. Ciepłò, jak ŭ bahàtaho ŭ kiszèni.—W.

1405. Ciepłò, jak ŭ łàźni.—W.
B. 18, 6. p: A. 68.

1406. Ciepłò, jak ŭ wùchu.—W.
u: Nm. 10285. p: A. 68.

Cierpièn'io

1407. Za cierpièn'io daść Bnoh spasièn'io [zbawièn'io].—W.
u: Czb. 297; Nm. 2428. p: B. 19.

Cierpiòn

1408. Cierpiòn—spasiòn.—W.
W cierpieniu mówią z rezygnacją.
Nsb. 179. u: Cz. 23.

Cierpliwy

1409. Chto ciärpliwy, toj szczaśliwy.–W.
p: A. 69.

Cièsno

1410. Dzie cièsno, tam pacièszno. — W.
Db. 205.

1411. Kamù cièsno, niechàj ustùpić [uciekàje].—W.
p: A. 66.

Cièszcza

1412. Jeszczä cièszcza dnòbro plèszczä.-W.
Zdążył na posiłek, zastał przy stole.
u: Nm. 11953.

1413. Skaràŭ Bnoh cièszczu za ziàciawy hryechì.— N.
Db. 597.

Cièszycsa

1414. Cièszycsa, jak na stno kòniej sieŭ. — W.
p: A. 69.

1415. Ot cièszycsa, jak chto jemù ŭ kiszèniu nasràŭ.—W.
Do cieszącego się z lada błahostki.

Cieść

1416. Jak jeść, to jeść, a lyepszy sabàka jak cieść.— W. G.
u: Czb: 288; Nm. 9417.

Cièśla

1417. Kab ni klin, da ni mnoch, tob ciesła zdnoch.—W.
Największy sztukmistrz sztukować się musi.
Ob. p. w. Majster.
Db. 289; Sz. 62. p: A. 69 i 671, 2. r: D. I, 677.

Ciòmno

1418. Ciòmno, choć pàlcam ŭ wòko ŭkalì.— W.

1. ... ŭ wòko pàlcam. — Wl.
2. ... wòko wỳkalî. — Sł.
3. ... òko wỳkal. — Sk.
Db. 130. wb: Nsb. 173. Nm. 282, 590 i 586. p: A. 68. r: D. II, 560.

1419. Cìomno, choć ŭ mòrdu daj. — W.
p: A. 671, 3.

1420. Cìomno, jak ŭ gròbi. — W.
p: A. 68.

1421. Ciòmno, kab chto daŭ ŭ mòrdu, to nie wiedàŭ by z kim swarỳcsa.–W.
p: A. 68.

Cìsnućsie

1422. Cìsnucsa, jak prusakì ŭ szczỳlinu [cìsnucsa ŭ szczỳlinu jak prusakì].–W.
B. 62, 1.

Ciùćka

1423. Ciùćka z kralèŭskai psiàrni.—W.
Delikatniś; angielski piesek.
Nsb. 116.

Ciùk

1424. Ani ciùk, ani kakarèku. — Sł.
Nic niema.

1425. Ciùku ŭ rùku. — W.
Dać łapówkę.
Cz. 58.

Ćma

1426. Ćma—ćmùszcza. — W.
Tłum, tłuszcza, mrok, zamęt, kurzawa, mgła gęsta.
u: Nm. 7688.

Cnòta

1427. $D_u$òbra cnòta daròższa ad sr_yèbra i złòta. — W.
u: Nm. 4446.

Cot

1428. Ci cot, ci liszka. — W.
Nsb. 180. u: Nm. 12569.

Cud

1429. Stàŭsie cud adnahò ràzu: dzied hawarỳŭ da abràzu, a abràz da dzièda ni ràzu. — W.
p: A. 116, 22.

Cùkier

1430. Ni z cùkru, ni razstàniesz. — W.
p: A. 73, 8.

Ćwieròzy

1431. Szto ŭ ćwieròzaho na mỳśli, to u pjànaho na jazykù. — W.
Db. 640. p: A. 324, 5 i 565, 1.

Ćwiet

1432. Hètaho ćwiètu pa cèłamu świètu. — W.
Dziewek.
Nsl. 111; Nsb. 23. u: Nm. 8870.

1433. Jeszczè hèto $t_u$olki ćwiet, a jàhad n i e t. — Sł.
Hèto annò ćwiet, ... jeszczè niet.–W.
wb: Nsb. 23; T. 432. u: Czb. 323; Nm. 2112 i 3526. r: D. I, 644.

Ćwik

1434. Zabìŭ sabiè ćwìka ŭ hołàŭ. — W.
p: A. 74, 3; B. 44.

Ćwiòrdo

1435. Ćwiòrdo, jak dubòwo. — W.
p: A. 567, 1.

Ćwiòrdy

1436. Ćwiòrdy, jak dubòwy. — W.
p: A. 567, 2.

1437. Ćwiòrdy, jak kàmień. — W.
p: A. 567, 3.

1438. Ćwiòrdy, jak pad$_u$oszwa. — W.
p: A. 567, 6.

1439. Ćwiòrdy, jak zalèzo. — W.
p: A. 567, 8.

Ćwiści

1440. Ćwiciè, jak kwiètka. — Sk.
Cz. 118, 10.

1441. Ćwiciè jak ròża. — W.

Cybùla

1442. Cybùlka $h_u$orka—lùdzi jedùć, lichì dzièŭki zàmuż idùć. — W.

1443. Nimà ani cybùlki, anì ukryszỳć ŭ $w_u$òszto. — W.
Id. ob. Mieć.
p: A. 48.

Cybùlka ob. p. w. Cybùla.

Cỳhan

1444. Chwàlicsa, jak cỳhan kaniòm. — W.
Sz. 24.

1445. Cièsno, jak cỳhanu na pòli. — Sk.

1446. Cỳhan cỳhanam. — W.
Natury nie zmieni.
B. 21, 1.

1447. Cỳhan ŭ harszczòk ŭlez [mùsić Cyhànie na jàrmałok jèchali]. — Sk.
Przydymiona potrawa.

1448. Cyhanỳ bùduć snìcsa. — W.
Mówią, gdy kto bez wieczerzy udaje się na spoczynek.
B. 21, 1; u: Nm. 11311. p: Gl. Wsl. X, 353.

1449. Czòrny jak cỳhan. — W.
u: Nm. 8527. p: A. 75.

1450. Daj bàcieńka cỳhanu sàła z kamaròwu łapàtaczku [łỳtaczku (łydeczka)]. — W.
u: Nm. 230 i 7716.

1451. Dla kampànji cỳhan dàŭsia pawièsić [cỳhan dla kampànji dàŭsie pawièsić].—W. zb.
Nsb. 3; Nsl. 129. p: B. 102, 4. u: Czb. 300; Nm. 10770.

1452. Hałòdnamu cyhanỳ śnìàcsa. — W.
Id. ob. 1448.
Nsb. 26.

1453. Hart$_{u}$òŭny, jak cyhàńskaje dzicià. — W.
p: A. 171.

1454. Haspadàr bać wìnku, a cỳhan słanìnku. — Sk.
Obj. L. B. t. 3 nr. 354.

1455. Jak chòczecie miniè bijcie annò czeràz pł$_{u}$ot ni pierekidàjcie.— W.

1456. Jak chòczasz miniè bij, łaj annò czeràz pł$_{u}$ot ni pierakidàj, bo ni bùdu cỳhanam.— W.
Z anegdoty znanej.
u: Nm. 3920.

1457. Jesz cỳhan l$_{u}$òhkaje.—Kali bateńku i kiełbàska nie ciàżka.—W.
Czastawàŭ haspadàr cỳhana kiełbàsaju z l$_{u}$òhkim (płuca) smàżanyje, dak cỳhan annò ŭsìo, to słanìnu, to kiełbàsu jeść, a haspadàr kàżä j. w.
Żarcik przy poczęstunku.
Przy robocie, jeżeli się zwraca czyjąś uwagę, że się wykręca od cięższej roboty, docina się j. w.
Nsb. 181.

1458. Kòżan [ŭsiàki] cỳhan swahò kania [kabỳłu] chwàlić. — W. Sk.
Id. ob. Kupièc.
Nsb. 59; Sz. 24; Rm. 73. u: Nm. 9455 9456. p: A. 74, 12. r: D. II, 296.

1459. Krùcicsa, jak cỳhan na jàrmałku [jàrmarku].— Sk. Sł.
Db. 363.

1460. Łàsy, jak cỳhan na sàło.—W.
u: Nm. 5055.

1461. Màjesz cỳhanie świèdki? — A jàkże ż$_{u}$ònka i dzietki. — W.
Nsb. 180. p:A. 74.

1462. Mieniàje, jak cỳhan kòni.—W.
p: A. 128.

1463. Razpuściŭsie, jak cyhàńska [dzièdaŭska] pùha.— W.
u: Nm. 2848.
Ob. anegdoty „Cỳhan".

1464. Tak dòraho chòcza pradàć, jak cỳhan bàćku.—Sł.

1465. Tarhùjecsa jak cỳhan. — W.
r: D. II, 2.

1466. Ukaràŭ, jak cỳhana za pł$_{u}$ot pierakìnuŭszy.— Sł.
Id. ob. Karàć.

1467. Wykrùczywajecsa, jak cỳhan na kiermaszù.— W.
p: A. 241, 12.

Cyhànka

1468. Kawalìcha i cyhànka nikòli ŭ nièbi nie bùduć.— W.
Gdy P. Jezusa miano do krzyża przybijać, kazano kowalowi cztery gwoździe zrobić. Zrobił, zanieśli je, lecz cyganka nawinęła się i jeden ukradła. Tu już wzięli się Jezusa przybijać—niema — zabrakło do nogi ćwieka! Co tu robić? słać do kowala niema czasu. Ale nawinęła się kowalowa z radą: „załóżcie—powiada—nogę na nogę i przybijcie jednym"; tak też i uczynili. Za

to Pan Jezus przeklął obie i nigdy zbawione nie będą.
P. Kiersnowska. 18.I. 1903.

Cyhàński

1469. Abỳdziecsa cyhàńskaje wiesìèlo byz marcypànaŭ. — W.
Bar. 237. u: Czb. 300; Nm. 5203. p: A. 530, 9.

1470. Cyhàńskije pòty praniàli [prajmàjuć].— W.
Dreszcz przejmuje.
Nsb. 180; Rm. 685. u: Nm. 3197 i 10084. p: Gl. Wsł. X. 353; A. 74, 7. r: D. II, 548.

1471. Cyhàńsko życiò.—Na adnuòm mièscy ni duoŭho papàrycsa. — W.
p: A. 74. 10.

Cỳmäs

1472. A, jej! tam, to ŭże cỳmäs.— W.
Z przekąsem do chwalącego.
u: Nm. 7500.

Cywùn

1473. Lùdzi bajàcsa nie cywunà, a jehò bizunà. — W.

Czàicsa

1474. Czàicsa, jak kuot na mysz. — W.
p: A. 271, 2.

Czaławièk

1475. Byz ludzièj ni być.—W.
p: B. 23, 4.

1476. Chto ludzièj ni słùchaje, toj Bòha ni baìcsa. — W.
Nsb. 177. u: Nm. 10750. p: A. 83, 84 i 86.

1477. Ciòpły czaławièk. — Sł.
Zasobny, zamożny, dostatni.

1478. Czaławièk annò sam siebiè ŭ sràku pacaławàć ni muoża, a zrabìć ŭsiò muoża, aby chacièŭ.— Wl.
Np. Kalì nie byłò jak zrabić [Trudno byłò zrabić].
Na to zwykle następuje odpowiedź taka, jak wyżej.

1479. Czaławièk biez flàkaŭ saŭsìm.–W.
Bez energji.

1480. Czaławièk bez hraszà, jak bez duszỳ.— W.

1481. Czaławiècze Bòży! {Wykrzyknik}.
W sprzeczce najczęściej: „Czaławiècze Bòży szto tabiè dzièjecsa? Szto ty kàżäsz?

1482. Czaławièk calùje a Buoh kùlu nòsić [mirkuje]. — W.
p: A. 528, 11. r: D I, 32.

1483. Czaławièk cyełо życiò [wìek] ùczyćsie, a dùrniam umiràje. — W.
u: Czb. 269; Nm. 6017. p: A. 82, 20 i 571, 5.

1484. Czaławièk czaławièku ni ruòŭny.-W.
Id. ob. Kuoń kaniù...
p: A. 82, 22.

1485. Czaławièk da siemì lyet pràŭdu hawòryć. — W.
Por. praŭda.

1486. Czaławièk dùmaje tak, a wỳdzie zusìm inàczej [inàk]. — W.
r: D. 1, 46.

1487. Czaławièk dwa ràzy dziecinièje: zà maładù i na stàraść.—W.
c. H. 5274. p: A. 523, 91.

1488. Czaławièk hałòdny, da niczòha nie hòdny.— N.
Db. 135.

1489. Czaławièk, jak mùcha, tut je, a tut nimà. — W.
u: Nm. 8261.

1490. Czaławièk ni àniał. — W.
p: A. 82, 36. r: D. I, 370.

1491. Czaławièk ni kàmień. — W.
u. Nm. 10030. p: A. 82, 39.

1492. Czaławièk ni skacìna, haryèłki na wòdu ni mieniàje.— W.

1493. Czaławièk ni światỳ, kab ni sahraszỳŭ. — W.
u: Nm. 100.

1494. Czaławièk raz [raz czaławièk] naradzìŭsie [radzìŭsie] i raz umiràć mùsić [mùsić umiràć]. — W.
p: A. 82, 42; B. 24, 51. r: D. I, 341.

1495. Czaławièk sabiè nie wòrah. — W.
u: Nm. 9735.

1496. Czaławièk sìwieje ad haławỳ, a sabàka ad mòrdy.—N.
Db. 136.

1497. Czaławièk szto stùpić, to zahr$_{y}$èszyć.—W.
u: Nm. 99.

1498. Czaławièk tak, a B$_{u}$oh siàk [czaławièk siak, a B$_{u}$oh inàk].—W.
Nsł. 225.

1499. Czaławìek wièdaje dzie uradziŭsie, a ni wièdaje dzie haławòju nałòżyć, [pałòżyć haławù]. — W.
p: A. 82, 46.

1500. Czaławièk żywiè z bòskaj łàski. — Sł.

1501. Czàsom czaławièk sam sabiè najh$_{u}$òrszy niepryjàciel.— W.

1502. Czużòho czaławièka l$_{y}$epsz kruhòm [zdal$_{u}$ok] abyści. — W.

1503. D$_{u}$obry czaławièk i sabàki drażnìć ni bùdzie.—W.
p: A. 98, 25.

1504. D$_{u}$òbry czaławièk [J$_{u}$on d$_{u}$òbry...] szto ŭkùsić to-j zjeść.—W.
Sz. 47; Nsb. 35.

1505. D$_{u}$òbrych ludzièj B$_{u}$oh nìe zabywàje, chl$_{y}$eb da chàty prysyłàje.—Sk.

1506. D$_{u}$òbrych ludzièj màło.—W.

1507. D$_{u}$òbryje lùdzi na kàmieni i pad kàmieniam, a lichìje kab i na d$_{u}$òbroj ralì nie raśli.—W.

1508. Dziwo, szto czaławìèk zahr$_{y}$èszyć, kalì i Boh—kàżuć—raz zahreszyŭ.-W.

1509. Harà z haròju nie sòjdziecsa [nie schòdzicsa], a czaławièk z czaławièkam zyjdziècsa [strèniecsa].— W.
Nsb. 26. u: Czb. 269; Nm. 11855. p: A. 82, 60. r: D. I, 54. c: H. 1785.

1510. Hèto czaławièk ni aciòsany. — W.
Nie ociosany, nie ucywilizowany.
p: A. 84, 128.

1511. I ja takì sam czaławièk.—W.
r: D. I, 369.

1512. Jak czaławièk zdar$_{u}$òŭ, to dziè-siać panòŭ, a jak zaniam$_{u}$òh, to adzìn B$_{u}$oh.—W.
Db. 511.

1513. Jak czaławièk żywiè, to ŭsiahò màło, a jak pamrèsz, to czatyry [sażeń] d$_{u}$oszki i ziemlì troszki.—W.
Db. 513.

1514. Jak lùdzi da Bòha, tak B$_{u}$oh da ludzièj.— W.
Nsb. 195. p: A. 34, 161, 163, 164.

1515. Jak lùdzi, tak i my.— W.
r: D. II, 219.

1516. Jak my da ludzièj, tak lùdzi da nàs.— W.
...ty lùdziam [k' ludziàm], tak lùdzi tabie [k' tabiè]. — Sk. Sc.
wb: Sz. 195. u: Nm. 7014. p: A. 83, 67.

1517. Ja zdajècsa czaławièk skazàci, zahawaryci. — W.
Rozsądny.

1518. Jest lùdzi i ludzìszcze.—W.
u: Czb. 265. p: A. 84, 124.

1519. Kab czaławièka paznàć, to tr$_{y}$èba z im bòczku sòli zjeść.— W.
p: A. 81 i 446, 3. r: D. I, 373. II, 353. c: H. 4719.

1520. Kab czaławièk wièdaŭ dzie upadziè, to sièŭ by.— W.
u: Czb. 286. p: A. 84, 148.

1521. Kab takìch ludzièj hùsto sièjali, da r$_{y}$èdko schòdzili. — W.
Rm. 231.

1522. Kab toż czaławìèk byŭ u Bòha.–W.
Żebym to ja mógł przewidzieć. {Na Polesiu rzeczyckiem objaśniają tak samo, a przysłowie brzmi trochę inaczej: Chibà ja u Bòha byŭ, albo: Ja u Bòha nie byŭ}.
Nsb. 58. (Nos. obj. inaczej).

1523. Kàżan czaławièk màjè swahò àniała.—W.
p: A. 5.

1524. Kàżan czaławièk zł$_{u}$ość màje.—W.
p: A. 84, 109.

1525. K$_u$oń na czatyròch nahàch spatkniècsa, a sztoż czaławièk.— W.
p: *A. 83, 81.*

1526. Ludziàm [u ludzièj] hùba ni zamkniòna [ni zawiàzana]. — W.
Id. ob. Hùba.

1527. Lùdzi, bòżyje sabàki. — W.
u: *Nm. 7805.*

1528. Lùdzi byz [bez] ludzièj być nie mahùć. — W.
p: *A. 81.*

1529. Ludzièj, jak chmàry. — W.
u: *Nm. 7678.*

1530. Ludzièj, jak màku. — W.
Tłok, głowa przy głowie.
p: *A. 283, 2.*

1531. Ludzièj, jak muràszok.—W.
p: *A. 321, 6. u*: *Nm. 6982, 6984.*

1532. Lùdzi, jak wadòju płylì [pływùć].—W.
Mnóstwo, dużo, moc nie zliczona.

1533. Lùdzi ludziàm patr$_y$èbnyje. — W.

1534. Lùdzi spletùći smàlanaho dùba.–W.
Nsb. 75.

1535. Lùdzi spletùć smàlanu kabyłu.–W.
u: *Nm. 7806.*
{Jeszcze większe brednie niż duby smalone, gdyż smalą tylko wieprze, zaś inne czworonogi są wolne od tej operacji.}

1536. Lùdzi tàk a Boh inàk. — Sł.
Nsb. 75.

1537. Lùdzi za d$_u$òbro złym [lichìm] płàciać [addajùć]. — W.
Id. ob. Świet.

1538. Lùdzi z błachì zròbiać wałà.—W.

1539. Małady̆m ludziàm t$_u$olki żartùszki ŭ haławiè.— Sł.
Id. ob. p. w. Małady̆.
p: *A. 314, 26.*

1540. Na kahò lùdzì, na tahò i B$_u$oh.—W.
Por. B$_u$oh.
u: *Nm. 2361.*

1541. Na lichòho czaławièka i s..àka brèszä. — W.
u: *Nm. 3806.*

1542. Na świet l$_y$epsz nie radzìcsa, niż lichìm czaławièkam być. — W.
p. *A. 642, 20.*

1543. Ni lùdziam, ni Bòhu.— W.
p: *A. 84, 113.*

1544. Nimà czaławièka byz wàdy. — W.
u: *Nm. 2446.*

1545. Nimà miènsa byz k$_u$òści, a czaławièka byz zł$_u$òści.—W.
p: *A. 84, 108.*

1546. Ni m$_u$ożna czaławièka sudzìć pa wièrsi.— W.
p: *A. 428, 5.*

1547. Nie sìłaju, to spòsabom czaławièk ŭsiamù na świèci zaràdzić.—W.

1548. Ot czaławièk, zrabìŭ z haŭnà ćwìek; p$_u$oki plèszku zaklepàŭ màło sam ni prapàŭ. — Sk.

1549. Pakùl czaławièk żywiè, to ŭsiahò m$_u$oża spadziewàćsie.—W.
B. 152, 2.

1550. Paŭchòdzili na lùdzi.—W.

1551. P$_u$òki czaławièk żywie, to ŭsio ŭczycsa, a dùrniam umìràjä. — W.
Id. ob. 1483.
Nsb. 22.

1552. Praz lùdzi da chl$_y$eba, praz światỳch da nièba (m$_u$ożna dostàcsa).—W.
p: *A. 84, 119.*

1553. Praz lùdzi wychòdziać na lùdzi.–W.
r: *D. I, 49.*

1554. Pròsty czaławièk, jak skarbòwy koń: daŭ aŭsà, daŭ wadỳ i pa śpìnie—niczòho ni baìcsa. — N.

1555. Rỳba szukàje dzie hłybièj, a czaławièk dzie l$_y$epièj. — W.
r: *D. I, 353.*

1556. Sprawiedlìwaho [szczỳraho] czaławièka B$_u$oh lubić, da jemù szczàścia ni dajè. —W.
u: *Nm. 6694.*

1557. Staradàŭny czaławièk.— W.

1558. Staŭ czaławièkam.—W.
Poprawił się, stał się uczciwym.

1559. Świnià miakìnu jeść, a bieżyć na dziesiàtaje siełò huścì, a dzìwo szto czaławièk jak da jehò prystùpić, szalèje. — Sł.

1560. Szanùj ludzièj, to i ciebiè paszanùjuć. — W.
p: B. 158, 1.

1561. Szto czaławièk na hòru, to cz$_u$ort za nòhu.— Wl.

1562. Szto czaławièk za mòładu zapracùje, to na stàraść jak znàjdzie.—W.
Odm. ob. p. w. Zamòładu.

1563. Szto z takòho czaławièka, katòry tudy nie dajsz$_u$òŭ i nazàd ni wiernùŭsia.—W.

1564. Takòje to czaławièczo pałażènio: tut żyŭ, tut ŭże i zhìnuŭ.—W.
u: Nm. 8262.

1565. Ŭ lèsi lùdzi dziczàjuć, a ŭ ludziàch ludniàjuć.— W.
r: D. II, 225.

1566. Ŭsiàkamu czaławièku sł$_u$ònko świècić [adnò, tòje samò sł$_u$ònko świècić].—W.
p: A. 504, 19.

1567. Ŭsiàki czaławièk wàdu màje.—W.
B. 24, 39.

1568. Z jehò bùduć lùdzi [ni bùdzie ludzièj].— W.
u: Nm. 4866, 5649.

1569. Z lichìm czaławièkam, to i hadzìna [dzieniòk] wièkam. — W.
p: A. 82, 59.

1570. Zmieszàŭsia miż ludzièj, to i j$_u$on czaławièk.— W.
O niezdarze, gdy się znajdzie w kompanji.

1571. Żywi d$_u$obro z ludźmì; z d$_u$obrymi dla dabròci, a z lichìmi dla zł$_u$òści.–W.
Sz. 164.

1572. Żywòmu czaławièku ŭsiahò patr$_y$èba. — W.
u: Nm. 9838.

Czàrka

1573. Ab pièrszu czàrku jest spr$_y$eczka, ab piàtu nimà. — W.

1574. Czàraczka kat$_u$òczek, kacìsia ŭ ratòczàk, kab ni balèŭ żywatòczàk.—Sł.
Nsb. 181. Nm. 11618. r. D. II, 383 i 412.

1575. Kij na kij to zaszkòdzić, a czàrka na czàrku nie.—W.
Zachęta do wypitki.
Rm. 247.

1576. Ŭ nas kàla czàrki czysto chòdziàć.—W.
Id. ob. Kilìszak.
u: Nm. 11256.

Czas

1577. Czas chùtko bieżyć. — W.
p: A. 76, 22.

1578. Czas płàcić, czas tràcić.—W.
Nsb. 181; T. 434. u: Czb. 301; Nm. 10555. p: A. 76, 20.

1579. Daj Bòżä ŭ d$_u$obry czas naczàć [zaczàć].—Sł.
... skazàć [wyhawaryć, wymawić], a ŭ lichì pamaŭczàć.
Chwaląc coś, jak np. urodzaj, bydło, dzielnego konia i t. p. zaczynają od powyższ. {Na Polesiu rzecz. oprócz powyższ. mówią niekiedy: „Nie ŭròkam kàżuczy", prawdopodobnie naleciałe z Ukrainy: „Ne ŭròku"}.
Nsb. 31; T. 413; Rm. 385. u: Nm. 8362. r. D. II, 320.

1580. J$_u$on i umieràć czàsu ni nàjdzie.—W.
Rm. 153.

1581. Na ŭsio tr$_y$èba [jest] czas.—W.
u: Nm. 7764. p: A. 77, 47.

1582. Na żywy czas. — W. Sk.
Na prędki czas.

1583. Ŭ Bòha dni r$_u$òŭnyje da czasy nie r$_u$òŭnyje. — N.

1584. Ŭsiò sw$_u$oj czas màje. — W.
p: A. 78, 73.

1585. Ŭ zły czas. — W.
Id. ob. Hadzìna. Parà.
r: D. I, 32.

Czasnyk

1586. Chto czasnykù ni jeść, ŭ tahò z hùby śmierdzièć ni bùdzie. — W.
Chto nie jeŭ czasnykù, toj śmierdzièć nie bùdzie. — Sk,
Db. 179. p: A. 85.

1587. Ni jèła duszà czasnykù i smierdzièć ni bùdzie.— W.
p: A. 672, 3.

1588. Nie jèŭszy czasnykù nie bùdzie śmierdzièć z hùby. — W.
T. 417. u: Nm. 6746.

Czatawàć

1589. Czatùje, jak kuoszka [kuot] na mysz.—W.
p: A. 78.

1590. Czatùje, jak wuòŭk na hawièczku.— W.
p: A. 78.

Czchać

1591. Chto czchàje, daròhu czùje.— W.
u: Nm. 11357.

1592. Czchàje nà czczo, daròhu czùje.— W.
B. 63.

1593. Na ŭsiàkaje czchànie nie nazdaruòŭkajeszsia — N.
Db. 4321.

Czećwier

1594. Ni cipièr, da ŭ czećwièr [czăćwièr]. — W.
Jutro rano, jak się ociepli.
Db. 324; Nsb. 108, 170.

Czekàć

1595. Czekàje [czăkàje], jak zbawièn ia.— W.
p: A. 79, 9.

1596. Czekàj [czăkàj] tàtka làtka. — W.
Nsb. 182. p: A. 79, 20.

1597. Duòŭho czekàno [czăkàno], to-j duòŭho trymàno. — W.
Do gości rzadkich.

1598. Paczekàŭszy bùdzie Buoh łaskàŭszy. — W.
p: A. 79, 32.

Czenstachòwa

1599. Prysłużyŭsie, jak djàbeł [czort] ŭ Czenstachòwi. — W.

Czèpak

1600. Ŭ czepcy radziŭsia. — W.
...ŭ wiruòŭcy zhìniesz.
Id. ob. Radzićsia.
Nsb. 20.

1601. Ŭ czèpku radziŭsie.— Sk.
Db. 680.

Czepièc [czăpièc] ob. p. w. Czèpak.

Czeplàcsa

1602. Czeplàjecsa [czăplàjecsa] jak repièj [răpièj] za odzièżu. — W.
...ślepy płuòta.
u: Nm. 2747. p: B. 23, 3.

Czèrpać

1603. Czèrpać, jak kaŭszuom.— Sł.

Czerwiàk [czărwiàk]

1604. Czerwiàk zduòchnie i czaławièka czèrci wòźmuć.— W.
Napiwszy się czegoś kwaśnego lub gorzkiego.
p: A. 466, 5.

1605. Kàżnamu swuòj czerwiàk sèrco tòczyć. — W.
u: Nm. 2287.

1606. Nie to czèrwi, szto my jemò, ale szto nas zjedziàć.—W.
Rm. 400. p: A. 699, 7.

1607. Pajdù, na czerwiakà skìnu. — Sł.
Pójdę wypić.

1608. Zdàryłosie raz czerwiakù na wiekù i to ni pa lùdzku. — W.
1. Dawiełòsia [udałòsia] czerwiakù na wiekù.— Sk.
2. I czerwiakù ŭdaśćsia na wiekù. — Wb.
Cz. 129. wb: Db. 681; Nsl. 105; Nsb. 36; T. 426. u: Nm. 4905 i 2611. r: D. I, 28 i 54.

Czesàć [czăsàć]

1609. Czèsze, jak màczacha. — W.
u: Nm. 9382.

Cześć

1610. Ad ćcì, ad wièry.— W.
Ob. Nìtka.
Wymyślać, odsądzać.
Nsb. 123.

Czmièl

1611. Czmielì majè ŭ nòsi.— W.
Upił się.
Id. ob. Mùcha.

Czòrno

1612. Czòrno białym nie stànie.— W.
r: D. I, 223.

1613. Czòrno da bièłaho ni prystàło.–W.
Nsb. 183.

1614. Czòrno pa bièłom.—W.
Dowód na piśmie.
p: A. 75, 2.

Czòrny

1615. Czòrny, jak bizùn.—W.

1616. Czòrny, jak czort.—W.
p: A. 75.

1617. Czòrny, jak gracz [kruk] (gawron).— W.
p: A. 86.

1618. Czòrny, jak haławièszka.— W. Sł.

1619. Czòrny, jak hàłka (kawka).— W.
u: Nm. 13152. p: A. 75, 5.

1620. Czòrny, jak kaminiàr.—W.
p: A. 76.

1621. Czòrny, jak kruk.—W.
p: A. 76.

1622. Czòrny, jak nuocz.—W.
r: D. I, 613.

1623. Czòrny, jak sàża.— W.
p: A. 76. r: D. I, 613.

1624. Czòrny, jak smałà [dziòhać].—W.
p: A. 76.

1625. Czòrny, jak sòpucha (sadza).— W.

1626. Czòrny, jak suknò.— W.

1627. Czòrny, jak ùhal.— W.
p: A. 76, r: D. I, 613.

1628. Czòrny, jak zàsłanka.— W.

1629. Czòrny, jak ziemlà.— W.
r: D. I, 613.

1630. Czòrny, jak żuk.— Sł.

Czort. Czuort

1631. A czuort jehò znàje!— W.
r: D. I, 15.

1632. Ad czòrta kryż màjesz, a ad lichòho czaławièka niczòho.—W.

1633. Adnò k' czòrtu, druhòje k' djàbłu.— W.
Id. ob. Las.
Nsb. 118.

1634. Adnym czòrtam mieńsz bùdzie.–W.
Nsb. 120.

1635. Adzìn czuort bièdny, bo juòn duszy ni màje.— W.
u: Czb. 250; Nm. 1619. p: A. 92, 2; B. 28, 1.

1636. Adzìn czuort, da ŭmàzaŭsia.— L.
Jedno i toż samo.
Rp. 213.

1637. Adzìn czuort malawàŭ.—W.
Prw. u Nosowicza „Adnym mìrom mazany".
Nsb. 120.

1638. Adzìn czuort pa bàbu [pa ciòtku] jèchaŭ. — W.
Wszystko jedno, jedno i to samo, jeden djabeł, czy tak, czy owak.
B. 28, 11.

1639. Aż ŭsie czèrci zaśmiejàlisie.—W.
Gdy np. ktoś wystrzeli głośno.

1640. Chacièŭ czuort bałòto zapalìć ale haryèć nie chòczä.—Sł.
Chacièła Marjànna za muż idźcì ale brać nie chòczuć.

1641. Choćby czuort na czòrta zlez, to juon swahò dapniè [daścìhnie].–W.
p: A. 673, 99.

1642. Czahò czòrcie ŭ bałòcie siedzìsz?–bo prywyk.— Sc. L.
Cz. 24; Db. 134.

1643. Czàsam to i czuort duòbro ràdzić [paràdzić].—W.

1644. Czäszy czòrta ryèdkim, kab nie udràć.— N.
Db. 138.

1645. Czèrci bìez bałòta, a bałòto byz czärcièj ni bùdzie.—W.
T. 414.

1646. Czòrtam padszyty.—W.
Łotr, niegodziwiec, człowiek nieuczciwy.

1647. Czuort bałòto zapaliù, nièkamu hasìć. — W.
Jeżeli ktoś wszczął poswarkę, a niema jej komu zażegnać, mówią jak wyżej.

1648. Czuort ciebiè nie woźmie, a Bòhu niepatryèbien. — Sk.

1649. Czuort ciòngle siedzìć ù hrazì [bałòcie], bo juon prywỳk.—W.
B. 21, 4.

1650. Czuort djàbła [czòrta] paznàù, na pìwo pazwàù — Sk.
Nsb. 155.

1651. Czuort duszù wỳmie, a pan szkùru zdỳmie. – Sł.
Sz. 128.

1652. Czuort i [a] bàba, adnà ràda.—W.
Ob. Bàba.
u: Czb. 229.

1653. Czuort jehò ni bierè.—W.
Id. ob. Licho.
Dobrze stoi, dobrze mu się powodzi.
Nsb. 73.

1654. Czuort jehò [jejè i inn.] niesiè.—W.
Czerci jeho prynieśli [niesùć].–W.
u: Nm. 5110. p: B. 25. 4.

1655. Czuort jehò ni ùziaù [ni wòźmie].–W.
Bogaty, dobrze mu się powodzi.
Nsb. 105. u: Nm. 1356.

1656. Czuort jehò pryniòs.—W.
u: Nm. 5108.

1657. Czuort jehò wièdaje [znàje]. — W.
Id. ob. Kadùk.
B. 8, 1.

1658. Czuort jemù na kàrk sieù.—W.
Szuka przyczepki, gniewny.
u. Nm. 3383.

1659. Czuort jemù za dùszu hròszy pryniòs.— W.
p: A. 76, 3.

1660. Czuort jeszczè nie ùziaù, a Bòhu ni patryèbny.— W.
Taką zwykle odpowiedź otrzymuje ten, co pyta o zdrowie łotra powszechnie niecierpianego.

1661. Czuort maładỳ, jeszczè bez baradỳ. — W.

1662. Czuort na djàbła tràpiù.— W.
Nsb. 49. r: D. I, 466.

1663. Czuort ni spìć. — W.
A. 93, 18.

1664. Czuort ni wòźmie, a Bòhu ni tryèba. — W.
Db. 141; Nsb. 184. Rm. 700. p: A. 93, 19. r: D. I, 306.

1665. Czuort papù tawàrysz. — W.
r: D. II, 349.

1666. Czuort pìwa nawarỳù i saładzìn adruòksia.—W.
Z tabòju czort pìwo warỳù, a saładzìn zruòksie.— Sk.
Db. 142; Nsb. 184; T. 427. u: Nm. 821. p: A. 93, 22 i 7, 38; Gl. Wsł. X, 353.

1667. Czuort siem par łapcièj staptàù, jeszczè ciebiè nie ùziaù [ni dastàù].–W.
Id. ob. Pàra.

1668. Czuort swajò, a puop swajò—addàj majù malìtwu.— W.
Nsb. 134; R. 249. u: Czb. 280. Nm. 2649. p: A. 76, 5. r: D. I, 14 i 195.

1669. Czuort wièlmi stràszny nìm jehò admalawàć, a jak admalùjuć, to-j mòżna pacaławàć.— W.
Stosują do chłopców.

1670. Czuort z bałòta.— W.
Nsb. 183.

1671. Czuort z bièsam zyszuòùsie. — W.
Nsb. 155.

1672. Czuort z krynìcy. — W.
Nsb. 183.

1673. Czuort znàje szto.— W.

1674. Czym czuort nie haràù, tym siècjać nie bùdzie. — Sk. W.
Stosują do tych, którzy się biorą do czegoś nad siły.
Cz. 35; Nsb. 23; T. 433; Rm. 698. u: Nm. 5548. p: A. 76, 6. r: D. I, 201.

1675. Czỳsty czuort.— W.
Wygląda jak djabeł, istny djabeł.
p: A. 617, 14.

1676. Dzie cz$_{u}$ort sam ni spràwicsa, tudy bàbu paszlè.—W.
Db. 206. u: Nm. 9072.

1677. I cz$_{u}$ort lìtaść màje.—W.

1678. I cz$_{u}$ort sumlènia màje.—W.
Ob. jako pendant bajkę L. B. I, 87.

1679. Idzì na raràty czòrcie rahàty.–W.
p: A. 94, 65.

1680. I na czòrta je ràda.— W.

1681. Jakì cz$_{u}$ort uradziŭsie, takì cz$_{u}$ort ì zdòchnie.—G.
Ob. Żarabià.
Nsb. 74.

1682. Jakì tabiè cz$_{u}$ort. — W.
Co się z tobą stało, nie poznaję.

1683. Jak to cz$_{u}$ort, tak to djàbał.—W.

1684. Jeszczè czèrci ni szli na kułaczkì.—W.
{Jeszcze bardzo wcześnie, przed świtem.}
Rm. 725.

1685, Kàżdamu czòrtu ni uhòdzisz.—W.
Nsb. 119.

1686. Mùsić cz$_{u}$ort dùszu zabràŭ za d$_{u}$oŭh.— W.
Często odpowiada na pytanie:
„Dzie j$_{u}$on [jena] padzieŭsia?"
p: A. 94, 96. Tłumaczy inaczej.

1687. Mùsić stàrszy cz$_{u}$ort żènicsa.– W.
Zawierucha, wicher silny, burza.
B. 28, 6.

1688. Na jakì [jakòho] czort[a]. — W.
r: D. I, 14.

1689. Ni cz$_{u}$ort, ni ch$_{u}$ort.— W.
Addàć annò chłòpca na lakàjsku słùżbu, to czỳsto razhultaìćsie i zròbicsia ni cz$_{u}$ort ni ch$_{u}$ort.
Odp. polskiemu: Pół psa, pół kozy.
p: A. 76, 10. r: D. I, 610.

1690. Ni czòrtu òżah, ni Bòhu świèczka.—W.
Id. ob. B$_{u}$oh.
Mówią o niedojdzie, człowieku do niczego.

1691. Nie adzìn że cz$_{u}$ort?—W.
Db. 459.

1692. Ni takì cz$_{u}$ort stràszny, jak jehò malùjuć. — W. Sk.
Nsb. 104; Db. 622; Orz. 84. u: Czb. 302; Nm. 4233. p: A. 94, 78; 266, 11 i 674, 78.

1693. Ni ŭziàŭ cz$_{u}$ort małòho, to i wielìkaho ni bùdzie [ni wòźmie]. — W.
u: Nm. 5295.

1694. Ni zaczapiàj czòrta, nichàj śpić.–W.
p: A. 110, 5.

1695. Ni z czòrta, a jakòje szustrò [pracowìto, swarlìwo, chìtro i t. p.].—W.
u: Nm. 2733.

1696. Ot i hawarỳ z czòrtam pacièry.–W.
W razie wymijającej odpowiedzi, wybiegów.

1697. Pad czòrnym l$_{y}$èsam spatkàŭsie cz$_{u}$ort z bièsam. — W.
Trafiła kosa na kamień.
N$_{u}$oczu . . . [sustr$_{y}$èŭsia] . . . — Sł.
wb: Nsb. 130; T. 425; Rp. 211.

1698. Pakùl da Bòha, to cz$_{u}$ort dùszu wỳmie. — W.

1699. Patùl cz$_{u}$ort stràszny, pakùl nie admalùjuć.— W.
Czyli, że każda robota wydaje się przed dokonaniem jej ciężką.

1700. Puści czòrta da kaścioła, to j$_{u}$on i na aŭtàr palèzie [ŭlèzie]. — Sk.
Db. 535 i 723.

1701. Szto to byŭ by za cz$_{u}$ort kab ni spakusìŭ. — W.
u: Nm. 196.

1702. Tahò cz$_{u}$ort płàczä, szto duszỳ ni màje.— W.

1703. Takì cz$_{u}$ort czòrtam.—W.
u: Nm. 3224.

1704. Takìż uże cz$_{u}$ort z krynìcy ni pysz$_{u}$òŭ i nie zabràŭ hètaho.— W.
Gdy rzecz jakaś zginie.

1705. Tam sam cz$_{u}$ort pìwo rabìŭ i saładzìn adr$_{u}$òksia. — W.
W razie jakiej galimacji, zamieszania, z którego sobie trudno sprawy zdać.

1706. Toj sam cz$_u$ort, choć sabàka, choć cho$_u$rt. — W.
u: Nm. 8021.

1707. Trâpiŭ cz$_u$ort na djàbła [na biesa]! — W.
Nsb. 164. u. Nm. 4144.

1708. Ŭsieńkì czèrci adnajè szèrści.–W. Ŭsie... — Sk.

1709. Ŭ szto czòrta nie ŭbierỳ, to takì czort.—W.

1710. Ŭziàli jeho [jejè] czèrci za starỳ d$_u$oŭh.— W.
Db. 700. wb: Nsb. 18; Sz. 152. u: Nm. 8314. r: D. II, 464.

1711. Ŭziàŭ cz$_u$ort kar$_u$òŭku — niechàj bierè i wier$_u$oŭku. — W. Sk.
Db. 707; Sz. 126; T. 433. r: D. II, 237.

1712. Ŭziàŭ cz$_u$ort wałà, niechàj bierè i pòwad. — W.

1713. Zastupì czòrtu ad aknà, to j$_u$on praz dzwièry. — G.
1. ... paròha... ŭ kòmin. — W.
2. ... dzwierèj... [aknò] ŭcieczè.– Sk.
Db. 723; Nsb. 81. u: Nm. 1932 i 3026. p: A. 76, 15; 94, 97 i 100, 7. r: D. I, 14.

Czub

1714. Ukìnuŭ ŭ czub. — W.
Upił się.
p: A. 85.

Czubìcsa

1715. Czùbiaćsie jak pièŭni. — W.
Id. ob. Bicsa.
p: A. 85.

Czuć

1716. Czùje jak trawà raścіè. — W.
p: A. 509.

1717. Czùjuć [czùje, czuŭ], szto zwòniać da ni wièdajuć ŭ jak$_u$òj cèrkwi [katòrom kaścièli].—W.
Nsb. 25, 184. u: Czb. 262; Nm. 6945. p: A. 509, 12.

1718. Daj Bòżä annò czuć ale ni bàczyć.— W.
Rm. 113.

1719. Dzie czùjuć, tam naczùjuć. — W.
Kręcą się kruki, kiedy żer gdzie czują.
Nsb. 55; Rm. 215. u: Nm. 11667 i 11947. p: A. 85, 4. r: D. I, 674.

1720. Hèto czutnò ŭsìm ludziàm—i my tam bùdziam.– G.
Nsb. 24.

1721. I òczutki ni czuwàć.—W.

1722. Jak ab tabiè czùjuć, tak ciebiè sùdziać.— W.
B. 150, 1.

1723. J$_u$on czùje, jak trawa raścіè.—W.
r: D. II, 191 i 630.

1724. J$_u$on ni czùje jak skazàć daj! a jak na! — ni boś, paczùje.— W.
u: Nm. 4677.

1725. Mn$_u$oho czùjecsa da màło wièrycsa [mn$_u$oho czuŭ, da màło wièryŭ].—W.
r: D. I, 229.

1726. Ni czuŭ, ni bàczyŭ. — W.
u: Nm. 6769.

1727. Ni ùszy ni czùli, ni òczy ni bàczyli.— W.
p: A. 509, 1.

1728. Szto czuŭ, tòje hawarù.—W.
p: A. 509, 4.

Czùchacsa

1729. Niechàj toj czùchajecsa kamù świerbìć.— W.
p: B. 148.

Czuprỳna

1730. Czuprỳnu nahr$_y$èjesz.— W.
u: Nm. 7730.

Czùtka

1731. I czùtki nie czùli.—Sł.
Np. I czùtki nie czùli pra wajnù, kaśbu—nie nakàzywali.

1732. J$_u$on czùje kab ptàszeczka szùrhnuła. — Sł.

1733. Ni ŭsiàkoj czùtcy wier.—W.
u: Nm. 7003.

Czuwàć

1734. I słỳcham ni czuwàć i wìdam ni widàć.— W.
r: D. I, 41.

Czużänièc

1735. Czużỳ czużänièc. — W.
Nsb. 185.

Czużòje

1736. Chto czużòho ni szanùje, swahò mieć nie bùdzie. — W.
...to... nie pryżdzè [nie bùdzie mieŭ]. — Sk.
Id. ob. Pan.
u: Nm. 14053. p: A. 532, 16.

1737. Chto czużòho szkodùje, kab swahò ni mièŭ. — W. Sł.
Przy wypitce, żartobliwie.

1738. Czużòho dᵤobraho nie hanì, a swahò lichòho nie chwalì. — Sł.
u: Nm. 9454. p: A. 72.

1739. Czużòho ni chaczù swahò ni papuszczù. — W.
p: A. 532, 34.

1740. Czużòho nichtò ni szkadùje. — Sł.

1741. Czużòho ni rùsz, swahò ni papuskàj. — W.
Db. 626. u: Czb. 239. p: A. 72, 8 i 9. r: D. II, 129.

1742. Czużòje bàczyć pad lèsam, a swahò ni bàczyć i pad nòsam. — W.
p: A. 601, 1.

1743. Czużòje dabrò. — W.
Por. Dabrò.
Nsb. 185. p: A. 97.

1744. Czużòje ni cièszyć i ni hrʸèjä. — W.
Nsb. 185. p: B. 21, 3.

1745. Czużòje ŭ karỳść ni pᵤòjdzie. — W.
p: A. 73, 18.

1746. Czużỳm ni zabahacièjesz [ni zbahacièjesz]. — W. Sł.
p: A. 72, 15.

1747. Nie rùsz czużòho, nie bᵤòjsia nikòho. — W.
Nsl. 169.

1748. Ty pa czużòje, a czᵤort pa twajò. — L.
Db. 676.

1749. Za czużòje i czort karàje. — W.

1750. Za czużỳmi i swaìch nie widàć. — W.
Nsb. 48.

1751. Z czużòho ni ràdujsie [ni cièszsia]. — W.

Czyhàć

1752. Czyhàje, jak czᵤort nà dᵤobru dùszu. — W.
B. 23; p: A. 78, 85 i 527, 8.

1753. Czyhàje jak kᵤot na mysz. — W.
p: A. 115, 2 i 85.

Czyjò

1754. Czyjò bàczym pad lèsam, a swahò ni bàczym pad nòsam. — W.
p: A. 85.

Czyn

1755. Nìè czyn czaławièka padwyższàje ale czaławièk czyn. — W.
Id. ob. Adzièża.
Nsb. 109.

Czynić

1756. Nìè czynì druhòmu tahò, szto tabiè ni miło.
Szto tabiè ni miło, druhòmu ni czynì. — W.
Id. Rabić.
Nsb. 181 i 189. u: Nm. 2337. r: D. I, 166, 218.

Czyràńka

1757. Nie ŭ twᵤoj bᵤok czyràńka dziònbaju siedzić. — W.
Orz. 8, 99.

Czyrwòna

1758. Czyrwòna, jak jàhada. — W.
u: Nm. 8432.

1759. Czyrwòna, jak kalìna. — W.
u: Nm. 8433.

1760. Czyrwòny, jak ahoń. — W.
p: A. 80.

1761. Czyrwòny, jak buràk ćwikłòwy. — W.
Rm. 266. p: A. 80. r: D. I, 613.

1762. Czyrwòny, jak gil. — W.

1763. Czyrwòny, jak indỳk. — W.

1764. Czyrwòny, jak ìskra. — W.
p: A. 80.

1765. Czyrwòny, jak kroŭ. — W.
p. Ad. 80.

1766. Czyrwòny, jak rak. — W.

1767. Czyrwòny, jak rak waròny. — W.
p: A. 80.

1768. Czyrwòny, jak ròża.—W.
u: Nm. 8436.

1769. Czyrwòny, jak ryżòk.—W.
u: Nm. 8585. p: A. 80.

1770. Czyrwòny, jak żar.— W.
u: Nm. 13158. p: A. 80.

Czyrwòny ob. p. w. Czyrwòna.

Czỳsto

1771. Czỳsto jak mietłòju wỳmioŭ.—W.
p: A. 673.

1772. Tak ŭ ich ŭ chàci czỳsto choć kàszu pałażỳ [choć ŭ biełoj sùkni siadź].— W.
u: Czb. 233.

Czỳsty

1773. Czỳsty, jak krynìczna wadà.—W.
p: A. 87.

1774. Czỳsty, jak krysztàł.—W.
u: Nm. 13149. p: A. 87.

1775. Czỳsty, jak mièsiaczyk. — W.
Id. ob. Jàsny.

1776. Czỳsty, jak ślòza [śläza].— W. Sł.

1777. Czỳsty, jak słuònko.—W.
Id. ob. Jàsny.

1778. Czỳsty, jak zòłato.—W.

1779. Ja czỳsta jeszczè, jak z màtki ŭpàła.—W.
Niewinna.

Czytàć

1780. Czytàje, jak ryèpu hryziè.—W. Sł.
Db. 147. u: Nm. 12907.

1781. Czỳtam, czytàm: nasràła waròna żytàm.— W.
Kpinki z nieuków, hebesów.

1782. Ja ŭmièju czytàć i z wazuòŭ chwatàć.— W.
Nsb. 16.

Czỳżyk

1783. Czỳżyk, czỳżyk dzie ty byŭ?
Za haròju wuòdku piŭ:
Wỳpiŭ czàrku, wỳpiŭ dźwie,
Zaźwinièło ŭ haławiè. — W.
Do powracającego z drogi w nietrzeźwem stanie. Śpiewają również na nutę „Kruciołki".

D

Dabićsia

1784. Dabìŭsia, jak pùha da pużàlnia.–W.
Pracował, pracował i nic nie osiągnął—do niczego nie doszedł.
{Sterał się ostatecznie, jak batóg, który się zużył po samo biczysko}.

Dabràcsa

1785. Dabràlisie, jak dzwie kàpli wadỳ.—W.
p: A. 96.

1786. Dabràŭsie, jak kuoszka da sàła.–W.
u: Nm. 12198.

1787. Dabràŭsie, jak świnià da bràżki.— Sł.

1788. Dabràŭsie, jak wuoł da bràhi.–W.
Upił się.
u: Nm. 12199.

Dabratà

1789. I lìszniaja dabratà, to duratà.—W.
Lìszniaja... duratà.— L.
wb: Nsł. 148.

Dabrawòlnie

1790. Chto nichòczä dabrawòlnie, mùsić pa niewòlì.—W.
p: A. 608, 9.

Dabrò

1791. Byłò dabrò da ŭże daŭnò.— W.
r: D. I, 368.

1792. Czużòje dabrò bierè za rebrò.–W.
Por. p. w. Czużòje.
Nsb. 185. p: A. 97.

1793. Czużòje dabrò wỳlezie bòkam.–W.
r: D. I, 209.

1794. Czużòje dabrò ni idziè ŭ karỳść. — W.
r: D. II, 126.

1795. Czużỳm dabròm duòbro [łàtwo] szachfawàć.— W.
p: A. 282, 1.

1796. Czużym dabròm ni cièszycsa [ni wàrto cièszycsza, ni nacièszycsa].–W.

1797. Czużym dabròm ni zabahaciè-jesz.—W.
u: Nm. 9657. r: D. II, 126.

1798. Dabrò ni dakùczyć. — W.
u: Nm. 1712.

1799. Dabrò pieraplètano żywiè.—W.
Nsb. 35.

1800. Dabrò pùszyć a lìcho tàńczyć [sùszyć].—W.
u: Nm. 1978.

1801. Kalì ni byłò dabrà z ràniа, to i ni bùdzie da wièczara. — W.
u: Cz. 271.

1802. Nimà dabrà na świèci ù nikòho; ciäpièr tak stàło. — N.

1803. Nie wielìkajo dabrò [wielìkajo dabrò].— Sł.
Niewielka łaska [wielka mi łaska]!

1804. Nie znàła ja dabrà ŭ màmy, mùsić nie zaznàju da jàmy [nie znàŭ ja dabrà zròdu, nie paznàju da hròbu].–G.
Id. ob. Ròzkasz.
u: Nm. 2030.

1805. Ot, ŭsiehò dabrà jest, tᵤolko bàćka da màciery brakùje.— W.
u: Nm. 9377.

1806. Pad hᵤod dabrò ròdzić.— W.
Id. ob. p. w. Zbòżo.
u: Nm. 7772.

1807. Padjèŭszy dabrà, napjèszsia z wiedrà. — W.
Posiłek wzbudza pragnienie.

1808. Takòje dabrò (żyto), jak majà dòla.— N.

Dabŷć

1809. Daj Bòża ludziàm, to i my dabùdziam.— Sł.

Daciàć

1810. Jak datniè, to pᵤòjdzie ŭ piàty kòluczy. — W.
Mówią o ludziach ostrego języka.

Dàcsa

1811. Choć usràjsie, a nie dàjsie. — W.

Daczakàcsa

1812. Jak daczekàjemo. — W.
u: Nm. 13114.

1813. Kalì to tahò daczekàcsa!? — W.
u: Nm. 5622.

1814. Ni daczekàŭsia świencònaho jajcà.— W.
Umarł przed Wielkanocą.
p: A. 100.

Daczkà

1815. Daczkà haràczaja slòzka.— Sł.

1816. Dòczki wywieli [wywieduć] màtku z saròczki.— W.
Nsb. 37. u: Nm. 9312.

1817. Jak dòczki padraślì, to chàtu raztraślì.—W.
Id. ob. Dzicià.
Cz. 30.

1818. Ja ni straszkòwa dàczka ni bajùsia byczkà. — W.

1819. Majà daczkà nie baìcsa byczkà.–Sł.

1820. Paznàjuć majù daczkù i ŭ andaraczkù. — W.
... czyrwònom ... — Sk.
wb: Nsb. 130.

1821. Ŭ kahò dòczak siem, to i dòla ŭsìm; ja u màtki adnà, to-j dòli żadnà.—W.
Z pieśni.
u: Nm. 1738 i 9321.

Dać

1822. Àci, àci, nimâ ŭże czahò dàci.—W.
Nsb. 3.

1823. Adczepnòho dać.— W.
u: Nm. 7463.

1824. Adnòju rukòju dajè, a dźwiàma adbiràje.— W.
r: D. II, 192.

1825. Choć duszòju ryhnì, a daj.— W.
u: Nm. 2687.

1826. Choć ryhnì a dawàj.—W.
Id. ob. p. w. Mùsić, Rabìć, Jeść.
u: Nm. 2690.

1827. Chto dajè, toj sam màje.— W.
u: Nm. 4497.

1828. Chto ni szkadùjuczy dajè, B$_{u}$oh dùbalt dùbaltami addajè. — W.

1829. Chw$_{u}$òraho pytàjuć, a zdaròwamu dajùć.— W.

1830. Ci chto jemù daŭ! — W.
Rm. 600.

1831. Dać na padnòski. — W.
Dać łapówkę.

1832. Daj Bòżä dawàć, a ni prasìć.—W.
p: A. 87, 19. r: D. I, 85 i II, 171.

1833. Daj Bòżä mnie, a nìkamu (komuś) nie. — N.
Db. 145.

1834. Dajè, szto jemù z nòsa spàło.—W.
p: A. 87, 14.

1835. Daj!—i czùtki ni czùje, a na! i hłuchì paczùje.— W.
Nsb. 32.

1836. Daj i nadàj [daŭ i nadàŭ].—W.
Dał obficie czegoś, albo dał z napomnieniem.
Nsb. 31 i 32.

1837. Daj jajèczko jeszczè i abłùplenо.— W.
... abłùplenaje i jeszczè kab byłò prakùszanaje.
wb: Nsb. 32. u: Czb. 264. r: D. I, 655.

1838. Daj rukàmi, a adbiràj [chadzì] nahàmi.— W.
Nsb. 31. u: Czb. 247; Nm. 10622. p: A. 88, 40.

1839. Daj tahò, czahò nimà.— W.
u: Nm. 2685.

1840. Daj, to pièrad Bòham znàjdziesz. — W.
Por. Pażyczyć.

1841. Dajùć—bierỳ, bjuć—ŭciekàj.— W.
Rm. 125.

1842. Dàli jemù dùchu. — W.
u: Nm. 4182.

1843. Dàli jemù pỳtlu. — W.
? Ukradli.?

1844. Dam na l$_{y}$èto ale ni na hèto.—W.
Nsb. 86.

1845. Daść czatỳry nidzièli na mièsiac. — W.
r: A. 87, 15.

1846. Daść, ni daść, a ŭ mòrdu takì ni daść.—W.
Poprosimy, warto sprobować.
u: Nm. 3484.

1847. Daść siem dzi$_{u}$on na tydziań.—W.
Nic ci nie da.

1848. Daŭ by na mal$_{y}$èbien ale i sam patr$_{y}$èbien.— W.

1849. Daŭ — dziàkuj i nie daŭ — dziàkuj. — W.
Przy odmowie.
Nsb. 31.

1850. Daŭ dzièdu hrosz.— W.
— Daŭ tabiè dzièdku hrosz?
— Daŭ pànie!
— Daŭ tabiè dzièdku hrosz?
— Na tabie panòczku druhì annò nie każỳ niczòho.
Cz. 22; Nsb. 179. p: A. 87 i 673, 2.

1851. Daŭ, jak kupiŭszy [jak ukràŭszy].—W.
Nsb. 31.

1852. Daŭ, jak zàjcu na zakùsku.— W.
Bardzo mało.

1853. Daŭ, jak zàjac kabỳli [daŭ dùchu, jak zajac kabỳli].— W.
Gdy się ktoś porwie do roboty nad siły i jej nie wykona.
Nsb. 31; Rm. 563. u: Nm. 3939. p: 624 i 89, 106.

1854. Daŭ jemù zièlje na pachmièlje.–W.
Pijanego zbił.
u: Nm. 3947.

1855. Dawàli, da z ruk ni puskàli.—W.
Na żarty dawali.
{Najczęściej tak mówią wtedy, kiedy datek się kończy na obietnicy}.
Nsb. 30. u: Nm. 4785.

1856. Dzie dajùć, to spieszỳ, a dzie bjùć—ŭciekàj. — W.
Id. ob. 1841.

1857. I ja ni hàm i tabiè ni dàm.— W.

1858. I na nòhać jemù niczòho nidàŭ.–W.
p: A. 673, 114.

1859. I paniùchać ni dadùć.— W.
u: Nm. 4781.

1860. I sàm ni hàm i druhòmu ni dàm.— W.
p: A. 673, 112.

1861. Jak bùdziecie dawàć, Buoh ab was ni bùdzie zabywàć. — W.

1862. Jak pić dašć.— W.
u: Nm. 7724.

1863. Jak sabàka, szto sam sièna nie ŭkùsić i druhòmu ni dašć.— W.
...i sam ni hàm i druhòmu ni dàm. — W.
Nsb. 152. wb: Kr. 337.

1864. Kab im chto załatùju harù daŭ, to i tùju razwielìb [razniešlib] da na stàrość niczòho ni miàlib. — W.
u: Nm. 10821.

1865. Kab za nòhciam mieŭ szto, to wykałupaje i dašć. — W.
Uczynny, szczodrobliwy.
u: Nm. 2691.

1866. Lyepsz dawàć, niż prasić [ŭziàć].-W.
u: Nm. 4640. p: A. 89, 73 i 87.

1867. Màło dać—brydko, a mnuoho szkòda.— W.
p: A. 89, 75.

1868. Ni dàj i ni łàj.— W.
Nsb. 96 i 56. u: Nm. 4584. p: A. 89, 83; B. 108, 1.

1869. Ni dàj, ni puoć.— W.
Ni stąd, ni zowąd.
p: A. 429, 2.
Np. Ni daj, ni puoc, ŭże pryszłà, zrabiła, skazàła i t. p.

1870. Ni daj, to adzìn hnieŭ, jak dasì, to bùdzie dwa.— W.
p: A. 428, 9.

1871. Ni daj ubòhamu ale daj patryebnamu.—W.
Nsb. 96. p: A. 89, 85.

1872. Ni dałà niczòho, nat pàlca abwierciéć.— W.
p: A. 303, 64.

1873. Ni dawàj, na òczy ni wykidàj.—W.
Nie dawaj i nie wymawiaj.
p: A. 89, 92.

1874. Ni paniùchać ni dàm [ni dàli].—W.
Nsb. 113.

1875. Ni sztùka dàci kalì je adkùl bràci.—W.
u: Nm. 4545.

1876. Szto dam, a rèszta nakiwàju.—W.
Rm. 715. p: Wl. IX, 405.

1877. Ty mnie ni daŭ, kab ty na Wielìkdzień z karabòk kraŭ. — W.

Dahadàcsa

1878. Dahadàjsie kazàczä czahò dzieŭczyna płàczä.— W.
Zgadnij, co tam ona myśli.

1879. Dahadaŭsie szto z wièczara usraŭsie, to pad świet chfatỳgi n i e t.—W.
Nsb. 36.

Dahadżàć

1880. Chto ludziàm dahadżàje, sam sabiè szkuòdzić.— W.
p: B. 30, 2.

1881. Dahadżàj jemù, jak lichòj skulè.— W.
Nsb. 72. u: Nm. 4458. p: A. 101.

1882. Dahadżàj jemù [juòj] jak lichòj skulè, a i tak [a niczym] nie dahòdzisz.—W.

1883. Jeszczè toj ni radzìŭsie, kab ŭsiemù świètu dahadzìŭ.— W.
p: B. 30, 1.

1884. Ŭsim ni dahòdzisz. — W.
r: D. II, 431.

1885. Tryèba jemù, jak lichòj skùli, dahadżàć.— W.
p: A. 616, 2.

1886. Trùdno ŭsìm dahadzìć.— W.
p: A. 101.

Dahaniàć

1887. Dahaniàj [szukàj, hanì] wiètru ŭ pòli. — W.
Id. ob. Hanić, Szukàć.
Nsb. 58.

1888. Dahaniŭszy [dahaniàjuczy] ni nacaławàcsa [ni nacałùjeszsia].— W.
Dahaniàjuczy nie pacałùjesz. — Sk.
Miłość [życzliwość] bez wzajemności— przymusem.
wb: Cz. 26; Db. 152 i 376; Nsb. 36; Orz. 117; T. 419. u: Nm. 5265; Czb. 301. p: A. 48, 4.

Dahanić ob. p. w. Dahaniàć.

Dahawarỳcsa

1889. Dahawarỳŭsia da lichòho kańcà.— W.
Nsb. 48.

Dajèść

1890. Dajèła, jak h_{u}òrkajo jàbłyko.—W.

Dajści

1891. Tudỳ nie dajsz$_{u}$òŭ i nazàd nie wiernùŭsie.— W.
Zaprosili go na święcone — odmówił, bo się spodziewał dziewki, tymczasem dziewka nie przyszła — wyżerka przepadła. ⟨Stosują w każdym podobnym wypadku⟩.

Dakùczyć

1892. Dakùczyŭ, jak w$_{u}$osz ŭ każùsi.–W.
p: A. 102.

Dàläj

1893. Czym dàläj, tym h$_{u}$òräj [l$_{y}$epièj].-W.
u: Nm. 9888. p: A. 89, 2 i 673, 7. r: D. I, 156.

1894. Siak, tak abỳ dàläj. — W.
Id. *u: Nm. 9888.*

Dälikàtny

1895. Dälikàtny, jak pàński ciùćka (piesek). — W.
u: Nm. 8506.

1896. Dälikàtny, jak z krolèŭskaj psiàrni.—W.

Dalòko

1897. Dalòko, jak òkam zhlanùć.—W.
u: Nm. 7745.

Dałòń

1898. Jak na dałòni.— W.
Wyraziście, widocznie.
p: B. 28, 1.

Damòk ob. p. w. D$_{u}$om.

Dapamahàć

1899. K$_{u}$olko m$_{u}$oh, t$_{u}$olko dapam$_{u}$òh. [Jak m$_{u}$oh, tak dapam$_{u}$oh].—W.
u: Nm. 4540.

Dapìćsia

1900. Dapiŭsie da stàtka (inwentarz, bydło) ni ŭwìdzisz i astàtka.— Sk.

Dapiekàć

1901. Jak dapieczè, to-j sam ŭcieczè.–W.
u: Nm. 2195.

Dar

1902. Dar za dar, a dàrmo nic. — W.
Grosz za grosz, darmo nic.
u: Nm. 4550. p: A. 90.

1903. Dar za dar, cześć za cześć. — W.
p: A. 80.

Darmawỳ

1904. Darmawòho niczòho na świèci nimà. — W.
Nsb. 32.

Dàrmo

1905. Daŭnò tỳje paŭmiràli, szto za dàrmo dawàli.— W.
u: Nm. 4626.

1906. Szto zrabìć panòczku: za darmà z dàru i tr$_{y}$èba hròszy kłaści. — Sł.
Za niema nic.

Daròha

1907. Chto daròhu krùżyć, nikòli nie tùżyć, a chto prastùje ŭ dòma nie naczùje.—W.

1908. Chto daròhu [daròhi] prastùje, toj dòma ni naczùje. — Sk.
⟨Szukając prostszej drogi w okolicach mało znanych, leśnych (Polesie), bardzo często błądzą i skoro noc zapadnie zmuszeni są nocować w lesie. Tam przysłowie to brzmi: Chto praścikùje, toj dòma nie naczùje⟩.
Db. 96. Orz. 152. u: Czb. 248; Nm. 11404 i 11406. p: A. 107, 13; 341, 1 i 674, 14. r: D. I, 331.

1909. Chto daròhu [-hi] pỳtàje, toj nie błùdzić.—Sk.
Sz. 172.

1910. Chto na b$_{u}$ok z daròhi zjeżdżàje, toj chwalòn, a chto nòsić na b$_{u}$ok szàpku, toj śmieszòn.—W.

1911. Chto z daròhi ustupàje, to B$_{u}$oh hr$_{y}$echì adpuskàje.—W.

1912. Daròha,—choć katà zprahàj, to bùdziesz jèchać [choć katòm kacì].— W. Sk.
Dobra droga.
Db. 160.

1913. Daròha, jak pa stalè. — W.
p: A. 107.

1914. Daròha na kancỳ jazykà.— W.
Nsb. 42. p: A. 191, 5.

1915. Daròha ni śpìć [ni paraźniàje].—W.
u: Nm. 11290.

1916. Daść B$_{u}$oh dzień, daść i daròhu.—W.
Nsb. 33.

1917. D$_{u}$òbraja daròha, choć miòrtwych srać wazìć.— N.
{Na Polesiu rz. i moz. tak mówią o marnym wózku lub sankach: Jètym wazkòm, jètymi sankàmi tòlki mièrtwych srać wazìć}.
Db. 196.

1918. D$_{u}$òbraja daròha jak lask.—Sk.
Db. 196.

1919. I na hładkoj daròzi prypàdak m$_{u}$òża być [stàcsa].—W.
p: A. 107.

1920. Ja jemù daròhi ni pierastupìŭ [pierajsz$_{u}$òŭ].— W.
r: D. II, 153.

1921. Jèdziesz ŭ daròhu — pakłanìsia Bòhu.—Sł.

1922. Kalì [kièdy] nie wièdajesz daròhì, to nie wyjeżdżàj z d$_{u}$òmu.— Sk.

1923. Kamù ŭ daròhu, tamù parà.—Sw.
p: A. 107.

1924. Krywòju daròhaju pajèchaŭ.— W.
u: Nm. 3020.

1925. Miła [Taja] darożka miła, kudòju ja da màmy chadzìła.—W.
Nsb. 77.

1926. Na bìtoj daròzi trawà ni raściè.—W.
u: Nm. 3878.

1927. Nawielì [nawiòŭ] na daròhu.—W.
r: D. I, 199.

1928. Niewièdama daròha na kancỳ jazykà.— W.

1929. Ot daròha!—ani za par$_{u}$oh.—W.

1930. Patùl trùdno, pakùl wybiereszsie ŭ daròhu.— W.

1931. Pierajści kamù daròhu.—W.
r: D. II, 172.

1932. Ŭ daròzi nie wier kaniù, a ŭ dòma ż$_{u}$òncy.— W.
p: A. 107, 2.

1933. Ŭ daròzi ŭsìelàk tràpicsa.— W.
u: Nm. 11386.

1934. Zastupìć kamù daròhu.— W.
r: D. II, 172.

1935. Zawalìć kamu daròhu.— W.
r: D. II, 172.

Darwàcsa

1936. Darwàŭsie, jak swinia da bràhi.—W.
p: A. 104.

Dasiedzièć

1937. Dasiedzièła da sìwaj kasỳ.—W.
Postarzała dziewka.
u: Nm. 8883.

Das$_{u}$ol [Dakùka] (Tęsknota, zgryzota, zmartwienie).

1938. Ciepièr mnie ni da—sòlì kalì hràjuć na basòli. — W.
Das$_{u}$òl—od Prużany i Swisłoczy, więcej nigdzie.
Sz. 95. p: A. 514, 13.
Ni da — sòli kalì hràjuć na basòli.— N.
wb: T. 423. u: Nm. 1632.

Dastàć

1939. Czahò chacièŭ, tahò dastàŭ.—W.
u: Nm. 1632.

1940. Dastàniesz, jak u hùsi haŭsà (owsa).— W.
p: B. 42, 6.

1941. Dastàniesz ŭ jehò, jak ŭ kazłà małakà.— W.

1942. Ŭ jehò jeszczè h$_u$orsz, jak z kàmienia wadỳ nì dastàć.— W.
Skąpy.

Dastàtak

1943. Bỳŭ tut [kaliś] dastàtak, da zabràŭ nistàtak.— W.
p: *A. 105, 1.*

1944. Ŭsiehò je dastàtkam apròcz ptuszỳnaho małakà.—W.
r: *D. II, 476.*

Dastupìcsa

1945. Da jehò byz kìja ni dastùpiszsie.—W.
Id. ob. Dòstup.
r: *D. II, 290.*

Dasùży

1946. Choć dasùży da nidùży.— W.
Nsb. 118.

Dàta

1947. Z dàŭnych dat.— W.
Od dawna, z dawien dawna.

Daŭhasìk

1948. Pacieplèło—na dzieci daŭhasìk napaŭ.— W.
Na przedwiośniu nim śnieg staje, niektóre matki zabraniają swym dzieciom wybiegać boso na ulicę. Dzieci jednak znajdują sposób wybiegania z chaty na ulicę pod pretekstem pilnej potrzeby na chwilkę, a gdy to trwa dłużej— starsi składają na przyczynę, wyrażoną w przysłowiu.

Daŭnò

1949. Szto byłò, daŭnò na mòre spłyłò.— W.

Dawàć ob. p. w. Dać.

Dawòd

1950. Byz dawòdu w$_u$òjsko hìnie.—Sk.
Db. 47; Sz. 4. u: Czb. 295; Nm. 751 i 6116.

Dawòli

1951. Bùdzie dawòli: m$_u$òżna bàćka ażanìć, a màcieru zàmuż addàć.— W.
Mówią na określenie wielkiej obfitości.

Daznàć

1952. Chto czahò ni daznàŭ, toj ni razumièje.— W.
p: *A. 106.*

1953. Chto ŭsiehò daznàŭ, toj ŭsiò paznàŭ.— Sk.
Id. p. w. Zaznàć.
p: *B. 32.*

Dażdàcsa

1954. Twajà haławà abłysìèje p$_u$òki dażdżèszsie. — W.
Por. Być.

Dażdàć

1955. Chto dażdżè.—W.
u: *Nm. 13113.*

Dażỳcsa

1956. Ot, da czahò my dażylìsie.— W.
Wyrzekanie.
r: *D. I, 57.*

Dażỳć

1957. Chto dażywiè, toj pahladzìć.— W.
p: *A. 674.*

Dbać

1958. Chto dbàje, toj màje.— W. Sk.
Nsb. 76 i 176; Sz. 171. u: Nm. 9938.
p: *A. 702, 2.*

1959. Chto niedbàje, toj tràscu màje.— Sk. W.
... niczòho ni màje.

1960. Dbàje, jak sabàka ab piàtu nòhu.— W.
u: *Nm. 4982. p: A. 91, 2; B. 28.*

1961. Jak chto dbàje [dbàjesz] tak màje.—W.
Jak dbàjem, tak màjem.
Db. 104; Nsb. 76. u: Czb. 285; Nm. 9950 i 7062. p: A. 91.

1962. Kòżan ab sabiè dbàja.— W.
u: *Czb. 258.*

1963. Tak ja [j$_u$on] ab ciebiè dbàju, jak ab tahr$_u$òczni [lètaszni] śnièh.—W.
u: *Czb. 270. p: A. 673, 13.*

Dług

1964. Dług parasiàci nie prywiedziè.—W.
Niechàj pana dliczàje i za har$_u$òd

(czynsz): bu̯òlsz mnie dalehàje adròbak, jak ŭsio (j. w.).

D. c. p. w. Du̯oŭh.

Dniawàć

1965. I dniùje i naczùje.—W.
Rm. 215.

Dno

1966. Widnò dzie dnò.— W.
u: Nm. 7340.

Du̯obro

1967. Aby Bu̯oh, da du̯òbryje lùdzi, to ŭsio du̯obro bùdzie.— W.

1968. Bùdzie du̯obro, jak licho pieremieniè.— W.
p: A. 100.

1969. Choć krychu aby du̯òbraho. — W.
u: Czb. 294.

1970. Du̯òbraho da màło.— W.

1971. Du̯òbraho nikòli ni za mnu̯oho.–W.
p: A. 674, 48.

1972. Du̯òbraje dalèko czuwàć, a lichòje jeszczè dàlej.—W.
T. 417. u: Czb. 262; Nm. 4451. p: A. 96, 7.

1973. Du̯òbraje du̯oŭho ŭ pàmiaci, a lichòje jeszczè daŭżèj.—W.
u: Czb. 254; Nm 4432 i 4433. p. A. 96, 9. r: D. I, 604.

1974. Du̯òbro i hèto, kalì ly̯èpszaho nimà.— W.
Ly̯epszy rydz jak nic.
Nsb. 57. p: A. 98, 29.

1975. Du̯òbro, jak ŭ nièbi.— W.
p: B. 101, 10.

1976. Du̯òbro, jak ŭ pàna Bòha za pièczu.— W.
p: B. 30, 1.

1977. Du̯òbro jemù tak, jak u ràju.—W.
Id. ob. Miło.
p: A. 308, 6.

1978. Du̯òbro samò siebiè chwàlić.—W.
u: Nm. 2568.

1979. Du̯òbrym nie adahnàć kièpskaho.–Sł.

1980. I du̯òbraho jak za mnu̯oho to ni du̯òbro.— W.
p: B. 98.

1981. Kalì du̯òbro, to chòcza jeszczè ly̯epsz.— W.
u: Nm. 4834. p: A. 100, 14.

1982. Kamù du̯òbro z ràanku, to du̯òbro i do wièczara.—W.
p: A. 462, 2.

1983. Ly̯èpsz krŷszaczku, aby du̯òbraha.— W.
p: A. 96, 35.

1984. Sìak tak, aby du̯òbro.—W.
p: A. 100, 5.

1985. Takòje du̯òbraje, jak majò życiò [szczàścio] —W.
Niedobre.
u: Nm. 7553.

1986. Tam du̯òbro, dzie nas nimà.— W.
u: Nm. 2052. p: B. 30, 4. r: D. II, 125 i 208.

1987. Ŭsio du̯òbro, daj Bòżä anò wŷtrymać.—W.
{Przy powodzeniu obawa o własne siły}.
p: A. 100.

1988. Ŭsiùdy du̯òbro dzie nas nimà.— W.
Nsl. 75. Nsb. 18; T. 417. u: Czb. 303. p: A. 100, 19.

1989. Za du̯òbraje da lichìm płàciać.—W.

1990. Za du̯òbraje du̯òbrym płacić try̯eba.— W.
p: A. 639, 93.

Du̯òbry

1991. Adzìn ad druhòho ly̯èpszy.—W.
p: D. I, 607.

1992. A moj żä ty siakì, takì da ŭsioż ly̯èpszy jak [za] waròna.— Sk.

1993. Choć jehò da ràny pryłaży taki du̯òbry.— W.
p: A. 462, 7.

1994. Chto dla ludzièj du̯òbry to ŭ Bòha szczaślìwy.— W.
u: Nm. 4424.

1995. DuÒbraho BuoH pryszlè, a lichì sam nachòpicsa.— W.
Db. 58.

1996. DuÒbraho duÒbro spaminàjuć.—W.
p: A. 98, 6.

1997. DuÒbraho karczmà ni papsujè, a lichòho kuÒściał ni napràwić.—W.
u: Nm. 3232. p: A. 99, 51 i 199, 7.

1998. DuÒbramu BuoH dapamahàje.—W.
r: D. I, 127.

1999. DuÒbramu duÒbraja pàmiać. — W.

2000. DuÒbramu ŭsiùdy duÒbro. — W.
Db. 173. Rm. 66. u: Czb. 247; Nm. 4423. p: A. 98, 11. r: D. I, 125.

2001. DuÒbramu ŭsiùdy duÒbro, a kièpskamu kièpskò.— W.
Db. 173.

2002. DuÒbry, choć da ràny pryłażỳ.—W.
Id. ob. 1993.
u: Nm. 4461. p: A. 99, 43; B. 30, 7.

2003. DuÒbry i słòwa pasłùchaje, a lichì i kìja nie.— W.
u: Nm. 3873.

2004. DuÒbry nikòho kièpsko asużdàć ni bùdzie.— W.
p: A. 99, 49.

2005. DuÒbry, szto ukùsić, to zjèść.— W. Sk.
Sz. 47; T. 425. p: A. 98, 23.

2006. Jeszczè takì duÒbry ni naradzìŭsie kab ŭsìm dahadzìŭ.— W.
u: Nm. 4600.

2007. Kab (ja) bỳŭ duÒbry, to daŭnòb świnie zjèli.— W.
Nie trzeba być za dobrym.
p: A. 674, 89.

2008. LyepSz z duÒbrym zhubìć, niż z kièpskim znajcì.—W.
Por. p. w. Razumny.
u: Nm. 7290.

2009. Tadỳ tuÒlko duÒbry, jak spić.—W.
Dobry póki zębów nie pokaże.

2010. Ŭże nad ciebiè lyèpszaho nimà.—W.
Kpiąc z samochwałka, pyszałka.
Nsb. 112.

DuÒchla

2011. Adnà duÒchla.— W.
Np. JuÒn z im adnà duÒchla = jeden duch, tchną jednym duchem, są jednej myśli.
Nsb. 77. p. A. 110, 2.

DuÒchtar

2012. DachtaruÒŭ najbuÒlsz na świèci.—W.
p: A. 260, 15.

2013. DuÒchtar z lèkami ni pamòża, kali BuoH ni dapamòża.—W.
u: Nm. 8416.

2014. Ja na hèto ni duÒchtar.—W.
Id. ob. Màjstar.
Db. 251. p: A. 674, 22.

2015. Szto chwaruÒba to duÒktar.—W.
p: A. 260, 3.

DuÒjka

2016. DuÒjka ŭ dòjki ukràła wiuÒrki, duÒjka dòjku dahnàła i wiuÒrki adabràła.— Sk.
Żarcik.

DuÒktar ob. p. w. DuochtaR.

Duola

2017. Ad lichòi duoli nidzìe nie ucieczèsz. — W.
Kr. 88 i 89.

2018. Choć my ŭ świet, nàsza duola ŭ ślyèd.— W.
Z sobą nosimy nasze losy.

2019. Choć praz świèt, za tabòju duÒla ŭ ślyèd.— W.
Kr. 88 i 89.

2020. DuÒla, jak bandòla, a szczàścio, jak muszkièt.— W.
Bandola = krucica.
u: Nm. 1737.

2021. Majà duÒla, na kanièc [na kancỳ] pòla.— W.
Nsb. 40.
Nie widać polepszenia losu.

2022. Mùsić ŭże nàsza [majà] duÒla takàja.— W.
r: D. I, 31.

2023. Swajèj lichòi duoli ni uhadàjesz.—W.
u: Czb. 247.

2024. Tryèba narawìć swajèj lichòj duòli.— W.
{Trzeba godzić się z losem — doń się stosować}.
u: Nm. 2439.

Duoł

2025. Adnahò [adnù] da dołu, druhòho [druhùju] da dòmu.— W.
Z cmentarza do ołtarza.
Id. ob. Jàma.
p: A. 106, 12.
D. c. p. w. Jàma.

Duom

2026. Choć za wałà aby ŭ dòma ni byłà.— Sk. W.
Cz. 17; Db. 90; Nsb. 173; Orz. 43; Sz. 165; T. 419. u: Nm. 8934. r: D. II, 329.

2027. Da świenczanaho duomu smałà ni prystànie [ni prystajè].— W.

2028. Miły toj damòk dzie rèzan pupuok.— G.
Id. ob. Kul.
r: D. I, 400.

2029. Najtrudnièj pakùl z duòmu wybiereszsie.— W.
Id. ob. Mièsco.
p: B. 89, 3 i 31, 8.

2030. Ni duòmu, ni łòmu.— W.
p: A. 674, 58.

2031. Ni dziè tak, jak ŭ duòmu.— W.
p: A. 104, 9.

2032. Szto ŭ majòm duòmu, to nic da tahò nikòmu.—W.
Wolność Tomku w swoim domku.
p: B. 31, 2.

2033. Ŭ haścìni duobro ale ŭ duòmu jeszczè lyèpi.— W.
Nsb. 19. u: Nm. 9114.

2034. Ŭ jehò damkuoŭ, jak ŭ zàjca łamkuòŭ.— W.
Nsb. 167.

{Łamòk [łom] wierzchołek drzewa, złamany i leżący na ziemi lub większa gałęź (sosnowa), pod któremi zające lubią sypiać}.

2035. Ŭ jehò damuòŭ, jak ŭ zàjca łamuòŭ.— W.
Nie ma domu.
u: Nm. 11033.

2036. Ŭsiùdy duòbro, a ŭ duòma najlyepièj.— Sk. W.
Cz. 119; Kr. 28. p: A. 100, 9, 17, 18 i 674, 18.

Dòraho

2037. Dòrahò, jak ŭ aptècy.— W.
p: A. 5.

2038. Hèto ni dòraho kalì jest dzie kupić, hèto dòraho jak ni dastàć.— W.
u: Nm. 7230.

2039. Szto dòraho, to miłò, a szto tànio, to hniło.— W. Sł.
Nsb. 37.

Dòstup

2040. Byz kìja ni dòstupu da jehò.—W.
Id. ob. Dastupìesa.
u: Nm. 2543. p: B. 63, 10. r: D. II, 290.

Dòszczka

2041. Pa ŭsiècb daszczkàch [pa ŭsìm daszczkàm].— W.
Bez żadnej ceremonji i skrupułów. Utrzymują, że frazes ten występuje, gdy mowa o pijaku: Chòdzić [paszuòŭ] pa ŭsich doszczkach. Tak też i na Podlasiu używają.
{Na Polesiu rzeczycko-mozyrskiem krąży anegdotka: Oficer do pijanego ordynansa: — Jesteś pijany! — Wcale nie, wasze błagarodje! — Idź po jednej desce (w podłodze).—Ja dla waszej miłości pójdę „pa wsièm daskàm"}.

Duòszka

2042. Ŭ sàżeń duòszki da ziemlì tròszki.— W.
Mowa o pogrzebie.

DuòŭH

2043. DuòŭH krùcić, a huòład kràdzie.—N.

2044. Duòŭh ni rawiè, tuòlko [annò] spać ni dajè.— W.
Sz. 52.

2045. Pa ùszy ŭ daŭhàch.—W.
r: D. II, 17.

2046. Ŭ daŭhàch, jak sabàka ŭ klyeszczàch [daŭhuòŭ, jak u sabàki kleszczuòŭ].— W.

2047. Zalèz ŭ daŭhì pa sàmyje ùszy.—W.
u: Nm. 10657.
C. d. p. w. Dług.

DuòŭhI

2048. Duòŭhi, jak tyczka.— W.
p: A. 95.

2049. Duòŭhi, jak żèrdka.—W.
u: Nm. 8619.

Dożdż

2050. Dożdż, jak z cèbra.—W.
p: A. 92, 2.

2051. Dożdż, jak z cèŭki.—W.
u: Nm. 572. p: A. 92 3.

2052. Dożdż ljè, jak z kanuòŭki.—W.
u: Nm. 575.

2053. Dożdż, jak z wiedrà.—W.
r: D. II, 553.

2054. Dożdż nie tadỳ idziè, jak pròsiać ale tadỳ, jak kòsiać.— Sł.
u: Nm. 581.
Kazàŭ Boh doszczòwi: „Pàdaj jak pròsiać", a doszcz ni daczùŭ, dùmaŭ: „jak kòsiać" i za tym abỳ lùdzi za kaśbù ŭziàlisie zàraz i dożdż idziè.

2055. Dożdż pàdaje–hrybỳ bùduć, chłòpcy pamrùć — dzieŭki bùduć.— W.
Żarcik.

2056. Dożdż ŭ pòru ŭsio ruoŭno szto zòłato.— N.
Hèto nia dożdż a zòłato.

2057. Hèty dożdż, jak nakupiùsie.— W.
u: Czb. 248.

2058. Paździy, paździy dòżdżyku, nawarù ja bòrszczyku, samà pakasztùju i ciebiè paczastùju.— W.
Por. Jerdań.
u: Nm. 333 i 334.

2059. Z dażdżù pad rỳnu.—W.
Id. ob. Ahòń.
u: Nm. 1791.

Dożdżyk ob. p. w. Dożdż.

Drabìna

2060. Nimà tajè drabìnỳ, kab żyŭcòm da nièba dalèźci.—W.
u: Nm. 394.

Dracz

2061. Dracz draczù ni dzierè aczù.—W.
Por. p. w. Gracz.
r: D. II, 348.

2062. Dracz, dracz, sieŭ srać pad pniòm z ahniòm, a ahòń patùch, a dracz prytùch.— W.

Drać

2063. Dzierè, jak wuoŭk kabỳłu.— W.
u: Nm. 4001.

2064. Dzierè z żywòho i miòrtwaho.—W.
u: Nm. 7412.

2065. I z haŭnà plèŭku dzierè [dràŭby kab muoh].—W.
Skąpiec, kutwa, sknera.
Nsb. 57.

Dràła

2066. Daŭ dràłà, aż ziemlà zakuryèła.— Sk.

2067. Dràła, annò piàty zabłyszczàli.–W.

2068. Dràła dać.—W.
Id. ob. Drapakà.
u: Nm. 4413.

2069. Hàła dràła.— Sł.

2070. Ja tu szàrki na bàrki i dràła.—W.
Pośpiech wielki.

2071. Łàchi pad pàchi daj dràła.—W.

2072. Machnì—dràła.—W.
Np. Jak baćka ŭ pole, juon chuczèj machnì — dràła ŭ karczmù.

2073. Machnì dràła a ja za tabòju.—W.
Rm. 290.

2074. Machnùŭ dràła [daŭ dràła].—W.
Uciekł.
Db. 164.

2075. Zrabìŭ machnì—dràła. — W.
Uciekł.

Drapàk

2076. Daŭ drapakà.— W.
Uciekł.
Por. p. w. Dràła.
u: Nm. 4413. p: B. 32.

Drèwo

2077. Jakòje drèwo: takàja karà, jakàja màci, takàja còra.—W.
Id. ob. Dub.
Nsb. 194.

2078. Jakòje drèwo takì klin, jakì bàćka, takì syn.— W.
Nsb. 194; Rm. 732. u: Czb. 288; Nm. 7132. p: A. 108, 16 i 359. r: D. II, 277.
D. c. p. w. Dzièrawo.

Dròbny

2079. Dròbny, jak mak.—W.
p: A. 107.

Druòwa

2080. Byz padżòhi druòwa ni haràć.—W.
Np. bez podszczuwania nie byłoby kłótni.
Db. 48. u: Czb. 286, 290. p: A. 108. r: D. II. 78.

2081. Dzie druòwa rubàjuć, tam tryèski lyeciàć.—Sk. W. N.
Db. 207 i 208; Orz. 13; r: D. II, 452. Wsł. IV, 5.

2082. Dzièle druoŭ za muż paszłà.—W.
Aby było komu drew narąbać. Jeżeli która idzie za muż bez pociągu serdecznego lecz byle wyjść.
{Odpowiada polskiemu: „wedle wiktu i opierunku"}.

2083. No—co co, a na hèto ŭże wyhòda druoŭ choć spalìsia, a wadỳ choć zalìjsia.—W. Sk.
Obfitość lasu i wody.

2084. Ŭ ludzièj puòŭna piecz druoŭ i to haràć, a ŭ mieniè adnò palèno i tòje akalèło.—W.
u: Czb. 271.

Drozd

2085. Hèto tabiè drazdỳ.— Sk.
Wybierać z gniazda nie podołasz.

2086. Kàżdamu drazdù żal pa swajemù hniäzdù.— N.
Db. 347.

2087. Szto drazdù pa czużòmu hniezdù.— L.
Db. 641.

Druh

2088. Buolsz znàczyć sto druhuoŭ jak [niż] sto rublòŭ.—W.
Nsb. 100. r: D. 354.

2089. Daròższy [lyepszy] adzìn starỳ druh, jak nòwych dwùch.—W. Sk. Sł.
Db. 617. p: A. 107.

2090. Nie karàj ciebiè Bòżä niczỳm, tuolko drùham lichìm.— W. Sk.
Nsb. 98; Db. 470.

2091. Nie mièj sto kuop, a miej sto druhuòŭ.— N. Sk.
Db. 444.
D. c. p. w. Pryjàciel.

Druhòje

2092. Ty jemù tòje, a juon druhòje.—W.
u: Nm. 2652.

Druk

2093. Adzìn druk za dzièsiać ruk.— N.
Do podważania czegoś.

Drùżba

2094. Drùżba drùżbaju, a słùżba słùżbaju.— W.
Nsb. 37.

Drużỳna

2095. Dzie drużỳna, tam chlyeb.—W.

2096. Zbor drużỳny. — W.
{Zbieranina czy to ludzi czy rzeczy nieharmonizujących}.
Nsb. 48.

Dryżàć

2097. Dryżỳć jak asìna.— W.
p: A. 65 i 108, 1 i 7 i 565, 5.

2098. Dryżỳć, jak baràni chwuościk.—W.
p: A. 107, 1.

2099. Dryżỳć, jak drỳhwa.—W:
p: A. 564, 3.

2100. Dryżỳć, jak liścio asòwo.—W.
p: A. 107, 2.

2101. Dryzyć, jak ŭ tràscy.— W.
p: A. 704, 8.

2102. Kab kryj Bòżä nie ŭmieŭ dryżàć, to zmiòrzby.— W.
Żarcik.
Np. Maròz taki, szto ... j. w.

Drŷżyki

2103. Drŷżykaŭ pajèŭ [papajèŭ].—W.
Naziąbł, namarzł.
r: D. II, 548.

2104. Drŷżki jeść.—W.
Drżeć.
u: Nm. 548.

Dub

2105. Jakì dub, taki klin, jakì bàćka, takì syn.— W.
Id. ob. Drèwo.
R. 249; Rm. 732. . p: A. 673, 14.
Na Podlasiu, wśród szlachty: Jaka grobla, taki młyn, jaki ojciec, taki syn.

2106. Odzìn [adzìn] dub ŭ pòli, to nie l$_y$es.—W. P.

2107. Wielìki dùb, da dùplasty.—W.
u: Nm. 5409.

Dùbält

2108. Dùbält dùbeltami.—Sł. W.
Stokrotnie, w dwójnasób.

Dubìna

2109. Hni dubìnu pakùl maładàja.— W.
H. 5351.

2110. Jak ni zahnièsz maładòi dubìnki, to jak ŭstarèje—pierełòmicsa.—W.
H. 5351.

2111. Tahdŷ dubìnki hni, pakùl dajùcsa.— W.
p: A. 92.

Dubìnka ob. p. w. Dubìna.

Duch

2112. Adzìn duch.—W.
u: Nm. 9520.

2113. Byz dùchu bràli.— Sł.
Śpieszyli się.

2114. Choć jehò kładzì ŭ puch, takì z jehò l$_y$èzie duch.— W.
Umierającemu, niedołędze i t. p. nic nie pomoże.

2115. Czuj dùch!—W.
Nsb. 185.

2116. Czym dùch.— W.
Jak najprędzej.

2117. Duch adysz$_u$òŭ.— Sł.
Poprawił się, odelżało mu, poweselał po ciężkiej pracy, odżył.

2118. Duch duchòm.— W.

2119. Duch jehò czùjuć.—W.
Rm. 150.

2120. Duch krŷchu adysz$_u$òŭ.—W.
Odpocząłem.

2121. Duch mnie zajmàje.— W.
u: Nm. 8189.

2122. Duch za nim rànić.—W.
Kocha.
u: Nm. 8753.

2123. Krùcić duchàmi.— Sł.
Db. 360.

2124. Lèdwo ŭ jehò [ŭim] duch klòwaje [ciàhniecsa]. — W.
Niewiele mu brak do śmierci.
p: B. 33, 5.

2125. Nahnàŭ dùchu.— W.
Strachu.
u: Nm. 4181.

2126. Ni dùchu, ni chùchu.— W.
Chłodno i głodno, pustki w chacie.
Nsb. 1124. u: Nm. 1935. p: A. 63 i 110, 1. r: D. II, 89.

2127. Ot, dàlì dùchu, jak zàjac kabŷli.—W.
Rm. 120.

2128. T$_u$olki duch da pietùch.— W.
Nic nie ma. Wyrażają się z lekceważeniem o hołyszach:
„Szto ŭ jehò jest? t$_u$òlki duch, da pietùch".
Nsb. 163; Rm. 159. p: A. 110, 4.

Duch Św.

2129. Da Światòho Dùcha nie skidàj każùcha, a pa Św. Dùchu chadzì ŭ każùchu.— W.
Nsb. 36. u: Czb. 264 i 301; Nm. 458. p: A. 110, 1 i 675, 1.

Duć

2130. Dźmiè, jak kawàlski mièch. — W.
Id. Sàpać. Nadùcsa.
Nsb. 143.

Dudà

2131. Bùdziesz pa majòj dùdcy skakàć. — W.
r: *D. I, 255.*

2132. Dùdy ŭ miech i kwìta.— W.
Z pièrszu daklarawàli dać (mowa o posagu), a jak ażaniŭsia—dùdy ŭ miech i kwìta.

2133. Jak dudù nastròiŭ, tak hràje.—W.
Przedewszystkiem do dzieci: jak wychował, takie i wyrosły.
Nsb. 195.

2134. Kupìŭ [nażyŭ] dudù na swajù biedù.— W.
r: *D. II, 205.*

2135. Nie ŭtùju jenỳ dudù hràjuć.—W.
Nie z tej beczki zaczęto.
u: *Nm. 5092.*

2136. Ni siudỳ, ni tudỳ, majè miłyje dudỳ. — W. Sł.
N.l. 147; *Nsb. 114.*

2137. Pa jehò dùdcy skàczä [skàczuć, skakàć].— W.
Nsb. 135. r: *D. I, 281.*

2138. Schawàŭ j_{u}on swajè dùdy ŭ miech.— W.
Stracił rezon, spokornial.
p: *B. 33, 1.*

2139. Ŭ adnù dùdku hràjuć. — W.
Nsb. 20.

2140. Wỳhraŭ dùdku na kaścièli.—W.
p: *A. 110, 10.*

Dùdka ob. p. w. Dudà.

Dudàr

2141. Dudàr i dùdaru dàrmo hràć ni bùdzie [dàrmo ni zahràje].— W.
T. 421.

2142. Dudàr — ni haspadàr, strälèc — ni żylèc; rybàk i toj pa wùszy abhnijèć. — Sc.
Sz. 53.

Duhà

2143. Zaprahàj ŭ duhù, a ja pa chamùt pabiehù.— W.
{Mówią o tych, którzy nie znając sposobu wykonania jakiejś czynności, zamierzają wykonać ją naopak}.

Dumà

2144. Ad dùmki haławà träszczỳć.— W.

2145. Dumà dumù pahaniàje.— W.
Nsb. 38. u: *Nm. 10042.*

2146. Dùmka na dùmku l_{y}èzie.— W.

2147. Ni dùmki ni gàdki ab was ni byłò.— W.
u: *Nm. 4991.*

Dùmka ob. p. w. Dumà.

Dùmać

2148. Dùmaje, jak ab swajèj duszỳ.—W.
p: *B. 98, 2.*

2149. Dùmaŭ [ła] szto j_{u}on jejè ŭkaranùje. (Tymczàsam daŭ ŭ m_{u}òrdu!).-W.

2150. Kab hèto, szto ty na mieniè dùmajesz, daŭ sabàcy, to adràzu skruciŭsieb.— W.

2151. Ni dùmaj ab t_{u}òm, szto minùło.—W.
p: *B. 92, 1.*

2152. Ni dùmaŭ, ni hadàŭ — sam B_{u}oh daŭ. — W.
Nsb. 112.

2153. Szto dùmajesz, tòje snìcsa. — W.
u: *Nm. 11347.*

Dùmny

2154. I dùmna i szùmna, a ŭ piàtki zìmna. — N.
Db. 240.

Dunàj

2155. Kalì zajèchaŭ za Dunàj, to da chàty ni dùmaj.— W.
p: *A. 111, 3.*

Dùpa c. d. p. w. Sràka.

2156. Kalì chòczäsz na czużùju dùpu [sràku] pahladàć, to tr_{y}èba i swajù pakazàć.—W.
Na wesela, chrzściny, biesiady, „zakładziny" i inne, gość musi iść z podarkiem (wolne są od tego pogrzeby i dziedỳ). Kto więc nie chce iść, aby podarków nie nieść, gdy go pytają, czemu tam nie był, mówi j. w.

Dùra

2157. Dùra ni dùra, t_{u}olki takàja [sabàczaja] natùra.— W.
Nsb. 38.

Duràk c. d. ob. p. w. Dùrań, Durnỳ, Byzrazùmny

2158. Duràk durakòm, pa wièk wiekòm.— W.
Rm. 144.

2159. Duràk zaŭsiòdy kràsnamu rad.— W. Sk.
Rm. 145; u: Nm. 5411; r: D. II, 475.

Dùrań

2160. Daj dùrniu brỳtwu to j$_{u}$on zary$_{e}$èżecsa.— W.

2161. Dùrań dajè, a razùmny bierè.—Sk.
Db. 176.

2162. Dùrań dùrniam.— W.
u: Nm. 6221.

2163. Dùrań, jak waròna, a chiciòr jak czort.— L.
Db. 177.

2164. Dùrań kùpić—mùdry wỳpje.— P.

2165. Dùrań z czyrwònaho rad.— W.
u: Nm. 6497.

2166. Dùrnia i ŭ kaścièli [cèrkwi] bjùć.— W. Sł.
R. 246.

2167. Dùrnia i z kaścioła wykidàjuć [i ŭ kaścièli bjuć].— Sk.

2168. Dùrniaŭ ni sièjuć, ni harùć, jenỳ sàmi ròdziacsa.— W.
zb. Nsb. 39. u: Czb. 249; Nm. 6192; p: A. 112, 3; 146, 150 i 160; 144, 24. r: D. I, 562.

2169. Dùrniaŭ ŭsiùdy ni brakùje.—W.
A. 144, 13.

2170. Dùrniu każỳ, ŭsio r$_{u}$òŭno szto haròch na ścièn u kìdaj.— W.
r: D. I, 574.

2171. Dùrniu szto śmièszno, to i pacièszno.— W.
r: D. I, 570.

2172. Jak nie ŭczỳś [c$_{y}$eły wiek ùczycsa], a dùrniam ŭmiràjesz [ŭmiràje].—W.
Db. 715.

2173. Jesz dùrniu, bo to z màkam.—W.
Nsb. 190.

2174. K$_{u}$òlki ni pierażỳć na świeci, a ŭsio taki dùrniam umrèsz.— W.
Nsb. 66; u: Nm. 5235.

2175. Màmin dùrań,— N.
Db. 387.

2176. Na dùrnia i B$_{u}$oh łàskaŭ. — Ś.
Cz. 67.

2177. Ni daj Bòżä z dùrniam i kràdzienym dzielìcsa.— W. Sk.
p: A. 236, 5.

2178. O, m$_{u}$òj że ty dùrniu,
Jak ja ciebìe lublù:
Jak kapùstu z haròcham;
Jak kapùstu wỳjem,
To pa tabiè kìjem.
Żarcik.

2179. Prasìli was tàtko i màtka na wiesièle ale kazàli, szto was chibà czort ni paniesiè, bo ni pahòda ŭsie.— Czemù ciebiè takòho dùrnia pasłàli? Kalì razùmnych pasłàli pa razùmnych, a miniè dùrnia pa was dùrnioŭ.— W.
Id. ob. Razùmny.

2180. Sam dùrań, a druhìch ŭczỳć chòczä.— W.
Id. ob. Znać.
p: A. 147, 175.

2181. Skażỳ dùrniu na hłum, to j$_{u}$on wòźmie na um.— Sc.

2182. Szto ty udajèsz dùrnia, kali i tak dùrny.— W.
p: B. 45, 31.

2183. Ustupì dùrniu z daròhi, B$_{u}$oh sto dni hrech$_{u}$òŭ adpùścić.—W.
Id. p. w. Durnỳ.
p: A. 112, 2; 145, 47 i 147, 50.

2184. Ŭszyŭsie ŭ dùrni.— W.
Udaje głupiego.
u: Nm. 6245.

2185. Wiek żywièsz, wiek ùczyszsie, a dùrniam umrèsz.— W.
Id. ob. 2172.
u: Nm. 6038. r: D. I, 542.

2186. Wỳstawiŭ jehò na dùrnia.— W.
u: Nm. 13180.

2187. Za dùrniam B$_{u}$oh.— Wl. Sc.
Db. 729; Sz. 56.

2188. Z dùrniam ni znajcì, ni zhubìć.— W.
Nsb. 52.

2189. Z dùrniam zajmìsia, to i sam dùrniam zastanièszsie.—W.
Id. ob. Złodziej.
u: Czb. 249. r: D. II, 349.

2190. Znajsz$_{u}$ôŭ [ot znajsz$_{u}$ôŭ] dùrnia.-W.
r: D. I, 553.

Dur$_{y}$èć

2191. Czamù ni dur$_{y}$èć, kalì prystupàje.— W.
Id. ob. Szalèć.
Nsb. 182; Orz. 139; T. 424. u: Czb. 230; Nm. 10810 i 14070.

2192. Dur$_{y}$èj, dur$_{y}$èj, bùdziesz płàkać.-W.
u: Nm. 3166.

2193. Kàżan durèc swajò tałkùje.— W.
Nsb. 59.

Durnaŭstwò

2194. Jemù ŭsìo durnaŭstwò ŭ haławiè.— W.
u: Nm. 4632 i 10804.

Durnỳ c. d. p. w. Dùrań

2195. Bałahàja z durnỳm ràda.—W.
Z głupim trudna sprawa.
p: A. 147, 177.

2196. Choć durnỳ ale szèlma.—W.
u: Nm. 2979.

2197. Chto z durnỳm zadajècsa, to i sam durnỳm astajècsa.— W.
p: B. 45, 19.

2198. Druhì raz ni bùdu takì durnỳ.—W.
p: A. 144, 8.

2199. Durnòmu, choć koł na haławiè czäszỳ, to j$_{u}$on ŭsio swajò.— W.
u: Nm. 6185 i 6166.

2200. Durnòmu i B$_{u}$oh wỳbaczyć. — W.
u: Nm. 6209. p: A. 144, 39.

2201. Durnòmu i łapàtaju ròzumu ŭ hałòŭ ni nakłàści [da haławỳ ni nahònisz].— W.
p: A. 144, 40.

2202. Durnòmu tr$_{y}$èba wybàczyć.—W.
p: A. 145, 46.

2203. Durnòmu ŭsiak uwajdziècsa.—W.
Nsb. 39.

2204. Durnòmu ŭstupì z daròhi, sto dni adpust$_{u}$òŭ.— W.
Id. ob. p. w. Dùrań.
Nsb. 169. p: A. 146, 134.

2205. Durnòmu wièczaja pàmiać.— W.
Mówi o sobie zapominalski, wracając po rzecz zapomnianą.
Ob. Ślepy.
Cz. 104; Nsb. 39. u: Nm. 6460. r: D. I, 573.

2206. Durnỳ daję, a razùmny bierè.–W.
Db. 176; Nsb. 38. u: Nm. 4641. p: A. 88, 48; 144, 23; 146, 120.

2207. Durnỳ, jak baràn.— W.
u: Nm. 6229. p: A. 145, 54.

2208. Durnỳ, jak b$_{u}$ot [padòszwa].— W.

2209. Durnỳ, jak chamùt.— N. Sk.
Db. 178.

2210. Durnỳ, jak kawàlskije harnỳ.—W.

2211. Durnỳ, jak sàło.— W.
u: Nm. 6232.

2212. Durnỳ, jak st$_{u}$oŭp.— W.

2213. Durnỳ, jak świnìa, a chìtry jak czort [zmiejà].— W.
... waròna ... lis.— Sk.
wb: Cz. 64. u: Nm. 2981. r: D. II, 191 i 272.

2214. Durnỳ làpnie, to-j nimà czahò słùchacsa.— W.
Obj. ob. *LB. 3. n. 174,*

2215. Durnỳ ni ŭchòpiesa za hròszy, da za ahòń.— W.

2216. Durnỳ razkidàje, a razùmny zbiràje.— W.
Id. ob. Razùmny.
u: Nm. 1361.

2217. Durnỳ ŭsiemù uwièryć.—W.
p: B. 44, 91.

2218. Durnỳ zakònaŭ ni czytàje da swajè màje.— W.
u: Nm. 6161.

2219. I razùmny ni kùpić, jak durnỳ ni pradàść.— W.
p: A. 145, 124.

2220. Jak wielìki, tak durnỳ.— W.
Kr. 108. p: A. 146, 121.

2221. Kab ŭsie bylì razùmnyje, to chtòż bỳŭby durnỳ? — W.

2222. Lyepsz z razùmnym zhubìć, jak z durnỳm najcì.— W.
Ob. Razùmny.
p: A. 146, 142.

2223. Na durnỳ sỳra.— W.
Br. 34, 1.

2224. Niczôho ni zawàdzić, jak durnỳ razùmnamu paràdzić.— W.
p: A. 678, 202.

2225. Ni daj Bòżä z durnỳm mieć da czyniènia.— W.
r: D. I, 573.

2226. Ni taki junon durnỳ, jak tabiè zdajècsa [jak dùmajuć, jak kàżuć].—W.
p: A. 147, 165 i 678, 165.

2227. Ni zaczapàjsia z durnỳm. — W.
p: A. 144, 38.

2228. Pa cznòm paznàć durnòho, jak ni pa śmiechu jòho.— wb.
u: Nm. 6491 i 2377. p: A. 112, 1 i 147, 169.

2229. Paszlì durnòho, a za im druhòho.— W. Sk.
Db. 528; Nsb. 134; Orz. 82; Rm. 498. u: Nm. 6578. p: A. 112, 2; 147, 168 i 423, 5.

2230. Rad szto durnỳ.— W.
p: A. 147, 173.

2231. Razumnièjszych paslàli pa razumnièjszych, a pa was durnièjszych minie durnòho.— W.
Zaproszenie obłudne, złośliwe.
Prasìŭ tàtka i màtka was dziàdźku na wiesièle, ale kazàli: Czort ich paniesiè kalì niepahòda ŭsie.— Czamù ciebiè takòhò durnia prysłàli? — kalì ... j. w.
Ob. 2179.

2232. Razùmny padràczuwaje, a durnỳ wièryć.— W.
p: B. 44, 13.

2233. Szto durnỳ papsujè, to i razùmny ni papràwić.—W.
Db. 642. u: Nm. 6083.

2234. Ŭ durnòho, to i mlin kaściołam.— W.
Obj. ob. *L. B. 3. n. 179.*

2235. Ustupì durnòmu z daròhi, to sto dni adpùstu.— W.
Id. ob. Lichì.
Nsb. 169. u: Nm. 6212. p: A. 145, 48.

2236. Zaśmièjsie durnỳ, to dam hrosz, a jak nie, to chfigu ŭ nuos.— W.
u: Nm. 12669.
Ob. p. w. Zaśmiejacsa.

2237. Z durnỳch lùdzi bywàjuć, a razùmnyje prapadàjuć [razùmnymi sràku padciràjuć].— Sk. W.

2238. Z durnỳm i naszuòŭszy ni padzièlisz [ukràŭszy ni padzièlisz].— W.
u: Czb. 249. p: A. 147, 186.

2239. Z durnỳm lyepsz zhubìć, jàk znajcì. — W.
Rm. 204.

2240. Z durnỳm swarỳćsie, jak z wadòju bìćsie.— W.
p: A. 147, 190.

Durỳć

2241. Na siełò lùdzi durỳć.—G.
Nie na głupca natrafiłeś. Niema głupich.
Wsl. IV, 9, 19.

2242. Nie durỳ ty swajèj haławỳ, a majèj sràki.— W.
Gdy człowiek uparty zrobi coś źle, a obstaje, że wykonał dobrze, mówią doń jak wyżej.

Duszà

2243. Byz parỳ duszà ni wỳlezie [duszỳ ni wỳplunuć].— W.
r: D. I, 339.

2244. Bòhu duszòju wìnien.— W.
Bogu duszę winien.
p: A. 112, 2.

2245. Chaciełab duszà da ràju, da hrächì ni puskàjuć.— W. Sk.
Db. 67; T. 416 i 430. u: Czb. 250; Nm. 5385. p: Gl. Wsl. 354; A. 112, 28. r: D. II, 426.

2246. Choć dùsza won.— W.
Np. jak przyciśnie choroba.

2247. Cierpì duszà hr$_y$èszna, bùdziesz zbawiòna [spasiòna]. — W.
u: Nm. 2401. p: A. 675, 33.

2248. Czôrtu dùszu zapradàŭ.— W.
u: Nm. 2923.

2249. Czòrtu duszỳ ni zapradàć.—W.
Nsb. 183.

2250. Daj duszỳ wôlu, to sam bùdziesz ŭ niewòli.— Sł.

2251. Daŭ B$_u$oh dùszu, jak ŭ hrùszu.— W.
u: Nm. 2912.

2252. D$_u$òbra dùszka zjeś byz abrùska [z garnùszka].— W.
p: A. 151 i 675, 5.

2253. Duszà czaławiècza rahàta, byz parỳ nie wỳlezie.— W. Sk.
Db. 181; Nsb. 39; T. 429. u: Nm. 8296.

2254. Duszà czasnykù nie jèła, to-j ni bùdzie śmierdzieć.— W.
Nsb: 183; Db. 179. u: Czb. 273. r: D. I, 377 i 207..

2255. Duszà [ŭsio] czùje, da ni skàżä.–W.
Przeczuwa.
u: Nm. 377.

2256. Duszà jèści chòcza.— Sł.
Tak mówią kiedy cują głód.

2257. Duszà majà mièru znàje: jak sa-ròczka stànie na brùchu, jak abszỳta, tak dawòli!— Sk.

2258. Duszà majà nie krywàja, ŭsieńko prymàja.— W. Sk.
Nsb. 39; Db. 180; T. 431. u: Nm. 12169.

2259. Duszà mièru znàje.— G.
Id. ob. Hùba.
Odnośnie do jadła i napitku, szczególnie przy piciu z butelki.
u: Nm. 11566. r: D. I, 37 i II, 51.

2260. Duszà na nìtaczcy zadzierżàłasia.— W.
Żartując z czyjegoś przestrachu.
Nsb. 40.

2261. Duszà ni prynimàje.— W.
Syty jestem.
r: D. I, 371.

2262. Duszà ni ptùszka, praz aknò ni wỳlecić.— W.
Nie łatwo człowiekowi umrzeć.
Nsb. 40.

2263. Duszà ŭ piàty schawàłasia.— W.
Nsb. 39. u: Nm. 4345. r: D. I, 327.

2264. Duszà z Bòham razhawàrywajä.— W.
Db. 182; Nsb. 39. r: D. II, 218 i 414.

2265. Dùszu tr$_y$èba mieć.— Sł.

2266. Duszỳ byz parỳ ni wỳcharkniesz.— W.
u: Nm. 8299.

2267. Duszỳ swajè na dałòń ni wỳmiesz da ni pakàżäsz.— W.
Nie usprawiedliwisz się.
Id. ob. Sèrco.

2268. I majà duszà ni ŭ pni.—W.
Nie cièrpić biedỳ.
u: Nm. 4938.

2269. I majà duszà ni z kłòcza, tahò sàmaho chòcza [szto jeści ni chòcza].— W.
u: Czb. 231.

2270. Jak màślaczkam [masłàm] pa duszỳ.— W.
u: Nm. 7475.
Pochlebstwo: jakby go po sercu pogłaskał.

2271. Jak na duszè, tak na chrypciè.—W.
Kiedy człowiekowi niepomyślnie, to się zaniedbuje w stroju.

2272. J$_{u}$on z jehò apòszniuju dùszu ciàhnie.— W.
Id. ob. Żyła.
r: D. I, 152.

2273. Kàżan swajè duszy pan.—W.

2274. Miòdnaja duszà.— W.
Poczciwa, dobra.

2275. Nie bòjsie! duszà dùpaju nie wyskaczyć.— W.

2276. Nispakòjna duszà.— W.
p: B. 103.

2277. Nie ŭziaŭszy na dùszu, nie mieć na duszy.— N.

2278. Pakùl duszà ŭ cièli, to jèści chòczä.— W.
u: Nm. 1583.

2279. Pasadziŭ by dùszu na kalùszczu hrùszu.— W.
Żartobliwie.
Nsb. 134.

2280. Pòki da Bòha, to czort dùszu mòżä wyniać.— W.

2281. Pyszna duszà ŭ ubòhom cièle.—W.
p: B. 34, 6.

2282. Sł$_{u}$ònco hr$_{y}$èje, duszâ mlèje.— Sł.
Zimno, chłód przejmujący.

2283. Ty duszy na da mnòju nie màjesz.— Sł.
Nie masz litości.

2284. Usadziŭ [ustàwiŭ] B$_{u}$oh dùszu ni ŭ pień, ni ŭ hrùszu.— W.
Odzywają się o złym człowieku, nieużytecznym, nieżyczliwym.
{Poleszuk przeważnie stosuje to przysłowie do brzydkiej dziewczyny lub niechlujnej gospodyni: Boh ŭ pień ŭlepiŭ dùszu}.
u: Nm. 6275. p: A. 112, 12.

2285. Za dùszu [za swajù dùszu] bierysie, a za kieszèń ni bierysia.—W.
Za kieszeń własną nie ręcz, bo może ktoś w nią coś włożyć lub wyjąć.—W.
Nsb. 47; T. 422.

2286. Z jehòż duszy ni dastàć.— W.
p: A. 112, 1.

Dùszka ob. p. w. Duszà.

Dùszno

2287. Dùszno nam siehòni pryszłò.—W.
Ciężko z trudnością.

Duszyć

2288. Dùszyć, jak k$_{u}$ot myszèj.— W.

Dùższy

2289. Chto dùższy, toj l$_{y}$èpszy [na wièrsi].— W. Sł. N. Sk.
Db. 97, 107; Nsb. 176; Orz. 153. u: Nm. 3012; Wsl. IV, 1, 11. p: A. 113, 4 i 316, 3. B. 94, 2.

Dùży

2290. Dùży, jak czort.— W.

2291. Dùży, jak miedźwièdź.— W.
p: A. 497, 3. r: D. II, 596.

2292. Kalì niedùż, to nie bierysie za hùż [uż].— Sk. W.
Por. Ŭziàćsie.
Db. 322.

2293. Kalì ŭziàŭsie za huż, to ni każy szto nidùż.— W.
Id. ob. Mahczy.
Nsb. 13. u: Nm. 11015. Rp. 212 r: D. I, 295 i II, 139. p: B. 9, 177, 443.

2294. Ni z czòrta j$_{u}$on zdajècsa, a takì dùży.— W.
u: Nm. 3942.

Dùży d. c. p. w. M$_{u}$òcny.

Dwa

2295. D$_{u}$òbro i och ŭ dw$_{u}$och.—W.
Lżej, łatwiej lamentować, biedować, wzdychać we dwóch.
Nsl. 47; Nsb. 123 i 173; Rm. 66. u: Nm. 8923.

2296. Dwa [dźwiè], a trèjcia [trèjci] maleńki.— W.
Na zapytanie czy dużo nazbierali grzybów, orzechów lub jagód, odpowiadają jak wyżej, jeżeli zbiór jest niepomyślny. Tak samo na pytanie: Ci jest jàhady, hrybỳ ŭ lesi? jeżeli obficie nie obrodziły odp.: Dźwie, a trejcìaja maleńka.

⟨Poleszuk też używa dość często tego przysłowia, ale wtedy, kiedy nic zgoła niema: A szto, kupìŭ bàćka szàpku?—Kupìŭ: dźwie wielìkije, a trèjciu malèńkuju = nic⟩.

2297. Dzie dw$_u$òje tam ràda, a dzìe trèjciò, tam zràda.— W.
p: A. 113, 10.

2298. Jeszczè to na dw$_u$òje.—W.
p: B. 34, 4.

2299. Och d$_u$òbro tamù chto pa dw$_u$och, a ja bièdny adzìn c$_y$elu n$_u$òczku błudziŭ.— W.
Rm. 66.

2300. Och l$_y$epsz ŭ dw$_u$och, a jeszczè l$_y$epsz tamù, chto pa adnamù.— W.

2301. Szto dwa, to ni adzìn.— W.
Przez las przechodził żyd krawiec, a spotkawszy wilka, jarmułkę na łokieć nasadził i nuż go straszyć, j. w.
u: Nm. 4357, 10756. p: A. 113, 1.

2302. Ŭ dwaìch d$_u$òbro i żebrawàć pajścì.— W.

Dwaràk

2303. Ŭ dwaràka czòrna sràka.— W.
Db. 687.

Dw$_u$òr

2304. Chto chòczä h$_u$òra zażyć. niechàj idzìè da dwarà służyć.— W.
? *p: A. 607, 4.*

2305. Ŭże sierbanùŭ dw$_u$òrnoj pòchl$_y$ebki.— W.
⟨Nabrał pańskich nawyknień, co innych rażą⟩.
u: Nm. 13121.

Dychànio

2306. Ŭsiàkaje dychànie lùbić ŭ r$_u$ot papichànie.— W.
Nsb. 18.

Dychnùć

2307. Ni m$_u$oża ni dychnùć, ni zipnùć.— Sł.
Wyrażenie.

Dym

2308. Paszłò [da Bòha] z dymam. — W.
Spaliło się, zgorzało.

Id. ob. Wièciar.
p: B. 35, 7.

Dyszàć

2309. Dyszä, jak k$_u$oń udùszliwy.— W.
p: A. 116, 4.

2310. Dyszä, jak sabàka ŭ hòracz.— W.

Dziàciäł

2311. Chtòby dziàtła wièdaŭ [znàŭ, paczùŭ] kab nie d$_u$òŭhi n$_u$os (dziób).— W. Sk.
Chtòb ... znàŭ ... jehò n$_u$os.— N.
Obj. ob. L. B. 3. n. 384. Stosują do wielomównych, głupich paplarzy.
Db. 94. wb: Nsb. 12, 175, 183; Orz. 156; Rm. 418; T. 420. u: Czb. 250; Nm. 7337. p: Wśl. IV, 1, 11; B. 36, 1. r: D. 1, 272 i 526; II, 460, 595.

Dziädaŭski ob. p. w. Dzied.

Dziàhiel

2312. Fìc mic ja tut nie zrablù nic, bo jenỳ umièjuć dziàhiel pìć.— W.
Tak mówiła cholera.

Dziàk

2313. Pasz$_u$òŭ dziak papòwaho pàrabka hlädzièć.— W.

Dziàka

2314. Adnà dziàka, ci za rỳbu, ci za ràka.— W.
Czy zrób źle czy dobrze komuś, jednakie podziękowanie.
u: Czb. 250; Nm. 8018.

2315. Dziàkaju ni adbùdziesz.— W.
Nsb. 154.

2316. Dziàkaju syt ni bùdziesz.— W.
Nsb. 154.

2317. Nie adbùdziesz dziàkaju, pakrùcisz sràkaju.— W.
Przysłowie z czasów pańszczyzny.
Nsb. 3.

Dziàkawać

2318. Dziàkuj ni dziàkuj, a zapłacić mùsisz.— G.

2319. Dziàkuju tabiè za chl$_y$eb i za s$_u$ol, ale padjèŭ, to sw$_u$oj.— G.
Nsb. 154.

2320. Ni dàj Bòżä dziàkawanym [dziàdźkawym (w przenośni)] karystawàć.—W.

Dzicià

2321. Adnajè màtki [a, da] nirᵤòŭnyje dziàtki.— W. Sk.
Db. 246; Kr. 103; Nsb. 119. T. 428. u: Czb. 246. p: A. 118, 39. r: D. II, 283 i 467.

2322. Adnò dzicià radzòno, a druhòje sudżòno.— W.
Córka—zięć, syn—synowa.
r: D. I, 501.

2323. Adnò dzicià, to tak, jak hòdnaho.— W.
u: Nm. 10757 i 9287.

2324. Adnò dzicià, to tak jak żàdno, a dwòje, to paławìna dziciàŭ, a jak tròje, to ŭże dzicià cyèło.— W.
p: A. 118, 40.

2325. Apòsznio dziciàtko-paniàtko.—W.

2326. Baćko za parᵤoh, dziètki za pirᵤoh.— W.
Id. ob. Żᵤonka.
Rm. 303.

2327. Biedà byz dziecièj ale biedà i z dziećmi.— W.
p: A. 117, 2.

2328. Chto dziecièj ni màje, toj hòra [biedy, kłòpatu] ni znàje.— W.
u: Nm. 9169.

2329. Chto dziecièj szkadùje, toj sabiè wierᵤòŭku [pietlù] na szyju hatùje.— W.

2330. Chto màje dzièci, toj màje smrᵤod a chto pczòły, to toj miᵤòd.—W.
p: A. 118, 33.

2331. Chto na dzièci dubcà szkadùje, to na siebiè wierᵤoŭku hatùje.— W.
p: A. 118, 47.

2332. Chuczèj papròsiać dzièci skarỳnki jak słanìnki.
Ni papròsiać dzièci słanìnki ale skarỳnki.— W.
To znaczy, że chleb jest głównem pożywieniem, a bez mięsa można się obyć.

2333. Czużymi dziećmi ni napasyłàćsia.— W.
T. 418.

2334. Daj dzièciam wòlu, to sam ŭlyèziesz ŭ niewòlu.— W.
u: Czb. 252; Nm. 1326, 3354, 3821 i 9218. p: A. 57, 70; 118. 35 i 608, 4.

2335. Dajè [dasć, daŭ] Bᵤoh dzièci, dasć i na dzièci.— W. Sk.
Db. 162; Nsb. 31; Orz. 160. T. 412. u: Czb. 246; Nm. 9186. p: A. 118, 46.

2336. Daŭ Bᵤoh dzièci, da nièdzie ich dzièci.— W.
Sz. 44.

2337. Dᵤobraho bàćka, dᵤobryje dzièci, lichòho lichìje.— Sł.

2338. Dᵤobraje dzicià baćkᵤoŭ mỳśli zhàdywaje.— W.
p: A. 508, 37.

2339. Dᵤobro to swajò ŭłàsno dzicià: jenò pᵤojdzie płàczuczy, a wièrniecsa skàczuczy.— W.

2340. Dwoje dziètak, jak dźwie òki (sic) ŭ łòbi.— Wb.
u: Nm. 9402.

2341. Dzicià adnò, a na haławiè haŭnò.— W.
Kobieta, matka, niechlujna.

2342. Dzicià [-ci] chwaròba ni ŭmòrỳć da skrỳwić.— W.
Przez rozpieszczenie rozkaprysi się.
Nsb. 171. u: Nm. 8150. p: A. 61, 18.

2343. Dziciàci tryèba narawìć.— Sł.
Maksyma wychowawcza Białorusinek.

2344. Dziciàci ŭsio sałòdkaje smàszno, a czyrwòno—charòszo.— W.
Db. 649.

2345. Dzicià i pjàny pràŭdu skàżä.—W.
p: A. 401, 26.

2346. Dzicìà ni płàczä, màci ni dahadàjecsa.— W. Sc. Sk.
Cz. 28; Nsb. 35. u: Czb. 247; Nm. 4481, p: A. 117, 16.

2347. Dzicià za pàlec [ŭzielò dzicià za palec], a màci za dùszu [sèrco].—W.
Nsb. 13; T. 420; u: Nm. 9213. p: A. 117, 18. r: D. I, 484.

2348. Dzièci, dzièci, d$_u$obro z wàmi ŭ l$_y$èci, a zimòju, to choć ab piècz haławòju.— Sk. W.
Orz. 5. u: Nm. 557.

2349. Dzièci, dzièci, dzież was padzièci.— Wb.
u: Nm. 9020.

2350. Dzìecièj, jak bòbu.—W. Sk.
Cz. 118, 11. Db. 185. Kr. 229. Nsb. 35. A. 117, 21.

2351. Dziecièj, jak ŭ świnì parasiàt.—W.

2352. Dzièci hadawàć, to wiek karatàć.— Sł.

2353. Dzièci padràśli, chàtu raztraślì.— W. Sk.
Cz. 03. Db. 191. Nsb. 35. p: A. 117, 13. r: D. I, 483.

2354. Dzièci rastùć, biedà padrastàje.— Sk.
Cz. 30.

2355. Dzìetaczki ŭ làsaczki, màtaczki ŭ swàräczki.— W.
Gdy się dzieci pobiją, matki się kłócą.

2356. Dzietòk p$_u$òŭny kutòk, a chl$_y$eba to jak B$_u$oh daŭ.— Sk.
u: Nm. 9184.

2357. Hadùj dzièci, a pòtym [na staraść] nièdzie haławỳ padzièci.— W. Sk.
Orz. 49. Wsł. IV, 1, 5, 6.

2358. Hadùj dzièci, bùdziesz biedù mièci.— Sł.

2359. Jak dzièci padraśli to-j kutkì raztraślì.— W.
Zmarnowały, roztrwoniły ojcowiznę.

2360. Jak adnajè màcìery dzìetki.— W.
Tak się kochają.
I ŭ adnajè màtki nie r$_u$òŭnyje dzìetki.— Sk.
wb: Db. 246; p: A. 118, 36.

2361. Jak dzìcià pàdaje, aniałòk padùszäczku padkładàje, a jak starỳ, to czort kamienia padpichàje.— W.
u: Czb. 229; Nm. 9249. p: A. 118, 31.

2362. Jak dzicià płàczä, màtki sèrco z żàlu skàczä.— W.
p: A. 118, 44.

2363. Jak ni naŭczỳŭ dziciàci kalì mièściłasio ŭ papier$_u$òk łàwy, to ŭd$_u$oŭż i paczynàć nièczaho.— W.
Jeżeli się nie nauczyło za młodu, to potem daremny wysiłek.
r: D. II, 167.

2364. Katòraho pàlca nie ŭr$_y$èż, to kàżan balìć; budź katòromu dziciàci kìèpsko, to ŭsio baćkàm sèrco balìć.— Wb.
u: Nm. 9217.

2365. Kàżnamu swajè dzicià mìło.— W.
Nsb. 59.

2366. L$_y$epiej dzièciam dać, jak ad ich wyhledàć.— W.
p: A. 118, 55.

2367. Lubì dzicià jak dùszu, a trasì jak hrùszu.— W.
Db. 379. Nsb. 75. T. 419. u: Czb. 247. r: D. I, 470.

2368. Lùli, lùli dzicià spàć, adnà màci, baćk$_u$òŭ pìać.— W.
Z kołysanki.
u: Nm. 9255.

2369. Małỳje dzièci, małỳ kł$_u$opat [biedà], wielìkije dzièci [a jak padrastuć] wielìki kł$_u$òpat [biedà].— W.
Kr. 231. Nsb. 76. u: Czb. 246. p: A. 118, 60.

2370. Najmìlszo dzicià czèrci ŭziàli [djablì, czèrci bierùć].— W.
p: A. 118, 67.

2371. Nie bòjciesie dziciàci, siedàjcie na chàci.— W.
„Na chàci" nie znaczy na dachu lecz w chacie. Mówiąc „na chàci" Białorusin rozumie obszar chaty, w której jest dużo miejsc do siadania, jak: „na humnìè", na pòli", „na aharòdzi" i t. p.

2372. Niespadzièŭki, dzicià ŭ dzièŭki.— W.

2373. Ni ja ŭ dzièciach, ni ja ŭ l$_y$èciach.— W.
Nsb. 109.
Nosowicz objaśnia: „smutna starość bezdzietna, ale stokroś smutniej nie doczekać pociechy z dzieci".

2374. Paszlì dzièci za piècz siedzièci.— Sk.

2375. Pa tàtku dziètki.— W.
Nsb. 135.

2376. Pièrszaje dziciàtko paniàtko [pierszaje dzicià panià].— W.
Nsb. 125. p: A. 118, 72.

2377. Pry dziciàci zapaczỳnie màci. – N.

2378. Razumnièjszo mièskaje cielà jak wieskòwo dzicià.— W.
Nsb. 82. u: Czb. 242; Nm. 10491. p: A. 67. r: D. I, 403 i 542.

2379. Razùmno dzicià nie hadùjecsie.–W.
p: B. 36, 9.

2380. Tak jenà dbàje ab dzièci jak sùka ab szczaniàta.— W.
p. A. 118, 81.

2381. Ŭ dziecièj [dziciàci] sabàcza szkùra jenà chòładu ni baìcsa.— W.
Nsb. 167.

2382. Żeb majmù dziciàci toj rozum na pièradzie, co ŭ mużỳka na zàdzie, to bỳŭby czeławièk.— Sk.

Dziciàtko ob. p. w. Dzicià.

Dzied

2383. Biedà dzièdu byz bàby, abjèli w_{u}òszy skàby.— W. Sł.
Sz. 16.

2384. Byŭ sabiè dzied i bàba.—W.
u: Nm. 13126.

2385. Daj dzièdù mn_{u}òho, to jeszczè b_{u}olsz chòczä.— W.

2386. Dzied, a bàba, adnà ràda.— W.
Id. ob. Mużỳk.
u: Nm. 7994.

2387. Dzièdaŭski ład.— W.
Ob. Bàba.
T. 426.

2388. Dzied skàczä, a bàba płaczä.
I naodwrót.— W.
Id. ob. Bàba.

2389. Dziadỳ nie znàli biedỳ ale ŭnùki zażywàjuć mùki.— W. Sk.
Nsł. 133. Nsb. 34. T. 412. Db. 428. u: Czb. 246; Nm. 683 i 699. r: D. I, 368.

2390. Hawarỳ dzièdku paciery!—A B_{u}oh ich szkadawàŭby kab umièŭ.— W.

2391. Jak dzied prybùdzie, bàbi ŭ spìnu bùdzie.— W.
Żartobliwa pogróżka.

2392. Nie zaŭsiùdy, jak na dziedỳ.—W.
Id. ob. K_{u}ot.
Nsb. 94. Sz. 101.

2393. Papràŭ [zharadzì] dzièdkù kl_{y}ètku, bo katỳ łàziać; a jak papràwìŭ dzied, to i sabàki zaczalì łàzić.— W.
Id. ob. Kl_{y}ètka. Ob. Bàćko.
Db. 523. u: Nm. 7580.

2394. $Pasz_{u}$oŭ dzied pa hrybỳ,
Bàba pa apièńki,
Bàba swajè pasuszỳła,
Dzièdawy syrèńki.— W.
u: Nm. 13980.

2395. Ślèdam za dzièdam.— W.
Iść torem przodków.
Nsb. 151. u: Nm. 11837. p: A. 117, 25.

2396. Starỳ dzied, jak szaciòr.— W.
Id. ob. Bàba. Hryb.

2397. Wòdzić dziedè.— Sk.
Id. ob. Żyd.
Kiwa się drzemie.
Cz. 120, 37.

2398. Zachacièŭ pryhal$_{y}$èŭszy dw_{u}òjczy dziedawàć.— N.
{Podupadłszy, chce ze zdwojoną energją żebrać, aby wrócić do poprzedniego stanu posiadania.=„Z motyką na słońce"}.

2399. Zaharadzì dzièdku kl_{y}ètku aby sabàki ni łàzili — W.
Postaw jakąkolwiek chatę, aby było gdzie głowę przytulić.
Ob. 2393.

Dziedawàć, Dziedòk, Dziedỳ ob. p. w. Dzied.

Dzièjecsia

2400. A szto [mùsić] ŭże daŭnò dziejècsia? — W.

Zap. czy już późno? = „Daŭnò ŭże jenỳ pajèchali?" — „O, ŭże daŭnò dziejecsie".
u: Nm. 7782.

2401. Ŭ kàzcy annò hèto pakàzuwàć, szto ŭ nas dzièjecsie.— W.
u: Nm. 7876.

Dzielìć

2402. Nie byŭ tam, dziè dzielìli.— W.
p: A. 471, 2.

Dzièło

2403. Bùdzie czym dzièło zapchnùć.—Wb.
Sz. 14.

2404. Jak na dzièło nie idùć, to $w_u$oszy bjuć.— W.
Ob. pańczyzna.

2405. Kab tut i dzièło har_yèło dawàj, niemà ràdy.— W.
Pośpiech gwałtowny. pańszczyzna.

2406. Majò dzièło—staranà.— Wb.
Ani myślę do tego się wtrącać.
Rm. 337. r: D. II, 135.

2407. Nie bierỳsia nie za swajò dzièło.—W.
Nsb. 92.

2408. Nie majò [nàsze] dzièło—papòwo i ni mahò [nàszaho] papà da czużòho.—W.
Wcale nas (mnie) nie obchodzi.
Nsb. 100. u: Nm. 9598. r: D. II, 135.

2409. To siakòje, takòje dzièło. —W.
u: Nm. 9983.

2410. Twajò dzièło z nòsa da ŭ $r_u$ot.—W.
Do dziecka, jeżeli się wtrąca do rozmowy starszych.

2411. Ŭziàlisia za dzièło, jak $w_u$oszy za cièło.— W.
Nsb. 167. u: Nm. 10026.

Dzienìs

2412. Ci nie bàczyli Dzienìsa szto pradàŭ sabàku za lìsa.— W.
Oszust jesteś, krętacz, matacz—poznałem się na tobie.

2413. Szto to za Dzienìsa, szto pradàŭ sabàku za lìsa.— W.
u: Nm. 3086. p: A. 515.

Dzienìsa ob. p. w. Dzienìs.

Dzień

2414. Abỳ dzień da wièczara.— W.
Do leniwego robotnika.
Nsb. 11. u; Nm. 10917.

2415. $B_u$olsz [ŭ Bòha] dzion, jak kaŭbàs.—Wb.
u Nm. 12243.

2416. Ciepièr dzień—$r_u$ok.— W.
Id. ob. $L_y$èto.
Długi dzień letni.

2417. Dzień $m_u$oj [nasz], wiek $m_u$oj [nasz].— W.
Cz. 29. Nsl. 115. Nsb. 33. Rm. 129. u: Nm. 8264. p: A. 119, 10; Ku. 235. r: D. I, 631 i II, 50.

2418. Dzień wyhaniàje z chàty, a $n_u$ocz pryhaniàje.— W.
p: A. 119, 9 i 11.

2419. Jak dzień dzieńskì.— W.
Codziennie.
u: Nm. 7791.

2420. Pa siahòniaszni dzień [prapàŭ].— Wb.
u: Nm. 7799.

2421. Szto ŭ Bòha dzień.— W.
Codziennie.
u: Nm. 7788.

2422. Takì siehònì dzień, szto $d_u$obry haspadàr i sabàki na dw_uor nie wỳhanić.— W.
r: D. II, 548.

2423. Ŭczeràszniaho dnia ni dahònisz [ni wièrniesz].— W.
r: D. 1, 366.

2424. Ŭże bieły dzień.— W.
u: Nm. 7787.

2425. Ŭże dzień, jak w_uoł.— W.
p: A. 119, 13.

Dzièrawo d. c. p. w. Drèwo

2426. Hìbkaho dzièrawa wiecièr nie złòmić.— W.

2427. Hni dzièrawo pakùl maładòje, bo pòtym nie uhìblesz.— Wl. Sk.
Mowa o dzieciach.
Sz. 33. u: Czb. 238; Nm. 5924.

2428. Krywòje dzièrawo trùdno wỳprastawać.— W.
Czaławièka chwarawìtaho ni wỳleczyć zusìm.
Nsb. 69.

2429. Na krutòje dzièrawo tr$_{y}$eba krutòho [m$_{u}$òcnaho] klìna.— N.
Kn. 230.

2430. Na pachìłoje [płachòje] dzieràwo i kòzy skàczuć.— W. Sł. Sk.
Cz. 91. Nsb. 87. u: Czb. 283; Nm. 4075 i 4078. p: A. 43 i 108, 28, r: D. I, 170 i 624.

2431. Skryplìwe [skrypùszczaje] dzièrawo piereżywiè i zdaròwaje [pierestòić i d$_{u}$obre].— W.
Nsb. 151. u: Czb. 300; Nm. 8155. p: A. 109, 36; 108, 3, 7 i 38. r: D. I, 507.

Dzierùcsa

2432. Dzierècsa, a jeszczè na nòwaje nie bierècsa.— W.
Rm. 130. u: Nm. 11149.

2433. Dzierùcsa, jak dwa katỳ ŭ ad-n$_{u}$òm mieszkù.— W.
u: Nm. 4148. p: A. 107.

2434. Dzierùcsa, jak sabàka z kat$_{u}$òm.—G.
Id. ob. Hrỳścisa i Lùbiacsa.
p: A. 164, 2. r: D. I, 313.

Dzierùszczy

2435. Dzierùszczy, jak k$_{u}$ot.— W.

Dzierżàcsa

2436. Adnò druhòho ni dzierżỳcsa.—W.
O mowie nielogicznej, bez sensu.
p: A. 207 i 566, 1.

2437. Dzierżỳcsa, jak pjàny [śl$_{y}$epỳ] pł$_{u}$òtu.— W.
Rm. 131. p: A. 120, 2; 401, 41 i 566, 17.

2438. Dzierżỳcsa, jak w$_{u}$osz każùcha.—W.
Rm. 131. u: Czb. 240.

2439. Rapiejòm dzierżỳcsa.— W.
p: A. 566, 18.

Dzierżàć

2440. Dzierżỳć, jak kanià na munsztukù.— W.
p: A. 566, 12.

Dziesiàto

2441. Cieràz dziesiàtaje ŭ piàtaje.— W.
Nsb. 142. u: Nm. 7536.

Dzièuka

2442. Adnà dzièŭka siem chłòpcaŭ nahr$_{y}$èje na ledù.— W.
p: A. 120, 15.

2443. Bièhaje za dzièŭkami, jak knur.
Jak knur bièhaje za dzièŭkakami.— W.

2444. Chòćby dzièŭka ni kòcha, abỳ hròszej panczòcha.— W.
Orz. 42.

2445. Dzieŭczàta tak chùtko rastùć, jak hrybỳ pòśle dażdżù.— W.
p: A. 379, 14.

2446. Dzièŭka byz kasỳ, ni màje krasỳ.— W.
Id. ob. Kasà.
Nsb. 68.

2447. Dzièŭka, jak jàhadka.— W.
u: Nm. 8430.

2448. Dzièŭka, jak malìna.— W.
Wsł. Gl. X, 354.

2449. Dzieŭka, jak tapòla.— W.
u: Nm. 8457.

2450. Dzièŭka, jak wierbà — ich ŭsiùdy pieresadżwàjuć.— W.
u: Czb. 245; Nm. 8872. p: B. 36, 4.

2451. Dzièŭka, jak wìsznia.— W.
p: Wsł. Gl. X, 354.

2452. Dzièŭka màtkaju kràsna.— N.
Por. p. w. Chàta.

2453. Dzièŭkaju umiòrszy, na tom świèci agièry tr$_{y}$èba pàświć.— W.
r: D. II, 311.

2454. Dzièŭka nie brakòŭna, jak czòrna; brakòŭna, jak nie prawòrna.— Wb.
Nsł. 32.

2455. I na t$_{u}$om świèci dzièŭki wòdziać dzièci.— W.

2456. Kiń na sabàku, to dzièŭcy ŭ sràku.— W.
Mnóstwo dziewek.
Id. ob. Chłòpiäc. Swajàk. Żyd. Pan.

2457. Na toj b$_{u}$ok jadł$_{u}$oŭca, bieżŷć dzieŭka, jak h$_{u}$ôŭca.— W.
Żarcik.

2458. Nihdzìe dziewòckaho siełà niemà.— W.

2459. Skàczä harabièj pa mòści,
Ly$_{e}$żàć dzieŭki ŭ karòści;
Chòdzić warònа pa kùchni,
Ŭsie dzieŭki papùchli.— W.
Id. ob. Chłòpiäc.

2460. Tadỳ dzieŭka pyszna, jak zà muż wyszła.— W.
Nsb. 162.

2461. Za dzieŭkamì świètu nie bàczyć.— Sk.
Id. ob. Chłòpiäc.

Dziaŭczỳna, Dziawòcki. Ob. p. w. Dzieŭka.

Dzieżà

2462. Sp$_{u}$òrynia ŭ dzieży, sto k$_{u}$op ŭ miäszkù.— N.
Db. 612.

Dziòhać

2463. Choć jehò miòdam szmarùj, to j$_{u}$on dziòhciam śmierdzìć.— N.

Dzirà

2464. Bùdzie czym dzirù zatknùć [kim zapchnùć].— W.
Id. ob. Złỳdni.
T. 415.

2465. Byłòb czym dzirù zapchnùć.—W.

2466. Dzirỳ dzir$_{u}$òju ni załàtajesz.— W.
p: A. 121, 4.

2467. Im annò dzirù dzie zatknùć.—W.
Doniczego.
p: B. 37, 2.

2468. Ni wìnna świnka, da wìnna dzìrka.— W.
{Mowa o dziurze w płocie, przez którą świnia wlazła do ogrodu sąsiada. Poszkodowany występuje z pretensją do właściciela świni, a ostatni tłumaczy się j. w.}.

2469. Pakùl adnù dzirù załàtajesz [zatknièsz], to druhàja zròbićsie.—W.
Uskarżając się na swoją biedę.

2470. Ŭsich dziùraŭ nikòli ni załàtajesz: adnù załàtaŭ, to dźwie pradzierècsa.— W.
Nsb. 119.

Dzìsna

2471. I ŭ Dzìśnie pan [słùhi] cìśnie.–W.

Dziwìcsa

2472. Chto ni bàczyŭ wielìkaho, toj z małòho dziwicsa.— W.
u: Nm. 4908.

2473. Dziwam dziwiacsa.— W.
Nadziwić się nie mogę — wielce się dziwię.

Dziwo

2474. B$_{u}$olsz dziwa, jak piwa.— W.
u: Czb. 281; Nm. 7816. p: A. 122, 5.

2475. Dziŭnyje dziwy.—W.
p: A. 112, 1.

2476. Ot, wielìkajo dziwo, szto kar$_{u}$òwa czòrna, a małakò siwo.— W. Sw.
Nsl. 130. Nsb. 13.

Dźmitrò św.

2477. Da Dźmitrà dzieŭka chitrà, a pa Dźmìtry choć j$_{u}$òju sràku wỳtry.—L.
u: Nm. 497.

Dźwièry

2478. Dźwièry ŭ ich ni zaczyniàjucsa.–W.
Co chwila ktoś przychodzi.
p: B. 33, 3.

Dzybàty

2479. Dzybàty, jak żurawièl.— W.
u: Nm. 8623.

Dżỳndżyk

2480. Dżỳndżyki, brỳndżyki dwa załatỳje—miedòk saładòk try załatỳje; ot i pa hraszàch dzièdku.— W.
Id. ob. Hrosz.
u: Nm. 12827. r: D. II, 93.

E

Etykièta

2481. Dzie etykièty mn$_{u}$oho, tam szczỳrašci màło.— W.

F

Farfàł
2482. Farfàł dym klàczkies.— W.
Z żydowskiego.

Fèfer
2483. Zadàć kamù fèferu.— W.
Id. ob. Pièrăc.
r: D. I, 152.

Fest ob. Chfest.

Fic
2484. Fic wỳhraŭ, Fic prahràŭ.—W.
u: Nm. 4274. p: A. 124.

Fiädòra ob. Chfièdòra.

Fìga ob. p. w. Chfìga.

Fìlip ob. p. w. Pilìp.

Fòńka
2485. Nu czto Fońka? dawàj wỳpjem pa szkàliku da na kułaczkì.— Sk.
Drażnią kacapów przez nos temi słowy.

G (sic!)

Gàrło d. c. ob. Hᵤòrło
2486. Gàrło ŭsio pażàrło.— W.
p: A. 131, 7.

Gawènda
2487. Mnᵤòho gawèndy [krỳku], a màło skùtku.— W.
H. 5030.

Giez
2488. Giez na jehò napàŭ.— Sk.
Rozswawolił się.
Cz. 119, 31. Nsb. 24 i 53.
Id. ob. Strok.

Gil
2489. Gìla ŭchapìŭ [zławìŭ].— W.
Nos zczerwieniał od mrozu.
p: A. 137, 4.

Gòdy
2490. Siehôdnia gôdy, a zàŭtra głᵤòdy.— W.
p: A. 149, 1.

Gòrnica
2491. Nàsza gòrnica (chata) z Bôham ni spòrycsa: jak ciòpło na dwarè, to ciòpło i ŭ jᵤòj.— W.
Mowa o izbie chłodnej w zimie, ciepłej w lecie.
Nsb. 9. u: Czb. 233. r: D. II, 89.

Gracz ob. p. w. Hracz
2492. Gracz graczù nie dzierè aczù.— W. Sł.
Nsb. 16. Kr. 283. u: Cz. 297; Nm. 7952. p: A. 244, 8 i 613, 31. c: H. 5331.

Gràkać
2493. Gràkaje, jak warôna.—W.
r: D. I, 521.

Grob
2494. Adnajèju nahòju nad gròbam staìć.— G.

Grosz c. d. p. w. Hrosz
2495. Schawàj swajè try gròszy.—W.
2496. Za swᵤoj grosz ŭsiùdy charᵤosz.— Sc.

Gubernàtar
2497. Sza kìnder, gubernàtar jèdzie.— wb.
Nsb. 185.

Guz
2498. Chto szukàje gùza znàjdzie.— W.
p: A. 168, 14.

Gwałt
2499. Choć ty gwałt kryczỳ.— Sł.
Np. Niczòho ź jehò nimà, hultàj, ubôj; ad pałùdnia ŭsiehò czatỳry kìtki sièna nawiazᵤoŭ — choć ty j. w.
2500. Gwàłtam adabràć mᵤòżna ale dać ni mᵤòżno.— W.
p: A. 168, 3.

H

Ha

2501. Jak ha! — W.
W mgnieniu oka.
Id. ob. Hu.

Hàd

2502. Kàżan had màje swᵤoj jad! — W.
p: A. 129.

2503. Nimà hàdu byz jàdu.— W.
p: A. 129.

Hàdzìć

2504. Hadzì jemù jak lìchᵤòj skùli.—G.
Skułà = wrzód.

Hadzìna

2505. Aby dᵤòbra hadzìna, to najdzièesa radzìna.— W.
{Wszelkie powodzenia i niepowodzenia zależą od dobrej lub złej pory}.

2506. Aby dᵤobra hadzìna, to pryjàcielaŭ szmat bùdzie.— W.

2507. Chawàj na czòrnuju hadzìnu.—W.
p: A. 160, 3.

2508. Hadzìna (mnie) ròkam.— Sł.
Np. Pa tych zawàłach pàsùczy hadzìna mnie ròkam.

2509. Lichàja tàja hadzìna, ŭ katᵤòru mieniè màtka radzìła.— W.

2510. Nie minùła mieniè lichàja hadzìna.— wb.
u: Nm. 2056.

2511. Nieszczàsnaja hadzìna miniè na świet paradzìła.— W.

2512. Pabìła lichàja hadzìna.— W.
u: Nm. 2140.

2513. Prỳjdzie i na jehò kalìś lichàja hadzìna.— W.
u: Nm. 4105.

2514. Pryszłà na jehò lichàja [czòrna] hadzìna.— W.
p: A. 150, 7.

2515. Szto hadzìna, to nawìna.—W.
p: A. 150, 1.

2516. Tànnaja hadzìna.— Sł.
Czasy ciężkie o niskich cenach.

2517. Takàja to ŭże niszczaślìwa hadzìna nadyszłà.— W.
u: Nm. 7371.

2518. Ŭ dᵤobroj hadzìnie, to i kum pa bracìnie.— W.
W szczęściu przyjaciół nie brak.

2519. Ŭ lichùju hadzìnu.— W.
Id. ob. Czas. Parà.
r: D. I, 32.

Hajdà

2520. Na dzień hajdỳ a na wiek biedỳ.— W.
Odnośnie do wesela.
Db. 415.

Hajdùcko

2521. Szto hajdùcko, to ni lùdzko.—W.
Nicpoń do niczego. Rodowe nazwy: Hajdùk, Hajdùszenic nosi wielu włościan i mieszczan w Jełówce i jej okolicy.
p: A. 169, 1.

Hallàr

2522. Ani hàllera n i e t! — Sk.
Cz. 117, 1.

2523. Daŭżèj maìch hàllerᵤòŭ, jak twaìch tàlerᵤoŭ.— W.
Dłużej mego ubóstwa niż twego państwa.

2524. Nàszy [majè] hàlary pierabùduć twajè [ich] tàlary.— W.

Halèna Św.

2525. Siej lᵤon na Halènu, a bùdzie kaszula pa kalèna.— Sk.
Chto sièje ... tamù saròczka ...—N.
Db. 590.

Halìć

2526. Hòlić byz mỳła.— W.
u: Nm. 3443 i 11090. p: A. 150, 5.

2527. Lùdzi i szỳłam hòlać, a my i brỳtwaju nie ŭmièjem.— W.
r: D. I, 40.

2528. Nièczeho halìć, bo jᵤon i tak hòły [jehò Bᵤoh abhalìŭ].— W.

2529. Ni hòlano da strỳżano.—W.
Id. ob. p. w. Strỳhczy.
Nsb. 103.

Halìna (gałąź)

2530. Hni halìnku pakùl maładzièńka.— W.
{Trzeba rozumieć: dziecko}.
p: A. 131, 3.

2531. Pa stàrszamu na halìnu.—W.
{Na gałąź według starszeństwa}.
p: A. 131, 5.

Halìnkà ob. p. w. Halìna.

Halòpa Św.

2532. Światàja Halòpa tak jak z d$_u$òbraho chłôpa.— W.

Hałabàn

2533. Zabjùć hałabàna.— Sł.
Upiją się.

Hałasawàć

2534. Hałasùjuć, jak na kirmaszù.— W.
p: A. 170, 2.

Haławà

2535. Aby haławà, to w$_u$òszy bùduć.–W.
... szôłudzi ... — N.
Id. ob. Strup.
Db. 4. Nsb. 10. r: D. I, 194 i 359.

2536. Adnà haławà na kàrku.—W.
Nsb. 119. u: Nm. 4877 i 6283.

2537. Aż òczy na łob lèzuć, tak haławà balìć.— Wb.
u: Nm. 10046.

2538. Brakùje adnajè klèpki ŭ haławiè.— W.
Nsb. 61. Czb. 249.

2539. Chibà ja pànu swajù hôłaŭ pałażù.— Sł.

2540. Choć haławòju ob pień, choć pnièm ab hałòŭ, to ŭsiò haławiè b$_u$ol.—W.

2541. Choć haławòju ab ścièńu bìsie, a zrabì.—W.
u: Nm. 3145. p: A. 273, 1. r: D. I, 152.

2542. Choć jemù k$_u$oł na haławiè cieszỳ.— Sk.
Spokojny, do niczego, próżniak.
Db. 85. Nsb. 174. Al. Ryp. 213. Rm. 664. T. 427. u: Czb. 299; Nm. 2339. p: A. 208, 5 i 236, 1. r: D. I, 239, 240 i 375.

2543. Cièsnajà haławà.— W.
Człowiek niepojętny.
p: B. 42, 1.

2544. Ci haławòju ab kàmień, ci kamieniam pa haławiè, to ŭsio takì haławiè balìć.— W.
Id. ob. Sawà.
Nsb. 180. u: Nm. 8022.

2545. Durnàja haławà: i pjàństwo jejè ni bierè.— Sk.
r: D. II, 378.

2546. Durnàja haławà ni sìwieje, ni łỳsieje.— W.
u: Nm. 6156. p: A. 140, 39 i 40.

2547. Dùryć mnie hałòŭ.— W.
u: Nm. 2725.

2548. Haławà ad kł$_u$òpatàŭ träszczỳć.–W.
u: Nm. 10044.

2549. Haławà adnà, a jazyk$_u$òŭ dzièsiać.— W.
u: Nm. 12974. p: A. 140, 53.

2550. Haławà balìć, dùpi [sràcy] lahczèj.— W.
p: A. 139, 21.

2551. Haławà czaławièkam kamànduje.— W.
Kr. 104.

2552. Haławà gùza szukàje.— W.
{Zdrową głowę kłaść pod ewangelję}.
u: Czb. 242; Nm. 9839.

2553. Haławà haławiè ni r$_u$òŭna.— W.
p: A. 139, 24.

2554. Haławà, jak baranà raztresienà.–W.
U kogo włosy stające a gęste.

2555. Haławà, jak cèbar.— W.
Wielka.

2556. Haławà, jak wiedrò.— W.
Wielka.
u: Nm. 8593.

2557. Haławà mièsca szukàje.— W.
u: Czb. 242.

2558. Haławà na hałòŭ.— W.
Sztuka za sztukę, pomieniać bez dopłaty, łeb na łeb.
p: B. 80, 4.

2559. Haławà nie buławà, mazhì nie pełàwiny.— N.
Db. 193.

2560. Haławà pasiwièła a r$_u$òzumu ni nabràła.— W.
u: Czb. 242.

2561. Haławà pustàja.— W.
p: A. 139, 32.

2562. Haławà siwièje, a sèrco dur$_y$èje.-W.
p: B. 43, 12.

2563. Haławà ŭ hałòŭ.— W.
Naogół.
u: Nm. 10586.

2564. Haławà wielikaja da pustàja.—W.
p: A. 139, 34.

2565. Haławòju chòdzić.—W.
p: B. 43, 37.

2566. Haławòju mùru ni prabjèsz.—W.
u: Nm. 5275; Kr. 12; Nsb. 81; Al. Ryp. Bl. 215. p: A. 141, 121. r: D. II, 430.

2567. Haławỳ mnie z kàrku ni znìmuć.— W.
p: B. 43, 19.

2568. Hał$_u$òŭ jemù abhalìć ì bàniak nastàŭlać.— W.
Ostudzić głowę, zapały.
p: B. 4, 5.

2569. Hał$_u$òŭka jak màkaŭka, a ròzumu jak nàsrano. — W.
Nsb. 25, 39. p: A. 139, 38. u: Nm. 5707.

2570. Hałòŭ kamù suszỳć [durỳć].— W.
p: B. 43, 15.

2571. H$_u$òstraj haławỳ i miecz ni bierè.— W.
r: D. I, 249.

2572. Jak durnỳ baràn haławòju krùcić.— W.
r: D. I, 239.

2573. Jak haławà ni bùdzie byz wòłasa, tak rżỳszcze byz kòłasa.—W.
p: A. 141, 130.

2574. Jak haławà siwièje, to ròzum [czaławièk] dur$_y$èje.— Sk.
u: Nm. 8692.

2575. Jemù, jak łapàtaju tr$_y$eba ŭ ha-ł$_u$òŭ kłàści.— W.
u: Nm. 6400.

2576. J$_u$on uże haławỳ ni padỳmie.—W.
Chory albo pijany.
p: B. 93, 49,

2577. Kab haławà nie balèła, tob nie abl$_y$èzła.— Sł.

2578. Kałòm haławỳ ni dastàć.—W.
U Nos. szòstam. {Na Pol. Krùkam nòsa nie dastàniesz}. Stosują do spanoszonych chłopów, którzy głowy zwykli wysoko podnosić.
Nsb. 67 i 187. u: Nm. 2462. p: A. 205, 11.

2579. Kamù ŭ hał$_u$òŭ zàjdzie, to i za pièczu nàjdzie.— W.
p: A. 140, 68; 273, 5; 625.

2580. Kapuściànaja haławà.— N.
Db. 339.

2581. Kàżna haławà sw$_u$oj ròzum màje.— W.
u: Nm. 7939.

2582. Krucì haławòju kab nie dastàć petlòju.— Sk.
... haławòj ... piatòj.— N.
Db. 361.

2583. L$_y$epièj pakłanìćsie haławiè jak nahàm.— W.
L$_y$epsz ... manarchu czym takòmu parchu.— P.
Sz. 79. Rm. 281. u: Czb. 292 i 295; Nm. 7301. p: A. 140, 80.

2584. Łamàć hał$_u$òŭ.— W.
r: D. I, 575.

2585. Łỳsa hałàwa, jak kalèno.— W.
p: A. 274, 13.

2586. Màje bzìka ŭ haławiè.—W.
p: A. 141, 95.

2587. Màje hał$_u$oŭ ad tahò [pa tamù].-W.
Ma głowę do rady.
p: B. 43, 32.

2588. Màjesz hałuôŭ, to maj i ròzum.—W.
p: B. 43, 34.

2589. Màło alèju ŭ haławiè.— W.
p: A. 141, 135.

2590. Nałażyŭ haławòju.—W.
u: Nm. 4190.

2591. Na swajù hałuôŭ [na twajù hałuôŭ].—W.
Rm. 327; r. D. I, 271 i 316.

2592. Na złom haławỳ.— W.
Na złamanie karku.
r: D. II, 61.

2593. Nichàj tabiè haławà ni balìć.—W.
Nie troszcz się, obejdę się bez twej rady.
p: B. 43, 39; p: A. 142, 142.

2594. Niczỳm jehò haławà ni balìć.—W.
p: B. 43, 48.

2595. Nie daj Bòżä takòho zàmużu, szto tuòlki haławà za pniòm, a sràka za kustòm.—W.
{Ciasnota i niewygoda w chacie u teściostwa, a głównie poważniejsze braki}.

2596. Nie nad majèju haławòju.— Wb.
Id. ob. Kark.
u: Nm. 2777.

2597. Ni mieć dzie haławỳ pałażyć.—W.
p: B. 43, 41.

2598. Ni pytàj ci hałuôŭka hłàdka, da pytàj ci mieciòna chàtka.— W.

2599. Pa majèj haławiè niechàj choć wuoŭk trawù jeść.— W.
Nsb. 132. T. 432. u: Czb. 271; Nm. 4985. r. D. II, 115 i 122.

2600. Pièrszaja haławà na wiazuòch byłà.— W.
Do tego, kogo najlepiej podejmują, przyjmują, goszczą.

2601. Sùszyć mnie hałuôŭ.— W.
u: Nm. 2725.

2602. Szto haławà, to ròzum.— W.
Co ... — Sk.
Db. 644. Cz. 111. Rm. 714. Nsb. 188. Sz. 187. Ryp. 215. u: Czb. 242 i 289; Nm. 7940, 6114. p: A. 139, 8; 473, 3 i 474, 90. r: D. I, 566 i II, 144.

2603. Tak juon mnie ŭ haławiè, jak haŭnò ŭ trawiè.— W.
Zupełnie o nim nie myślę, nie dbam o niego.

2604. To haławà ni da pazałuòty. — W.
u: Czb. 242.

2605. To ni na majù hałuôŭ. — W.
p: B. 43, 42.

2606. Tre namatàć na hałuôŭ.—W.
Pomyśleć, pomiarkować. {Właściwie: zapamiętać — z ros. „Namatàt' na us"}.

2607. Ŭchapiŭsie za hałuôŭ.— W.

2608. Ŭ haławiè, jak ptùszki ciŭkajuć— szumić i szumìć. – Sł.

2609. Ŭ haławiè, jak ŭ waluszù [wietranòm młyniè] walìć, szumìć, pròsto wỳtrymać trùdno.— Sł. W.
Dokuczliwy ból głowy.
u: Nm. 8179. p: A. 142, 167.

2610. Ŭ hałuôŭ zajścì.—W.
Nie móc czego zrozumieć. Wytężać myśl, aby dojść istoty rzeczy.
p: B. 44, 65.

2611. Ŭ kahò na haławiè hùsto, to ŭ haławiè pùsto.—W.
r: D. I, 559.

2612. Wièciер ŭ haławiè.— W.
u: Nm. 6259.

2613. Wielìkaja haławà dy pustàja.—W.
u: Nm. 6353.

2614. Za durnuòju haławuòju nahàm niŭpakuòj.— W. Sł. Sk.
Db. 730; Rm. 180; R. 247; Nsb. 45; Orz. 81; T. 416. u: Czb. 249; Nm. 6682. p: A. 142, 177 i 145; B. 104, 1. r: D. I, 306 i 572.

2615. Zakùta haławà.— W.
B. 43, 13.

2616. Z durnuòju haławuòju nie iści ŭ lyes z buławòju.— W.

2617. Za pień haławu, za kałòdu nòhi.— N.
Db. 736.

2618. Za pniòm haławà.— Sł.
Za płotem, tak, jak za płotem.

2619. Za staròju haławòju, jak za pniòm.—W.

2620. Za żywùju hałuòŭ [za życià].—W.
Przed zgonem.

2621. Z haławỳ da nuoh.—W.
I vice versa.
r: D. II, 37.

Hałòdny

2622. Bahàty ci bùdziem, ci nie, a hałòdnyje nie bùdziem.— W. Sk.
Cz. 6; Nsb. 7.

2623. Hałòdnamu chlyeb na ŭmiè.–W. Sk.
Db. 195; Nsb. 26; T. 432. u: Czb. 241; Nm. 12112. p: A. 138, 5.

2624. Hałòdnamu ŭsio smakùje.— W.

2625. Hałòdny, jak sabàka.— W. Sk.
Db. 194. u: Nm. 12130 i 14125. p: A. 138, 21. r: D. II, 395.

2626. Hàłòdny mìlu uwuôjdziesz, a hòły i za paruòh nie wỳjdziesz.— W.

2627. Hałòdny pierabieżyć ŭsio pòle, a hòły ani za paruôh.— W.
Kr. 374. Orz. 77. u: Nm. 548. r: D. I, 72 i II, 85 i 393.

2628. Hałòdny prysmàkaŭ ni pytàje.–W.
p: A. 138, 27.

2629. Hałòdny ŭsio pòle abchòdzić, a hòły ani won.— Sk.
p: Wsł. IV, 17.

2630. Hałòdny zjeŭ by kanià z kapytàmi.— W.
p: A. 188, 93.

2631. Jak bùdu Bòhu hòdzien, to ni bùdu hałòdzien.— W.
u: Czb. 234.

2632. Kamù co, a hałòdnamu chlyeb.—Sk.
Wsł. IV, 1, 7.

2633. Na hałòdny trybùch [zub] ŭsio smàszno.— W.
p: A. 138, 14.

2634. Szto kamù na ŭmie, a hałòdnamu chlyeb.— W.
Orz. 76.

2635. Taki hałòdny, szto zjeŭ by i sabàku zdòchłaho.—W.

Hałòta

2636. Ŭ hałòty najbuòlsz rabòty.—W.
p: A. 172.

Haługoŭka ob. p. w. Haławà.

Hałỳnka

2637. Ŭciok ŭ Hałỳnku.— Sł.
O wypędzonym słudze, o człowieku, który stracił zajmowane miejsce, posadę. Hołynka licha mieścina.

Hałỳsz

2638. Hałỳsz! kudỳ ty pabieżỳsz? — W.
{Daremny wysiłek}.
Nsb. 26.

2639. I ŭ hałyszà takàja sàmaja duszà.-W.
r: D. I, 84 i 210.

2640. Niechàj sabiè ŭsie majè żywùć, bo hałyszỳ.— W.

2641. Ŭ hałyszà, to nie duszà? - W.
{Też człowiek}.

Ham

2642. Dzie hàm i ja tàm.— W.
{Do tych, którzy wiecznie dążą tylko tam, gdzie wszystko można dostać bez pracy albo tam gdzie gwarno}.

2643. I sam ni hàm i druhòmu ni dàm.— W.
{Pies siana nie jada, a bydło od broga odpędza}.
A. 397, 198. Db. 585. A. 392, 17.

2644. Kali ŭ tom hamù ni byłò ni kamù.— W.
Nsb. 84.

2645. Ŭ wielìkim hamù, chto schapìŭ, to tamù.— W.
Db. 705.

Hàman

2646. Napàli, jak na Hàmana.— W.
Id. ob. Żyd.
Nsb. 195. u: Czb. 234.

2647. Papichàjucsa mnòju [im i t. p.] jak Hàmanam [krycżàć, jak na Hàmana].— W.

Hamanìć

2648. Hamanìć nie balìć.—Wł.
Cz. 33.

Hàndzia

2649. Jak tàja Hàńdzia, szto paszłà żyto żać i zabyłàsìe sierpà ŭziać.—W. Sk.
Gdy ktoś głowę traci, zapomina czegoś.

2650. Paszłà Hàńdzia żyto żać da zabyła sierpà ŭziać; sierp ŭziałà chlyèb zabyła, takì Hàńdzia ŭ dòma byłà.— W. Sk.
Orz. 11.

Hanarỳsty

2651. Hanarỳsty ale ad majòntku czỳsty.— N.
Goły jak bicz, ostry jak miecz.
Db. 196.

Hanczàr

2652. Hanczàr ŭ czerepkù jèści wàryć.— W.
Odpowiada polskiemu „szewc bez butów chodzi".
p: A. 132, 2.

Hàndäl

2653. Hàndäl bỳka na indỳka.—W.
p: A. 170, 2.

Handrymòny

2654. Handrymòny hawòryć.— W.
Duby smalone.
{Androny pleść}.

Haniàcsia

2655. Haniàjećsia jak padmièciena [padsmàlena].— W.
Nsb. 11.

Hanìć (sic)

2656. Chto hònić, toj dahònić.—W.
Kr. 156.

2657. Haniàjuć jehò, jak sabàku.— W.
p: A. 678, 5.

2658. Hanì [szukàj] wiètru ŭ pòli [pòlu].— Sł. W.
Id. ob. Dahaniàć. Szukàć.
Nsb. 58. Rm. 723.

Hànić (sic)

2659. Czużòho dŭobraho ni hań, a swahò lichòho ni chwalì.— W.
u: Czb. 285.

2660. Ni hàniaczy ni kùpisz, ni chwàlaczy ni pradasì.— N.
Kn. 230.

Hàńba

2661. Hàńbu dać.— W.
u: Nm. 6820.

Harà

2662. Hòru ŭziàŭ.— Wb.
u: Nm. 4188.

2663. Nimà harŭòŭ byz dalìnaŭ.— W.
Rm. 48, 6.

2664. Oho! paszŭòŭ ŭ hòru byz wierŭòŭki.— W.
W razie nagłego wyniesienia pastucha na parobka mówią j. w.

Harabièj ob. p. w. Wiarabièj.

Haràczka

2665. Adnò haràczka, a druhòje balàczka.— W.
Id. ob. Ahòń.
Nsb. 118.

2666. Haràczku pòresz, a sam śpisz.—W.
Zagrzewasz innych, a sam jesteś senny.

Haraczò

2667. Adtul haraczò, adtul [adsiùl] balaczò.— W. L.
Db. 17. T. 430. Nsl. 30. B. 47, 3. u: Nm. 706 i 8051; Czb. 275. r: D. II, 123.

2668. Haraczò, jak u łaźni.—W.
u: Nm. 14038.

2669. Haraczò, jak ŭ pièkli.—W.
p: A. 152.

2670. Haraczò, jak ŭdòwino sèrco.—W.
Zimne.
p: A. 152, 4.

Haràczy

2671. Haràczy, jak ahòń.— Sk.
u: Nm. 13163.

Haràć

2672. Jak harỳ, tak harỳ, aby czòrnym da harỳ.— Sk.
{Cel uszlachetnia środki; idzie o to, by skiba była przewrócona do góry bez omijań zw. Ahrech}.

Haràty (oracz)

2673. Dzie haràty płàczä, tam żnièja skaczä.— W.
Sz. 31.

{Trudna orka nowiny po wykarczowanym lesie może zmusić do płaczu, ale za to zboże wyrośnięte na tej roli wprawia w zachwyt żniwiarkę. Ale również oracz płacze orząc pissek, na którym plon będzie tak marny, że zmusi żniwiarkę skakać od jednego źdźbła do drugiego}.

Harawàć

2674. Harùjä, a czort mieszòk szyjä.–W. Id. ob. Pracawàć. Zbiràć.

2675. Harùje, harùje i nimà niczòho.–W. *p: A. 171, 1.*

2676. Harùje, jak czòrny w_{u}oł.— W. *p: A. 172, 3.*

2677. Harùje, jak k_{u}oń hrabièżny.— W. {Koń zabrany w szkodzie zwie się „hrabièżny". Poszkodowany takiego konia zaprzęga i nie oszczędzając wydziela baty, póty, póki zainteresowany nie wykupi go}.

2678. Harùje, jak w_{u}oł.— Sł. W. *p: A. 171, 2.*

2679. Kamù harawàć, tamù nie ŭmiràć. W. {Nie umrze z głodu}. *Db. 336. Nsb. 167.*

Harbàta

2680. Nasztò nam tàja harbàta–kab zh_{u}òrbicsa? — W.

2681. Nie pi harbàty, bo zh_{u}orbiszsie.–W. *p: A. 171, 2.*

Harbàty

2682. Harbàtaho chibà mahìła wypràstuje.— W. *u: Nm. 3221.*

Hàrdy

2683. Hàrdaho B_{u}oh z nièba spichàje.–W. *Sz. 35.*

2684. Hàrdaho, to j czort z piekła wypichàje.— W. *Nsb. 7.*

Har$_{y}$èch

2685. Jak har$_{y}$èch p_{u}òŭny, to p_{u}oŭnaje wòko snu.—W. {W tym czasie już roboty w polu nie wymagają tak wielkiej czujności, jak podczas pierwszego żniwa i sianokosu; gospodarz może spać nie półokiem lecz całem}.

Har$_{y}$èć

2686. Harỳ, harỳ hàrka — prỳjdzie kuchàrka.— W. Tak przymawiają, kiedy się nie chce palić w piecu. (Wymawiają prędko).

2687. Harỳć, jak kalìna.— Sł. Palić bez przerwy (codziennie).

2688. Harỳć, jak ślyepỳ hledzìć.— W. {Tli zamiast płonąć}. *u: Nm. 1566.*

2689. Jak mòkrajo harỳć.— W. *Nm. 10909. p: A. 436, 1.*

2690. Otòż garònczka — jak kalìna harỳć.— W.

Har$_{y}$èłka d. c. Siwùcha. W_{u}òdka.

2691. Byz har$_{y}$èłki ni pachawàjesz bàby i nie w_{u}òźmiesz dzièŭki.— W.

2692. Har$_{y}$èłki nie pij, tabaki nie niùchaj, czużỳch żanòk nie lubì, a swajèj nie słùchaj.— W.

2693. Har$_{y}$ełka ni dzièŭka, ni całùj —W. Do próbującego wódkę. *Nm. 11464.*

2694. Ja d_{u}òbraho ròdu, pju har$_{y}$èłku, jak wòdu.— W. Ob. p. w. Pić i Rod.

2695. J_{u}on [Jena] pańskaho ròdu, pje har$_{y}$èłku, jak wòdu. — Wb. Ze zn. pieśni. *u: Nm. 11712.*

2696. J_{u}on ŭ har$_{y}$èłcy m_{u}ok by [moknie] (mokł by).— W. *u: Nm. 11705. p: A. 152, 11.*

2697. Łàtami trasiè, a apòsznie na har$_{y}$èłku niesiè.— W. *Nsb. 72.*

2698. — Pjesz har$_{y}$èłku?
— Pju!
— Pòjdziesz za mieniè?
— Pajdù. — W.
W razach nagłych, bez namysłu zaręczyny.

2699. Ŭsiejè har$_{y}$èłki nie wỳpjesz.— W. *Bar. 238.*

Harkàwy

2700. Harkàwamu nahawarỳćsie, a kulhàwamu nachadzìćsie.— Sk.

Harnùć

2701. Ŭsiàki h$_{u}$ornie nie ad siebiè, a k'sabiè.— L.
Nśl. 119.

Haròch

2702. Bòżä, Bòżä, pryjmi haròch za zbòżä.— W.

2703. Haròch bryniàje.— W.
Jest w poważnym stanie.
p: A. 159, 8.

2704. Haròch sièjecsa na prychadziàszczaho i na prybiehàszczaho i na tŷje dzièci, szto praz pł$_{u}$ot hladzièci.— W.
Chłop nawet najbogatszy przechodząc nie wytrzyma, żeby go nie narwać.

2705. Pamièszano: pamieszàŭ haròch z kapùstaju.— W.
A. 159, 9.

2706. Ŭsio r$_{u}$oŭno, jak haròch na ścièn u kìdać.— W.
A. 159, 11.

Haròchawy

2707. Haròchawy jemu [j$_{u}$oj] wianòk.—W.
{Czarna polewka}.
Nsb. 27.

Harszczok

2708. Czym harszczòk naciàhnie nòwy, to tym i dà staraści śmierdzìć.—W.
u: Cz. 238.

2709. Czym harszczòk nakìpić, tym kàżna stràwa śmierdzìć.—W.

2710. Harszczòk z harszczkà nie naśmiejècsie, bo obŷdwa czòrnyje.—W.

2711. Ni światŷje harszkì l$_{y}$èpiać. — W.
u: Czb. 269. p: A. 132, 18.

2712. Ŭ malèńkom harszczòczku i kàsza smàszna.— W.

2713. Z harszkòŭ pawyliwàjcie ŭsiu wòdu, mo ŭ katòrom żàba.— W.
Mówią żartując, jeżeli źle się pali w piecu lub na kominie.

Hart

2714. Zadàć hàrtu.— Sł.
Wyznąć kapitułę (sic). Natrzeć uszu. Zmyć głowę.
{Najczęściej jednak mówią ironicznie, bagatelizując czyjąś czynność, gdy ona zawiodła nadzieję; np. „ot zadaŭ hàrtu, jak zàjac kabŷli"}.

Haspadàr

2715. Byz haspadarà humnò płàczä, a byz haspadŷni chàta.— W.
u: Nm. 10096. p: A. 153, 2.

2716. Chto ŭ lèsi nie zł$_{u}$òdziej, toj ŭ chàci nie haspadàr.— Sc.

2717. Ciż ni haspadàr? zàtyczka z [ad] pustòi chàty.— W.
Żaden gospodarz; zdatny ledwo na „zatyczkę", czyli najprymitywniejsze zamknięcie drzwi.
p: A. 154, 22.

2718. Haspadàr p$_{u}$òŭnaju hùbaju.— W.
u: Nm. 10101.

2719. Haspadàr świet kòrmić.— N.
Id. ob. Haspadàrka.

2720. Haspadàr ŭ karczmiè pje i skàczä — haspadàrka płàczä.— W.
Nsb. 63.

2721. Haspadàr za har$_{y}$èłku, haspadŷnia za tar$_{y}$èłku.— W.
Nsb. 172.

2722. Jak haspàdar kalà żywinŷ menczycsie, to żywinà jemù renczycśie.-W.
{Oko pańskie konia tuczy}.

2723. Jak sam haspadàr zł$_{u}$òdziej, to i czèladzi ni wièryć.— W.

2724. Szto to za haspadàr, szto swahò dəbrà ni hledzìć.—Wb.
u: Nm. 10092.

Haspadàrka

2725. Haspadàrka kłapatàrka.—W.
p: A. 153, 3.

2726. Haspadàrka maŭczŷć ale szŷjku [szŷju] tanczŷć.— W.
{Milczy ale cięży na karku (na szyi, która pod ciężarem chudnie, czyli wycieńcza się); „tanczyć" (od cienki)— szczupleje}.
u: Nm. 14008.

2727. Haspadàrka świet kòrmić.— N.
Id. ob. Haspadàr.

2728. J$_{u}$on swajù haspadàrku ŭtapìŭ ŭ h$_{u}$orli.— W.
{Przepił}.

2729. Ŭ haspadàrcy ŭsiò znadòbicsa.— W.
u: Nm. 10110.

Haspadaryć

2730. Haspadàryć, jak świnià ŭ waharòdzi.—N.
Db. 197.

Haspadỳnia

2731. B$_{u}$oh daŭ haspadỳniu, jak murà-szaczku.— W.
Skrzętną, pracowitą.

2732. Dzie haspadỳniaŭ mn$_{u}$oho, tam ładù màło.— W.
p: B. 47, 3.

2733. Haspadỳnia tużyła, szto wielìka drużyna; haspadàr tamù rad, szto pasièli ŭsiè ŭ rad.— W.

2734. Haspadỳnia złàja, jenà ŭsio znàjä.— Sł.
Od Misiewiczowej.

2735. I świnià haspadỳnia, kièdy mukì p$_{u}$òŭna skrỳnia.— Sk.
Wsł. IV, 1, 8.

2736. Jak mukì skrỳnia, to i k$_{u}$òszka haspadỳnia.— W.
Id. ob. Kaciarỳna.
Db. 313; u: Czb. 243; Nm. 1404. p: A. 154, 15; B. 47, 2.

2737. Nàsza haspadỳńka da tańca màje n$_{u}$òhi, a ŭ jejè pa łàwach wiedùcsa stanòhi.— W.

2738. Nie bàczyła haspadỳnia, szto sùczka siem l$_{y}$et byz chwastà.— W. Sk.

2739. Ni żart jakàja haspadỳnia: jak chl$_{y}$eb spieczè, praz skarỳnku miakìś cieczè.— Sł.

2740. Skupàja haspadỳnia i z haŭnà plèŭku dzierè.— W.
Db. 600.

2741. Szto z jejè za haspadỳnia, kalì jenà sràki nie padỳmie.— W.
O kobiecie opasłej, leniwej, ociężałej.

Haspadỳńka ob. p. w. Haspadỳnia.

Haścìna

2742. Ŭ haścìnie d$_{u}$obro, a ŭ dòmu (jeszczè) lepièj.— W.
Kr. 287; Cz. 119. p: A. 83, 101.

Haścìnläc

2743. Dla pròstai dar$_{u}$òżki krywòho haścìńca nie minàj.— Sk.

2744. Na bìtom haścìńcy trawà ni raścìè.— W.
Nsb. 89. p: A. 107, 18 i 155, 3.

2745. Zàjaczy haścìniec.— W.
Id. ob. Tor.
Okruchy z pustej zobki, któremi kobiety, powracające z pola, częstują dzieci na spotkanie wybiegające.

Hawièczka

2746. Adnà dryślìwa [parszỳwa] hawièczka ŭsio stàdo zapahànić.— W.
u: Czb. 238; Nm. 5987. p: A. 366, 4. r: D. I, 197. c: H. 4252.
... zadrỳstana hawièczka [h$_{u}$òŭca] ŭsiò stàdo abasràła.— W.
Nsb. 119; Rm. 442.

2747. Awièczku stryhùć, a baràn dryżỳć.— Wl.
Cz. 2.

2748. Dzie hawiècza łàtka (kożuch) to jak r$_{u}$òdna màtka.— W.

2749. Hòłai h$_{u}$oŭcy ni astrỳżesz.—W.
r: D. 442.

2750. Jak hawièczki stryhùć, to baràn trasiècsa.— N.
Db. 255; Nsb. 117.

2751. Pastùch hawièczki szto dzień liczyć, a takì w$_{u}$oŭk bierè.—W.
Odm. p. w. Pastùch.

Haŭnò

2752. Haŭnà szachrànam (szafran) ni zakàdzisz.— G.

2753. Haŭnò na tr$_{y}$èscy.— Sk.
Figa malowana.

2754. Haŭnò ŭ czèrepi.— W.
Nsb. 61.

2755. Haŭnò ŭsiò pieremahłò.— W.

2756. Jak haŭnòm pa zubàch.— Sł.
Wstydu, urazy doznać samemu lub kogoś narazić.

2757. My z taboju, jak rŷba z wadòju; rŷba na dno, a my ŭ haŭnò.— W.
Nsb. 81. u: Nm. 9526.

2758. Ni zaczapàj [ni rusz] haŭnà, nichàj ni śmierdzić [to nie bùdzie śmierdzieć]. — W.
Nsb. 109. u: Nm. 32, 88. p: B. 79, 2.

2759. O tŷle tahò! wielìkajo humnò, razŷdziecsa haŭnò.— Sł.
Tak się odzywają stając niby w obronie tego, kto się w kompanji nieprzyzwoitym okazał.

2760. Pierabŷła $l_y$èto haràczo, pierabùdu i haŭnò sabàczo.— G.
Id. ob. Życio.

2761. Szapù—szapù szàpaczku, staìć haŭno ŭ czaràpoczku.— Sk.
Nsb. 186.

2762. Z haŭnà plèŭki nie zdzierèsz.-Sk.
Db. 600.

2763. Złùpić skùrku i z haŭnà.— Wb.
Tak się wyrażają o skąpcu.

Haŭrùs

2764. Haŭrùsno, zaŭsiùdy hnùsno.— Sc.
{Spółka, mająca najczęściej charakter tymczasowy}.

Haŭrŷło

2765. Ahlèdziaŭsia Haŭrŷło jak p_uoŭ [pałòwa] sràki zhar$_y$èła [adhar$_y$èła]. — W. Sk.

2766. Haŭrŷło z Pòłacka.— W. Sk.
Cz. 72; Nsb. 101. p: A. 171, 1.

2767. Ni adzin Haŭrŷło ŭ Pòłacku.—W.
Db. 458. p: A. 171, 2.

Hawarŷć

2768. Ab hetàm mn$_u$òho hawarŷć ale màło słùchać.— W.
Nie warto gadania.

2769. Chto mn$_u$oho hawòryć, toj dahawòrycsa da lichòho kancà.— W.
p: A. 319, 5 i 130, 38.

2770. Chto mn$_u$òho hawòryć, toj màło ròbić. — W.
p: A. 130, 36. r: D. II, 177.

2771. Ci jemù hawarŷ, ci haròch na ścièn u kìdaj, to ŭsiò r$_u$oŭnò.— wb.
u: Nm. 3937.

2772. Da jehò hawarŷ, jak da ścièny.— W.
p: A. 691, 79.

2773. D$_u$obro jemù hawarŷć.— W.
p: A. 130, 45.

2774. Hawarècie da pakàzywajcie jeszczè, da pamàzywajcie i ablìzywajcie.— W.
Do tych, którym od miski ciężko się poruszyć, pomimo iż robota pilna na nich czeka.

2775. Hawarŷ, ci nie hawarŷ — da jehò tak prystajè, jak haròch da ścieny.— G.
Nsb. 72.

2776. Hawarŷć z im, bòczku bòbu zjeŭszy.— W.
Id. ob. Zhawarŷcsa.
Trudno się z nim rozmówić — trzeba niemałej cierpliwości.

2777. Hawarŷ da jehò, jak da ścieny.–W.
A. 192, 14.

2778. Hawarŷli dòkała, zahlanicie [zahlańmo] ŭ sierèdzinu.— W.
Dość lekkiego traktowania, zajrzyjmy w głąb rzeczy.

2779. Hawarŷli za òczy — hawarŷcie ŭ òczy.— W.

2780. Hawarŷła za òczy, to skażù i ŭ òczy.— W.

2781. Hawarŷ pa biełamu, a łamì pa c$_y$èłamu.— Sł.
Gadaj tak, a postępuj naopak.

2782. Hawarŷ ty z czòrtam pàciery.–W.
Nie dogadać się z nim.

2783. Hawarŷŭby ale r$_u$ot zamàzany.–W.
Id. ob. Skazàć.
Nsb. 25.

2784. Hawarŷŭby ale udawìŭsie.— wb.
Nie mogę powiedzieć.
Nsb. 25.

2785. Hawarŷ zdar$_u$òŭ.— W.
u: Nm. 13010.

2786. Hawarỳ z im (z kimkolwiek), jak z dùrniam.— Sk.

2787. Hawòrać, jak ŭ bùbien bjuć [hawarỳli, jak ŭ bùbien bìli].— W.

2788. Hawòryć abỳ hawarỳć.— W.
Przelewać z pustego w próżne.
p: A. 129, 6. c: H. 4007.

2789. Hawòryć, jak blòkatu najèŭszysie.— W.
u: Nm. 12, 957. p: A. 41.

2790. Hawòryć, jak bòbu abjèŭszysie -W.
Db. 202.

2791. Hawòryć, jak lìstam ścièle.— W.
Db. 203.

2792. Hawòryć, jak łapàtaju ŭ hałuòŭ kładziè.— W.
p: A. 210, 3.

2793. Hawòryć, jak pjàny płuot haròdzić.— W.
Jeżeli ktoś mówi bez ładu i składu.

2794. Hawòryć, jak saławièj z zieziùlaju.— W.
Id. ob. Szczabietàć.

2795. Hawòryć, jak ŭ kij pièrdzić.—W.
Gdy się ktoś nieprzyzwoicie lub niedorzecznie wyraża.

2796. Hawòryć, jak z ksiònżki [z piśmà] bierè.— W. Sk.
Mówi gładko—dobrze.
Db. 203. u: Nm. 12904. p: A. 129, 13.

2797. Hawòryć na wiècier [wièj wiecier].— W.
c: H. 5040.

2798. Hawòryć na zwiej — wiècier.—W.
Gada, aby gadać.
u: Nm. 6942. r: D. I, 605.

2799. Hawòryć ni ŭ piać, ni ŭ dzièwiać.— W.
A. 696, 16.

2800. Hawòryć, sam ni wièdaje szto.–W.
A. 129, 7.

2801. Hawòryć, szto ślìna da hùby pryniesìè.— W.
u: Nm. 12999. p: A. 129, 9; 207, 3 i 320, 38.

2802. Hawòrysz, da nièczaho słùchać.-W.
u: Nm. 13005—6.

2803. Hawòrysz preszłaròczny śnieh.–W.

2804. Inàczej hawòryć, a inàczej ròbić.— W.
A. 319, 8.

2805. Jak lùdzi szto pacznùć hawarỳć, to czàsam wỳhawarać.— W.
p: A. 320, 70.

2806. Jemù hawarỳć, ci haruòch na ścienu kìdać.— W.
u: Nm. 12952.

2807. Juon hawòryć i wỳhawarycsa.–W.

2808. Kab mièŭ jazỳk, to hawarỳŭby.–W.
{Przysłowie pochodzi od anegdotki o cyganie, wychwalającym swego konia, który miał być tak rozumnym, że „mówiłby, gdyby miał język"}.

2809. Kàżan na swajù rukù hawòryć.-wb.
Id. ob. Ciahnùć.
p: A. 671, 18.

2810. Màło szto hawòrać.— W.
r: D. II, 232.

2811. Miensz hawarỳ, a buolsz rabì.—W.
u: Nm. 12876.

2812. Mnuòho hawarỳć, da nièczaho słùchać [ale słùchać màło].— W.
u: Nm. 5321 i 13108.

2813. Na źwiej [wiej] wiècier hawòrysz.— W.
p: A. 320, 59.

2814. Nichàj hawòrać, nuoh i ruk ni adhawòrać.— W.
Nsb. 115.

2815. Nichàj zdaruòŭ hawòryć.— W.

2816. Ni dàrmo lùdzi hawòrać.— W.
p: A. 130, 47.

2817. Ni wàrto hawarỳć.— W.
p: B. 96, 27.

2818. Ot i hawarỳ z czòrtam pàciery.-W.
Nie dogadać się z nim. Nie można się porozumieć. „Czort swajò, puop swajò".

2819. Szto chòczecie hawàrecie (sic), ale dàjcie szto màjecie.— W.

2820. Szto hawòrać, to takì wỳhawarać.–wb.
u: Nm. 7810.

2821. Szto inàkszaho hawòryć, a szto inàkszaho ròbić.— W.
p: A. 86; B. 40, 1.

2822. Szto ja mièła z tabòju hawaryć, to lʸepièj bòbu najèśćisia.—W.
W kłótni zwykle tak mówią.

2823. Szto to hawaryć, szto ni màje być.— W.

2824. Waryła, nie waryła, aby dᵘòbro hawaryła.— W.
R. 246.

2825. Z im hawaryć, ci z wadòju bićsie, to ŭsiò rᵘòŭno.— W.
p: A. 130, 55.

2826. Z im hawaryì haràczy kàmień za pàzuchaju dzierży.— W.
u: Nm. 1211.

2827. Z tabòju hawaryć annò bòbu najèŭszysie [haròchu najeŭszysie].—W.
u: Nm. 12953.

2828. Z tabòju hawaryć ŭsio rᵘòŭno, jak z pieskù pùhu krucìć.— W.

Hawiòs [Haŭjòs]

2829. Haŭjòs, jak ścienà.— W.
u: Nm. 10160.

2830. Hawiòs ŭ sràcy kazyczä (laskocze).— W.
p: Gl. Wsl. X, 661.

Hawòrano

2831. Mnᵘòho hawòrano, da màło skàzano.— W.
r: D. I, 518.

Hec

2832. Ni z siòho, ni z tòho hec adnò na druhòho.— W.
Id. ob. Skìk.

Hètaki

2833. Ci wy ni bàczyli dzie hètakaho?-W.
Obj. *L. B. 3, 486.*

Hèto

2834. Hèto za tòje.— W.
To za to.
p: A. 561, 4.

Hlädzièć

2835. Chto na czᵘom siedzìć, toj tahò hledzìć.— W.
Nsb. 177.

2836. Hlädzi tahò, z czahò chlʸeb jesi.— W.
{Pilnuj swego nosa}.
Nsb. 24.

2837. Hlädzìć da niczòho ni bàczyć.–W.
p: A. 695, 54.

2838. Hlädzìć, jak baràn.— W.

2839. Hlädzìć, jak czort na papà.— W.
u: Nm. 6336.

2840. Hlädzìć, jak durnỳ baràn na wòdu.— W.
p: A. 328, 27.

2841. Hlädzìć, jak jàszczeryca na jàjca.— W.

2842. Hlädzić, jak mỳła zjèŭszy.—W.
Zawstydzony.
Ob. id. Pajcì.
Nsb. 24.

2843. Hlädzìć, jak sabàka na wỳsieŭki.— W.
u: Nm. 3399.

2844, Hlädzìć, jak waròna, a chìtry jak czort.— W.

2845. Hlädzìć, jak wᵘoŭk na kòzu [na hawièczki].— G. W.
Nsb. 24.

2846. Hlädzìć z pad łòba jak wᵘoŭk.–W.
p: A. 383, 46.

2847. I krywỳm òkam ni hlädzìć.— W.
u: Nm. 3316.

2848. Jak na waròna hladziàć.— W.

2849. Jᵘon praz czużỳje òczy na świet hlädzìć.— W.
r: D. II, 132.

2850. Nichàj kàżan sam siebiè hlädzìć — W.
p: A. 382, 7.

2851. Nimà na szto hlädzièć.— W.

2852. Praz szpàry hlädzièć.— W.
p: A. 383, 51.

2853. Stᵘoj, hlädzi, pluń da pajdzì.—Sł.
Niby w zadziwieniu, a właściwie kpiąc np. „Ato paŭbiràlisie — tᵘolka stᵘoj" i t. d.

{Na Polesiu mówią: „Tak charaszè szto choć stoj da hladzì, choć pluń da idzi".
Szlachta w takich razach (o kimś) mówi: „Taka albo taki ładny, że choć w ramki oprawić i na śmietnik wyrzucić"}.

Hlànuć

2854. Dzie hlànie, tam hrànie.— W.
{Gdzie zajrzy tam się rzuca lub uderzy}.

2855. Szto hlànie, to hrànie [szto hlànuŭ, to branuŭ].— W.
Nsb. 188. u: Nm. 3463.

Hlìna

2856. Chto siedzìć na hlìnie, toj nìgdy nie zhìnie, a chto na pieskù toj jeść chl$_{y}$eb pa małòm kuskù [toj siedzìć bez kwaskù].— W.
Nsb. 19. A. 137, 1.

Hłàdki

2857. Hłàdka, jak ałàdka [hałka]. — Sł.
Db. V, 223.

2858. Hłàdka, jak kàdka.— W.

2859. Hłàdzieńki, jak jàbłyczko. — W.

Hłàdzić

2860. Hłàdzić da na pròciŭ szèrści.—W.
r: D. II, 193.

2861. I hłàdzić i dzierè.— W.
p: A. 138, 2.

2862. Ni hładź i ni dzierỳ [ni kusàj].—W.
p: B. 42, 3.

2863. Raz hłàdzić, druhì raz dzierè [kusàje].— W.
p: B. 42, 5.

Hłàdzieńki ob. p. w. Hłàdki.

Hłàmnuć

2864. Hłàmnuŭ, jak sabàka mùchu. — W.
Id. ob. Pałknùć.
p. A. 697, 3.

Hłuchì

2865. Hłuchì, jak pień.— W.
u: Nm. 6230. p: A. 144, 6.

2866. Hłuchòmu durnòje zdajècsa.— W.

2867. Hłuchòmu światàja pàmiać.— W.
Nsb. 24.

2868. Hłuchòmu wièczna ja pàmiać.—W.
Id. ob. Durnỳ. Ślepỳ.
r: D. 1, 573.

2869. Mùsi ty hłuchì na adnò ùcho.—W.
Nsb. 24.

2870. Ni kàżan hłuchì czùje.—W.
Nsb. 24.

2871. Ni kàżdy hłuchì nie czùje, nie kàżdy ślepỳ nie bàczyć.— W.

2872. Nie ŭsie hłuchìje czùjuć.— W.
Rm. 89.

2873. Zawiedzìsie z hłuchìm, to j$_{u}$on ciebiè abùcham.— Sk.

Hłybinà

2874. Takàja hłybinà, szto wierabjù pa kalèna.— W.
u: Nm. 14048.

Hnać

2875. Z jehò, jak z dùdki żeniè.—W.
Biegunka silna.

Hnić

2876. Ni żywiè da hnijè.— W.
Nsb. 97.

Hnìda

2877. Dakùczliŭszyje hnìdy za w$_{u}$oszy.— W.
p: A. 148, 1.

2878. Jèli, jèli w$_{u}$òszy daj naczalì hnìdy.— W.
Coraz gorzej.
Nsb. 191.

Hnièdy

2879. Hnièdzieńki, jak w$_{u}$òlik.— W.
Mówią o chlebie rumianym.

Hnièŭ

2880. L$_{y}$èpszy pièrszy hnièŭ, jak rèszni.— Sk.
Sz. 78.

2881. Na hnieŭ niemà lekàrstwa.—W.
u: Nm. 3353.

2882. Na tw$_{u}$òj hnièŭ ni haròdżany chl$_{y}$eŭ.— W.
Nsb. 84; T. 427. u: Nm. 3480. p: A. 148, 23.

2883. Ni hnièwu, ni łàski.— W.

Hhnièwaćsia

2884. Jak zahnièwajecsa na kahò, to da pièczenioŭ dojdzie.— W.

Hnoj

2885. Dzie hn$_u$oj, tam ł$_u$oj.– Sk.
Kali jest hn$_u$oj, to budzie i ł$_u$oj.-N. *Db. 302.*
{Wynikiem zjedzenia większej lub mniejszej ilości paszy jest nietylko gnój ale i łój na bydle}.

2886. Ni szkadùj hnòju, to mieć miesz żyto jak ŭ hajù.— W.
Nsb. 132.

Hnùcsa

2887. Hnìsia nie hnìsia, a kalà kiszeni [maszònki] paszewielìsìa [pawiarnìsia].— W.
Na nic jedwabne słówka, gdzie w robocie gotówka.

2888. Tryèba tak hnùcsa, jak apranùcsa.— N.
{Leżąc, trzeba się tak skurczyć, żeby za krótkie nakrycie wystarczyło}.
Db. 67.

Hoc

2889. Bàczysz, kryczỳsz h$_u$oc! uże paczùŭ ŭ sràcy m$_u$oc.— W.
Do nędzarza, gdy odjadłszy się pokazuje swe ale. „Już ci odległo od kupra".

Hòcki

2890. Ŭczòra hòcki, dzìsiaj hòcki, bùdziesz chadzìć byz saròczki. — W.
Id. ob. Huli.
p: A. 173, 1.

H$_u$od d. c. p. w. Rok

2891. Hadỳ ŭ radỳ.— W. Sk.
{Niekiedy, bardzo rzadko}.
Cz. 118, 12; Nsb. 25 .r: D. II, 38.

Hòdno

2892. Jak nam nie hòdno, to druhòmu zhòdno.— W.

Hòleno

2893. Ni hòleno da strỳżano.— W. Sk.
Db. 441.

2894. Tut hòleno, ale mùdro.— W.

Hòład

2895. Biedà! choć zùby na palìcy kładzì [na palìcu załażỳ].— Sk.

2896. Hòład i łhar i złòdziäj.—W.
Nsb. 26.

2897. Hòład i łże i kràdzie.— W.
u: Nm. 12100.

2898. Hòład ni ciòtka, zjeść szto papàło [zjesì szto nàjdziecsa]. — W. Sł.
Nsb. 26; Rm. 96. u: Nm. 12111. p: A. 143, 13.

2899. L$_y$epszy d$_u$oŭhi hòład jak karòtki.— W.

2900. Z hòładu kiszkà ŭ kiszkù l$_y$èzła.— W.

Hòłas

2901. Hałasòk, jak ŭ tahò sałaŭjà szto za haròju kabỳłu dùszyć.— W.
{Wilk}.
p: A. 677, 8.

2902. Hòłas ŭ hòłas, wòłas ŭ wòłas.—L.
Wielkie podobieństwo tak między ludźmi, jak i bydłem.

H$_u$òłka (igła)

2903. H$_u$òłkaju nimà dzie tknùć [h$_u$ołki nimà dzie watknùć].— W.
Ścisk, tłok.
p: B. 160.

2904. Jak z h$_u$òłki zniàty.— W.
Nowy, świeży.
p: B. 54. r: D. II, 84.

2905. Z h$_u$ołki krawièc żywiè.— W.
A. 175, 2.

Hòło

2906. Choć hòło da wiesiòło.— Sk.

2907. Czym halèj, tym wiesielèj. – W.
Nsb. 182.

Hòłub

2908. Piecz$_u$ònyje hałubỳ ni ŭleciać sami da hubỳ.— wb.
u: Nm. 7185.

Hòły

2909. Choć hòły da wiesiòły.— W.
Db. 82; Nsb. 173. u: Nm. 1471. p: A. 151, 1 i 678, 1.

2910. Chòdziać hòłyje, pùpje pawystaŭlàŭszy.— Sk.

2911. Hòleńki wuoch, a za nim Buoh.–L. *Nsl. 67.*

2912. Hòły hòścier i Bòhu pracìwien.-Wl. {Nędzarz hardy Bogu niemiły}.

2913. Hòły jak bìcz, hòstry jak miecz.– Sk. W.
Cz. 36; *Nsb. 26*; *Nsl. 67*; *Sz. 34. u*: *Nm. 1525. p*: *A. 154, 5 i 4.*

2914. Hòły, jak bizùn.— W.
Rm. 97. u: *Nm. 1524. p*: *A. 152, 6.*

2915. Hòły, jak Buoh jehò stwarỳŭ.–W.

2916. Hòły, jak bùbien.— W.
u: *Nm. 1523. p*: *A. 151, 3.*

2917. Hòły, jak kałuòk.— W.

2918. Hòły, jak màci radzìła.—W.
u: *Nm. 11235.*

2919. Hòły, jak pień.— W.
u: *Nm. 1514.*

2920. Hòły razbòju nie baìcsa.-W. Sk. Wb.
Cz. 37; *Db. 224*; *Nsb. 26*; *Orz. 78*; *T. 422. u*: *Czb. 242*; *Nm. 1477. p*: *A. 151, 17 i 327, 6. r*: *D. I, 82 i 178.*
Id. ob. Rybàk.

2921. Hòły skàczä, bòsy płàczä [hòły płàczä—bòsy skaczä].— W.

2922. Hòły, ŭbiràjsia.— N.
Ubieraj się.

2923. Hòły ŭ hòłaho pależàć pròsicsa.– Sk. W.
W ten ironiczny sposób odzywają się gdy ubogi nędzarz zamyśla z takąż osobą wejść w związki małżeńskie.
Db. 226.

2924. Jak i na panuòŭ rabìli, to hòły nie chadzìli.— W.

2925. Nasmiejàŭsia hòły z pleszỳwaho.– Sc.

2926. Trùdno szto ŭziàć z hòłaho.— W.
p: *A. 569, 27.*

2927. Uciekàj hòły, bo abdzierùć. — Sł. Sk. W.
Db. 678; *Nsb. 170*; *Orz. 79. u*: *Czb. 233*; *Nm. 11237. p*: *A. 152, 24.*

2928. Z hòłaho niczòho ni wuòźmiesz.–W.
r: *D. 1, 82.*

Hòrad

2929. Szto hòrad, to naròŭ, a szto staranà, to ìnsza nawinà.— Sc.

Huorb

2930. Swahò harbà nichto ni bàczyć.—W.
p: *A. 131.*

Huòrdy

2931. Chto huòrdy, tamù chlyeb ćwiòrdy.— W.
p: *B. 41.*

2932. Saròczki ni màje na chrybcìè, a bacz jakì huòrdy.— W. Sł.
Id. ob. Chrant.
u: *Nm. 2535.*

Huòrki

2933. Huòrki, jak pałỳn.— W.
p: *A. 153, 3. r*: *D. II, 411.*

2934. Ni bùdź huòrki ni sałòdki: huòrkaho praplujùć, sałòdkaho pralìżuć.— W.
Nsb. 93. p: *A. 153, 5*; *Gl. Wsl. X, 355. r*: *D. I, 128.*

Huòrko

2935. Huòrko, jak pałỳn.— W.
u: *Nm. 12404.*

Huòrło

2936. Adczynìła huòrło, jak waròta ŭ zajèzdnoj karczmiè.— W.
p: *A. 135, 45.*

2937. Huòrło sabiè zatknì.— W.
Wymawia ktoś, że pomógł, obdarzył.

2938. Huòrło szyròko, da kiszkà tuònka. — W.
Je tylko oczyma.
Rm. 106.

2939. Jakbỳ na jehò huòrło nuoż hastrỳli [hòstrać].— W.

2940. Kòłam ŭ huòrło ni ŭlèziesz. — W.
Mówią o upartym.
Nsb. 157.

2941. Màje [ŭ jehò] nuoż na huòrli.—W.
p: *B. 41, 4.*

2942. Razdziàwiŭ huòrło, jak waròta.–W.
p: *B. 42, 21.*

2943. Razdziàwiŭ huòrło kalì chlyèŭ.—W.

2944. Tryèba hu̯òrło pramaczyć.— W.
u: Nm. 11, 519.

2945. Wu̯oŭk hu̯òrło zasràŭ.— W.
Ochrypł.

2946. Zatknì jemù hu̯òrło.— W.
Nsb. 127.
D. c. ob. Gàrło.

Hu̯òrnica

2947. Nàsza hu̯òrnica z Bòham ni spòrycsa; jak na dwarè, tak ì ŭ ju̯oj.– W.
{Wrażliwa na zmiany atmosferyczne}.
u: Nm. 10280.

Hu̯òro

2948. Adchilìłosia hu̯òro, to biedà spatkàła.— W.
Nsb. 170.

2949. Chto chòczä hu̯òra zażyć, niechàj idzie da papà służyć.—W.

2950. Hu̯òro harawàć, to ni mied u̯ok lizàć.— W.
Rm. 90.

2951. Hu̯òro nàŭczyć hlädzieć ŭ hu̯òru.-W.
Bieda nauczy pamiętać o Bogu.

2952. Pieracièrpisz hu̯òro — dabrà dażdżèsz.— W.
u: Nm. 2402.

2953. Z hu̯òra daròzkaszy chùtko prywykniesz, ale z ròzkaszy da hu̯òra to trùdno prywyknùć.— W.

Hòstry

2954. Hòstry, jak brytwa.—W.
u: Nm. 3348 i 1519. p: A. 694, 4.

2955. Hòstry, jak kasà.—W.

2956. Hòstry, jak miècz, hòły, jak bicz.-W.
p: A. 365, 2.

2957. Hòstry, jak pałàsz.—W.

2958. Ot nu̯oż hòstry: choć hòłaju dùpaju do òdpustu jedź.— W.

Hość

2959. Bùdziem ŭ haściàch, to ŭ was, to ŭ ciebiè.—W.
A u nas nigdy.
u: Nm. 11819.

2960. Choć ja ni bahàt, a z haścièj rad.—W.
r: D. II, 363.

2961. Czym hość radczèjszy, tym milèjszy.— W.
p: A. 678, 69.

2962. Daj Bòżä hòścia, dyk i my pażywimsie.— Sk.
Cz. 98.

2963. Daj Bòżä hòścia, to i my czàrku hary èłki pakasztùjem.— W.
Nsb. 31.

2964. Darahìje hòścikì, da nièczym pryjmàć.— W.
u: Nm. 11867.

2965. Daŭ Bu̯oh hòści, haspadàr pażywiŭsia.— N.
Db. 161.

2966. Hość ławy ni prasièdzić.— W.
{To znaczy, że gość jako taki dziury w ławie nie wysiedzi}.
u: Nm. 11939.

2967. Hość màło [ryèdko] bywàje da mnu̯oho bàczyć [widàje]. – W.
T. 420; Nsb. 28. p: A. 156, 65 i 678, 33. r: D. II, 59, 374 i 1, 629.

2968. Hość, nie dmìsie, jesz szto ŭ mìsie.— N.
Db. 231.

2969. Hość niewòlnik, szto dajùć mùsić jèści.— W.
Nsb. 29. u: Czb. 243; Nm. 11943. r: D. II, 366.

2970. Hość, pièrszaho dnia zòłatam, a druhòho srèbram, a trèciaho miedź i da dòmu jedź.— Sk. W.
Db. 232; Nsb. 28. u: Czb. 243; Nm. 11636 i 11923. p: A. 155, 26.

2971. Hość ŭ du̯om, Bu̯oh ŭ du̯om.— W.
Szlacheckie.
Cz. 38.

2972. Jak Bu̯oh hòścia pryniesiè i ja hary èłki wypju.— W.

2973. Jakì hość, takàja jemù i cześć.– W.
p: A. 156, 38.

2974. Mìłaho hòścia czastùjuć, lètam miòdam, a zimòju małaku̯òm.— W.
Nsb. 75; Rm. 625. u: Nm. 11802. r: D. II, 409 i 544.

2975. Na prôszanaho hòścia mn$_u$òho tr$_y$èba.— W. Sc.
Nsł. 153; Nsb. 87. u: Czb. 243; Nm. 11922. p: A. 155, 5.

2976. Nielùbamu hòściu ł$_u$òżki nimà.–W.

2977. Niemiłaho hòścia i pirahì niä miły.— N.
Db. 446.

2978. Nieprôszanaho hòścia za par$_u$òh wywòdziać.— Sc.

2979. Nieprôszanamu hòściu ł$_u$òżki n i e t.- W.

2980. Ni ŭ czas ni ŭ raz hòści.— W.

2981. Paślèdniamu hòściu ł$_u$òżkà ŭ kaczerhièszniku.— W.
{W kątku przy piecu, gdzie stoją kociuby, widły do wyciągania garnków z pieca i inne; miejsce to dla łyżki nieodpowiednie, gdyż leżałaby tam ze śmieciem, zagrzebanem tymczasowo}.

2982. Prỳniesì Bożä hòścia to i my hary$_y$èłki wỳpjem.— W.
u: Nm. 11805.

2983. Prysz$_u$oŭ hość da na hòłuju k$_u$ość.— W.
Dosłownie, lub w razie zawodu czy spóźnienia się.
u: Nm. 11868.

2984. Ŭ haściach d$_u$òbro, a ŭ dòmu jeszczè l$_y$epsz.— W.
u: Czb. 243.

2985. Wy hòściki jeszczè, a wy dziètki nùciä.— W.
Nsb. 28. u: Nm. 11980.

2986. Żeb daŭ B$_u$oh hòścia, t$_u$ob i my pażywìlisie.— Sk.

Hòścik ob. p. w. Hość.

H$_u$òżo

2987. Daj Bòżä kab było h$_u$òżo.— W.
r: D. 1, 28.

2988. Na tabiè Bòże, szto mnie nie h$_u$òże.— Sł.
Orz. 62.

Hràbar

2989. Dzie hrabarỳ kapàli, tam (i) hròszy prapàli.— W.
{Kuba zrobi, Kuba zje}.
Nsb. 2; T. 434. u: Nm. 11714.

Hrabcìsa

2990. Hrabièesa, jàk kùryca.— W.
Id. ob. Kòszkacsa.
p: A. 164, 1.

Hràbli

2991. Kàżny hràbli da siebiè h$_u$òrnuć.— W.
r: D. II, 114.

2992. Nimà tych hrabièl szto ad siebiè hrebùć.— W.
p: A. 678, 3 i 157, 3; Gl. Wsł. X, 355.

2993. Ŭsiàkije hràbli da siebiè hrebùć.— W.
Nsb. 18 i 121.

Hràć

2994. Abò hraj, abò hròszy addàj.—W.
Nsb. 2. u: Czb. 268; Nm. 2719. p: A. 158, 2 i 679, 2; Bar. 237.

2995. Hraŭ, pakùl dahràŭsie.— W.
Nsb. 54.

2996. Jak hràjuć, tak skakàjuć.—W.
Id. ob. Znać.

2997. Jak ty hràjesz, tak ja skaczù.–W.
u: Nm. 5876.

2998. Jemù ŭ t$_u$òje i hraj.— W.

2999. Tak hràjesz, jak sam znàjesz, a ja tak skaczù, jak samà c h a c z ù.— W.
Ty ... sam c h a c z ù.— W.

Hramàda

3000. Hramàda wielìki czaławièk.—W.
u: Nm. 10736. p: A. 679, 8.

3001. Kałà hramàdy adnamù pażywìcsa m$_u$òżna.— W.

3002. Ŭ hramàdzie i raj i mùka.— Sc.

Hramnìca p. w. Hramnìcy

3003. Jak na Hramnìcy pièwień napjècsa wadzìcy i t. d.— W.
{Uwaga: drugiej części przysłowia niema. Na Polesiu to przysłowie całkowicie brzmi: kalì na Strèczeńnie (2 lut. św. Mat. Bos) pièwień pad strechòju napjècsa wadỳ, to na Jùrja (23 kw. św. Jerzego) woł najèscsa trawỳ}.
Db. 316. u: Czb. 244; Nm. 443.

3004. Na Hramnìcy idziè żywinà da raźnìcy.— W.

3005. Na Hramnìcy zimỳ paławìca [paławìna zimỳ].— W. Sk.
Cz. 116; Db. 233; Nsb. 29; T. 437. p: A. 160, 8.

Hräszỳć

3006. Chto zahräszỳŭ, a chto pakutùje.— W.
Nsb. 177.

3007. Chto zahräszyŭ, niechàj pakutùje.— W. Sł.
Id. ob. Hryech.
Nsb. 177. p: B. 52, 8.

3008. I żàrtam czaławièk muożä zahreszỳć.— W.
p: B. 52, 5.

3009. Jak zahreszỳŭ, tak tryèba pakutawàć.— W.

Hrazà

3010. Hrazà ŭ lyes nie idziè.- W. Sł. Sk.
Gdy kara lub napomnienie pożądany skutek odniesie. Odp. znana: „Nauka w las nie poszła".
Nsb. 29; Nsl. 122; Orz. 140; T. 414. u: Nm. 6023. p: A. 162, 2.

Hraź

3011. Staplàŭ [zmieszàŭ] z hraziòju, z bałòtam.— W.
p: A. 25.

3012. Swajù hraź ŭ dòma apałòkwaj.—W.
{Brudna bielizna pierze się w domu}.
p: B. 13, 1.

3013. Z hràziu zmieszàŭ.— W.
Rm. 202. u: Nm. 4959 i 4187.

Hrèbiäń

3014. Jenỳ adnỳm hrèbieniam paczesàlisie.—W.
W jedną dudkę grają.

Hrèbla

3015. Choć hrèblu hacì! — W.
Dzièwak szmàt byłò, choć j. w.
u: Nm. 7665.

Hryech

3016. Ad Bòha hryech, ad ludzièj śmiech.— N.

1. I . . . i . . . — W.
2. . . . miłaho hryech, ad . . . — Sł.
wb: Nsb. 56; T. 424. u: Czb. 235; Nm. 9827. p: A. 165. 36 Mierzej. r: D. I, 268.

3017. Adzìn hryech: choć raz bàćka ŭ łuob, choć dwa.— W.
u: Nm. 8019.

3018. Chacièŭby ŭ raj da hrächì ni puskàjuć.— W.
Nsb. 143.

3019. Ci hryech, ci dwa — nichàj bùdzie.— W.
u: Nm. 118.

3020. Czyj hryech nichàj tahò bùdzie i pakùta.— W.
Id. ob. Zahräszỳć.
Nsb. 177 i 183.

3021. Dzie hryech tam i pakùta. —W. Sk.
Db. 209; Nsb. 1 i 121. u: Czb. 283; Nm. 114 i 7072. p: A. 164, 1 i 165, 3.

3022. Hryech duszù mùczyć, ale pacièra ùczyć.— N.
Db. 234.

3023. Hryech hryechà ŭ pièkło papichàje.— W.
p: A. 165, 22.

3024. Hryechà łyczkam ni zwiazàć, pad łàŭku ni pałażỳć [ni schawàć]. — W.
u: Nm. 101.

3025. Hryech nie biedà, ale mòŭka nie charaszà.— N.
Obmowa.
Db. 235.

3026. Hryechì z kahò znimàć.—W.
Obmawiać.
p: B. 50, 15.

3027. Jak hryech na duszỳ.—W.
u: Nm. 2798.

3028. Na hryech miechà n i e t.—G.
{Jest to odpowiedź na przysłowie: „Hrech ŭ miech, a spàsieńnie (zbawienie) ŭ tòrbu"}.

3029. Niechàj Buoh prỳmie hrächì nàszy za żàrty.— W.
u: Nm. 148.

3030. Nichtò ni byz hrächù. – W.
u: Nm. 98.

3031. Ni tr$_y$èba ludzièj da hrächù dawòdzić.— W.

3032. Ŭsie my hr$_y$èsznye lùdzi.— W.
p: A. 84, 134.

3033. Ŭsio pieraminiecsa, a hr$_y$ech astaniècsa [hrächì astanùcsa].— W.
u: Czb. 244; Nm. 103.

3034. To ni hr$_y$ech szto ŭ hùbu, ale hr$_y$ech szto z hùby.—W.
B. 42, 14. u: Czb. 244. p: A. 134, 4.

Hrèczka

3035. Nichàj sìak, nichàj bùdzie z hrèczki mak.— W.
p: A. 485, 12.

3036. Ni uważaj na urażàj, a hrèczku siej.— W.
Id. ob. Żyto.
Db. 488.

Hr$_y$eć

3037. Mnie hèto ni hr$_y$èje.— W.
p: A. 636.

3038. Ni hr$_y$èje, ni stùdzić.—W.
Id. ob. Pàchnuć.
u: Nm. 7629.

Hrom

3039. Da pièrszaho hròmu ziemlà ni aczyszczàjecsa.— W.
u: Nm. 417.

Hrosz. Hr$_u$osz d. c. p. w. Grosz. Pabrenkàcz. Pieniòndz.

3040. Abò m$_u$oj hrosz dziràwy?—W.

3041. Abỳ hròszy, to-j ròdnaho bàćka kùpisz.— W.
Nsb. 45.

3042. Annò bàćka i màciery za hròszy ni kùpisz.— W.
B. 49, 34.

3043. Bez hròszej, to i zbawiènia nimà. — Sk.
Obj. L. B. 3, 322.

3044. Biedà z hraszàmi, a byz hròszej jeszczè b$_u$òlsza.— W.
u: Czb. 244.

3045. Bylì hròszyki da praszỳszkalìsie.— W.
Nsb. 11.

3046. Byz hròszej czaławièk niczòho ni wàrt.—W.
Kr. 176.

3047. Byz hròszy anì za par$_u$òh.—W.

3048. Byz hròszy czaławièk d u r à k.–W.
r: D. I, 568.

3049. Choćbỳ świnià łysa aby hròszej mìsa.— G.
Orz. 42.

3050. Choć na hròszy biedà ale dziecièj paddastàtkam.— W.
p: A. 391, 101.

3051. Chto hròszej ni màje, toj spakòjno spić. – W.

3052. Chto hròszej ni szanùje, sam hròsza niwàrt. – W.
u: Nm. 9914. p: B. 49, 24; Gl. Wsl. X, 355.

3053. Chto màje hròszy, tamù niczòho ni brakùje.— W.
p: A. 389, 28.

3054. Chto màje hròszy, toj d$_u$òbry i charòszy.— W.
u: Nm. 1602.

3055. Chto nad hròszam hìnie, toj tỳsiaczy hùbić.— W.

3056. Czahò hròszy ni zròbiać? — W.
u: Nm. 1389. p: A. 389, 11.

3057. Czaławièk hròszy zbiràja, a czort mieszòk szỳjä.— W.
u: Nm. 1449.

3058. Czużỳ hrosz bòkam wỳlezie.—W.
p: A. 160, 4.

3059. Czużỳ hrosz ni hr$_y$èje.— W.
p: A. 389, 10.

3060. Czużỳ hrosz w$_u$oŭk.– Sł.
Nsb. 185.

3061. Dżỳndżyki — brỳndżykì, dwa załatỳje; miedòk saładòk try załatỳje, to i pa hraszàch dzièdku.— W.
Id. ob. Dżỳndżyk.

Mowa o marnotrawcach, lekkomyślnie rzucających pieniądze.
Nsb. 34.

3062. Hrosz hròsza ni dahònić.—W.
p: A. 161, 22.

3063. Hrosz krùhły—razkòciesie.— W.
T. 435. u. Nm. 9924. p: A. 390, 67; B. 49, 12.

3064. Hròszej, jak miakìny {jak plewy}.— W.
p: B. 118, 9.

3065. Hrosz łakòma r$_y$ecz.— W.
u: Nm. 1374. p: A. 391, 80.

3066. Hròszej, jak u czòrta.— W.
Db. 236. u: Nm. 1344.

3067. Hròszy hròszy ròbiać.— W.
p: A. 391, 82.

3068. Hròszy, jak ślìna pòjduć. — Śł.
u: Nm. 1443.

3069. Hròszy krùhła r$_y$ecz — razkòciacsia.— W.
... krùhły, razkòciacsa.
Nsb. 29.

3070. Hròszy lik lùbiać.—W.
Nsb. 29. u: Nm. 9922. r: D. II. 3 i 39.

3071. Hròszy maŭczàć i hròszy hawòrać.— W.
Pieniądze wszystko robią.

3072. Hròszy ŭsio mahùć [zròbiać] [za hròszy ŭsio zròbisz].— W.
p: A. 391, 75 i 77. H. 4358.

3073. I hròszy bierè i szkùru dzierè.—W.
u: Czb. 270.

3074. Ja hraszmì ni sierù.— W.
Nie mam do wyrzucenia.

3075. Jak hròszej patr$_y$èba, to i znajdùcsa.— W.
Odm. ob. p. w. Biedà № 462.

3076. Jakìje hròszy, takì tawàr.—W.
Rm. 733.

3077. Jak ŭ hraź hròszy ŭkìnuŭ.—W.
Ob. Hraź.
p: A. 389, 20.

3078. Jak za hròsz abaràнäk.—W.
Id. ob. p. w. Abaràнak.
Db. 278. p: A. 161, 38; 251, 3 i 350, 2.

3079. Kab ja szmat hròszej mieŭ, t$_u$ob karalù szàpki nie źnimàŭ.— Śł.
Db. 280.

3080. Kalì biez hròszy, tak jak biez duszy.— Śł.

3081. Krywàwy nasz hrosz.— W.
u: Nm. 10581.

3082. — Kupì mnie w$_u$òdki,
— Szto, ja hraszmì sierù!?-Śł. W.

3083. Kupìŭby siełò ale hròszej hałò.— Sk.
Nsl. 117; Orz. 80; Rp. 211: T. 428. p: A. 390, 39. r: D. I, 86.

3084. Lepièj ŭmiràć niż hròszy addać.— W.

3085. L$_y$epsz bić swajè w$_u$òszy, niż liczyć czużyje hròszy.— W.
u: Nm. 9683.

3086. Lìszni hrosz mulàje ŭ kiszèni.-G.
Nsb. 74.

3087. Màje hròszäj, jak śmiècia.— W.
p: A. 390, 46.

3088. Màje hròszäj, jak trasòk.— W.

3089. Nabràli hròszäj, jak za pszanìcu.—W.
u: Nm. 10593.

3090. Nabràlisie hròszäj, jak żàba mùłu.— Śł.

3091. Nasztò hròszy, bỳle waśmakì bylì.— Śł.
{Na Polesiu „waśmihrywieńnik" albo „wòsim hrywień"= 20 kop., a waśmak czyli waśmucha = $^1/_8$ części wiadra}.
Db. 424.

3092. Ni bajùsia prypàdku, màju hròszäj ŭ dastàtku.— W.
p: A. 390, 55.

3093. Ni màje hròszyka pry duszỳ.—W.
p: A. 161, 65.

3094. Ni ŭże mu̯oj hrosz szczärbàty?–W.
Id. ob. Kapièjka.
Rm. 2.

3095. Ni złòmanaho hraszà [szèlaha].–W.
r: D. I, 75.

3096. Paszkadùjesz hròszäj, to pakòrmisz wu̯òszaj.— W.
Nsb. 136.

3097. Prysz̆u̯òŭ na majè hròszy takì maròz — nie daj Bòżä.— Sł.

3098. Sabàczyje hròszy.— W.
Mała, niewielka liczba pieniędzy.
p: A. 381, 91.

3099. Ŭ kahò hròszy, ŭ tahò ròzum.–W.
p: A. 389, 23.

3100. Ŭsio za hròszy.— W.
Id. ob. Kapièjka. Kiszèń.

3101. Za hròszy ŭsiùdy szàbas.— N. W.
Db. 793. p: A. 695, 114.

3102. Za hròszy tu̯òlki bàćka i màciery niè kùpisz.— W.
Id. ob. № 3042.
T. 435. u: Nm. 1387 i 1440.

3103. Za hròszy, to ŭsiàki pan.— Sł.

3104. Za hròszy ŭsiahò ni kùpisz.— W.

3105. Za swu̯oj hrosz kòżny charòsz.–W.
p: A. 161, 41.

3106. Za swu̯oj hrosz kùpisz sabiè chwaròby.— W.
Nsb. 171.

3107. Za swu̯oj hrosz, ŭsiùdy charòsz.— Sk. W.
Db. 793; T. 434; Nsb. 47. u: Czb. 244; Nm. 9638.

3108. Z hraszàmi kłòpat ale byz ich jeszczè hu̯orsz.— W.
p: A. 389, 20.

3109. Z hròsza żywièm.— W.
Wszystko musimy kupować.
Nsb. 52.

Hrùdzi

3110. Chrỳpaje ŭ hrùdziach, ni bùdziesz ŭ lùdziach.— W.
Suchoty—umrzesz.
u: Nm. 13960.

3111. Ŭ hrudziàch marmỳczä jak ku̯ot.– Sł.
Flegma gra.

3112. Ŭ hrudziàch pàlić, jak ahniòm.— Sł.

Hrudzìna

3113. Pa czu̯òm hrudzìnu pradajèsz.–W.
Id. ob. Zùby.
Do kobiety zbyt wydekoltowanej.
Rm. 496.

Hrùszka

3114. Hrùszka minùszka pierajdziè a ŭ pàmiaci ùsio bùdzie.— W.
{Proszący o coś, jeżeli mu odmówią, odpowiada w ten sposób}.
u: Nm. 12396.

3115. Ŭ jehò na wièrbi hrùszki rastùć.— W.
Sz. 155.

3116. Ŭ jehò razwiłàsia hrùszka.— W.
Nadarzyła się sposobność do pohulanki wskutek szczęścia lub nieszczęścia czyjegoś.

Hrỳb

3117. Hrybòŭ, choć kasìć.— Sł.
Mnóstwo grzybów.

3118. Kalì nie hrỳb, to nie lyeź ŭ karòbku.— wb.
.... bo ciebiè zsmàżać.— W.
Id. ob. Pu̯op.
Db. 333. wb: Nsb. 92.

3119. Kalì nimà ryb, du̯òbry i hryb.–W.

3120. Kalì ròdziać hrybỳ, to i żyto zaròdzicsa.— P.

3121. Kalì padmièŭsia hrỳbam, to lyeź ŭ karòbku [ŭ tòrbu].— W.
Db. 333; Nsb. 13. u: Nm. 7076 i 9131; Czb. 243. p: A. 167, 10; B. 52, 2. r: D. I, 295.

3122. Ni ciepièr pa hrybỳ chadzìć da ŭ wòsieni jak bùduć radzìć.—wb.
„Niech każdy orze we właściwej porze”.
{Można też rozumieć i dosłownie, gdyż prawdziwe grzybobranie odbywa się zwykle w jesieni, kiedy grzyby rosną

o wiele obficiej niż w innych porach roku}.
u: Nm. 7777.

3123. Siedzì hrŷbie pakùl ciebiè chto nadŷbie.— W.
Bar. 236. u: Czb. 243; Nm. 8890.

3124. Starŷ hryb, jak szaciòr.—W.
Id. ob. Baba. Dzièd.

3125. Szto bŷ to, a kabŷ raślì ŭ pièczy hrybŷ, to bŷŭby nie r$_u$od (urodzaj) ale p$_u$òŭny ahar$_u$òd.— W.
{Odpowiada: „Żeby, a gdyby, to byłyby grzyby"}.

3126. Za mn$_u$òho dwa hrybŷ ŭ b$_u$orszcz.-W.
u: Czb. 293; Nm. 5324. p: A. 167, 1; B. 52, 1.

Hrŷbno

3127. Kalì hrybnò, to nie chl$_y$ebnò.—W.
Nsb. 63. p: A. 167, 2. r: D. II, 545.

Hryckì

3128. Jak ŭ Hryckàch nie obdzierùć, ŭ Hrynièwiczach nie akràduć, a ŭ Hrycèwiczach nie zabjùć, to nidzie czèrci nie waźmùć.— W.
Wszystkie trzy powyższe wioski znajdują się w pobliżu m. Świsłoczy w Wołkowyskiem.

Hryhòry

3129. Ciärpì Hrŷszka, spasi$_u$òn bùdziesz.— N.
Db. 125.

3130. Daj Bòżä majemù Hrŷszku i mnie krŷszku.— Sł.

3131. Jak kazàli na mieniè Hrŷszku, to mieŭ hròszej krŷszku, a jak paczàli kazàć: pànie Hryhòrej to uże szto dàlej, to h$_u$òrej.— W.
Nm. 1049.

3132. Nie chfigurùj Hrŷszäczko.— N.
Obj. u Czeczota.
u: Cz. 75.

3133. Pànie Hryhòry, szto dàlej, to h$_u$òry.— W. Sk.
Cz. 55; Db. 515; Nsl. 119; Nsb. 60 i 142.

3134. Pànie Hryhòry, szto r$_u$ok, to h$_u$ory.— W.
Narzekając na coraz gorsze czasy.

Hrŷszaczka. Hrŷszka. Ob. p. w. Hryhòry.

Hrymièć

3135. Na lod zahrymièło bùdzie chòład.— W.
Kalì na lod zahrymièło, to bùdzie wiesnà chał$_u$òdna.— W.
Db. 317. p: A. 167, 6.
C. d. p. w. Zahrymièć.

Hrŷmnuć

3136. Hrŷmnuŭ, jak s$_u$òsna ab zièmlu.–W.

Hrŷża

3137. Choć hrŷża, ale szŷja rŷża.— N.
Mimo zgryzoty dobrze wygląda.

Hrŷźci

3138. Chto za małòdu jeść miàso, to na stàraść k$_u$òści hryziè.— W.
p: A. 306, 12.

3139. Daj Bòżä za małòdu k$_u$òści hrŷźci, abŷ na stàraść miàkko miàso.— W.
Id. ob. Jèści.
r: D. II, 166.

3140. Hryziè, jak rża żälèzo.— W.
u: Czb. 254.

Hrŷźcisa

3141. Hryzúcsa, jak sabàka z katòm.–W.
Id. ob. Dzièrcisa.
p: A. 164, 2.

3142. Hryzùcsa, jak sabàki.— W. Sł.
p: A. 164, 3.

Hu

3143. Jak hu.— W.
Jak widzisz, w mgnieniu oka.

Hùba d. c. p. w. Ùsty

3144. Annò hùby pamaczŷŭ.—W.
Id. ob. Niuchnùć.

3145. Baìcsa hùby raziàwić.— W.
Nieśmiały.
p: B. 42, 17.

3146. Hùba ad ùcha da ùcha.—W.
u: Nm. 12982. p: B. 41, 9.

3147. Hùba hawòryć, a rùki mahùć rabìć.— W.
u: Nm. 11012.

3148. Hùba, jak chalàwa.— W.
u: Nm. 6935.

3149. Hùba mièru znàje.— W.
Id. ob. Duszà.
Nsb. 39.

3150. Hùba ŭ nikòho ni zawiàzana [zamkniòna].— G.
Id. ob. Czaławièk.
u: Nm. 6982.

3151. I pàry z hùby ni pùścić [ni puścìŭ].— W.
p: A. 134, 3.

3152. I ròsaczki ŭ hùbi ni byłò.—W.
u: Nm. 12138.

3153. Jak chtò jemù hùbu zamalawàŭ.-W.
Milczy.

3154. Kab ni tàja hùba, to byłàb załatàja [babròwaja] szùba.— W.
... nia hùba, ... — N.
wb: Db. 288. p: A. 173.

3155. Na haràczyje hùby.— W.
Bez ociągania się, natychmiast, odrazu.
Por. Zub.

3156. Nikòmu hùby ni zawiażäsz.—W.
Nsb. 145.

3157. Ni rabì ty z swajèj hùby dùpy.–W.
{Nie rób cholewy z gęby}.
p: B. 42, 15.

3158. Ni wièr hùbi, pałażỳ na zùbi.–W.
Nsb. 16 i 95. u: Nm. 12020. p: A. 135, 56.

3159. Stulìła hùbu, jak światỳ sràku.— S. W.
Smòrszczyła ... — G.

3160. Szto ŭ hùbu to ni hr$_y$ech, da tòje hr$_y$ech szto z hùby.— W.
p: A. 579, 6.

3161. Zaczynìŭ [zawiazàŭ] jemù hùbu.— W.
p: B. 42, 25.

3162. Z adnòj hùby i chaładnò i haraczò wièje.— W. Wl.
Wieje mu z gęby, to wiatr to otręby.
O człowieku niestałych przekonań.
Sz. 154.

3163. Zamalùj jemù hùbu.— W.
Zatknij mu gębę, nawstydź go, daj mu odczepnego.

3164. Z hùby ŭ mieniè wyrwàŭ.— W.
u: Nm. 12976. p: B. 42. 28.

Hudzìć

3165. Hudùć, jak pczòłki [jak czmiel].-W.
Śpiewają.

3166. Hùdźmo, hùdźmo, da-ji tut bùdźmo.— W.
Tak mówi służba dworska, t. j. „gańmy, gańmy i t. d.".
u: Nm. 11920.

3167. Nie hudzì, nie bùdziesz hùdżany.— W.
Nie obgaduj, to i ciebie ludzie zostawią w pokoju.

Huk

3168. Hùki, sztùki.— W.
Tańce, zabawy.

3169. Ŭ adzìn hub wỳstrelić.— W.
Jednocześnie wystrzelić z dwóch strzelb.

Hukàć

3170. Chto ŭ lèsi hùkaje?—szàbas ż$_u$ònku szukàje.— W.
Żarcik.

3171. Hùkni na l$_y$es, to i ŭ lèsi adazwiècsa.— Sk.
Db. 273.

3172. Jak hùkniesz, tak i adazwiècsa [adhukniècsa].— Sk. W.
Cz. 40; Db. 258; Nsb. 194. u: Nm. 7127. p: A. 173 i 257, 7. r: D. I, 218, 245 i 272.

Hulàć

3173. Bàba kaczarhù mieniàła i to try dni hulàła.— W.
Argument przekonywający na jarmarku i targach, gdy druga strona nie chce zafundować.
Nsb. 3.

3174. Czamù ni hulàć, kali prystupàje.— W.
Db. 137.

3175. Hulàj dziecìnka, pakùl dᵤòbra hadzìnka.— W.
... dziecìna... twajà hadzìna.— L.
wb: Nsb. 30. u: Nm. 5935.

3176. Hulàje, jak kᵤòszka z mỳszaju.–W.
p: A. 175, 3.

3177. Hulàj tàto [tàtko], zàùtra świàto [świàtko].— W.
Odm. p. w. Tato.
Nsb. 30; Nsł. 125.

3178. Hulàli, pakùl hòły stàli.—N.
Nsb. 4.

Hulànio c. d. p. w. Hulnià

3179. Nimà hulània byz prytulània.–W.
Niema ścisku bez uścisku.

Hùli

3180. Hùli da dàbra ni dawòdziać.—W.
u: Nm. 10811 i 12677.

3181. Hùli, hùli, bùdziesz chadzìć bez kaszùli.— W.

3182. Hùli, hùli dyj ŭ łàpci abùli.— W.
Hùli nimàło ŭ... — W.
wb: Nsb. 30; Rm. 97. u: Nm. 12559.

3183. Hùli płàczam kanczàjucsa.— W.
Id. ob. Swawòla.
H. 4881.

3184. Ŭczòra hùli, dzìsiaj hùli – bùdziem chadzìć byz kaszùli.— W.
p: A. 173, 1. r: D. II, 420.

Hulnià c. d. p. w. Hulànio

3185. Hulnià da nie — szto [kàżnaho] dnia.— W.
Nsb. 30.

Hultàj

3186. Hultàj światàja światòszka: ni świty, ni saròczki, tỳlko kalè sràki haròchawin tròszka. – Sk.
Obj. L. B. 3, 74.

3187. Hultajù ni wàrto kuskà chlʸèba dać.— W.
p: A. 439, 4.

3188. Hultajù ŭsio ciażko.— W.
p: A. 687, 38.

3189. Hultajù zaŭsiùdy świàto.—W.
p: A. 261, 15 i 262, 36; B. 77, 7. r: D. I, 665 i II, 418.

3190. Hultàj za rabòtu — mazòl za rùku.— Sc.

3191. Kàżan hultàj złòdziiaj.—W.
p: A. 439, 2.

3192. Na hultàja sam [pan] Bᵤoh dàjä.-W.
p: A. 173, 3 i 261, 18.

Hùmański

3193. Hùmański dùräń, z czużòho wòza bierè, da na swᵤoj kładzìè.— Sc.
Ten, który z cudzego woza na swój kładzie.
Obj. ob. L. B. 3, 173.
u: Nm. 6225.

Hùmar

3194. Hùmar stràciŭ.— W.
Nsb. 30.

Humnò

3195. Kalì humnò cieczè, to haspadàr z dòmu ŭcieczè; a kalì chlʸeŭ cieczè, to jᵤon ałàdki piäczè.— N.
{Przysłowie trzeba rozumieć tylko dosłownie. Przeciekanie dachu na gumnie grozi zamoknięciem zboża, a następnie gniciem. Nic więc dziwnego, że gospodarz, spiesząc zapobiedz katastrofie, ucieka z domu. Tymczasem do naprawy chlewa można przystąpić aż po spożyciu oladek}.
Db. 299.

3196. Nie pabudawàŭ sabiè humnà, nie razkidàj ludziàm chlewà.— W.
Kiedyś nie lepszy to nie miej nic do gorszych. Kiedy nie możesz z czem lepszem wystąpić—nie miej ludziom za złe co mają.

Huròk

3197. Daj ahurcà, to jeszczè wỳpju wincà.— Sk.
r: D. II, 378.

Hùsto

3198. Raz hùsto, raz pùsto.— W. Sł.
Nsb. 143. u: Nm. 7768. r: D. I, 56 i II, 35 i 93.

Hùszcza

3199. Hùszcza dziecièj [siemji] nie razhaniàje.— Sk. W.
Cz. 39; Nsb. 30. u: Czb. 247 i 256; Nm. 1269. p: A. 79; 133, 1 i 582, 1. r: D. II, 405 i 410.

Huś

3200. Kalì na stalè huś i parasià wot rabòta charaszà.— Wl.
Sz. 69.

3201. Zahaniàć hùsi [hùsi zahaniàć].–Sł.
Zataczać się. Pjànica hùsi zahaniàjä.

Hùtarka

3202. Anì hùtarki ab hètom.— W.
p: A. 677, 3.

3203. Dzièla lùdzkaj hùtarki.— Sł.
Żeby nie gadano. Np. Niewàrto żać, takì błahì jaczmièń–t$_{u}$òlki . . . j. w.

3204. Hèta hùtarka hròsza ni wàrta.–W.
r. D. I, 121.

3205. Hùtarka byz klèju.— W.
p: A. 318, 5.

3206. Takàja jehò [jejè] hùtarka.—W.
u: Nm. 12883.

Huznò

3207. Hdzie my z huznòm, tam pùha z wuzłòm.— N.
{Chłosta z czasów pańszczyźnianych; batóg z węzełkami na końcu („pùha z wuzłòm") boleśniej się odczuwa}.
Db. 214; Nsl. 124.

I

Icì

3208. Abò idzì, abò nazàd wiernìś.—W.
u: Nm. 5654.

3209. Aczyma isz$_{u}$òŭby, a nimahù nijàk.— W.
W obłożnej chorobie.

3210. Adnamù idziè, jak pa maśli, a druhòmu, jak pa hrùdzi.—W.
p: B. 55, 4.

3211. Idùć, jak zmàrłyje dùszy na dziedawùju wieczèru.—W.
Por. Ciàhnuć.

3212. Idù z kutà, chap za katà.— N.
{Wlazł na gruszkę rwał pietruszkę}.
Db. 241.

3213. Idziè, jak kiławỳ.— Sł.
Powoli. {Jak ten, co ma przepuklinę}.
Id. ob. Sùnucsa.

3214. Idziè, jak na scièncio.— W.
p: A. 176, 15.

3215. Idziè, jak niesiè [by ni$_{u}$os] szklànku wadỳ na haławiè.— W.
Ostrożnie, powoli.

3216. Idziè, jak ni swaìmi nahàmi.—W.
Id. ob. Chadzìć.
Nsb. 58.

3217. Idziè, jak pa màśle.— W.
Łatwo.
p: A. 176, 24. r: D. I, 51.

3218. Idziè, jak zegàrak (sic).— Sk.

3219. Idziè, jak z jàjcami na haławiè.–W.
p: A. 176, 9.

3220. Idziè, jak z kàmienia.— W.
Ciężko, z wielką trudnością.
p: A. 176, 28.

3221. Idziè jemù rukòju.– W.
p: B. 55, 3.

3222. Idziè na dỳm.— W.
Wyrażenie myśliwskie. Po strzale chybionym zwierz rzuca się na myśliwego.

3223. Idzì pakùl dźwièry adczỳniany, bo patòm ni dasì ràdy [ni ŭwòjdziesz].-W.
Korzystaj póki czas.
u: Nm. 5921.

3224. Idzì ty ŭ sièczku z kamaràmi.— W. Sk.
Nie zawracaj głowy—odczep się.

3225. Idzì za ŭsie hòławy.— W.
Rm. 268.

3226. Jak idziè, tak idziè, ni kałà ni dwarà nidziè.— W.

3227. Nièszto, nièkudy iszłò.— W.

3228. Ni szłò, ni jèchało.— W.
Do niczego. {Ni pies, ni wydra}.
W tym samym razie używają przysłowie: Ni ł$_{u}$oj, ni màsło.
Ob. Łoj.
Rm. 366. p: A. 177, 39. r: D. I, 612.

3229. Świet wielìki—idzì sabiè kudỳ chòczasz [kalì wòla].—W.
Nśb. 186.

3230. Ŭ jehò idziè, jak zagàrak.— W.
p: A. 177, 48.

Iśći ob. p. w. Icì.

Ihràć

3231. Kàżdyb ihraŭ, kab dudù abniàŭ.-N.
Db. 348.

Iljà (Św. Eljasz)

3232. Iljà naròbić hniljà.— W. Sk. N.
{Św. Eljasz przypada 20 lipca st. st. kiedy w polu zostaje wiele snopów, jeszcze nie zwiezionych do stodół. W tym czasie, niekiedy, deszcze długotrwające przemaczają kopy nawylot, co, przy niemożliwości suszenia, powoduje gnicie}.
Cz. 116; Db. 242; Nśb. 55; Nśl. 244; T. 438. u: Nm. 476. r: D. II, 512.

3233. Iljà ŭ wòdu nascàŭ, to uże kupàcsa ni mᵤożna.— W.
{Większość (przynajmniej na Polesiu) jest przekonana, że po takim uczynku św. Eljasza woda się ochładza tak dalece, że kąpać się już nie można}.
Rm. 223.

3234. Niedalèko Iljà, pażàli lùdzi, pażnù i ja.— W.

Imàc

3235. Jak imàli, to abròkam witàli, a jak zymàli, to abròku ni dàli.—W.
Jak imàli, to dawàli abròku, a jak zymàli, to kìjam pa bòku.— W.
{Kiedy bieda, to do żyda, a po biedzie--idź precz żydzie}.

Imszà

3236. Pò mszy i pa kazàniu.— W.
p: A. 321, 1 i 530.

Indỳczka

3237. Czỳsta indỳczka.— W.
Wygląda jak indyczka.
p: A. 617, 23.

Inoodcòha

3238. Inoodcòha.— Sk.
Przymowisko stereotypowe w mowie (Jednego tylko słyszałem).
Id. ob. Kazàć. Maŭlàŭ.

Intèras

3239. Hèto intèras ni na twajù hałᵤòŭ [ròzum].— W.
Nie podołasz temu.
r: D. II, 140.

Ìskra

3240. Z małòi ìskry wielìki ahòń [pażar] bywàje.— W.
Nśb. 157; H. 1831. u: Nm. 3843.
p: A. 176, 2. r: D. II, 30.

Iwàn

3241. Iwàn zarabìŭ, Iwàn ścierebìŭ [zjèŭ].-W. Sc.
Db. 247 i 248; T. 437. u: Nm. 7058.

3242. Iwàn żur żerè, Iwàn żur żerè, z Iwàna żùram pre! Kᵤoń trawù żerè.— W.
Przedrzeźnianie francuzczyzny.
Np. Nàszaja pàni z paniènkaju, to ni hawòrać pa pańsku, pa lùdzku annò hètak: j. w.

3243. Kryj Bòżä ad pàna Iwàna, ad łasiòwej skùry i ad asòwych drᵤòŭ.–W.

3244. Na Iwàna nᵤocz adarwàna.— N.
{O nocy śtgo Jana}.
wb: Sz. 88.

3245. Nasz Iwàn ni bałwàn, szto pajmaŭ to ŭ karmàn.— W.
r: D. I, 382.

3246. Nie daj Bòżä z Iwàna pàna.--G.
Orz. 68.

3247. Szto mᵤożno pànu [pankù], to ni Iwànu [Iwankù].— W.
u: Nm. 1005.

J

Ja

3248. Anì na mniè, anì wa mniè.— W.
O człowieku, nie mającym ani przymiotów serca ani pięknej powierzchowności; takoż o majątku w złej glebie i pozycji.

3249. Chto z kìm, to i ja z tym.—W.

3250. Jak ty mniè, tak ja tabiè.— W.

3251. J$_u$on annò kàżä: daj Bòżä zdar$_u$òŭja mniè i maj$_u$òj ż$_u$òncy.— W.
Egoista.

3252. Kałà miniè, aby nie miniè.— W.
Tak się wyrażała jedna kobieta, gdy jej mąż zhańbił się kradzieżą.
u: *Nm. 9709*. *p*: *A. 47*, *60*.

Jàbłyko

3253. Jàbłyczko ad jàbłyni nie adkacìłosie.— Sł.
Jàbłyko ni dalèko ad jàbłynki pàdaje [adkòcicsa].—W.
u: *Nm. 9304*. *p*: *A. 177*, *4*.

3254. Ni adkòcicsa dalòko jàbłyko ad jàbłyny.— W.
Ni dalòko jàbłyko padaje ad jàbłyny [adkòcicsa].— W.
wb: *Nsb. 192*. *p*: *B. 55*, *7*. *r*: *D. II*, *276*.

Jaczmièń

3255. Kalì ciòpło sràcy, jak siàdziesz na ziemlì, tahdy jaczmièń siej [to jaczmièń parà sièjać].— Sł.
Db. 320.
{Pierwotne mierzenie temperatury ziemi zapomocą siadania na niej}.

3256. Usàty jaczmièń.— W.
u: *Nm. 10163*.

Jädà

3257. Jakàja jädà, takàja chadà.— Sł.
Jakie pożywienie, takie wypróżnienie.

Jadèusz

3258. Jakì jadèusz, takì rabatèusz.—W.
u: *Nm. 12125*. *p*: *A. 178 i 85*, *5*.

Jädynàk

3259. Z jedynàka abo pies, abò sabàka.— Sk. W.
Db. 748. *u*: *Nm. 9309*.

Jädzènio

3260. Zhryzòta; ni prystajè ni jedzènio, ni picènio, kalì ŭ chàci swàrka.– W.

Jahłà

3261. Jahłỳ nie jeŭszy spać lehlì.—W.

Jajcò

3262. {Z adnahò jàjca jajecznì nie bùdzie}.

3263. Daj jajèczko abłùplenoje, jeszczè i prakùszenoje.— W.
{Leniwy chce, aby mu pieczone gołąbki do gęby wlatywały}.
r: *D. II*, *476*.

3264. Jàjca kùry ùczać.— N.
p: *A. 179*, *6*.

3265. {Jajcò kùrycy nie nàŭczyć}.

3266. Jak z jajcà, tak i da kancà.— W.
Utyskując na ciągłą biedę, niedolę, mówią jak wyżej.

3267. Nie ŭ jajcỳ piszczỳć.— W.
Grosz nie do pogardzenia.
p: *A. 179*, *20*.

3268. Razumnièjszyje (ciepièr) jàjca za kùry [ad kurèj].—W.
Nsb. 193; *Gl. Wsl. X*, *356*; *u*: *Czb. 255*; *Nm. 697 i 1015*. *p*: *A. 178*, *4*; *179*, *16 i 253*, *28*; *B. 56*, *4*. *c*: *H. 2058 i 5534*.

Jajèczko ob. p. w. Jajcò.

Jajèczno

3269. Jak ni jajecznò, to bùdzie małacznò.— W.

Jakùb

3270. Choć z Jakùbam, choć byz Jakùba.— W.
Id. ob. J$_u$on.
Zły pomocnik.
Rm. 718.

3271. Zaròksia wòdki pić ad Jakùba da Hànny.— Sk.
Przez jedną noc.

Jàława

3272. Choć jàława—cielìsia.— W.
Żądanie niemożebne do spełnienia.
p: *A. 243, 33.*

Jàma d. c. p. w. D$_{u}$oł

3273. Chto na kahò [pad kim] jàmu kapàje, toj sam ŭ jejè ŭwàlicsa [upadzie] [toj sam ŭ j$_{u}$oj kładòwicsa].— Sł. W.
B. 31, 4; Nsb. 176. u: Czb. 256; Nm. 9562. p: A. 106, 8.

3274. Jamù [d$_{u}$oł] pad im kapàje. — W.
Id. ob. D$_{u}$oł.

3275. Ni kapàj na nikòho [pad nikìm] jàmy, sam ŭpadzièsz [uwàliszsie].—W.
Nsb. 99. u Czb. 27. p: A. 106, 8. r: D. I, 218 i II, 185.

Jan

3276. Dzie pjuć da jedziàć, tam Jàśka nie hledziàć, a dziè ciàżko, idzì tudy Jàśko.—W.
Id. ob. Pietrỳcha.

3277. Jànko na jàjko.
— A abłùplenoje?
— Abłùplenoje.
— A prakùszenoje?
— Nie!
— To jèsz sabiè.— W.

3278. Jan z Mastaŭlàn, a Hannùla z Kryszyjàn; a tàja Rasèla, szto służyła ŭ żyda—dwa radỳ hùzikaŭ, pad baradòju szpònka.— W.
Jan z Mastaŭlàn, Jeŭdòcia z Padbał$_{u}$òcia.— W.
Zapowiedź pierwsza.
p: *A. 201, 11.*

3279. Ŭ aharòdzi asakà, czòrny òczy ŭ Jasiukà.— W.
Id. ob. Andr$_{y}$èj. Kazàk.
u: *Nm. 12532.*

Jànko ob. p. w. Jan.

Jan św.

3280. Dahladàj mieniè da Jàna, to jà cie wỳwiedu na pàna.— W.
Tak mówi pszczoła do pasiecznika.
u: *Nm. 432. r: D. II, 508.*

3281. Da Jàna dla pàna, a pa Pietrỳ na wieprỳ.— N.
Mowa o gryce.
{Gryka, posiana przed św. Janem dojrzeje przed przymrózkami, gdy późniejsza może zmarznąć, a wtedy zdatna tylko dla wieprza}.

3282. Hawiòs da Jàna chwar$_{y}$èje, a pa Jànie szalèje.— Sk.

3283. Kalì k$_{u}$oń ni wỳliniaŭ do światòho Jàna, to nichàj idziè da druhòho pàna.— Wl.
Kiedy nie wỳlinieŭ k$_{u}$oń do świentègo Jàna, to niech idziè da druhòho pàna.— Sk.
Nsl. 85; Sz. 74.

3284. Na Jàna bàba i za krùpy pjàna.— Sk. W.
{Trzeba chyba rozumieć, że w tym czasie, na przednówku, wszelkie zapasy tak się wyczerpały, że do przepicia są tylko krupy}.

3285. Na Jàna — nażàła, na Pietrà — napiekłà, na Barỳsa jesz choć razparỳsa.— O. P.
Sz. 91.

3286. Pieràd św. Jànam prasìcie dziètaczki Bòha ab dożdż, a po św. Jànie, ja-j sam upraszù.— L.
Tak miał powiedzieć proboszcz do parafjan.
Cz. 116.

3287. T$_{u}$òlko na Jàna sł$_{u}$ònko hr$_{y}$èje.—W.
Jeżeli zawiodły nadzieje. Nie zawsze to święto bywa.

Jàsny

3288. Jàsna, jak z$_{u}$oräczka.— W.

3289. Jàsno, jak ŭ rajù.—W.

3290. Jàsny, jak jàsnoje sł$_{u}$ònko [sł$_{u}$ònieńko].—W.
Id. ob. Czỳsty.
u: *Nm. 13144. p: A. 184, 2. r: D. II, 82.*

3291. Jàsny, jak mièsiaczyk.— W.
Id. ob. Czysty.

3292. Jàsny, jak zòłato.— W.
r: *D. 82.*

3293. Jàśnieńki, jak mièsiaczyk.— W.

Jazapàtawa dalìna

3294. Addàm na Jazapataw$_u$òj dalìni.-W.
A. 192, 2.

3295. Uhlèdzimsie na Jazapataw$_u$òj dalìni.— W.
p: *A. 192, 4.*

Jäzŷk

3296. Ad jäzyk$_u$òŭ nidziè ni ŭcieczèsz.-W.
r: *D. II, 232.*

3297. Alèż jäzŷk letàje, jak kàmień ŭ młyniè.— Sk.

3298. Anì jäzykà ni ŭwatknùła.— Sł.
Np. Choć pan zaniàŭ majù kar$_u$òwu ŭ chl$_y$eŭ ale, dalbò pan$_u$òczku, jenà ani jazykà ŭ pański l$_y$es nie ŭwatknùła.

3299. Błùtajecsa jemù jäzŷk.— W.
Niedorzecznie gada po pjanemu.
B. 59, 28.

3300. B$_u$òŭtaje jäzyk$_u$òm.—W.

3301. Chto z jäzyk$_u$òm, toj z pirahòm.-W.
Nsb. 176.

3302. Ciahnùć kahò za jäzŷk.—W.
Badać, wydobywać tajemnicę.
p: *B. 59, 2.*

3303. Czużŷje jäzykì ni spiać.— W.

3304. Dzierży jäzŷk na ramuszkù.—W.
Na prŷwiazi.
Nsb. 33.

3305. Dzierżŷ jäzŷk za zubàmi.—W.
p: *A. 190, 5. r*: *D. I, 519.*

3306. Haławà adnà, a jazyk$_u$òŭ dziè-siać.— W.

3307. Jäzŷk adr$_y$èzać jemù [j$_u$oj].—W.
Nsb. 192.

3308. Jäzŷk byz k$_u$òści, szto chòcza, to chł$_u$òścić.— W.
Nsb. 192. u: *Nm. 12986. p*: *A. 134, 21 i 190, 12. r*: *D. I, 523.*

3309. Jäzŷk i kìja (sic) dapytàjecsa.— W. Sk.
Id. ob. Kìjeŭ.
Nsb. 192; Cz. 44; Db. 280.

3310. Jäzŷk, jak kałaŭr$_u$òdak.—W.
p: *A. 682, 24.*

3311. Jäzŷk, jak mientà [miencià].— W.
Wielki, jak deszczułka, łopatka do ostrzenia kosy. {Na Polesiu nazywają „Mientàszka"}.

3312. Jäzŷk, jak pŷciel [pŷtäl].— W.
p: *B. 41, 6.*

3313. Jäzŷk, jak sabàczy chw$_u$ost.—W.

3314. Jäzŷk krùcicsa, jak chw$_u$ost ŭ sabàki.— W.

3315. Jäzŷk krùcicsa, jak pamiäłò.—W.

3316. Jäzyk$_u$òm bräszŷ [i szto chòczäsz braszŷ], a rukàm wòli ni dawàj.—W.
... bałtàj, ale ... — Sk.
Db. 281; Nsb. 192. u: *Nm. 3819. r*: *D. I, 319, 387, 390 i 532.*

3317. Jäzyk$_u$òm hał$_u$oŭ ściaŭ.—W.
p: *A. 190, 3.*

3318. Jäzŷk pryciàŭ.—wb.
Nsb. 192.

3319. Jäzŷk razpuścìŭ.—wb.
Nsb. 145.

3320. Jäzŷk świerbìć.— W.
Ma ochotę wygadać się z czemś.
p: *B. 59, 7.*

3321. Jäzŷk wŷhawaryŭsie, a sràku bjùć.—W.

3322. Jäzŷk wyszlichw$_u$òwany, dziesiaciòch pierehawòryć [dziesìać sabàk pierabrèszä].— W.
p: *B. 59, 6.*

3323. Jäzŷk za zubàmi! — Sk.
Pogróżka.

3324. Jemù na jäzykù rak nie spieczèć-sie.— W.
Tak mówią o cyniku, o człowieku zjadliwego dowcipu.

3325. Jesz b$_u$orszcz [kwas, chl$_y$eb, pir$_u$òh] z hrybàmi, dzierżŷ jäzŷk za zubà-mi.— W.
Nsb. 191; R. 249; Orz. 9. u: *Nm. 1109.*

3326. J$_{u}$on annò jazyk$_{u}$òm wajùje.—W.
Odgryza się tylko.
p: A. 607, 4.

3327. J$_{u}$on z jäzyk$_{u}$òm, jak z pirah$_{u}$òm.-W.
Plotkarz.
u: Nm. 4472.

3328. Kalì jäzyk$_{u}$òm łàjesz, to rukàm wòli ni dawàj.— G.

3329. Kalì jesì pir$_{u}$oh z hrybàmi, trymàj jäzyk za zubàmi.— G.
Orz. 9.

3330. Lòhki z jäzyk$_{u}$òm, jak sabàka z chwast$_{u}$òm.— G.
Nsb. 72.

3331. Màje d$_{u}$òŭhi jäzyk.— W.
A. 191, 43.

3332. Maŭczy jäzyczku, to dam [dastàniesz] bòbu, a nie bùdziesz maŭczàć [nie ŭm$_{u}$òŭczysz], dam ŭ b$_{u}$ok chwaròbu.— W.
1. ... bùdzie bob, a jak nie, chwaròba ŭ b$_{u}$ok.— Sk.
2. ... kàszy dam, a nie bùdziesz maŭczàć, to napiäkù.— Sł.
Bar. 237; Orz. 8. u: Czb. 304; Nm. 1108.

3333. Miële jäzyk$_{u}$òm, jak cielà chwast$_{u}$òm.— L.
Cz. 118, 18; Nsb. 14 i 192. u: Czb. 262; Nm. 2958. p: A. 191, 35.

3334. Miële jäzyk$_{u}$òm, jak sabàka chwast$_{u}$òm.— W. Sk.
Cz. 118, 18.

3335. Mlin miële — mukà bùdzie, jäzyk miële — biedà bùdzie.— W.

3336. Na twajòm jäzykù i rak [hałòdnaja żàba] ni spieczèćsia.— W.
Zbytnia otwartość.

3337. Niä bje mużyk, ale jäzyk.— N.
Db. 437.

3338. Nichtò ciebiè za jäzyk nie ciàhnie.— W.
Nsb. 114. r: D. I, 519.

3339. Nikòho jäzyk da dabrà ni dawi$_{u}$òŭ.— W.
r: D. I, 525.

3340. Ni wàrto jäzykà bìć kàla zub$_{u}$òŭ.— W.
Szkoda psuć gęby.

3341. Nie wystaŭlàj jäzykà, bo sałapiòkaju zwać bùduć.— Sc.
Przestroga matek.

3342. Pakàzku, jakùju na jäzyk ŭzdùmajuć.— Sc.
Wyrażenie.

3343. Pasz$_{u}$òŭ pa łyka, abadràŭ jäzyka.— Sk.
Podpił.
r: D. II, 376.

3344. Praz jäzyk hał$_{u}$òŭ ścinàjuć.—W.
p: A. 190, 3.

3345. Prykusìŭ [prykusì] sabiè jäzyk.–W.
r: D. I, 529 i II, 316.

3346. Razpuścìŭ jazyk jak chfurmànski bicz.— W.
Rozgadał się.
p: A. 699, 12; B. 59, 16.

3347. Ŭ jehò jäzyk d$_{u}$òŭhi [Doŭhajäzyk].— W.
r: D. I, 528.

3348. Ŭ jehò jäzyk lòhki.—W.

3349. Ŭkusìćsie [ŭkusìsie] za jäzyk.–W.
Lepiej milcz jak masz z czemś nie stosownem się odzywać.
B. 59, 33.

3350. Ŭziać kahò na jäzykì.— W.
Obmawiać.
B. 59, 36.

3351. Zabyŭsia jäzykà ŭ hùbi.—W.
p: A. 192, 67.

3352. Za jäzyk nichtò ni ciàhnie.—W.
Nsb. 48.

3353. Z jäzyk$_{u}$òm, jak z pirah$_{u}$òm.—W.
Db. 749.

Jäzycz$_{u}$òk ob. p. w. Jäzyk.

Jèchać

3354. Abỳ jèchało!— W.
Na zapytanie: Zadowolonyś z miejsca, ze służby.

3355. Cìcha jèdu niä świszczù, a najèdu niä spuszczù.— N.
Idę do celu powolnie i rozważnie, a skoro go osiągnę, z rąk nie wypuszczę.
Db. 128.

3356. Jakì jèchaŭ, takì pahaniàŭ [str$_{y}$eŭ].- W.
Obaj jednakowi, czyli: „Jaki pan, taki kram".
u: Czb. 287; Nm. 7972. p. A. 184, 4; B. 57, 3. r: D. II, 150.

3357. Jèchali, jak wadòju płylì.— W.
Np. Lùdzi na kiermàsz jèchali jak wadòju płylì. Mnóstwo.

3358. Jèduczy—jèdziecsa.—N.
Db. 282.

3359. Jèdź baczkòm—ni z kim nie zaczèpiszsia.— L.
Nsl. 32.

3360. Jèdzie, jak czort màcieru da dòchtara wieziè.— W.
Prędko.

3361. Jèdzie, jak na zàŭtra.— W.
Pomału.

3362. Jèdzie, jak z harszkàmi.— W.
r: D. I, 332.

3363. Jèdzie, jak z małak$_{u}$òm.—W.
Powoli, ostrożnie.

3364. Na łygach pajèdziesz.— W.
{Drwiny z tego, kto zamierza jechać, wtedy kiedy jazda jest niemożliwa ze względu na stan drogi lub pogody}.
Nsb. 83.

3365. Nàszy jèduć, wàszy — idùć; nàszy wàszych padwiezùć.— W.
Gdy komu za plecami zaswędzi, gdy ktoś plecami poruszy.
Nsb. 91.

3366. Ni jèdźcie ŭ daròhu ŭ panidzièłak, bo kièpski dzień.— W.
u: Nm. 11364.

3367. Pamalèńku jèdziem, a dàlej stàniem.— Sk.
Cz. 92.

3368. Szto ni ubjèsz, to ni ujèdziesz.–W.
p: A. 184, 1.

3369. Szto ubjèsz, to ujèdziesz.—W.
p: A. 184, 1.

3370. Ŭsiè mnòju jèduć.— W.
Posługują się.
p: B. 57, 7.

Jedà

3371. B$_{u}$olsz biedỳ, jak jedỳ. — W.
u: Nm. 12118.

3372. Da jedỳ prymùsu nimà.—W.
Nsb. 137.

3373. Jakàja jedà, takàja i chadà. — W.
{Jakie jadło takie skutki}.
Nsb. 193.

3374. Jedù na zàŭtra adłażỳ, a rabòtu siehòni zrabì.—W.
u: Nm. 11008. p: A. 682, 10; 193, 1 i 188, 10.

3375. Ŭ jedziè sòramu nimà.— W.
Nsb. 21.

3376. Z wielìkai jedỳ nimà naŭdỳ: nie zabahàciejesz, da apuzàciejesz.—W.
{Z nadmiernego zjadania następuje nadmierne tycie}.

Jèläń

3377. Ŭ jèlenia ròhi wielìkije, da nikòmu ni wàżkije, bo j$_{u}$on ich sam nòsić.— W.
p: A. 186.

Jènczać

3378. Jènczyć, jak duszà ŭ czỳscu. — W.
G. Wsl. X. 354.

3379. Jènczyć, jak kània na d$_{u}$ożdż.–W.
u: Nm. 2770.

3380. Jenczyć, jak ŭ kòlesi.— W.

3381. Ŭ adzìn hòłas jènczyć.— Sł.

Jerdàń

3382. D$_{u}$òżdżyk, d$_{u}$òżdżyk pierastàń, to ja pajdù na Jerdàń, Bòhu pamalùsia i ludziàm pakażùsia.— W.
Dzieci do padającego deszczu.
Por. D$_{u}$ożdż.
u: Nm. 333.

Jèry św. ob. p. w. Jùrej św.

Jeszczè

3383. Ci jeszczè, czy hòdzì.— W.
Rm. 602.

Jèści

3384. Achwòtu da jedỳ màju, jèści zàŭsza mnie ch$_{u}$òczäcsa; wòczymno (oczami) jèłab.— Sł.
Wyrażenia.

3385. Aczỳma jèŭby da duszà ni prymàje.— W.
u: Nm. 12035.

3386. Ale jeść, jak wał$_{u}$òŭ sześć.—Sk.

3387. Annò jesz da pàlcy liżỳ! — Sł.
Wyrażenie o czemś smacznem.

3388. Bièleno ale jeści nie wièleno.–W.
Nsł. 44.

3389. Bùdziem jèści, ch$_{u}$oć ni ŭsiè.—W.
u: Nm. 11982.

3390. Chòczäcsa smàczno jeści, a zarabìć [rabìć] ni chòczäcsa.—W.
D. c. ob. Zjèści.
p: A. 187, 6.

3391. Choć ryhnì, a dawàj jèści.—W.
Ob. i por. p. w. Rabìć.
Choć ryhnì a jesz.— Sł.

3392. Chto chùtko jeść, toj chùtko ròbić.—W.
Db. 93. p: A. 188, 64. r: D. II, 398.

3393. Chto jeść za mòładu miàso, to na stàraść k$_{u}$òści.— W.
I vice versa.
Id. ob. Hrỳźci.
r: D. I, 445.

3394. Chto jeść h$_{u}$òrko i sałanò, to choć umrè, to nie zhnijè.—W.
r: D. I, 337.

3395. Czahò ni jeści, tahò i ŭ hùhu [ŭ r$_{u}$ot] ni kłaści [ni brać].— W.
Nsb. 181.

3396. Daj Bòżä za małądych l$_{y}$et hryźci k$_{u}$òści, aby na stàrość miàkaje miàso [mienso] jeść.— W.
... mòładu k$_{u}$òści hryźci, a na stàraść miàso jeści.— Sk.
Db. 157; Nsb. 31. u: Nm. 8705.

3397. Dzìrka pad nòsam (gęba), jesz kalì padnòsim.—W.
Nsb. 34.

3398. Hàdko jeści [zjèści], żal pakìnuć.–Sk.
Cz. 32; Db. 192.

3399. H$_{u}$òrko jèści, żal pakìnuć.–W. Sk.
Db. 229; Nsb. 22 i 27; Orz. 128; T. 433. u: Nm. 4775, 9767 i 11629. p: A. 337. r: D. II, 212 i 214.

3400. H$_{u}$òrko, kìsło, sałanò jesz to i umr$_{y}$èsz—nie zhnijèsz [i pa śmierci nie zhnijèsz].— Sk.
wb: Sz. 37.

3401. Jak ja jem, to hłuch i niem.—W.
Nsb. 196; T. 431. r: D. II, 397.

3402. Jak ni jeŭ, to ni m$_{u}$oh, a jak padjèŭ, to ni ruk ni n$_{u}$oh.— W.
Db. 268; T. 431. p: A. 83, 79 i 187, 30. r: D. II, 399.

3403. Jedòm jedziàć.— W.
Wyrażenie zdubeltowane.
Ob. Biehòm. Siedòm. Leżmà. Bitkòm. Taŭpa. Kryczmà.

3404. Jedziàć, jak ŭ ciernìcu truć.—W.

3405. Jesz choć razpierażỳsia, t$_{u}$òlko rabìć ni lenìsia.— Sc.

3406. Jèszcie dziètki [h$_{u}$òściki] i maczàjcie, a na rèsztu wybaczàjcie.–W.
u: Czb. 304; Nm. 12022.

3407. Jèszcze dziètki paśl$_{y}$èdki.—W.
Nsb. 134.

3408. Jèszcze i abmaczàjcie, a na l$_{y}$èpszaje wybaczàjcie.— W.

3409. Jesz da pàlcy liżỳ.— Sł.

3410. Jesz dùrniu, bo to z màkam.—W.
u: Nm. 11992. p: A. 187, 36.

3411. Jesz h$_{u}$òrko i sòłano, to choć umrèsz, to nie zhnijèsz.— W.
Nsb. 127; Sz. 37. u: Nm. 12123. r: D. II, 404 i 410.

3412. Jesz, ni jèsz, a pjànym ni bùdziesz; dawòli ùże.— Sk.
Nasyciwszy się.

3413. Jesz pakùl r$_{u}$ot świèż, bo jak umrèsz, to i kòłam nie ŭwapr$_{y}$èsz.—W.
W ten sposób mówią do wybredzających.
Jesz pakùl r$_{u}$ot śwież.—W.
Db. 657; Nsb. 191; R. 249. u: Nm. 5932.

3414. Jesz pakùl żywièsz, bo jak umresz, to i kałkòm nie ŭwapr$_{y}$èsz.—W.

3415. Jeść, aż za uszyma tr$_{y}$eszczyć.—W.
u: Czb. 241. r: D. II, 399.

3416. Jeść ch$_{u}$òczecsa, jak w$_{u}$òŭku.—W.
p: A. 138, 23.

3417. Jeść i pje, a dabrà nie dùmaje.-W.
Db. 283.

3418. Jeść, jak ni swajèju hubòju.— W.
p: A. 187, 43.

3419. Jeść, jak rża żalèzo.— W.
u: Nm. 2725. p: A. 188, 49. r: D. II, 143.

3420. Jeść, jak ŭ bezdènnuju kadùszku.— W.
p: A. 187, 42.

3421. Jeść, màło łupaczy nie paŭłàziać.— W.
r: D. II, 400.

3422. Jeści niä srać, m$_{u}$òżna padażdàć.-W.

3423. Jèćci z panami ale spać z świniàmi.— W.
Db. 578. u: Czb. 233.

3424. Jeść nie ŭ swajè duchì [nie ŭ siebiè].— W.
u: Nm. 12208.

3425. Jèŭby aczyma [zdajècsa], a dùsza ni pryjmàje.— W.
H. 4183.

3426. Jèżmy twajò, a pòtym kàżny swajò— S.

3427. Kab m$_{u}$oh [mahła], to zièmlu jèŭby.— W.
Żarłok.
u: Nm. 4850.

3428. Na sìłu m$_{u}$oc jem.— Sł.
Id. Bàczyć. Jèści. Rabìć.
Z trudnością, jak za pokutę.

3429. Nie ŭ ròzsyć jeść jak nimà czahò.— W.
Nsb. 179. u: Nm. 12115.

3430. Nie ŭ swajè duchiè j$_{u}$òn jeść— mùsić k$_{u}$òńska jèża napàła.— Sk.
Ni ŭ sw$_{u}$oj duch jeść.— W.
wb: Db. 487.

3431. Ni zaŭsiùdy smàczno jèści, chòraszo chadìć.—W.
p: A. 188, 76.

3432. Ni zjeści, ni spìć ni charaszè schadzìć.— W.
u: Nm. 2097.

3433. Ot jeść, aż ùszy tr$_{y}$eszczàć.—W.
u: Nm. 12205.

3434. Papajèŭ zà mòładu miàsa, niechàj ciepièr k$_{u}$òści hryziè.—W.
Nsb. 31.

3435. Pryszlì wàżnyje wièści, szto nièczaho jèści.— W.

3436. Siahòni jeszczè niczòho ni jeŭ, ŭziàŭ kus$_{u}$òk chl$_{y}$èba, chacièŭ ŭ wòdu pamaczyć ale ŭ wiedrò ni ŭl$_{y}$èz, to i suchamà zjeŭ.— Sł.

3437. Siem ràz jeŭ ale i ràzu za stałòm nie siedzieŭ.— W.

3438. Szto kamù [ŭsìm druhìm] z nòsa spàło, to ja tòje mùszu jeści..— W.
p: A. 187, 13.

3439. Ŭłaśnie ja ciebiè zjem? — W.
u: Nm. 3911.

3440. Ŭże pajèli i palizàli.— W.
Już po mszy i po kazaniu.
Id. ob. Msza.

3441. Żyŭcom jeść.— W.
u: Nm. 4083.

Jèwa

3442. Czystaja suchà Jèwa.—W.
O suchej chudej skórze.
p: A. 617, 63.

3443. Suchàja Jèwa.—W.
Chuda baba.

Jèzus

3444. Jèzu Nazaràński, jakì nasz nar$_{u}$òd pahàński.—W.
Wykrzyknik.

3445. Màje Jezusòwyje lyetà.— W.
p: A. 189, 4.

3446. Nie dla Jezùsa ale [a] [da] dla chlyèba kùsa.— W. Sł.
{W Mińszczyźnie po r. 1863, kiedy w niektórych miejscowościach pod przymusem bezpośrednim lub pośrednim, przechodzono na prawosławie, przysłowie powyższe dość często zdarzało się słyszeć zmienione: Dla chlèba kùsa pramieniàŭ Jezùsa na Isùsa}.
u: Nm. 9763. p: A. 189, 6. r: D. I, 21 i II, 392.

Jèża

3447. Halò! bỳsiu kałà płóta, jakàja jèża, takàja rabòta.— W.

3448. Kuòńskàja jèża na cìe napàła.—Sk.
Obżarstwo.

Juon

3449. Choć z im, choć byz jehò.— W.
Id. ob. Jakób.
Rm. 718.

Jùrej św.

3450. Adnahò Jurkà ŭpuścìli da ŭsia chàta zajurỳłasia.— L.
{Goście po libacji, trwającej do północy, posnęli; jedni na ławach a inni na ziemi. Gospodarz, który też był zaczął drzemać, poczuwszy zbliżającą się morską chorobę — wstał i krocząc na nieposłusznych nogach do drzwi, potknął się o śpiącego.
Kto tu leży—zawołał.
Jùrko—odrzekł półsenny. Okrążył leżącego, a przynajmniej tak sobie wyobrażał, gdyż wszystko mu się krążyło i znowu potrącił o gościa.
A tu kto?
Jùrko—brzmiała odpowiedź. Gdy wciąż na drodze ku wyjściu, w dalszym ciągu, napotykał tego samego Jurka rzekł z rozpaczą j. w.}.
Nsł. 194.

3451. Da Jùrja bùdzie (sièna) i ŭ dùrnia.— N. W.
... pawinno być sièno ...— O. S.
wb: Sz. 51 i 92. r: D. II, 500.

3452. Da Jùrja jest chlyeb i ŭ dùrnià.–W.
1. ... stànie chlyèba ...
2. ... kòrmu i ...
wb: Nsb. 37; Sz. 51. p: A. 186, 1.

3453. Jak dòżdż na Jùrja, to bùdzie chlyèba i u dùrnia.— W.
u: Nm. 438.

3454. Jak na Jùrja pahòda, to na hryèczku nieŭròda.— Sł.

3455. Jùrej maścìć, a Mikòła hwazdzìć.— W.
Nsb. 191; Rm. 728.

3456. Jùrjewa rasà, nie tryèba kòniam aŭsà.— Sk.
Cz. 116.

3457. Kuoń bieły, jak ŭ Jùrja.—W.

3458. Nabòżny, jak św. Jùrja kuoń.–W.
u: Czb. 268. p: A. 186, 4.

3459. Nabòżny, jak św. Jùrja [Jèraho] kuoń; juon da kaściòła, a juon da kabỳły.— W.
... Jèraho ...: jak św. Jèry da kaściòła, to kuoń na kabỳłu.— Sk.
wb: Sz. 87.

3460. Na Jùrja, jak rak świśniä.— L.
Jutro rano jak się ociepli. Na Ś-tego nigdy.
Rp. 214.

3461. Na ruok dwa Jùrji, abòdwa dùrnì: adzìn chałuòdny, a druhì hałuòdny.-W.
u: Nm. 7976. p: A. 186, 14; Gl. Wsł. X, 356.

3462. Na światòho Jùrja dastànie żyd dùrnia.— W.
Kontrakty w Wołkowysku na Jerzego (23 kwietnia st. st.). Stąd niejeden faktor za złe nastręczenie złajany z kwitkiem odchodzi.

3463. Na światy Jùry, jak bùduć ŭ nièbi dziùry.— W.
p: A. 186, 7 i 682, 7; Gl. Wsł. X, 356.

3464. Prỳjdziesz Jùrku da rachùnku, to palìczymsie.—W.
u: Nm. 3930.

3465. Takì sprawiedlìwy, jak światòho Jùraho kuoń.— W.

3466. Zabràłosie dwa Jurji da-j abòdwa

dùrni: adzìn hałòdny, a druhì chałòdny.— W.

Dwa Jùrji... — W.

Db. 183. u: Czb. 249.

Jurkò ob. p. w. Jùrej.

Jùszka

3467. Adnò na jùszku, a druhòje na pietrùszku zaharawàło.— W.

Kamù stàło... tamu stànie i na... [na pièrec].— W.

p: A. 193, 1; B. 60, 40.

K

Kabièrac

3468. I z kabièrca razchòdziacsa.—W.

Id. ob. Rucznìk.

p: A. 360, 2.

Kabỳła

3469. Byłà kabỳła da zjèździłasia.— W.

T. 425. r: D. I, 367.

3470. Choć ty pànie usierỳsie krỳczaczy, a kabỳła ni ciàhnie.—W.

3471. Jak bỳło, to bỳło, ciahnì kabỳło.— W.

... tak... a ty... — W.

Mimo wszystko swój obowiązek spełniaj.

p: A. 212, 6; B. 65, 3.

3472. Kabỳła byłà, żerebia rańòje, pajèŭ w_uòŭk abòje.— Sk.

Co było, a nie jest, nie pisze się w rejestr.

3473. Kabỳła $d_u$obraja choć kudỳ.— Sł.

Db. 292.

3474. Kabỳła dwanàccać żarebcòŭ prywiełà i ŭ chamuciè zdòchła.—W.

Skarżąc się na nieustanną biedę, niedolę, a przedewszystkiem na niewdzięczność ludzką, mówią j. w.

3475. Kabỳła łỳsa, żerebià rabòje — pajèŭ w_uoŭk abòje.— Sk.

3476. Kabỳła za dzièłam, a żerabià byz dzièła.— W.

Db. 293. u: Nm. 9331.

3477. Majà kabỳła ŭhrùzła.— N. W.

Na mnie kolej przyszła.

T. 430. Mierz.

3478. Màło co, co kabỳła sìwa, àle cz$_u$òm jenà nie ciàhnie? — Sk.

Mało tego, że dziewka wielka ale czemu ona nie robi?

3479. Na l$_y$èczanoj kabỳli ni mn$_u$oho pajèździsz.— W.

... d$_u$òŭho ni najeździsz.—Sł.

r: D. I, 604 i 679.

3480. Nie pa kabỳli, to pa hałòblach (sic). — W.

3481. Nie pa pròstoj hèto kabỳli.—W.

p: B. 65, 7.

3482. Nie wièr kabỳli ŭ daròzi, a ż$_u$òncy ŭ dòmu.— W.

Db. 451. p: A. 653, 53.

3483. Pryszỳj kabỳle chw$_u$ost.—Sk. W.

... [prywiażỳ]... a kabỳła [jenà] sw$_u$oj màje [sw$_u$oj ŭros] [sw$_u$oj jest].—Sc. Sł. W.

Db. 564 i 565; T. 426; Nsb. 139; Rm. 502; Rp. 215. u: Czb. 253; Nm. 2780. p: B. 65, 10. r: D. I, 596.

3484. Ŭziàŭ kabỳłu na swajù haławù.– L.

Żarcik.

3485. Ty na pièredzi siedzièła, dzie kabỳlicu padzièła? — W.

Dzied, dzied, dzied, dzied kabỳlicy niet, niet, niet, niet.—W.

Dziad z babą upiwszy się na jarmarku, w powrocie do domu—zasnęli; złodzieje, korzystając z tego, konia ukradli. W tem zbudził się dziad i odezwał się do baby j. w.

3486. Wielìkaja kabỳła da chudàja.—W.

T. 432. p: A. 212, 15.

Kachàć

3487. Ja ciebiè kachàju, jak Bòha.—W.

Kachànak

3488. Jak da kachànka iści, to ściężki,

daròżki, a jak da nielùbaho, to dròbnyje slòzki.— W.

3489. Jak da kachànka iszłà, to ŭsio skàczuczy, a jak da chàty, ŭsio płàczuczy.— W.

Kachànio

3490. Ad kachània nimà spakòjnaścì, ni ŭ kaścièli, ni na dzièli ni na paścièli.— W.

3491. Byz parỳ niemà kachània.— Sł.
Np. Daść Buoh pàru mùża, to bùdzie jehò lubìć a... j. w.

3492. Kachànio huorsz niż drystàczka.—W.
..., bo i pszònny krachmàl ni pamòżä.
p: A. 625, 2.

3493. Kachània nie blincỳ, a zakachàŭszysia kańcỳ.— Sł.

3494. Ŭ kachànki smòlanyje łaŭki.— W.
Lepkie, nie puszczają.
Id. ob. Szynkàrka. Randàrka.
Nsb. 167.

Kaciarỳna. Kacierỳna

3495. Chto z kim, a puop z Kàśkaju.–Sk.
Ob. p. w. Puop.
Orz. 72.

3496. Kacierỳna macierỳna, a ja bàćkaŭ syn, Kacierỳna jèła redźku, a ja z màsłam syr.— W.

3497. Kièdy mukì puòŭna skrỳnia, to i Kaśka haspadỳnia.— Sk.
Id. ob. Haspadỳnia.
Db. 313.

3498. Wièciер wièje słuònko bròdzić Kacierỳna buòso chòdzić.— W.
Dzieci, zobaczywszy bociana nazywają go Kacierỳna jak na Mazowszu Wojtkiem.

Kacicsie

3499. Choć kacìsie! (toczyć się).— W.
Hłàdka daròha, choć... j. w.
u: Nm. 11436.

3500. Kòcicsa, jak kùla.— W.
p: A. 561.

Kaciòł

3501. Naśmiejàŭsia kaciòł z harszkà da abòdwa czòrnyje.— W.
Śmiejàŭsie... — Sk.
Db. 744.

3502. Ŭsièm bùdzie pa siem, a kaciełkù wòsiem.— W.
Najmniejszemu dostanie się najbardziej.
Nsb. 18.

Kaczàcsa

3503. Kaczàjecsa, jak świnià ŭ bałòci [bierłahù].—W.
Id. ob. Walàcsa.
u: Nm. 11344. p: A. 704.

Kaczarhà

3504. Kaczerhòju zapisać ŭ kòmini.–W.
Nsb. 68.

Kàczka

3505. Kaczkì zahaniàje.— W.
Pijany zatacza się.
u: Nm. 11767. p: A. 194, 4.

Kaczkadàn

3506. Hròszy razỳjdùcsa, a kaczkadàn bùdzie dòma.— Wl.
Gdy mowa o ożenieniu się z bogatą, a brzydką.

Kadùk

3507. Kadùk jehò ni bierè [ni braŭ].–W.
Id. ob. Lìcho.
Nsb. 59.

3508. Kadùk jehò wièdaje.— W.
Djabli go tam wiedzą.
Id. ob. Czort.

Kàjanka (żal)

3509. Kàjanka bùdzie a [da] paŭròtki ni [nie] bùdzie.— W.
...jeść da [ale] paŭròtki nimà.
wb: Nsb. 59. u: Nm. 2240. r: D. I, 237 i 625 i II, 163.
Spóźniony żal.

3510. ¦Szczyraja kàjanka Bòhu miła [da Bòha dachòdzi]¦.

Kakuòszka ob. p. w. Kokuòszka

Kaladà

3511. Prapadàj ty pànie z kaladòju, addàj mⱼoj miech.— W.
{Mówią w razie trudności ściągnięcia długu z procentami}.
Nsb. 140.

3512. Stań ŭ radù dastàniesz kaladù.- W.
{Czekaj cierpliwie w kolejce}.
u: Nm. 5568.

Kalàska

3513. Na dwⱼoch kalàskach adzìn ni pajèdziesz.— W.
Id. ob. Pan.
Dwom panom sługa nie dogodzi.

Kalèno

3514. Choć z kalèna wyłami.— Sł.
Dawaj j. w.
... ty sabiè ì...
Bierz skąd ci się podoba, a mnie daj.

3515. Z kalèna ni wyłamać.—W.
Id. ob. Palce.
Nie stworzyć jak niema.

Kalìna

3516. Hop kalìna majà, hop malìna majà.— W.
r: D. II, 629.

Kàliwo. Kàliŭko

3517. Ani kàliŭca.— W.
Ani źdźbła.
p: A. 648, 1.

Kalòsa

3518. Ahledàjsie na zàdnije kalòsa.—W.
H. 1577. u: Nm. 4005. p: A. 215, 7.

3519. Szto z kalòs upàło, to piszy pràpało.— Sł.
Id. ob. Woz.
Nsb. 188.

Kał

3520. Kałù, kałù, jak świnia ŭ kałù.–W.
Mówią o źle wypranej bieliźnie: O wymyła annò j. w.

3521. Kał prè i ślòzy ròbić.— G.
Napój mocny, potrawa.
{Na Polesiu mówią o mocnym tytoniu (machorka): Chràpu czyścić, ślòzy hònić i kał pre}.

Kałàcz

3522. Choć z adnòj pièczy, da ni adzinàkawy kałàcz.— W.
r: D. II, 467.

Kałᵤòdka

3523. Choć kałᵤòdka hniłàja da suk smòlny.— W.
Choć stary, niedomagający ale rozumny.
Rm. 257.

Kałᵤòdzieź

3524. Ŭ kałᵤòdzieź wadỳ nie ljuć a ŭ lʸes drᵤoŭ nie wiezùć.— P.

Kam

3525. Kamù pa kamù, a mnie dwa kamỳ.— Wl.
... kamù, jemù bùdzie dźwie kamỳ.— Sł.
Id. ob. Kᵤoń.
Nsb. 67.

Kamàr

3526. {Kamàr nie kabàn, jehò i bez dòŭbni (maczugi) ubjèsz}.— W.
p: A. 215, 1.

3527. Z kamarà zrabìli [zròbiać] kanià.—W. Sł.
... wałà.— Sk.
H. 1560. p: A. 216, 7 i 322, 39. r: D. II, 295.

Kamarnò

3528. Kalì kamarno, to-j chlʸebnò.— N.
Db. 306.

Kamèdja

3529. Kamèdja, chtᵤo ni wièdaje, a chtᵤo wièdaje, tamu niczòho.— W.
Nsb. 67.

3530. Kamèdja z òctam.— W.
p: A. 216, 2.

Kamièl (grubszy koniec drzewa ściętego)

3531. Kamù pa kamlù [kaniù], a mnie dwa kamlì.— W.
Id. ob. Kᵤoń.
T. 430.

Kàmiäń

3532. Choć kàmień da szyi, daj ŭ wòdu. (Niema dzie padziecsa).—W.
u: Nm. 2638.

3533. Cht$_{u}$o na miniè kàmieniam, ja na jehò chl$_{y}$èbam.— W.
Id. ob. Kìdać.
p: A. 196, 18.

3534. I kàmień na kàmieniu ni zastaniècsa.— W.
p: A. 196, 14. r: D. I, 259.

3535. I kàmień zamiakczàŭ by, a j$_{u}$on nie.—W.
p: A. 196, 3.

3536. Jak kàmień ŭ wòdu ŭkìnuŭ.— W.
u: Nm. 1895. p: A. 196, 6.

3537. Jak kàmień z hrudzièj zsùnuŭsie.— W.
p: A. 196, 5.

3538. Kamièni — choć zabìjsia, wadỳ — choć utapìsia, dr$_{u}$oŭ—choć spalìsie, chl$_{y}$èba dakupìŭszy m$_{u}$òżna żyć.— Sk.
Ironicznie.
Wsł. V, 247.

3539. Kàmień da szỳi daj i ŭ wòdu.–W.
p: B. 61, 4.

3540. {Kàmień daŭbi, to pieredaŭbiècsà}.

3541. Kàmień na kàmieni.— W.
Pole kamieniste.

3542. Kàmień na mièjscu mòcham abrastàje.—Sk.
Db. 334.

3543. Kamień z sèrca spaŭ.—W.
Obawa minęła.
p: B. 61, 6.

3544. L$_{y}$eżàczy annò kàmiań mòcham abraściè, a b$_{u}$olsz nichtò ni skarỳstuje.— W.
p: B. 78, 2.

3545. Pad l$_{y}$eżàczy kàmień wadà nie cieczè [padbieżyć].—W.
Nsb. 130. u: Czb. 256; Nm. 7206. r: D. 1, 633.

Kampània

3546. I kàszu ŭ kampàni d$_{u}$òbro jeść [ŭ kampàni d$_{u}$òbro jeść kàszu].—W.

3547. Lichàja kampània i d$_{u}$òbraho papsujè.— W.

3548. Lichàja kampània na lìcho wỳwiedzie.— W.
p: A. 562, 5.

Kamỳsz [albo czeròt] (trzcina)

3549. Paszlì ŭ kamỳsz.— Sk.
Pouciekali, pochowali się.

3550. Pasz$_{u}$òŭ ŭ kamỳsz [paszlì ŭ kamỳsz].— W.
Zeszedł na nic, nikt go już nie słucha, stracił przewagę.

3551. Zahnàć kahò ŭ kamỳsz.— W.

Kancżàć

3552. Kalì nie màjesz kònczyć to-j ni paczynàj.— W.
p: A. 225, 1.

3553. Ni tahò słàwa szto paczynàje ale tahò szto kònczyć.— W.
p: A. 225, 2.

Kanièc

3554. Abỳ kancỳ z kańcàmi staczyć.-W.
u: Nm. 5207.

3555. Ad kancà da kancà.— W.

3556. Ad lichòho kancà nidziè nie ŭcieczèsz.— W.

3557. Byz kònca [byz kancà].—W.
Obj. Kiborta J.: bahàty, charòszy, brỳdki, d$_{u}$òbry, kièpski, mn$_{u}$òho hròszej, d$_{u}$òbra, balìć i t. d.
Wsł. VII, 313.

3558. Hlädzì kancà [Ladzì jakì kanièc bùdzie].— W.
u: Nm. 2612.

3559. Jak wìdno, to hètamu kanca nikòli ni bùdzie.— W.
p: A. 217, 1.

3560. Kańcà i mièry nie byłò.— Sk.
Np.: Jak napuścìłasia na jehò, to ... j. w. ... nimà.
Nieustannie.

3561. Kancỳ z kancàmi schòdziacsa [ni schòdziacsa].— W.
u: Nm. 9867. p: A. 217, 11. r: D. I, 39 i 548.

3562. Kanièc (ŭsiamŭ) dziełu wienièc.-W.
Koniec wieńczy dzieło.
H. 1566; Nsb. 67.

3563. Lèdźwie kancỳ z kancàmi schòdziacsa.— W.
r: D. II, 96.

3564. Nièjaki bùdzie kanièc. Nièjak bùdzie.— W.
r: D. I, 60.

3565. Ni kancà, ni mièry.—W.
p: B. 67, 1.

3566. Ni staczyć [stòczysz] kanc$_{u}$òŭ [kancà z kancòm].— W.
p: A. 217, 16; B. 67, 8.

3567. Rabì szto chòczasz, a hledzì jakì kanièc bùdzie.— W.
p: B. 67, 3.

3568. Ŭsiamù kanièc bywàje [bùdzie].-W.
H. 1583. p: A. 217, 21.

3569. Zjèchaŭ na pustỳ [lichì] kanièc.-W.
Id. ob. Pszyk.

Kapièjka

3570. Nàcie, m$_{u}$òża i majà kapièjka [aśmàk] ni szczerbàta [ty].— W.
Przy obdarzaniu na chrzcinach, weselu.
Id. ob. Aśmàk.
u: Nm. 4896.

3571. Nieŭżè majà kapièjka szczerbàtaja? — W.
Id. ob. Hròsz.
Rm. 2.

3572. Scierażỳ bàćkawu [bàćkaŭsku] kapièjku, to i swajè zdabùdziesz.— W.
Nsb. 6.

3573. Ŭsio z kapièjki.— W.
Id. ob. Kìszeń. Hròszỳ.
Rm. 71.

Kàpla

3574. Choć kàpielku z Antònawu ślòzku [slezù].— W.

3575. I kàpielki pabràŭ.— W.
{Upodobnił się do najdrobniejszych szczegółów. Na Polesiu mówią: I kròszki pabràŭ}.

Kapùsta

3576. Byz kapùsty trybùch pustỳ.— W.
Nsb. 5.

3577. Jak kapùsta tłùsta, to ŭ żywaciè ni pùsto.— W.

3578. Jèchali kupcỳ, wieźli winò ŭ bòczcy; wièźli winò winìsta, a majà kapùsta manìsta (ponętna).— W.
Tak mówią, zaczynając składać kapustę do beczki.

3579. Kapùsta bièłaja, jak syr.— W.

3580. Kapùsta ni tłùsta, kàsza ni hùsta.— W.
u: Nm. 12162.

3581. Kapusta z swini ju, jak z ròdnaju siestròju.— W.

3582. Tam jemù i kapùsta bùdzie.— W.
u: Nm. 4323.

3583. Tłùsta kapùsta ale ŭ majòm żywaciè pùsto.— G.

3584. Ŭ kapùści hòła k$_{u}$òść, ùże na twajù prybỳŭ h$_{u}$ość.— O.
Śmieją się z dziewki, gdy wychodzi za mąż.

Kapỳł

3585. Kàżan na sw$_{u}$oj kapỳł.— W.
p: B. 68.

3586. Na sw$_{u}$oj kapỳł pierarabìć.— W.
p: A. 226, 7.

Kapytò [kapỳto]

3587. Kapỳta zadràŭ [zadziòr].— W.
Id. ob. Nàha.
p: A. 226, 4.

Karàć

3588. Karàj mieniè Bòżä jeszczè tak da wièku.— W.
Gdy coś dobrego spotka. Niech mi się tak dzieje po wszystkie czasy.

Karatkò

3589. Dzie karatkò tam (i) rwiècsa.-Sk.W.

Db. 211; Nsb. 1; Nsl. 4. u: Czb. 233; Nm. 2139. p: A. 68, 244, 1, 691. r: D. I, 172.

Karawàj

3590. Na czużỳ karawàj, nuoh ni padymàj.— W.
... starỳch...
Nsb. 90. u: Czb. 303; Nm. 9648. r: D. II, 252.

Karawàjnica

3591. Jakìje karawàjniczki, takìje kałàczyki.— W.
u: Nm. 7156.

Karczmà

3592. Aż uhlèdzieŭ siem karczmuòŭ, siem kaściołaŭ, siem żyduòŭskich szkòłaŭ.— W.
Takie kwaśne.

3593. Idzièm bràcie: ludzièj zabàczym i ŭ karczmiè pabùdziem.— Sk.
r: D. II, 380.

3594. Jak pryszuòŭ ŭ karczmù, czort za kuczmù.— Sł.
Trzyma za czuprynę. Mowa o pijaku.

3595. Karczmà ròzumu czaławièka ùczỳć.- W.
u: Nm. 11671.

3596. Ni minàj karczmỳ, bo szczàścia ni mièć miesz.— W.
u: Nm. 11670.

3597. Ŭ karczmiè ŭsiàki ruòŭny.—W.
u: Nm. 11787.

3598. Ŭ karczmiè ŭsie ruòŭny.—W.
Prw.: Ŭ łàźni ŭsie ruòŭny.
Nsb. 19.

Karès

3599. Nimà karèsu bez interèsu.—Sł.

Karèta

3600. Karèta na 24-re òkien.— W.
{Wóz drabiniasty}.
p: A. 199, 2.

Kark {Na Polesiu kàrak}.

3601. Kark ćwiòrdy [dubòwy].—W.
Nieugięty.
Nsb. 186.

3602. Nie nàd maìm kàrkam.—W.
Id. ob. Haławà.
u: Nm. 2777.

3603. Siedzìć na kàrku [sieść kamù na kàrku].— W.
r: D. I, 151.

3604. Ŭłàśnie ŭ ciebiè chto na kàrku siedzièŭ.— W.
Nsb. 85.

3605. Zahnùŭ kark, jak pad wiermuòm.— W.
u: Nm. 1293.

Karòl

3606. Dzìwo [nie dzìwo], co ŭ karalà [ŭ kruòla] żuònka pièkna.— Sk.
Cz. 31; Db. 466. Orz. 131.

3607. Dzìwo szto ŭ karalà da żuònka charaszà [... charaszà żuònka].—W.
Szto to za... — Zb.
Db. 466; Nsb. 96. wb: T. 432; Orz. 131. u: Nm. 5535; Wsl. Gl. X, 354. p: A. 244, 15. r: D. II, 66.

3608. Ni umièju [ja nie ŭmièju] ni czytàć, ni pisàć, a chòczuć (miniè) za kruòla [karalà] ababràć.— W. Sk. Sł.
Z bajki.
Cz. 86; Db. 456; Nsb. 115; Rp. 215. u: Nm. 7908.

Karòna

3609. Karòna z haławỳ ni spadziè.—W.
Nsb. 68.

Karuòsta

3610. Karuòsta chwaròba ni pròsta.–Sk.
Db. 341. u: Nm. 8163.

3611. Karuòsta nie napàść, kali Buoh dać.— N.
... tolki ŭ nòczy spać nie dać.
Db. 341 i 342.

KaruòŭKa

3612. Abỳ karuòŭka, bùdzie i wieruòŭka.—W.

3613. Adnà barùszcza karòwa ŭsich pabòra.— W.
Do kobiety swarliwej.
u: Nm. 3363.

3614. Bàczyć karòwa szto ŭ [na] stryèsi sałòma.— W.
Nsb. 13.

3615. Cielìsia karòwa jàłowa, aby bàbi małakò byłò.— Sk.
Wsł. 247.

3616. Dryślìwaja karòwa cyèłu stàdu apaskùdziła.— Sk.
Jedna owca parszywa całe stado zarazi.

3617. I czòrna karòwa bièłaje małakò dajè.— W.
p: A. 213, 3.

3618. Jak paszłà karòwa pa prakòsie, to małakò ŭniałòsie, a jak pòjdzie na rżỳszcze, to i małakò nazàd zỳszcze.— W.

3619. Kalì zjèli karuòŭku, to zjèszcia i wieruòŭku.— W.

3620. Karòwa, kalì lùbić cielà, to lìżä z à d n i c u.— W.
p: B. 72, 2.

3621. Karòwa, szto mnuòho rawiè, màło małakà dajè.— W.
u: Czb. 258; Nm. 12881. p: A. 243, 22.

3622. Karòwu pa wièdamu kuplàj.— W.
r: D. II, 590.

3623. Karòwu szczytàjuć pa udòju.—Sł.

3624. Karowù tryèba padlić, kab lichìch aczèj nie bajàłasie.— W.
Tak samo przy kupnie należy wypić „barỳsz".

3625. Łỳsa karòwa łỳso cielà prywiedziè.—Sk.
Db. 754.

3626. Ni cänì karòwy pa udòju.— W.
u: Nm. 7286.

3627. Ni hałòdna karòwa kalì ŭ stryèsi sałòma.— W.
Nsb. 13; K. u: Czb. 241; Nm. 5187.

3628. Nie kuplàj z blìska [pa susièdzki] karuòŭki, ani z adnahò siełà żuònki.—W.
Nsb. 5.

3629. Ni wỳmiam karòwa małakò dajè, da jazykuòm.— W.
r: D. II, 590 i 393.

3630. Prapàła karuòŭka, nichàj prapadàje i wieruòŭka.— W. Wl.
Id. ob. Czort.
Nsb. 5; Sz. 125.

3631. Ŭ jàławoi karòwy małakà ni wyciśnièsz.— W.
u: Nm. 5246.

3632. Ŭziàŭ czort karuòŭku, nichàj bierè i wieruòŭku.—W.
Db. 707; Nsb. 5. p: A. 242, 3.

3633. To ni majà karòwa uhrùzła.—W.
Nie moja rzecz, interes; nic mi do tego.
Nsb. 100.

3634. Znać karòwu pa udòju.—W.
Nsb. 68; T. 434.

Karszùn

3635. Krycząć, jak na karszunà [jak na karszunà krycząć].—N.
Obj. ob. Leon Potocki: Przygody etc. 264.

Kàrta

3636. Chto hràje ŭ kàrty, tamù łuob abdàrty.— W.
Gl. Wsł. X, 357.

3637. Kàrta pachmièl lùbić.—W.
Nsb. 60.

3638. Ŭ karcìszak nimà bracìszak.— W.
p. A. 157, 7.

Karỳść

3639. Bez karỳści i miuod huòrki.— Sc.
A. Łozowski.

3640. Czużàja karỳść, małàja paciècha [dùrniu radaść].— W.
u: Nm. 9689.

3641. Kalì daŭ Buoh, to zdaruòŭ karystàj.— W.
p: B. 68.

3642. Takàja karỳść jak z kazłà, ni wuòŭny, ni małakà.— W.
u: Nm. 7782. p: A. 648, 7.

Kasà

3643. Kasà (cyèła) dziewòcka hrasà.- W.
Id. ob. Dzièŭka.
Nsb. 68.r: D. I, 381 i II, 311.

3644. Kasà dⱥòǔhaja [hustàja], jak kabỳlaczy chwⱥost.— W.

3645. Rùsa kasà da pòjasa, szełkòm pierawìta.— W.
Z pieśni.
r: *D. I, 381.*

Kasìć

3646. Chto dażdżòm kòsić, to pahòdaju sùszyć.— W.
I naodwrót.

3647. Chto kòsić pahòdaju, to hràbić dażdżòm.— W.
Kr. 395.

3648. Chto kòsić, toj i hràbić.—W.
Kto sieje, ten zbiera; kto dba, ten ma.

3649. Chto ǔ dożdż kòsić, ǔ pahòdu hràbić.— N.

3650. Kascù pahòdy ni żdać.—W.
T. 436.

3651. Kasìǔ tàto, kasìǔ ja, nakasìli stażòk sièna, pryszłà kazà za nⱥocz [ǔsieńko] zjèła.— W.
Db. 66.

3652. Nu, skasìǔ ad dùba da dùba.—Sk.
Mało.

Kasmàty {Na Polesiu Kaszłàty}

3653. Chto kasmàty, toj bahàty.—W.
Kasmàty, lùdzi bahàty.
u: *Nm. 307. p*: *A. 228, 1.*

Kasmòk (imię żydowskie)

3654. Kasmòk ni baràczak kupùje cielàtka; jehò chàta nibahàta.— Sk.
Żarcik.

Kàsza

3655. A mo tabiè dać kàszy bieròzawoj? — W.
Zapytują dziecko, kiedy grymasi.
{Kasza brzozowa = rózga}.

3656. Dⱥòbra kàsza pry chlyèbu, dⱥòbra bàba pry dzièdu.— W.

3657. Dzie z màsłam kàsza, tam mìłaść nàsza.— W.

3658. I kàszki ni chaczù i pa wadù ni pajdù.— W.

3659. Jⱥon sabiè ni daść plewàć ǔ kàszu.— W.
u: *Nm. 3335 i 4243. p*: *A. 200, 24.*

3660. Kàsza paciècha nàsza.— W.
... to ... — Sk.
wb: *Db. 343.*

3661. Kàsza siemì nie razhaniàje.— W.
Id. ob. Hùszcza.
Nsb. 60.

3662. Kàszy màsłam [sàłam] nie papsujèsz.— W.
u: *Nm. 5869.*

3663. Kùchar nabzdzièǔ ǔ kàszu.— W.
Tak mówią o przydymionej kaszy.

3664. Nawarỳli kàszy da niwiadòmo ci pajedziàć.—W.
u: *Nm. 3521.*

3665. Pa [pośle] kàszy nimà [nie bùdzie] pàszy.— W.
Nsb. 134; *Nsł. 193*; *p*: *A. 201, 28.*

3666. Ŭchapìǔ szỳłam kàszy.— W.
Nsb. 171.

3667. Z màślaczkam kàsza, to jedà nàsza.— W.
r: *D. I, 193.*

Kàszka ob. p. w. Kàsza.

Kàszäl

3668. Kàszäl chworòba nie lichàja, ale chàta nie ŭcichàjä.— N.
Db. 344.

3669. Kàszlaje, jak drⱥòwa rubàje.— W.

3670. Kàszlaje, jak staràja bàba.— W.
p: *A. 201.*

Kaszùla c. d. p. w. Saròczka

3671. Apòszniuju kaszùlu znimàjuć.—W.
r: *D. I, 212.*

3672. Blìższa kaszùla (ciełu) ad siermiàhi [jak siermiàżka].—W.
Blìższaja ..., jak kabàt [blìższaja saròczka, jak kaftàn].— Sk.
p: *A. 229, 1 i 685, 1.*

3673. Choć kaszùla czòrnaja ale sumlènio czỳstaje.— W.
p: *A. 229, 10.*

Kaśćuòł

3674. Byŭ ŭ kaścìòli, dzie czàrkami zwòniać.—W.
W karczmie.
Wsł. IX, 408.

3675. Da kaścìòła dròga krỳwa, a da kàrczmy pròsta.—W.

3676. Jak do kaścìòła, to hràzko, a jak da karczmỳ, to choć pazahumiènіu.— W.
Id. ob. Cèrkaŭ.
{Pazahumiènіu = droga poza gumnami, która jest suchsza od błotnej ulicy}.

3677. Kaśćuùł dzièla ŭsich.—W.
p: B. 69, 3.

3678. Kaśćuòł dzierùć [dzierè], karczmù krỳjuć [krỳje].— W.
Id. ob. Cèrkaŭ. Zwanìca.
u: Czb. 255; Nm. 6395 i 11723. p: A. 230, 19. r: D. I, 21.

3679. Kaśćuòł i karczmà dzièle ŭsìch.-W.
p: A. 683, 20.

3680. Ŭ czuom ŭ kaścièli, ŭ tuom ŭ paścièli [szto ŭ kaścièli, to-j ŭ paścièli].— W.
Nsb. 54.

3681. Ŭ kaścièli i ŭ karczmie ŭsiè ruoŭnyje.— W.
Id. ob. Karczmà.

Kaściùszko

3682. Nasz Kaściùszko słàŭny byŭ, Maskalòŭ duòbro biŭ; jak Kaściùszku złàpali, kìjam buòki obłatàli.— W.
Przysłowie historyczne.

Kàśka ob. p. w. Kaciarỳna.

Katàcsa

3683. Lùbisz katàćsie, lubì i sànaczki ciahàć.— Sk.
Db. 310. u: Nm. 7080.

Katalik

3684. Katalìk da nièba myk, a Ruś da pièkła muś.— W.
Ruś, rusàk, oznacza prawosławnych, pr. Rusàk.

Kàtar

3685. Kàtàr siem chwaruòb adhaniàje.-W.
p: A. 201; B. 62, 2.

Katkì

3686. Jak na pòli katkì, to chlyèba puòŭnyje kutkì, a jak na pòli miätlìca, to chlyeb lyeżỳć na palìcy.— W.

Katòk ob. p. w. Kuot.

Katrỳna ob. p. w. Kaciarỳna.

Kawàl

3687. Jak [kalì] na daròzi [na dwaryè] lod, to kawalù miuod.— Sł.
Kièdy na dwaryè lod, to kawalù miuod.— Sk.
wb: Db. 315; Sz. 193. p: A. 233, 3.

3688. Jak śnieh zawièje, to kawàl chwaryèje.— W.
{Nikt nie potrzebuje podkucia koni}.

3689. Kawàl byz sakièry i byz nażà siedzìć.— W.

3690. Kawàl byz sakièry,–szawièc buòsy [byz buôtaŭ żywiè].— W.
Wsł. X, 357.

3691. Kawàl klèszczy trymàje, żeb ruk nie papiuòk.— Sk.
Db. 345.

3692. Kawal ròbić ludźmi, a stalàr hrudźmi.— W.

3693. Kawàl zahräszỳŭ [zhreszỳŭ], a ślòsara pawièsili.— W.
Id. ob. Szàwiec.
u: Nm. 4060.

3694. Na tòje kawal klèszczy màje [trymàje, dzierżỳć] kab ruk ni papiuòk [ni pażèhczy].— W.
Db. 345; Nsb. 61; u: Czb. 257; Nm. 5854. p: A. 233, 2; 685, 2. r: D. I, 617.

Kawalyèr

3695. Marcòwy kawàlyèr.— W.
Stary, podstarzały.

3696. Słuònce praz akuònce pàłcom pratykàje, kawalyèr na dzièŭku miło pahledàje.— W.
Z pieśni. Kpiny z zakochanych.
Nsb. 154.

3697. Ŭ jejè kawalyèra guz na gùzie i czatỳry waratà (kołnierze) ŭ saròczcy.—G.
Do kobiet i dziewcząt, które się kochają w żołnierzach.
Id. ob. Maładzìk.

Kazà

3698. Adnù kazù màju i tùju za chw$_{u}$ost padymàju.— Sł.

3699. Dzierè kazà łazù, a w$_{u}$oŭk kazù, a mużỳk w$_{u}$òŭka, a p$_{u}$op mużykà i t. d.— W.
u: Czb. 304; Nm. 8074. r: D. II, 259.

3700. Ja kazà dzierazà i t. d.— W.
Z bajki.
u: Nm. 9265.

3701. Jemù załatỳje kòzy skàczuć.— N.
Db. 279.

3702. Kab kazà ni skakàła, t$_{u}$ob nahì ni złamàła.— W.
u: Czb. 260.

3703. Kab kòzy bylì sỳty i sièno c$_{y}$èło.-W.
Rm. 221.

3704. Kazà łazù dzierè, kazù dzierè pastuch, pastuchà dzierè pan, a pàna dzierè jurỳst, a jurỳsta czart$_{u}$òŭ trỳsta.— G.
Wróblewski.

3705. Kazà na t$_{u}$orh nie idziè, jejè wiedùć.— Sk.
Db. 698.

3706. Kazà nie chòcze na t$_{u}$orh iścì, jejè sìłaju wiedùć.— W.
u: Czb. 275; Nm. 1075. p: A. 12, 22 i 234, 13 i 30.

3707. Kazà w$_{u}$òŭku dàrmo nie skàczeć.— Wl.
Za darmo nie robią.
Nsb. 62.

3708. Kòzy ni dabỳtak [żywinà], a dzièŭki ni lùdzi.— W.
Nsb. 62.

3709. Kòzy ni stàtak, a bàby ni lùdzi.— W.
Kr. 148; T. 423. p: A. 234, 19.

3710. Kòzy sỳty i sièno c$_{y}$èło.— N.

3711. Nie być kaziè na waziè.—W.
p: A. 233, 1.

3712. Papràŭ ty kaziè chw$_{u}$ost, to daść tabiè bòbu na p$_{u}$ost.— W.
{Mówią do tych, którzy nie proszeni narzucają się ze swemi radami}.

3713. Paśpièjesz z karòju na t$_{u}$orh.–W.
Rm. 412; Nsb. 135.

3714. Prỳdzie [prỳjdzie] kozà da wòza.— Sk.
1. ... prasìć abròku, dastànie kìjam pa b$_{u}$òku.— W.
2. ... da niè bùdzie sièna.
Db. 561; Cz. 97. wb: Nsb. 137; Orz. 144; T. 426. u: Nm. 4475; p: A. 234, 38; Gl. Wsl. X, 358.

3715. Raz kaziè śmierć.— W.
u: Nm. 4276.

3716. Tadỳ kazà razżywièesa, jak kust razaŭjècsa.— W.
Id. ob. Kazàk.
u: Nm. 4868.

3717. Ŭpiràjecsie jak kazà.— Sk.
Db. 698.

3718. Zahlàń kaziè pad chw$_{u}$ost, to daść bòbu.—W.
Nsb. 129.

3719. Zahnàć ŭ kazìny r$_{u}$oh.—W.
p: A. 235, 43.

3720. Zahnàno jehò ŭ kazìny r$_{u}$oh.—W.
Przyparto do muru, dokuczono mu do żywego—przygnębiono.
p: A. 235, 43.

Kazàć

3721. Bùdu daròhaju kazàć.— Sł.
Z porządku. Wyrażenie stereotypowe.

3722. Choć j$_{u}$on kazàŭ, choć sabàka brechàŭ.— W.
Nsb. 188.

3723. Chto kazàŭ, to kazàŭ, abỳ d$_{u}$òbro.— W.
p: A. 427, 11.

3724. D$_{u}$òbro to lùdzi kàżuć.— W.
u: Nm. 13105.

3725. Hèto ni kazàŭ, da sabàka brechàŭ.—W.

3726. Ja kazàŭ tabiè, a ty rabiè.— W. *Nsb. 61.*

3727. Kazàŭ pan, zrabiŭ sam.— W.
Odm. p. w. Pan.
p: A. 683, 1.

3728. Kàżä, kàżä i prykàżä.— W.

3729. Nichàj sabiè za òczy kàżuć szto chòczuć.— W.
Nsb. 44.

3730. Nie każy niczòho, nie bᵤòjsie nikòho.— G.
Id. ob. Brać, Rùszać.

3731. Nie pierażewàŭszy kàżesz.— W.
Id. ob. Skazàć.
u: Czb. 250.

3732. Nie pry nàs [was] kàżuczy.—W.
Rm. 382. u: Nm. 8366. r: D. I, 218.

3733. Nie tut kàżuczy.— W. N.
Mówiąc o jakiemś nieszczęściu, sile nieczystej, zwykły to w takich razach frazes.
Nsb. 104.

3734. Nie ŭ hètom świencònom mièscy kàżuczy.—Sł.
Mówią o istotach demonicznych.

3735. Nie wàm kàżuczy.—W.
u: Nm. 13117.

3736. Ni ja kazàŭ, sabàka brächàŭ.–W.
Orz. 27.

3737. Ni mᵤòżno kazàć, bo piecz ŭ chàci.— W.

3738. Ni ŭ świencònom dòmu kàżuczy.—W.
Mając wymówić czorta.

3739. Szto bùdziesz kazàć? — W.
Zwykłe zapytanie. {Cóż to pomoże}.
u: Nm. 2063.

3740. Szto chòczäsz każy.— W.
u: Nm. 2760.

3741. Ty jemù każy a jᵤon swajò.— W.
Rm. 621.

3742. Ŭsio ja, da ja! czämùż wy ni kàżecie niczòho?— W.
u: Nm. 2980.

Kazàk

3743. Cierpì kazàk [kazàczä] atamànam bùdziesz.— W.
... [Hrỳszka] spasiòn bùdziesz.-Sk.
Id. ob. Cierpiòn.
wb: Db. 25 i 26 u: Nm. 2403. p: A. 235, 3. r: D. I, 28 i II,438.

3744. Dażylìsie kazàki, ni chlyèba, ni tabàki.— G.
Id. ob. Palàki.
Orz. 103.

3745. Ni nawinà kazakù wajnà.—W.
Nie pierszynà ... — Sk.
wb: Db. 475. u: Nm. 5782. p: A. 224, 205; 502, 9 i 607, 29.

3746. Ot czym kazàk hładki: napiŭsie, najèŭsie da-j na pałàtki.—W.
1. Czahò ...
2. Praz sztò ...
3. Za czỳm ... hładòk: padjèŭszy da-j na bᵤok.
4. Za tỳm ...
5. Potòmu kozàk hładòk szczo jak pobièdaŭ to i — na bok.
Od Brześcia.
wb: Db. 6; Nsb. 47; Nsl. 112; Rm. 686; T. 431. u: Nm. 1723. r: D. I, 90 i 669.

3747. Tadỳ kazàk razỳwiècsa, jak kust razaŭjècsa.— W.
Id. ob Kazà.
u: Nm. 4868.

3748. Ŭ aharòdzi asakà, czòrny òczy ŭ kazakà.— W.
Id. ob. Andryèj i Jan (Jasiùk).
u: Nm. 2532.

3749. Zhubìŭ kazàk sahajdàk [maniàk] nie płàkaŭ–znajszᵤòŭ nie skakàŭ.–W.
Nsb. 91. p: A. 117, 30.

Kazèl (Casel)

3750. Mademnażèl de Kazèl de barànije nᵤòżki.— W.
Tak chłopi przedrzeźniają francuzczyznę.
p: A. 72.

Kaziuòł

3751. Kazłỳ dzierùć [ŭ kazłỳ hràjuć].–W.
Kłócą się.
Rm. 251.

3752. Puścì kazłà ŭ waharuòd.— W.
r: D. II, 153.

Kazimièr Św.

3753. Na Kazimièra zimà umièra.—W.
p: A. 203, 1.

Kaziònnaje

3754. Kaziònnaho czort ni wòźmie.—W.

3755. Kaziònnaje ì ŭ wahniù nie prapadziè.— N.
Db. 346.

3756. Kaznà na ślòzy nia hledzìć.— N.

Kazłuòŭśki

3757. Stàrszy pan Kazłuòŭśki niż pan Baranuòŭśki.— G.

Każùch

3758. Byz każùcha bierè skrùcha.—W.
Bez kożucha przejmuje mróz, zimno.
U Adalb. obj. mylne.
p: A. 236, 2.

3759. Czużỳ każùch nikòho ni nahryèje.— W.
u: Nm. 9652.

3760. Każùch nòwy, a piàty hòły.— W.
Id. ob. Bot.
Nsb. 62.

3761. Wỳwiernuŭ każùch.— W.
Odpowiada „wỳźmieryŭsia" obrzucił go klątwami, wyłajał.

Kìdacsa

3762. Kìdajecsa asòju ŭ wòczy.— Sł.
Db. 350.

3763. Kìdajecsa, jak rỳba ŭ wadziè.–W.
p: A. 485, 4.

Kìdać

3764. Chto na miniè kìdaje kàmieniam, to ja na tahò chlyèbam.—W.
Id. ob. Kàmiań.
u: Nm. 4134.

3765. Kìdaje, jak ŭ bezduònny kałòdzieź.—W.
u: Nm. 10819.

3766. Kìnu rỳnu dyj pajdù [kìnuła, rỳnuła dyj paszłà].— W.
Db. 352.

3767. Kìnuŭ, rỳnuŭ [kìnuŭszy, rỳnuŭszy] i sam paszuòŭ.—W.

3768. Kiń za subuòju, najdziesz [znàjdziesz] pièrad subuòju.— W. Sk.
... pièrad subòju ... za subòju.— Sk. Wl.
Db. 353; Nsb. 61; Orz. 22; Rm. 248; Sz. 65. wb: T. 421. u: Czb. 247. p: A. 54, 155 i 485, 8. r: D. I, 637.

Kiep

3769. Kiep, dùrań, błàzan, try sztùkì ràzam.— O.
Nsb. 60.

3770. Tfu niżanàtamu kpu, bo żanàtamu i żuònka napluję, to bùdzie dawòli.— W.
Nsb. 165. u: Nm. 8862. p: A. 205, 21.

Kièpinki. Tkpìnki

3771. Kièpinki stròić.— W.
Kpinki stroić.
Nsb. 60.

3772. Kièpinki [tkpìnki] stròisz.—W.
Rm. 246.

Kièpskajo. Kièpski. Kièpsko

3773. Byłò kièpsko, a ciepièr jeszczè huorsz.— W.

3774. I tak kièpsko i tak nuduòbro.–W.
p: A. 648, 4.

3775. Jak kièpsko, to kièpsko.—W.
p: A. 648, 5.

3776. Kièpskamu ŭsiùdy kièpsko.—W.

3777. Ni ŭsiò tòje kièpskajo szto na pahlàd.— W.
p: A. 637, 6.

3778. Tam kièpsko, a tam jeszczè huòraj.— W.
p: A. 648, 7.

3779. Z im kièpsko, a byz jehò jeszczè huòraj.— W.
p: A. 648, 8.

Kij

3780. Bùdzie kìj da nie takì.— L.
Cz. 12.

3781. Byz kìja ni prỳstupu.— W.
u: Nm. 2462.

3782. Kij na kij wàdzić, a czàrka na czàrku ni wàdzić.— W.
1. ... szkòdzić, a kus na kus ni szkòdzić [ni wàdzić].—G.
2. ... a chlẏeb na chlẏeb nie.—Sk.
wb: Nsb. 61. u: Czb. 299. p: A. 206, 17.

3783. Ni kìjam to [da] pàłkaju.—W.
Nie ... palènam.— Sk.
Db. 442; Nsb. 101. u: Nm. 8035. p: A. 206, 21 i 683, 21.

3784. Ŭ kìja dwa kancỳ.—W.
Id. ob. Pàłka.
Ŭ kìja dwa kancỳ: adzìn pa mniè, druhì pa tabiè.— Sk.
Db. 688. u: Czb. 234; Nm. 4195. p: A. 206, 33; B. 63, 3. r: D. I, 58 i 355.

3785. Wỳłataŭszy kìjam.— W.
Obić.
p: A. 205, 3.

Kìjeŭ

3786. Jezỳk (i) (da) Kìjewa dapytàje.–W.
Id. ob. Kràkaŭ.
... kìja [Kìjewa] dapytàjecsie].— Sk.
wb: Cz. 44; Db. 280; T. 434. u: Nm. 1125 i 11415. p: A. 206, 1; 237, 15 i 485, 2. r: D. I, 330 i II, 69.

3787. Stràszna, jak wièdźma kìjeŭska.— W.
Db. 621.

Kilìszak

3788. Ŭ nàs kałà kilìszka czỳsto chòdziać.—W.
Wysuszają do dna.
Id. ob. Czàrka.
u: Nm. 11256.

Kindzièry (wieś z dworem w par. Korycińskiej)

3789. Màjster z Kindzierà, dzie ciaŭ, to dzirà.— Sk.
{Na Polesiu: Màjścìer z Mirà, dzie ciùkie, tam dzirà}.
Db. 884; Cz. 62.

Kìnuć ob. p. w. Kìdać.

Kirmàsz [kiermàsz]

3790. Bùdzie (nièkali) i na majòm [twajòm, wàszom] rỳnku [ùlicy] kirmàsz.— W.
Id. ob. T$_u$orh.
I na nàszej ùlicy bùdzie kirmàsz.
Nsb. 9; T. 432; Rp. 213. u: Nm. 4894. p: A. 436, 1 i 555, 2; B. 57, 2.

3791. Byz złòdziejaŭ kirmàsz ni żywiè.— W.
p: B. 57, 1.

3792. Jak byŭ kirmàsz, to nie byłò nad nàsz.— Sk.
Wsl. V, 247.

3793. Jak pajèchaŭ na kiermàsz, to i dziś nie màsz.— Sk.
Orz. 159.

3794. Nichàj i na nàszom rỳnku bùdzie kiermàsz.— W.
p: A. 183, 1.

3795. Nie karàj Bòżä niczỳm, abỳ na kiermàsz z niszczỳm.—W.

3796. Z adnajèju sràkaju na ŭsich kirmaszàch.— W.
p: A. 205, 5.

Kìryk

3797. Szczaślìwy jak Kìryk.— P.

Kirỳł ob. p. w. Kurỳł.

Kisièl

3798. Dziesiàtaja wadà pa kisielù.—W.
{Mówią o wątpliwem pokrewieństwie. Na Polesiu w tym razie mówią: „Twoj bàćka horèŭ, a moj sràku hreŭ"}.
T. 433.

3799. Kisielòm ŭdawìŭsia.— W.
Id. ob. Pietroŭka.

3800. Kisielòwa jedà, da par$_u$òha chadà.—W.
u: Nm. 12331.

Kìsło

3801. Kìsło, h$_u$òrko, sòłano jesz, to umr$_y$èsz ni zhnijèsz.— W. Sk.

3802. Kìsły, aż za wiskì cìśnie.—W.

3803. Kìsły, jak wòcat.— W.
p: A. 686, 5.

3804. Ni kìsło, ni pryèsno.—W.
p: B. 76, 2.

Kiszèń

3805. Aprỳcz tahò, szto z kiszèni, to ŭ kiszèń nie prỳdzie.— W.

3806. Dziràwoj kiszèni nikòli nie napuòŭnisz.— W.

3807. Hètaho ŭ kiszèń ni schawàjesz.— W.
B. 63, 3.

3808. Juon ŭ jehò ŭ kiszèni siedzìć.–W.

3809. Mieć kahò ŭ kiszèni.— W.
Być czegoś pewnym.
p: B. 62, 2.

3810. Ni szkadùj czożòj kiszèni.— W.
Kilka innych odmian pod różnemi postaciami.
p: A. 205, 2.

3811. Ŭsio z kìszèni.— W.
Id. ob. Kapièjka.
Rm. 71.

Kiszkà

3812. Kab ni kiszkà, to czaławièk chadziŭbyb ŭ zòłaci.— W.
Id. ob. Trybùch.

3813. Kiszkà ŭ kiszkù lyèzie [ŭlèzła].-W.
Głód dokucza.

3814. Majà kiszkà ni ŭ puòŭtary pòłki zszỳta.— W.
Półtora bryta.
Nsb. 79.

3815. Paszłà kiszkà pa radù.— W.
Jeden drugiemu wieść pod sekretem zakomunikował. Rad=szew.
u: Nm. 13282.

Kliŭnùć

3816. Adnamù kiŭnùŭ, druhòmu marhnùŭ, a tryèjci i sam dahadàjecsa.–W.
Stosują do prawosławnych, bijących pokłony podczas modlitwy, jak również i do małomównych.
Rm. 444. r: D. I, 629.

Klàmka

3817. Dzierżàcsa ŭ kahò za klàmku.—W.
Nadskakiwać komuś, szukać czyjejś łaski.
p: B. 63, 2.

3818. Jeszczè klàmka ni zapàła.— W.
Jeszcze nie po wszystkiem, jeszcze rzecz do odrobienia.
p: B. 63, 1.

3819. Zapàła klàmka—hòdzi! — W.
Nsb. 46. u: Nm. 1840. p: A. 207, 1.

Klanùć

3820. Kleniè, jak z ksiònczki bierè.–W.

Klàra

3821. Kazàła Klàra, szto bùdzie pàra.–W.
p: A. 207.

Klaści

3822. Klaniè, aż trawà wiànie.— Sk.
p: A. 441, 2.

3823. Klaniè, na czym świèt staìć.— W.
u: Nm. 3538. p: A. 207, 6.

3824. Ty jehò klanièsz, a ŭ paròzi jehò staìsz.— W.
Do niewdzięcznika, żyjącego z czyjejś łaski.
Id. ob. Łàjać.

Klèicsa

3825. Adnò druhuòho ni klèicsa.—W.
p: A. 217.

Klènczyć

3826. Pieràd Bòham klènczyć, a ludzièj mènczyć.— O.
Nsb. 126.

Klepàcki

3827. Pòjdzie za klepàckaho.— W.
Umrze.

Klyèpka

3828. Brakùje [nistajè] adnajè klyèpki.— W.
Piàtai klyepki brakùje ŭ haławiè.
u: Nm. 6254. p: A. 139, 3 i 208.

3829. Ŭ jehò, ni to klyèpki ale i abruczà nimà.— W.
Skończony głupiec.

Klyètka

3830. Abỳ klyètka, to ptùszka bùdzie.–W.

3831. Ni byłà klyètka stròjena, to łazili katỳ, a jak nastròili, to paczalì i sabàki łàzić.—W.
Id. ob. Dzied.
u: Nm. 7580.

3832. Pastaràjsia ˌŭpieròd klẏètki, pòtam ławì ptùszku.— W.
p: A. 207, 2.

Klìknuć

3833. Jak klìknuli, tak i adazwàŭsie.— Sł.

Klìn

3834. Dzie kìń, tam klìn.— W.
1. ... to ŭsio...
2. Kudỳ nie kìń...
3. Dzie nie kìń, tam klìn. — Sk.
Trudność w zwalczeniu.
Db. 215; T. 430; Rm. 744; Nsb. 70. u: Czb. 273; Nm. 2962. r: D. I, 641 i II, 463.

3835. Kab ni klìn i ni mᵤoch, cièśla [màjster] by zdᵤoch.—W.
Id. ob. p. w. Màjster.
p: Gl. Wsł. X, 357; A. 69, 2.

3836. Klìna jemù zabìŭ (ŭ haławù).–W.
u: Nm. 13226. p: A. 208, 4.

3837. Klìna klìnam wỳbić [wyhaniàjuć, wybiwàjuć].— W.
Nsb. 61. u: Nm. 3886 i 5847. p: A. 208, 2; Rp. 213. r: D. I, 677 i II, 150 i 435.

3838. Ŭbić kamù klìna ŭ haławù.—W.
Nabawić kogo kłopotu, pracy.
p: A. 74.

Klᵤok

3839. Ŭsiej klᵤok wỳciahać.—W.
Ostatnie siły z kogoś wyciągnąć, wyczerpywać przez pracę nadmierną.

Klon (Klątwa)

3840. Bàćkaŭ klon strächù zrywàje, a màcieryn chàtu z karèniem wywaraczàje.—W.

3841. Radzìcielski klon na zwièj wiècier ni pᵤòjdzie.—W.
... syrùju zièmlu ni ŭpadziè.
r: D. I, 487.

Klùcka

3842. Ja klùcki ŭ małakù za czatyròch wałakù.—W.
Jak..., to ja pa dwiè wałakù, a jak klùcki ŭ wòdzi, to raz, dwa i hòdzi.

Kłàniacsa

3843. Kłàniacsa chryścijàńskim parᵤôham.— W.
Chodzić po jałmużnie.
Kłàniajecsie chrześcijàńskim prògam.— Sk.

3844. Ni kłàniaŭsie dzied bàbi, ni bùdu ja [tabiè] żàbi.— W.
u: Nm 5460. p: A. 210, 9; 292, 32 i 437, 13.

Kłàścisia

3845. Kładzièsa z kuràmi, a ŭstajè z świniàmi.— W.

Kłᵤòpat

3846. Mnie hèto ni wielìki kłᵤôpat.—W.
Id. ob. Turbàcja.
u: Nm. 4987.

3847. Niwìnny (niepotrzebny) kłᵤòpat na zdaròwu hałᵤòŭ.— W.
Nabawić się niepotrzebnego kłopotu.
p: A. 677, 189.

3848. Ŭziàŭ kłᵤôpat na zdarᵤôwu hałᵤòŭ.— W.
p: A. 677, 189.

3849. Z kłapòtaŭ haławà balić.—W.
u: Nm. 10038.

Kłubòk

3850. Pa nìtcy kłubòczka dòjdziem.—W.
u: Czb. 237; Nm. 7425.

Knìha

3851. Hladzìć ŭ knìhu, a widzić fìgu.— W.
Nsb. 24.

Knùt

3852. Pad knutôm annò im rabìć.—W.
p: B. 7, 2.

Knỳszyn

3853. W ìmie Ojca Sỳna, jèchaŭ dzied z Knyszỳna; iszłà bàba z Alszànki, ŭziàŭ dzied bàbu na sànki. - Sk.
Żarcik.

Kòkać

3854. Byŭ kuòkać, mieŭ baradỳ łuòkać.— Sk.

Kuòkaszy

3855. Kuòkaszy zadràć.—W.
Zdechnąć.
Np. Strälèc benc! tak jak bacz wuoŭk kuòkaszy [kakaszỳ] zadziòr.

Kokuòszka

3856. Kàżna kokuòszka [kakuòszka] pad siebiè kuòszka.— W.
p: *A. 213, 5 i 253, 12.*

Kòlady

3857. Chto pièrad kòlady duòbro dahladàja (mowa o dobytku), toj pièrad Wièlikdzień za chwuost nie padymàje.-W.

3858. Kalàdki, duòbryje świàtki, najeŭsie, napiŭsie, da-j na pałàtki.—W.
Nsb. 66.

3859. Kolì na kòlady chmùrno, to bùde zdoròŭje na ludèj dùrno.— P.

3860. Kolì na pèrszu kòladu (wig. B. N.) sònca nie wìdno, to mołodỳje lùdy bùdut' ŭmyràty.—P.

3861. Kolì na wodzianùju kòladu (wig. 3-ch Króli) chmùrno, to na starỳch ludèj bùde dùrno.— P.

3862. Maròz, jak na kòlady.— W.
p: *A. 30.*

3863. Nadyszlì Kalàdki, blinỳ da ałàdki.—W.
Nsb. 139.

3864. Pa Kaladàch ŭ nuòczy tryeszczyć, a ŭ dzień pluszczyć.— W.
Por. p. w. Pluszczyć i Träszczyć.
u: *Nm. 518.*

3865. Pryżdàli światỳch kalàd, pan z swajèj czèladzi nie ràd. — W.

3866. Uże tydzień da kalàd, pan z swajè czèladzi ni ràd.— W.
Nsb. 165.

Kòleso

3867. Kòleso, to żywàja ryecz.—W.

3868. Kruciàszczeje kòleso nakrùcić abò na kuòrcz, abo na stuòrcz.— Sk.

3869. Ni ŭ kòło ni ŭ miàło.—W.
u: *Nm. 5729.*

3870. Piàto kalesò ŭ wòzi.— W.
r: *D. I, 588 i II, 154.*

Kuoł

3871. Adnỳm kuòłam płuòta ni padaprỳèsz.— W.
p: *B. 70, 2.*

3872. Byz kałà i ni padchadzì.— W.
Dumny.

3873. Choć jemù kuoł na haławiè czeszỳ, to jemù ŭsio ruòŭno.— Sk.
Ob. p. w. Haławà.
Cz. 118, 7.

3874. Ni kałà, ni dwarà.—W.
u: *Nm. 1504. r*: *D. I, 76 i II, 90.*

Kòłas

3875. I kòłas pustỳ da harỳ styrczyć.-W.
U kogo pusto w głowie.
u: *Nm. 2772.*

3876. Jakòje to żnìwo, kalì kòłas kòłasà pahaniàje.—W.
Rzadkie zboże.

3877. Kałaskì, jak kamaròwyje naskì.-W.
p: *A. 210, 3.*

3878. Kòłas ad kòłasa, to nie czuć czaławièczaho hòłasa.— W.

Kòło ob. p. w. Kòleso.

Kònczyć

3879. Kònczyŭ z lìcham, z biedòju.—W.
Tyle miał roboty, że ledwo, zaledwie mógł jej podołać.

Kònik ob. p. w. Kuoń.

Kònny

3880. Kònny pièszamu ni tawàrysz.–W.
Db. 356. r: *D. II, 471.*

Kòntro

3881. Chòdziać z sabòju kòntro [na bàkier].— W.
Gdy stosunki są chłodne; na bàkier gdy jeden drugiemu okazuje fanaberje.

Kuoń

3882. Bieżỳ kòniku, dastàniesz abròku, a nie, to kìjam pa buòku.— W.
p: *A. 218, 28.*

3883. Bòsy kuoń.— W.
Niepodkuty.
u: *Nm. 10220.*

3884. Byŭ kuoń, da zjèździŭsie.–W. Sk.
Stosują zarówno do ludzi słabych wskutek starości.
Cz. 13; Db. 64; Nsb. 10; T. 425. u: *Czb. 255; Nm. 1898.* p: *A. 218, 4.* r: *D. I, 364 i II, 161.*

3885. Chto kòni màje, toj pajeżdżàje, a my pieszkuôm z mieszkuòm.—W.

3886. Chto kòni mieniàje ŭ tahò chamùt hulàje.— W.
... kòńmi ... — Sk.
Db. 100; Nsb. 176; T. 436; p: *B. 68, 19.*

3887. Darowanamu kaniù ŭ zùby nie hledziàć.— W.
Nsl. 127; Nsb. 33. u: *Czb. 288; Nm. 4616.* p: *A. 218, 17.* r: *D. II, 74 i 149.*

3888. Duòbraho kanià na rynak ni wywòdziać.— W.
p: *A. 218, 20.*

3889. I kuoń praz [nad] sìłu ni wuòźmie [paciàhnie].— W.
A. 218, 38; B. 67, 3.

3890. I kuoń sèty i sièno cyèło.— W.
I wilk syty i koza cała.
Nsb. 55.

3891. Jak [pòki] kania łapàjuć, to abròkam wilàjuć, a jak złàpali, to kìjam pa buòku.— W.
p: *A. 218, 28 i 219, 47.*

3892. Ja ni pa kaniù, ni pa ahłòblach.— W.
Bezstronnie.
u: *Nm. 2818.* p: *Gl. Wsl. X, 357; A. 224, 203 i 224, 212.* r: *D. I, 59.*

3893. Jeszczè kuòńska màtka [màci] ni zduòchła.— W.
W targu np. gdy się nie zejdą. Takuòj biedy ... j. w.
Nsb. 61. p: *B. 68, 5.*

3894. Kab kuoń wièdaŭ ab swajèj sìle, tuob nichtò jehò ŭ rùki niŭziàŭ!—W.
p: *A. 218, 4.*

3895. Kalì kuoń nie ciàhnie, to duhà; a kalì nie duhà to pùha.—N.
Db. 308.

3896. Kamù pa kaniù, a mniè dwa.—W.
Id. ob. Kam. Kamièl.
Nsb. 67; T. 430.

3897. Kaniù rasà lyèpsz, jak aŭsà.— N.
Db. 338.

3898. Katòry kuoń ciàhnie, tahò i pahaniàjuć.— W.
p: *A. 223, 176.* u: *Nm. 10338.*

3899. Kònik malèńki ale darahièńki.–Sk.
Db. 525.

3900. Kuoń bieżyć, ziemlà dryżyć.— W.
r: *D. II, 631.*

3901. Kuoń duòbry, choć kudy.—Sł.
Db. 292.

3902. Kuoń kaniù ni ruòŭny.— W.
Id. ob. Tawàr.
p: *A. 221, 121.*

3903. Kuoń na czatyròch nahàch — spatykàjecsa [i to spatkniècsa].—W.
u: *Nm. 6506 i 5387.* p: *A. 221, 126 i 685, 126.* r: *D. I, 35 i 627 i II, 588.* c: *H. 1650.*

3904. Kuoń na czatyròch nahàch spatykniècsa czaławièk adnym jazykòm pamylicsia.—W.
1. ... spatykniècsie [spatkniècsie], a czaławièk na adnòm jazykù dziwo [nie dziwo] szto pamylicsie.
2. ... i to ... màje adzìn jazyk to-j ... — Sc.
Nsb. 67. u: *Czb. 237.* r: *D. I, 602.*

3905. Kuoń pa lyèciach, a czaławièk pa raboci.— P.

3906. Kuoń pyrchaje, bùduć rady.— W.
p: *B. 78, 11.*

3907. Kòńskaje miàso, to zdaruòŭje nàszo.— N.
{Nie jest to konina: czasami konia pracującego zbyt długo, przez litość nazywają końskiem mięsem}.
Db. 357.

3908. Kuoń zdychàje, a jeść.— Sk.
Cz. 48.

3909. Kuoń z kaniòm, wuoł z wałòm, a świnià z uhłòm.— P.

3910. Na lyèczanom kanì mãło najèździsz.— W.
Id. ob. Kabyła.
1. ... dalòko ni pajèdziesz.
2. ... duòŭho jeździć nie bùdziesz.
3. ... ni duòŭho jèździć.
Db. 462; Nsb. 86. u: Nm. 4615 i 5249. p: A. 224, 193. r: D. I, 604 i II, 250.

3911. Nichàj kuoń dùmaje, bo wielìku haławù màje.— Sk.
Nsb. 167.

3912. Nichàj nàszy kòniki brykajuć.–W.
Nsl. 36.

3913. Ni chwalì kanià zaprahàjuczy, a dzieŭki wybiràjuczy.— W.

3914. Ni dàj Bòżä jèździć lyèczanym kaniòm.— Sk.
Db. 462.

3915. Nie idziè żòłab da kanià ale kuoń da żòłaba.— W.
Nsb. 110. u: Nm. 4479. p: B. 68, 21.

3916. Nie kuoń wieziè, ale daròha, nie Buoh pamahàje, ale pùha.— Wl.
Sz. 102.

3917. Ni wièr kaniù zaprahàjuczy, a maładòj żuòncy ŭ daròhu wybiràjuczyś.— W.
... ŭ daròzi, a żòncy ŭ dòma.–Sk.
Db. 451.

3918. Ni wièr kuòńskoj haławiè i naszuòŭszy na wỳhanie waźmi i zakiełzàj.— W.
u: Czb. 257.

3919. Ō, byŭ na kaniù i pad kaniòm.–Sk.
Cz. 14.

3920. Papuścì annò kaniù lyèjcy.—W.
p: B. 68, 28.

3921. Pròszanym kaniòm haspadàrki ni upràwisz.—W.
u: Nm. 9662.

3922. Siennỳm kaniòm ni jeździć, a sałòmiannym wałòm ni haràć.—W.
... ni wajawàć, ... — Sk.
Db. 593; T. 436.

3923. Szto kàmu da tahò, da mahò kanià chudòho; jak ja jehò karmlù, tak i jèdu.— W.
Db. 659.

3924. Szto kuoń, to ni świnià.— W.
p: B. 67, 1.

3925. Szto mnie da tahò; ja ni pa kaniù, ni pa ahłòblach [saniàch].— W.
Poco mnie się wtrącać w cudze sprawy.
Nsb. 100.

3926. To ni kuoń szto ŭ bałòto ŭciahnie, a to kuoń szto wyciahnie.—W.
u: Nm. 7225.

3927. Zacìnliwamu kaniù pùha ni pamòżä.—W.
Zaciętemu, upartemu.
p: A. 540, 11.

Kuòszka

3928. I kuòszka blinòŭ napieczè, kalì sàło ścieczè.—W.
Nsb. 55.

3929. I kuòszka haspadỳnia, jak mukì skrỳnia.— W.
Id. ob. Swinià.
Orz. 91.

3930. I kuòszka napieczè, jak mukì ścieczè.— W.
Id. ob. Swinia.
I kuòszka haspadỳnia...

3931. Jehò [jejè] kuòszka za adnù wieczèru zjèła.— W.
p: A. 233, 69.

3932. Kuòszka mỳjecsa, hòści waròżyć [hòści bùduć].— W.
Id. ob. Kot.
wb: Nsb. 68. p: A. 232, 38.

3933. Kuòszki dzierùć.— W.
Kłócą się.
Nsb. 68.

3934. Nie żartùj kuòszko z sabàkaju.–W.
p: B. 69, 12.

3935. Ŭ dzień jak kuòszki a ŭ naczy, jak ptùszki.— W.
Mówią o zakochanych małżonkach.

3936. Znàje kuòszka czyjò sàło zjèła.–G. *Orz. 94.*

Kuòszkacsa

3937. Kuòszkajecsa, jak kùryca.—W.
Id. ob. Hrebcisie.
p: A. 164, 1.

3938. Kuòszkajecsa, jak kùryca na śmiètniku, – W.

3939. Kuòszkajecsa, jak kùryca ŭ pieskù.—W.
p: A. 679, 1.

Kuość

3940. Aby kuość chacià, to miàso bùdzie [naraściè].— Sł.
Aby tylko nie umarł, aby wyszedł z choroby, to już go tam czas poprawi.
r: D. II, 458.

3941. Annò kuość da szkùra.—W.
Chudy.

3942. Hòłaja kuòstka nikòmu ni miła.–W. *Db. 225.*

3943. Juon ŭ miniè kuòściu ŭ hòrli staić.—W.
r: D. II, 142.

3944. Kuości puòŭnyje złuòści.— W.
p: A. 231, 5.

3945. Kuòściu ŭ hòrli siedzić [sieŭ].–W. *Nsb. 68.*

3946. Kuòstka akìniena [kìniena pad stuòł].—W.
Do dziewcząt przeważnie; zhańbiona, odrzucona, wybrakowana.
p: B. 69, 1.

3947. Nie pałamàŭszy kaści, da dòmu nie niäści.—W.

3948. Pa kaściàch krùcić, jak świèrdłam.— W.

3949. Stànie kuòściaju ŭ hòrle. – W.
u: Nm. 4495.

3950. Stànuŭ [staić] kuòstkaju ŭ hòrle.— W.
p: A. 231, 12.

3951. Tudy i maìch kaścièj wòran ni zaniesić.— W.
Bardzo daleko.
u: Nm. 5613.

3952. Uże [juon] jenà mnie kuòściu ŭ hòrli sièła.— W.

Kuòstka ob. p. w. Kuość.

Kuot

3953. Dwa katy ŭ adnòm mieszkù [ŭ adnòm mieszkù dwa katy] ni miäściacsa].— W.
Nsb. 33; Rm. 77. u: Nm. 8817. p: B. 69, 13.

3954. Hawarÿŭby katuòk, ale [da] jazyk karatuòk.— W.
Skazàŭby [hawarÿŭby] ... — N.
Cz. 34; Db. 195; Nsb. 25. p: A. 231, 9.

3955. Jak kuot napłàkaŭ.— W.
Tak mało, niema na co patrzeć.
u: Nm. 7695.

3956. Katà ŭ mieszkù ni tarhùjuć.—W. *Nsb. 69.*

3957. Katà ŭ nuos pacałùje.— Sł.
Daremna fatyga.

3958. Katkù zabàŭka, a myszcy śmierć.- W.
Id. ob. Kuòtka.
Orz. 92. u: Nm. 2351.

3959. Katù lyeżàczy chlyeb.—W.
u: Nm. 8071.

3960. Kuot kuòszki ni walàŭ.—W.
A ŭ nas ... jeszczè.
Oznacza, że jeszcze nic nie zrobiono, do niczego ręka nie przyłożona; np. Dzieŭczàta idzìcie da karòŭ! E ... dzie nam iści kalì kuot kuòszki ni walàŭ — niczoho jeszcze ni zròblano, ani wieczèra nie nastàŭlana, anì wadà ni prynièsiena i t. p.

3961. Kuot mÿjecsa — hòści czùje [hość bùdzie].—W.
Id. ob. Kuòszka.
Nsb. 68. u: Nm. 11795.

3962. Kuot za adzìn abièd zjeŭ.—W.
p: B. 69, 6.

3963. Mielù mielù, praŭ kuot kudzièlu, ni stàło wàłu, palyèz kuot pad łàwu.— W.
Klituś bajduś módl się za nami.

3964. Minùłasia katù màślanica.— W.
u: *Nm. 1839 i 5331.*

3965. Ni kuplàj katà ŭ mieszkù.—W.
c: *H. 4004.*

3966. Nie zaŭsiùdy [zasièdy] katù Màślanica.— W.
Db. 491; *Nsb. 94. p: A. 232, 57*; *Rp. 214.*

3967. Pabìli katkà myszynyje ślòzki.–W.
Id. ob. Wuoŭk.

3968. Pièrszyje katy za płaty.—W.
Nsb. 125; *Sz. 117*; *T. 437. u: Czb. 257*; *Nm. 9175. r: D. I, 363.*

3969. Pò naczy ŭsiè katy bùjnyje.— W.
u: *Nm. 8055.*

3970. Ŭlyez kuot na harù,
Nasràŭ na skùru;
Chto kàżä śpiewàć,
Niechàj idziè zbieràć.— W.
Gdy ktoś natrętnie prosi o śpiewanie piosenek.

3971. Zbròjnamu katù pazùry [pazgùry] adcinàjuć.—W.
Nsb. 48.

3972. Zniùchaŭ kuot kuoŭbàsku.—W.
p: *B. 69, 22.*

Kuòtka c. d. p. w. Kuòszka

3973. A Bòżä muoj miłasièrny, kuòtka zdòchła, kuot mizèrny.— W.
Żarcik.

3974. Kuòtcy śmièch, a mỳszcy śmièrć.– Sk.

3975. Ni siełło, ni pàło, dawàj kuòtko sàło.— Sk.
Id. ob. Bàba.
Cz. 89.

Kuoŭbasà

3976. Ni kuoŭbasà, ni zniùchajesz.— W.
Rp. 214. u: Nm. 5557.

3977. Zniùchaŭ kuoŭbasù.— W.
Coś dobrego zwąchał: zarobek, posag i t. p.
B. 63, 2.

Kòża

3978. Ni z kòży ni z ròży.— Sł.
Id. ob. Miàso.

Kpìć

3979. Ci ty kpìsz, ci daròhi pytàjesz?—W.
Czy ty żartujesz, czy też prawdę mówisz?
Nsl. 142; *Nsb. 179*; *Rm. 596. u: Nm. 12643. p: A. 236, 1 i B. 32, 1.*

3980. Muòżno kpìć ale ni kalèczyć.—W.
Id. ob. Żartawàć.
Nsb. 69.

Kràdziany, Kràdzieno, Kradzièż ob. p. w. Kraść.

Kraj

3981. Dzie duòbrańki kraj, tam i ŭ ziemlanỳ raj.— W.
Nsb. 54.

3982. Choć na krajù, abỳ ŭ bòżum rajù.— W.
Na skraju, na szarym końcu, brzegu, ostatniem miejscu.
u: *Nm. 7272.*

3983. Chto z kràju, toj ŭ bòżom ràju, a chto pasierèdzini, toj ŭ wuòŭczoj bierèzini.—W.
Rm. 571. u: Nm. 9280.

3984. Ŭ czużòm krajù, jak na paharèli.– Sł.

3985. Ŭ swajòm kràju, jak ŭ ràju.—Sł.

Kràkaŭ

3986. Ni adràzu Kràkaŭ pabudawàli.–W.
Nsb. 102. p: A. 239, 30.

Krakòwo

3987. Choć da Krakòwa, to ŭsiò adnakòwa.—W.
Nsb. 173. u: Nm. 2212 i 2209. p: A. 237, 2. r: D. II, 465.

3988. Jazỳk i Kràkawa dapytàje.–W. Bł.
Id. ob. Kijeŭ. Warszawa.
p: *A. 237, 15.*

Kralèŭna

3989. Kralèŭna płàczä.— W.
Id. ob. Carỳca.
Jeżeli deszcz pada i słońce świeci.
Nsb. 147.

Kralèwiec

3990. Hràje, jak kralewiècki muzykànt.—W.
Doskonale.

Krapìwa

3991. Bùdzie i na krapìwu mar$_u$òz.—W.
Nsl. 155.

Krasàwica

3992. Skaczỳ, skàczy krasàwica pakùl chfartùch nastàwicsa; pakùl chfartùch apadziè — krasà twajà prapadziè.— W.

Kraść

3993. Chto chòczä prapàści nichàj paczniè kràści.— W.
Rm. 256.

3994. Chto ŭmièje kràści, toj ŭmièje chawàć.—W.
u: Nm. 11102.

3995. Jak ukràŭ, to-j prapàŭ.—W.
Nsb. 178.

3996. Kab mièŭ dźwie duszỳ, to kràŭby.— W.
p: A. 240, 32.

3997. Kalì kraść, to tỳsiacz, kab byłò za sztò wisièć.— W.
p: A. 240, 5 i B. 71, 4.

3998. Kràdzianym ni pasyczàjesz.—W.
Nie potłuściejesz.
Ob. L. B. t. 3, 77.

3999. Kràdzienoje l$_y$epsz ròdzić.— W.
r: D 11, 536.

4000. Kràdzieno ni idziè ŭ karỳść.—W.
u: Nm. 11107.

4001. Kràdzieny zaŭsiùdy smacznièj.—W.
Nsb. 62.

4002. Kraści byłòb wòlno, kab ni bìli b$_u$òlno.— W.
u: Nm. 11057.

4003. L$_y$epsz [l$_y$epièj] prasić niż kràści.—W.
p: A. 240, 18.

4004. M$_u$oj miły kradzièsz; kudỳ ty miniè zawiedzièsz? — Na h$_u$òro, na biedù ja cie ŭ astròh zawiedù.— Sł.
Przycinek do złodziejów.

4005. Ni kràdź i ni płàcz.— W.

4006. Ni prykràŭszy, ni pryłhàŭszy niczòho ni bùdzie.—W.
Db. 480.

4007. Szto ukràdzieno, to prapàdzieno.— W.
Nsb. 178.

4008. To ni kràdzieno szto nazàd kłàdzieno.— W.

Kràści c. d. p. w. Ŭkràści.

Krawièc

4009. Kàżny krawièc swaìm kròjam, kàżan kiep swaìm stròjam.—W.
Rm. 75. u: Nm. 1327.

4010. Tak krawièc krajè, jak suknà [matèrji] stajè.— W.
u: Czb. 259; Nm. 9899.

Krecz

4011. Mn$_u$òho krèczy, màło skùtku.—W.
Id. ob. Gawènda, kryk.
H. 5030.

Krecz c. d. p. w. Krok i Kryk.

Krèkać

4012. Abỳ krèkać (trzęsawisko), to czèrci bùduć.— W.
Id. ob. Bałòto.
p: A. 25.

Krektàć

4013. Krèkczä, jak żàba na wiesnù.—W.
Mowa o człowieku mocno kaszlącym. ¦Mówią też o głuszcu, zaczynającym swój śpiew: „Hłuszèc krèkcze"; bagatelizując czyjeś zrzędzenie: „Hodzi krektàć!" „Czahò ty razkrektàłasia?" i t. p.¦.

Kr$_u$ok

4014. Kr$_u$ok, jak ŭ karczmiè.— W.
p: A. 199, 5.
C. d. p. w. Krecz i Kryk.

Król ob. p. w. Karòl.

Kròmka

4015. Kròmku (kromkę, tobołek) nòsić za pleczỳma.—W.
Wyśmiewanie z garbatych.

Kruòŭ

4016. Kruoŭ ni wadà, razliwàć szkadà.-W. ... nie ... — Sk.
Db. 358. u: Czb. 260; Nm. 1283 i 4074.

4017. Na kruòŭ pajdù.— Sk.
Nie ustąpię.

4018. Napjècsa juon niràz lùdzkaji kruòŭji.—W.
u: Nm. 1281.

4019. Niewìnnajà kruoŭ bùdzie płàkać pièrad Bòham ab pòmstu.—W.
u: Nm. 7467.

4020. Niewìnnaja kruoŭ nie utàicsa.—W.

4021. Tak jak kruòŭ z małakòm.— W.

Krucièl

4022. Buoh ni cielà, znàje krucielà.—W.
p: A. 242.

Krucìcsia

4023. Krùcicsa, jak durnỳ baràn.— W.
p: A. 241, 8.

4024. Krùcicsa, jak haŭnò ŭ prałàmcy.—W.
Kaliż pan krùcicsa ... j. w.

4025. Krùcicsa, jak hòły ŭ krapìwie.–N.

4026. Krùcicsa, jak na szrùbach.—W.
A. 242, 25.

4027. Krùcicsa, jak szalòny sabàka.— Sł. W.

4028. Krùcicsa, jak wìchar.— W.
p: A. 242, 36.

4029. Krùcicsa, jak wieracienò.—W.
p: A. 242, 34.

4030. Krùcicsa, jak wuż uszczỳmlany.–W.

4031. To siàm, to tàm krùcicsa. –W.
p: B. 165, 2.

4032. Tut krucìłasie, wiercièłasie, sam nie znàju dzie dzièłasie.— Sk.

Krucièlstwo

4033. Krucièlstwam świet pieruòjdziesz da nazàd nie wièrnieszsia.—W.
Id. p. w. Krucìć.
u: Nm. 288, 6804.

Krucìć

4034. Chto krùcić, toj màje.— W.

4035. Krùciaczy świet pieràjdziesz, da nazàd nie wièrnieszsia.—W.
Id. ob. Chìtrasć. Krucièlstwo. Machlawàć.
Nsl. 199; Nsb. 70. Sz. 161; T. 415 i 417. u: Czb. 236.

4036. Krùcić, jak sabàka chwastuòm.–W.
r: D. II, 190.

4037. Krùcić, jak wìchar ŭ pòli.—W.
u: Nm. 3427.

4038. Krucìŭ mucìŭ.— W.

Kruh

4039. Chto kruh nakładàje, toj na swajòj padùszcy [na swajòm zàpieczku] hałàŭ prykładàje.— W.
Musi dłużej odpoczywać.
Dlatego spoczywa na własnej poduszce, że nie szukał nowej prostej drogi i wskutek tego nie nocował poza domem według przysłowia: „Chto praścikùje toj dôma nie naczùje".
u: Czb. 248.

Krùhły

4040. Krùhły, jak jajcò.— W.

4041. Krùhłyje (karòwy, kabỳły) krùhłyje, jak hurkì [jak bònki].—W.
Najedzone, spasione, np. Bàła (bywało) prỳduć karòwy z pàszy krùhłyje prosto j. w.

Kruk

4042. Nie takì to kruk (hak), co wỳpuścić z ruk.— Sk.
Z rąk swoich nie wypuści.
Cz. 43.

Krupà

4043. Krupà krupù hònić aż szỳju łòmić.—W.
1. ... nìgdy nie dahònić [màło szỳi ni złòmić].
2. ... aż kark łòmić.— G.
Por. Bùba. Kôłas.
Nsb. 69; Rm. 267. u: Czb. 268; Nm. 12321. p: A. 245, 2.

4044. Najèŭsie krup szỳłam.— W.
Niewiele tego zjadł; nie podjadł dobrze.

{Stosują też do wybierających się z motyką na słońce}.

4045. Ni bùdzie z hètych krup mukì.–W. Nie będzie z tej mąki chleba.

Kruszymiàny ob. p. w. Jan.

Krỳcha

4046. Krỳcha da krỳchi zbierècsa hòrba.—W.
p: *A. 285, 5.*

4047. Lʏepsz krỳszka aby dwòbraho.–W.
p: *A. 689, 2.*

4048. Majà krỳszka pierabùdzie twajù kàpielku.— W.

4049. Ni krỳszaczki, ni kàpielki. – W.
u: *Nm. 4241.*

4050. Za hètu krychù ni bùdzie hrächù.— S.
Nsb. 121. u: *Nm. 113.*

Krycząć

4051. Gwàłtu kryczỳć.—W.
u: *Nm. 2385.*

4052. Kryczmà kryczỳć.—W.
Wyrażenie dubeltowane.
Ob. Jedòm. Siedòm. Biehòm. Lʏèżma. Bitkòm. Taŭpà.
u: *Nm. 3451.*

4053. Kryczỳć, jak apantàny. – W.
p: *A. 614, 12.*

4054. Kryczỳć, jakbỳ z jehò szkùru łupìli.—W.
p: *A. 245, 3.*

4055. Kryczỳć, jak naniàty.—W.
p: *A. 614, 10.*

4056. Kryczỳć, jak na wwòŭka.—W.
p: *A. 245, 3 i 608, 2.*

4057. Kryczỳć, jak świnià ŭ dożdż.–W.

4058. Kryczỳć, jak świnià uwiàzszy ŭ płwot.— W.
p: *A. 246, 11.*

4059. Kryczỳć, jak toj dùräń kòsu schawàŭszy.— Sł.
Haspadar z pàrabkam kasìli i na bałòci naczawàli; kasìli tam i druhìje. Parabak, ŭziàŭ kòsu i paniòs schawàć. Schawàŭszy ŭ kust i kryczỳć: „Dziadźkù, ja tut kòsu schawàŭ!" — Cìcho, dùräń! jeszczè chto ŭczùje da ukràdzie".

Nazàŭtra paszwòŭ chłòpiac pa kòsu – nimà! tak prychòdzić i dziadźku szèpczä na wùcho.

{Anegdotka dobrze znana na Polesiu, stosowana zawsze do nieumiejących trzymać języka za zębami. Różni się tem, że jest mowa nie o kosie lecz o narogach „saszniki" u sochy. Chłop, któremu, w ciągu jednego dnia, nie udało się poorać na oziminę całej polanki, o zmierzchu, pozdejmował narogi i rzekł do syna: „Zachawàj synòk saszniki ŭ lèsi, niechàj palèżàć praz zaŭtro, tòlkiż hledzì nie zabùdź mièsta". Syn wykonawszy polecenie ojca krzyknął z głębi lasu: „Tàto, o tàto! ja saszniki zachawàŭ pad lìpawym kustòm!" — Maŭczỳ dùrniu, a to chtoś paczùje daj ukràdzie".

Było to w sobotę podczas największego grzybobrania; nazajutrz w niedzielę, kiedy las się zaroił od zbieraczy grzybów „saszniki" nie uszły czyjejś uwagi i kiedy w poniedziałek syn ich nie znalazł, wyszeptał na ucho ojcu: „Chtoś szaszniki ŭkraŭ"}.

4060. Kryczỳć, jak uwiàzany.— W.
u: *Nm. 2384. p*: *A. 246, 12.*

4061. Kryczỳć [kryczàŭ] na czwom świèt staić.—W.
Nsb. 69.

4062. Kryczỳć na ŭsiò hòrło.— W.

4063. Kryczỳć ni swaìm hołasam.—W.
u: *Nm. 3460 i 3454.*

4064. Nie kryczỳ, bo na lʏèto za pastuchà zhòdzim. – W.
Nsb. 99. u: *Nm. 3494.*

Kryło

4065. Apuścìć krỳła.—W.
p: *B. 148, 2.*

4066. Byz krỳłaŭ ni palecìsz.—W.
p: *B. 148, 1.*

4067. Pryciàli jemù krỳła.—W.
u: *Nm. 4184.*

Krynìca

4068. Da czỳstai krynìcy ścièżka utòptana.— W.
Garną się wszyscy do poczciwego.
u: Nm. 4471.

Krỳszka, Krỳszäczki ob. p. w. Krỳcha.

Krỳŭda

4069. B$_{u}$oh krỳŭdu zwìdzić.—W.

4070. Czużàja krỳŭda b$_{u}$òkam wyłàzić.— W.
u: Nm. 2294. p: A. 246, 8.

4071. Czużàja krỳŭda ni zapamòha.—W.
T. 417.

4072. Czużàja krỳŭda wisìć, jak kàmień na szỳi.—W.

4073. Czużòju krỳŭdaju ni zapamòżeszsia [ni spamòżeszsia].—W.
p: A. 246, 2.

4074. J$_{u}$on nàszaju krỳŭdaju ni zabahacièje, a my ni zubòżym.—W.
u: Nm. 4859.

4075. Kôżnamu krỳŭda nie miła.—W.
u: Nm. 2302.

4076. Wielìkai krỳŭdy i czort ni lùbić.— W.

4077. Za wielìkuju krỳŭdu, to i czort spahànić.—W.

Krỳŭdzić

4078. L$_{y}$epièj być pakrỳŭdżanym niż kahò skrỳŭdzić. – W.
K. Pokucie 3. 185.

Krywìcsa

4079. Krỳwicća, jak sieredà na piàtnicu.— W.
r: D. I, 134.

Krỳwo

4080. Czym krywièj, tym śmiesznièj.–W.
u: Nm. 12698.

Kryż

4081. Jak z kryżà zniàty.— W.
p: A. 617, 81.

4082. Krỳżyk na daròhu.— W.
p: A. 247, 7 i 686, 7.

Ksiònczka d. c. p. w. Knìha

4083. Ŭsio, jak z ksiònczki wyczytała.— Sł.
Szczegółowo, drobiazgowo opowiedziała.

Ksiènży

4084. Dla ksiènżych cielàt ni m$_{u}$òżna w$_{u}$òŭku zahlenùć ŭ grodź (zagroda)? — Sk.
Id. ob. P$_{u}$op.

Ksiondz

4085. Kab ciebiè ksiondz ni chawàŭ! – W.
Id. ob. P$_{u}$op.
u: Nm. 3700.

4086. Ksiendzòŭskaja achmistrỳnia, akanòmskaja kabỳła, a mièlnikawa świnià, to na adn$_{u}$òj mièry.— wb.
Db. 521.

4087. Ksionc [dz] wart k$_{u}$op tysiònc, p$_{u}$op sto k$_{u}$op, a tatàrski małnà nie wàrt kùpy haŭnà.— Sk.

4088. Ksiòndz żywiè z aŭtarà, a pìsar z kałamarà.— W.
p: A. 248, 42.

4089. Wiesièlo, chryścìny, mièrliny, to ksièndzu d$_{u}$òbryje hadzìny.— Sk.
Id. ob. P$_{u}$op.
r: D. II, 256.

Kùchar

4090. Dzie kucharòŭ sześć, tam nièczaho jeść.—W.
p: A. 250, 5.

4091. Jeszczè żàden kùchar z hòładu ni ŭmior [ni umrè].— W.
p: A. 250, 9. r: D. I, 192.

4092. Katòry kùchar z hòładu umrè, to pad paròham pachawàjuć.— W.
Kùchara pad paròham pachawàjuć kalì z hòładu pamrè.—W.
Jako uczciwego w miejscu najpocześniejszem.
wb: Nsb. 28. u: Nm. 10455. p: A. 250, 6. r: D. I, 192.

4093. Kùchar choć ni padjèść, to naniùchajecsa.— W.
p: A. 250, 11.

4094. Pakùl ŭ pàna ŭ hùbcy, to u kùchara ŭ dùpcy.— W.
Pòki... — Sk.
Db. 509.

Kudŷ

4095. Kudŷ wam da jehò[ich, nas i t.d.].-W.
u: Nm. 2544.

Kudzièla

4096. Jakàja kudzièla, takàja pradziêla [takàja i nìtka].—W.
Śmieją się w ten sposób z próżniaczek.
Obj. L.B. 3, 204.

Kujècsa

4097. Nie kujècsa [ni kujècsa] da [ale] plyèszczecsa.— W.
Nsb. 99. u: Nm. 7627.

Kùka

4098. Dzìe kùka (łapówka), tam rùczki dzie mìło, tam òczki.— W.
Id. ob. Balèć.
Ŭsiùdy tryèba kùku ŭ rùku. — Sł.
T. 420.

Kùksa

4099. Kùksaju nuos padciòr.— W.
Nsb. 70.

Kul

4100. Na kahò, to i kul sałòmy, a na siebiè ni ściebłà.— W.

Kulhàwy

4101. Skaczỳ, skaczỳ kulhàwy ad prỳpieczka da łàwy. — W.
Przysłowie bardzo rozciągłe = upośledził Bóg. W złych okolicznościach często powtarzane.

4102. Ŭ kulhàwaho kij adniàŭ [adnimàjuć, adniàli].— W.
Ŭsio ruòŭno szto u kulhàwaho kij adniàć.— W.
Id. ob. Ślepièc.
Nsb. 169; Rm. 491. u: Nm. 4793.

Kułaczòk ob. p. w. Kułàk.

Kułàk

4103. Kułaczòk pad baczòk.— Sł.
W braku pościeli; niema na czem spać: ni siennika, ni poduszki.

4104. Kułakòm ślòzy ŭciràje.— W.
u: Nm. 2371.

4105. Ŭ kułàk trùbić.— W.
Do zawiedzionych w nadziejach.
p: B. 74, 2.

4106. Ŭ kułàk zatrùbisz.— W.
Zapłaczesz; ŭ kułàk zatrubìć=zapłakać.
Nsb. 19.

Kum, kùmoŭ

4107. Ci zdaroŭ kum? — Pradàŭ...
Anegdota.
Iszłò dwuoch: àdzìn hłuchì z tòrhu, a druhi czùjuczy da tòrhu; czùjuczy kàżä:
— Ci zdaruòŭ kum?
— Baranà pradàŭ!
— A dòma tam ci zdaròwy?
— Piać załatỳch ŭziaŭ!
— To bywàj zdaruòŭ kum!
— A sztò zruòbisz kalì buolsz ni dajùć! — Sł.

4108. Kùmie, kùmie, wuoŭk świniù sùnie! — Niechàj sabiè (kùmku) wałaczènie buojś i twajà ni ŭcieczè.— W.
Nie śmiej się dziadku z swego [cudzego] przypadku [upadku].

4109. Kum ni świnià, cyèłaho jajcà ni zjeść.— W.
K. Pokucie 3, 185.

4110. Puszczàjsia kumùsiu na dnò.—W.
... kumiàtku ... — G.
Obj. T. 3. L. B. 292.

Kumà

4111. Dabrywièczar kùmà!
— Ŭ aharòdzi byłà.
— A Maksìm dòma?
— Niesù burakì.
— Nasierù tabie kumà!
— Na zàŭtra nakwaszù!
Żarty, szydzenia z głuchych.
u: Nm. 8560 i 8563. r: D. I, 593.

4112. Hałòdnoj kumiè, chlyeb na ŭmiè.— W.
u: Nm. 9477. p: A. 251, 3.

4113. Kumà zwièła z umà.—W.
r: D. I, 496.

4114. Nie spadzièjsia na kumù, szyj sarôczku i pielanù.—W.
Nie licz na innych.
Orz. 20.

Kumaŭstwò

4115. Kumaŭstwò niwielìko pryjàcielstwo.—Sł. Sk.

Kùpa

4116. Chto żyjè ŭ kùpi, tahò ni balìć ŭ pùpi.—W.

4117. Kalì ròbisz ŭ kùpi, ni balìć ŭ pùpi.—Sł.
Nsb. 65; Nsl. 60.

Kupàło

4118. Kàżan na kupàło szto zjeŭ, to prapàło.—Sł.
Gadka niepewna.

4119. Kupàło ludzièj kupàje.—Sk.
To jest, że w wig. Ś. Jana deszcz musi padać.

Kùpany

4120. Ŭ haràczoj wadziè kùpany.—W.
Db. 684. p: A. 263.

Kupìć

4121. Kupìć za hniłùju rybu.—G.
Za bezcen.

4122. Kupìŭby da kupìdła nimà.—W.
Nsb. 71.u: Nm. 10495.

4123. Kupìŭby siełò, da hròszej hałò.—W.
Db. 366; Nsb. 70. u: Czb. 233; Nm. 5384. r: D. II, 426.

4124. Kupìŭby wieś, da pienièndzy dzieś.—W.
Nsb. 71. r: D. II, 426.

4125. Kupìŭ byz hròszej [hròszej ni dàŭszy].—W.
Ukradł.
p: A. 252, 11.

4126. Kupìŭ czòrta z rahàmi za swᵘoj hrosz. W.
u: Nm. 10596.

4127. Kupìŭ katà ŭ mieszkù.—W.
p: A. 252, 16. u: Nm. 3096.

4128. Szto kupìć, to dòraho, a szto pradàć, tànio.—W.
r: D. II, 10.

4129. Ŭ jehò hètaho ni kupìć.—W.
Łatwo mu o to.
p: B. 75, 5.

4130. Za piàć pàlcaŭ ni kùpisz.—W.
Bez pieniędzy nie nabędziesz.
Nsb. 46; Km. 185.

4131. Za pᵘòŭdàrma kupìŭ.—W.
Id. ob. Pradàć.
u: Nm. 14060.

4132. Za szto kupìŭ [ła] za tòje pradajù [pradajè].—W.
Dosłownie powtarzam.
u: Czb. 235; Nm. 6716. p: A. 252, 4. r: D. II, 184.

Kupièc

4133. Abỳ kupièc, tawàr jeść.—W.
Id. ob. Tawàr.
r: D. II, 334.

4134. Bᵘoh prysyłàje kùpca, czort razhudcà (intryganta).—W.
u: Nm. 10580. p: A. 252, 5.

4135. Jakì kupièc, takì pradawièc.—W.
r: D. I, 271.

4136. Kòżan [ŭsiàki] kupièc swᵘoj tawàr chwàlić.—W.
Id. ob. Cỳhan. Żyd.
Nsb. 59. p: A. 252, 4 i B.166. r: D. II, 116 i 296.

4137. Wièdać (to annò) kupcù da (i) pradaŭcù.—W. Sk.
Zwykła odpowiedź ciekawemu wtrącającemu się do cudzej rozmowy.
Nsb. 22; Db. 711; T. 435. u: Nm. 9575.

4138. Znàje kupièc, da pradawièc.—W.
Nasza tylko sprawa.
Nsb. 50.

Kuplàć

4139. Bàczyli wᵘòczy szto kuplàli.—W.
R. 246.

4140. Czahò ni kuplàć, tahò ni szkadawàć.—W.

Czegoś nie kupił, tego nie żałuj.
u: Czb. 283; Nm. 10483. p: A. 252, 1 i 580.

4141. Daj Bòżä kuplàć, abỳ ŭ chàci naczawàć.— Sł.
Id. ob. Tarhawàć. Pradawàć.

4142. Katà ŭ mieszkù kuplàje [ŭ miechù ni kuplàjuć].— W.
T. 434. u: Nm. 10498. p: A. 441, 3.

4143. Tak jak ad hùsì awiòs kuplàć.–W.
Tak jak od kowala węgiel.

Kuplòno (sic)

4144. Kuplòno—nispòrno.— W.
Kupowane — prędko się rozchodzi.
p: A. 252.

4145. Kupnè, szczupnè.— Sk.
Kupnò, szczupnò.— W.
Szczupłe.
u: Nm. 10482. p: B. 75.

Kùra

4146. D$_u$òbro kùrcy i zièrniatko.— W.
p: A. 253, 6.

4147. Kamù bankièt, a kùrcy śmierć.–W.
p: B. 75, 2.

4148. Kùraczka pa zièrniatku zbiràje i to sỳta bywàje.— L. W.
u: Nm. 9908.

4149. Kùry ciebiè abasràli kab lùdzi ni ureklì.— W.
Splunąwszy trzy razy, tak mówią, zobaczywszy coś nowonarodzonego.

4150. Kùry cierèbiacsa i kupàjucsa — dożdż bùdzie.—W.
u: Nm. 13401.

4151. Kùry da indỳkaŭ ni nalèżać.—W.
p: A. 253, 24.

4152. Na kùraczaj n$_u$òżcy.—W.
Niemocno.
u: Nm. 7537.

4153. Ni kàżna kùrka niesiècsa szto sakòczä.— W.

4154. Pa radù kurỳ czubàtyje [chochłàtyje].— W.
Nsb. 145; T. 427. u: Czb. 282; Nm. 7982; Wsł. X, 357. p: A. 253, 37. r: D. I, 52 i II, 91 i 277.

4155. Tràpicsa i ślep$_u$òj kùrcy zièrniatko znajcì.— W.
Id. ob. Kùryca.
p: A. 254, 40.

Kùraczka. Kùrka ob. p. w. Kùra.

Kurèc

4156. Kalì kurèc, to nasì lùlku i tytunièc.— N.
Db. 309.

Kurnà

4157. Kurnà idziè.— Wl.
Sz. 76.

Kùrtka

4158. Z hùrtu wỳbraŭ [ŭziàŭ] kùrtu.—W.
Zły wybór—potwora wybrał.

Kurtàty

4159. Kamù, kamù [jak kamù], a kurtàtamu bùdzie.— W.
Nsb. 67; Orz. 157; Rm. 259. u: Czb. 284 i 292; Nm. 3603 i 9596.

Kùryca

4160. I kùryca na swajòm śmiètniku razkòszna.— G.
u: Czb. 243.

4161. I ślepàja kùryca padczàs zièrnia nàjdzie.— W.
Id. ob. Kùra.
H. 5070.

4162. Ni kàżna kùryca czubàtka, ni kàżan sabàka kasmàty.— G.
Orz. 30.

4163. Ślepòj kùrycy i żarstwà (żwir) pszanìca.— W.
r: D. I, 550 i 592.

4164. Zdarỳłosie [udałòsie] ślepòj kùrycy zièrnia znajści i to ŭsie wièdajuć.— W.
u: Nm. 1769.

Kùryć

4165. Chto kùryć, tahò da pièkła [z pièkła] tùrać, a chto niùchaje, toj sam da pièkła trùchaje.— Sk.
Sz. 174.

Kurŷł c. d. p. w. Kirŷł

4166. Ci z Kurŷłam, ci byz Kurŷła, to ŭsiò adnò.— W.
Db. 132.

Kus

4167. Kus na kus [jeŭ kus na kus] a trèci z kròŭju.— W. Sł.
Nie dogotowany, aby prędzej.
Nsb. 118.

4168. Kus na kus ni szkòdzić, kij na kij zaszkòdzić.— W.
u: Nm. 12028.

4169. Kusòczak, z kamaròwy nasòczak.— W.

4170. M$_u$òżna i adnŷm kusòczkam udawìcsa.— Sk.
Db. 401.

4171. Na smàszny kusòczak nàjdziècsa kutòczak.— W.
Nsb. 150. u: Czb. 261; Nm. 120. r: D. II, 458.

4172. Nisùdżany kusòczak i z hùby wŷpadzie.— W.
p: A. 204, 7.

4173. Pa d$_u$òbramu [smàsznamu] kùsie, wadŷ napjùsie.—W. Sk.
Db. 505; Nsb. 129; Sz. 119.

4174. Par$_y$èż miniè, a majè kuskì tàbie ŭ $_u$òczy skakàć bùduć.— Sk.
Cz. 16.

4175. Ŭziàŭ [ła] kusòczàk, z kamaròwy nasòczak; chacièŭ cèbar [wiedrò] abmaczŷć da nie ŭlèzło.— W.
Wziął za dużo. Mowa o kucharzu, który za dużo zużył mięsa, masła i t. p. i do tego się nie przyznaje.

4176. Wiälìki kusòk (pola, lasu i t. p.) szto i w$_u$òŭku za ŭsiu n$_u$ocz ni abièhczy.— Sł.

Kusàć

4177. M$_u$oj twahò kusì.—W.
Rm. 273.

Kùsincy

4178. Prysłaŭ czartòk listòk da kùsińskich dziewòk.— W.
Żarcik.
Kusìńce, dwie wsie tej samej nazwy w Wołkowyskiem, jedna pod Porozowem, druga pod Hniezną.

Kùso

4179. Kùso prychòdzicsa.— W.
W przyszłości. Ciężko, na zły koniec, kres.
Nsb. 71.

Kusòczäk. Kusòk ob. p. w. Kus.

Kust

4180. D$_u$òbraho kustà, d$_u$òbryje adròstki.— W.
Stosuje się do potomstwa.
u: Czb. 287.

4181. Dzie starŷ kust, tam dw$_u$or ni pust [dzie starŷ kustòk, tam niemà pustòk].— W.
Gdzie stary doświadczony gospodarz, tam ład i porządek.
R. 246.

4182. Jakì kust, takìje adròstki.— W.
Rm 735.

4183. Pakłanìsia kustù, to j$_u$on daść chl$_y$èba łùstu.— W. Wl!
Wykarczuj.
Sz. 118.

4184. Za wielìkim kust$_u$òm trawà zielenà, a za d$_u$òbrym mùżam ż$_u$ònka c h a r a s z à.— W.

4185. Z d$_u$òbraho kustà, i jàhada pustà.— Sc.
Db. 743.

4186. Z d$_u$òbraho kùsta, to i d$_u$òbra kapùsta.—W.
Nsb. 272.

Kut

4187. Badàj nichtò d$_u$òbry ŭ czużòm kutkù [kùci, chàci] ni siedzièŭ.—W.
Id. ob. Chàta.
u: Nm. 9624.

4188. Czużŷje kutŷ wyciràć.— W.
p: A. 547, 1.

4189. Miły to kutòk [kutòczak] dzie r$_y$èzany pup$_u$òk [pup$_u$òczek].— W.

Id. ob. Dom.
Nsb. 77. r: D. I, 400.

4190. Kàżnamu swₙòj kutòk mìły.— W.
p: A. 204, 3.

4191. Z kutkà ŭ kutòk i wieczàr tut.–W.
Do tych, co dzień na niczem spędzają.

Kutòczek. Kutòk ob. p. w. Kut.

Kwaktàć

4192. Kwₙòkczä, jak kùryca.— Sk.
Cz. 118, 16.

Kwas

4193. Czàsam z kwàsam, paròju z wadòju.— W.
Nsb. 181 i 183; R. 249. u: Nm. 7766. p: A. 255, 1. r: D. I, 55 i II, 479.

4194. I mₙòj kwasôk ni z trᵧesòk.—W.
W razie odmowy proszącemu tak odpowiadają; znaczy, że to kosztuje, darmo dać nie można.
p: A. 252, 4.

4195. Nam i ad kwàsku daść Bₙoh akràsku.— W.

4196. Na wₙòŭka pamₙòŭka, a kwas dzièci pajèŭ.— W.
Sam sobie narobiłeś licha, biedy; niezgoda, waśń was zgubiła.

4197. Nie byłò nas, byŭ kwas ì ni bùdzie nas, bùdzie kwas.— W.
Rm. 47.

4198. Nièczaho narakàć na Bòha, bo swₙòj kwas dzièci pajèŭ.— W.
Ni narakàjcie... — W.
wb: Nsb. 95; T. 418. u: Nm. 933.

4199. Z hètaho kwàsu pìwa ni bùdzie.— W.
p: A. 255, 5.

Kwàsak ob. p. w. Kwas.

Kwìat

4200. Jest tahò kwiàtu na cᵧèłamu świàtu. – W.
p: A. 255, 6.

Kwit

4201. Pajcì z kwìtam.— W.
Bez niczego.
p: B. 76.

L

La

4202. La. (Przymówisko).

Läbiedà

4203. Z hₙòra, z biedỳ, padjèŭ lebiedỳ.— W.

Lach

4204. Ahlèdzieŭsia [praczehnùŭsia] lach jak [szto] tràsca ŭ nahàch.—W.
Db. 21. u: Nm. 6452. p: A. 256, 7.

Ladàczy

4205. Ladàczemu ŭsiùdy kièpsko.—W.
Id. ob. Lichì.
u: Nm. 2870.

4206. Ledàsztaho bi, bi i jeszczè pasłùchaj ci sapiè, a kalì sapiè, to i znₙoŭ bi.— W.
u: Nm. 3894.

Ladàszty ob. p. w. Ladàczy.

Latàć (akcent dwoisty: latàć i lètać)

4207. Chto wysòko latàje, toj nisko siadàje.—W.
u: Nm. 2353. p: A. 258, 2 i 385, 2. r: D. II, 294.

4208. Jak pszczₙòłka palecièła.— W.

4209. Lecìć, jak bỳstra kùla.— W.
C. d. p. w. Paleciéć.

4210. Lecìć, jak strälà.— W.
p: A. 257, 27.

4211. Lecìć, jak wiècier.— W.
p: A. 258, 31.

4212. Lecìć [leciàć] tak jak czèrci z pièkła.— Sk.

4213. Letàje, jak apentàny.—W.

4214. Letàje, jak szalòny.—W.
p: A. 258, 13.

4215. Matylòm lecièła [leczù, paleczù].— W.
Prędko, lekko.

4216. Nie letàj wysòko, bo nìsko siàdziesz.— Sk.
u: Nm. 2552 i 2554.

4217. Palecièŭ, jak wiècier.— W.

Ladzièć ob. p. w. Hladzièć.

Läkàrstwo

4218. Nimà i na läkàrstwo.— W.
p: A. 259, 1.

Làla

4219. Càca làla.— Sk.
{Na Polesiu: Càca làla baŭtrùś}.
Cz. 118, 5.

Làlka

4220. Anì żywòi làlki.— W.
Ani chuchu ani duchu.
u: Nm. 1919.

4221. Ja ni làlka, ni pacièszyć miniè bàlka.— W.
Obwarzanek w dziecinnej mowie. Ja nie dziecko, byle czem mnie nie zaspokoisz.

Länawàcsa

4222. Pamażỳ Bòżä, ale i ty ni lenùjsia nibòżä.— W.
Nsb. 133.

Läniùha

4223. Läniùha, hanì wałỳ da łùha.—W.
Żarcik z leniuchów i ospalców.

Làpnuć

4224. Làpnuŭ, jak z za kustà.—W.
Powiedział rzecz nieprzyzwoitą.

4225. Làpnuŭ, jak z pastałà.— W.
Odezwał się po grubjańsku, nieprzyzwoicie.

Las ob. p. w. L$_y$es.

Läszczỳna

4226. Kalì uradzìła läszczỳna, to uròdzić i jarỳna.— W.

Läśniczy

4227. Byŭ läśniczym, a ciepièr [astàŭsie] niczym.—W.
Id. ob. Piŭniczy.
u: Nm. 1867; Czb. 271.

Läwòn

4228. Lawòn, Lawòn, wỳpij czàrku, idzì won.— W.
Żarcik.

Läżàczy

4229. Läżàczaho ni bjuć.— W.
u: Nm. 4200.

Läżàć

4230. Alè, tam lèżaczy sièruć i nahàmi adpichàjuć.— W.
Na czyjąś pochwałę, że gdzieś lepiej.

4231. A t n i ù ć läżỳć.— Sł.
Nieustannie. Np.: Niedzièl dźwie a t n i ù ć läżyć.

4232. Dzień leżỳ, dzień bieżỳ.— W.
u: Nm. 8217.

4233. Lèżma [łòhma] leżàć.— W.
Wyrażenie zdubeltowane. Ob. Jedòm. Siedòm. Biehòm. Bitkòm. Taŭpà. Kryczmà.
Obłożnie chorować. Np.: Bąŭtrùk ad kalàd łòhma leżỳć.
r: D. I, 669.

4234. Leżỳć, jak byz duszỳ.— W.
p: A. 263, 4.

4235. Leżỳć, jak kàmień.—W.
u: Nm. 11332.

4236. Leżỳć, jak niżywỳ.— W.
p: A. 263, 8.

4237. Leżỳć, jak pan.— W.

4238. Leżỳć, jak płast$_u$òk.— Sł.
Mowa o chorym dziecku. Np. j. w. ni dàscsa ŭziać nà ruki.

4239. Leżỳć, jak sabàka pad pł$_u$òtam.—W.
p: A. 263, 11.

4240. Leżỳć, jak świnià.—W.
p: A. 263, 12.

4241. Leżỳ nie leżỳ, prapìŭ bàćko sòchu i lemieszỳ.—W.
Nsb. 73.

4242. L$_u$oh, zharnùŭsie, ùstàŭ strachnùŭsie, dyj pasz$_u$òŭ.— W.
Nsb. 73.

4243. Nichàj leżỳć, pić, jeść ni pròsić.-W.
Nsb. 106. u: Nm. 9930.

4244. Trybuchòm da harỳ leżàć.—W.
p: A. 43.

Läżàj

4245. Läżàj leżyć (a jehò), dᵤòla bieżyć.— W.
Nsb. 8, 35 i 73. u: Nm. 1682. p: A. 259, 2; 261, 25; 262 i 674, 8. r: D. I, 47, 299 i 371.

Lecièć. Letàć ob. p. w. Latàć.

Lédźwiä

4246. Lèdźwiä—niä lèdźwiä.— N.
Z trudnością, z oporem, z męką.

Lèhczy

4247. Talalᵤòh, talalᵤòh, dzie usràŭsia, tam i lᵤòh.— N.
Db. 660.

Lyèjzar

4248. Z Lyèjzaram prywitàŭsie [bàczyŭsie].—Sł.
Upił się.

Lyèki

4249. Chto jeździć na lyèki, toj prapadziè na wièki.— W.
... zaniaŭsia ŭ lyèki, toj prapàŭ na wièki.—W.
Do tych, co się leczyć lubią.

4250. I lyèki ni zàŭsza pamahàjuć.—W.
p: A. 259, 10.

4251. Kab tỳje lyèki zhìnuli na wièki.— W.
u: Nm. 8347.

4252. Ni pamòhuć lyèki kalì pryszłò [idziè] na wièki.— W.
Orz. 56. p: A. 259, 2.

Lèńko

4253. Leńki ulyèźli [upàli] ŭ sràku [ŭ sràczku].— W.
Rozpróżniaczył się, rozleniwiał.
Db. 696.

4254. Lèńko, na jàjko!
— A abłùpleno?
— Abłùpleno.
— A prakùszano?
— Prakùszano.
— Nu, to daj [A pràkuszano?— Nie.—Nu, to zjesz sam].— W. Sk.
p: A. 261, 12.

Lyes

4255. Adzìn da lyèsa, druhì da bièsa.— W.
u: Nm. 6664. p: A. 257, 8.

4256. Czym dàlej ŭ lyes tym bᵤolsz drᵤoŭ [hrybᵤòŭ].—W. Sk. Sc.
Nsb. 32; Orz. 12; T. 420. u: Nm. 3531. p: Wsl. 4, 1, 5; A. 257, 5. r: D. II, 38 i 452.

4257. Huknì na lyes, to-j lyes abazwiècsa.— Sł.
Db. 237.

4258. Jak ŭ lyèsi hùkniesz, tak adazwiècsa.— W.
p: A. 687, 7.

4259. Lyes czùje, a pòle bàczyć.—W.
r: D. II, 198.

4260. Lyes lyèsam, a bies bièsam!— W.
p: B. 76, 3.

4261. Nie byłò nas, byŭ las i ni bùdzie nas bùdzie las [lyes].— W. Sk.
Orz. 10. p: A. 257, 16.

4262. Szto [co] ŭ lyèsi ròdzicsa, to ŭ chàci zhòdzicsa [znadòbicsie].— W. Sk.
Sz. 191; T. 437.

4263. Ŭ lyes drᵤoŭ ni wazìć.— W.
u: Nm. 1456.

4264. Z lyeskù pryżdżèm a z pieskù nikòli.—W.
Z wajnỳ ìnszy wièrniecsa, a z mahìły nikòli. Chłop wojnę zawsze sobie wyobraża w lesie.
Id. ob. Wojna.
Nsb. 52. u: Nm. 8294.

4265. {Żyŭszy ŭ lèsi dròŭ nie kuplàć}.

Lyesòk ob. p. w. Lyes.

Lyètki

4266. Lyètki jak matỳl.— W.
u: Nm. 5757.

Lyètko. Lyètni ob. p. w. Lyèto.

Lyèto

4267. Chto ŭ lyètku balùje [chaładùje], toj zimòju haładùje.— W.
u: Nm. 558. p: A. 258, 4.

4268. Lyètam [ŭ lyètku] cèbar wadỳ, łuòżka bałòta, a ŭ jèsieni łuòżka wadỳ, a cèbar bałòta.— W. Sk.
Db. 372.

4269. Lyètni [ŭ lyètku] dzień—ruok.–W.
u: Nm. 555.

4270. Lyètom [lyètam] nahòju, a zimòju rukòju.— W.
u: Nm. 558 i 559.

4271. Lyèto na zìmu pracùje.—W.
Nsb. 75; Sz. 59. u: Nm. 556.

4272. Lyèto pryhatùje, a zimà zjeść.—W.
p: B. 76, 3.

4273. Na lyèto to duòbro i hèto.—W.
Nsb. 83.

4274. Pierażylì lyèto haràczo, pierabùdziem i haŭnò sabàczo.— W.

4275. Suchòje lyèto nie wỳsuszyć, a mòkraje wỳmaczyć.— Sk.
Db. 624.

4276. Szto lyètam [ŭ lyètku] nahòju, to ŭ zimiè [zimòju] rukòju.— W.
Nsb. 188; Db. 646. p: A. 687, 16 i B. 76, 1.

4277. Szto lyèto naźbiràje, to zimà pazjedàje.—W.
Rm. 282.

4278. Szto ŭ lyèto [lyètku] nahòju padkìniesz, to zimòju rukòju padnìmiesz.— W.
Nsb. 188.

4279. Tryèba ŭ lyètku naźbiràć, kab zimòju byłò szto żawàć.— W.
Ob. odm. p. w. Małady.

Lyèwo

4280. Ni na lyèwo, ni na pràwo.—W.
p: A. 262.

Lyèźci

4281. Asòju ŭ òczy lyèzie.—W.
u: Nm. 258. r: D. I, 375.

4282. Lyèzie, jak asà ŭ wòczy.—W.
r: D. II, 143.

4283. Lyèzie, jak mùcha da miuòdu.–W.
p: A. 263, 2.

4284. Lyèzie, jak mùcha na ràmu.—W.

4285. Lyèzie, jak świerszczòk na ahuòń.-W.

4286. Lyèzie ŭ oczy asakòju.— W.
u: Nm. 3413.

4287. Lyèzie ŭ òczy, jak słatà.— W.
u: Nm. 2757.

4288. Ni lyeź, kudỳ ciebiè ni klìczuć!–W.
Kr. 356.

4289. Ni lyeź tudỳ, dzie tabiè ni tryèba.—W.
u: Nm. 2791.

4290. Ni lyeź [ŭ òczy].— W.

4291. Nimà jemù ni dnià ni nuòczy, ciòngle lyèzie ŭ òczy.— Sł.
Mowa o natrętnym.

4292. Smalìcaju lyèzuć.— W.

4293. Smałòju prùćsie, a lyèzuć.— W.

4294. Ŭ pieruòd ni lyeź, z zàdu ni astawàjsie, sierèdziny trymàjsie.–Sk. Sł.
Db. 697.

Lichì

4295. Ad lichòho pòły padkaszỳ da ŭciekàj.—W.
u: Nm. 2962.

4296. Adzìn ad druhòho huòrszy.— W.
p: A. 642, 11.

4297. Czort lichòho ni wuòźmie.—W.
p: A. 143, 51.

4298. I lichòmu rabì duòbro, to apamiatàjecsa.— W.

4299. Lichàja jak asà.— W.
p: A. 643, 88.

4300. Lichàja jak sùka szalòna.—W.
p: A. 643, 48.

4301. Lichì duòbraho ni lùbić.—W.
Nsb. 39. p: A. 99, 60.

4302. Lichì jak czort.— W.
Id. ob. Zły.
p: A. 148, 3.

4303. Lichì jak padàlec.— Sk.
Id. ob. Zły.

4304. Lichì jak sabàka.— W.
p: A. 709, 105.

4305. Lichì jak szèrszeń.— W.
p: A. 643, 90.

4306. Lichì jak źmiejà.—W.
p. A. 643, 92.

4307. Lichìje lùdzi i Bòha pieram$_{u}$òhuć [lichì i Bòha pieram$_{u}$òżä].— W.

4308. Lichì lichòho szukàje.— W.
p: A. 639, 91.

4309. Lichì ni Bòha ni baìcsa, ni ludzièj ni słùchaje. – W.
u: Nm. 2858.

4310. Lichòho i czort ni w$_{u}$oźmie.— W.
u: Nm. 11850. p: A. 642, 30.

4311. Lichòho nièczaho szkadawàć.—W.
u: Nm. 3889.

4312. Lichòho ni zaczapàj.— W.
p: A. 638, 76.

4313. Lichòmu ŭsiùdy lìcho [kièpsko].-W.
Id. ob. Ledàczy.
u: Czb. 262; Nm. 2870. p: A. 643, 66.

4314. Ni dòjdzie swahò, chto zaczepàje lichòho.— W.
p: B. 186, 4.

4315. Ŭ lichòho i ŭ skupòho zaŭsiùdy pa abièdzi.— W.

4316. Ŭstupì lichòmu z daròhi, to sto dni adpùstu.— W.
Id. ob. Durnỳ.
Nsb. 169.

4317. Zaŭsiùdy lichòmu l$_{y}$epsz na świèci, jak d$_{u}$òbramu.— W.
p: A. 643, 95.

4318. Zrabì lichòmu d$_{u}$òbro, lubì jehò ż$_{u}$ònku.— W.
Nsb. 109; Sz. 111; T. 412.

4319. Zrabì lichòmu d$_{u}$òbro.—W.
Wymawiają, jeżeli ktoś za dobre złem odpłacił.

Lichèńko ob. p. w. Lìcho

Lìcho

4320. Ab [Ad] lìcha cìcha, a d$_{u}$òbraho nie czuwàć.— N. L.
Ad... dabrà niä czuwàć.— L.
Db. 10.

4321. Abỳ cìcho lìcho.— W.
u: Nm. 5335.

4322. Byłò lìcho daj jeszczè pah$_{u}$òrszałо.—W.
Było źle, a teraz jeszcze gorzej.
Nsb. 11.

4323. Dzie lìcho, ŭciekàj cìcho [Ad lìcha uciekàj ścìcha].— W.
u: Nm. 1971.

4324. Jak lìcho, tadỳ bratkò.— W.
u: Nm. 2324.

4325. Jak$_{u}$òje tabiè lìcho?! — W.
Co tobie jest? Co ci dolega i t. p.

4326. Jak pójdzie lìcho zràńnia, to aż da źmierkańnìa.— Sł.
Nsl. 218.

4327. Jak prỳjdzie lìcho, to niä ŭsièdzisz cìcho.— W.
Nsb. 88 i 196.

4328. Kab tak dabrà, jak lìcha.—W.
Id. ob. Biedà.
u: Nm. 1984.

4329. Kalì lìcho, to siedź bratkô cìcho.— L.
Nsb. 64.

4330. Kazàło lìcho szto dabrà ni bùdzie.— W.
Nsb. 59; Rm. 242. u: Nm. 1991.

4331. Lìcha b$_{u}$olsz na świèci, jak dabrà.— W.
r: D. I, 603.

4332. Lìcha chùtko nabierèszsia da nì chùtko pazbùdziesz.— W.
Rm. 279.

4333. Lìcha ni drażnì.— W.
p: A. 642, 33.

4334. Lìcho dałòsia ŭ wa znàki.— W.
u: Nm. 2016.

4335. Lìcho daŭżèj ŭ pàmiaci jak dabrò.— W.
r: D. I, 127.

4336. Lìcho dziciàci ni umòryć annò skrỳwić.— W.
u: Nm. 2004.

4337. Lìcho jehò ni bierè [ni bràło].—W.
Id. ob. Czort. Kadùk.
Nsb. 59 i 74. p: A. 263, 9; B. 7. 17.

4338. Lìcho ni umòryć t$_u$òlko razpatw$_u$òryć.— Sł.

4339. Lìcho ni usièdzić cìcho — akàżecsa.— W.
r: D. I, 156.

4340. Lìcho pahnàło [panièsło].— W.
Id. ob. Biedà.
u: Nm. 2017.

4341. Lìcho pieramièlecsa, dabrò nastùpić.— W.
u: Nm. 2430.

4342. Lìcho spatkàło.— W.
Id. ob. Biedà.
u: Nm. 2018.

4343. Ni budzì lìcha, nichàj śpić.—W.
u: Nm. 1974. p: A. 263, 3 i 687, 7.

4344. Nichàj bùdzie cìcho lìcho.—W.
Dla świętego spokoju.
u: Nm. 1977 i 4944. p: A. 263, 4.

4345. Nichàj paznàje pa cz$_u$om chfùnt lìcha.—W.
u: Nm. 4954 i 1987. p: A. 263, 6.

4346. Ni dadzièrżyć lìcho na pròci dabrà.— W.
r: D. 1, 127.

4347. Ni szukàjmo lìcha, jenò nas samò znàjdzie.—W.
Id. ob. Biedà.
u: Czb. 263; Nm. 1960.

4348. Ni tak chùtko lìcho wỳhnać, jak jenò ŭl$_y$èzie.—W.
Nsb. 103. u: Nm. 1959.

4349. Ni tak chùtko pryżdàć dabrà, jak lìcha.—W.
T. 415.

4350. Ni zaczapàj lìcha, nichàj śpić.–W.
Nsb. 93.

4351. Pryszłòsie nà lìcho.—W.
u: Nm. 2019.

4352. Siedzì cìcho kalì śpìć lìcho.—W.
p: A. 263, 7.

4353. Zaśnì lìcho, nichàj dabrò ŭstànie.— W.

Lichòje

4354. Adzìn druh$_u$òho dawòdzić da lich$_u$òho.—W.
p: A. 642, 11.

4355. B$_u$olsz lichòho niż d$_u$òbraho na świèci.— W.
p: A. 638, 60.

4356. Chto lichòho ni bàczyŭ, toj d$_u$òbraho szanawàć ni ŭmièje.—W.
p: A. 637, 21.

4357. Chto ni znàŭ lich$_u$òho, toj ni szanùje d$_u$òbraho.— W.
u: Nm. 2203.

4358. D$_u$òbraje dalèka czutnò, a lichòje jeszczè dàlej.— W.
Nsb. 35.

4359. D$_u$òbrym za lichòje płacić.—W.
p: A. 637, 10.

4360. Jak lichòje, to lichòje.— W.
p: A. 637, 15.

4361. Jak prỳdzie lìcheńko, ni usièdzisz cìcheńko.— W.
Nsb. 155.

4362. Lich$_u$òho [da lich$_u$òho] uczỳć ni tr$_y$èba.— W.

4363. Lich$_u$òho zabywàj.—W.
p: A. 638, 79.

4364. Lichòje bòkam wyłàzić.—W.
p: A. 638, 73.

4365. Lichòje dalèko abch$_u$òdzić.—W.
p: A. 63, 65.

4366. Lichòje daŭżèj ŭ pàmiaci, jak d$_u$òbraje.—W.
Nsb. 35.

4367. Lichòje d$_u$òbraho ni lùbić.—W.
u: Nm. 2854. p: A. 638, 67.

4368. Lichòje d$_u$òŭho ŭ pàmiaci.—W.
p: A. 637, 8.

4369. Lichòje nìgdy [nidzìe] ni zhìnie.-W.
c: H. 5657.

4370. Lichòje nikòli [nìgdaczki, nìgdy] ni utòicsa (nie utai się).— W.
p: A. 638, 83.

4371. Lichòje ni prapadzìè.—W.
u: Nm. 3229. p: A. 638, 62 i 71.

4372. Ni lichòje, ni d$_u$òbraje.— W.
Np. Szto tam czuwàć d$_u$òbraho? Ot... j. w.
p: A. 637, 1.

4373. Nimà niczòho lichòho, kab na d$_u$òbro ni wyszło.—W.
p: A. 637, 40.

4374. Ni spaminàj lichòho.—W.
p: A. 637, 43.

4375. Padczàs i z lich$_u$òho m$_u$òżno zrabìć d$_u$òbraje.—W.
p: A. 96, 25.

4376. Tak, jak szto lichòje uhlèdzieŭ.-W.
Przestraszył się.
p: A. 632, 14.

4377. Za d$_u$òbraje lichìm płàciać.—W.

4378. Za lichòje nahradżàjuć [płàciać].-W.

Licò

4379. Biełło lìczko, jak ŭ paniènki.—W.
u: Nm. 8427.

4380. Char$_u$òszamu l i c ù—sràcy nieŭpak$_u$òj.— Sk.
Db. 69.

4381. Char$_u$òszajo lìczko sràczcy nièŭpak$_u$òj.—W.
u: Nm. 8917.

4382. Za charòszym lìczkam [lìczeńkam] sràczcy nieŭpak$_u$òj.— W.
Db. 69.

Lìczańko. Lìczko ob. p. w. L i c ò.

Liczỳcsa

4383. Chto lìczycsa, to-j ŭ biedzìè ni ćwìczycsa.— W.
u: Nm. 8340.

Liczỳć

4384. Liczỳ psie czy nie ŭsiè i bòty skiń.—G.
Id. ob. Paliczỳć.
Nsb. 73.

4385. Liczỳŭby, da nièczaho.— W.
p: B. 136, 2.

4386. M$_u$òżna na pàlcach paliczỳć.— W.

Lić

4387. Lje, jak ŭ kadùszku.—W.
r: D. II, 377.

4388. Lje, jak za kaŭnièr.—W.

4389. Lje, jak z c$_y$èŭki.—W.
p: A. 687, 12.

Lik

4390. I lìk prapàŭ! — N. Sł. W.
Sumy bajońskie, trudne do obliczenia.

Lis

4391. Lìsam padszỳty.— W.
Id. ob. Sabàka. W$_u$oŭk.
Nsb. 152. p: A. 265, 12.

4392. Lìs ŭ awièczoj [ŭ baràniojj skùrcy.— W.
Chytry, przebiegły, szczwany, a niewiniątko udaje.
p: A. 265, 23.

4393. Ni znàjecsa na chfarbòwanych lìsach.— W.
Nie zna się na fałszu, oszukaństwie.
p: A. 264, 6.

4394. Star$_u$òho lìsa ni aszukàjesz.— W.
p: B. 78, 5. H. 1800.

4395. Ŭ òczy lìsam, a za oczy w$_u$òŭkam.— W.

4396. Znàjecsa na chfarbòwanych lìsach.— W.
Nie da się oszukać, podejść.
p: A. 264, 6; 265, 4 i 511, 9.

Lisìca

4397. Lisìca pròsić kab annò chw$_u$ost padwieźcì.— W.
p: A. 264, 2.

List

4398. Kalì list na dzièrawi jak trajàk, to albò siej, àlbo nichàj bùdzie tak.–W.
p: A. 266, 2. r: D. II, 540.

Lìszni

4399. Lìszniaho pażàłujesz, p a ś l è d n i a j e p a c i e r à j e s z.— Sc.
A. Łozowski.

4400. Lìszniaho, to i świnià nie jeść.–Sk.

Lìszniajo

4401. Co lìsznio, to lìsznio.— Sk.

Litaść

4402. Litaść da nieba zawòdzić.—Sk.

Litaśnik

4403. Prysparàj Bòżä b$_u$olsz litaśnikaŭ, jak żałośnikaŭ.—W.

Lit$_u$òŭski

4404. Lit$_u$òŭskaja l à g u s z k a, jak rasiejskaja b à b u s z k a.— W.

Litwà

4405. Niszczaślìwa Litwa szczo za dzieŭku bìtwa, a szczaslìwe Podlàsze, szczo ŭziaŭ, to nàsze.— P.

4406. Świnie jèli, ci Litwà papàsuwałasie?— W.

Na widok niechlujstwa.

p: *A. 266, 2.*

Litwin c. d. p. w. Łytwyn

4407. A litwìni pòdłe świni.— W.

A propos tego przysłowia dodać należy, iż jest u Adalberga lecz bez objaśnienia, że to szyderczy docinek do Szereszowiaków powiatu wołkowyskiego, których zwią Litwinami.

4408. Litwìn — batwìn.— W.

p: *A. 266, 5.*

4409. Litwìn czerw$_u$òny jak batwìn.—P.

Litwinami zwą sąsiadów począwszy od Swisłoczy i Wołkowyska.

4410. Litwìn, haŭnòm zacwiŭ.— W.

Litwinka

4411. Lićwìnki spradajùć baćwìnki.–Sk.

Lizàć

4412. Liznùŭ, jak k$_u$oń.— W.

Obżarł się. Np. K$_u$òlko j$_u$on jeść: liźnie, jak k$_u$oń.

4413. Lìżuczy ni padjesì, a dahaniàjuczy ni nacałùjeszsie.—W.

Db. 376.

Lizùn

4414. Prỳjdzie [prysz$_u$òŭ] miesiac Lizùn, to wỳliżecsa.— W.

{Miesiac Lizùn jest to pora, kiedy młodzieniec zaczyna dbać o swój wygląd zewnętrzny}.

Lja św. ob. p. w. Ilja św.

Ljècsa

4415. Adnamù ljècsa, a druhòmu nat ni kàpaje.— W.

p: *A. 272, 2.*

L$_u$od

4416. L$_u$od t$_u$òŭsty, choć harmàty wiezì.—W.

u: *Nm. 13436.*

4417. Sieŭ [asieŭ] na lädù.—W.

p: *A. 267, 4.*

L$_u$òhki

4418. Kalì czaławièk ni hräszỳć, to takì l$_u$ohki, jak ptùszka.— W.

4419. L$_u$òhki, jak pierỳna.— W.

p: *A. 260, 1.*

L$_u$òstaczka. L$_u$òszczatka

4420. L$_u$òstaczkami duch [dùszu] dastajè [dastànie, wyjmàje, wyjmàjuć]. — W. Sk.

Łaskawemi, słodkiemi słowami wszystko można z ludźmi zrobić.

Cz. 118, 17; Nsb. 72; T. 429; Orz. 12. u: Nm. 3094. p: B. 122, 2. r: D. II, 186.

Lùba

4421. Ni pìŭby, ni jèŭby da na lùbu hladzièŭby.— W.

Id. ob. Ż$_u$ònka.

r: *D. II, 304.*

4422. {Luba czy nienawìsnaja, a kali ŭziaŭ, to twaja}.

Lubìcsa

4423. Chto lùbićsie, toj czùbićsie.—W.

Id. ob. Lubìć.

Db. 98. p: A. 85, 211, 8.

4424. Lùbiacsa, jak hałubỳ.— W.

p: *A. 212, 8.*

4425. Lùbiacsa, jak k$_u$ot z sabàkaj.—W.

Id. ob. Dzierùcsa.

u: *Nm. 4148. p: A. 267, 17. r: D. I, 313.*

Lubìć

4426. Byŭ czas, szto dzieŭki lubìli i nas.—W.

Id. ob. Chłòpiäc.

Nsb. 10.

4427. Chto kahò lùbić, toj tahò czùbić.— W. Sk.

Id. ob. Lubìcsa.
Nsb. 51; Orz. 150; R. 247. u: Nm. 3880 i 3881. p: A. 85, 86 i 267, 13. r: D. I, 246 i 470 i II, 308.

4428. Chto lùbić kahò, ni zaczapàj tahò.— Sk.

4429. Czort swajè dzièci lùbić i ad siebiè ni puszczàje.—G.
Złych ludzi trudno poprawić.

4430. Kab miniè tak B$_{u}$oh lubìŭ, jak ja lublù ciebiè.—W.

4431. Kab toj màrnie zd$_{u}$och, szto lùbić ràzam dźw$_{u}$och.—W.

4432. Lùbić i kurczàta i dzieŭczàta.–N. *Db. 377.*

4433. Lùbić, jak dùszu.—W.

4434. Lùbić, jak sabàka cybùlu.—Sk.

4435. Lùbić, jak sabàka katà.—W. *p: B. 65, 5.*

4436. Lùbić, jak sabàki dzièda.—Sk. *Db. 378. u: Nm. 5077 i 13728. p: A. 212, 4 i 267, 15.*

4437. Lùbić, jak swajù dùszu.—W. *p: A. 311, 14.*

4438. Lubì, jak dùszu, trasì, jak hrùszu.— Sk.
Cz. 60. u: Nm. 8756 i 9096. p: A. 212, 12. r: D. II, 305.

4439. Lùbisz miniè?
— Oj, oj, kab miniè tak B$_{u}$oh lubiŭ! — W.
Stereotypowa odpowiedź.

4440. Tak miniè màmo chł$_{u}$òpcy lùbiać, szt$_{u}$o jak idù pa wòdu, to haŭniakàmi ŭ pl$_{y}$èczy [ŭ wiedrò] kìdajuć.–W. *Nsb. 161.*

4441. Tak miniè màmo chł$_{u}$òpcy lùbiać, szto za kułakàmi świètu ni bàczu.–W. *u Czb. 246.*

Lùdzki ob. p. w. Czaławièk

4442. Siak, tak, aby ni pa lùdzku.— Sk.
... pa lùdzki.— W.
Byle jak, aby zbyć jakąś robotę.
Nsb. 161. u: Nm. 7586.

Lùli

4443. Aj lùli lùli.— W. *r: D. I, 629.*

Lùlka

4444. Byz lùlki, jak byz ż$_{u}$ònki.— W. *u. Nm. 12602.*

Lùstro

4445. Ni nar$_{y}$ekàj na lùstro [jùstro] kalì m$_{u}$òrda krywàja.— Sł.
... hladzì u ... — N.

Lùty

4446. Lùty naròbić plùty.— Sk.

4447. Lùty pytàje [papytàje] ci abùty.— W.
..., màrec ŭkùsić za pàlec, a maj, wałàm daj, a sam na piècz ŭciekàj.
Rm. 284. u: Nm. 412. p: A. 268, 16.

4448. Pytàjecsa (sic) [papytàje] lùty ci [czy] d$_{u}$òbro abùty.—W. Sk.
Db. 570; Nsb. 142. p: A. 687, 16.

Ł

Ład

4449. Anì [ni] łàdu, anì [ni] skłàdu.—W. *u: Nm. 13066. p: A. 500.*

4450. Da ładù ŭsiò zròbleno.— W. *u: Nm. 7490.*

4451. I łàd przepàd.— W.
Wyrażenie.

4452. Ni da łàdu, ni da skłàdu, pacałùj kabyłu z zàdu.— N. Sk. *Db. 457.*

4453. Minùlisie daŭnièjszyje ładỳ. — W.
Porządki, zwyczaje, obyczaje.
Nsb. 78.

4454. Nimà z jehò ni łàdu, ni skłàdu.—Sł.

Nsb. 112. u: Nm. 6654. p: A. 269, 1. r: D. I, 588.

4455. Niwielìki byŭ ład, a ciepièr i tahò nimà.— W.
u: Nm. 6652.

4456. Szto i ładù nimà.— W.
Tak źle, że gorzej być nie może.

4457. Tàmaka takì ład: chto szto utr$_u$òs, to ŭsiò ŭ sw$_u$oj n$_u$os.— G.

4458. To i łàdu nimà.— W.
Tłumaczyć można: bez porównania, przechodzi ludzkie wyobrażenie, okropnie, niewymownie. Np. u nas w chacie zimno coprawda, ale u nich, to i łàdu niema (bez porównania zimniej).

4459. Ŭ ich ład, jak ŭ młynawòm kòlesi.— Sł.
Id. ob. Rabićsia.
Rozgardjasz, bezład; anarchja.

4460. Zbiŭsie [zysz$_u$òŭ] z ładù.—W.
u: Nm. 4920.

4461. Z im ładù ni najcì.— W.
r: D. I, 301 i 240.

Ładà

4462. Na dzień ładỳ a na wièk biedỳ.— W.
Dzień wesela, całe życie smutku.
Db. 415. p: A. 585, 5 i B. 173, 4.

Łàjać

4463. I ni łàj i ni pierapraszàj.—W.
p: A. 270, 7.

4464. Jak r$_y$èpu hryziè, tak łàje.—W.

4465. Łaj annò hròszy daj.—W.
p: A. 270, 2.

4466. Ty jehò łàjesz, a ŭ paròzi jehò staìsz.— W.
Ob. Klaścì.
Do niewdzięcznika, żyjącego z czyjejś łaski.

4467. Złàjać ad ćci, ad wièry.—W.
Id. ob. Zbèścić.
C. d. p. w. Wỳłajać.

Łàpa

4468. Hastrỳć łàpki.—W.
Mieć do czegoś oczy, na coś chętkę.

4469. Lìżä [lìżuć] łàpki na czużòje dabrò.— W.
Id. ob. Pàläc.
u: Nm. 5037.

4470. Pahr$_y$eŭ łàpki.—W.
Nsb. 129.

Łàpać (obuwie, trzewiki łyczane, łapcie)

4471. Hèto jämù, jak łàpci pläścì.—Wl.
Sz. 42.

4472. Jak łàpciäm pleciè.— Sł.
Gada obrzydliwości.

4473. Łàpać za łàpać.— Sł.
To jest, że chłop trzyma stronę chłopa, ujmuje się za niego.

Łapàtka

4474. Choć jemù łapàtku adparỳ, to niczòho ni zròbisz.— W.
Nie przekonać go, nie ubłagać, nie uprosić.

4475. Na ŭsie łapàtki (zawichàjucsa, żnùć, ròbiać i t. p.).—W.
Piorunem, błyskawicą, z całej siły.
r: D. I, 332.

Łapkà ob. p. w. Łàpa.

Łàsicsia

4476. Łàsicsa, jak sabàka.— W.
Id. ob. Łaszczycsia.
p: A. 271, 4.

Łàska

4477. L$_y$epsz pahardżać łàskaju ludzkòju niż bòskaju.—W.
p: A. 272, 7.

4478. Łàska ni kalàska, sièŭszy ni pajèdziesz.— W. Sk.
Db. 381; Nsb. 72; Orz. 24; T. 417. u: Nm. 4488. p: A. 272, 10. r: D. I, 127.

4479. Takòi łàski i ŭ papà dastàniem.–W.
Id. ob. Żyd.
u: Czb. 393.

4480. Ŭ miäniè łàski, choć kaŭsz$_u$òm biäry.— N.
Db. 690.

4481. Z łàski na pacièchu.—W.
Bo mi się tak podobało.
Odp. szydercza:
— A ty na szto ich paduszyǔ?
— Z łàski na pacièchu.
p: A. 272, 20.

Łasùn

4482. Łasùn na klòcki.— W.

Łàsy

4483. Łasy jak k$_{u}$ot na (czużyje) kaŭbàsy.— G. W.
Nsb. 72. u: Czb. 261; Nm. 5052, 4. p: A. 204, 2 i 272.

4484. Na czużòje łas a swajhò nie daść.— Sł.
Db. 411.

Łàszczatka

4485. Łàszczatkami (pieszczotami) duszù wyjmie.— Sk.
Odn. do obłudnika.
Id. ob. L$_{u}$òstaczka. L$_{u}$òszczatka.
Wsł. IV, 1, 12.

Łàszczycsia

4486. Łàszczycsa, jak łasìca.— W.

4487. Łàszczycsa, jak sabàka.—W.
Id. ob. Łàsicsa.
p: A. 271, 4.

Łàta

4488. Dzie każùsznaja łàtka, to jak r$_{u}$òdnaja màtka.— W.
u: Nm. 11162.

4489. Łatà na łàci, szwà ni znàci.—W.
p: A. 272, 2.

4490. Majè łàty pierabùduć czużyje szàty.— W.
u: Nm. 1615.

4491. Nichàj sabiè łàty, abỳ ni chwàty.— W.

Łàtano

4492. Choć łàtano, aby ni chwàtano.—W.
Łàtano ale nie chwỳtano.— Sł.
Choć ubogie ale nie kradzione.
T. 417. p: A. 272, 1 i 2.

4493. Choć ŭ łàtanom, abỳ ni ŭ chwàtanom.—W.
Nsb. 173; Rm. 666. r: D. I, 172.

4494. Daŭżèj łàtanaho, niż nòwaho.—W.
p: A. 272, 2.

4495. L$_{y}$epsz łàtano niż chwàtano.— W.
u: Czb. 239; Nm. 9685. p: A. 532, 23 i B. 80.

Łàtwo

4496. Łàtwo, jak chl$_{y}$èba z màsłam zjeść.— W.

Łàŭka ob. p. w. Łàwa

4497. Bywàŭ na łàwi i pad łàwaju.—N.
Id. ob. p. w. Woz.

4498. Daj Bòżä na swajèj łàŭcy pależàć, to nichtò ni skàżä: adsùńsie.—W.

4499. Jenỳ [ja] dzièle jehò [jejè] i łàŭki źdźmùchujuć.— W.
Mają dlań wielki szacunek, lub dla świętej spokojności dogadzają.
p: A. 304, 8.

4500. Na swajèj łàwi nichtò ni skàżä: adsuńsie.— W.
Z... łàŭki [na... łàŭcy]...
wb: Nsb. 87.

Ławić

4501. Szto złòwisz, to twajò.—W.
p: B. 80, 2.

Łàzar

4502. L$_{y}$eżyć, jak Łàzar.— W.
p: A. 273, 2.

4503. Praŭdzìwy [wier$_{u}$òtny] Łàzar.—W.
p: A. 273, 1.

4504. Wyhladàje, jak (czỳsty) Łàzar.—W.
p: A. 273, 3.

Łàzić

4505. Łàzić, jak ciełło byz duszỳ.— W.

4506. Łàzić, jak rak [na ràku].—W.
p: A. 263, 1.

Łàźnia

4507. Dastàŭ łàźniu.— W.

4508. Łàźnia ŭsìch myje, a samà ŭ hrazi staić.—W.
Do potwarców i oszczerców.
p: A. 273, 4.

Łhàć

4509. Chto łże, niechàj niedzièli ni dażdżè.— W.

4510. Chto łże, nichàj tahò sprażè.—W.

4511. Chto łże, toj i kràdzie.—W.
Nsł. 46 i 176; Nsb. 176. p: A. 275, 6. r: D. II, 180.

4512. Chto łże, toj wisìć.— W.

4513. Chto sam łże, toj nikòmu ni wièryć.—W.
p: A. 209, 16.

4514. Chto ŭmièje łhàć, toj ŭmièje kràści.— W.
... a chto kràdzie, tuoj na szùbienìcy wisìć.— W.
Id. ob. Załhàć.
u: Nm. 6813. p: A. 209, 15. r: D. I, 236.

4515. Hòdzi ŭże łhàci, kalì pryszłà rỳba da hàci.—W.

4516. Jak łhàć, to jak ksiònżku czytàć, a jak płacìć, to jak dùräń staìć.—N.
Db. 263.

4517. Kab ni łhàŭ, to byłàb pràŭda.-W.
Nsb. 62. p: A. 275, 30.

4518. Kalì łhać, to ŭże hłàdko.— W.
p: A. 275, 3.

4519. Łhaŭ, łhaŭ, dyj prałhàŭsie.—W.
p: A. 688, 32.

4520. Łże, aż czuprỳna kùryć.—W.
p: B. 64, 1.

4521. Łże aż kùryć.—W.
u: Czb. 236; Nm. 6955. p: A. 209, 5.

4522. Łże, aż z za kaŭnierà kùryć.—W.
p: B. 81, 5.

4523. Łże byz miłasièrdzia.—W.
p: A. 275, 14.

4524. Łże hłàdko, jak chlyeb z màsłam jeść.— W.

4525. Łże hłàdko, jak malìnki lìże.—W.

4526. Łże [załhàŭ], jak chlyèba z màsłam zjeŭ.—W.
Gładko.
Nsb. 172.

4527. Łże, jak miòdam màżä.— W.
u: Nm. 7474.

4528. Łże, jak naniàty.— W.
p: A. 275, 21 i 209, 8.

4529. Łże, jak sabàka.— W.
p: A. 688, 23.

4530. Łże ni padsiewàjuczy.— W.
Wierutne łgarstwo, bez ogródki.

4531. Na stàraść naŭczỳŭsie [wùczycsa] łhać.— W.
p: A. 275, 26.

4532. Ni łży, bo ja nat i słùchać ni chuòczu.— W.
u: Nm. 6872.

4533. Pièrad ludźmì załżèsz, ale pièrad Bòham nie.— W.
r: D. I, 5.

4534. Tak łże, szto aż hàdko słùchać.–W.
r: D. I, 234.
C. d. p. w. Załhàć.

Łhar

4535. Łhàru i pràŭdy ni pawièrać.—W.
c: H. 1770.

Łhàrstwo

4536. Łhàrstwam dalèko zàjdziesz ale nazàd ni wièrnieszsie.— W.
Kr. 340.

4537. Łhàrstwam nidalòko zajdziesz.-W.
p: A. 274.

4538. Łhàrstwam szmat ni skarystàjesz.— W.

4539. Łhàrstwam świet pieruòjdziesz da nazàd ni wièrnieszsie.— W.
p: A. 209, 2 i 65.

4540. Łhàrstwo, jak alìwa, wỳjdzie na wierch.—W.
p: A. 210, 3.

Łuob

4541. Choć jemù ŭ łuob stryel.—W.
u: Nm. 2640.

4542. Dastàŭszy czużòho łba [łòba] to tryèba i swuoj pakazàć.—Sc.

4543. Na łòbi ni ŭ kòho ni napìsano jakì juon.—W.
u: Czb. 237.

4544. Nà łuob, na szỳju.— W.
p: B. 80, 7.

Łuoj

4545. Ni kwàpsie na czużỳ łuoj—daj Bòżä swuoj.— W.

4546. Ni łuoj, ni màsło.— W.
Taki sobie człowiek, ni to ni owo.
u: Czb. 274; Nm. 7060. p: A. 276, 3.

Łuoś

4547. Zabìùby łòsia kab udałòsie.— W.
... ty ... tabiè ... — Sł. Wł. M.
Nsb. 166; T. 424. u: Nm. 1647.
Id. ob. Bàba.

Łuòŭma. Łuòjma

4548. Rastrỳèpany wałasỳ, jak ŭ Łuòŭmy.— Sł.
Łojma bóstwo ob. u Narbuta.
Id. ob. Rasamàcha.

Łuòżka

4549. Ad łuòżki adarwàli.— W.
Nsb. 122.

4550. Czort bierỳ łuòżku kalì nimà pałùdnia.—W.
{Pòłudzień, pałùdnać. Na Polesiu znaczy podwieczorek-posiłek między obiadem a kolacją}.
p: B. 82, 2.

4551. Jak czużàja łuòżka ŭmieszàjecsia, to ŭże nimà paràdku.—W.

4552. Paròżnia łuòżka nikòmu ni mìła.— W.

4553. Szyròkaja łuòżka ruot dzierè.—Sc.

Łucèja

4554. Jak nawarỳła Łùcia, to ni pajèść i ciùcia.— G.
{Ciucia—pies w mowie dziecięcej}.

Łupìć

4555. Łùpić da żywòho.— W.
p: A. 277, 2.

4556. Łùpić, jak sìdarawu kazù.— W.

4557. Szto stùpić, to łùpić.—W.
Nsb. 189.

Łùsta

4558. Adrỳèzanoj łùsty ni prylèpisz.–W.
u: Nm. 5319.

4559. Łùsta adrỳèzana ad bòchana [bùłki].— W.
u: Nm. 8990.

4560. Pa szèlahu łùsta ale i szèlaha pùsto.— W.
Jeżeli rzecz tania, a niema za co kupić.

4561. Raz łùsta adkròjena, druhì raz da bòchana ni prylepìć.— W.
Raz córkę wyposażyłem, a teraz, pomimo jej nieszczęścia, dopomagać drugi raz nie myślę.

Łỳczko ob. p. w. Łỳko.

Łỳdka

4562. Łỳdki dryżàć.— W.
Ma wielki strach.
u: Nm. 5040. p: B. 81.

Łỳko

4563. Dzierỳ łỳko, jak dzierècsa.—W.
1. Tahdỳ łyko dziery kalì [jak] dzierècsa.— N.
2. Dzierỳ łỳko jak dzierècsie— jak prysòchnie ni ŭdzierèsz.– Sk.
Db. 187; Orz. 18; u: Czb. 263; Nm. 5923; p: A. 277, 3. r: D. II, 167.

4564. Lèpszo swajò łỳczko, jak czużỳ remuszòk.— W.
p: B. 81, 1.

4565. Pacznièsz na łỳczku, a skończysz na remièńczyku.— W.
u: Nm. 3097.

4566. Ŭzìaŭszy czużòje łỳczko, zapłàcisz remieńcòm.— W.
u: Czb. 259.

4567. Zaczäpì czużòje łỳczko, to swaìm wuòlikam [remieńczykam] ni apłàciszsie.— W.
Za czużuòje łỳczko zhùbisz swuoj remuszòk [ni apłàciszsie swaìm remièńczykam]. — Sł. W.
Nsb. 45 i 185; Rm. 186; R. 247. u: Nm. 9688. p: A. 227, 1.

Łys. Łỳsina. Łỳso. Łỳsy

4568. Dzièwieć łysych paliczỳć, to maruòz tryèśnie.— W.
p: B. 82, 1.

4569. Jak łŷso naròdzićsie, to łŷso i waŭkì zjedziàć.— Sk.
Szto... zhìnie.— W.
p: B. 171, 3.

4570. Jak ni łŷsy.—W.
Jakby nigdy nic.

4571. Łŷsaho da nièba ni puścìać, bo dùmaćmuć szto dùpaju l$_{y}$èzie.—W.
p: B. 82, 4.

4572. Łŷsamu to-j pa śmièrci nimà dabrà [kièpsko].— W.

4573. Łŷsy jak kal$_{y}$èno.— W.
p: A. 278, 3.

4574. Łŷsy jak sabàka, chìtry jak czort.— G.

4575. Łŷsy, rŷży i kuternòhi, to najh$_{u}$òrszyje lúdzi.— W.

4576. Łys, zyz i kutern$_{u}$òha kalì udàscsa, to wièlka łàska p. Bòha.— W.
{W Słuckiem i na Polesiu Mozyrskiem mówią: Rŷży, zŷzy i kuternòha, kalì sztoś udàscsa d$_{u}$òbraje, to wielìki cud Bòha. Krąży też bajka, w której bohater przy zetknięciu się z takimi osobnikami doznaje niepowodzeń, przykrości i nieszczęść}.
p: A. 477 i 688, 5.

4577. Na szto łŷsamu hr$_{y}$èbień, kalì nièczaho czäsàć.— W.
p: A. 278, 1.

4578. O, j$_{u}$on jak ni łŷsy.— W.
Mówią o tym, który się nie przyznaje do winy.

4579. Z łŷsinaju radziŭsie, tak i prapadziè.— W.
Id. ob. Żarabià.
u: Nm. 3218.

Łytwŷn

4580. Łytwŷn bòży!
— Ty sam bòży!
— Łytwŷn czòrtaŭ!
— Nechàj czòrtaŭ aby ne tw$_{u}$òj.–G.
Z Brzeskiego.

+ M

Mach

4581. Adnŷm màcham sto zabiwàcham.– Sk. W.
Ob. bajkę o cyganie i rycerzu.
Nsb. 119. r: D. I, 310 i II, 295.

Machajèdy ob. p. w. Muchajèdy.

Màchcic

4582. Szlàchcic–Màchcic kùndeloŭ syn.– W.
Id. ob. p. w. Pàchcic.
...zjeŭ haŭnà, a dùmaŭ szto syr.
Ironiczne wyrażenie się o szlachcicu, chełpiącym się ze swego klejnotu.
Db. 637; Nsb. 187. p: A. 13 i 279.

Machènik

4583. Jakì z ciabiè machènik!? — Sł.

Machlàrstwo

4584. Machlàrstwam da Bòha nie d$_{u}$òjdziesz.— Sł.

4585. Machlùjuczy świet pr$_{u}$òjdziesz da nazàd ni wièrnieszsia.— Sł.

Id. ob. Krucìć.
Nsb. 70.

Màci. Mać c. d. ob. p. w. Màma, Màtka

4586. Adn$_{u}$òj màciary za hròszy ni kùpisz.—W.
p: A. 292, 25.

4587. Bàćko sachòju dzièciam tak nie dahòdzić, jak màci h$_{u}$òłkaju.— Sł.

4588. Jakàja màci, takìje dzièci.— W.
u: Nm. 9322. r: D. II, 278.

4589. Jeszczè macierŷnaho małakà ni ablizàŭ [ła] a użè (np.) da dzièŭczàt [lùlki] bierèszsie!—W.
Nsb. 66.

4590. Kàżnoj màciery swajè dzìètki mìłyje.— W.
p: A. 689, 37.

4591. Màci adrŷna—to ŭsiò pakrŷła.–W.
Gdy matka stara się występki swoich dziatek przed ludźmi zataić.

4592. Màci dziciàci ni zabjè. — W.
Db. 390.

4593. Màcierỳnaj spadnìcy dzierżỳcsa.-W.
p: B. 84, 3.

4594. Màciery niä kùpisz.— L.
p: A. 292, 25.

4595. Màci padzierè pàzuchu dzieciam chawàjuczy, a dzièci chawàjuczy ad màciery.— W.
u: Nm. 9225. p: A. 468, 11.

4596. Màci to i da pièkła tràpić.—W.

4597. Màciż majà màci, dzie mnie ciebiè ŭziàci? — W.
Z pieśni.
u: Nm. 9358.

4598. Ni ŭsiàkaja màci swaìm dzièciam r$_{u}$òŭna.—W.
p: B. 85, 5.

4599. R$_{u}$òdna màci bjuczỳ ràna ŭ [ran] ni naròbić, a màczacha i hłàdziaczy parànić.— W.
Od p. Kiersnowskiej.

4600. Swajà màci nabjè i paszkadùje.-W.
u: Nm. 9156.

4601. Tabiè màci skułà ŭ hrùdzi — addałà daczkù ŭ lùdzi.— Sł.
Żartobliwa wymówka za wydanie córki za mąż.

4602. Tadỳ màci durnàja, jak dzicià màje.— W.

Macièj Św.

4603. Na Macièja zimà pacièjä.—Sk. W.
Cz. 116; Db. 417; Nsb. 88; T. 437.
p: A. 280, 7. r: D. II, 524.

4604. Pacièj ty m$_{u}$oj Macièj. — W.
W chorobie lub jakiejś bolesnej operacji.
Obj. L. B. t. III, 291.

4605. Wierecièj [Macièj Wieraciàj].—W.

Màciera. Macierỳński ob. p. w. Màci.

Macièsza (Nazwisko szlacheckie)

4606. Macièsza–czort haławù czèsza.-W.

Màczacha

4607. Màczacha—czachà,
Czòrtawa sachà:
Czort jèju haràŭ,
Sachù pałamàŭ.— W.
W ten sposób zwykli się wyrażać o złej macosze.

4608. Màczacha—màczachaju.— W.
p: A. 281, 2.

4609. Màczacha ni bùdzie màtkaju r$_{u}$òdnaju.— W.
p: A. 281, 15.

Màgda

4610. Magdùla hałùszeczka a Mikałàj dùszeczka.— W.

Magdùla ob. p. w. Màgda.

Mahczỳ

4611. Kab m$_{u}$oh, to aczỳma zjeŭby.— W.
Id. ob. Prymièć.
u: Nm. 3400.

4612. Kab m$_{u}$oh, to gwiàzdy z nièba zbiràŭby [zbiràłab].— W.
u: Nm. 5706.

4613. Kab m$_{u}$oh, to pałknuŭby.—W.
Id. ob. Prymièć.
u: Nm. 3436.

4614. Kab m$_{u}$oh, to ŭ ł$_{u}$òżcy wadỳ ŭtapiŭby.— W.
Id. ob. Prymieć.
u: Nm. 3434.

4615. Kab m$_{u}$oh, ŭbiŭby jehò.—W.
u: Nm. 3435.

4616. Kalì ŭlèz ŭ duhù, to ni każỳ szto ni mahù.— W.
Id. ob. Dùży.
Orz. 16.

Mahiła

4617. Adnajèju nahòju nad mahiłaju [hròbam] staić.— W.
p: A. 163, 3. r: D. I, 505.

4618. Mahiła ŭsìch prymàje.—W.

4619. Mahiła ŭsìch zraŭniàje.—W.
Id. ob. Ziemlà.
Nsb. 78; Nsl. 219. p: A. 316.

4620. Ŭ mahiłu m$_{u}$òżna i dubcòm zahnàć, a z mahiły i pirahàmi ni wỳkliczäsz.— W.
u: Nm. 8293.

4621. Ŭsiàkaho adnà mahìła pryhòrnie.— W.
Wszystkich śmierć czeka.
Nsb. 27.

Maj

4622. Chto ŭ màju żènicsa, to bùdzie ciòngle majàczycsa.— W.
u: Nm. 450.

4623. Dożdż ŭ màje, bùdzie chlyèba na hultàje.— W.

4624. Kalì mòkry maj, to żyto, jak hàj.— W.
u: Czb. 247. p: A. 282, 10.

4625. Maj wałuòm [kòniam] daj, a sam na piecz ŭciekàj.—W. Sk.
u: Czb. 116; Db. 385; Nsb. 76; T. 437. u: Nm. 447. r: D. II, 502. p: A. 282, 18.

Majò

4626. Kalì majò nie ŭ ład, to ja z swaìm nazàd.— Sc.

Majsciòr

4627. Chiciòr majsciòr: nasràŭ dyj razciuòr.— W.
Rm. 654.

Màjstär. Majster

4628. Czym lyèpszy màjstär, tym lyèpszy [huòrszy] pjànica.— W.
Rm. 697. u: Nm. 10411.

4629. Duòbry màjstär—duòbry pjànica.

4630. Jakì màjstär, takàja rabòta.— W.
Nsb. 194.

4631. Ja na hèto ni màjster.—W. Sk.
Id. ob. Dòktar.
Db. 251.

4632. Kab ni klin, da ni muoch, tob màjstär zduoch.— W.
Żeb ni klin i nie muoch ... — Sk.
Id. ob. Cièśla.
Db. 289; Sz. 62. r: D. I, 677.

4633. Màjstär do kabyły z nòżykam.-W.
O partaczu, złym majstrze odzywają się ironicznie.
p: A. 283, 4.

4634. Màjstär klèpka.—W.
p: A. 283, 6.

4635. Màjstär, zrabì klàjstär.— W.
Nsb. 76.

4636. Pa rabòci màjstra znać.— W.
u: Nm. 7338. r: D. I, 664.

Mak

4637. Ad màku maładyje dzieŭczàta [chłapcy] ahłòchnuć.— W.
Id. ob. Sièmienio.

4638. Jesz dùrniu, bo to z màkam.–Sk.
Cz. 45.

4639. Màkam sieŭ.— W.
Id. ob. Kàmiań.
Nsb. 70. u: Nm. 1835.

4640. Màku ni pieratryèsz, baby ni pierapryèsz, miòdu ni pierawàrysz.—M.

4641. Ni ŭradzìŭ mak, pieräbùdziem i tàk.— Sk. W.
Cz. 81; Db. 490; Nsl. 70; Nsb. 94; Orz. 123; T. 416. u: Nm. 5225. p: A. 283, 8. r: D. I, 322.

Makulìna

4642. Anì makulìnaczki nimà.— W.
Ani źdźbła.

4643. Z druòbnaji makulìnaczki.— Sł.
Np.: Z druòbnaj makulìnaczki mnie hèto stàło: sièła na syruòj ziemlè dyj zàraz paczałò ŭ naziè krucìć.

Makulìnaczka ob. p. w. Makulìna.

Malyèbiäń

4644. Dàŭby na malyèbiäń ale i sam patryèbien.— W.
Db. 163; Nsb. 143. u: Czb. 293; Nm. 4750.

Malècki

4645. Malèckaja saładùsznica.—W.
Od miejscowości Malcz.

Malèńki. Malèńko ob. p. w. Mały.

Malìcsa

4646. Adzìn idziè malìcsa, a dzièsiać żywìcsa.— W.
Kraść.
u: Nm. 174.

Malìna

4647. Ni nàszym nòsam malìnu klewàć.— N.
Db. 472.

Malùsieńki ob. p. w. Małỳ.

Małachòje ob. p. w. Małòje.

Małacìć

4648. Szyeść dziuon małacìła, szästak zarabìła.— W.
Z pieśni.
u: *Nm. 10365.*

Małòczäno

4649. Ni tuòlko ni małòczäno ale i na tuok nì wałòczäno.— W.
u: *Nm. 10178.*

4650. Ŭ nas ni małòczano, a ŭ ich [ŭ ludzièj] i na tuok ni wałòczäno.— W.
Nsb. 81.

Maładòje

4651. Ŭ ciebiè maładòje leżyć, a ŭ miniè i staròje bieżyć.—W.
Tak wiosna przemawia do zimy.

Maładỳ

4652. Choć maładỳ lyètami ale starỳ ruòzumam.—W.
u: *Nm. 2217.*

4653. Jak ja byŭ mòład, to dzièŭkam nie byŭ huòład.— W.

4654. Juon sam maładỳ da ruòzum starỳ.—W.
u: *Nm. 5691.*

4655. Maładòho kruoŭ hryèje.— W.
u: *Nm. 8722.*

4656. Maładòmu naŭczỳcsa, staròmu ni zabỳcsa.— N.

4657. Maładỳ—durnỳ.—W.
u: *Nm. 8720.*

4658. Maładỳje ad starỳch ùczacsa.— W.
p: *A. 314, 37.*

4659. Maładỳ muòżä ŭmièrci, a starỳ mùsić.— W.
p: *A. 314, 27.*

4660. Maładỳm żàrciki ŭ haławiè. — W.
p: *A. 314, 26.*

4661. Maładỳ naźbìraj [źbiràj] a starỳ prażywàj.— W.
p: *A. 314, 29.*

4662. Maładỳ ŭ sìłu dufàje, a starỳ spasòbu szùkàje.— W.

Maładzìca

4663. Chto ŭziàŭ charuòszuju maładzìcu, toj dla wierabjòŭ pasièjaŭ pszänìcu.— Sc.
Db. 102.

4664. Maładzìca, chuoć wadỳ napićsie.— W.
u: *Nm. 8450.*

4665. Maładzìca, jak brusznìca.— W.

4666. Ni kòmu tak ni duòbro, jak tuoj maładzìcy: samà siedzìć na pieczỳ, nuòhi na palìcy.— W.
Z pieśni (Kruciołka).
u: *Nm. 10722.*

Maładzìk

4667. Choć maładzìk jak pastuòł, wiedzìè dzièŭku za stuoł.—W.
u: *Nm. 11496.*

4668. Ŭ jejè maładzìka guz na gùzie i czatỳry w a r a t à ŭ sràczcỳ. — W.
Żołnierz.
Id. ob. Kawalèr.

Małakò

4669. Apàryŭsie na małacè, to i na wòdu dźmùchaje.— W.
U Nos: Nastraszyŭ miech, dak i tòrba stràszna.
Nsb. 88.

4670. Choć ty duoj bykà, abỳ nam dałà małakà.— Sk.

4671. Jeszczè małakà z baradỳ ni ablizàŭ, a ŭże za dzièŭkami haniàjecsie.— W.
wb: *Nsb. 77.* u: *Nm. 8714.* p: *A. 312, 2.* r: *D. I, 450.*

Màło

4672. Kièdy tabiè màło, żeb tabiè buòki paabrywàło.— Sk.
Wsl. V, 247.

4673. Lyepsz màło niż niczòho [nic].— W.
p: *A. 285, 3. c: H. 4005 i 4015.*

4674. Tak màło, jak ŭ świnì parasiàt. — W.

Małòć

4675. Chto ŭpier$_u$òd zajèdzie, toj ŭpier$_u$òd mièle.— W.
p: A. 315, 7.

4676. Kalì zasỳpaŭ, to nichàj mièle.–W.
p: B. 93, 4.

4677. Mièle (jazykòm), jak pustỳ mlin.-W.
u: Nm. 12882 i 12985. r: D. I, 522.

Małòje

4678. Aa... aa... małòje, pakùl bùdzie druhòje.— W.
Nsb. 1.

4679. Choć malèńko da darahièńko.–W.
...małòje no darahòje.—Sł.
Id. ob. Małỳ.
Orz. 112. u: Nm. 7329.

4680. Co małòje znòsić, a pjàny zjeść, to adnà karỳść.— Sk.
Id. ob. Małỳ.
Db. 643.

4681. Jak małòje pàdaje, to àniał z pierỳnkaju, a jak staròje, to czort z baranòju padskòczyć [baranù padkìnie] kab jeszczè l$_y$epsz patòŭksia.— W.
Nsb. 156.

4682. Lùli, lùli małòje, a na lèto druhòje.— W.
Z pieśni.
Orz. 132.

4683. Machòje [małòje] lichòje, malèńko da lichièńko.—W.
p: A. 284, 3 i 285, 9.

4684. Malèńko da u m n i è ń k o.— W.
K. Pok. 3, 186. u: Nm. 7329.

4685. Małòje i pjànaje najl$_y$èpszu pràŭdu skàżä.— W.
p: A. 117, 17.

4686. Z małòho prỳdzie [dòjdzie] da wielìkaho.— W.
p: A. 284, 6.

M$_u$òłat

4687. Mìży m$_u$òłatam i kawàdłom. — W.
u: Nm. 1817. p: B. 70.

Małỳ

4688. Bjuć małòho, to na lìcho ni ùczać.— W.
u: Nm. 3882.

4689. Choć malèńki da razumnièńki.—W.
Db. 525.

4690. Choć małỳ da darahì.— W.
Nsb. 174.

4691. Czàsam małỳ wielìkaho zwajùje.— W.
p: A. 285, 14.

4692. Jak ja byŭ malèńki, to byŭ darahièńki.— W.

4693. Malèńki, jak kamaràwy nasòk.—W.

4694. Malèńki, jak mak.— W.

4695. Malùsièńki, jak nòhać.— Sł.

4696. Małàja ale darahàja.— G.
Orz. 112.

4697. Małỳ dażdżecsa, żènicsa, a stary ni pryżdżè.— W.

4698. Małỳ, jak m$_u$ol.— Sł.

4699. Małỳ [małàja] jak pàlec, złàja [lichàja], jak padàlec.—Sk.
Wsł. V, 247.

4700. Mièńszy ad trawỳ.— W.
p: A. 67.

4701. Ni hadùjuczy małòho ni mièci miesz wielìkaho.— W.
p: A. 284, 5.

4702. Szto małỳ schòdzić, a pjàny zjèść, to ŭsio nar$_u$òŭni.— W.
Db. 643.

4703. Szto małỳ ŭłòżyć to [tahò] i wielìki ni wỳmie.— W.
Jeżeli np. sługa wybije, to pan tych kijów, bizunów, nie wyjmie.
Db. 651; Nsb. 95 i 190; Sz. 190. u: Nm. 1277.

Màma c. d. p. w. Màci

4704. Chto ni słùchaje [ni słùchaŭ] màmy i tàta, to pasłùchaje kàta.—W.
Id. ob. Bàćko.

4705. Nimà takòi kràmy szto kuplàjuć màmy.— W.
u: Czb. 266.

4706. Nimà toj màmki (Mamy zdrobniale) żèby [kab] ni byłò jàmki.— Sł.

Nimà toj màmy, żeb nie nakarmìła jàmy.
Niema tej matki, któraby nie grzebała dziecka. Mówią, pocieszając komu dziecko umrze.

4707. Tahdỳ màma mìła jak sràku mỳła.— W.
{Mowa o kąpaniu dziecka}.
Nsb. 162.

Màmka ob. p. w. Màma.

Mamrù

4708. Zrabìŭ [zròbìć] mamrù.—W.
Umarł, umrze.

Manàrcha

4709. Lʏepsz służyć manàrchu niż tabiè pàrchu.—W.

Mandrawàć

4710. Chto nidziè ni mandrawàŭ, toj niczòho ni bàczyŭ.— W.
Id. ob. Bywàć.
u: Nm. 386.

Marà

4711. Czỳstaja marà.— W.
Wygląda jak mara.

4712. Marà, ni marà i na czòrta za małà.— W.
Do niezdary, koczkodana.

4713. Plùń na marù.— W.

Màrec

4714. Ciòpły màrec, mòkry maj, bùdzie żyto jak haj.— W.
u: Nm. 446.

4715. Kalì żyto ŭ màrcu hladzìć na nièbo—nia jèści tadỳ chlʏèba.—W.
Sz. 67.

4716. Màrec ŭkùsić za pàlec [admaròzić pàlec].— Sk. W.
Nsb. 137; Sz. 81.

4717. Nabỳŭsie, jak màrcawy śnieh.–W.
Krótko trwał.
u: Nm. 13509.

4718. Żyto ŭ màrcu, jak ŭ gàrcu.— Sk. W.
p: A. 291, 27.

Màrak Św.

4719. Kuchàrka światòho Màrka.—W.
Licha, zła kucharka.
p: A. 288, 5.

4720. Na światòho Màrka ni pawìnna płàwać ŭ harszkù skwàrka.—W.
p: A. 288, 7.

4721. Taŭczècsa [ciahàjecsie], jak Màrak [Markò] pa pièkli.— W.
Rm. 603. u: Czb. 278; Nm. 3140.
p: A. 288, 3 i B. 166.

Marcìn Św.

4722. Nièszto dzień światòho Marcìna. – W.
Nie zawsze się uda robić takie cuda.
Id. ob. p. w. Jan.

Marhàć (Mrugać)

4723. Marhàj panie ni marhàj, papùciaŭ nimà.— W.
Ŭziàŭ pan sabiè lakàjczyka da pakòju i pajèchaŭ z im ŭ hòści; pasièli ŭże panỳ ŭ stòli i pan paskidaŭ swajè gamàszy, bo mùsić cìsnuli jemù ŭ nòhi. Sabàczka hèto malèńki byŭ tam, ŭzìàŭ paŭnòsiŭ na dwᵤor i pahrỳz hulàjuczy. Tut użè ŭsie ustajùć ad stałà, pan ŭsio nahàmi màcaje — nimà gamàszaŭ. Tak marhàje na tahò chłᵤòpca kab palanùŭ dzie jenỳ, a jᵤon na ŭsièj hòłas każä: j. w.
Kiersnowska.

Marhnùć

4724. Adnamù marhnùŭ, druhòmu kiŭnùŭ, a trèjci i sam dahadàŭsie.—W.
r: D. 1, 11.

Marjànna

4725. Hᵤop Marjànna try dni świàta.–W.
Db. 227. u: Czb. 245; Nm. 10868.

Marỳsia

4726. Marỳsia za hurkì bierỳsie, bo z twajè rukiè rastùć hurkìe jak wałkie.— Sk.

Markòlić

4727. Byłò ni markòlić, ni mikòlić (nie

świętować) da kudzièlku pikòlić (szczerze prząść). — P.

Marmytàć

4728. Marmỳczä, jak miedźwièdź. — W.
p: A. 321, 3.

4729. Marmỳczä, jak sabàka błuòchi bjuczỳ. — W.

Maruòz

4730. Aż maruòz paszuoŭ pa skùry. — W.
Nsb. 79.

4731. Kaliś prỳdzie maruòz i na krapìwu. — W.
Przyjdzie kreska na Matyska.
Kiersnowska.

4732. Maruòz, aż iskry sỳplucsa. — W.
u: Nm. 632.

4733. Maruòz aż tryeszczỳć — Sk.
Db. 393.

4734. Maruòz, aż zòry tramaciàć. — W.
u: Nm. 636. p: A. 321, 2.

4735. Maruòz, jak ahniòm pieczè [smàlić]. — W. Sł.
Db. 392.

4736. Maruòz nie wielìk da stajàć nie wielìć. — Sc.

4737. Maruòz pieczè ahniòm. — Sk.
Db. 392.

4738. Maruòz pìszä. — W.
Na oknach występuje.

4739. Maruòz, siem bab pawiuòz, a uosmùju na ledù raztruòs. — W.
Nsb. 79.

4740. Maruòz träskìm träszczỳć. — W.
Db. 393.

4741. Maruòz zà nuòhci zachòdzić. — W.

4742. Pryszuòŭ maruòz na krapìwu. — W.
p: A. 321, 1. r: D. II, 448.

Marỳsia ob. p. w. Marjàna.

Maskàl

4743. Chto chòcza huòra zażỳć nichaj idzie ŭ maskalì służỳć. — W.
p: A. 607, 3.

4744. Maskalà wiadùć wièszać, a juon swajò huòro cièszyć. — W.

4745. Maskàl haŭno pläskàŭ, zubàmi ściskàŭ i na wòdu puskàŭ. — W.
Żarcik.

4746. Maskàl ni świnià, zjeść ŭsio. — W.

4747. Maskàl! ni świszczỳ ŭ nàszaj chàci.
— Paczemù?
— A tamù, że ŭ nas cielàta ni wiedùcsa.
— A czemù ŭ was cielàta nie wiedùcsa?
— Tamù, co ŭ nas karuòŭ niet. — W.

4748. Maskàl śluòzam ni wièryć. — W.
Rm. 302.

4749. Maskalù ŭ wùszy, mużykù ŭ hrùdzi, a żydu ŭ piàty nikoli ni chaładnò. — W.
Maskòŭskije wùszy, mużyckije hrùdzi, a żydòŭskije piàty, nìgdy chòładu ni bajàcsia.
p: A. 6, 16 i 56, 55.

4750. Na tòje juon maskàl kab kràŭ. — N. Sk.
Por. Żyd. Mużỳk.
Db. 431. r: D. II, 262.

4751. Ni za tòje maskalà bjùć szto ŭkraŭ, ale za tòje szto kièpsko schawàŭ. — W.
Nsb. 97. u: Nm. 815.

4752. Świnià ni stàtak, maskàl ni czaławièk. — W.
Id. ob. Żyd.

4753. Tàtu tàtu, lyèzie czort ŭ chatu!
— Nichàj lyèzie, abỳ ni maskàl. — Sł.
Nsb. 161.

4754. Z tul maskalì, a z tul szwèdy, nièdzie dziècsie z wièlkaj bièdy. — W.
Kiedy człowiek znajduje się w opałach — okrążony jest ze wszystkich stron przeciwnościami.

Maskwà

4755. Nie durỳ Maskwỳ, jenà i tak durnàja. — Sc. W.
Nsb. 97.

Màsło

4756. Jak pa maśle. — W.

Łatwo idzie.
p: A. 291, 1.

4757. Màsło zhàsło, sàło razstàło, a kaŭbasù katỳ zjèli.—W.
Odmawiając napierającym się dzieciom.
Nsb. 77.

Mastaŭlàny [Masaŭlàny] ob. p. w. Jan.

Masyjàsz

4758. W$_u$òszy majè kachànyje, za szto miniè kusàjecie, czy wy miniè ni znàjecie? A ja wasz masyjàsz, pawiedù was na kiermàsz.— Sk.
Do czochającego się żyda.

Mataùsz

4759. Siòrbaj jùszku Mataùszku.— W.
Kiwając głową mówią tak zastawszy kogoś nad jadłem, co go trudno przełknąć.
Rm. 533. u: Nm. 12000.

Màtka c. d. ob. p. w. Màci

4760. Adnajè màtki da ni r$_u$òŭnyje dziàtki.— W.
u: Nm. 9224.

4761. Byz màtki, niszczaślìwy dziàtki.— W.
r: D. 1, 292.

4762. Druhòji màtki ni nàjdziesz. — W.
p: A. 292, 6.

4763. I kròszki màtczyny pabràŭ.— W.
Całkiem do matki podobny; jak dwie krople wody, do matki podobny.
Id. ob. Bàćko.

4764. Jakàja màtka, takìje dziètki [daczkà].— W.
wb: Nsb. 193. p: A. 292, 12 i 13.

4765. Kàżda màtka swajìch dziecièj ni abmànić.— Sk.

4766. Màtka dziecièj pùszyć, a màczacha sùszyć.— W.

4767. Màtka kalì bje, to ùczyć.—N.
Db. 391.

4768. Màtka za par$_u$oh, dzièci za pir$_u$oh.— W.
Id. ob. Pan. Par$_u$òh.
Nsb. 165.

4769. Màtki dzierùć [padzierùć] pàzuchi dla dziecièj chawajuczy, a dzièci pazuchi ad màtak chawàjuczy.—W.
Por. Màcì 4595.
U chłopów całe schowanie za pazuchą.
Nsb. 77.

4770. Swajà màtka choć bje, to dzirỳ ni wỳbje, a màczacha hładziaczy prahładziè.— W.

4771. Swajà màtka nabjè i paszkadùje.— W.
Nsb. 147.

4772. Ŭ kahò màtka, ŭ tahò hał$_u$ôŭka hładka.— W.
Nsb. 167. u: Nm. 9365. p: A. 292, 8. r: D. I, 490.

4773. Ŭ swajè màtki ŭsie d$_u$òbryje dziàtki.— W.
Db. 703.

Màtka Bòska ob. p. w. Najświensza Màtka.

Maŭczàć

4774. Adnò maŭczỳć, druhòje słùchaje.— W.
u: Nm. 12934.

4775. Choć maŭczù, ale puszczù.—W.
Lód wiosenny.
O lodzie wiosennym i jesiennym na Polesiu mówią inaczej. Cienki lód jesienny, pod stopami przechodnia trzeszczy wymawiając: „Choć treszczù, nie ŭpuszczù, choć treszczù, nie ŭpuszczù"... zaś wiosną, choć jest gruby, bardzo często, pod ciężarem śmiałka, łatwo się załamuje, mówiąc zcicha: „Czahò iszòŭ".

4776. Czùŭ, ni czùŭ—maŭczỳ!—W.
u: Nm. 5943.

4777. Kalì maŭczù, znàczyć [znàci] chaczù.— W.
Db. 312; Rp. 89.

4778. Lỳepsz pamaŭczàć niż hawarỳć ni wièdamo szto (nimà czahò słùchać).-W.
p: A. 130, 43; B. 90, 4.

4779. Maŭczỳć, a lìcho ròbić.—W.
p: A. 308, 10.

4780. Maŭczỳć, jak nièmy [niemkò].-W.

4781. Maŭczyć, jak rỳba.— Sk.
p: A. 308, 19.

4782. Maŭczyć, jak słup.— W.
p: A. 308, 20.

4783. Maŭczyć, jak sum.—Sł.

4784. Maŭczyć, jak ścienà.—W.
u: Nn. 12939. p: A. 308, 21. r: D. I, 671.

4785. Maŭczyć, jak usràŭszysie.— Sk.

4786. Maŭczyć, jak wadỳ ŭ hùbu nabràŭszy.—W.

4787. Maŭczyć, jak za sztèrech (czterech) [czatyr$_{u}$och].— Sk.

4788. Maŭczỳ, da patàkwaj.—W.

4789. Maŭczỳ, kalì pismà ni znàjesz.— Sc.
Nie wtrącaj się, kiedy rzeczy nie rozumiesz.
Rp. 214.

4790. Maŭczy, kalì tabiè d$_{u}$òbro.—W.
p: A. 308, 9.

4791. Maŭczỳ, nichàj bùdzie cìcho lìcho.—W.
u: Nm. 4945.

4792. Maŭczy z parszỳwaju haławòju.— W.
Jèchali adnỳje ŭ swàty, swat byŭ z us$_{u}$òchłaju rukòju, a na maładzikù była parszỳwa haławà; tak jenỳ kàżuć. Tr$_{y}$èba tak rabìć, kab my adzìn druhòho ni wỳdali. Zapìli jenỳ dzièŭku, sièli jèści, tak maładzìk kàżä „salì suchòju rukòju", a toj dòŭho ni czekàjuczy: „Màŭczy z parszỳwaju haławòju!" Tỳje dùmajuć: a hèto szto? pryhlèdzialisie — pràŭda; tak zapłacìli za har$_{y}$èłku i adpràwili ich.

4793. Ni zaŭsiùdy zm$_{u}$òczysz.—W.
p: B. 90, 8.

Maŭczànka

4794. Maŭczànka ni kwielìć (draźni) ale słàwu wieliczyć.— W.
U Nos: Maŭczanka nie pùszyć dą wieś hnieŭ tùszyć.

4795. Choć maŭczànka ni pùszyć ale i haławỳ ni sùszyć.— W.
... ale i ŭsiej [uwieś] hnieŭ tùszyć.
u: Nm. 1117.

Maŭlàć (Przymówisko)

4796. Jak toj maŭlaŭ.— W.
Id. ob. Kazàć.

Màzać

4797. Ni màzaŭszy ni pajèdziesz.—W.
Id. ob. Szmarawàć. Paszmarawàć.
Nsb. 101.

Mazgì

4798. Krucì jeszczè mazgàmi.—Sł.

4799. Maje [jehò, twajè i t. d.] mazgì małỳje.— Sł.
Ciasną mam [ma i t. d.] głowę.

4800. Ŭ jehò mazgì ŭ sràcy, a ŭ haławiè haŭnò.—W.

4801. Ŭ sràcy mazgì.— W.
Nsb. 19.

Màzur

4802. Hètyje Mazùry ŭsie, to na tkpìny zròblany.— W.

4803. Màzur b$_{u}$olsz hawòryć jak ròbić.— Sk.

4804. Màzur da 7-ho dnia ślepỳ.— Wl.

4805. Màzur jùrliwy, za dzièŭkami, jak knùr bièhaje.— W.

4806. Màzur kab i śmierć uhlèdziaŭ, to ni utòićsie.— W.

4807. Màzur, to annò da hulània zuch.-W.

4808. Màzur zaastrỳŭ pàzur.—Sk.
Zwykłe drwinki z Mazurów.

4809. Màzuru bìćsie, tak jak ludziám chl$_{y}$eb z màsłam zjeść.—W.

4810. Mazurỳ ròdziaćsie ślepỳje.—W.

4811. Ŭ kàżnaho Màzura czòrnajo padniebiènio.— Wl.
Ob. p. w. Szlàchcic.

Mènczyć

4812. Pièrad Bòhàm klènczyć, a ludzièj mènczyć.—W.

Miādźwièdź

4813. I miādźwièdzia skakàć naŭczać.—W.
r: D. II, 594 i 437.

4814. Jak miädźwièdź zd$_{u}$och, to i dùdy ab zièmlu.— Sk. Sł. W.
Jak gospodyni [gospodarz] zachorowała, lub umarła, to cały porządek djabli wzięli. Kiedy coś jednego się zmarnowało, to i wszystko niech licho bierze.
Db. 264 i 265. p: A. 334, 17.

4815. Jak na miedźwièdzia ùpadziè szyszkà, to j$_{u}$on rawie, a jak c$_{y}$èła halìna, to j$_{u}$on maŭczyć.— W.
...miedźwièdzia szyszka ùpadziè to warczyć, a jak gàlenź to maŭczyć.— Sk.
Db. 266; Kr. 97. u: Nm. 1044. p: A. 334, 6.

4816. Kalì miädźwièdź ŭ l$_{y}$èsi to skùry nie dzierùć.— W.
Nsb. 157.

4817. Miädźwièdź nikòli ni mỳjecsa to za tòje dùży.— W.
u: Nm. 11284.

4818. Na miädźwiedzià szyszka ùpała.— Sk.
Pieści się, udaje.
Db. 266.

4819. Na w$_{u}$òŭka pam$_{u}$òŭka, a miädźwièdź z padciszkà [ciszkòm].—W.
Ab... ciszkòm pa b$_{u}$ob z mieszkòm.
wb: Nsb. 83.

4820. Na żywòm miädźwièdziu szkùry niä kuplàj.—N.
Db. 436.

4821. Nièszto wielìkaje ŭ l$_{y}$èsi zd$_{u}$òchłomo miädźwiedź.— W.
Palcem po kominie pisać.
Rm. 36.

4822. Pasz$_{u}$oŭ miädźwièdzi paświć.—Sk.
Został zesłany na Syberję.

4823. Spadziewàŭsie miädźwièdź na mi$_{u}$od, da ni jèŭszy spać l$_{u}$oh.— Sc. Sk. W.
Db. 611; Orz. 116; Sz. 141. p: Bar. 238. u: Czb. 274; Nm. 5638—39.

Miàki

4824. Miàki, jak padùszka.—W.

4825. Miàki, jak puch.—W.

4826. Miàki, jak pùrchaŭka.— W.

4827. Miàki, jak swièży pir$_{u}$òh.—W.
u: Czb. 247.

Miakìna

4828. Chto ŭ miakìni spić, tahò świnia zjedziàć.—W.
H. 5228.

Miàło

4829. Miàło lizàŭ.—W.
Kpią z łysego.
Liży miàło, to tw$_{u}$oj mużyk bùdzie łysy.
Nsb. 162.

4830. Ni liży miàła, bo mużyk (w znaczeniu mąż) bùdzie łysy.—W.
Nsb. 100.

Miäniàć

4831. Chto mieniàje, toj haŭno màje.–W.
u: Nm. 10601.

4832. Mianiàć, jak strälàć.— N.
Db. 395.

Miàso

4833. Chto zjèŭ miàso, nichàj hryziè i k$_{u}$òści.— W.
p: A. 306, 13.

4834. Czy na [za] szto jenà jemù spadabàła sie? t$_{u}$oż ni z miàsa, ni z pièrja, jak toj kazàŭ.— W.
p: A. 306, 17.

4835. Kalì miàso śmiardzić—to paławìna biädy, a kalì rỳba śmiàrdzić, to c$_{y}$èłaja biedà.— Wl.
Sz. 70.

4836. Kali ni z miàsa, to ch$_{u}$oć z pièrja.— W.
Kiedy nie ładna, to choć bogata.

4837. Najèlasie miàsa, napìłasie małakà– i nì hledzì na takòho d u r a k à.—W.

4838. Ni z miàsa, ni z pièrja.— W.
Nsb. 114.

4839. Tànnoje (tanie) miàso sabàki jadùć [jedziàć].—W.
Nsb. 161; T. 434. u: Czb. 286; Nm. 10533 i 12363. p: A. 306, 20 i 301, 112; B. 119, 45.

Miätlìca

4840. Miätlìca, chl,èba paławìca.— Sł.
Sz. 86; T. 436.

Michàjło

4841. Choć i Michàjło, abỳ byŭ papichàjło.— W.
Nsb. 174.

Mìchał

4842. Pan Mìchał padpìchał [papìchaŭ] kab kazìòł ni zdỳchaŭ.— W.
Kpinki z Michałów.

Mièch

4843. Byz dna mieszkà ni napuòŭnisz.-W.
Id. ob. Bòczka.
u: Nm. 11640.

4844. Ciszkòm z mieszkòm.— W.

4845. Dziràwaha miècha ni czỳm ni napuòŭnisz.— W.
Nsb. 34; Nsl. 67. u: Czb. 245. p: A. 611, 1 i 205, 3.

4846. Hèto mieszòk byz dna.— W.

4847. Miècha dziràwaho ni napuòŭnisz.—W.
u: Nm. 4755.

4848. Mieszòk jemù pradàŭsie.—W.
p: B. 89, 11.

4849. Mieszòk paròżny, a ŭ mieszkù dzirà.— W.
Db. 49.

4850. Ni napòŭnieny miech.— W.
Nienasytek, chciwiec nigdy nie nasycony.
p: B. 73, 1.

4851. Paswarỳlisie za mièch, a ŭ miechù niczòho.—W.
u: Nm. 3515.

4852. Pieszkòm z mìeszkòm.— W.
Pójdziesz po świecie z torbami.
u: Nm. 11373.

4853. Staròho mieszkà ni załàtajesz.- W.
Nsb. 119.

4854. Ŭ adnòm miechu dwa katỳ ni pahòdzìacsa.— W.
Nsb. 20.

4855. Za mieszòk, ale ŭ mieszkù niczòho nimà.— W.
Jeżeli ktoś się pyta o co się ci a ci kłócą, a jeżeli powód do kłótni błahy, nie jest jej wart, to ten odpowiada j. w.

4856. Zhìnùŭ [prapàŭ] miech, to j na ruodnaho bàćka hr,ech.— W.
Niech co zginie, to każdego podejrzewać gotowi.
Db. 552; T. 422; Nsb. 140. u: Nm. 3066.

Miecz

4857. Na szto toj miecz, kalì nièkaho siecz.—W.
r: D. II, 157.

Mieć

4858. Anì ciuk, anì kakar,èku.—W.
Ani psa, ani koguta, nic niema.
Id. ob. Cybùla.

4859. Anì pszłyk nimà.— W.
Nsb. 3.

4860. Anì szep nimà.— Sł.
Np. Paszy, hroszaj, anì szep nimàszaka.

4861. Annòż ich i pỳłu nimà. - W.
Uciekli.

4862. Chto buòlej maje, toj jeszcze żadàje.— W.
Kr. 195.

4863. Chto màje, toj pażyczàje, a chto ni màje, toj pahladàje.— N.

4864. Chto màło màje, màło dbàje. W.
T. 422.

4865. Chto mnuòho màje buolsz pażandàje.—W.
rb: Kr. 335. u: Nm. 1447. p: A. 302, 10 i B. 88, 6.

4866. Chto ni màje, tòj ni dbàje.–W. Sł.
Nsl. 127.

4867. Chto ni màje, toj ni tràcić.— W.
u: Czb. 296.

4868. Czahò ni màjecsa, tahò żadàjecsa.—W.
r: D. II, 209.

4869. Czahò nima, tahò chuòczecsa.—W.
r: D. II, 209.

4870. Jak majem, tak używàjem.—W.

4871. Jak nimà, to i sam Buoh ni wuòźmie.— Sk.
Db. 269.

4872. Kab juon tak mieŭ, jak ni màje.—W.
p: A. 303, 90.

4873. Màło czahò nimà.—W.
r: D. II, 458.

4874. Màło màje, bo màło dbàje.—W.
Id. ob. Dbać.
Nsb. 76.

4875. Màło mièli, chùtko zjèli.—Sk. W.
Db. 386; Nsb. 76.

4876. Mièćmiecsa za swajò.—W.
p: A. 68.

4877. Nat szèlaha ŭ kiszèni ni màje.-W.
p: A. 303, 76.

4878. Ni kantèncien tamù szto màje, da dùmaje ab tuom czahò nimà.—W.
Nsb. 38.

4879. Nimà anì szyszỳ.—W.
Id. ob. Cybùla.
Niema nic.

4880. Nimà czahò ŭ hùbu ŭłażỳć.—W.
p: A. 303, 66.

4881. Nimà i na żart [śmiech].-W.
u: Nm. 1925.

4882. Ni màje dzie haławỳ prytulìć [pałażỳć].— W.
p: A. 303, 71.

4883. Nimà, jak wièciar zwièjaŭ.—W.

4884. Ni màje jehò za bòsko stwarènio.— W.

4885. Ni màje nat na niùch tabàki.—W.
p: A. 303, 65.

4886. Nimà niczòho.— W.

4887. Nimà nì kàliwa (źdźbła).—W.
r. D. II, 35.

4888. Nimà ni kàpli.— W.
r: D. II, 35.

4889. Nimà ni krỳszki.—W.
r: D. II, 35.

4890. Nimà ni pylìnki.— W.

4891. Nimà ni zièrniaci.—W.
r: D. II, 35.

4892. Ni pjèm, ni hulàjem i niczòho ni màjem.—W.
Db. 476.

4893. Sam ni màje, a druhòmu abiecàje [a tabiè abiecàju].—W.
p: B. 89, 3.

4894. Tahdỳ màju, jak ŭ rukàch trymàju.— Sł.
Nsb. 162.

4895. Tam [tut ŭ ich i t. p.] annò ptuszỳnaho małakà nimàsz.—G.
Id. ob. Stać.
Obfitość dostatek.
u: Nm. 1348; Nsb. 45. p: A. 41.

4896. Tuolko bàćka i màciery nimà.-W.

4897. Ty miniè za bòsko stwarènio ni màjesz.— W.

4898. Za bòskaje padszỳcio nimàje [ni màjuć).— W.
wb: Nsb. 44.

Mièlnik

4899. Mièlnikawa karuòwa i dzièŭka papòwa i akanòmawa kabỳła, nìgdy hałòdna ni bỳła.—W.

Mièra

4900. Dzie mièra, tam wièra.—W.
Db. 396.

4901. Dzie nimà mièry, tam nimà wièry.— Sk.
Db. 396.

4902. Jakòju mièrkaju dajèsz, takòju adbieryèsz.— W.
u: Czb. 238. p: A. 304, 3.

4903. Na ŭsio jest [pawìnna być] mièra.—W.
p: A. 299, 9.

4904. Ni na majù mièru.— W.
u: Nm. 8364.

4905. Pierabràŭ mièru.—W.
Nsb. 39. p: A. 299, 15.

4906. Szto mièra, to wièra [jakàja mièra, takàja wièra].—W.
Kr. 64. u: Nm. 10612. p: A. 298. 4. r: D. II, 39.

4907. Ŭsio d$_u$òbro szto ŭ mièru.—W.
p: A. 299, 17.

4908. Ŭsio d$_u$òbro szto ŭ mièru, a praz ład, to i świnie ni jedziàć.—W.

Mièrka ob. p. w. Mièra.

Mièrci

4909. Nichàj mruć, nam daròhu trùć.—W.
u: Nm. 8281.

4910. Ni pa stàraści mruć, ni pa małòdaści żywùć.— Wl.
Sz. 106.

Mierkawàć

4911. Ni mierkùjuczy.—W.
Nie stosują do czegoś lub do kogoś, nie przymawiając.
p: B. 134.

Mièrnie

4912. L$_y$epsz mièrnie daŭżèj niż krùto karòczej.— W.
p: A. 244, 3.

Mièryć

4913. Dzièsiać raz mier i to ni wier.—W.
1. ... mièryć, sam sabiè ni wièryć.
2. ... mier pakùl raz adr$_y$èżesz.
r: D. II, 39.

4914. Try ràzy mièryŭ, a czećwièrty ŭd$_y$èryŭ.—W.
p: A. 451, 2.

Mièsco

4915. Jeszczè nat mièsco ciòpłaje.—W.
r: D. II, 164.

4916. J$_u$on nidziè mièsca ni zahr$_y$èje.— W.
p: A. 303, 7. r: D. II, 52.

4917. Mièsca czàstyje, a paczỳnki r$_y$èdkije.— W.
}O prządce, która z przęślicą zbyt często chodzi do sąsiadek na „wieczòrynki", czyli t. zw. „pòpradki", co jest w zwyczaju we wszystkich stronach Białorusi. Stąd więc pochodzi, że zmieniając wciąż miejsca, traci dużo czasu i to się odbija ujemnie na przędzy „Paczỳnak"=wrzeciono, na które nawinięto przędzy tyle, ile się zmieści}.

4918. Na adnòm mièscu i kàmień mòcham abraściè.— W.
Db. 334; Nsb. 86. Nsl. 219. u: Czb. 256; Nm. 10357 i 10844. p: A. 196, 22. r: D. I, 333, 403 i 659.

4919. Najtrudnièj [najciażèj] pakùl z mièsca.— W.
Id. ob. D$_u$om.
p: B. 89, 3.

4920. Ni mièsco haławỳ szukàje ale haławà mièsca.—W.
p: A. 303, 6.

4921. Ŭ d$_u$òbrom mièsci leżỳć.—W.
Marnuje się.
Nsb. 19.

Mièsiac (księżyc)

4922. Dàrmo, mièsiacu, ŭ Bòha chl$_y$eb jesì: świècisz da ni hr$_y$èjesz.—W.
Tak cỳhan kàżä.
Bar. 238.

4923. Mièsiac świècić da ni hr$_y$èje.—W.
u: Nm. 5364. p: A. 690, 2.

4924. O ŭże jenà ni dzicià, ŭże dùża dzièŭczyna: ŭżè na jejè mièsiac lizùn napaŭ.—W.
Czyli, że już zaczyna być w pretensjach, że już chce się przypodobać chłopcom. (To samo i do chłopców).

4925. Prỳdzie mièsiac lizùn — paŭlizywajucsa.— W.
T. 423.

Mièsto

4926. Szto hèto za mièsto, szto je szto kuplàć da niè zaszto.—W.
r: D. I, 85.

4927. Szto to za mièsto, jak sielcò.—W.
p: A. 299, 6.

4928. Ŭ mièści, jak ŭ cièści, ni kupiŭszy ni zjèści [ni padjèści].—W.

4929. Ŭ mièści żyć wièsiało t$_u$òlko jeści nieczahò.—W.

Mieszàcsa

4930. Tam ŭ ich mieszàjecsa, jak ŭ katlè.—W.

p: *A. 305.*

Mieszàć

4931. Pamieszàŭ harᵤòch z kapùstaju.-W.

p: *A. 482, 1.*

4932. Szto ty mieszàjesz kapùstu z harᵤòcham [z burakàmi].—Sł.

Mièścicsa

4933. Mièścicsa (sadowi się), jak kùryca na jàjcach.—W.

p: *A. 486.*

Mièża

4934. Ci ja jemù mièżu pierearàŭ? szto jᵤon da mieniè màje?! — W.

u: *Nm. 4044.*

Mìgdy

4935. Addaść jᵤon tabiè na światỳje Mìgdy, szto ni ŭhl[è]dzisz nìgdy. — W.

Id. ob. Nìgdy św.

Mìgi

4936. Znàjućsie na mìgach.—W.

p: *A. 645, 14.*

Mihnùć

4937. Mihnùŭ, jak błyskawica.— W.

Mikałàj Św.

4938. A mòjżä ty Mikałàju, dzie ja ciebiè pachawàju; pry daròzi, na dalìni, kab pa tabiè waŭkì wỳli.—W.

Piosenka.

u: *Nm. 8327.*

4939. Da Mikòły nimà zimỳ nikòli.—N. ... dabrà ... — Wl.

nb: *Cz. 117*; *Db. 158*. *u*: *Czb. 299.*

4940. Dzierżỳ sièno da Mikòły, ni pabaìszsie zimỳ nikòli.— N.

4941. Jak [kalì] nimà (w polu) ŭ Mikòli, to nimà nikòli.— W.

Odnosi się do urodzaju.

4942. Kalì sièjesz awiòs pa Mikòli, to bùdzie karmìna dla kòni.— W.

4943. Kᵤòlki adzìn Mikòła (6.XII) daść śnièhu, tᵤòlki druhì (9.V) daść trawỳ.—N.

Db. 397.

4944. Mikałàjku Mikałàjku ŭstàń pahlàń szto Aleksàndarko ròbić.—W.

Tatko był hultaj i pijak—a siostra docina bratu, np.: „O za niebòszczykam tàtkam nie takì paràdak byŭ: byłò chlyèba i da chlyèba i my ni ŭ paniewièrcy bylì i t. d. Ŭstań tàtku i pahladzì i t. d. (zaczyna baba zawodzić jak zwykle). Natenczas zadraśnięty płaczliwym również głosem odpowiada j. w. „Mikałàjku, Mikałàjku...".

{Gdzieindziej mówią, że przysłowie to powstało wśród Żydów, kiedy car Aleksander II zaczął ich brać do wojska, co zmusiło tych ostatnich skarżyć się jego poprzednikowi, Mikołajowi I}.

4945. Mikòłaj (9.V) — pràwaje lyèto Mikòła (6.XII) pràwaja zimà.— N.

Db. 397.

4946. Na Mikòłu stànie tỳczka na akòło.— W.

Wiechy na łąkach na znak, że paść nie wolno.

u: *Nm. 507.*

4947. Na tabiè [zjesz] akràjczyk, to bùdzie syn Mikałàjczyk —W.

Nsb. 79; *Rm. 205.*

4948. Pa Mikòli ni sièj aŭsà nikòli.— Sk. W.

u: *Nm. 452.*

4949. Pryszłà Mikòła, ni pytàjsia nikòho; bierỳ siwièńku da-j sièj pamalèńku.— N.

... siej, niä pytàj nikòho.—O. wb.

4950. Stòczki na dòczki, a kràjczyki na synỳ Mikałàjczyki.— W.

Nsb. 156.

Mikałàjczyk. Mikòła ob. p. w. Mikałàj Św.

Mikòlić

4951. Byłò ni mikòlić, ni markòlić da byłò saròczku partòlić.—Sł.

u: *Nm. 4007.*

Mikìta

4952. Daŭ [puściŭ] Bᵤoh Mikìtu na wałakìtu.—Sł. W.

Mówi o sobie z westchnieniem człowiek zmuszony włóczyć się po świecie dla zarobku.
Nsb. 141; Nsł. 64. u: Nm. 2120.

4953. Naŭczù ja ciebiè Mikìtu skakàć.-W.

Taniec.
{Taniec ten polega na zręcznem przeskakiwaniu tam i napowrót przez kij, trzymany za oba końce przez dwóch chłopaków, a niekiedy i dorosłych, stojących jeden przed drugim. Przeskakiwanie odbywa się po kolei pod przyśpiewkę:

Za haròdam wiecier wièje,
Tam Mikita żyto sieje.

Po odśpiewaniu dwóch powyższych wierszy, jeden z tancerzy, nie wypuszczając kija z ręki, przeskakuje przezeń, śpiewając:

Mikìto, czy tỳ to? Mikìto
Czy tỳ to i t. d.

Z kolei drugi, wykonywając te same ruchy, śpiewa:

Nie jà to, mu̯oj tàto.
nie jà to, mu̯oj tàto i t. d.}.
p: A. 307, 3.

4954. Ŭżè z nàmi kwìta pànie Mikìta.-W.
Nsb. 60; Nsł. 236. p: A. 307, 1.

Mìło

4955. Dzie mìło, tam òczy, dzie balìć, tam rùki.—W.
Nsb. 23. u: Nm. 5152.p: A. 29, 8 i 308, 4.

4956. Jemù niczu̯òho ni mìło.—W.
u: Nm. 8211.

4957. Mìło, jak ŭ ràju.—W.
Id. ob. Du̯òbro.
p: A. 308, 6.

4958. Paszłò mìło za astỳło.— W.
Chlebem za kamień.
Nsb. 56.

Mìły

4959. Choć życiò utràczu, ale mìłaho abàczu.— W.

4960. Jak z mìleńkim pastajàć, to rùczańki ni balàć.--W.

4961. Jeszczè mìły [mìła] ni śpìć.—W.
Jeszcze nie czas.
Nsb. 41.

4962. Paszòŭ mìły na ry̯èczku; kab wièdała szto czèrci ŭziàli, pastàwiłab świèczku.— Sł.
Żarcik.

4963. Praz mìłaho jàmu na druhòho hlànu.— W.
O prędko pocieszającej się po stracie ukochanego.
u: Nm. 8330.

Mìna

4964. Mìna, jak ŭ czòrta pad krỳżam.–W.
Pokorno-fałszywa, judaszowska.

4965. Mìna, jak ŭ razbòjnika.—W.
Tęga, silna mina, zuchwała, wyzywająca.
p: A. 311, 6.

4966. Mìnaju namahàć.— W.
Miną nadrabiać.
p: B. 92, 3.

Mìnca (mennica)

4967. Na miniè mìnca ni bje, try̯èba samòmu pracawàć.— W.
p: A. 311.

Miniècsa

4968. Jak tòje miniècsa, to zn̯u̯oŭ zamaniècsa.— W.
Do kobiety podczas połogu.

Minùcsa

4969. Minùlisie tỳje làta, szto paświli cielàta. –W.

Minùć

4970. Szto minùło, to ni wièrniecsa.–W.
p: A. 311, 1. r: D. I, 366.

Mìod

4971. Byŭ na miedù, daj ablìŭ baradù.—W.
Nsb. 10.

4972. Chawàj swajè miòdy dla pàna wajewòdy.— W.

4973. Hdzie miod, tam kaŭszòm biäry.— N.
Db. 212.

4974. Jak tut ni miod, tak tam ni pìwo.-W.
Id. ob. Śmietàna.
I tu i tam źle.
u: Nm. 7974.

4975. Kalì miod, to i z łòżkaju.— Sł.
Jak się dorwał, do czegoś dobrego.
4976. Mìod nièkali haŭnòm śmiärdzìć, a haŭnò miòdam pachnuć niä bùdzie.— N.
Db. 399.
4977. Szmarùj jehò miòdam, juon ŭsio śmiärdìć dziòhciam.—W.
u: Nm. 7592.
4978. Znàjesz kùmie, ja ŭczòra mìod jeŭ, mnie było słàdko; pacałùj miniè ŭ sràku, to siehònia tabiè bùdzie słàdko.— W.

Mir

4979. Màjstar [Màjścier] z Mìra, szto wytnie to dzirà [szto ciaŭ, to dzirà].— Sł.
Db. 384; Nsb. 76.
4980. Szto mìru to-j bàbinamu synu.—S.
Co wszystkim, to i mnie.
Nsb. 189.
4981. Z mìru pa nìtcy, to hołamu rubàszka.— Sc.

Mitròs

4982. Mitròs! Mitròs! na tabiè kìski z jùskaju.— Sk.
Szydzenie z sąsiadów z Jagłowczanów, nie wymawiających, jak Mazurzy spółgłosek szypiących.

Mlin

4983. Jak ŭ mliniè.— W.
T. j. hałas, trzask.
p: A. 315, 6.
4984. Kàżan mlin na swajò kòleso wòdu ciàhnie.— W.
Nsb. 18.
4985. Kudy pajèdziesz, mòża da mlinà? — W.
Żarcik.
Jeżeli garncarz droży się ze swym towarem, ta lub owa baba zapytuje go w ten sposób. Jest to przenośnia, pod którą należy rozumieć, życzy mu, aby się przewrócił i potłókł wszystkie garnki.

Mlon (makotra)

4986. Ni mlon, ni taŭkàcz.—W.
Ni to, ni owo—do niczego.

Mnie ob. p. w. Ja.

Mnuòho

4987. Mnuòho, choć hać hacì.— W.
4988. Mnuòho, jak druoŭ.— W.
Np. Leżyć miàsa na stalè, jak druoŭ.
4989. Mnuòho, jak màku.— N.
4990. Mnuòho, jak sabàk.— W.
r: D. II, 36.
4991. Mnuòho, jak zòrak na nièbie.—W.

Moc

4992. Na muoc, na sìłu (skòńczyła, zrabiła i t. d.).— W.
Z wielką trudnością, zdołałam skończyć, zrobić i t. d.

Muoch

4993. Och! muoch (mech)—kab ty zduoch.- Sk.
Na zakończenie długiej gawędy wstający j. w.

Muòcny

4994. Muòcny, jak dub.— W.
C. d. p. w. Dùży.

Mòcza

4995. Chuczèj muocza wymaczyć, niż sùsza wysuszyć.— W.

Muoj

4996. ¦I mahò [nàszaho] nie bierỳ i swàhò nie kìdaj¦.
4997. Kalì majò ni ŭ ład, to ja z swaìm nazàd.— G. N.
Db. 311; Orz. 148.
4998. Majò i ŭ wahnie ni zharỳć i ŭ wadziè ni ŭtòpicsa.— W.
Db. 383.
4999. Nichàj majò [nàszo] pieruòjdzie.- W.
Nsb. 106.

Mòjśka ob. p. w. Muòŭsza.

Mòkry

5000. Mòkry, jak szlùcha.— W.
u: Nm. 13162.

Muol

5001. Kàżny màje swahò mòla, szto jehò hryziè.—W.
u: Nm. 1996.

5002. M$_u$ol malà jeść, a malà sam czort ni prajèść.— W.
Biedy nic nie zje.
Nsb. 79. u: Nm. 4152.

Mòład ob. p. w. Maładỳ.

Mòładaść

5003. Mòładaść–bùjność, a bùjność (to)–dùrność.— W.
Kr. 51; Nsb. 79 i 49; Nsl. 38. u: Nm. 8716 i 8717. p: A. 313, 5.

5004. Pytàje stàraść szto pryhatawàła mòładaść.— W.

M$_u$or

5005. Ŭ m$_u$or lùdzi namrùcsa, a ŭ wajnù nałhùcsa.—W.
r: D. I, 307.

M$_u$òrda

5006. Jak ŭ mòrdu dastaŭ.—W.
Zawstydził się.
p: A. 628, 3.

5007. M$_u$òrda j$_u$oj [jemù] ni zaczyniàjecsia.—W.
p: B. 41, 8.

5008. Tak, jak jemù ŭ mòrdu daŭ.—W.
p: A. 135, 34.

Mòro (morze)

5009. Chto pa mòru ni płàwaŭ, to toj biedỳ ni widàŭ.— N.

5010. Czym mòro pahàno? bo sabàki wòdu chlèpczuć.— W.
Np. Czym ja lichàja, bo rùpiaśliwa ⟨troskliwa⟩, a niewièstcy ⟨synowa⟩ to ŭsio nìbyto.

5011. Jeszczè ni màło ŭ mòry wadỳ ŭpadziè.— W.
u: Czb. 301.

5012. Mn$_u$òho jeszczè wadỳ ŭ mòry ŭpadziè pakùl tòje bùdzie.— W.
p: A. 600, 11.

5013. Za mòram ì cielùszka pałùszka, da rubièl pierawòz.— W.
... cіałùszka..., daj pierawòz rub.– L.
Db. 735. Nsb. 46. u: Nm. 10573.

M$_u$oŭczàć ob. p. w. Maŭczàć.

M$_u$oŭczòk

5014. Twajò dzièło m$_u$oŭczòk.—W.
Nsb. 78.

Mòŭsza

5015. Oj Mòŭsza Mòjśka, [Mòŭszka] ty praz swajù adwàhu zgìniaś.—W. L.
Nièsztoś za chàtaju zaszeleścièło (alè to żydỳ bylì ŭ toj chàci), tak żyd wỳsadziŭ praz aknò hałàŭ da ŭsiò: Aha! a w$_u$oŭk—kryczỳć, a ż$_u$onka kàża j. w.

Mòŭszka ob. p. w. Moŭsza.

Mòwa

5016. Anì mòwy, anì głòwy ŭ jehò.—W.
p: B. 95, 1; A. 139, 2.

M$_u$ożä

5017. A m$_u$ożä, daj Bòżä.—W.

M$_u$òżno

5018. Szto ni m$_u$òżno, to ni m$_u$òżno.–W.
r: D. II, 442.

5019. Ŭsièńko m$_u$òżno, aby astaròżno.-W.
... tỳlko aścier$_u$òżno [aścièrożnie].— Sk.
Db. 701; T. 432. u: Nm. 4317. p: A. 318. r: D. II, 457.

Mrec

5020. Szto dzień, to mrec, szto niedzièla, to wienièc—Hak! hak! nichaj bùdzie tak: szto r$_u$ok, to p$_u$op.—W.
Wieś Łaszewicze pod Świsłoczą. Cerkiewka filjalna, należąca do parafji polankowskiej.
Pakàzywajuć starỳje lùdzi szto jak hètu cèrkwu zakładàli tak padysz$_u$òŭ p$_u$op da cieśli daj kàżä: Alè ty zakładàj kab byłò hètak:
„Szto dzień, to mrec, szto niedzièla, to wienièc".
Tak cieśla adkàzywaje:
„Hak! hak! nichàj bùdzie tak: Szto r$_u$ok, to p$_u$op!".
I na tòje wỳszło: k$_u$olko tut papòŭ byłò, to r$_u$ok ni pieròjdzie i umrè, tak hèto ŭziàŭszy mùsili i paràchwju skasawàć.
Michaś Górski ze wsi Skreby.

Msza ob. p. w. Imszà.

Mùcha

5021. Kàżan màje swajè mùchi.—W.
Mowa o muchach w nosie — kaprysach.
p: B. 97, 2.

5022. Mùcha ni razarwiè brùcha.—W.
Odpowiedź temu, co sarka, że strawa z muchami.
u: Nm. 12168.

5023. Mùchi màje ŭ nòsi.—W.
Id. ob. Czmiel.
Nsb. 81. u: Nm. 3379 i 2892.

5024. Ni bùdzie mùcha, to bùdzie marùcha.— W.

5025. Z mùchi wałà zrabiŭ.— W.
Db. 757.

Muchajèdy

5026. Zajèchaŭ pa muchajèdach [machajèdach].—W.
Lunął w pysk.

Muchawièc

5027. Kab hèty Muchàwiec zyszuòŭ na nizìny pàlec.—W.
Przekleństwo królowej Bony, która miała spowodować wyschnięcie Muchawca.

Mudrachàl

5028. Jakì z ciebiè mudrachàl.—Sł.

5029. Mudràchal, zjèŭ kurapàtku, a skazàŭ szto adhrỳzłasia.—N.
Db. 402.

Mudrawàć

5030. Nu, nu ni mudrùj, bo my i sàmi z usàmi, anno nuos ni abruòs.—W.

Mukà

5031. Jak mukì ścieczè, to-j kuòszka napieczè.—W.

5032. Jàk pieramièlecsa, to mukà bùdzie.— W.
r: D. I, 29.

5033. Kałà mukì chòdziaczy apỳliszsia, kałà wadỳ pamòczyszsia.— W.
Nsb. 176; Kr. 267. p: A. 296, 3. r: D. II, 454.

5034. Karmì mukòju, to pòjdzie rukòju.— W. Sk.
Karmij, jak się należy, a będzie się opłacał.
Db. 340; Nsb. 67. T. 437.

5035. Ni z duòbrai mukì pièczany.—W.
Nsb. 98.

5036. Ŭsio pieremièlecsie, a mukà bùdzie.— Sk.
Wsl. VI, 1, 10.

Muràszka

5037. Aż muràszki pa cièle pabièhli [biehajuć].—W.
Dreszcze, strach ogarnął.
p: A. 321, 1. r: D. I, 327.

Murzàty

5038. Murzàta choć rỳèpu siej.—W.
r: D. I, 379.

Mùsić

5039. Choć ryhnì, a mùsisz.— W.
Por. p. w. Jèści. Rabić.

Muzỳka (muzyk)

5040. Kalì ni muzỳka, ni bierỳ skrỳpki ŭ rùki.—W.

5041. Mùsić tut muzỳka pachòwany.- W.
Uderzywszy się palcem o kamień.
p: A. 158.

5042. Z muzỳki da z mlinarà ni bùdzie haspadarà.—W.
p: A. 323, 4 i 479, 4; B. 93, 1.

5043. Z muzỳki, da z mularà, nihdy nimà haspadarà.— P.

Muż

5044. Choć muż, jak łàpać, aby za nim nie płàkać.— Sk.

5045. Huż kalì muoj muż, a kalì czużỳ, to niä rusz.—N.
Db. 239.

5046. Jak zà muż zawalùsia, to niczòho ni bajùsia.—W.
r: D. II, 171.

5047. Kalì duòbry muż, to pakażỳ paławìnu łỳdki, a kalì nie, to i nic.—W.

5048. Muż haławà ŭ chàci.—W.
p: A. 296, 22.

5049. Muż starỳ, żuònka maładà, to ahuoń da wadà.— W.
p: A. 523, 88.

5050. Mùżu, adnà $ż_{u}$ònka do dòłu, a druhàja da dòmu.— W.
Id. ob. Mużyk.
u: Nm. 8333.

5051. Nichàj m_{u}oj muż bùdzie jak past_{u}òł, aby miniè wi$_{u}$oŭ za st_{u}oł.—W.
... sabiè muż z łàpać, aby za im nie płàkać.
Nsb. 173.

5052. Pànie Jèzu Chrỳsta daj mnie mu$ż_{u}$òŭ trỳsta.— W.
p: A. 491.

5053. Szto muż nawałòczyć miècham, to $ż_{u}$onka wỳniesie pièlanòm [kiszèniami].— W.
p: A. 296, 2.

5054. Tahdỳ muż z $ż_{u}$ònkaju swàrycsa, kalì ŭ harszkù tràsca wàrycsa.— N.
Db. 658.

5055. Ŭ mùża na naziè b_{u}ot skrypìć, a ŭ $ż_{u}$ònki ŭ hrudziàch chrypìć.—N.
Db. 692.
C. d. p. w. Mużỳk.

Mużczỳna

5056. Mużczỳna, jak dub.— W.
u: Nm. 8617. p: A. 55, 20.

5057. Mużczỳna, jak krỳszku pieknièjszy ad czòrta, to i piękny.—W.
p: B. 87, 2.

5058. Mużczỳna, jak past$_{u}$òł, ale wiedzì jehò za st$_{u}$oł.— W.

5059. Mużczyna ŭ dòmu haławà; sam B$_{u}$oh raz kazàŭ kab $ż_{u}$ònka mużykà słùchała i szanawàła.—W.
Jest to charakterystyczne określenie wyższości mężczyzny nad niewiastą.

5060. Mużczỳna za mużczỳnaju, a bàba za bàbaju ciàhnie.—W.
p: A. 664, 126.

5061. Mużczỳna za mużczỳnaju ciàhnie.— W.
Obj. ob. L B. III, 161.

5062. Mużczỳna żanàty ŭsiò r$_{u}$oŭno jak hładỳsz szczarbàty.— W.

5063. Ni wier mużczỳni, jak sabàcy.—W.
p: A. 298, 4.

Mużỳcki ob. p. w. Mużỳk.

Mużỳk c. d. p. w. Muż

5064. A ja mużyczỳszcze waźmù kadłubìszcze.— Sk.
Ob. L. B. III, 261.

5065. Dzie mużỳk z $ż_{u}$ònkaju swàracsa [bjucsa], to trèci ni mieszàjsie.— W.
p: A. 296, 8.

5066. Isz$_{u}$òŭ daròh mużỳkaju, brech na jehò sabàkaju. Pàńskije brèchi jak razsabàczylisie, jak j$_{u}$on zadrâŭszy łazù da ŭ chw$_{u}$ost i pièraz hladzìnku szczỳlìć.— Sc.
Są i u ludu polskiego podobne żarciki. Np. „Krew pies biały Kruczek, bodaj ci psi szarpę wydupali".
Od Łomży.

5067. Jak król kralùje, tak pan panùje, a mużỳk biędny ciòngle harùje.—W.

5068. Jak mużykà w$_{u}$oźmie syć, to j$_{u}$on u hòru scyć [lèżaczy ŭ hòru scyć]. W.
Czyli, że chłop w szczęściu i przy dobrem powodzeniu, nie umiejąc okiełznać swych chuci, na wszystko sobie pozwala.
Db. 314. Nsb. 126.

5069. Jak mużỳk stràżnikam, to wiadòma r$_{y}$ecz panòczku, szto j$_{u}$on za dziesiàtku pradàść rublà.—W.

5070. Jak mużỳk z $ż_{u}$ònkaju bjècsa, to czużỳje nichàj ni mieszàjucsa.—W.
Id. ob. Baćko.
Nsb. 147.

5071. Jak mużỳk $ż_{u}$ònki ni bje, to jejè wantròba hnijè.—W.
Orz. 41. u: Czb. 252; Nm. 9103. p: A. 57, 84; 653, 33 i 664, 127.

5072. Jak z mużykà zròbicsa pan, to k$_{u}$òłam haławỳ ni dastàć.— W.
Id. ob. Sześdziònnik.

5073. Kab na mużycku chìtrasć da pańska mùdrasć, to byłòb nièsztaś.—W.
u: Nm. 1255.

5074. Kab ni mużycka nàsza chìtrasć na pàńsku mùdrasć, t$_{u}$ob my daŭnò prapàli.— W.

Por. Chitraść.
Db. 287.

5075. Kalì mużyk pjànica, to naaŭpuòł haspadàrku zhùbić, a kalì żuònka razapjècsa, to i zusìm zhìnie.— W.
Sz. 70.

5076. Kalì mużyk pje, to paławìna biädy, a kalì żuònka, to cyèła biedà.— Wl.
Sz. 70.

5077. Mużyckamu trybùsie i chwuòrast ni szkòdzić.—W.

5078. Mużykà choć maż sàłam, to j-on budzie śmiardzièć dziòhciam.—W.
Nsb. 80.

5079. Mużyk bahàty, a sabàka kudłàty, to na adnò wychuòdzić.— Sk.
... jemù duòbro, sabàka kudłàty, jemù ciòpło.— W.
Db. 403.

5080. Mużyk choć sałòmiany takì lyèpszy za tahò szto nimà.—W.
Nsb. 153.

5081. Mużyk czòrny, żuònka bièła, mużyk nasràŭ, żuònka zjèła.—Sk.
Drwiny z kobiet.

5082. Mużyk dùrań, jak umièje, tak pieje.— W.
Nsb. 80.

5083. Mużyk dùrań [durnỳ] jak waròna, a chìtry jak czort.—N. W.
... hlädzìć jak waròna a chiciòr jak czort.—Wl.
Nsb. 80; u: Czb. 268; Nm. 1252 i 1254.

5084. Mużyk i żuònka, adnà kiszuònka.— W. Sł.
Nsb. 80. p: A. 296, 25.

5085. Mużyk i żuònka, najlyepsza spuòłka.— W.
p: B. 152, 2.

5086. Mużyk mużykòm, na wièk wiekòm.— W.
... làpnie jak z pastałà.
Db. 714; Rm. 304. p: A. 56, 64.

5087. Mużyk naciahàje wòzam, a żuònka chfartuchuòm wynasić.—W.
p: A. 153, 4.

5088. Mużyk ni ukràŭszy żyć ni bùdzie.—Sł.

5089. Mużyk sałòmiany jazỳk, parcianaja [wuoŭnianaja] sràka, brèsza, jak sabàka.—W.
Nsb. 80,

5090. Mużyk, swajà kruoŭ, nichàj bje zdaruòŭ.— W.

5091. Mużyk swaju żuonku chwàlić, szto chuòraszo jeści wàryć.—W.

5092. Mużykù radnà żuonka da dòłu, a druhàja da dòmu.— G.
Id. ob. Muż.
u: Nm. 8333.

5093. Mużykù daj pànstwo, a świnì ruòhi, to nikòli dabrà ni bùdziä.—N.
Db. 404.

5094. Mużykù i ŭ pièkli huorsz jak pànu, bo pan spakòjno siedzić ŭ katlè i kipìć, a mużyk mùsić druòwa rubàć i pad kaciòł kłàści.—W.
p: A. 56, 53.

5095. Mużykù lyèto, szto światòmu raj.-S.
Sz. 84.

5096. Mużykù z pànam ni zraŭniàćsia.–

5097. Mużyk wieruòŭka, sałamiànnaja hałuoŭka, kanaplànaja sràka.—Wl.
Szlachta w ten sposób o chłopach się wyraża.

5098. Mużyk żuònku adnù wieziè da dòłu, a druhùju da dòmu.—W.
Id. ob. Muż.

5099. Na tabiè dzièdku chlyèba [hrosz], annò prasì Bòha kab mużyk pànam ni byŭ, bo z nas szkùry ździerè.–W.

5100. Na tòje mużyk kab pracawàŭ.–W.
Por. Maskàl. Żyd.

5101. Nichàj sabiè mużyk, jak szkarpiètka aby ja byłà jak kwiètka.- W.
Db. 439.

5102. Ni daj Bòża kab mużyk pànam byŭ.— W.
Orz. 68.

5103. Pa mużycku.—W.
Sposób życia właściwy chłopom.

5104. Pànska duszà ŭ mużyckom ciele.—W.
Id. ob. Pànski.
u: Nm. 2458.

5105 Pòki ŭ nieb$_{u}$òszczycy ż$_{u}$ònki n$_{u}$òhi astŷhnuć, to mużŷk sèrco kalè dzieŭki nahr$_{y}$èje.—W.

5106. Rubièl ni hròszy, a mużŷk ni brat.—W.
u: Nm. 1278.

5107. Szmarùj mużykà miòdam, a j$_{u}$on śmierdzìć dziòhciam.—W.
1. ... pàchnie smałòju.—Sk.
2. ... sàłam a jon dziohciam śmierdzìć.
Cz. 112; Db. 638. u: Czb. 235; Nm. 1271. p: A. 57, 91; B. 16, 22; Gl. Wsl. 352. r: D. II, 272.

5108. Szto bùdzie, to bùdzie, mużŷk pà nam ni bùdzie.—W.

5109. Szto mużŷk na zièmlu kìnie, to pan tòje ŭ kiszèń schawàje.—W.
p. A. 371, 12.

5110. Takàja karŷść z mużykà bahàtaho, jak z sabàki kasmàtaho.—W.
p: B. 15, 3.

5111. Tak wièle mużŷk ż$_{u}$ònku lùbić, jak kisièl na łàwi kipìć.—W.
... ż$_{u}$ònki szkadùje (po śmierci) k$_{u}$òlki kisièl na łàwi kipìć (wŷniaŭszy z ahniù).
p: A. 297, 40.

5112. Ŭ mużyckom ciele pànskaja duszà.—W. Sł.
O wybrednikach.
Nsb. 20.

Mŷcsa

5113. Ni mŷjsia, bo ni bùdziesz hòłany.—W.
u: Nm. 5479.

Myczàć

5114. I ni myczŷć i nie cièlicsa.—W.
Nsb. 112.

Mŷło

5115. Ci mìło, ci ni mìło, ale za grosz kupiła—tr$_{y}$èba zjèści.—Wl.
La, mŷło jeść! {I na ten okrzyk spożywająca mydło przez nieświadomość odrzekła j. w.}.
Db. 129.

5116. Jak mŷła zjeŭ.—W.
u: Nm. 3183.

Mysz

5117. Szŷszy, mŷszy szalèli, bàbi dzìrku prajèli.—W.

Myszl ob. p. w. Myśl.

Mŷszyć

5118. Sem mŷszyl! sem pòmoże, sem ne pòmoże—pròbowat' wòlno.—Sk.
Żarcik z mysiarzy.

Myśl

5119. Ad nàszych myszlòŭ jemù haławà ni balìć.—W.

5120. Choć ty mnie màsłam szmarùjesz, a ja tabiè lìcho mŷślu.—Sk.
... miniè miedkòm maż... —W.
Cz. 112.

5121. Jeść i pje a lìcho mŷślić.—Sk.
Db. 283.

5122. Mŷśli [mŷszli] za haràmi [za maràmi], a śmierć za pl$_{y}$eczàmi [za pl$_{y}$eczŷma].—W. Sk.
Db. 389 i 405; Nsb. 38i 81; Rm. 142; T. 432. u: Czb. 294 i 230; Nm. 8268. p: A. 82, 49; 130, 1 i 324, 11. r: D. I, 46, 339 i 554 i II, 473.

5123. Ot majè mŷszli, da i na prâŭdu wŷszli.—W.

5124. Szto na mŷszli, to na jazykù.—W.
p: A. 324, 1.

5125. Szto na mŷszli ŭ ciebiè—addàj sabàccy.—W.
p: A. 490, 10.

5126. Ŭ miniè hètaho i na mŷszli ni bywàło [ni masz].—W.
r: D. I, 555.

N

Nabìć

5127. Bitkòm nabìto.— W.
Wyrażenie zdubeltowane. Ciżba wielka.
Ob. Jedòm. Biehòm. Siedòm Lèżma. Toŭpà. Kryczmà.
Nsb. 6.

5128. Jak kałkòm nabìta cèrkwa ludzièj.— W.
Ścisk, ciasnota.

5129. Za majè żyto miniè nabìto. — W.
Cz. 127; Orz. 149. p: A. 325, 4.

Nabièhczy

5130. Nie na $k_u$òrcz, to $nast_u$òrcz nabièżyć.—W.

Nabìtnicy (bąble na nogach)

5131. Nimà niczòho annò nabìtnicy.—W.
Tak mówi wracający z niefortunnego targu, kiermaszu, polowania i t. p. gdy pomimo zachodu i usiłowań cel nie został osiągnięty.

Nabòżny

5132. Nabòżny, jak koń $padar_u$òżny. W.
Db. 410; Sz. 87. u: Czb. 268; Nm. 173. p: A. 325, 2.

Nabràcsa

5133. $D_u$òbro nabràŭsia, jak papòwa mùrza.—W.
Upił się.
u: Nm. 14103.

5134. Nabràŭsie, jak świnià mỳła.—Sł.
Upił się.

5135. Nabràŭsie, jak tur.—W.
Nsb. 165.

5136. Nabràŭsie, jak żàba mùłu.— W.
u: Nm. 13872. p: A. 325.

5137. Nu nabràŭsie, pażyczyŭszy $n_u$oh, abỳ ŭ chàci $l_u$oh.— Sk.
Upił się.

5138. Oto nabraŭsie, aż ni m_uòża pałknùć.—Sk.

5139. Oto nabràŭsie, sam siebiè nie wìdzić.—Sk.
r: D. II, 377.

Nachapìcsa

5140. Nachapìŭsie z kaŭszòm na bràhu.— W.
Że spróbował wszystkiego, że nie natrafił, np. na dobrą żonę.

Naciahnùcsa

5141. Naciahnùŭsie, jak żàba mùłu.—W.
Spił się.
Id. ob. Nabràcsa.

Nacierpiècsa

5142. Nacierpièŭsie dawòli na hètom świèci.— W.
u: Nm. 8318.

Naciràć

5143. Kalì naciràje, to nichàj $B_u$oh pamahàje.—Sł.

Naczapùrycsa

5144. Naczapùryŭsie, jak indỳk.— W.
p: A. 692, 2.

Naczawàć

5145. Dzie czùjuć, tam naczùjuć.—W.
p: A. 341, 2.

Naczỳnio

5146. Naczỳnio czystatù lùbić.—W.
Częstując, prosząc gościa, aby jadł.
Id. ob. Szkło.
Nsb. 183.

Nadàć

5147. Ot nadàli, choć sakièru zawieś.–W.
{Mowa o zanieczyszczeniu powietrza w chacie siarko-wodorem po dobrym obiedzie lub kolacji}.
p: A. 427, 3.

Nadajèść

5148. Nadajèŭ Bòhu i lùdziam.— W.
r: D. II, 142.

5149. Nadajèŭ, jak $h_u$òrkaja $r_y$èdźka [$h_u$òrkajo jàbłyko].— W.

Nadr$_y$èzać

5150. Łatwièj nadr$_y$èzać niż nadtaczyć.— W.
p: A. 346.

Nàdto

5151. Adnamù nàdto, a druhòmu nic.-W.
p: A. 330, 3.

5152. Czahò nàdto, to i świnie ni jedziàć.— W.
p: A. 590, 1.

Nadùcsa

5153. Nadùŭsia, jak indỳk.—W.
Nsb. 84. u: Nm. 3375. p: A. 326, 5. r: D. I, 134.

5154. Nadùŭsie, jak kawàlski miech.—W.
Nsb. 143.

5155. Nadùŭsie, jak sawà.— G.
Nsb. 84.

5156. Nadùŭsie, jak w$_u$osz na każùsi.—W.
Nsb. 84; Rm. 313. u: Nm. 2502. p: A. 190; B. 98.

5157. Nadùŭsie, jak żàba na kùpinie.—G.
Nsb. 84.

Nadw$_u$òrak

5158. Na swajòm nadw$_u$òrku i sabàka adważnièjszy.—W.
p: A. 414, 3.

Nadzièja

5159. Błahàja [d$_u$òbraja, małàja] nadzièja.—W.
u: Nm. 4860; 5607 i 5615.

5160. Nadzièja ŭ Bòha, jak ŭ tòrbi chl$_y$eb [nadzièja ŭ Bòga, a chl$_y$eb ŭ tòrbi].— W.
p: A. 326, 15.

Nahà

5161. Adnòju nahòju nad mahìłaju.—W.
p: B. 104, 4.

5162. Daj [da dàj] B$_u$oh [Bòżä] nòhi.—W.
W nogi, dalejże w nogi.
Nsb. 30. u: Nm. 4407. r: D. I, 328.

5163. I nahà jehò kab tut ni paŭstàła.—W.
Niema.
{Na Polesiu mówią: „Sztob twajà [jeho] i nahà tut nie śmièrdzièła"= wynoś się, żeby tu i śladu twego nie było}.
Nsb. 56.

5164. Kamaròwy n$_u$òhi.— W.
Cienkie.

5165. Kisielòwyje n$_u$òhi.—W.
Słabe, niemocne. Np.: U mahò chł$_u$òpca kisielòwyje nòhi, szto stùpić, to-j padàje.

5166. Kùty na ŭsie czatỳry n$_u$òhi. — W.
Przebiegły.
p: B. 104, 11.

5167. Na adn$_u$òj naziè.—W.
Żywo, prędko.
p: B. 105, 24.

5168. Na adnòj naziè stòjaczy.—W.
p: A. 342, 23.

5169. Nahà n$_u$òhu padpiràje, rukà rukù abmywàje.—W.
u: Nm. 13270.

5170. Nahòju ni stuplù.—W.
Nogą u niego nie postanę.
p: B. 105, 32.

5171. Namałòć n$_u$òhi.— Sł.
Nabijać nogi. Np.: Zrabìli głùpstwo, a pòtym namałòli n$_u$òhi pa lùdzki pakùl zrabìli ład.

5172. Ni wièdaje na katòruju n$_u$òhu stupàć.—W.
Spiesząc się lub nadskakując komuś. Np. J$_u$on ni wièdaje pièrad jòju na katòruju n$_u$òhu stupàć.
p: A. 342, 25.

5173. Nòhi, jak kàpary.— W.
Grube.

5174. O, ni zaczapàjcie, j$_u$on szlàchcic, bo adnà nahà ŭ bòci, a druhàja ŭ łàpci.— W.
Docinek do dumnych łanaberjantów gołych.

5175. Padkładàj maładỳje n$_u$òhi pad starùju sràku.—W.
{= polskiemu: Nowa obręcz na starą beczkę}.

5176. Pastàwić kahò na n$_u$òhi.—W.
Pomóc komuś, wesprzeć, wyprowadzić z biedy.
A. 342, 42.

5177. Ŭ n_{u}òhi [pa nahàch] całùje, a za sèrco kusàje.—W.
p: A. 342, 51.

5178. Ŭziàć [zakìnuć] n_{u}òhi na pl_{y}èczy.—W.
Wziąć nogi na ramię. „Zakiń n_{u}òhi na pl_{y}èczy daj bieżŷ".
Żartobliwie.
p: A. 342, 50.

5179. Ŭże jehò n_{u}òhi nachadzìlisie, rùki narabìlisie, $_{u}$òczy nahladzièlisie i napłàkalisie.—W.
Mowa o starcu.
u: Nm. 4560.

5180. Ŭże miniè [jehò] z n_{u}oh zwalìło.—W.
u: Nm. 0287.

5181. Ŭże wŷprawiŭ n_{u}òhi.—W.
Wyprostował nogi—umarł.
p: A. 341, 10.

5182. Wŷciahnuŭ n_{u}òhi.—W.
Umarł.
p: Wśl. IX, 414.

5183. Wŷprastawaŭ n_{u}òhi.— W.
Umarł.
p: A. 341, 10.

5184. Zadràć n_{u}òhi [n_{u}òhi wŷciahnuć].— W.
Rm. 430. p: B. 105, 21.

5185. Zadraŭ n_{u}òhi.— W.
Umarł.
Id. ob. Kapŷto.

5186. Załażŷŭ n_{u}òhi za plèczy dyj na ŭcièki.— W.
u: Nm. 4408.

5187. Z n_{u}oh da haławỳ.—G.

5188. Z nahì kałòk, z sràki stałòk.—W.
Nimà dzie sieść, to zrabì j. w. dyj siadź.
p: A. 342, 52.

Nahawarŷć

5189. Nahawarŷŭ, szto na wał$_{u}$òwoj szkùry ni spisàć.— W.
u: Nm. 5604.

Nahnùcsa

5190. Szto ni nahniècsa, to pierałòmicsa.— W.
p: B. 145, 1.

Nahnùć

5191. Chto kahò nahniè, toj tahò nabjè.— W. Sk.
Ja tabiè dam! Odp. j. w.
Db. 99; Orz. 154. u: Nm. 4163. r: D. II, 437.

Najcì

5192. Abỳ chacièć, to m_{u}òżna najcì.—W.
u: Nm. 5304.

5193. Hètaho trùdno ŭ dzień za świèczkaju najcì.— W.
Rzadkość prawdziwa.
r: D. II, 65.

5194. Nimà panòczku: kab skazàli szto śmierć bùdzie na mièscy, to ni nàjdziesz.— Sł.
Odpowiedź na żądanie zapłaty należności lub jakiejś daniny, gdy tego uskutecznić nie można.

Najèscsa

5195. Czahò nì najèŭsie, tahò ni nalìżeszsie.— W.
p: A. 327, 1.

5196. Jak [kalì], to i ni nalìżeszsie [ni naliżemsie].— W.
Kièdy ni najèŭsie, to-j ni nalìżeszsie.— Sk.
Id. ob. Żać.
Db. 325; Kr. 180; T. 436.

5197. Najèŭsie, aż kìszkà duhòju stàła.—W.

5198. Najèŭsie, choć na trybusiè w_{u}osz m_{u}òżna zabìć.—Sk.
Bardzo.
p: Wśl. IX, 409.

5199. Najèŭsie, jak b_{u}òczka.—W.

5200. Najèŭsie, jak byk, ni znàju jak żyć.— W.

5201. Najèŭsia pa sàmaje h_{u}òrło.—W.

5202. Ni najèŭsie, ni napìŭsie, ni nawiesielìŭsie, baranì Bòżä ŭ nièbi ni bùdu—wièlmi akpìŭsie.—W.
Db. 498.

5203. Panajedàliś, szto aż pròǔżynki paadpuskàli.—W.

Najświènsza Màtka

5204. I Bᵘoh ni paratùje [ni ukrỳje], jak Naświènsza Màtka dapùścić [napùścić].— W.

Używają w żartach.

Rm. 208.

Nakarmìć

5205. Nakarmìǔ, aż kiszkà prùtam stàła.—G.

Id. ob. Padjèść.

5206. Ni nakarmìǔ kahò, to zjèsz sam.-W.

Przenośnia: Nie zrobiłeś ty im źle, to teraz sam cierp.

Naklùnuć

5207. Hèto ǔże naklùnieno.—W.

Coś rozpoczętego, zaczętego.

Nsb. 24.

Nakłàści

5208. Nakłàǔ, jak drᵘoǔ.—Sł.

Np.: Dòbry ciènżar, nakłàǔ pjànicaǔ na woz, jak droǔ.— Sł.

Nakrỳcsa

5209. Nakrỳǔsia jak lis [lisìca] chwastᵘòm.—W. L.

Cz. 111, 20. r: D. II, 191.

Nakupìcsa

5210. Jak nakupìǔsie.— W.

Jᵘon, jak nakupìǔsie, piereszkadżàje.

u: Nm. 4049.

Naläcièć

5211. Naläcièło, jak krukᵘòǔ.—W.

Żydᵘòǔ nalecièło, jak krukᵘòǔ.

Naliwàć

5212. Słùchaj, naliwàj i druhìm padawàj.—Sk.

Nalizàcsa

5213. Czahò nie naliżeszsie, tahò ni najesìsie.—Sk.

Id. ob. Padjèści.

Db. 376.

Naładawàcsa

5214. Naładawàǔsia, jak byk.—W.

Najadł się porządnie.

Namàzać

5215. Ni namàzaǔszy ni pajèdziesz.–W.

u: Czb. 296.

Namiètka

5216. Da dᵘòbraj namiètki, ni trỳèba i kwiètki.— W.

Naniàcsa

5217. Kalì naniàǔsie, to jak zapradàǔsie.— W.

Nsb. 86. u: Czb. 269; Nm. 10386. r: D. II, 16 i 172.

Napaìć

5218. Napaìǔ, jak bᵘòczku.—W.

Napàść

5219. Ad napàści mᵘòżno prapàści.— W. Sk.

Z napàści [ad napàści] hatᵘòǔ czaławièk [mᵘòżno czaławièku] prapàści.

Db. 12; Nsb. 122; T. 412. u: Nm. 1760. r: D. I, 120 i 158.

5220. Ad napàści ni prapàści.—W. N.

Db. 12; Nsb. 122.

5221. Baranì [ścierażỳ] Bòża od napàści.—W.

Napàści

5222. Napàli, jak słatà.—W.

Żydzi. Przyczepili się, jak smoła.

5223. Napàli, jak sabàki na dzièda.—W.

p: A. 360.

Napìcsa ob. p. w. Pić.

Napuścìcsa

5224. Jak napuścìłasia, tak kancà i mièry ni byłò.—W.

5225. Jᵘon napuścìǔsia na jehò.—W.

r: D. I, 256.

5226. Napuścìǔsia, jak lichàja szàpka.— W. G.

Id. ob. Nawalìcsa.

Nsb. 18.

Narabićsie

5227. Jak swajà wᵘosz ukùsić, to naròbiacsa.—W.

Jak wyjdzie dziecko zamąż, ożeni się, to będzie musiało pracować.

Narabìć

5228. Narabìŭ ty, jak waròna na chwaścìè paniesiè.— G.
Mało, niewiele.

Naradzìcsa

5229. Chto naradzìŭsie, toj ŭmiràć mùsić.—W.
p: A. 328, 2.

5230. Chto ni naradzìŭsia, toj umiràć ni bùdzie.— W.
p: A. 328, 2.

5231. Ci ty takì naradzìŭsie, ci ciebiè durnỳ p_{u}op chryścìŭ?—W.
Rm. 594 i 597.

5232. Jakì naradzìŭsie, takì i jeść [takì i zhnijèsz].— W.
Id. ob. Uradzìcsa.
u: Czb. 236; Nm. 3209.

5233. Jak na [tak jak na] świet naradzìŭsie [ciepièr naradzìŭsie].—W.
p: A. 328, 1 i 577, 5.

5234. Pad nieszczàsnaju gwiàzdaju naradzìŭsie.— W.
p: A. 577; 15.

Naròd

5235. Naròdu, jak màku.—W.
r: D. II, 37.

5236. P_{u}òŭno naròdu, jak kìjam nabìto.—W.
u: Nm. 11782.

Narawìć

5237. Narawì, jak balàczcy na sràczcy.—W.
Rm. 88.

5238. Narawì, jak lich$_{u}$òj skulè.—W.
Rm. 88.

Narawìsty

5239. Narawìsty, jak kabỳła.— W.
u: Nm. 2672.

Nasìcsa

5240. Nòsicsa, jak k$_{u}$ot z sàłam.—W. Sk.
Db. 500; Orz. 93. u: Nm. 2594 i 13754. p: A. 344, 4.

Nasìć

5241. Chto swajò nòsić, toj nikòho nie pròsić.—Sk.
Db. 105.

Nasiènie

5242. Choć nie ŭròdzić, da nasiènia nie zwòdzić.—N.
O siejbie wczesnej.

Nasièść

5243. J$_{u}$on nasièŭ na jehò.—W.
r: D. I, 256.

Nask$_{u}$òczyć

5244. Nask$_{u}$òczyła kasà na kàmień.—W.
u: Nm. 4142.

Nas$_{u}$ok ob. p. w. N$_{u}$os.

Nas$_{u}$oŭwacsa

5245. Nas$_{u}$oŭwaŭsie kalì hèto parszùk.-W.
Obżarł się jak prosię.

Nasràć

5246. Hu hu! nasràŭ bàćku duhù (łęk), a màci supòniu (długi rzemyk u chomąta)—to tabiè dòniu.—W.
Żarcik.
Płaczących przedrzeźniają w ten sposób.

Nassàcsia ob. p. w. Ssać.

Nastròić

5247. Jak nastròili, tak hràje.—W.

Nàszo

5248. A takì nàszo ŭziałò.—Sł.
Nsb. 90. u: Nm. 4202.

5249. Dzie nàszo ni prapadàje [ni pierech$_{u}$òdzić].—W. Sk.
Orz. 141. u: Nm. 4252 i 9863. r: D. I, 33, 153, 208 i 364.

5250. Górą nasi — nìzam wàsi [dòłam wasi].—W.
Chłopi drwią z kulawych. Żarcik.

5251. Jak wy nàszym, tak my wàszym.—W.
u: Nm. 7220.

5252. Nàszy jèduć, wàszy iduć, nàszy wàszych padwiezùć.—W.
Id. ob. W$_{u}$osz.

5253. Nichàj nàszo pier$_{u}$òjdzie.—W.
T. 422.

5254. Ni nàszym, ni wàszym.—W.
Bezstronnie, sprawiedliwie.
Nsb. 113. r: D. I, 306.

5255. T$_{u}$òlko nàszo charòszo [d$_{u}$òbro].-W.

Naśmiejàcsia ob. p. w. Smiejàcsia.

Natràpić

5256. D$_u$òbry na d$_u$òbraho natràpiŭ.–W.
u: Nm. 7987.

5257. Sw$_u$oj na swahò natràpiŭ.—W.
Id. ob. Tràpić.
p: A. 563, 9.

Natùra

5258. Majà natùra, jak ŭ tahò tùra; majò serdènko zàŭsze wiesielèńko.—W.

5259. Ni m$_u$òżno natùry pieramienìć.–W.
p: A. 329, 7.

5260. Ŭ jehò natùra, jak ŭ tahò tùra.—W.
u: Nm. 13328. p: A. 329, 2.

5261. Ŭ kahò jakàja natùra.—W.

Nauczỳcsa

5262. Ni naùczycsa pakùl ni namùczycsa.—W.
u: Nm. 6032.

5263. Szto za mòładu naùczyszsia, na stàraść jak nàjdziesz.—W.
H. 1868. p: B. 100, 1.

Naŭczỳć

5264. I źwièra lùdzi nàŭczać ni to czaławièka.—W.

5265. Lùdzi miedźwièdzia naŭczać ni to czaławièka.—W.
Nsb. 56.

Naùka

5266. Naùka ni idziè ŭ l$_y$es [da l$_y$èsa].–W.
u: Nm. 6023.

5267. Naùka paszłà ŭ l$_y$es [da l$_y$esu].–W.
p: B. 100, 8.

Nàusia

5268. Nàŭsia—ŭsràŭsia.— Brz.
Żarcik, docinki w brzeskiem z Naŭsiaków.

Naŭsìm

5269. Zoŭsìm, naŭsìm! — W.

Naŭstỳdzić

5270. Naŭstỳdziŭ, jak żàram na miniè sỳpaŭ.— Sł.

Nawahràdak

5271. Oho, bylì ŭ jejè [pryszli da jejè] kraŭcỳ z Nawahràdka.—W.
Obcięli spódnicę u dołu, bo się w górę uniosła. Żartem mówią o kobiecie, która zajdzie w ciążę.

Nawalìcsa

5272. J$_u$on nawaliŭsia na jehò.—W.
r: D. 1, 256.

5273. Nawaliŭsia, jak czòrna chmàra.–W.
u: Nm. 3372.

5274. Nawaliŭsia, jak lichàja szàpka–W.
Jak ktoś ni z tego, ni z owego znagła skrzyczy kogoś, zbeszta, nawymyśla.
Id. ob. Napuścìcsa.

5275. Nawaliŭśie, kab za sztò—za jajcò.— Sł.
Za głupstwo wylajany.

Nàwarat

5276. Trymà nàwaratami [trèjcim nàwaratam].— W.
u: Nm. 7733.

Nawarỳć

5277. Samà nawarỳła, samà zjèła.— W.
r: D. 1, 75.

Nawiernùcsa

5278. Nawiernùŭsie, jak lichàja szàpka [szèlah].— G. W.
Nsb. 83; T. 427.

Nawìna [nawinà]

5279. Szto hadzìna, to nawìna [szto staranà, to nawinà].—W.

Nazbiràć

5280. Tr$_y$èba za mòładu nazbiràć, kab na stàraść byłò szto żawàć.—W.
Id. ob. L$_y$èto.
p: A. 314, 29.

Nazhaniàć

5281. Jak czort pùhaju nazhaniàŭ.— W.
Np. Otòż dzieŭczat... j. w.
u: Nm. 7684.

Nazywàć

5282. Choć miniè w$_u$òŭkam nazywàj, t$_u$òlki szto dzień baranà daj.—W.
Gadaj sobie na mnie, co chcesz, abym ja tylko miał korzyść. Do łapowników (urzędników) zastosowują.

Nażàć ob. p. w. Żać.

Nażnìcy

5283. Ŭd$_{y}$er ŭ st$_{u}$oł, nażnìczki zdazwùcsa.— W.
... nażny ... — Sł.
u: Czb. 237; Nm. 6799. p: A. 345. r: D. I, 224.

Nażnìczki ob. p. w. Nażnìcy.

Nażỳcsa

5284. Nażỳŭsie j$_{u}$on d$_{u}$òbro, nie w$_{u}$oźmie jehò czort.—W.
u: Nm. 1351.

5285. Nażỳŭsie na świèci.—W.
u: Nm. 4312.

Nèndza (nędza)

5286. Nendza n$_{u}$òhi, ròzkasz r$_{u}$òhi.—W.
u: Nm. 1717. p: A. 22, 71; 53, 123; 331, 13 i 538, 68. r: D. I, 68.

5287. Nie zażỳŭszy nèndzy nie mieć pinièndzy.— L.
Cz. 85.

Niäbòha

5288. Da swojè niäbòhi, nimà złòi daròhi.— Sc. W.
u: Nm. 8759. p: A. 332, 1.

Niäbòszczyk

5289. Kàżdy niäbòszczyk d$_{u}$òbry.— W.
u: Nm. 13089.

5290. Niäbòszczyki ŭsiè [ŭsiè niebòszki] d$_{u}$òbry.— W.
Nsb. 93. p: A. 99, 72 i 332, 2.

5291. Niäbòszczyk uhledàjecsa, kahòś wỳhledzić.—W.
Z otwartemi oczami.
r: D. II, 566.

Niäbòżä

5292. Na tabiè niäbòżä, szto mnie nizhòżo [nihòżo, niŭzhòżo].—W.
... co ... niezhòżo.—Sk.
Cz. 68; Db. 429; Nsb. 89; Nsł. 46; T. 432; Wp. 211. u: Czb. 283; Nm. 4779. p: A. 33, 91; 37, 273 i 332; B. 102. r: D. I, 104.

Niächàj

5293. Niächàj àbò paczäkàj — Bòża ni daj.— W.
p: A. 333.

5294. Nichàj da badàj kièpski czaławièk [lùdzi].— W.
Nsb. 106. u: Nm. 11010.

Niäczùjka

5295. Niczùjka i nibàczka, to najl$_{y}$èpszy czaławièk.— W.

Niäczỳsto

5296. Ŭniasłò niaczỳsto, a ni wỳniesła Praczỳsta.— Sł.
Nsb. 14.

Niädach$_{u}$òdki

5297. Tam [tudỳ] niädach$_{u}$òdki, stul [nazàd] nimà paŭr$_{u}$òtki.— Sł.
Dobre minęło bezpowrotnie.

Niädahawarỳć

5298. L$_{y}$epsz nidahawarỳć, niż pierahawarỳć.— W.
r: D. I, 518.

Niädahlàd

5299. Dzie niädahlàd, to z kiszèni dakłàd.— W.
Kto nie dopatrzy okiem, dołoży workiem.
Nsb. 23.

Niädajèdki

5300. I nidajèdki i nidaadzièтki.—W.
I głodno i chłodno.
Np. Ŭ ich wiecznyje ... j. w.

Niädas$_{u}$òł

5301. Nidas$_{u}$òł [niedas$_{u}$òl na stalè pieras$_{u}$òl [pieras$_{u}$òł] na szpiniè.—W.
Dosolone na stole, a przesolone na czole.
Nsb. 97. u: Nm. 12381. p: A. 104.

Niädzièla

5302. Szto niedzièla saròczka bièła.—W.
u: Nm. 530.

5303. Wièdajem [wièdamo] i byz papà, szto ŭ niedzièlu świàto.—W. Sk.
Db. 712; Nsb. 53; Orz. 74. u: Nm. 5536. p: A. 333, 2.

Niädźwièdź ob. p. w. Miädźwièdź.

Niälùby

5304. L$_{y}$epsz ŭ ziemlì hnić jak z niälùbym żyć.—Sł.
Nsb. 74.

5305. Walèjsia hᵤòrku rʸèdźku jeść niż z nielùbym za stałòm sieść.—W.

Niämiècki ob. p. w. Niemiècki.

Niänażỳr

5306. Ninażyr napàŭ.— W.
Głód napadł.
u: Nm. 12222.

Niäŭ

5307. A ty hỳclu niàŭ, szto ty sabiè dùmajesz? — W.
Por. Kazàć, mulàŭ.
Inni zamiast maŭlàŭ, acz daleko rzadziej używają przymówiska niäŭ, np. j. w. (szczególnie pomiędzy starszą generacją).

Niàńka

5308. Dzie mnᵤòho niàńak, tam dzicià byz nᵤòsa.— W. Sk.
Gdzie kucharzy sześć, tam niema co jeść.
Db. 213; Nsb. 23; Sz. 28. u: Czb. 238; Nm. 6667 i 6669. p: A. 286, 1 i 331, 385. r: D. I, 293 i II, 76.

Niäpadàcsa

5309 Choć usràmsia, a takì ni padàmsia.—W.
Db. 88.

Niäpràŭda

5310. Ni pràŭdaju świèt pierᵤòjdziesz da nazàd ni wièrnieszsia.—W.
u: Nm. 6804. r: D. I, 172 i 225.

Niäspadzièwanno

5311. Z niespadzièwannaho padczàs [czàsam] bywàje spadzièwano.—W.
u: Nm. 4865.

Niästàtak

5312. Pryszòŭ nistàtak, zabràŭ [ŭziàŭ, wỳciahnùŭ] astàtak.— W.
u: Czb. 233; Nm. 1556 i 11501. p: Wśl. X, 360; A. 333, 2 i 336, 4.

Niäszczàsny

5313. Niszczàsnamu ŭsiùdy cièsno.—W.
Id. ob. Bièdny.
Nsb. 27.
{U Nosowicza: „Hòrkamu ŭsiùdy horko{.

Niäszczàścio

5314. Kalì (nieszczęście) ad Bòha, to dziàkuj Bòhu, a kalì ad niepryjàcièla, to nichàj jᵤon na sabiè uhlèdzić [daznàje].—W.
u: Nm. 381.

5315. Kalì [jak] adnamù niszczàścio, to druhòmu szczàścio.—W.

5316. Niszczàścio na hłàdkoj daròzi spatkàje.—W.
u: Nm. 2206.

Niäszczaślìwy

5317. Niszczaślìwy ad szczàścia ŭciekàje.—W.

Niäŭdᵤòtki

5318. Tam, dzie niŭdᵤòtki, tam nidachᵤòdki.— W.

Niäŭmièjka [niaŭmièka]

5319. I nieŭmièjła [nieumièka] spieczè, kalì mukì ścieczè.— W. Sk.
Db. 450.

5320. Ŭ nieŭmièki, rùki kalèki.—W.
Nsb. 168.

Niäŭmièjła ob. p. w. Niäŭmièjka.

Niäumièły

5321. Nieŭmièłamu rùki ni balàć.—W.
T. 415. u: Czb. 270 i 299. Nm. 6020.

Niäwiadòmski

5322. Niwiadòmski hrachù ni czỳnić.- W.
Id. ob. Niäwiadòmość.
Nsb. 95. u: Nm. 106. p: A. 338.

Niäwiadomość

5323. Niwiadòmość hrächù ni czỳnić.–W.
Id. ob. Niäwiadòmski.
... grèchu nie czỳni [Niäznàjstwo za hrʸech niä liczuć].—Sk.
Nsb. 95; Sz. 110. u: Nm. 106. p: A. 338.

Niäwièsta. Niäwièstka

5324. A kysz na niewièstku!—W.
Obj. *L. B. III, 169.*

5325. Choć nimà niewièstki ale jejè andaràk wisìć.—W.
u: Nm. 2820.

5326. Co tak śmierdzìć?—Niewièsty andaràk [spadnìca] wisìć.—Sk.
Wsł. V, 247.

5327. D$_{u}$òbroj niewièstcy, to haŭnà na tr$_{y}$èscy, a jak jakòj, to i tahò nie.-W.
Tak się wyrażają o stosunku świekry do synowej.

5328. Siem l$_{y}$et niewièstka byłà, a niwièdała [ni bàczyła] szto sùczka byz chwastà.—W.
Kpią sobie z czyjejś nieuwagi.
Db. 20. p: A. 509, 12.

Niäwòla

5329. Czahò niwòla ni zròbić.—W.
Id. ob. Prymus.
r: D. II, 428.

Niäwygòda

5330. Ni tak szkòda, jak niäwygòda [wyhòda].— W.
Nsb. 104. u: Nm. 2300. p: A. 340.

Niäzgràbny

5331. Nizgràbny, jak żàba.—W.

Niäzhòda

5332. Wièlka szkòda szto ŭ dwar$_{y}$è nizhòda.— W.
Nsb. 186.

Niäzhòdny

5333. Niezhòdnyje, jak ah$_{u}$òń z wadòju.— W.
p: A. 440.

Niäznakòmy

5334. Niznakòmamu nikòli ni wier.—W.

Niäżanàty

5335. Kàżan niżanàty bje ż$_{u}$ònku, a byzdzietny — dzièci.— W.
Jeżeli ktoś się napuści: „O ja kab ż$_{u}$ònku mieŭ, to nìgdy ni dàŭby j$_{u}$oj wòli" i t. d., tymczasem jak się ożeni, tò nos spuści; takoż i bezdzietny zwykle mówi, że nigdyby dzieciom nie pozwolił na nadmierną swawolę.

5336. Tfu! niżanàtamu, bo żanàtamu i ż$_{u}$ònka napluję, to bùdzie dawòli.—W.
u: Nm. 8863.

Nìby

5337. Nìby to tòje.— Sł.
Gdyby to nigdy nic.

Nic

5338. Tyc, myc—nimà nic.—W.
{Mówią do przyłapanego na czemś niedozwolonem, który chcąc zaprzeczyć rzeczywistości plącze się w tłumaczeniu{.

Nie

5339. Nie tàk to. - W.
Rm. 396.

Niębo

5340. Jak nièbo da ziemlì.—W.
Np. Tak padòbnyje, jak nièbo da ziemlì.— W.
p: B. 101, 9.

5341. Jak z nièba spàŭ.— W.
W samą porę przyszedł.
p: A. 332, 8.

5342. Nikòmu z nièba samò ni spadzièe.—W.
p: A. 332, 30.

5343. Ùzka ścièżka da nièba.—W.
p: A. 332, 4.

5344. Ŭże ty z piàtkami da nièba p$_{u}$òjdziesz.— W.

5345. Z nièbam hawaryć t$_{u}$òlki.—Sł.
Las i niebo, więcej nic nie widać.
Nsb. 53.

Niechàj

5346. Niechàj albò paczekàj, Bòża nie dàj.—W.
Niema nic gorszego jak odkładać i czekać.

Niczòcha (niezdara, tylko w rodzaju żeńskim)

5347. Choć ja samà nieczòcha ale hr$_{u}$òszäj panczòcha.— W.
Tak mówi o sobie dziewczyna, choć nie urocza, ale posażna. „Jedź da jejè— namawiają chłopca—ŭ jejè adnà panczòcha p$_{u}$òŭna hròszej, a druhàja jak zawiązàć". Zwyczaj chowania pieniędzy w pończochach do dziś się zachował.

Niedastàtak

5348. Nidastàtki bierùć astàtki.— W.

Nièmiäc ob. p. w. Niemiècki.

Niemiècki

5349. Hawarỳûby pa niemiècki, da jazỳk z hrèczki.—W.
Rm. 241.

5350. Niemièckaja sztùka.— Sł.
Niemiècka sztùka żydₙòŭski kₙomszt.— Sk.
wb: Db. 447.

5351. Pa niemiècki nècki, a pa polski nòczwy.—W.
Gdy tak i owak nieprawda.
u: Czb. 275; Nm. 942. p: A. 333, 2.

5352. Siedzìć, jak na niemièckom kazàni.—G.
Nsb. 160.

5353. Skupỳ, jak Nièmiäc.— Sc.
Id. ob. Żyd.

5354. Ŭ Nièmcaŭ ŭtèdy pₙost, jak miàsa nimà, a ŭtèdy świàto jak nimà rabòty.— Sk.

5355. Ŭ Nièmca czy paròsićsie, czy pròsićsie, to ŭsiò zarₙòŭno.—Sk.
Obj. ob. *L. B. III, 402.*

Niepryjàciel

5356. Bₙoh i to niepryjàcielaŭ màje.—W.
p: B. 103, 1.

5357. I na niepryjàciela swahò kiń chlʏèbam.— G.
Nsb. 82.

5358. Lʏèpszy niepryjàciel jàŭny, niż cìchi pryjàciel.—W.
c: H. 3041.

5359. Niepryjàcielu trʏèba dać chlʏèba i sòli.— W.
u: Nm. 9550.

Nièszto

5360. Nièszto nièjako.— W.
Nieprawdopodobno.

Nieści

5361. Niesì zdarₙòŭ, kalì zmałₙòŭ.—W.
u: Nm. 4610.

Niewàd

5362. Ŭlèz [ŭpłutaŭsie] ŭ nièwad, ni ŭ zad, ni ŭ pièrad.—W.
Nsb. 14.

Nìgdy św.

5363. Na światỳ Nìgdy.—W.
p: A. 341; Wsl. X, 360.
Ob. Mìgdy.

Nikòli

5364. Kab ja kamù, kalì, szto, jakòje, a to nikòmu, nikòli niczòho nijàkaho, a jₙon bàczysz jak na miniè.— N.

Nimà

5365. Jak nimà, to i abỳdziećsie.—W.

Niòman (Niemen)

5366. Niòman pierapłỳŭ, a na bièrazi utapìŭsie.—W.
p: A. 443, 1.

Nìtaczka ob. p. w. Nìtka.

Nìtka

5367. Ad paślʏèdniai nìtki.—W.
Id. ob. Cześć.
Nsb. 126.

5368. Dzień padaŭżàŭ, da nìtka pakaròczała.— W.
O wiośnie lenistwo prządkę ogarnia.
r: D. II, 155.

5369. Lèdźwie nìtki dapytàła.—W.
Ledwie się doprała.

5370. Pa nìtcy [pa nìtaczcy] dₙòjdziesz da kłubkà.— Sc. W.
Nsb. 133. p: A. 331, 8. r: D. II, 69.

5371. Suchòi nìtki na jₙom nimà.—W.
u: Nm. 579.

5372. Tut i majà nìtaczka.— W.
Szczypiąc, gdy ktoś w nową odzież się ubierze po raz pierwszy.
u: Nm. 11152.

Niùchać

5373. Màjecie pa dwie dziùrki ŭ nₙòsi, niùchajcie patrₙòsi.— Sk.
Zapraszanie do zażycia tabaki.

5374. Niùchaj da ni rùchaj.— W.
p: A. 341.

5375. Niùchajuczy ni padjesì.—W.
p: A. 583.

Niuchnùć

5376. Ani niùchnuć, ani rùchnuć.—W.
Nsb. 116.

5377. Annò krỳszku niuchùŭ.—W.
Id. ob. Hùba.
Nsb. 163.

Niŭka

5378. Niŭka, niŭka, addàj majù sìłku.—Sł.
r: *D. I, 658.*

5379. {Chto addajè niŭcy szto jenà ròdzić, toj da susièda za chlèbam nie chodzić}.

NuOcz

5380. Charuòsza nuocz: z czużòju żuònkaju choć praz świèt ŭciekàj.—W.
Jasna.
p: *A. 341, 5 i 8.*

5381. Chto pa nuòczy chuòdzić, to sam sabiè szkuòdzić.—W.
u: *C.b. 275.*

5382. Ni pracì nuòczy spaminàjuczy.—W.
u: *Nm. 8363.*

5383. Nuocz—màci.—W.
Nsb. 116; *u*: *Nm. 11122.*

5384. Oj jakàja wìdnaja nuocz, z czużòju żuònkaju choć praz świet.—W.
D. *131*; *T. 432.*

5385. Pròci nuòczy czòrta ni spaminàj.—W.
r: *D. II, 560.*

5386. Wìdna nuòcz, choć szpìlki zbiràj.—W.
p: *A. 704, 2.*

NuòhaĆ

5387. Z pad nuòhcia chaciełab dastàć.-W.
Ciekawa.

NuOS

5388. Ad nòsa pałòsa.—Sk.
Trzeba zapłacić {każdy musi zapłacić} każdemu, co pije w kompanji.
Db. 467.

5389. A kab ja adryèzaŭ nòsa, to i ty adryèzaŭby?! — W.
Jeżeli ten, któremu robią naganę, powołuje się na przykład dany przez strofującego.
{Na Polesiu mówią: „A jakby ja sieŭ hòłaju sràkaju na żar, to i tyb tak zrabìŭ"}.
Nsb. 180.

5390. Apùch nuOs, jak ślìwa.—W.
p: *A. 343, 3.*

5391. A sztò, ucièrli nòsa.—W.
u: *Nm. 4175.*

5392. Dać nòsa [dać pad nuOs].—W.
Napomnienie.
p: *B. 105, 4.*

5393. Dmùchać kamù pad nuOs.—W.
Fimfy stroić, puszyć się, imponować komu.
p: *B. 27, 1.*

5394. Dźwie dzìrki ŭ nòsie dyj skònczyłòsie.—W.
p: *A. 343, 4.*

5395. Harè nòsam.—W.
Zatacza się.
u: *Nm. 11738.*

5396. Hèto jemù ni pa nòsie.—W.
Było mu to nie w nos. Nie podoba mu się.
p: *A. 343, 1.*

5397. Jemù hèto ni ŭ nuOs [ni pa nòsi].—W.
Nie pomyśli, nie podobało się.
Nsb. 95.

5398. Jemù kalìś ŭwatrùć nòsa.—W.
u Nm. 4175.

5399. Jeszczè twuoj nasòk ni hledzìć ŭ piesòk.— W.
u: *Nm. 13260, 5448.*

5400. Juon [jenà] màje duòbry nuOs.—W.
Sprytny, sprytna.

5401. Juon ni twaìm nòsam.— W.
T. 427.

5402. Juon ni twaìm nòsam, a zhadżàjecsa na ŭsiò.—W.
Nsb. 104.

5403. Kab ty tak z nòsam byŭ jak hèto praŭda.— W.
Niedowierzająca.
Nsb. 58 i 126. p: *A. 344, 46.*

5404. Kàżan màje mùchi ŭ nòsi.—W.
p: *B. 105, 5.*

5405. Krùcić nòsam. – W.
u: Nm. 3395 i 5083.

5406. Màje czmielì ŭ nòsi.—W.
Pijany.

5407. Màje fòmfry ŭ nôsi.—W.
Kapryśny, fanaberzysty.
p: A. 343, 13.

5408. Mnie nimà kalì nòsa ŭcièrci.—Sł.
Nie mam czasu, mocno jestem zajęty.

5409. Na bnòk z dnòŭhim nòsam.—W.
Krótka odprawa, którą częstują wścibskich.

5410. Nasòk pahladàje ŭ piesòk.—Sł.
Mówią o człowieku bliskim zgonu.

5411. Ni bje ŭ nnos.— Sł.

5412. Ni jehò nnòsam.—W.
Nic z... — Sk.
On nie ma do tego rozumu.
wb: Db. 467.

5413. Nièkali nòsa ŭcièrci.—W.
N-b. 116. u: Nm. 10024.

5414. Nikòho ni lùbiać z nòsam da z prynòsam.— W.
{Lepszym jest świadczący niż wścibski}.
Nsb. 114.

5415. Ni sadzi nnòsa dzie ni daŭ hròsza [dzie tabie ni ślèduju].—W.
u: Nm. 4638. p: A. 692, 21; B. 105, 8.

5416. Nìä tyczỳ nòsa ŭ czużỳje kalòsa.— Sc.
Nie tỳkaj nòsa nie ŭ swajè kalòsa.— Sk.
wb: Db. 449.
Nie tki nòsa ŭ czużòje pròso.

5417. Ni tòj nasòk, szto pahladàje ŭ piesòk.— W.
Nie... co... — Sk.
wb: Db. 448.

5418. Ni z twaìm nòsam.— W.
Id. ob. Rukà.
Nie porywaj się na to, daleko ci do tego.
Rm. 393. p: B. 105, 16.

5419. Nnos da harỳ dźmie.—W.
Nos do góry zadziera.
p: A. 343, 23.

5420. Nnos, jak za hròsz [hraszowỳ huròk].— W.
p: A. 343, 30.

5421. Nnos kamù ŭcièrci.—W.
u: Nm. 4175. p: A. 343, 24.

5422. Nnos na kwìntu spuścìŭ.—W.
Nsb. 116. p: A. 343, 38.

5423. Nnos padcièrci.— W.
Rm. 431.

5424. Nnos świerbìć, haścìny czùje.—Sk.
r: D. II, 378.

5425. Nnos świerbìć, radzìny czùje.— Sk.
Rm. 432.

5426. Nnos zakapỳliŭ.—W.
Nsb. 29.

5427. Ohò, nie daròs ŭ jehò nnos jeszczè.—Sk.
Db. 467.

5428. Pieràd [pad] nòsam.—W.
Blisko.
r: D. II, 41.

5429. Ŭ czużòje pròso, ni suń [niä tỳcz] nòsa.— Sc. Sk.
Sz. 159.

5430. Ŭ jehò nnos czùtki.—W.
Nsb. 116.

5431. Ŭ nnos ni pàszłò.—W.
Nie podobało się.

5432. Wadzìć kahò za nnòs.— W.
r: D. II, 175.

5433. Zadràŭ nnos ŭ hòru.—W.
Zdumniał.
Nsb. 29.

5434. Za nnòs jehò wòdzić.—W.
u: Nm. 3099. p: A. 344, 43.

5435. Zawiernùŭ [zakrucìŭ] nnos.—W.
Nie podobało mu się.
u: Nm. 2466.

Nòsicsia

5436. Nòsicsie, jak knòtka z sàdłam.—Sk.
Orz. 93.

Nòsić

5437. Jehò pa świèci, jak czort nòsić.–W.
Wieczny tułacz, obieżysas.

NuoŻ

5438. Byz nażà, jak byz ruk.—W.
u: Nm. 10298.

5439. Chto jeść nażòm, toj zjeść ražòn.—N.

5440. Czy ni nuoż: choć hòłaju sràkaju jedź.—W.
Tępy. „To ci nóż: choć... i t. d.".

5441. Juoj z nòżykam annò iścì.—W.
Mówią o dziewczynie podstarzałej, t. j. że jej tylko dzieci przyjmować, babką być należy.

5442. Juon sam na siebiè nuoż hòstryć, ni na kahò.—W.
r: D. I, 271.

5443. Ni zabaŭlàjsia nažuòm, bo ryeźnikòm zwać bùduć.—W.
Tak mówią do malców.

5444. Ot nuòż, choć da ruòdnaho bàćka.—W.
p: A. 345, 9.

5445. Ot wyhastryŭ nuoż (sierp, kosę, topór), choć da ruòdnaho bàćka.—W.

5446. Zrabìŭ nuoż na swajè huòrło.—W.
p: A. 345, 8.

Nòżyk ob. p. w. NuoŻ.

Nudà

5447. Kàżdy màje swajù nudù.—W.
p: B. 96.

O

uOch

5448. Kab ni toj uoch, tob czaławièk daŭnò zduoch.—W.
Gdyby się nie wyżalił, nie wystękał.
u: Nm. 2275.

uOj

5449. Kalì uoj, tadỳ duoj.—W.
Db. 327.

Òko ob. p. w. Wòko.

Òsień ob. p. w. Wòsień.

Òsa

5450. Zaczapìŭ òsy.—W.
Zruszyć mrowisko.
p: B. 96.

P

Pabahacièć

5451. Jak pabahacièli, to-j papychacièli.—W.
Pycha ich zdjęła, zdumnieli.

Pabażỳcsa

5452. Jemù pabażỳcsa, jak sabàcy mùchu schapìć.—W.
u: Nm. 4162.

Pabìcsa

5453. Daj Bòża wam pabìcsa, a nam na was padziwìcsa.—W.
u: Nm. 4162.

Pabìć

5454. Pabìŭ tabiè nuos i rỳło, a zàŭtra skażù szto hètak i bỳło.—W.
Bezczelność.

Pabièdżany

5455. Pabièdżany ad Bòha i ad ludzièj.—W.
O prześladowanym przez los.

Pabièhczy

5456. Pabièh, annò wièciar ŭ wuszàch zaświstaŭ.—W.

5457. Pabièh, jak apàrány.—W.
Jak ukropem zlany.
u: Nm. 2384.

5458. Pabièh, jak sabàka za wuòzam.-W.
Id. ob. Bieżàć.
u: Nm. 11044.

5459. Pabièhli, jak kòzy.—W.
Nsb. 62.

5460. Padahnùŭ chw$_{u}$ost da-j pabièh ŭ chwaròst.—W.
Rzucił zarzewie i w nogi. „Krzyknął nie pozwalam i uciekł na Pragę".

5461. Oj czuk! pabierèmsie, bùdziem panawàci
Ty bùdziesz świnie pàświć, a ja zahaniàci!—W.
Żarcik, niekiedy jako piosenka.
u: *Nm. 12537.*

Pabrankàcz c. d. p. w. Hrosz.

5462. Aby pabrankàczy, to bùduć i pasłuhàczy.—W.
Chto màje pabrankàczy, toj màje pasłuchaczy.
Nsb. 11. u: *Nm. 5431*; *Czb. 244. p*: *A. 43*; *Wsl. X, 352. r*: *D. I, 65 i II, 238.*

Pabràtacsa

5463. Pabràtałasia, jak świnià z siedłòm.— G.
Przyjaźń nieodpowiednia.
Nsb. 155.

5464. Pabràtałasia świnia z pastuchòm.-W.
Włàśnie ja z tabòju świnie pàświŭ, szto pabràtałasia za mn$_{u}$òju.

5465. Pabràtałasia zàdnica z dubcòm.-W.
Nsb. 155.

Pabỳć

5466. Mòmant pabỳŭ, jak ahniù uchapiùszy.—W.
u: *Nm. 13793.*

Pachadżàć

5467. Pachadżàje, jak pàwa.—W.
Butne, wyniosłe zachowanie się.
u: *Nm. 2483.*

Pach ob. p. w. Pachno.

Pàchcic

5468. Szlàchcic, Pàchcic kùndelaŭ syn, ja nasràŭ, a j$_{u}$on dùmaŭ szto hèto syr.— Sc.
Id. ob. Màchcic.

Pachmièl

5469. Ad czużòho pachmièlu haławà balić.— W.
Nsb. 123.

5470. Z czużòho pachmièla i nam haławà balić.—W.
Cudza bieda i nam doskwierza, i na naszej skórze się odbija, za cudze głupstwa nasza kieszeń płaci.
u: *Nm. 4058.*

Pachnò

5471. Pànie padar$_{u}$òżny! Adczynì aknò da wỳpuści pachnò, bo dzieci padùszacsa.—W.
Nsb. 125.

5472. ¦Kab jety pach da tabie ŭ zubach¦.

Pàchnuć

5473. Ni pàchnie, ni śmierdzić.—W.

5474. Pàcham pàchnie.—W.
Prw. Siedòm. Biehòm i t. d.

Paciahnùcsia

5475. Paciahnùŭsie, jak sabàka da räznìcy.— W.

Paciäkczỳ

5476. Choć ŭr$_{y}$èż, to ni paciäczè.—W.
u: *Nm. 3332.*

Pàciär

5477. B$_{u}$olsz pàciaraŭ jak chl$_{y}$èba.— W.
Więcej ceremonji, jak czego.

5478. Bùdziäsz pàciäry na chl$_{y}$eb mieniàć.—W. Sł.
Wróżąc komuś przyszłość żebraczą dziadowską.
p: *A. 369, 1.*

5479. Choć pajdù da kaści$_{u}$òła ale pàcieraŭ ni szepnù.—W.
u: *Nm. 2816.*

5480. Namòwiŭ [ła] p$_{u}$òŭnu szàpku pàcieraŭ.—Sk.

5481. Pàciäry ni kartòpla ni akìsnuć.–W.

5482. Pàciery ni zàjac, ni ŭciekùć.—W.
p: *A. 624, 14.*

5483. Skazàć kamù pàciery.—W.
Łajać kogoś, strofować. „Skazàŭ ja jemù d$_{u}$òbryje pàciery. Paczùje j$_{u}$on ad miniè d$_{u}$òbryje pàciery".
p: *A. 369, 9.*

5484. Tak ty pàciery hawòrysz, jak szalòny pa płòcie kìjem bje.—W.
Żarcik.

Paciècha

5485. Karòtkaja paciècha, a d$_{u}$òŭhaje pakajànie.—W.

Krótka radość, długi żal.
Tak się odzywają do dziewki brzemiennej.
c: H. 4865.

5486. Majà paciècha, czużàja karỳść.–W.
Twoje siodło a mój koń...
u: Nm. 9689.

5487. Paciècha, jak rażòn.—Wl.
Gorzka koląca pociecha.
Cz. 119, 24.

5488. Paciècha, jak z pustòho [dziràwaho] miècha.—W.
Nsb. 135. p: A. 410, 2 i 570, 4.

5489. Pacieszàje zàŭtrakami.—W.
Obiecanka.

Paczàć ob. p. w. Paczynàć.

Paczäkàć

5490. Paczäkàŭszy, bùdzie B$_{u}$oh łaskàŭszy.—W.

5491. Ŭ jehò [z im] nimà paczäkàj.—W.
p: A. 412.

Paczàtak c. d. p. w. Zaczàtak.

5492. Byz hètaho paczàtku i kancà ni byłòb.—W.
Ob. Zaczàtak.
p: A. 411, 1.

5493. Chto zrabìŭ paczàtak, nichàj zròbić kanczàtak.—W.

5494. Jakì paczàtak, takì kanczàtak.–W.
Id. ob. Umiràmio. Życiò.
p: A. 441, 5. r: D. I, 648.

5495. Kàżan paczàtak ciażki.—W.

5496. Najh$_{u}$òrszy [najtrudniejszy] paczàtak.—W.
p: A. 411, 7.

Paczciwaść

5497. Choć da stàraści da kab [aby] ŭ paczciwaści.—W.

Paczciwy

5498. Paczciwai nìtki ni pakìnuŭ.—W.
Złajał go, oszkalował.
p: A. 331, 7.

5499. Paczciwy, jak sabàka siwy.—N.
Łotr, szubrawiec.
Db. 503.

Paczòntäk

5500. Jak jest paczòntäk, bùdziä i kanczòntäk.—Sł.

Paczynàć

5501. Daj Bòżà ŭ d$_{u}$òbry czas paczàć.–W.
Id. ob. Wỳmawić.

5502. Najtrudnièj [najciażèj, najh$_{u}$òrsz] pakùl paczàć.—W.
p: A. 411, 7 i 623, 13; B. 182, 2.

5503. Ni paczynàjuczy, kancà ni bùdzie.—W.

5504. Ni wièdamo [ni wièdaju] adkùl paczynàć.—W.
p: A. 411, 9.

5505. Ni z tajè bòczki paczàŭ.—W.

5506. Pacznièm i byz papà.—W.
u: Nm. 10870.

Padàcsa

5507. Choć usràcsa, aby ni padàcsa.—W.
1. ... usràmsie ale ni padàmsie.
2. ... a takì ...
Nsb. 175; Rm. 101. r: D. I, 312.

5508. Jak śnìtka padałòsie.—W.
Osłabło.

Pàdać

5509. Kalì ŭże pàdać to (kab choć) z d$_{u}$òbraho kanià.–W.
u: Czb. 237; Nm. 8910. p: A. 219, 57 i 61; 225, 259.

Padaìć

5510. Padaìŭ łỳsku, dy-j wỳliŭ ŭ mìsku.—W.
Co przyszło, to i poszło, a zapasu żadnego; przeważnie się stosuje do nabiału, z którego rzadko wyrabiają masło i ser na sprzedaż.

Padàtak

5511. Bàczać lùdzi, sam B$_{u}$oh z nièba na padàtak hròszäj tr$_{y}$èba! — W.
Wyjątek z pieśni.
u: Nm. 979.

Padàtliwy

5512. Ni nàdto padàtliwy.—W.
Id. ob. Razkidùszczy.
Rm. 345.

Padbałnòcie ob. p. w. Jan.

Padjèść

5513. Chto padjèŭszy [padjeść, a] ni addyszä, tahò Bnoh za świniù zapìszä.-W.
u: Nm. 11293.

5514. Chto padjèŭszy kładziècsa, tamù sàło zawiedziècsa.— W.
A. 346, 6.

5515. Czahô ni padjesì, tahò ni nalìżeszsie.— W.
u: Nm. 12117.

5516. Jak padjèŭ, to laż szczòb sàło zawiazàłoś.—Brz.

5517. Jak ŭ dòma padjesì, to i ŭ haścìni dadùć.—W.
Db. 504.

5518. Kalì ni padjèŭ, to i ni nalìżeszsie.—W.
Id. ob. Nalizàcsa.
Gdy kto po obiedzie wyskrobuje garnki.

5519. Padjèŭ, aż kiszkà prùtam stàła.–W.
Id. ob. Nakarmìć.

5520. Ŭże daŭnô [niedzièl dźwie] jak na krùhło ni padjèŭ.—Sł.
Do syta.

Padläcièć

5521. Wysòko padlecièŭ, da nìzko sieŭ.—W.
Wzloty Ikara.
r: D. II, 173.

Pàdło

5522. Abỳ pàdło, waròny [krukì] nazlätàjucsa.—W.
p: A. 369, 5.

Padmanùć

5523. I pirahòm ni padmanièsz.—W.
Nsb. 57.

5524. Padmaniù, jak czort dnòbruju dùszu.—W.
Id. ob. Źwieść.
Nsb. 129; T. 413.

Padniàć

5525. Wysòko padniàŭ, da z nìzu ni padpinòr.—Sc.
Stawianie zamków na lodzie.

Padnièści

5526. Padniòs wỳszej niebinòs.—W.
Id. ob. Padwyższàć.

Padnòski

5527. Padnòski lùbić.—W.
Mówią o łapowniku.
Nsb. 2.

Padòbno

5528. Tak padòbno, jak dzień da nnòczy.—W.
r: D II, 467.

5529. Tak padòbno, jak nièbo da ziemlì.—W.
r: D. II, 467.

Padóbny

5530. Adnà da druhòi padòbna, szto i kàpielki pabràli.— W,
Podobne, jak dwie krople wody.

5531. {Synòk czỳsty bàćka i kroszki jehò pabràŭ.
Bardzo podobny do ojca{.

Padòl

5532. Ci ŭ Padòlu ci ŭ Rasièi, to dàram nichtò nikòmu ni ròbić.— Sł.

Padòlje

5533. Na Padòlju, pirahì na kòlju, a my pryszlì i tam ich ni naszlì.—W.
Wszędzie dobrze, gdzie nas niema.
Nsb. 20. u: Nm. 709.

Padpànak

5534. Ni tak dakùczno ad pannòŭ, jak ad padpànkaŭ.—W.
1. Ni tak dakùczny panỳ, jak padpànki.
2. Hnòrszyje padpànki, jak panỳ.
Nsb. 104; Rm. 394; T. 414. u: Nm. 1238. p: A. 414.

Padsłuchnòŭwać

5535. Chto pad dźwierỳma padsłùchuje, to sàm na siebiè paczùje.—W.
H. 5122.

Padsùsiedka

5536. Màjesz pryniàć ŭ chàtu padsusièdku, to lyepsz baranù na tnom mièscy pastàŭ.—W.
p: A. 489.

Paduchfàłaść

5537. B$_u$òlsza paduchfàłaść, jak znajòmaść.—W.

p: A. 645, 3; 426, 2 i 548, 4.

Padùszka

5538. Chto màje padùszku, toj śpìć na karczùszku.—W.

Mówiąc o skąpcu, docinek.

Padwiàzka ob. p. w. Pòdwiazka.

Padwièjać

5539. Padwièjało jejè.—W.

Żartobliwie. W ciąży.

Padwyższàć

5540. Padwyższàjuć wysze niebi$_u$òs.—W.

Id. ob. Padnièści.

Np.: Jenỳ siebiè ... j. w.

Padziàka

5541. Hèto tabiè padziàka.—W.

Mówią, zemściwszy się za coś.

Nsb. 24.

5542. Padziàkaju syt ni bùdziesz.—W.

Nsb. 154.

Padziälìcsa

5543. Adnỳm hary$_e$cham [zièrnam] padzièlacsa.—W.

Nsb. 119.

5544. I znajsz$_u$òŭszy ni padzièliszsie z im.—W.

T. 428.

5545. Z im ni znasz$_u$òŭszy, ni ukràŭszy ni padzièlisz.—W.

Zły człowiek.

Nsb. 50.

Padzièć

5546. Mnie ni na ż$_u$ònku ni na dzièci, mnie hètaho szto jeść nièdzie padzièci.—W.

p: A. 652, 1.

Padżòha

5547. Byz padżòhi dròwa ni haràć.—W.

Niema energji bez podniety.

Nsb. 5; T. 432. u: Nm. 3298. r: D. I, 192.

Pahalèć

5548. Dla tahò pahalèli, szto smàszno pìli, da jèli.—W.

Nsb. 123.

5549. Ni praz tòje pahalèli, szto smàszno pìli, da jèli, da praz tòje szto ni staràliś.—W.

u: Nm. 7239.

Pahàrkacsa

5550. Pahàrkalisie, jak sabàki.—W.

p: A. 49.

Pahawarỳć

5551. Ni to szto pìć, a z d$_u$òbrymi ludźmì pahawarỳć.—Sł.

5552. Pahawarỳli [pahawarỳŭ] nadaŭk$_u$òł dyj ŭ sierèdzinu.—W.

5553. Słùchaj: ci ja da ciebiè prysz$_u$òŭ pić? — z d$_u$òbrymi ludźmì pahawarỳć.— Sk.

Pahaw$_u$òrka

5554. Ni, hèto pahaw$_u$òrka z bàbinaho nadw$_u$òrka.—W.

Na zapytanie: „Czahò janỳ krycząć? swàracsa?". Odpow. j. w.

Pahìbiäl

5555. Jak na pahìbiäl, b$_u$òkam ab zỳdäl.—N.

Db. 267.

Pahlädàć. Pahlädzièć

5556. Blinkaczỳ swajè pratrỳ, da pahlàń sam na siè.—W.

Nsb. 7.

5557. Ni samòmu pahlädzièć, ni ludziàm pakazàć.—W.

Osoba upośledzona, rzecz niewydarzona.

u: Nm. 7638.

5558. Pahlädàje, jak czort na papà.—W.

Id. ob. Paziràć.

5559. Pahlädàje, jak sabàka z bùdy.—W.

Id. ob. Wyhladàć.

p: A. 617, 51.

5560. Pahlädàje, jak w$_u$oŭk na haŭcù.-W.

p: A. 415, 2.

5561. Stań, pahlädzì, pluń da-j pajdzì.—W.

u: Nm. 7556.

Pahlànuć ob. p. w. Pahlädàć.

Pahłùchnuć

5562. Mùsić pahłùchli, ni czùjuć.—W.

u: Nm. 4802.

Pahulàć

5563. Tadỳ dᵤòbro pahulàć, jak niècza-ho zahaniàć [spiniàć].—N.
Dobry kołacz po pracy.
Db. 656.

Paimczàcsa

5564. Paimczàŭsie, kalì to czort jehò paniòs.—W.

Pajcì

5565. Choć ty miniè zabìj, to ja ni pajdù.—Sk.
Id. ob. Ustupìć.
Cz. 16.

5566. Iszᵤòŭ da nas, a paszᵤòŭ da was.—W.
Nsb. 58.

5567. Jak paszᵤòŭ, tak i sieŭ.—Sk. W.
Db. 272.

5568. Jeści, pìci ni c h a c z ù i nidzie ni pajdù.—Sł.
Np. Podczas burzy, zamieci, mrozu silnego.

5569. Kudà pᵤòjdziem, to pᵤòjdziem, abỳ ni na pàciery [da cèrkwi].—W.
u: Nm. 167.

5570. Łàchi pad pàchi da-j paszᵤòŭ.—W.
Zabràŭ...
p: A. 688.

5571. Ni pajdzì—lùdzka abhawòranka, a pajdzì—bièdna hałòwańka.—W.
Mowa o zamążpójściu.

5572. Pajdù, dzie miniè òczy paniäsùć.—W.
u: Nm. 4084. p: A. 356, 17. r: D. I, 405.

5573. Pajcì ŭ prᵤòczki.—Sl.
Powędrować, pójść w świat.

5574. Pajdù ŭ świet, dzie ludzièj n i e t.-W.

5575. Paszlì z słỳchami.—W.
Przepadli bez wieści.

5576. Paszłà, jak pamièciana.—W.

5577. Paszᵤòŭ, aż piàty zabräszczàli.-W.
Nsb. 142.

5578. Paszᵤòŭ byz padaszᵤòŭ.—W.
Nsb. 136. u: Nm. 1815.

5579. Paszᵤòŭ dyj [dej] sieŭ.—Sk. W.
Db. 529.

5580. Paszᵤòŭ [pajdù] dzie òczy panièśli.—W.
p: A. 429, 16.

5581. Paszᵤòŭ, jak ablizàŭszysia.—W.
Nsb. 81.

5582. Paszᵤòŭ, jak barsùk da nòry.—W.

5583. Paszᵤòŭ, jak kùla.—W.

5584. Paszᵤòŭ, jak lis da nòry.—W.

5585. Paszᵤòŭ, jak miedźwièdź da nòry.—W.

5586. Paszᵤòŭ, jak mỳła zjèŭszy.—Sk. W.
Id. ob. Hlädzièć.
Nsb. 24, 81.

5587. Paszᵤòŭ, jak pa śmièrć.—W.
Niechętnie.
p: A. 429, 5.

5588. Paszᵤòŭ, jak pczełà miż kustᵤòŭ.—W.
Uciekł.

5589. Paszᵤòŭ, jak skroź ziemlì.—W.
Przepadł jak kamień w wodę.
r: D. II, 72.

5590. Paszᵤòŭ, jak strèpanny.—W.
Poszedł jak zmyty.
u: Nm. 3508.

5591. Paszᵤòŭ, jak z wadòju.—W.
Prędko z prądem.

5592. Paszᵤòŭ pa kwàs i sam zhas.—W.
Poszedł i zmarudził.
Poszedł po masło, a w piecu wygasło.

5593. Paszᵤòŭ pa pòpiäł, dyj czort uchòpiŭ.—W.
p: A. 429, 13.

5594. Paszᵤòŭ [praszłò] praz ŭsie zàstaŭki.—W.
Tak przesadzają mówią o naczyniu, które cieknie.

5595. Paszᵤòŭ sabàkam sièno kasìć.—W.
Odpowiedź, gdy się pytają o ojca nieprawego dziecka.
Db. 530; Nsb. 136; T. 432. r: D. I, 304.

5596. Paszᵤòŭ sabàki bić.—W.
u: Nm. 10940.

5597. Paszₙòŭ sabàki pàświć.—W.
r: *D. I, 254.*

5598. Pawièrch dzièrawa paszₙòŭ. —W.
Przesada w opowiadaniu.
Nsb. 128.

5599. Za mieszòk, dyj paszₙòŭ, jak szaszòk.—W.

5600. Żyŭszy, żyŭszy daj paszlì zawyŭszy.—W.
Odnośnie do nieuczciwych chlebodawców.
Nsb. 42.

Pajèchać

5601. Chto pajèchaŭ na cienkì, (na przełaj) pajèździć try dzieńkì.—W.
Db. 107.

5602. Jak pajèchaŭ, tak rₙok na kirmàsz, to i siahònia nimàsz.—W.
Orz. 159.

5603. Mùsić jenà [jₙòn] da swaìch pajèdzie.—Sł.
{Mowa o beznadziejnie chorych}.

5604. Pajèchaŭ za ŭsie hòławy.—W.
Do djabła.

5605. Pajèchaŭ z wiètrami.—W.
Prędko.

5606. Pajèdu sieŭszy na hnièdu.—Sc.

5607. Tam majà ptùszka ni byłà dzie jₙon pajèdzie.—W.
Daleko.

Pajedàć

5608. Dₙòbro pajedàju, to-j dₙòbro papierdàju.—W.

Pajścì ob. p. w. Pajcì.

Pakaràć

5609. Pakaràŭ, jak ràka ŭ wòdu ŭkìnuŭszy.—W.
p: *B. 137, 1.*

Pàkaść

5610. To ŭsio na pàkaść.—W.

Pakazàcsa

5611. Pakazàŭsie, jak małady mièsiac [maładzìk] i zhìnuŭ.—Sł.
Jak meteor.

5612. Ni lùdziam pakazàcsa, ni samòmu pahlädzieć.—W.
Ob. Pahlädàć 5557.
Nsb. 114.

Pakìnuć

5613. Pakìnuŭ żywòje, a paszₙòŭ szukàć umièrłaho.—W.
Porzucił lepsze, a poszedł szukać gorszego. „Mieniał się stryjek" i t. d.
Nsb. 61.

Pakłanìcsa

5614. Ni pakłanìŭszysie i kaźlakà [hrỳba] ni miècmiesz.—W.
r: *D. II, 287.*

Pakłòn

5615. Pakłònami szùby ni paszyć.—N.
Db. 506.

5616. Z pakłònu haławà ni balìć nikòmu.—Sł.
Nsb. 158.

Pakₙòj

5617. Daj pakₙòj rỳèczy takₙòj; to susièdzkaja spràwa.—W.
Nie wtykaj nosa do cudzego prosa.

5618. Światỳ pakòju, dₙòbro z tabòju.—W.
Cz. 63; *Nsb. 148.*

Pakₙòjnik

5619. Albo pakₙòjnik, albo pałkₙòŭnik.—W.
Nsb. 73.

Pakòra

5620. Pakòra abłòki prabiwàje. W.
u: *Nm. 3304. p*: *A. 415, 4.*

5621. Pakòra ni znàje hòra.—W.
Pokora nie zna biedy.
Nsb. 131.

Pakòrny

5622. Pakòrny, jak baràNak [hₙòŭca].—W.
p: *A. 67.*

5623. Pakòrny, jak hawièczka [jahnià].—W.
p: *A. 270.*

Pakòsna

5624. A! mòżno aż da Pakòsnaho hùbu razdziawiŭszy zajścì.—Sk.
Takie gorzkie, palące.
Jest żebràk ŭ Suchawòli, nazywàjecsa Waŭrỳn Wisznièŭski; on

nìgdy ni prabòwaŭ wᵤòdki, a chacièŭ być raz pjànym. Wypiŭ kruczòk wᵤòdki, wyszᵤòŭ na pòle i sieŭ na kàmieni żeb lùdzi ni bàczyli jak bùdzie warjòwaćsie. Pasiedzièŭ, nic jemù ni stàło i kàżä: „durnyje lùdzi, katòry napjècsie wᵤòdki i warjùjecsie, a ja wypiŭ i mnie ni szkòdziło". Tadỳ kupìŭ za 3 hròszy pièrcu, wysypaŭ ŭ hùbu i jak pażawaŭ, to lʸecièŭ aż da Pakòsnaho, hùbu razdziawiŭszy. Kahò spatkaŭ na daròzi, to kryczàŭ: „ŭciekàj, bo zharỳsz"; dùmaŭ, co ŭ jehò hùby wièlki ahòń wàlić. Tak wyprabawaŭ, że pièrec jest macnièjszy.

J. Dzieżko.

Pakrapìć

5625. Pakrapìŭ, jak ksiòndz krapìłam.—W.

p: A. 422.

Pakròwa

5626. Chto sièje pa Pakròwi, ni bùdzie mièŭ czahò dać karᵤòwi.—W.

u: Nm. 491.

5627. Na światùju Pakròwu,
Zjèli chłòpcy karòwu.
Na swiatòho Jana,
Zjèli dzieŭki pàna.
Na światòho zielencà,
Zjèli dzieŭki żerebcà.—W.

Pakrucìć

5628. Pakrucìŭ, pamucìŭ dyj kàżä: nu dᵤòbro, nichàj bùdziä i tak.—W.

Pakuszènio

5629. Nawiᵤòŭ na złᵤo pakuszènio.— W.

Pakutawàć

5630. Kàżan pakutùje za siebiè.—W.

Pàläc

5631. Chibà z pàlca wyłamać.—W.

Brak pieniędzy.

Np.: Skąd u djabła pieniędzy wziąć? chyba i t. d. j. w.

5632. Hètaho z pàlca ni wysmaktać.—Sł.

Db. 221.

5633. Hèto ni pàlcam pierakiwàć.— W. Sk.

Sz. 43; T. 433.

5634. Ja hètaho z pàlca ni wyssaŭ.—W.

Nie zmyśliłem sobie.

p: B. 114, 2.

5635. Ja i pàlcam ni kranuŭ.—W.

r: D. I, 167.

5636. Katòraho pàlca ni ŭrʸeż, to ŭsio balić.—W.

O dzieciach, że każdego rodzicom szkoda.

5637. Lìżuć pàlczyki.— W.

Pochlebcy.

Id. ob. Łàpa.

5638. Miż dźwierèj pàlca ni sadzì.—W.

Nsb. 137. u: Nm. 5892. r: D. II, 207.

5639. Mᵤòżna na pàlcu spieczỳ.—W.

Mało tego jest.

5640. Nà kryż pàlcy składàŭ, dyj zarèkàŭsie.—W.

u: Nm. 2248.

5641. Ni sadzì pàlca [pàlcaŭ] miż [pamìż] dźwierʸèj.—W.

Id. ob. Rukà.

... pàlcaŭ ŭ dźwièry.—G.

u: Czb. 276; Nm. 4300. p: A. 109, 5 i 675, 9 i 5.

5642. Pàlcam ni pierakiwàjesz.—W.

u: Nm. 7731.

5643. Pàlcy lizàć.—W.

Smaczna potrawa.

p: B. 114, 5.

5644. Pàläc ab pàläc ni udʸèryć.—W.

Próżnuje.

Nsb. 124. r: D. I, 548.

5645. Takì z pàlca nichtò ni wyssaŭ.— W.

Nsb. 158.

5646. Ŭ pierᵤòd Bᵤoh stwᵤòryŭ pàlcy [pàłcy] jak widèlcy.— W.

... [piersz, nàjpiersz] Bᵤoh stwᵤòryŭ pàlcy, a pòtym widèlcy.— Sk.

wb: Cz. 94; Nsb. 17. p: A. 370, 15.

5647. Ŭsie jehò pàlcami wytykàjuć.—W.

p: B. 114.

5648. Z pàlca ni wỳssać [ni wỳssaŭ].—W. Sk.
... im ni wỳłamać.—W. Sk.
Id. ob. Kalèno.
Niemożliwość dostania długu, pieniędzy i t. p.
Db. 221. u: Nm. 6715. p: A. 370, 10. r: D. 1, 555.

5649. Żyć z piacì pàlcaŭ.—W.
p: B. 114, 9.

Paläcièć

5650. Paläcièłab, jak ptùszka.—W.

5651. Paläcièŭ, annò kaŭtunỳ za im zatraślìsia.—W.

5652. Paläcièŭby krỳłami.—W.
p: A. 687, 44.
C. d. p. w. Latàć.

Paladzièć ob. p. w. Pahlädzièć.

Palàk

5653. Dażylìsie palàki, (szto) ni chl$_{y}$èba, ni tabàki.—W.
Id. ob. Kazàk.
Nsb. 137; Orz. 103. Rm. 499. u: Nm. 789. r: D. I, 72 i 96.

5654. Hawarỳŭ by pa pòlski, ale jazỳk k$_{u}$ònski.—W.
Hawarỳłab z pòlska, da łùpa k$_{u}$ònska.—W.
Db. 200; Nsb. 25.

5655. Palàki bylì hajdamàki; màło ab kràj dbàli i dla tahò prapàli.—N.
Db. 514.

Palawàć

5656. Chto palùje i rybàczyć, to chl$_{y}$èb r$_{y}$èdko bàczyć.—W.
... toj chl$_{y}$èba ni bàczyć.—Sk.

Paläżàć

5657. Tr$_{y}$èba paläżàć, kab sàło zawiazàłosia—Sł.
u: Nm. 12260.

Paläżanka

5658. Za palèżankaju pasiedzièć nièkali.—W.
Np. Nièżart jakì rabòtnik j. w.
u: Nm. 10846.

Palèno

5659. Palèno, choć ty dròwa padpalì im.—Sł.

Pal$_{y}$èsie

5660. Kiszèń jak ŭ pal$_{y}$èskaho złòdzieja.—W.
Duża, głęboka kieszeń.
p: A. 205, 6.

5661. Nahà, jak ŭ pal$_{y}$èskaho złòdzieja.—W.
p: A. 342, 26; 413, 6 i 414, 2.

5662. Paleszukù to-j sierp dzìwo.—W.

5663. Wỳras, jak pal$_{y}$èski złòdziej [z pal$_{y}$èskaho złòdzieja].—W.
u: Czb. 254; Nm. 8624.

Palèski, Paleszùk ob. p. w. Pal$_{y}$èsio.

Palewànio

5664. Jak na palewànio jèchać [jèduć] tadỳ sabàki karmìć [kòrmiać].—W.
... jèchać [ici] to tadỳ sabàk ni karmìć.
p: A. 276, 2; 395, 120 i 418. r: D. I, 583.

Paliczỳć

5665. Paliczỳ ŭ sràcy zùby.—W.
Jeżeli ktoś nieproszony o to liczy czyjeś lata, pieniądze i t. p., ten mu opryskliwie odpowiada, j. w.

5666. Skiń jeszczè b$_{u}$òty da paliczỳ.-W.
Id. ob. Liczỳć.
Nsb. 73.

Pàlić

5667. Pàlić byz Bòha $_{u}$Ojca.—Sł.
Por. Pieczè. Trasiè. Turzàje i t. p.
Pàlić, jak ahniòm.

Palitỳczno

5668. Choć ni palitỳczno, da pażytèczno.—W.

Pałà

5669. Pòły dzierè, a pl$_{y}$èczy łàtaje.—W.
Bieda go dusi, nędzę cierpi.

Pałachlìwy

5670. Pałachlìwy, jak zàjac.—W.
p: A. 263, 3. r: D. I, 325.

Pałażỳć

5671. Ni pałażỳŭszy ni w$_{u}$òźmiesz.—W.
u: Nm. 9950.

Pałcìna

5672. Ścierażỳ pałcìnku na czòrnu hadzìnku.—W.
Nsb. 6.

Pałcìnka ob. p. w. Pałcìna.

Pàłka

5673. Ù pałcy dwa kancỳ.—W.
Id. ob. Kij.
p: A. 206, 33.

Pałknùć

5674. Pałknùŭ, jak sabàka mùchu!—W.
Id. ob. Hłàmnuć.
p: A. 697, 3.

Pałkuòŭnik

5675. Abò pałkuòŭnik, abo pakuòjnik.—W.
Albo wojewoda, albo kapucyn.
u: Nm. 4264. r: D. I, 59, 322.
Ob. 5619.

Pamahczỳ

5676. Choć haławòju ab ścìenu bìjsia i tak nic ni pamòżesz.—W.
u: Nm. 5664.

5677. Ci płacz, ci skacz niczòho ni pamòżä.—Sł.

5678. I świencòna wadà ni pamòżä.—W.
u: Nm. 5670.

5679. I Świènty Bòżä nic ni pamòżä.—W.
u: Nm. 5669.

5680. Kalì niä mòżäsz pamahczỳ to lepièj pamaŭczỳ.—W.

5681. Ni pamòżä i mìły Bòżä.—Sk.
u: Nm. 5671.

5682. Ni pamòżä i ni zaszkòdzić.—W.
p: A. 420, 6. p: B. 125, 1.

5683. Pamahàje, jak kàszal ŭ chwaruòbi.—W.
p: A. 420, 8.

5684. Pamażỳ kamù ŭ chudabiè, to daść Buoh i tabiè.—W.
Nsb. 133.

5685. Pamuòh, jak zàjac kabỳli.—W.
Nie zaradził, nie dopomógł.
u: Nm. 13734.

5686. Pamòżä, jak umièrłamu kadzìło.—W.
u: Czb. 266. p: A. 420, 12 i 573, 4; Bar. 238. r: D. I, 605.

5687. Takì tabiè rùki ni adpàlib kab pamòh.—W.
u: Nm. 4510.

5688. Ty tak pamòżäsz, jak sabàka napłàczä.—W.

5689. Ùże i muòcny Bòżä ni pamòżä.—W.
u: Nm. 8226.

Pamahàć ob. p. w. Pamahczỳ.

Pamalèńku. Pamàłu

5690. Choć pamàłu, abỳ duòbro.—W.
u: Nm. 5601.

5691. Pamalèńku, dàlej stàniesz [zàjdziesz].—W. Sc.
Nsb. 128 i 180; R. 248; T. 416; H. 4527. u: Nm. 5595. p: A. 177, 44; 185, 19 i 26; 420, 3 i 427. r: D. I, 332 i II, 53, 286.

5692. Pamàłu, jak z harszkàmi na tuòrh.—W.
r: D. II, 57.

Pamaŭczàć

5693. Kalì ni ŭmièjesz pawarczàć, to lyepsz pamaŭczàć.—N.
Kiedy nie możesz ugryźć to nie pokazuj zębów.
Db. 226.

Pamczàć

5694. Pamczàŭ, jak duż.—W.

Pamèłach

5695. Pamèłach, abỳ gut.—W.
Pomału aby dobrze.
p: A. 420.

Pàmiąć

5696. Daj Bòża pàmiąć.—W.
Przypomniawszy coś.
u: Nm. 5814.

5697. Dàŭsie ŭ pàmiąć.—W.
Id. ob. Znak.
u: Nm. 3985.

5698. Kùracza pàmiąć.—W.
Tępa.
r: D. I, 577.

5699. Ot na pàmiaci krùcicsa, da ni ŭzdùmajesz.—W.
u: Nm. 5815.

5700. Siem l$_{y}$et, pàmiaci n i e t.—W.
Dawno.
u: Nm. 1941.

5701. Ŭ jehò kùracza pàmiać.—W.
p: A. 371, 3.

5702. Z pàmiaci zyszłò.—W.
Nsb. 124.

Pamièrci

5703. Tak chùtko adnò za druhìm pamièrli, jak za rùki pabràlisie. —W.
u: Nm. 8319.

Pamieszàć ob. p. w. Mieszàć.

Pamièści

5704. Tak czỳsto pamiècieno, choć kàszu pałażỳ.—W.
u: Nm. 11259.

Paminàłna

5705. Paminàłna — kàżuć — zawiwàłna.— Sł.
Paminàlnica, tak nazywają uroczystość Dziadów, corocznie obchodzoną d. 7 lutego (?) (przynajmniej w tym dniu obchodzono w r. 1898). Przysłowie to oznacza, że w tym dniu zwykle zamiecie śnieżne bywają „miacielicy zaŭsiùdy bywàjuć".

Pamòrak

5706. Ŭ pamòrak namrùcsa, ŭ w$_{u}$òjnu nałhùcsa.—W.
Db. 691.

Pamrèć

5707. Jak pamr$_{y}$èm, to z sabòju niczòho ni zabier$_{y}$èm.—W.
u: Czb. 293.

Pamỳłka

5708. Nichtò ni jest byz pamỳłki.—W.
Nsb. 175.

5709. Za pamỳłku bjuć ŭ zapatỳłku.—W.
Nsb. 46.

Pamỳsnaść

5710. Pamỳsnaść l$_{y}$èpsza ad bahàctwa.—W.

Pan

5711. Abiecàŭ pan każuszkà zrabìć ale jehò i słòwo ciòpłaje.—W.
Nsb. 117. u: Czb. 278; Nm. 4517. p: A. 374, 139 i 694, 139. r: D. II, 178.

5712. Bylì takìje r$_{u}$òki, szto panỳ bràlisia ŭ bòki.—Sł.

5713. Chto pàńskaho ni szanùje, swahò mieć ni bùdzie.—W.
Id. ob. Czużỳ.

5714. Chto z panòŭ pan, tahò dzieci paniàta.— N.
Db. 118.

5715. Cieplèjszo pàńsko słòwo niż żyd$_{u}$òŭski każùch.—W.

5716. Czort pàna nikòli ni w$_{u}$òźmia.—W.
p: A. 374, 147 i 371, 17.

5717. Czym b$_{u}$òlszy pan, tym szàpka niälùdzka.—S.

5718. D$_{u}$òbro panỳ handlawàli, słùhi na sabàki mieniàli.— Sł.

5719. Dw$_{u}$om panàm służỳć ni m$_{u}$òżna [adràzu służỳć trùdno].—W. Sk.
... adzìn ni dahòdzisz.
Db. 184. u: Nm. 1192. p: A. 371, 28 i 509, 2. r: D. II, 188; H. 4302.

5720. Dzierżỳcsa za pańsku klàmku.—W.
p: A. 271, 6.

5721. Hèto takì pan, szto ŭ sałòmi śpić, a zubàmi bł$_{u}$òchi bje. – W.
u: Nm. 2930,

5722. Jak B$_{u}$oh na nièbi, tak pan na ziämlì.—N.

5723. Jak d$_{u}$òbry pan, ŭsio r$_{u}$òŭno szto r$_{u}$òdny bàćka.—W.
p: A. 374, 153.

5724. Jakì pan, takì jehò i kràm.— W.
Db. 261; Orz. 69. u: Czb. 278; Nm. 1291 i 7113. r: D. II, 248. c: H. 4290.

5725. Jakì pan, takì słuhà.— W.
p: A. 505, 14.

5726. Jak [kalì] panỳ dzierùcsa, to na mużykàch kùdry trasùcsa.—G.
Orz. 66.

5727. Ja pànskaho r$_{u}$òdu, pju har$_{y}$èłku, jak w$_{u}$òdu.— W.
Id. ob. Har$_{y}$èłka.
u: Czb. 281.

5728. J$_{u}$on na pàna chwar$_{y}$èje.—W.
p: A. 371, 5; B. 115, 16.

5729. Kab na pàńsku mùdrašć ni mużycka chìtrašć, tob czaławièk prapàŭ.—W.

1. ... pański r$_{u}$òzum czaławièk chìtrašci ni maŭ, tob prapàŭ.— N.

2. Na pański r$_{u}$òzum jest mużyckaja chìtrašć. — N.

u: Nm. 1255. r: D. II, 267.

5730. Kab pànam byŭ, sàlo [màsło] ł$_{u}$òżkaju jèŭby, a ŭ sałòmi kaczàŭsieb, a bùłki z zapàzuchi nikòlib ni wychòdzili. — W.

Db. 285; Nsb. 58; T. 431. u: Nm. 12368.

5731. Kalì pan pastàwić [pastàwili] kìja, to i tahò tr$_{y}$èba słùchać. — W.

Id. ob. Kij.

p: A. 372, 75.

5732. Kazàŭ pan słuhàm, a zrabìŭ sam. — W.

Orz. 70. u: Nm 1185 i 10405. p: A. 202, 1; 372, 64 i 374, 160.

5733. Kàżan pan za sw$_{u}$oj hrosz. — W.

p: A. 161, 44.

5734. Kiń na sabàku, to pànu ŭ sràku. — W.

Id. ob. Swajàk. Dzieŭka. Chłòpiäc. Żyd.

Dużo panów.

5735. L$_{y}$epsz służyć bahàtamu pànu za klàmku dzierżàŭszysia, jak biednamu ŭ stòli siedziaczy z im. — W.

u. Nm. 1189.

5736. {Łàskaju pańskaju dalòko nie zajèdziesz}.

5737. Łàska pańska na rabòm kaniù jèździć.—W.

p: A. 373, 108.

5738. Miż pan$_{u}$òŭ pan, miż mużyk$_{u}$òŭ mużyk. — W.

u: Nm. 5879.

5739. Nàszamu pànu dwàcać piać rubl$_{u}$òŭ ni śmierdzić, ni pàchnie. — W.

5740. Nie hèto panỳ, co hròszy màjuć, a hèto, co Bòha znàjuć.—Sk.

Cz. 76.

5741. Nìgdaczki pan nie byŭby pànam, kab nie ŭmieŭ machlawàć.—Sł.

5742. Nikòmu tak ni d$_{u}$òbro, jak panàm ŭ pièkli.—W.

p: A. 374, 132.

5743. Ni wiälìki pan, usłùżysz [zròbisz] sabiè sam.—W.

Nie wièlki pan pierèjdziesz sam.— Sk.

wb: Cz. 84 i 87; Nsb. 93. p: A. 377, 261. r: D. I, 277.

5744. Pan ad brèhu da brèhu [ad mòra da mòra]. — W.

Wielki pan, pan całą gębą.

p: A. 375, 169.

5745. Pan [hèto pan] ad ŭrèndu.—W.

Najwyższa pochwała.

5746. Pàna nieczaho szkadawàć.—W.

p: A. 694, 346.

5747. Pàna wiädùć wieszać, mużyk szàpku skidàje, bo jak adarwiècsa, to adryhniècsa.—Sc.

5748. Pan byŭby jeszczè jak pan, da kab ni padpànki. — W.

Nsb. 125.

5749. Pan c$_{y}$èłaju hùbaju. - Sk.

Db. 518,

5750. Pàneńku. - W.

Wstawka wśród mowy dość częsta.

5751. Pan, haŭnòm napchàn. — W.

Nsb. 124.

5752. Panìcz—tòrba dyj bìcz. — Sw.

Nsb. 124.

5753. Pàni na ŭsiè sàni. - W. Sk.

Db. 516; Nsb. 124. u: Nm. 1159.

5754. Pan kładziè pieczàć, a mużyk wièdaje adkùl paczàć. - W.

Mąż mówi basta, ale wie co z tem robić niewiasta.

Db. 517. u: Nm. 1258.

5755. Pan nasz, a my pàńskije. — Sł Wl. W.

Sz. 115; T. 414. r: D. I, 291.

5756. Pan$_{u}$òŭ i ŭ pièkli szanùjuć: jenỳ sàmi dr$_{u}$oŭ ni rubàjuć i pad kaci$_{u}$òł

ni kładùć, ŭsiò sabiè sièdziaczy kipiàć.—W.
Nsb. 156.

5757. Pan pànam bùdzie.—W.
Rm. 457; T. 414.

5758. Pan pànu ni rᵤòwien.—W.

5759. Pan pastàwiŭ kìja i tahò słùchaj.—W.
Ob. 5731.

5760. Pàńskaja chwarᵤòba, bièdnaho zdarᵤòŭje.—W.
Takàja... jak mużycko zdarᵤòŭje.—Sk.
Db. 519; Nsb. 125; Sz. 116; u: Nm. 1154. p: A. 376, 225. r: D. II, 271.

5761. Pàńskaja duszà ŭ ubòhom cièle.—W.
Id. ob. Mużyk.
u: Nm. 2458 i 4645.

5762. Pàńskaje òko kanià tùczyć.—W.
u: Czb. 278.

5763. Pàńskaj rabòty ni pierarᵤòbisz.—N.
We dworze nigdy nie brak roboty.

5764. Pàńska łàska da parᵤòha.—W.
Nsb. 125; T. 414. u: Nm. 1200; Czb. 278. p: A. 373, 108. r: D. II, 266.

5765. Pàńska wòla.—W.
u: Nm. 4948.

5766. Pàńskie słᵤòwo bᵤolsz znàczyć jak mużyckije hròszy [daròższe za mużyckije hròszy.—W.
p: A. 58, 101.

5767. Pànsko i żydᵤòŭsko nidziè ni prapadàje.—Sk.
Db. 346.

5768. Pan, szto i kałkᵤòm haławy ni dastàć.—W.
Dumny.
Db. 518.

5769. Pan, szto ŭ sałòmi spìć a zubàmi błòchi bje.—W.
Z urąganiem, przyrównywując do psa.
Ob. 5721.

5770. Pan takì pànam, a chàm chàmam.—W.
Nsb. 124.

5771. Pànu i ŭ pièkli dᵤòbro.—W.
Id. ob. Bahàty.—W.
p: A. 27.

5772. Panỳ bjùcsa [czùbiacsa], a ŭ mużykᵤòŭ bòki träszczàć.—W.
u: Nm. 1304.

5773. Panỳ hulàli, skakàli, a jak pryszłòś wajawàć, dawàj za hranìcu ŭciekàć.—W.

5774. Panỳ kałòciacsa, a na mużykù czuprỳna harỳć.—Sc.

5775. Panỳ ni swìnie, ŭsio zjedziàć.—W.

5776. Pan za parᵤòh, a słùhi za pròh.—W.
Id. ob. Màci. Parᵤòh.
Nsb. 165.

5777. Pan zàŭsze pànam, a cham i ŭ pièkli chàmam.—W.
p: A. 375, 212.

5778. Pa pàński.—W.
... pàńsku.—Sk.
Sposób życia właściwy panom.

5779. Siòni pan, a zàŭtra prapàŭ.—W.
Niedługotrwałość państwa.
u: Nm. 1688.

5780. Służỳ pànu wièrnie, to pan [jᵤon] tabiè pièrdnie.—W. Sk.
Db. 608.

5781. Szto pàn kàżä, słuhà mùsić.—W.
p: A. 372, 55 i 374, 160.

5782. Szto pan, to pan, a szto mużyk, to mużyk.—W.
p: A. 371, 11.

5783. Śmiech z pańskich bᵤòtaŭ: adzìn zharỳèŭ a druhᵤòho sabàka zjeŭ.—W.
Ŭziaŭ pan z wiᵤôski chłᵤòpca za lòkaja dyj kàżä jemù: na ránku bᵤòty paczỳścić; jᵤon ŭziaŭ namàzaŭ sàłam, pastàwiŭ adnahò pièrad pòłamiam i spaliŭ, a druhòho sabàka ŭchapìŭ, bo ŭ sali byŭ, i pahrỳz. Ażno pan prabudziŭszysie: Padàj bᵤòty! a jᵤon kàżä j. w.
Mówią wtedy, gdy śmiech powstał z rzeczy, nienadających się do wesołości.
Nsb. 152.

5784. Trùdno dwuom panàm dahadzìć.-W.
p: A. 377, 278.

5785. Ŭsìo panỳ da panỳ, a chlyèba z tòrbaju ni pałażỳ, bo i chlyeb zjedùć i tòrbu ukràduć.—Sł.

5786. Ŭsio takì pan pànam, a chàm chàmam.— W.
u: Nm. 5440.

5787. Ŭ ubòham cièle pańskaja duszà.—W.
Nsb. 20.

5788. Wòlu ŭ jakàho pàna ŭ paruòhu stajàć, jak ŭ druhuoho ŭ stuòłu sidzièć.— Sł.

5789. Znàci pàna pa chalàwach.—W.
Nsb. 50. u: Czb. 277; Nm. 7334. p: A. 376, 253; 378, 316.

Panczuòcha

5790. Ŭ jejè panczuòcha puòŭna, a i druhùju jak zawiazàć.—W.
Posażna, ma pełne pończochy pieniędzy. Kobiety tutaj zwykle w pończochach przechowują pieniądze.

Paniedzièłak

5791. Ŭ paniedzièłak rabòty ni paczynàj i ŭ daròhu ni wyjeżdżàj.—W.

Paniènka

5792. Paniènka byz hòłki ni ubierècsa, byz nażà ni razbierècsa.— W.
p: A. 570, 11.

Paniùchać

5793. Jemù i paniùchać ni dawiedzièćsa.— W.
Nie dla psa kiełbasa.
r: D. II, 41.

5794. Juon rad bỳŭby choć paniùchać.-W.
u: Nm. 11662.

Pan Jèzus

5795. Pànie Jezùsie, ja da ciebiè niesùsie.—W.
u: Nm. 149.
Żarcik.

Pànna-młuòda

5796. Pànna młuòda, jak kałòda, panna drùżka, jak kadùszka, pàni swàcha—czerapàcha.— W.
Żarcik.

Panuòs

5797. Panuòs pa sàmy nuos.—Sł.
Dokuczliwa ciężarność.

Pàński ob. p. w. Pan.

Pànszczyna

5798. Jak na pànszczynu nie idùć, to wuòszy bjuć.— G.
Id. ob. Dziełło.

Pantałỳk

5799. Zbìć z pantałỳku.—W.
Pomieszać szyki komuś.
p: B. 165, 2.

Pàpa

5800. Jak najèŭsie pàpy, to razdùŭ chràpy.—W.
p: A. 380.

Papàdać

5801. Jak muost papàdali.—W.

Papadzià

5802. Papadzià skupindzià.—Sk. N.
Db. 520.

Papàść

5803. Jak raz papàŭ.— W.
Rm. 748.

5804. Ni papàło na kanià da pad kanià.—W.
r: D. I, 47.

5805. Papadzièsz i ty na swajò [za swajò].—W.
Rm. 486.

5806. Papàła kasà na kàmień.—W.
r: D. I, 43.

5807. Papàŭ, jak kùleju ŭ płuot.—W.
Nsb. 122. u: Nm. 1780.

5808. Papàŭ miż mòłata i kawàdła.—W.
u: Nm. 1817.

5809. Papàŭ na swajehò [za swajò].–W.
Nsb. 87.

Papàscsa

5810. Papàłasie ŭ chàpku.—W.
Złapała się, wydała się.

5811. Papàŭsie dzièdku ŭ klyètku.— Sł.

Papìcha

5812. Szto papìcha, to ni dziaczỳcha.–W.

Papìć

5813. Tut, tąm, ŭ ich, ni papìć, ni pajèšć.—Sł.
Ŭsie t$_{u}$òlko ad ràna da wièczara łàjuć i t. p.

Papièrci

5814. Papi$_{u}$òr [papièrła], annò piàty zabłyskacièli.— W.

5815. Papi$_{u}$òr małànkaju. —Sk.
Lotem błyskawicy.

Pàpka

5816. Padjèŭ pàpki, nadùŭ chràpki.—W.
Jak najèŭsia pàpki, to razdùŭ chràpki.
Czyli, skoro się odpasł, zaczął swe wybryki.

Pap$_{u}$òŭski. Papòwy ob. p. w. P$_{u}$op.

Paprasìć

5817. Na tòje prasìli, kab ŭ r$_{u}$ot nasìli.— W.
Frazes zachęcający biesiadników do jadła.
u: Nm. 2085.

Papràuka

5818. Da kawalà z papràŭkaju.—W.
Jeżeli ktoś w rozmowie lub robocie się poprawia, to go posyłają do kowala j. w.

5819. Ni papràŭki ni śmièrci na jehò nimà.— Sł.

Papràwicsa

5820. Papràwiŭsie, jak skuràt na ahniù.-Wł.
Db. 524.

5821. Papràwiŭsia z pièczy na łàŭku [łab].—W.
Z pieca na łeb.
Nsb. 20. u: Nm. 1788. r: D. I, 620.

Papsawàć

5822. Chuczèj papsujè, jak napràwić.-W.
p: A. 633, 2.

5823. Łatwièj ŭsio papsawàć, niż napràwić.—W.
p: A. 41, 2.

Papychànio

5824. Nimà takòho dychània, kab ni tr$_{y}$èbawało papychània.—Sł.

Papytàćsie

5825. Papytàj ni ŭ stàraho da ŭ bywàłaho.—W.
Nsb. 142.

Par

5826. Par kaścièj ni ł$_{u}$òmić.—W.
Kr. 393; Nsb. 125; Rm. 461; T. 431. u: Nm. 608. p: B. 47, 2; p: A. 10; 502; 695, 4. r: D. 1, 406 i II, 89 i 547.

Parà

5827. Bùdzie parà paraścè trawà.—W.
... takàja ... szto wyraście ...— Sł.
Nsb. 9. wb: T. 436.

5828. Byz parỳ ni p$_{u}$òjdziesz da narỳ.-W.

5829. Daść B$_{u}$oh parù, to-j daść i trawù.—W.
Sz. 13.

5830. Nie ŭ pòru i kaŭbarà śmierdzić.-N.

5831. Parà da dwarà.—Sł.
Czas umierać.
Nsb. 134.

5832. Parà parỳ szukàje.—W.

5833. Pryszlè B$_{u}$oh parù, pryszlè i trawù.—G.
Sz. 13.

5834. Pryszłà parà stupàj z dwarà.-W.
... idzì ... — Sk.

5835. Ŭ lichùju pòru.—W.
Id. ob. Czas. Hadzìna.
r: D. I, 32.

5836. Ŭsiò da parỳ.—W.
r: D. I, 361.

Pàra

5837. Za pàraju świètu ni widno.—W.
u: Nm. 3408.

5838. Czort siem par pastał$_{u}$òŭ [łàpciej] staptàŭ pakùl [p$_{u}$òki] [takùju] pàru dabràŭ [nas da mièsta zabràŭ].—W.
takùju ... z ... — Sk.
Db. 140; Nsb. 151; Orz. 86; T. 425; Gl. Wsl. X, 359. u: Czb. 287; Nm. 9023. p: A. 82, 50 i 380, 1.

Pàrabak

5839. Jak ŭ brusznìcy czyrwònyje bòka, tadỳ pàrabak naspìć w$_{u}$oka.—N.

Db. 277.

{W czasie dojrzewania borówki-bruśnicy (Vitis idaea Lin.) w polu mniej roboty, a więc parobek może dłużej sypiać}.

5840. Jämu tryèba takòho pàrabka kab ni piŭ, ni jeŭ i haŭnòm sraŭ, a juon kab łyko draŭ i hròszy braŭ. — Wl.

Czeladź szydzi w ten sposób ze skąpych gospodarzy.

Parabić ob. p. w. Rabìć.

Paràchfja

5841. Błahàja [chudaja] paràchfja, (kali) sam puop [ksiondz] nà mszu zwònić.

Nsb. 178. p: A. 124, 3 i 380, 1.

5842. Jakàja paràchfja, takì i puop. — W.

Id. ob. Puop.

Nsb. 194.

Paràcz

5843. Paraczuòm puòruć. — W.

Id. ob. Ražòn.

Nsb. 145.

Paràdak

5844. Takìm paràdkam wyszło da harỳ zàdkam. — W.

Paràdzić ob. p. w. Ràdzić.

Parasià

5845. Apuòszniamu [zàdniamu] parasiàci cỳcka pàd chwastuòm. — W.

Kto późno przychodzi sam sobie szkodzi.

5846. Czyjò [ŭ kahò] parasià zhìnuło, tamù ŭ wuszàch piszczỳć. — W. Sł.

Chto parasia ukràŭ, tamù ŭ wuszàch piszczỳć.

wb: T. 417; Nsb. 177. u: Czb. 255; Nm. 11098. p: A. 437, 3.

5847. Jak wìdno, to i wàszo parasià ŭ płuòci uwiàźnie. — W.

Kiedy u gospodarza zanosi się na chrzciny, wesele — sąsiedzi odzywają się j. w. czyli, że na ratunek owego prosięcia potrzeba będzie ich zaprosić.

5848. Z adnahò siełà ni parasiàci ni kuplàj ni žuònki ni bierỳ. — W.

u: Nm. 9491.

Paràsia. Paràska

5849. I nàsza Paràsia miuòdu napiłàsia. — W.

I jej oberwało się, skorzystała przy tej okazji.

u: Nm. 13277.

5850. Nàsza Paràsia na ŭsiè sztùki prydałàsia. — W.

u: Czb. 236; Nm. 5733.

5851. Z Bòham Paràska kalì lùdzi traplàjucsa. — W.

Do odchodzącej sługi, do niezdarnej lub niezdarnego konkurenta gdy się lepsza partja trafiła.

Nsb. 51; Rm. 569. u: Nm. 4977.

Parazrywàć

5852. Parazrywàli, ŭsio ruòŭno jak waŭkì. — Sł.

Parch

5853. Czy ŭ ciebiè pàrchi na haławiè? — W.

Czemu czapki nie uchylisz?

Pardanawàć

5854. Juon ni pardanùje. — W.

Mowa o dozorcy robotników, który nie przebacza, nie puszcza płazem.

Paròć

5855. Choć jehò bòdkaju parỳ. — W.

Mowa o powolnym człowieku i zwierzętach domowych.

Paruòh

5856. Abiwàć paròhi. — W.

Chodzić, naprzykrzać się nieustannie.

u: Nm. 11913. r: D. II, 143.

5857. Ja za paruòh, to ty za piruòh. — W.

u: Nm. 9092.

5858. Na nàszy nuòhi, wysòki paruòhi. — Sc.

Nsl. 58. p: A. 439, 3.

5859. Paruòhaŭ ni abìŭ [ni abiwàŭ]. — W.

Nsb. 134.

5860. Praz paruòh rukì ni padajùć. — W.

r: D. II, 220.

5861. Ty za paruòh, a juon za piruòh. — W.

Id. ob. Pan. Màci.

Nsb. 165.

5862. Za wysòkije par$_u$òhi na majè n$_u$òhi.—W.
Nsb. 86. u: Nm. 5555. p: A. 439, 3. r: D. II, 425.

5863. Żywìcie zdaròwy par$_u$òhi, dzie chadzìli majè bièłyje n$_u$òhi.—W.
u: Nm. 8987.

Paròżniaje

5864. Z paròżniaho ni naljèsz [ni naliċ].—G.
Id. ob. Pust$_u$òje.
p: A. 456.

5865. Z paròżniaho ni nasỳpać.—Sk.

Parsùna

5866. Z parsùny zstupìċ.—Sł.
Odmienić się.

Parszỳwy

5867. Choć parszỳwy da szczaślìwy.—W.
Id. ob. Waszỳwy.
u: Nm. 1625.

5868. Chto parszỳwy, toj szczaślìwy.—W.
Odpowiedź na połajankę: parszywy.
p: A. 380.

Parwàcsa

5869. Parwaŭsie z matỳkaju na s$_u$òn-co.—W.
u: Nm. 3132. p: A. 422, 7.

Parỳż

5870. I ŭ Parỳżu ni zròbiać z aŭsà rỳżu.—W.

Pasàh

5871. Choćby kazà bièła, aby pasàh mièła.—W.

Pasalìć

5872. Pasalìŭszy [prysalìŭszy] m$_u$òżna zjeść.—W.
Rp. 215.

Paschòdzić

5873. Tak r$_y$èdko paschódziło, jak czort kałòm patỳkaŭ.—W.
Mowa o zbożu.
u: Nm. 10187.

Pàsiarb

5874. Daj Bòża lepièj pasyłać słuhàmi niż pasierbàmi.—W.

Pasièjać

5875. Jak ni pasièjesz, to-j zbiràć ni bùdzie czahò.—W.
p. A. 697, 2.

5876. Pasièjesz, to bùdzie kapà, a ni pasièjesz, to ni snapà.—W.

Pasiòł

5877. {Brechlìwy pasiòł abrèsze mnòho sìoł}.
{Plotkarz intrygant}.

5878. Budź że pasł$_u$òm, a nie asł$_u$òm.—W.
Zwykły frazes przy posyłaniu kogoś.

5879. Ni pasłà, ni asłà.—W.
Nsb. 113. u: Czb. 239 i 284; Nm. 7848.

5880. Paszlì pasłà, a za im asłà.—W.
Gdy posłaniec do niczego.
C. d. ob. p. w. Pasłanièc.

Pasłàcsa

5881. Jak paścièleszsie, tak i wyśpiszsie.—W.
... paścièlecsa [sie], tak i wyśpiċsie [sa].—Sk. W.
wb: Cz. 41. Db. 271; Nsb. 196; u: Czb. 281; Nm. 7201. p: A. 424. r: D. I, 211.

Pasłàć

5882. Jehò d$_u$òbro pa śmierć pasyłàć, chacià czaławièk nażỳŭsieb.—W.
Gdy posłaniec nie prędko wraca.
1. Jehò annò pa śmierć d$_u$òbro pasyłàć.
2. D$_u$òbro jehò [cie] pa śmierć pasyłàć.
3. Ciebiè t$_u$òlko d$_u$òbro pa śmierć pasyłàć.
4. Jehò [ciebiè] t$_u$òlko [t$_u$ôlki]...—Sk. W.

Id. ob. Pasłanièc.
Db. 170; Nsb. 161; T. 426. u: Czb. 264; Nm. 10978. p: A. 423, 10. r: D. I, 539, 619, 659 i II, 57.

5883. Pasłàli sabàku pa tabàku i anì tabàki, ani sabaki.—N.
Db. 526.

Pasłanièc

5884. Pasłańcà ni siekùć [bjuć] ni rubàjuć.—W.
Nsb. 134. u: Czb. 284; Nm. 949. p: A. 423, 4 i B. 127, 2. r: D. I, 539.

5885. Pasłàńcami w$_{n}$oŭk nia tŷje [ni sŷty].—W.
p: A. 423, 7.

5886. Takòho pasłancà annò pa śmierć d$_{n}$òbro pasyłàć.—W.
Nsb. 161.
C. d. ob. p. w. Pasiòł.

Pasòł ob. p. w. Pasiòł.

Pasłùszny

5887. D$_{n}$òbro uczyć pasłùsznaho.—W.
r: D. II, 167.

Pasłużŷć

5888. Pasłużŷła try dni, wŷsłużyła złŷdni.—W.

Pastajàć

5889. Pastàli, jak mŷła zjèŭszy.—W.

Pastajànka

5890. Za pastajànku daròżaj ni płàcim—siadź.—W.
{Gość, który chce wracać do domu, wstaje od stołu, lecz na usilne prośby aby został jeszcze niezdecydowany stoi—wtedy doń mówią j. w.}.

Pastar$_{y}$èć

5891. Pastar$_{y}$èjem, to pastalèjem.—W.

Pastàwicsa

5892. Choć zastàŭsie, a pastàŭsie.—W.
u: Nm. 11932. p: A. 424, 3 i 629, 1.

Pastàwić

5893. Choć mòrda ŭ krywì, a na swaj$_{n}$òm pastàŭlu.—Sk.

5894. Choć nahawìcy [sztanŷ] zastàŭlu, a na swaj$_{n}$òm pastàŭlu.—Sk.
Sz. 169.

5895. Kab czort na czòrci siedzièŭ, to ja na swaj$_{n}$òm pastàŭlu.—W.
Żeb djàbał na djàble siedzièŭ, to j$_{u}$on na swaj$_{n}$òm pastàwić.—Sk.
p: B. 28.

5896. Szto pastàŭleno, to błahasłàŭleno.—W.
Co postawiono na stole, to spożywać można.
Nsb. 135. p: A. 424, 2.

Pastrònak

5897. A t$_{n}$òż ŭziàŭ pastròna**k**, da jeszczè z ciàhłam.—W.
Jeżeli ktoś dobrowolnie przyjmie na się kłopot niepotrzebny.
C. d. ob. p. w. Wiär$_{n}$òŭka.

Pastùch

5898. Aby chl$_{y}$èba kusòk, bùdzie pastùszòk.—Sł.

5899. Chto d$_{n}$òbry pastùch, to-j haspadàr d$_{n}$òbry.—W.

5900. Pastuchà pazbŷŭ a i pìsara ni nażŷŭ.—G.
Orz. 135.

5901. Z d$_{n}$òbraho pastuchà, d$_{n}$òbry haspadàr bùdzie.—W.
p: A. 652, 13.

Pasùda

5902. Czŷsto kalà pasùdy chòdzić.—W.
Dobrze pije, zajada.
Nsb. 183.

Pasùl (zatargowanie, zaofiarowanie ceny)

5903. Za pasùl, hnièwacsa ni bùdu.—Sł.
Nsb. 46.

Paswarŷcsia

5904. Paswarèmsia bàbko?
— A czort ciebiè pròsić dziedku.—W.
Jeżeli kłótnia powstała bez uzasadnionego powodu, postronni określają powyższym frazesem.

Pasyłàć ob. p. w. Pasłàć.

Pasŷpacsa

5905. Pasŷpalisia jak mak.—W.

Paszmarawàć

5906. Jak paszmarùjesz [pamàżesz], tak i pajèdziesz.—Sk.
Sz. 194.

Paszùpicsa

5907. Paszùpiłosia jemù.—W.
Poszczęściło mu się.

Paszŷć

5908. I paszyła i nadzièła i na bàbku pahlädzièła.— N.
Chełpliwość stroju.
Db. 244 i 531.

Paścièl

5909. Na Bòżoj [Bòskoj] paścièli l_{y}eżyć.—W.
Na śmiertelnem posłaniu, umiera.
Nsb. 82. u: Nm. 8229.

5910. Ŭ paścièli tak jak siem świniéj aparasiłosia.—W.
Jeżeli pościel u kogoś w nieporządku.

Paśpièch

5911. Paśpièch, ludziàm na śmièch.—W.
Nsb. 135.

5912. Z wielìkaho paśpièchu naròbisz [narabìŭ] śmièchu.—W.
p: A. 424, 4.

Paśpièć

5913. Paśpièje [paśpièjesz] jeszczè z kazàmi na t_{u}orh.—W.
Jeszcze będzie czas, jeszcze wyjdzie za mąż, niema się czego spieszyć.
u: Nm. 5563 i 5658.

Pàświć

5914. Jeszczè jemù tr_{y}èba siem l_{y}et świnie paświć za sièm mil ad szkòdy.—W.
Głupiec skończony.
u: Nm. 5445.

Pataptàć

5915. Pataptàć pad n_{u}òhi.—W.
r: D. I, 387.

Pàtaka

5916. Choć h_{u}òrka, da pàtaka.—N.
{Gospodyni widząc, że jej z faseczki ubywa miodu, usunęła to naczynie, zastępując je takiem samem z dziegciem. Wyrostek, który się dobierał do miodu, teraz zajadając dziegieć pocieszał siebie j. w.}.
Db. 83.

Patarhawàć ob. p. w. Tarhawàć.

Patar$_{u}$òcza

5917. Alèż òczy! jak ŭ patar$_{u}$òczy.—Sk.
Òczy ..., a niczòho ni baczyć.-W.

Patràpić

5918. O, ni kàżdy [ni kòżan, ni kòżny] tak patràpić.— W.
Nsb. 23.

Patràwa

5919. Patràwy lùbiać prypràwy.—W.
Nsl. 181.

Patr$_{y}$èbien. Patr$_{y}$èbno. Patr$_{y}$èbny

5920. Nàdto patr$_{y}$èbien, jak dzìra ŭ mòści.—W.
Patr$_{y}$èbny [patr$_{y}$èbno] ...
Nsb. 38. u: Czb. 270; Nm. 9817. p: A. 425, 8.

5921. Patr$_{y}$èbny, jak kàszel ŭ chwar$_{u}$òbi.— W.
Db. 532. p: A. 425, 8.

5922. Patr$_{y}$èbny [patr$_{y}$èbno], jak piàto kòło [kalesò] da [ŭ] wòzu.— W.
u: Nm. 9811. p: A. 215, 3; 406; 426, 15.

5923. Patr$_{y}$èbny [ty mnie tak patr$_{y}$èbny], jak sabàcy [sabàczcy] piàtaja nahà.— W.
1. Nàdto patr$_{y}$èbien, jak piàtaja nahà sabàcy.
2. Tak patr$_{y}$èbno, jak sabàcy piàta nahà.— Sk.
wb: Db. 533; Nsb. 38. u: Nm. 9810. p: A. 426, 20.

5924. Patr$_{y}$èbny, jak ślepòmu lùstro [jùstro].— W.
Id. ob. Prydàcza. Znadòbicsa.
p: A. 425, 3.

5925. Tak patr$_{y}$èbny, jak łysamu hrèbiań.—W.
p: A. 278, 1.

5926. Tak patr$_{y}$èbnyje, jak ŭ sràcy wałasy.—W.

Patỳlica

5927. Zajèchać ŭ patỳlicu.—W.
Dać w kark.
u: Nm. 3856.

Pawàha

5928. L$_{y}$èpsza pawàha niż [jak] zniwàha.—W.
Lepiej poważać niż znieważać.
p: A. 579.

Pawaràczywacsa

5929. Pawaràczywajecsa jak niedźwièdź.-W.

Nsb. 16.

Pawiedàcz

5930. Chòczasz być d$_{u}$òbrym pawiedàczam, to budź d$_{u}$òbrym wysłuchàczam.— W.

p: A. 693, 1.

Pawièryć

5931. Sabàccy chuczèj pawièru jak jemù.— W.

Pawièsić

5932. Choć na adnù halînu pawièszać.-W.

5933. Kab ich na adn$_{u}$ôj halînî abòdwych pawièszaŭ, to adzîn druh$_{u}$òho ni pierawàżyŭby.—W.

Wart Pac pałaca, a pałac Paca.

u: Nm. 7984. p: A. 427.

5934. Na adnòj halîni abaìch pawièszać.—W.

Nsb. 86.

Pawièsićsia

5935. Kalî pawièsićsie, to na d$_{u}$òbroj wiär$_{u}$òŭcy, kab niŭwarwàłasie.—W.

Przysłowie to stosuje się najczęściej do ożenku, czyli do zrobienia, jak to mówią dobrej partji. Słyszałem jak ojciec przekładał swej córce: „J$_{u}$on bahatŷr, idzî dzièŭko za jehò, bo jak toj kazàŭ: kalî i t. d. j. w.

5936. Kamù sùdżano pawièsicsa, to tapìcsa ni bùdzie.—W.

Nsb. 66.

Pawièźci

5937. Byz stùku, byz hrùku, pawièźli jak sùku.— W.

Pogrzebali bez żalu i rozgłosu.

{Tłumaczenie powyższe zdaje się być nietrafnem. Przysłowie to na Polesiu i w innych stronach Białorusi stosują nie do pogrzebu lecz do wesela; jeżeli się ono odbyło skromniej niż zwyczaj nakazuje, to niezadowoleni amatorowie uczt, mszcząc się na skąpych rodzicach, porównują ich córkę do suki}.

Nsl. 123; Nsb. 114. u: Nm. 8987.

5938. Byz stùku, byz hrùku, pawielî za rùku.— W.

Mowa o złodzieju.

Paziràć

5939. Paziràje, jak czort na papà.—G.

Id. ob. Pahlädàć.

Paznàcsia ob. p. w. Znàcsia.

Paznàć

5940. Ja jehò paznàju, kab i skùru z jehò zdzièrli.— W.

u. Nm. 2888.

5941. Kab ty miniè i wŷbiŭ, to ja ciebiè ni wièdaŭby.—W.

... ni wièdaŭby chto, bo ni paznàŭ.

Żebym i krzywdę od ciebie był doznał jeszcze bym ciebie nie poznał.

u: Nm. 289, 9483.

5942. Paznàje dzie ràki zimùjuć.—W.

r: D. I, 618.

Pazwòlić

5943. Ŭ pier$_{u}$òd mnie pieskòm òczy zasŷpluć niż ja na hèto pazwòlu.—W.

p: A. 385, 3.

Pazycziàć ob. p. w. Pażŷczać.

Pażandàć

2944. Chto mn$_{u}$òho pażandàje, toj nic ni ŭskuràje.—W.

p: A. 650, 2.

5945. Czahò pażandàŭ, tahò i dastàŭ.- W.

p: B. 188.

Pażawàć

5946. Jemù pażawàć i ŭ hùbu ŭłażŷć.—W.

u: Nm. 6407.

Pażdàć

5947. L$_{y}$èpsz pażdàŭszy niż nikòli.—W.

Id. ob. Pòtym.

Lepiej kiedykolwiek niżeli nigdy.

H. 4562.

Pażŷczyć

5948. Chòczäsz pryjàciela p a c i e r à ć, a wòraha nażŷć, hròszy pażŷcz.—L.

Nsl. 66.

5949. Chto ni màje, toj pażyczàje.— Śł.

Nsb. 130.

5950. Jak pażyczàć, to wòczy jak ŭ sakòła, a jak addawàć, to jak ŭ sawỳ.— N.
Db. 273.

5951. Kalì chòczäsz wòraha nażỳć [znajścì, mièc], to pażỳcz kamù [jemù] hròszäj.—W.
... niepryjàciela dastàć, to pożỳcz jemù hròszäj.—Sc.
Nsb. 175; R. 671. u: Nm. 9533. p: A. 429, 2. r: D. II, 19.

5952. Lòhki da pażỳczki, ciażki da addàczy.—W.
p: A. 87, 8.

5953. Ni pażyczàj, bo kièpski abyczàj.-W.

5954. Nie pażỳczyŭ, adzìn hnieŭ, a pażỳczyŭ, to dwa hnièwy.—W.
}W razie odmowy, gniewa się tylko ten, który doznał zawodu; a skoro pożyczkę udało się załatwić pomyślnie, to potem i dłużnik i wierzyciel wzajemnie się gniewają{.

5955. Pażyczàć—sakałòwyje òczy, a addawàć—sawìnyje.—W.
Kr. 255.

5956. Pażyczàj [e, esz] rukàmi, adbiràj [e, esz] nahàmi.—W.
r: D. I, 142, 386 i II, 20.

5957. Pażyczàj, zły abyczàj, ni addajè, jeszczè łàje.—W.
u: Nm. 10619.

5958. Pażyczànio na wièczno addànio.-W.
Nsb. 131.

5959. Pażỳczka d$_u$òbra, da addànka kièpska.—W.
Nsb. 131.

5960. Pażỳcz, to pièrad Bòham znàjdziesz.— W.
Por. Dać.

Pażỳć

5961. Szto b$_u$olsz pażywiòm, to b$_u$olsz naŭczymsie.—W.
Nsb. 188.

Pażywìcsa

5962. Pażywìŭsie, jak sabàka mùchaju [kamaròm].—W. Sk.
u: Nm. 4763. p: A. 697.

Pchàcsa

5963. Pchàjecsa, jak da pryczàścia.—W.
Pryczaście = Komunja.

Pchać

5964. Pchàje, jak świnià.—W.
p: A. 655, 6.

5965. Pchaj, jak ŭ bezdènny mieszòk.-W.
Id. ob. Tachtòlić.
p: A. 384, 2.

Pczałà

5966. A szto, dałà pczałà mi$_u$òdu? — W.
Ugryzła.
p: A. 453, 9.

5967. Chto màje pczòły, toj màje mi$_u$od, a chto màje dzieci, toj maje smr$_u$od.-W.
u: Nm. 9173.

5968. Ni bòjś szto pczełà kusàje, aby mi$_u$òdu dałà.—W.

Petlà

5969. Zrabìŭ petlù na swajù szỳju.—W.
Zabrnął.
u: Nm. 7052.

Pèŭno

5970. Pèŭno, jak àman ŭ pacièrach.—W.
p: A. 385, 4.

Piäczàjka (zgaga)

5971. Paszłà piäczàjka da môra,
Szukàć Ryhòra;
Ryhòr wiernìsia,
Piäczàjka nie minìsia.—W.
Jeżeli się ktoś użala na zgagę „piäczàjka", to jedna z obecnych osób odpowiada j. w.

Pìać

5972. Ni ŭ piać, ni ŭ dzièwiać.—W. Sk.
... dzièsiać.— Sł.
Cz. 90; N.b. 111; Rp. 215. u: Czb. 249; Nm. 7652. p: A. 399.

Piärabiràczka (przebieranie)

5973. Za pierabiràczku dastàniesz balàczku [balàczku ŭ sràczku]. — W. B. Sk.
... wybiere [dastànie] ŭ b$_u$ok balàczku.— Sk.
Dziewkom—odnosi się do zamążpójścia.
Db. 740; Orz. 23.

Piärabiràć

5974. Pierabiràje, jak arganìsty.—W.
p: A. 440, 3.

Piärabòrny

5975. Piärabòrny zaŭsiùdy hałòdny.–W.
Wybrednik zawsze głodny.
N-b. 126.

Piärabòry

5976. Za piärabòry, łàpci i abòry.—W.
Ogrom zachodów dla małej korzyści.
N-b. 46.

Piärabỳć

5977. Jàkści pierabùdziem.—W.
Jakoś to będzie.
p: B. 13, 4.

Piärachryścìć

5978. Piärachryścìŭ, dyj puścìŭ.—W.
Np. Ot jaki j_{u}on bàćko chryszczòny kalì j_{u}on annò: jak wyż. Niedbały.
Db. 538.

Piärachwalić

5979. Piärachwalić na adzìn b_{u}ok.—W.
Jednostronna pochwała.
u: Nm. 7478.

Piärajèść

5980. Ciòngle smàszno ni piärajèści i chòraszo ni piärechadzić.—W.
N-b. 151.

Piärakìnuć

5981. Piärakìnuć da harỳ nahàmi.—W.
p: B. 104, 16.

Piäraliczỳć

5982. J_{u}on i tr_{u}och ni piäralìczyć.—W.
r: D. I, 559.

Piäralìŭki

5983. Hèto ni piäralìŭki.—G.
Nsb. 24. u: Nm. 4330.

Piäraliwàć

5984. Z pustòho ŭ paròżnieje piäràliwàć [àjuć, àje] —W.
... nimà szto piäraliwàć.
wb: Nsb. 158. u: Czb. 274; Nm. 13057 i 13772. p: A. 456. r: D. I, 520 i 588.

Piäramałòcsa

5985. Jak ŭsio piäramièlecsa, to mukà bùdzie.— W.
Żeby mąkę mieć, trzeba mleć.
Muszą się języki oeierać o zęby, nim staną zręby.
Nim fakt nastąpi musi być rzecz obgadana.
Orz. 136. u: Nm. 4897. r: D. I, 162.

Piäramièna

5986. Ŭ adzìn dzień, siem piäramièn.—Sł.
Nsb. 20.

Piäramienìcsia

5987. Piäramienìŭsie z kulkà ŭ rahòżku.—W.
Nagłe przedzierzgnięcie się.
Jutro zaspokoi ciekawość, ranek przyniesie wieści.
Rm. 487.

Piäranaczawàć

5988. Jak piäranaczùjem, to b_{u}olsz [lepièj] paczùjem.—W. N. Sk.
Piäranaczùjem, ... — Sk. W.
Jutro zaspokoi ciekawość, ranek przyniesie wieści.
wb: Db. 540; Nsb. 126; Orz. 137; Cz. 42; T. 434; Wsł. IV, 1, 10. r: D. II, 371.

Piäranièści

5989. J_{u}on i czòrta piärani$_{u}$òs.—W.
Gorszy od czarta.
p: A. 642, 35.

Piäräprasìć

5990. Nimà czyrwònai szàpki, nièŭczom piäräprasìć [piärapraszàć].—W.
... ŭ czom pierepràchuwać.—Sł.
Nsb. 69; Rm. 372. u: Nm. 7405.

Piärapuskàć

5991. Da tr_{u}och raz_{u}òŭ piärapuskàjuć.—W.
r: D. I, 266.

Piärapuszczàć

5992. Ja tabiè da tr_{u}och raz piärapuszczù.—W.
r: D. I, 266.

Piärapuścìć

5993. Ni piärapùścić na màkawajo zièrniatko.—W.

Piäraskòczyć

5994. A tprûcki, bo piäraskòczu.—W.
Dziewczyna, spotkawszy cielę na ścieżce wykrzykuje j. w., a wyszedłszy za mąż na kurę napotkaną krzyczy: „A kysz! bo ŭpadù".—W.

5995. Dzie ni piäraskòczu, to [tam] padłyèzu.—W.
Rp. 213. p: A. 441 i 443, 1.

5996. Jₙon dzie ni piäraskòczyć, to padłyèzie.—W.
u: Nm. 5842. r: D. II, 191.

5997. Ni każy hoc pakùl [pòki] ni piäraskòczysz [u].—W. Sk.
1. Ni piäraskòczyŭszy ni każy hoc.
2. Ni każy hoc aż piäraskòczysz.
3. Kalì [kièdy] ni piäraskòczysz [czyŭ], ni każy hoc.
4. Ni każy hoc ni piäraskòczyŭszy.
5. Ni każy hoc kalì [kièdy] ni piäraskòczyŭ.
6. Skażesz hoc jak piäraskòczysz.
Cz. 83; Db. 471; Nsl. 125; Nsb. 101; Orz. 17; Rm. 373; T. 426; Rp. 214. u: Czh. 246; Nm. 2607. p: A. 443, 2; B. 132. r: D II, 155 i 295.

Piärastajàć

5998. Jak toj kazàŭ: ni piärastòjało, ni wysypałosia.— Sł.
Zrobiono w porę.

Piärastawàć

5999. Z kim chto piärastajè, tàkìm sam zastajè.— W.
p: A. 275, 2.

Piärastròić

6000. Piärastròić na swₙòj manièr.—W.

Piärawàżyć

6001. Adzìn druhòho ni piärawàżyć.–W.
Nsb. 118.

Piärawiernùć

6002. Piärawiernùŭ da harỳ nahàmi.–W.
u: Nm. 6843. r: D. II, 79.

Piärawòdnik

6003. Kab ni piärawòdniki, tob złₙòdziejaŭ ni byłòb.—W.
Id. ob. Złòdziej.
{Piärawòdnik to jest ten, który przechowuje rzeczy kradzione}.
p: A. 640, 25.

Piäražägnàcsa

6004. Piäražägnàjsia ty lyèwaju rukòju. – W.
Odczep się, ja o niczem nie wiem.
Db. 539.

Piäražyć

6005. Ni wièdamo chto kahò piäražywiè.—W.
p: A. 444.

6006. Piäražyŭ, piäražywiòm; żywiòm jàkści [nièjakści]. to bòkam, to skòkam.— W.
Id. ob. Bₙoh.
Jakoś to będzie.

Piärszynà

6007. Hèto jemù ni piärszynà.—W.
u: Nm. 7898.

Piärùn

6008. Jak piärùn ŭ jehò tryèsnuŭ.— W.
r: D. I, 669.

6009. Piärunòm.—W.
Nagle, w mgnieniu oka.

Piärỳna

6010. Szto ja tamù wìnna, szto piärỳna zìmna; jakùju màma miàła, takùju mnie dàła.— W.
Com ja temu winna, żem nie inna. Żartobliwa odpowiedź na czyjeś zarzuty; wykręt. Np. dziewczyna lekka, gdy jej kochanek zarzuca, że wszystkim jest rada, że na wszystkich mile spogląda odpowiada j. w.

Piärỳsty

6011. Jenà i piärỳsta i miasìsta.—W.
Posażna i urodziwa.
Id. ob. Pierò.
p: A. 392, 3.

Piäsòk

6012. Piäsòk, choć niäbₙòszczyka chawàj.— N.
Biały, czysty, lotny.
Db. 537.

6013. Z piäskù batahà ni uwjèsz.—Sk. ... pùhi ni skrùcisz.— W.
Db. 760. p: A. 19.

6014. Z piäskù wieruòǔki ni skrùcisz.—W.
r: D. I, 546 i II, 456.

Piäszkuòm

6015. Hèto ni piäszkuòm chadzìć.—W.
To rzecz nie małej wagi, nie bagatelka, nie należy tego lekceważyć.
p: A. 388, 4.

6016. Piäszkuòm z mieszkuòm.—W.
Nsb. 142.

Piatà

6017. Ad piàt da haławỳ.— W.
p: A. 142, 138.

6018. Aż ǔ piàty (jemù) kalnùło [ǔkałòło, zakałòło].—W.
Pad piàty kalnùło [pad piàty duòbro kòle].
Strach przejmuje, włosy stanęły na łbie z przerażenia.
u: Nm. 4386.

6019. Paszłò jemù ǔ piàty kòluczy.—W.
Dało się srodze we znaki.
p: A. 400, 2.

6020. Zadzierèsz piàty.—W.
Da harỳ piàty zadzierèsz.—G.
Zadrzeć nogi.
Nsb. 142.

Piätihòrac

6021. Sièli màkam Piatihòrcy, kabỳła pòrach pajèła.—N.
Ukryli się nic nie zrobiwszy.
{Na Polesiu mówią: „Prapàli Piacihòrcy, kabỳłu sol zjèła". Przysłowie to powstało wśród czumaków ukraińskich: „Propàły Pjatyhòrci, kobỳłu sil zïła", którzy, jak wiadomo, stale jeździli do Krymu po sól. Trudno dociec, czy to był okrzyk tylko pojedyńczy, czy też zbiorowy, z powodu opłakanego stanu zbiorowej kobyły. Dość, iż się zachował aż dotąd i jest stosowany w razach, kiedy trzeba zbagatelizować przesadzone przez kogoś nieszczęście}.
Db. 519.

Piätnica

6022. Chto ǔ piätnicu śpiewàje, to ǔ niedzièlu płàczä [adpłàczä].—W.
u: Nm. 538. p: A. 385, 10. r: D. I, 647.

6023. Szto jenỳ zjedziàć ǔ piätnicu, to my i na Wielìkdzień ni pakasztùjem.—W.
p: A. 385, 1.

Piätròk ob. p. w. Piotr Św.

Piätruòǔka

6024. Ǔ Piätruòǔku na ledù razadràłasia.—W.
Id. ob. Kisièl.
u: Nm. 8135.

6025. Zamanàłosia ǔ Piätruòǔka mièrzłaho.— W.
u: Nm. 533 i 5344.

Piätrỳcha

6026. Dzie pjùć da jedziàć, tam Piätrỳchi ni hledziàć, a dzie drỳszczùć, tam Piätrỳchu ìszczuć.—W.
Id. ob. Jan.
Jak bieda, to do żyda.
u: Nm. 2328.

Pić

6027. Aż czuprỳna zakuryèła, tak napìǔsia.—W.
u: Nm. 11764.

6028. Choć juon pje, da ròzumu ni prapjè.—W.
u: Nm. 11653.

6029. Chto ni pje da dnà, toj ni dùmaje dabrà.— W.
u: Czb. 281; Nm. 11558. r: D. II, 322.

6030. Chto pje, toj duòǔho żywiè.—W.

6031. Chto pje, toj harszkì bje.—W.
r: D. II, 388.

6032. Ci pi, to umryèsz, ci ni pi, to umryèsz, lepièj pi.—W.
p: A. 387, 45.

6033. Co màjèm pić pa adnuòj, wỳpjem pa druhuòj.— Sk.

6034. Co ty mièǔ bràcie nìe pić, to lepièj na świèci ni żyć.—Sk.
r: D. II, 382.

6035. D$_u$òbra duszà napjècsa z kaŭszà.-W.
u: Nm. 12180.

6036. D$_u$òbro tamù pić, z czyjhò kiszenià bieżyć.—Sk.

6037. Dzie pjuć, tam ljuć.— W.
1. ... pjècsa .., ljècsa.
2. ... razlijùć.—Sk.
Id. ob. Wypìć.
Db. 216; Nsb. 2; Rm. 85. u: Czb. 281; Nm. 11640. r: D. I, 89 i 100 i II, 451.

6038. Jak napìŭsie, to-j n$_u$oh ni czùje.-Sk.

6039. Jak napìŭsie, to-j z n$_u$oh zwaliŭsie.— G.

6040. J$_u$òn pje, tak jak ŭ bòczku lje.—Sł.
Db. 275.

6041. J$_u$on z tabòju pje i jeść, a za pàzuchaju kàmiań dzierżyć.— W.
p: A. 187, 41.

6042. Kab ni jèli, ni pìli, tob ŭ zòłaci chadzìli.— W.
u: Nm. 12187.

6043. Kièdy da ciebiè ni pijùć, to ni pierepiwàj, kièdy ni kàżuć zdar$_u$òŭ budź, to ni każy na zdròwie.— Sk.
Kalì da ciebiè ni pjùć, to ni każy dziàkuju.—W.
Db. 207.

6044. Kalì pić, to ni kpìć.— W.
Nsb. 65.

6045. Kalì pjuć, da jedziàć, to na nas ni hledziàć, a jak drżyszczuć, to tadỳ i nas ìszczuć.— W.
Id. ob. Piätrỳcha.
Nsb. 65.

6046. Na, pi, choć łòpni! — Sł.

6047. Napìŭsia czyrwònicy jak jàhada.—Sk.
Upił się.

6048. Napìŭsia, jak pjàŭka.— W.
Upił się.
r: D. II, 377.

6049. Napìŭsia. jak sabàka [jak dziràwy b$_u$ot].— Sł.

6050. Napìŭsia, najèŭsia, mało ni razsièŭsia.—Sk.

6051. Ni da ciebiè pjuć, to-j ni każy: „na zdròwie".— G.
Id. ob. Zdar$_u$òŭkawać.
Milcz, gdy nie o tobie mowa.
u: Czb. 271; Nm. 9581.

6052. Nichàj sabiè pje abỳ ròzumu nì prapìŭ.—W.

6053. Ni pij, ni jesz i z chàty ni l$_y$èź.— Sc.
Przyczyną takiego zachowania są szarugi, śnieżne zawieje w dnie zimne. {Na Polesiu oprócz powyższego przysłowia mówią jeszcze:
Ŭ takùju pahòdu, dòbry haspadàr i sabàki na dwor nie wyżenie"}.

6054. Ot napiŭsie, jak b$_u$onk kònskaj krywì.—Sk.

6055. Otò pje, jak ŭ kadùszku lje.—Sk.
r: D. II, 377.

6056. Pi, annò ròzumu ni prapì.—W.
Nsb. 127; Rm. 467. u: Nm. 11442. p: A. 387, 42.

6057. Pi, bo za kaŭnièr wỳlju.— W.

6058. Pi bràcie czàrku, bierỳ na ròzum, a waźmi ŭ rûki pàłku.— Sk.

6059. Pi bràcie: czàrka ni pàłka balèć ni bùdzie.—Sk.

6060. Pici, jèści, czahò duszà prymàje.-W.

6061. Pić chòczecsa, jak pròśle sieledca [ślèdzia].—W.
p: A. 387, 31.

6062. Pìć, jeść mùszu, bo bierè za dùszu.—Sk.
Zapijanie robaka, który nas toczy. Na frasunek dobry trunek.

6063. Pi da dnà, a daròha bùdzie adna.—W.
Nsb. 73.

6064. Pijècie [pjècie] żyły pòki [pakùl] żywy.— W.
Nsb. 127. u: Czb. 821; Nm. 5934.

6065. Pije, jak rỳba.—W.

6066. Pij i jesz, pakùl r$_u$ot śwież, bo jak umr$_y$èsz, to i kałòm ni uwapr$_y$èsz.-W.

6067. Pij [jesz], ni pòrach, ni razarwiè.-W.
Jeżeli ktoś nie chce tam czego pić albo jeść, mówią j. w.

6068. Pi, jesz, pràŭdu r$_{y}$eż.—W.
p: A. 387, 41.

6069. Pi, ni zabywàj, brùcho nabiwàj.-W.

6070. Piŭ jak m$_{u}$oh, a ciepièr ni ruk, ni n$_{u}$oh.—Sk.

6071. Pje, jak szäwièc.—W.
p: A. 387, 40.

6072. Tak pić, to t$_{u}$òlko ludzièj śmieszyć.—Sk.
Do tego, co nie wypił do dna.
r: D. II, 390.

6073. Ŭsiò r$_{u}$òŭno umr$_{y}$èsz, ci pi, ci ni pi, to ŭże l$_{y}$epsz pić.—W.
Prw. 6032.
u: Nm. 11676.

Piecz

6074. Ci na małùju ci na wielìku pierapièczku, a ŭsio [to ŭsio] pali pièczku.—W.
... to ŭsio tr$_{y}$èba palić pièczku.—Sł.
Jeden zachód, kłopot, czy w małych, czy w dużych sprawach.
Orz. 158.

6075. I ŭ staròj pièczy ahòń harỳć.-W.
Częściej mówią po polsku.
... czòrt pàlić.
N-b. 54. C-b. 281.

6076. Jehò tam i pièczki i łàŭki.—W.
Nieustannie siedzi i przebywa—ugrzązł.
Nsb. 40; T. 421.

6077. Mama gàda, a ni wìdzi, że piecz ŭ chàci.—W.
Nie uważa, że jest ktoś taki obecny, co nie utrzyma w sekrecie.

6078. Ni da pièczy, ni da r$_{y}$èczy.—W.
Kobieta do niczego.
u: Nm. 10782.

6079. Piecz napalìŭ, jak zùblanicu.—W.
Używa się w tem tylko znaczeniu: dobrze.
⟨Zùblanica [zûbiel]=kawałek grubej do 6 cm. leszczyny, dobrze wysuszonej, którego jeden koniec drobno połupany w różnych kierunkach, przypomina pędzel, zrobiony z rogoży. Zapalony o tyle, żeby jaknajwięcej dymił, służy do podkurzania pszczół podczas miodobrania. Powiedzenie to prawdopodobnie stosuje się do pieca mało napalonego. Objaśnienie powyższe zdaje się być mylnem; chyba że zùblanica w Wołkowyskiem oznacza coś innego⟩.

6080. Pièczka hawòryć [zahawarỳła].-Sł.
Ma dobry ciąg, zaczęło się dobrze palić, aż huczy w kominie.

6081. Ŭ jehò zaraz razwàlicsa.—W.
Gospodyni spodziewa się połogu.

6082. Ŭ ludziej p$_{u}$òŭna piecz i d$_{u}$òbro ĥarỳć, a ŭ miniè adnò palèno i tòje akalèło.—W.
Biednemu zawsze wiatr w oczy wieje.
u: Nm. 2138.

6083. Ŭ staròj pièczy czèrci pàlać.—W.
Im kot starszy, tym ogon twardszy.
u: Nm. 8696.

Pièczka ob. p. w. Piecz.

Pièczany

6084. Nì pièczany, ni wàrany=Ni tòje, ni siòje. – N.
Do niczego niezdatny.
⟨Właściwie: ni to, ni owo⟩.

Pièczań

6085. Chto niä jeŭ pieczèni, toj wantròbi rad.— N.
Db. 103.

Pieć

6086. Jak umièjem, tak pojèm.—W.
Jak umiemy, tak robimy.
u: Nm. 6054.

Piekczỳ

6087. Byz ahniù pieczè.—W.
u: Nm. 3442.

6088. Byz ahniù piekùć, byz nażà r$_{y}$èżuć.—W.
Tyrańskie obchodzenie się. Tępym nożem rznąć, na wolnym ogniu piec, smażyć.
Rm. 15.

6089. Pieczè byz Bòga Òjca.—Sł.
Por. Pàlić. Trasiè. Turzàć.

Piekło

6090. Ad piekła adarwàŭsie, da nièba ni dastàŭsie.—Sł. W.

Renegat, odstępca, przeniewierca. W razie, jeżeli ktoś uczyni niefortunną zamianę — przechodząc na inną wiarę, zmieniając służbę, miejsce, posadę i t. p.
Nsb. 122. p: A. 388, 8.

6091. Bùdzie siedzièć ŭ pièkli pa ùszy.-W.
p: A. 389, 13.

6092. Da pièkła szyròki waròta, a da nièba wùzki.—W.
u: Nm. 201.

6093. Hu òrszaho pièkła nimà, jak u nas.—W.
u: Nm. 199.

6094. Jeszczè to ni pièkło, kalì tam ciepło.—W.
u: Nm. 199.

6095. Juon z pièkła ròdam.—W.
Id. ob. Bàba.
u: Nm. 2900.

6096. Kalà pièkła żywùczy, to tryèba i czòrta za kùma paprasìć.—Sk.

6097. Ni spieszàjsie ŭ pieruòd bàćka ŭ pièkło.—W.
r: D. II, 157. u: Nm. 5599.

6098. Oj hledzì, kab ty czàsam z sakièraju ni paszuòŭ da pièkła smałù wazìć.—W.

6099. Pièkło bùdzie napuòŭniano ksiendzàmi i panàmi, a arganìstymi zawièrszano.—Sk.
Anegdotka.

6100. Z pièkła ròdam.—G.
Przeważnie się stosuje do bàby. Swarliwy, gniewliwy, człowiek okrutny.
p: A. 389, 15.

Pièkny

6101. Ni tòje pièkno szto pièkno ale tòje szto kamù spadabàjecsa.—W.
u: Nm. 7233.

6102. Pièkna, jak kruoŭ z małakòm.—W.

6103. Pièkna, jak kwiètka sièrad lyètka.— Sk.

6104. Pièkna, jak pacièräczka.—W.

6105. Pièkna, jak pszònnajo cièsto.—Sł.

6106. Pièkny, choć jehò ŭ ràmaczki asadzìć.—W.

6107. Stràsznie pièkny.—Sk.
Id. ob. Bahàty.
Wsl. VII, 313.
C. d. p. w. Charòszy.

Pieniòndz

6108. Kupìŭby wieś, ale pieniòndzy dzieś.—Sk.
Id. ob. Hrosz.
Db. 366.

6109. Za pieniòndzy szàbas.—Sk.
Db. 732.
C. d. p. w. Hrosz.

Pień

6110. Jakì pień, takìje adròstki.—W.
Jakie drzewo, taki klin.
u: Nm. 7139.

6111. Pry pniù duòbro ahòń kłàści.-Sk.

6112. Siakì takì pień, a ŭsio haławà peŭnièjsza.—W.
... kała jehò cień.= Choć juon starỳ, idzì za jehò.
Id. ob. Cielepièj.
Jaki taki mąż, a będę mieć głowę spokojną; nie będę potrzebowała myśleć o sobie.

Pièräc

6113. Zadàŭ jemù [juoj] pièrcu.—W.
Id. ob. Fèfer.
r: D. I, 152 i 252.

Pièrad

6114. Niwiadòmo chto ŭ pièradzi.—W.
Id. ob. Bièrah.
Kto z nas pierwszy umrze.

6115. Z pièradu, jak chort, a z zàdu jak czort.—W.

Pièrdnuć

6116. Ŭ nas jeszczè ni bzdnùŭ, a tam skazàli szto pièrdnùŭ.—Sł.
Np.: Màło taho szto skazàli na majù Jèŭku szto kùrwicsia j. w.

Piernùć

6117. Piernùŭ jak czort ŭ wòdu.—W.
Powiedział coś nieprzyzwoitego.

Pierò. Pièrjo

6118. Szto napìsano pieròm, (to) ni wyrubajesz taparuòm.—W.
1. Co... — Sk.
2. Jak napìszä... — N.
wb: Db. 647; Nsb. 189. Mierz. u: Czb. 281; Nm. 7383. p: A. 404, 2. r: D. I, 536 i II, 198.

6119. Jak pierỳnu asmalìć [spalić].—W.
p: B. 80, 3; A. 404, 5.

6120. Jenà màje i pièrjo i miàso. — W.
Do dziewki urodziwej i posażnej.

6121. Ni piszỳ pieròm, a piszỳ u m ò m.—Wl.
Sz. 105.

6122. Ni z pièrja, ni z miàsa.—W.
Do dziewcząt bez urody i bez pieniędzy.
p: A. 392, 4.

6123. Ŭ pièrja abrastàć [abrastàje].—W.
Przychodzi do majątku.
p: A. 392, 6.

6124. Ŭ pièrje abruòs [abraści].—W.
p: B. 118.

Pièrszy

6125. Ni tỳ pièrszy i ni tỳ astàtni.—W.
u: Nm. 5283. p: A. 392, 2.

6126. Piersz nà piersz.—Sł.

Pies. C. d. p. w. Sabàka

6127. Ach ty starỳ psie, kalìż ja na ciebiè kazàŭ sabàka? — W.
Tak na sądzie miał odezwać się syn do ojca.
Nsb. 126 i 181.

6128. Ni dla psà kaŭbasà.—W.
Id. ob. Sabàka.
1. ... ni dla katà sàło.
2. ... kiełbàsa, ni dla kuòszki sàło.
Db. 465; Rp. 212. u: Czb. 258; Nm. 4727. p: A. 395, 122.

6129. Psi głuos ni ìdzie do niebjòs.–W.
Kr. 357; Orz. 28. u: Czb. 279. p: A. 138, 1.

6130. Wypèndź tègo pièsa, niech nie ìbździ.—W.
Adnà szlachciànka z akòlicy mièła szmat pierściònkaŭ na pàlcach, tak ŭsio tuòju rukòju machàje kab ŭsie bàczyli tỳje pierściònki da ŭsio kàżä j. w.
Paulina Kiersnowska. Podol. 3.II. 1896 r.

Pièsta (pieszczoch)

6131. Pièsta wỳlezła [wỳlecieła] z cièsta.—W.
Pièsta, pièsta zjèła hùsku z cièsta.— Sł.
Drwinki z pieszczochów.

Pièszy

6132. Pièszy kuònnamu ni tawàrysz.–W.
r: D. II, 350.

Pieścićsia

6133. Duòbro maulàŭ pièścièsie jak jeść dzie zmièścićsie.—W.

6134. Nièczaho pieścićsa, bùdzie zmièścicsa.—W.
Namawiając, zachęcając do jedzenia.

Pièścić

6135. Duòbro pièścić, kalì je dzie zmièścić.—W.
u: Nm. 1399.

6136. Ni tryèba pièścić jak [kalì] jest dzie zmièścić.—W.
Nie trzeba się drożyć kiedy można spożyć.
Nsl. 213; Nsb. 108. u: Nm. 1399 i 11547.

6137. Pieścić, jak òko ŭ łòbi.—W.
p: A. 385.

Pièśnia

6138. Pièśnia byz kancà, jak kabỳła byz chwastà.—W.
Id. ob. Bàśnia.
r: D. I, 648.

6139. Pièśni, choć pa łòbi tryèśni.—W.

6140. Sałaŭjòwymi pièśniami nì bùdziesz sỳty.—W.
Słowicze pieśni nie nakarmią.
Nsb. 153.

6141. Śpiewàj pièśni, choć tryèśni.—W.

6142. Staràja hèto ŭże pièśnia.—W.
Id. ob. Bàjka. Bàśnia. Pòkazka.
Znana to rzecz oddawna.
p: A. 403, 4.

6143. Szto wieś, to ìnszaja pieśń.—W.
u: Nm. 7947.

6144. Z pièśni słòwa nie wykinuć [ni wykiniesz].—W. Sk.
Cz. 106; Db. 761; Nsb. 53; T. 433. u: Czb. 280; Nm. 13115. p: A. 399, 4. r: D. II, 221 i 631.

Pietlà

6145. Dabrawòlnie ŭ pièтlu lyèzie.—W.
Dobrowolnie naraża się na zgubę.

Pietùch. Pièwiań

6146. Mièła być bàba, da pièwiań zaśpiewaŭ jak radzìŭsie.—W.
Mieŭ czort [chłopiac] naradzìćsie da pietùch zaśpiewàŭ [zapièŭ].—Sk. W.
Zamiast dziecka urodziło się złe dziecko.
Nsb. 34; T. 413; Sz. 85.

6147. Pièrszyje pièŭni–puòŭnacz druhìje pièŭni—parà ŭstawàć, tryèjcije pièŭni—pierèdświet.
r: D. II, 560.

6148. Pièwiań jemù zaśpiewàŭ na daròhu.—W.
Przygoda w drodze.
p: B. 75, 4.

Pijàk

6149. Duòbro pijakòwi [pjànicy] i [choć] kàpla [kròpla].—Sk. H.
Orz. 107.

Pijàny ob. p. w. Pjàny.

Pik

6150. Anì pik! — W.
Ani mru mru.
Nsb. 113.

Pilimòn

6151. Kalì szancùje to i Pilimòn tancùje. Ś.
Ze szczęścia i głupiec korzysta.
Cz. 51.

Pilip Ś-ty

6152. Pilìp dzièci adziewàje.— W.
Tak mówią prządki dlatego, że do śś. Filipa i Jakóba starają się przędziwo pokończyć, gdyż po tak zw. Pilìpaŭka (adwent), nastaje czas tkania.

6153. Wyskaczyŭ jak Pilìp z kanapièl [z màku].— W.
u: Nm. 3153 i 4416. p: A. 125, 4 i 620, 3.

Pilìpaŭka

6154. Ŭ Pilìpaŭku dzień da pałùdnia.–W.
Krótkość dnia w adwencie.
u: Nm. 501.

Pilnawàć ob. p. w. Piłnawàć.

Piłnawàć

6155. Kìjam tahò, chto ni piłnùje swahò.—W.
p: A. 402, 1.

6156. Niech kàżny sam sie piłnùje.—W.
p: A. 144, 3.

6157. Piłnùj [piłnùje], jak òka ŭ łòbi.— W.
u: Nm. 9971. p: A. 402, 8 i 527, 2.

6158. Piłnùjecsa, jak wuòsz każùcha.-W.
Id ob. Trymàcsa.

6159. Piłnùj siebiè z ciebiè.—W.
u: Czb. 281; Nm. 9586. p: A. 382, 17 i 402, 12.

6160. Piłnùj tahò, z czahò [za sztò] chlyèb jesì.— W.
Rm. 466. p: A. 402, 11.

Pinsk

6161. Annò szto z Pìnska pryjèchaŭ.–W.
Potrawa przesolona.
p: A. 403, 4.

6162. Jak jèchaŭ da Pìnska, kìdaŭ łupìnska· a jak jèchaŭ z Pìnska, to zbiràŭ łupìnska.—W.

6163. Jeszczè siehòni ŭ Pìnsku ni byłà.— W.
Potrawa nie solona. W sól zaopatrywano z Pińska.
p: A. 402, 1.

Piotr Św.

6164. Jak pa Pietrè, to-j pa cieplè.—W.
u: Nm. 469.

6165. Na Pietrà bàba mnuòho chlyèba napiekłà.—W.
... chlyèba napiekłà i na jàrmałak panièsła.— Sk.

6166. Na Pietrà pierapiekłà, a na Iljù puoŭna piecz chlyèba naljù.—N.

6167. Na Pietrà—prypiekłà.—N.

6168. Nasz Pietrùk nie ciecierùk.— N.
Db. 423.

6169. Nawarŷła, napiekłà ni dla kahò, dla Pietrà.— W.
Z pieśni.
r: D. II, 96.

6170. Paszuòŭ Pietròk byz partòk.—W.
Nsb. 136.

6171. Petr cielà żenè, Alòna luon tre.—W.
Dworowanie, a raczej przedrzeźnianie francuzczyzny.

6172. Pryszuòŭ Pietròk, apàŭ listòk, pryszuòŭ Lja—ŭpàło dwa, pryszuòŭ Spas, użè i ŭsiamù czas.—W. Sł.
Cz. 116, 117; Db. 562; Nsb. 139; Rm. 463; T. 438.u: Nm. 468.

6173. Pietròk, asiènny światòk.—N.

6174. Ŭczyŭ Piotr Marcìna, a sam durnŷ, jak świnia.— Sk.
Wsl. V, 247.

Piruòh

6175. Adpieczŷ kamù pirahì.—W.
Wet za wet—odwet, zemsta.
p: A. 392, 3.

6176. I tàm pirahàmi waròta ni zàtkniany.—W.
Juon dùmaŭ szto tam pirahàmi waròta zaczyniàjuć.—Sł.
Tak ktoś się wyraził o niedoszłym koloniście, co z Syberji powrócił.
p: A. 251, 4.

6177. Jehò choć pirahàmi akładàj, to nimà niczòho.—Sł.
Zdechlak, niedojda.

6178. Kalà jejè pirahì pàchnuć.—W.
Mówią tak o kobiecie w poważnym stanie.

6179. My za wàmi z pirahàmi.—N.
Bierzemy udział w waszej radości.
Db. 406.

6180. Sałòmu sieczè, pirahi pieczè, siènam padmàzywaje.—Sc.
Sztukowanie się z pokarmem na przednówku.

Pisàć ob. p. w. Pìsano.

Pisàka

6181. Pisàła pisàka, zlìzàŭ sabàka.—Sł.
Sprawa podstępnie, podkupnie unicestwiona.

6182. Pisàła pisàka, nia praczytàje sabàka.—Sk.
1. ... szto nia... — W.
2. Pisàŭ pisàka i napisàŭ: sabàka.
3. ... napisàŭ szto sràka.
Db. 541; Nsb. 227. u: Nm. 6081.

Pìsano

6183. Hèto nia pry mniè [tabiè i t. d.] pìsano.— W. Sk.
Nie przeczytam.
Db. 481; Nsb. 102. T. 427. Rp. 214. u: Nm. 6085. p: A. 404, 10. r: D. I, 550 i II, 65.

6184. Hèto wìłami pìsano.—W.
T. 414. p: A. 404, 9. r: D. I, 355 i 536 i II, 250.

6185. Pisàć to muòżno ale jak to Bòhu adkazàć za hèto! — Sł.

6186. Pìsze, jak kùryca pazuràmi.— W.
u: Nm. 6078 i 6079. p: A. 83, 94.

Pìsar

6187. Pìsar żywiè z pierà, a puop z aŭtarà.— W.
Nsb. 134.

6188. Szto pìsar zròbić, sam czuort ni piäraròbić.— Sł.
Sz. 192.

6189. Ŭ pìsara pàlcy letàjuć na papièry, jak kamarŷ.— W.

Pistalèt ob. p. w. Bandalèt.

Piszczŷć

6190. Piszczŷć, a [da] ni hràje.—W. N.
Db. 542.

6191. Piszczŷć, jak kurenià ŭ jajcè.—W.
p: A. 405, 2.

6192. Piszczŷć, jak świnià ŭ płuòci.—W.

6193. Ůże mnie hèto ů wuszàch piszczyć.—W.
p: A. 405, 4.

Piśmò

6194. Słòwo wiècier, a piśmo hrunt.–W.
Nsl. 123.

6195. Zniůchaů piśmo nòsam.—W.
Rp. 214. p: A. 405, 5.

Pitůk

6196. Ni pitůk, ni jedàk, ni wielìki rabòtnik.— W.

Piůnìczy

6197. Byů piůnìczym, a [da] astàůsie nìczym.— W.
1. ..., a ciepièr [tèraz] astaůsiè nìczym.—N. Sk.
2. Ůczòra byů piůniczym, a siehòni nìczym.— G.
Id. ob. Leśnìczy.
Db. 65. u: Czb. 271. p: A. 262, 1 i 405.

Piwo

6198. Ad pìwa bùdziesz scać krỳwo.–W.
Nsb. 122.

6199. Hèto pìwo ni pieralèůki.—W.
p: A. 441 i 406, 32.

6200. Jak nawarỳů pìwa, tak pij.—W.
u: Nm. 7054. p: B. 121, 5.
Jakòho pìwa nawarỳli, takòje pjècie.
u: Czb. 257.

6201. Jᵤon bàczyć [paznàů] szto pìwo nie pieralèůki. (Dyk pierakìnuůsia zàjcam dyj na ůcièki).— W.
W opałach.

6202. Maładòje pìwo jeszczè szumić.–W.
... (niechàj) wỳbuszujecsa.
wb: Nsb. 79; T. 423. p: B. 121, 4; A. 405, 9. r: D. I, 449.

6203. Ni annò toj pìwo pje szto wàryć.—W.
Nsb. 101. u: Nm. 5161 i 13711.

6204. Narabìć [nawarỳć] sabiè pìwa.–W.
Narobił, narobić sobie kłopotu.
u: Nm. 7572. p: A. 406, 22.

6205. Pìwo, jak nawarỳů.— W.
p: A. 406, 28.

6206. Z hètaho pìwa kwàsu ni bùdzie.-W.
p: B. 121, 9; A. 406, 40.

6207. Znàci pìwo pa zadàtku.—W.
p: A. 406, 39.

Pjànica. C. d. p. w. Pijàk

6208. Ni to pjànica szto ůpjècsa, alè to szto ů karczmiè zanaczùje.—W.
u: Nm. 11684.

6209. Pjànica—nidbàjnica.—W.
u: Czb. 282.

6210. Pjànica praspìcsa, a dùrań nikòli.— W.
Nsb. 142. u: Czb. 249; Nm. 11687. p: A. 147, 167. r: D. II, 381.

6211. Pjànicy dᵤòbro i kàpielka.—W.
Nsb. 142; Orz. 107; Rm. 513; T. 431. u: Czb. 281; Nm. 11663. p: A. 400, 5. r: D. I, 91.

Pjànstwo

6212. Pjànstwo da dᵤòbraho ni dawiedziè.— W.
p: A. 401, 4.

6213. Pjànstwo ròzum zjèło.—W.
p: A. 401, 7.

Pjàny

6214. Choć jᵤon [ja] pjàny, a padpiràjecsie nahàmi.— Sk.

6215. Dziś pjànỳ, a zàůtra ni paznàny.— Sk.

6216. Jak pjan, to kapitàn, a jak praspìcsa, to i świnì baìcsa.— W. Sk.
Do pijaków awanturujących się.
Db. 274; Nsb. 196; Rm. 746; T. 424; Orz. 108. u: Czb. 282; Nm. 11484; r: D. II, 387.

6217. Ja mᵤòżä sto ràzy byů pjàny, a ròzumu ni prapìů.—W.
r: D. II, 379.

6218. Kalì dwᵤòch [trᵤoch] skàżuć szto pjàny, to kładzìsie [łażỳsie] spać.–W.
Db. 307. u: Nm. 10744. r: D. I, 317 i II, 174.

6219. Kalì pjàny, idzì laž spać.—W.
p: A. 705, 6.

6220. Ni papraŭ!àj na pjànom szàpki, bo ŭ mòrdu dašć.— Sk.
r: D. II, 380.

6221. Ni toj pjan—szto na rùki pàdaje, ale toj, co jak hàrknie nà ŭznak aż màła halnòŭ ni adskòczyć.— Sk.
r: D. II, 378.

6222. Pjànamu i czort z daròhi ustupàje.— W.
Nsb. 122; Sz. 129. u: Czb. 282.

6223. Pjànamu mòro [rỵèczka] pa kalèna.—W.
...i mòro pa kalèna — G. Sk.
Db. 536. p: A. 400, 17.

6224. Pjànamu trỵèba wybàczyć.—W.
p: A. 400, 23.

6225. Pjàny, aż z nnoh wàlicsa.—W.
u: Nm. 11748.

6226 Pjàny hnòrsz niż szalòny.—Sk.

6227. Pjàny, jak świnià.—W.
p: A. 401, 36.

6228. Pjàny, jak szawièc [szwièc].— W.
u: Czb. 282; Nm. 11749. p: A. 696, 53.

6229. Szto pjàny zjeść, a małỳ znòsić, to ŭsiò na rnòŭni, bo niczòho ni pamiatàjuć.—W.
Nsb. 189. u: Nm. 8078. p: A. 400, 1.

6230. Szto ŭ Bòha dzień, to pjàny.—W.
Codziennie.
u: Nm. 11704.

6231. Szto ŭ ćwieròzaho na ŭmiè, to ŭ pjànaho na jäzykù.—W. Sc.
Co ŭ trỵèzwaho na mỳśli, to ŭ pjànaho na jäzykù.—Sk.
wb: Db. 640 i 652; Nsb. 190. u: Czb. 281; Nm. 11487.

Plàmkać

6232. Ni plàmkaj i ni hàmkaj.—W.
Nie całuj i nie kąsaj.

Plàsnuć

6233. Plàsnuŭ ni piärażawàŭszy.—W.
Grubjańsko się odezwał o rzeczach nieprzyzwoitych, drażliwych.
{Bez cgródek}.

Plỵèczy

6234. Jak szto z plỵecz zsùnułosio.—W.
Ulżyło.
Nsb. 194.

6235. Kòle ŭ plỵèczy, ŭsio rnòŭno jak miedźwièdź siedzìć.—Sł.

6236. Mieć plỵèczy za sabòju [jnon màje plỵèczy].—W.
{Nietylko jako przedmiot realny, o który można się oprzeć, ale i oparcie pod względem moralnym}.
p: B. 121, 9.

6237. Pa plỵeczàch tak, jak maròz sỳple ŭsio.— Sł.
Dreszcze, ciarki.

6238. Plỵèczy, jak pierełòmanyje [razciàtyje].— Sł.
Rozbite, odleżałe od choroby długotrwałej.

6239. Pòły dzierè, a plỵèczy łàtaje.–W.
Kościół rujnuje, a dzwonnicę buduje.

6240. Zakìnuŭ na plỵèczy, jak wnoŭk haŭcù.—W.

6241. Z plỵecz paròju sỳple chòład.–Sł.

Plèszczecsa

6242. Ni kujècsa da plèszczecsa.—W.
Nie powodzi się.
Nsł. 255 i 257; Cz. 87. u: Nm. 1771. r: D. I, 171 i II, 473.

Plèści

6243. Ot pleciè łàpci.—Sk.
Bredzi.
Cz. 119, 28.

6244. Pleciè andròny.—W.
p: A. 4.

6245. Pleciè by kazà na łub sièruczy.— Sk.
Cz. 118, 28.

6246. Pleciè, jak blòkatu najèŭszysie.-W.
p: A. 407, 6.

6247. Pleciè jak kaszelì.—W.
Koszałki, opałki.
Nsb. 127; Rm. 264. r: D. I, 231.

6248. Pleciè, jak łàpciami [jak łàpciami pleciè].— Sł.
Bredzi nieprzyzwoicie.

6249. Plecìè praz dziewiàto ŭ piàto.–W.
p: *A. 407, 16.*

6250. Plecìè smàlanaho dùba [smàlanyje kaszelì]. – W.
u: *Nm. 6911.*

6251. Plecìè szto ślìna da hùby pryniesiè.—W.
p: *B. 81, 6*; *A. 407, 1.*

Plìsa

6252. Durnỳ mużỳk z Plìsy, pradàŭ sùczku zàmiast lìsy.—W.
Chytry.

Pluć

6253. Choć jemù ŭ wòczy pluj.—W.
r: *D. I, 375.*

6254. Naplùj na hèto i nahòju zatrỳ.–W.
p: *B. 121, 3.*

6255. Pluń na l$_{y}$es kab jäzyk abl$_{y}$èz.–W.
Do plującego złośnika.

Pluszczỳć

6256. Ŭ dzień pluszczỳć a ŭ n$_{u}$òczy traszczỳć.— W.
Por. p. w. Traszczỳć.
}Mowa o przedwiośniu, kiedy podczas dni słonecznych śnieg taje= pluszczỳć, a w noce pogodne zamarza=traszczỳć. Na Polesiu mówią: Ŭ nòczy treszczỳć, a ŭ dzień piszczỳć{.
Db. 682 i 683. r: *D. I, 471.*

Płacìć

6257. Choć haŭnò klepàć, bỳle hròszy łapàć.— W.
... grabàć, bỳle płacìli.— Sk.
Db. 81.

6258. Dàrmo zdar$_{u}$òŭ płàcić.— Sł.
Z chorej głowy na zdrową.

Płàcio

6259. Ŭ karòtkom płàci, d$_{u}$òbro t$_{u}$òlko sràci.— Sk.
... d$_{u}$òbro t$_{u}$òlki sràci, da kièpska ŭstawàci.—N.
Db. 686.

Płàkać

6260. Adnỳ [adzìn] płàczuć, druhìje skàczuć.— W.
u: *Nm. 1698.*

6261. Czàsam płàczäsz, czàsam skàczäsz.—N.
Np.: Z sièham [z stahàmi] na bałòci usielàk bywàje j. w. (bo jak błoto nie zamarznie, to zabrać ich nie można).

6262. Jak bòbam płàkała.—Sł.
Łzy jak groch.

6263. Nichàj toj pràczä, chto nam licho żỳczyć.—W.
Pocieszanie w niedoli.
u: *Nm. 2393.*

6264 Ni płàczä pa mniè, da sam pa sabiè. – W.
r: *D. II, 193.*

6265. Ni płacz, kùpić mamà [tàto] kałàcz.—W.
Cìcho, ni płacz, kùpić màci kałàcz, màsłam pamàżä i tabiè ni pakàżä.
Tak dzieci płaczące uspakajają, starając się pocieszyć.
Nsb. 101; *Rm. 376*, *u*: *Czb. 266*; *Nm. 9253.*

6266. Oj jak płàkaŭ, to aż na chw$_{u}$ost nakàpaŭ, a ad śl$_{u}$oz to aż prymiorz chw$_{u}$ost.—W.
Np.: Płàkaŭ j$_{u}$on pa ż$_{u}$òncy—oj ...
j. w.
Szyderstwo.

6267. Płàczä, aż ślazà ślazù pabiwàje.—W.
Zanosi się od płaczu.

6268. Płàczä, by to bàćka pachawàła.—Sł.

6269. Płàczä jak bàba.—W.
p: *A. 408, 2.*

6270. Płàczä jak babiòr.— W.
... b$_{u}$obr.— Sk.
p: *A. 408, 4.*

6271. Płàczä jak d/icià.— W.
p: *A. 696, 9.*

6272. Płàczä jak pa umièrłamu.—W.
u: *Nm. 2383.*

6273. Płàkaŭ, płàkaŭ — B$_{u}$oh adnàkaŭ, staŭ śpiewàci - staŭ B$_{u}$oh dawàci.–Sł.
1. ... ŭsie B$_{u}$oh jednàkaŭ ...

2. ... adnako [adnàkaŭ]; stàŭ spiewàć—staŭ Bᵤoh dawàć [jak zaczàŭ skakàć, to i Bᵤoh staŭ dawàć].—W.

Temu się wiedzie, co wesół i w biedzie.

Db. 545.

Płàta

6274. Halo! bỳciu [bỳsiu] kalè płᵤôta: jakàja płàta, takàja rabòta.— W.

Id. ob. Rabòta.

u: Czb. 283; Nm. 10306. p: A. 467, 7 i 669, 14.

Płàŭski

6275. Ni hnièwu, ni łàski mᵤoj pànie Płàŭski.—Sł.

Nie masz się czego gniewać, boś sam winien.

Płàwać

6276. Ciażko płyŭści pracì wadỳ.—W.

u: Nm. 2102.

6277. Płàwaje, jak hałùszka pa màśle.-W.

Opływa we wszystko.

{Właściwie: Opływa jak pączek w maśle}.

u: Nm. 1721.

Płyŭści ob. p. w. Płàwać.

Płᵤot

6278. Ni ŭ płᵤot, ni ŭ azierᵤòd.—Sł.

Ni w pięć ni w dziewięć.

Pnùcsa

6279. Pniècsa, jak żàba na kùpinu.—W.

Docinek.

u: Czb. 250; Nm. 4172 i 9245.

Pòdwiazka

6280. Pòdwiazka parwàłasia, nièchto pachwàlić.—W.

Por. Chfartùch.

Prognostyk zasłużenia na pochwałę.

Pòhań

6281. Nic ŭże ni paràdzisz, kalì pòhań mᵤoc ŭziałà.—W.

Charakterystyczne! Niema rady na przemoc.

T. 412.

6282. Pòhań apanawàła [ŭziałà pòhań mᵤoc].— W.

Nsb. 128; Sz. 146.

6283. Szto zrabìć, kalì ŭziałà pòhań mᵤoc.— W.

Nsb. 13.

Pòhlad

6284. I pòhlad jehò niepryjèmny. — W.

u: Nm. 2893.

Pòkazka

6285. Staràja hèto ŭże pòkazka.—W.

Id. ob. Bàśnia. Pièśnia.

Znana to rzecz oddawna.

p: A. 403, 4.

Pòlac (połeć)

6286. Na szto sỳtaho pòlca màzać [smarawàć].—W.

1. Ni maż sỳtaho pòlca.
2. Sỳtaho pòlca màzać [szmarawać].
3. Tłùstaho [sỳtaho] pòlca nièczaho szmarawàć.
4. Tłùsty pòlac, jehò jeszczè màżuć.

Nsb. 162. u: Nm. 13281. p: A. 419, 4 i 5; 697, 5 i 503, 3.

Pòle

6287. Chto pòle tròić, to-j chlʸeb kròić.—Sc.

{Traić=orać trzeci raz}.

Sz. 177.

6288. Na czòrnom pòli bièła pszenìca ròdzić.—W.

p: A. 470, 14.

6289. Na czòrnom pòli pszanìca ròdzić, a na bièłaje-sabàki srać chòdziać.—W.

Nsb. 82. u: Czb. 259; Nm. 8535 i 11207.

Przenośnia odp. na kpiny ze śniadej cery.

6290. Ni ròdzić pòle, daść Bòska wòla.—W.

6291. Pòle bàczyć, a lʸes czùje.—W.

W polu wytężasz wzrok, a w lesie słuch.

u: Nm. 14076. p: A. 418, 10.

6292. Zajcỳ jemù pòle hnòjać.—W.

Zły gospodarz.

Pòlska. Pòlszcza

6293. Nàsza Pòlska [Pòlszcza] byłà daŭniej szmat buòlsza.—N.
Db. 422.

6294. Palszczyłaby z pòlska da łùpa kònska.—W.
Id. ob. Spòlszczyć. Pòlszczyć.
Kiedy kto chce mówić, a nie umie dobrze, to z niego pokpiwają, jak wyżej.

6295. Tamùż hèto i Pòlszcza prapadàje.—W.
W niezgodzie i sprzeczce.

6296. Ŭ nàszoj Pòlszczy, ŭsiàki chòczä być buòlszy.— W.

Pòlski ob. p. w. Palàk.

Pòmacz

6297. Buòlsz nièmaczy, jak pòmaczy.–W.
u: Nm. 10396.

6298. Ni tak wièle pòmaczy jak nièmaczy.—W.
Nsb. 38.

Pomèłach ob. p. w. Pamèłach.

PuOP

6299. Chto idziè? Czort! — Duòbro szto choć ni puop.—W.

6300. Chto z kim, a puop (nigdy ksiądz) z Kàśkaju.— W.
Db. 117; Nsb. 177. p: A. 279, 10 i 403, 2.

6301 Ciäpièr żyć papàm de-j waŭkàm.—N.
Komu się dziś wiedzie.
Db. 124.

6302. Dla papòwych cielàt wuòŭku ŭ lyes nie iści [ni chadzìć, ni zajścì?].—W.
u: Nm. 12815.

6303. Hak, hak, nichàj bùdzie tak szto ruok, to puop.—W.
Do rąbiącego drwa. Zaklęcie cieśli przy zaciosaniu podręby cerkiewnej.

6304. Hùdzim papà, a puop jak jàhada.—W.
Niesłuszne zniesławienie.
u: Nm. 207 i 222.

6305. Jakì puop, takàja paràchfja.— W.
Id. ob. Paràchfja.
u: Czb. 280; Nm. 7108. r: D. II, 151.

6306. Jak toj [czỳsty papuòŭski] pàrabak.— W. Sł.
Natręt—odczepić się nie sposób.
Obj. L. B. II , 180.

6307. Kab ciebiè puop chawàŭ [ni chawàŭ].—W.
Id. ob. Ksiondz.
u: Nm. 3700.

6308. Kalì [jak] ni puop, (to) ni ubiràjsia ŭ rỳzu.—W. N. Sc.
Kièdy nie puop nie ŭbiràjsie ŭ rỳzu.— Sk.
Cz. 50; Db. 323; Rp. 213; Orz. 71; Nsb. 64 i 92; T. 429. u: Czb. 271; Nm. 9571. p: A. 247, 20.

6309. Ni kanièczne papù [dla papà] jajèsznia.—W.
Nie kanièczne papù jajèczne.–Sk.
Obejdzie się cygańskie wesele bez marcepanów.
Db. 496; Nsb. 99.

6310. Pàki, pàki, daj puop tabàki.—W.
Nsb. 124. r: D. I, 152.

6311. Papuòŭsko [popòwo] òko, a wuòŭczo hòrło.— Sk.
Db. 522.

6312. Papòwaja żuònka, mièlnikawa świnka, akanòmska kabỳła, to ŭsìm duòbro.— Sk.
Db. 521.

6313. Papòwa nìwa, papòwy òczy. — N.
Dobre rzeczy budzą chciwość.

6314. Papòwyje òczy [papòwo òko].— W. Sk.
Cz. 119, 26; Nsb. 133. u: Nm. 4819.

6315. Puop annò ŭmièje brać, a nie znàje jak dać.—Sk.
Sz. 150.

6316. Puop bàby karàje, a sam dzièŭkie (sic) walàje.— W. Sk.
... ludzi ..., ... bàby kaczàje.
Db. 546. u: Nm. 7031.

6317. Puop i duòchtar i ŭ lyèsi z hòładu nie pamryè.—Sł.
Db. 364.

6318. Puop ihrỳszcza barònić, a sam na ich chòdzić.—Sł.

6319. PuOp swajò, a czuort swajò: addàj majù malìtwu.—W.
..., ... litània [u].—Sk.
Cz. 96; Db. 547; Orz. 73. p: A. 56, 51 i 686, 85. r: D. I, 143 i II, 143.

6320. PuOp żywiè z aŭtarà, a pìsar z pierà [kałamarà].—W.
u: Czb. 280; Nm. 212.

6321. Prapàŭ puOp i papuòŭ Rùćko.—N.
Przysłowie lokalne, powstałe ze szczególnego wypadku.

6322. Szto puOp, to bàćko.—W.
Co ołtarz, to ofiara.
Nsb. 177; Rm. 719. u: Czb. 280. Nm. 6463.

6323. Szto za jà, papòwa świnià.—W.
Id. ob. WuOjt.
Docinek na pyszałków.
u: Nm. 2515.

6324. Tèraz tylo żyć papàm i dachtaràm.—Sk.
Ciäpièr żyć papàm i waŭkàm.—W.
Db. 124.

6325. Ŭ jehò papòwyje òczy.—W.
Zazdrosny.
r: D. II, 209.

6326. Ŭ niedastàtku ludzièj to i puOp czaławièk.—W.
Na bezrybiu i rak ryba.

6327. Ŭ papà szyròkije rukàwy.—Sk.
Jest gdzie datki chować.
Sz. 150.

6328. Wiesièla, chryściny i mierlìny, to papù duòbryje hadzìny.—W.
Id. ob. Ksiondz.
r: D. II, 256.

6329. Wychawaŭ na papòwy sàni.—W.
Zgon, śmierć.
Wywieźć na księży poletek, na księżą oborę.

Pòpiał

6330. Paszuòŭ pa pòpiał dyj czort uchòpiŭ.—W.
Przepadł.
p: A. 94.

Pòpraŭka ob. p. w. Papràŭka.

Pòra ob. p. w. Parà.

Pòrtki

6331. Ot skròili jämù pòrtki.—W.
Wysiekli.

Post

6332. Nadyszuòŭ puost, padahniè i sabàka chwuost, bo ŭże kuòstki ni abhryziè.—W.
Urwało się. Urąganie z pisarza wypędzonego.
u: Nm. 13376.

6333. Tadỳ bùdzie puost, jak ni stànie chlyèba.—W.
Id. ob. PuòŚcić.
u: Nm. 134.

6334. Ŭ wielìkom pòści, ni chadzì ŭ hòści, bo nièczym czastawàć.—W.
u: Nm. 529.

Pòstać

6335. Na pastàci, kalì ni stajàci.—W.
... nièczaho stajàci.—Sł.
Wymówka i zarazem zachęta przy zażynaniu zagonu.
Nsb. 87.

Pòszäp

6336. Pòszäpki chàtu raznièśli.—W.
Id. ob. Szept.
Zmowy domowe gubią chatę {rodzinę}.
Orz. 52.

Pòszaść

6337. Takàja ŭże mùsić pòszaść chòdzić.—W.
Zaraźliwość, epidemja, zaraźliwe wieści.
u: Nm. 8349.

PuòŚcić

6338. Jak pacznièm paścìć, to nièczaho bùdzie chryścìć.—W.
Zniedołężnienie fizyczne wskutek wycieńczenia.
u: Nm. 131.

6339. Paścì sièrady i piontki, to dastàniesz żuònku na zielòny świòntki, a jak bùdziesz paścìć da ŭsìch światỳch, to dastàniesz z nietỳch.—Sk.
Nie chłopkę, lecz kogoś lepszego.

6340. Tadỳ bùdziem [bùduć] paścić, jak ni stànie chlyèba.—W.
Id. ob. Post.
u: *Nm. 134.*

Pòśpiech

6341. Ot tabiè i pòśpiech.— W.

Pòtym

6342. Lyèpsz pòtym [paźdàŭszy] niż nikòli.— W.
c: *H. 4562.*

Puòŭno

6343. Ŭsiùdy jehò puòŭno.— W.
p: *B. 116.*

6344. Puòŭny, jak òko.— Sk. W.
Db. 548.

Puòŭzać

6345. Ŭczòra chadziŭ, a siahòdnia puòŭzaje.— Sł.
Np.: Jak twòj bàćko [tàtko] màjecsia?—Bòhu dziàkawać; siahòdnia lyèpszy tròcho: ŭczòra lèdwo chadziŭ a ciepier ŭże takì puòŭzaje.

Puòzno

6346. Lyepsz za ràno, niż za puòzno.–W.
p: *A. 584.*

Pràca

6347. Byz pràcy ni jèści [ni bùdziesz jèści] kałàczy.—W.
Nsb. 5; T. 415. u: *Czb. 285; Nm. 7181.*
p: *A. 429, 1.*

6348. Czużàja pràca bòkam wyłàzić [wỳlezie].—W.
Synonim cudzej krywdy.
u: *Nm. 10377.*

6349. Jakàja pràca, takàja płàca.—W.
Kr. 166; u: *Czb. 270; Nm. 10403.*

6350. Paźàlsie Bòżä majè pràcy.—W.
Zmarnowana praca.
p: *A. 697, 55.*

6351. Pràca nikòho ni kryŭdzić.—W.
p: *A. 430, 35.*

6352. Twajà pràca kuòściaju mnie ŭ huòrle sièła.— W.
Stoi kością w gardle.

6353. Z ràńku pràca, ŭ wièczar płàca.-W.

Pracawàć

6354. Chto pracùje, toj màje.—W.
p: *A. 431, 13.*

6355. Chto pracùje, z hòładu ni umryè.-W.
p: *A. 466, 30.*

6356. Chto za mòładu ni pracùje, toj na stàraść żäbrùje.—W.
p: *A. 467, 35.*

6357. Na sztò nam pracawàć, na sztò harawàć: dzień nasz wiek.—W.

6358. Pracawìty, jak muràszäczka.—W.
p: *A. 431, 5 i 402, 2.*

6359. Pracawìty, jak peguòłka.—W.
p: *A. 431, 6.*

6360. Pracowìty, jak wuoł.—W.
p: *A. 431, 6.*

6361. Pracùje, a czort mieszòk szyje.–W.
Id. ob. Zbiràć. Harawàć.

6362. Pracùje, jak czòrny wuoł.—Sk.
Cz. 119, 30; Nsb. 136; T. 436. u: *Czb. 239 i 285; Nm. 10017.* p: *A. 431, 30.*

6363. Pracùje, jak hrabièżna kabỳła - W.
{Zabrana w szkodzie, aż do wykupienia przez właściciela}.

6364. Pracùje, jak wuoł ŭ jarmiè.— W.
u: *Nm. 10013.*

6365. Pracùjem da krwàwaha pòtu.–W.
u: *Nm. 10025.*

6366. Pracùje (:) ni za im, ni pièrad im.-W.
{Pracuje, ale byt się nie polepsza}.

6367. Pràcùj nibòżä, to-j Buoh dapamòżä [pamùżä].—W.
... niebòża, ... dapamòżä.—Sk.
Nsb. 47; Sz. 130. u: *Czb. 285; Nm. 68 i 69.* p: *A. 431, 34 i 467, 62.*

Pràchfika ob. p. w. Pràchtyka.

Pràchtyka

6368. Da ŭsiehò tryèba pràchtyki.— W.
p: *A. 432.*

6369. Wiek zżyŭ i pràchtyki [frachtyki, pràchfiki] ni nażyŭ.—W.
Nsb. 22.

Pràczka

6370. Aby łùża, to i kàczka pràczka.-W.
r: *D. II, 546.*

6371. Kàżna pràczka ŭ czòrnoj saròczcy chòdzić.— W.
p: A. 431, 1.

6372. Lyètam i kàczka pràczka.— Sk. Ŭ lyètku... — W. Sł.
Db. 373. Gl. Wsł. X, 356. u: Nm. 552. p: A. 698, 2.

Präczýsta

6373. Na Präczýstu ŭsio czysto. — N.
Sprzęt zboża dokonany.

6374. Pryszłà Preczýsta i ŭsio paczýściła. — N.
...Präczýstaja, piärapiècza czýstaja.— Sc.
Sz. 124.

Pradàć

6375. Jnon ciebiè pradàść i hròszy paliczyć.— W.
Frant kuty.
u: Nm. 13740.

6376. Majà żnònka twajù pradàść i hròszy paliczyć.— N.
Przebiegła kobieta.

6377. Pradàć na wièki wiècznyje [raz na zaŭsiùdy].—W.
u: Nm. 14064.

6378. Pradàć, to i syn pradàść, ale kupić, to i bàćko ni kùpić, jak nimà za sztò.—W.
u: Nm. 10549.

6379. Pradàć (to) łàtwo, a kupić trùdno.— W.
p: A. 517.

6380. Pradàŭby ciebiè z bebèchami.—W.
p: A. 441, 7.

6381. Za pnoŭdàrma pradàŭ.— W.
Id. ob. Kupić.
u: Nm. 14060.

6382. Za szto kupiŭ, za tòje pradàŭ.—W.
Dosłownie powtarzam, co mnie mówiono. Co mnie kazano, mówię. Rozkaz powtarzam.
Nsb. 48.

Pradawàć

6383. Daj Bòżä pradawàć, abŷ ŭ dòmu naczawàć.— L.
Id. ob. Tarhawàć. Kuplać.

6384. Katà ŭ mieszkù pradawàć.—W.
Id. ob. Kuplàć.
p: A. 441, 3.

Pràdzielnica

6385. Jakàja pràdzielnica, takàja i nìtka.—W.
u: Nm. 7120.

Prahnàć

6386. Prahnàć, dzie hnòrki pièräc rasciè.—W.
p: A. 392, 6.

Pràktyka ob. p. w. Pràchtyka.

Preklòn

6387. Chto kahò niwìnno praklinàje, to sam sabiè zabiràje.— W.
p. A. 207, 8.

6388. Macieryński preklòn na suchì lyès ni idziè.— W.
u: Nm. 9374.

Prakòp

6389. Ci z Prakòpam, ci byz Prakòpa, to ŭsio rnòŭno.— W.
Zbyteczny.
Cz. 46.

Pramieniàć

6390. Pramieniàŭ bùtło (sic) na prabìto.—W.
Marna zamiana.
{Zamiana całego na dziurawe}.

Pramòknuć

6391. Pramòk da szpìku.—W.

Pranciszak Św.

6392. Na światnòho Prancìszka, prabjè lod plìszka.— W.
p: A. 440, 3.

Prancùz

6393. Baìcsa chòładu, jak Prancùz.—W.
Id. ob. Prusàk.

6394. Prancùz Nièmcu zadàŭ pièrcu; a szto Nièmic hnòrki pièräc?— N.
Drwinki z niemców.
Db. 550.

6395. Wy Prancùzy hałapùzy; na haŭnù rastùć harbùzy.—W.

Prapàści

6396. Chto chòczä prapàści, nichàj idziè kràści. — Sł.

6397. Dzie staŭ, tam i prapàŭ.—W.
Id. ob. Upaść.
Nsb. 23. r: D. I, 674.

6398. I ò̀cielachi prapàli.—W.
Ani słychu o nim, przepadł jak kamień.

6399. Jeszczè toj nie prapàŭ szto na Bòha zdàŭsia, màci sànki spaliła szto z pièczy spuskàŭsie.—N.

6400. Miż dwamà sakièrami prapàła.-W.
Niewiadomo, który z dwóch ukradł.
u: Nm. 13241.

6401. Piszỳ prapàło.—W.
Ŭże hèto...
Pisz na Berdyczów.
wb: Nsb. 127. u: Czb. 286; Nm. 1945 i 1921. r: D. 1, 45.

6402. Prapadàje, jak rỳba byz wadỳ.–W.
r: D. I, 96.

6403. Prapadziè [prapadzièsz], jak sabàka.—Sł. W.
Id. ob. Zhìnuć. Zdò̀chnuć.
Db. 742 i 746.

6404. Prapàła z_{u}oŭsìm, naŭsìm! — W.
Z kretesem, zupełnie, doszczętnie.

6405. Prapàło, jak ràki uczchnùli.— W.
Por. Zhubìć.
Jak w wodę wpadło.

6406. Prapàło, jak ślìna.—W.
u: Nm. 5207.

6407. Prapàło, jak ŭ pièkło [ŭ wahòń] ŭkinùŭ.—W.
p: A. 442, 9.

6408. Prapàŭ byz wieścièj, ni miàsa, ni kaścièj.— Sł.
Nsb. 140.

6409. Prapàŭ, jak kàmień ŭ wòdu.—W.
Jak kamiań ŭ wòdu prapàŭ.
wb: Nsb. 59; Rm. 505. u: Czb. 256.
p: A. 442, 2. r: D. II, 71.

6410. Prapàŭ, jak màj z màjaŭ.—W.

6411. Prapàŭ, jak rudàja mysz [jak mùcha].—W.
p: A. 137, 15.

6412. Prapàŭ, jak ŭ wòdu ŭpàŭ.—W.
Db. 551. u: Nm. 1893. r: D. II, 71.

6413. Prapàŭ, jak wadà zmỳła.—W.

6414. Prapàŭ ràzam i z skùreju.—W.
Id. ob. Zhìnuć.
Ostateczna, całkowita zguba.
Nsb. 140.

6415. Prapàŭ za rudùju mysz.—W.
Id. ob. Zmarnawàcsa.
p: A. 644.

6416. Prapàŭ [prapadziè] za sabàku.–W.
Id. ob. Zhìnuć.
Zmarniał, nędza go zjadła.
Db. 746. u: Nm. 1887.

Prapìć

6417. L_{y}epsz prapìć, niż zhubìć.—W.

Prapuścìć

6418. Kalì prapùścisz choć dzień, dadùć ŭ bieraścień.—W.
Chłosta pańszczyźniana.
Rp. 204.

Prar$_{y}$èch

6419. Oo, jenà nàwet prar$_{y}$ècha ni zaszỳje.—W.
Niezdara, do niczego—próżniaczka.

Prar$_{u}$òk

6420. Nàszamu prarò̀ku siedzić s$_{u}$ol ŭ wò̀ku.— W.
Zgryźliwe, łzawe proroctwo.

6421. Prarò̀ku [kòwi] haŭnò ŭ zùby.–B.
Złowieszcze proroctwo.

6422. Szto r$_{u}$ok, to prarò̀k.—W.
Nsb. 188 i 189. u: Nm. 695.

Prasìć

6423. Dzie ni prò̀siać, tam kìjam wyhaniàjuć.— G.
u: Nm. 11895.

6424. Jak prò̀siać, tadỳ żnuć i kò̀siać, a jak zdabỳli, to ŭsiahò zabỳli.—W.
Obiecanka, cacanka w potrzebie.
u: Nm. 2327.

6425. Ja was praszù tak, jak Bòha.—W.
u: Nm. 4504.

6426. Prò̀sim, jemò, a jak prỳdziesz, to pa łòbi damò.—W.
Obłudna gościnność.
u: Nm. 11958.

6427. Pròsza pàna, pàni.—W.
W rozmowie z panami.
u: Nm. 13121.

6428. Pròśma prasìć.—W.
Usilnie, natrętnie prosić.

6429. Tahò pròsić, czahò nimà.—W.
u: Nm. 2685.

6430. Ŭ sabàki aczèj pażyczyŭszy pròsić.—W.
Bezwstydna żebranina.
Nsb. 131.

Prastòrno

6431. Prastòrno, jak ŭ sabàczom hòrli.—W.
Ciasno.
p: A. 444.

Pràszka

6432. Małàja pràszka padczàs mn$_u$òho p a s ò b i ć.—W.
Niekiedy drobiazg bywa pożyteczny.
p: A. 482, 26.

Pràści

6433. Ni papràła pad dymkòm, mùsisz praści pad tynkòm.—W.
Mówią do tych prządek, które nie zdążywszy w zimie, zajmują się jeszcze przędzą o wiośnie.

Pràśle

6434. Pràśle czahò?—W.
u: Nm. 6458.

Praświèt

6435. Praświètu ni màje.—W.
Spokoju.
}Nie może się doczekać lepszej doli{.

Pràtać

6436. Choć płacz, dla tahò ŭ dòmu pracz.—W.

Pratùchnuć

6437. Pànie padròżny, ŭstań prèchaćsie—wàćpan bàrdzo prètuch.—W.
Tak arendarz miał wołać.
Nsb. 125.

Praŭczàć

6438. Nichàj druhìje jehò praŭczàjuć.-W.
u: Nm. 3869.

Pràŭda

6439. Abòż hèto ni pràŭda?—W.
u: Nm. 6713.

6440. Adzìn B$_u$oh bàczyć pràŭdu.—W.
r: D. 1, 153.

6441. Adzìn B$_u$oh pràŭdu lùbić.—W.

6442. B$_u$oh ŭsiàkaho pràŭdu bàczyć.-W.

6443. Byłà pràŭda, da zarżàwieła.— W.
Rm. 48. u: Czb. 260; Nm. 6835. p: A. 433, 33. r: D. 1, 231.

6444. Chl$_y$èb jesz i pràŭdu r$_y$èż.—Sk.
[Chl$_y$eb i s$_u$ol jesz, a pràŭdu r$_y$eż].
Db. 75; Orz. 19.

6445. Chto dùmaŭby, szto i pràŭda.-W.
p: A. 432, 23.

6446. Chto pa pràŭdzi żyjè, tamù B$_u$oh dajè.—W.
u: Nm. 6696.

6447. Chuczèj ŭ miniè na dałòni wyrastuć wałasy, jak hèto bùdzie pràŭda.—W.
Nsb. 150. u: Czb. 272. p: A. 602, 6.

6448. Ciepièr pràŭdy nimà; pràŭda pamièrła.—Sł.
Db. 123.

6449. Ciepièr takì świet, szto pràŭdy n i e t.—Sł.

6450. Czàsam tr$_y$èba i pràŭdy ni kazàć.—W.
p: A. 432, 10.

6451. Dalb$_u$òh pràŭda! (:), majà duszà czỳsta: adpràwiła sto kazak$_u$òŭ i ułànaŭ trỳsta.—W.
Zwykła odpowiedź w razie posądzenia dziewki o stosunki płciowe.

6452. Duszỳ ni bùdu hubìć, l$_y$epsz pràŭdu skażù.— W.
u: Nm. 7434.

6453. I szèlaha za hètu pràŭdu ni dàŭby.—W.
p: A. 88, 52 i 89, 88.

6454. Jak kr$_y$èsiwam wỳkresaŭ ŭsiu pràŭdu.—W.
Nsb. 22.

6455. Jak z kàmienia wadỳ, tak z jehò pràŭdy.—W.
Fałszywy człowiek.

6456. Kab tak twajà w$_{u}$osz kàszlała, jak ty pràŭdu kàżesz.— W.
u: Czb. 235.

6457. Kab tỳ tak dychaŭ, k$_{u}$òlko [kalì] hèto pràŭda.— W.
... z dùcham byŭ, kalì hèto praŭda.— L.
Nsb. 58.

6458. Kab ty tak z nòsam byŭ, jak ty pràŭdu kàżäsz.— W.
Rm. 712.

6459. Kalì pryszłà rỳba do hàci, to tr$_{y}$èba pràŭdu kazàci.—W.
Zniewolony musi prawdę wyznać.

6460. Kàżan pràŭdu znàje, da ni kàżan jejè lùbić.— W.
r: D. I, 229.

6461. Kàżnamu pràŭda ŭ wòczy kòle.–W.
Nsb. 136.

6462. Na pràŭdzi świet staìć.—W.
p: A. 698, 122.

6463. Nazawiècie miniè sabàkaju [sùczkaju], kalì hèto ni pràŭda.—W.
r: D. II, 182.

6464. Nichtò pràŭdy słùchać ni chòczä.—W.
p: A. 698, 119.

6465. Nimà ŭ nikòho pràŭdy, t$_{u}$òlko [annò] ŭ miniè da ŭ majè ż$_{u}$ònki. — W.
Sarkastycznie.
Nsb. 84. u: Nm. 2578.

6466. Ni ŭsio pràŭda szto kàżuć [ni ŭsio tò pràŭda, szto lùdzi kàżuć].— W.
Id. ob. Wièryć.
p: A. 433, 29. r: D. II, 233.

6467. O, hèto byłà pràŭda ale nie siemil$_{y}$ètniaja.— W.
Por. Czaławiek.
Jeżeli ktoś mówi rzeczy wątpliwej prawdy—gdyż utrzymują, że człowiek tylko do lat 7-iu prawdę szczerą mówi, później zaś kręcić zaczyna.

6468. Pa pràŭdzi kàżuczy to-j B$_{u}$oh pamòżä.— Sł.

6469. Pij, da [i] jesz, a [i] praŭdu r$_{y}$eż.-W.
Ob. 6068.
Nie ten dobry, co nas chwali, ale ten, co prawdę w oczy pali.
Nsb. 172; Orz. 19; T. 417. u: Nm. 6731. p: A. 432, 6. r: D. I, 220.

6470. Pràŭda daròżäj hròszäj.—W.
r: D. I, 220.

6471. Pràŭda, jak alìwa wỳjdzie na wièrch.— W.
u: Nm. 5795. p: A. 433, 39.

6472. Pràŭda, jak àman ŭ pacièrach.–W.
p: A. 434, 96.

6473. Pràŭda, jak B$_{u}$oh na nièbi.—W.
p: A. 385, 9.

6474. Pràŭda, jak na wierbiè hrùszy.— W. Sk.
Nsb. 82; Db. 433; Sz. 155. u: Nm. 6891. r: D. II, 453.

6475. Pràŭdaju najdàlej dòjdziesz [zäjedziesz].—W.
c: H. 4625.

6476. Pràŭdaju ni pierażywièsz. — G. Sk. W.
p: A. 434, 68.

6477. Pràŭdaju ŭsiej świet pier$_{u}$òjdziesz i nazàd wièrnieszsie.— W.
u: Nm. 6690.

6478. Pràŭda (zaŭsiùdy) na wièrch wỳjdzie.—W.
p: A. 434, 65; B. 130, 25.

6479. Pràŭda ŭ czàrcy siedzìć.—W.
c: H. 5541.

6480. Pràŭda ŭ wòczy kòle.— W.
p: A. 433, 43. u: Nm. 67, 40. r: D. I, 224 i 390.

6481. Pràŭdu brèszasz, szkadà wièszać [r$_{y}$èzać].—W.
W kłótni, odp. na niesprawiedliwe zarzuty.
Nsb. 93.

6482. Pràŭdy lùdzi nie lùbiać.—W.
p: B. 130, 26.

6483. Skazàŭ za hròsz pràŭdy.—W.
u: Nm. 6901.

6484. Szto pràŭda, to pràŭda [to ni hr$_{y}$ech].—W.
Nsb. 189; Rp. 215. u: Czb. 285; Nm. 6718. p: A. 432, 7 i 698, 116.

6485. Takàja pràŭda, jak kàmień płàwaje.—W.
p: A. 434, 91.

6486. Takàja pràŭda, jak rak świszczä.-W.
u: Czb. 274.

6487. Takàja pràŭda, jak Ryhòr znàchar.—W.

6488. Takàja pràŭda, jak ślepỳ i s k à ŭ s i e.— W.

6489. Takàja pràŭda, jak ŭ r$_{y}$èszaci wadà.— W.
1. Tak pràŭdy, jak ŭ r$_{y}$èszaci wadỳ.— Sc.
2. Ŭ ciebiè t$_{u}$òlko pràŭdy...— Sk.
Nsb. 156; Sz. 157; T. 428. u: Nm. 6903. p: A. 434, 93; r: D. I, 231.

6490. Takàja praŭda, jak w$_{u}$osz kàszlaje.—W.
p: A. 698, 103.

6491. Takàja pràŭda, jak żuraŭlì ŭ nièbi.—W.
u: Nm. 13365.

6492. Za pràŭdu B$_{u}$oh staìć.— W.

6493. Za pràŭdu lùdzi złùjuć.— W.

6494. Z praŭdaju najdàlej zàjdziesz.—W.
p: A. 435, 113.

Prawàwacsa

6495. Kalì jest hròszy, to prawùjsia.–N.
Db. 303.

Pràwić

6496. Pràwić, jak ksiondz z kazàlnicy [na kazàlnicy].—W.
p: A. 435, 5.

6497. Pràwić ni siòje, ni tòje.—W.
Ni to ni owo.
p: A. 435i 8.

Prawòdy

6498. Daŭżèjszyje prawòdy, to dàŭżejszyje śl$_{u}$òzy.—W.
Nsb. 32.

Prawòrny

6499. Ot prawòrna, jak sùka dwòrna.–W.

Pròsić ob. p. w. Prasìć.

Pròso

6500. Da czużòho pròsa niä tyczỳ nòsa.— Sk. N.
Db. 151.

Pròsto

6501. Pròsto z mòsta.—W.
Np.: J$_{u}$on skazàŭ pròsto z mòsta.
Otwarcie, nie obwijając w bawełnę.
Nsb. 140; T. 428. p: A. 438, 3.

Pròsty

6502. Pròsty, jak abrùcz.— W.
Id. ob. Ròŭny.
Szyderczo.

6503. Pròsty, jak świèczka.—W.
p: A. 438, 5.

6504. Pròsty, tak, jàkby kałkà hłytnùŭ.— W.
p: A. 59, 10.

Pròszany

6505. Ni pròszany, ni dziàkowany.—W.
p: B. 131, 1.

Prośba

6506. Ni pròśbaju, ni hròźbaju.—W.
Nsb. 111; p: A. 438, 1.

Prusàk

6507. Baìcsa chòładu, jak Prusàk.—W.
Id. ob. Prancùz.

6508. Zmiorz, jak Prusàk.— W.

Prusỳ

6509. Z Prus$_{u}$òŭ da Rỳhi jèździŭ.— W.
Jeżeli pjany dostanie wymiotów.
Do Prus stąd świnie pędzają.

Prut

6510. Adzìn prut b$_{u}$olsz za dzièsiać ruk.–Sł.
Db. 19.

Prybièhczy

6511. Czuj dùch prybièh.— W.
Szybko.
u: Nm. 5773.

Prybiràcsa

6512. Prybiràjecsa, jak hał$_{u}$òdny [pjàny] srać.— W. Sk.

Ociągając się.
Db. 555.

Prybòr

6513. Byz prybòru i w$_{u}$òszy ni zabjèsz.–W.
Wszystko wymaga zachodu.
{Właściwie, nie zachodu lecz przyrządu, warsztatu}.
Nsl. 68.

6514. Ŭsie mojè prybòry, łàpci, da abòry.—W.
Nsl. 196. p: A. 630, 5.

Prybràć

6515. Prybierỳ pień, to bùdzie [stàniè] jak bièły dzień.—W.
Prybierỳ pieńkà, to staniè za pankà.
Id. ob. Ubràć.
Jeżeli ktoś uchodzi za pięknego dla swego ubrania, to mówią stosują do niego j. w.
Nsb. 136; Rm. 499; R. 248; T. 419. u: Czb. 259. p: A. 270, 2 i 445. r: D. II, 241.

6516. Prybràli ad piat da haławỳ.—W.

Prybỳtak

6517. Ad prybỳtku [z prybỳtku] haławà ni [nie] balìć.—W. Sk. N.
Cz. 107; Db. 16; Sz. 113; T. 433; Nsb. 158; Rp. 213; Rm. 451. u: Czb. 248; Nm. 9834. p: A. 445. r: D. II, 3.

6518. Dzie prybywàje, tam i ubywàje.—Sk.
Db. 210.

6519. Hdzie jest prybỳtak, tam jest i ubỳtak.— N.
Db. 210.

Prychadzìć

6520. Chto pòzno prychòdzić, sam sabiè szkòdzić.—W.
Id. ob. Chadzìć.
p: A. 445.

Prychilàcsa

6521. Tak jenô prychilàjecsa, jak da màczachi pasierbìca.—W.
u: Nm. 13079.

Prychòd

6522. Dzie b$_{u}$òlsz prychòdu, tam b$_{u}$olsz razchòdu.—W.
p: A. 100.

Prycząpìcsia

6523. Prycząpìsia da bahàtaho, to szèlah daść.— W.
u: Nm. 2804.

6524. Prycząpìŭsia, jak pjàny da pł$_{u}$òta.—W.
p: B. 23, 2; A. 445, 3 i 445, 4.

6525. Prycząpìŭsia, jak smała da sràki.-W.
Db. 558. p: A. 445, 5.

6526. Prycząpiŭsia jak rapiej.—W.
u: Nm. 2744. p: A. 445, 6.

Pryczỳna

6527. Byz żàdnaji pryczỳny.—W.
u: Nm. 4052.

6528. Ch$_{u}$òczä znajcì pryczỳnu, to znàjdzie [prycząpìcsa] choć za łuczỳnu.—Sł.
Db. 758.

6529. I za łuczỳnku szukàje [najdziesz] pryczỳnku.— W.
I za łuczynu m$_{u}$òżna znajcì [nàjdziesz] pryczỳnu.
Nsb. 45. u: Nm. 2795. p: A. 276.

6530. Z jakôi pryczỳny? — W.

Prydàcsa

6531. Prydàŭsie, jak ślepòmu lùstro.-W.
p: A. 425, 3.

6532. Prydàŭsie, jak w$_{u}$oł da karèty.–W.
Db. 563.

Pryhòda

6533. Da pryhòdy, nie try hòdy.—Sł.
O wypadek nie trudno.

6534. Na adzìn h$_{u}$od, mn$_{u}$òho pryhòd.–N.

6535. Siàdźmo na kałòdzi, pahawòrym ab pryhòdzi.— W.
Nsb. 160.

6536. Wielèła pryhòdańka.—W.
Przypadek zrządził. Np.: Chacièli jejè nastraszỳci, tymczasam wielèła pryhòdańka da śmièrci ŭbìci.

Pryhòdańka ob. p. w. Pryhòda.

Pryhòn

6537. Ŭsiehò byłò dòsyć annò pryhònu ni byłò.—W.
Jadła nastawiono, jeść nie przymuszano.

Pryjàciel

6538. Chto ŭ biedziè i ŭ wielìkom niszczaści ni byŭ toj i praŭdzìwych pryjàcielaŭ ni znàje.— W.
Przyjaciela poznaje się w nieszczęściu.
p: B. 30, 6.

6539. Kàżan sam sabiè pryjàciel.— W.
Nikt sobie wrogiem nie jest.
p: A. 655, 3.

6540. Ly epsz adzìn pryjàciel jak dzièsiać warahuòŭ.—W.
p: A. 447, 28. c: H. 4725.

6541. Pryjàciela paznàjesz ŭ niszczàściu.— H.
p: A. 337, 35.

6542. Pryjàciela za hròszy ni kùpisz.-W.
r: D. II, 354.

6543. Ŭ niszczàści pryjàciela paznàć.–W.
c: H. 4752.
C. d. p. w. Druh.

Pryjàznaść

6544. Praŭdzìwa pryjàznaść nikòli ni umrè.— W.
Przyjaźń stała.
p: B. 91, 32.

6545. Ich pryjàźni sam czort ni razarwiè.—W.

Pryjèchać

6546. Chto pòzno pryjeżdżàje, toj kuòści ahryzàje.—Sk. N.
Kto późno przychodzi, sam sobie szkodzi.
Db. 109.

Pryjści [Pryści]

6547. Adkùl pryszuòŭ, tudà paszuòŭ.—G.
p: A. 450, 14.

6548. Jak pryszłò [pryszuòŭ], tak (i) paszłò.— W.
Lòhko pryszłò [pryjdzie, prychòdzić], lòhko paszłò.
Nsb. 1, 32, 72 i 139; Nsl. 2; Rm. 147. u: Czb. 257 i 261; Nm. 4787 i 13376; Bar: 237. p: A. 450, 1, 4 i 14; 632, 2. r: D. I, 210, 302 i 666. c: H. 1837.

6549. Pryjdzie [pryszuòŭ] jak ahniù ŭchapìć. Pryszuòŭ na mòmant, jak pa ahòń.— W.
p: A. 450, 9 i 611, 5.

6550. Pryszuòŭ ni pròszany, ni dzieńkòwany.—W.
... ni zwàny, idzì ni hnàny.
Gość obojętny, obojętnie żegnany.
Nsb. 139; Nsl. 114. u: Nm. 11898.

6551. Pryszuòŭ świèczki hasìć.—W.
Poniewczasie.
p: A. 230, 34.

6552. Pryszuòŭ, zawinùŭsia dyj paszuòŭ.—W.
p: A. 450, 11.

6553. Szto pryszłò, to-j paszłò.—W.

Pryjkazka

6554. Na ŭsiàku ryecz jest pryjkazka.-W.
p: A. 452, 1.

6555. Zdaŭsie na pryjkazki, jak sabàka [sabàczaja skùra] na pryjwiazki (do cepów).—W.
Jak wół do karety.
Nsb. 137; Sz. 55; T. 429.

Prykipièć

6556. Dzie sieŭ, tam prykipièŭ.—W.
Doprowadzenie rzeczy do ostatniego skutku.
{Mówią często o tych, którzy lubią zasiadywać się i długo gawędzić bez względu na konieczny pośpiech w jakiejś sprawie}.
Nsb. 23.

Pryläpićsia

6557. Jak smałà [smalìcaju] prylepìŭsie.—W.
Nsb. 151.

6558. Pryläpiŭsie, jak klyeszcz.—W.
p: A. 451, 2.

Prylìpnuć

6559. Prylìp, jak haŭnò da sràki. — W.
u: Nm. 9524.

Pryłàszczyć

6560. Jehò nie pryłàszczyć, jak wᵤòǔka.— W.
Trudno oswoić.

Pryłażyć

6561. Nichtò nì pryłòżyć, a ŭziać kàżdy wòźmie.— W.
Nsb. 137.

Prymàcki. Prymàczy ob. p. w. Prymàk.

Prymàć

6562. Czym màju [màjem], tym prymàju [prymàjem].—W.
u: Nm. 12090.

6563. Ŭsio prymàje, jak ziemlà świątàja.—W.
Wszystko wytrzyma, wszystko zniesie.
p: A. 635, 2.

Prymàk (wchodzący na gospodarkę żoniną)

6564. Prymàczy chlᵧeb sabàczy. Prymàcki chlᵧeb sabàcki.—W. Sk.
Nsb. 36; Sz. 122; T. 419. u: Nm. 9408.

Prymiczy

6565. Ŭ prymiczach byŭ; praz płᵤot ni pieraskòczyŭ.— Sk.
Wynędzniał w prymach, zagłodzili go.

Prymieć

6566. Kab prymieŭ (mógł) to aczyma by zjeŭ.—W.
Id. ob. Mahczy.
Chciwy, zazdrosny.
u: Nm. 3400.

6567. Kab prymieŭ, to pałknùŭ by.—W.
Id. ob. Mahczy.
u: Nm. 3436.

6568. Kab prymieŭ, to ŭ łożcy wadỳ ŭtapiŭby.—W.
Id. ob. Mahczy.
u: Nm. 3434.

Prymierkawàć

6569. Prymierkawàli kazłà da baranà.-W.
Jak pięść do nosa.
Nsb. 137.

6570. Prymierkawàŭ świniù da kanià, da szerść ni takàja.—W.
Id. ob. Pryraŭnawàć.
u: Nm. 7930.

Prymówić

6571. Hawarỳŭ, hawarỳŭ i prymòwiŭ.-W.
Gadał, aż się przymówił.

Prỳmus

6572. Czahô prỳmus ni zròbić.—W.
Id. ob. Niewôla.
Wszystko przymus zrobi.
r: D. II, 428.

Pryniàści

6573. Pryniesì mnie choć pad jazỳkam.—W.
Z biesiady jakiej — choć na skosztowanie.
u: Nm. 11661.

Prynùka

6574. Ŭsiahò byłò dawôli [dastàtkam] tᵤòlko [annò] prynùki ni byłò.— W.
1. Byłò szto pìci, jèści da prynùki ni byłò [ŭsio byłò tᵤòlko prynùki ni byłò].
2. Ŭsiahò byłò (:) a prynùki i nie byłò.— Sk.
3. Ŭsiahò byłò dòsyć annò prynùki nie byłò.—G.

Id. ob. Pryhòn.
wb: Cz. 117; Nsb. 17; T. 431; Orz. 12. u: Czb. 254; Nm. 11889. p: A. 187 i 451, 2.

Prypàdak

6575. Prypàdki pa ludziàch chòdziać, ni pa lᵧèsi [Ni pa lᵧèsi prypàdki chòdziać, da pa ludziàch].—W.
p: B. 134, 2; A. 446, 5 i 452, 6.

6576. Schawàj hèto dzièle prypàdku.–W.
Id. ob. Bieda.
Na czarną godzinę.
p: B. 133, 5.

Prypràwa

6577. Bᵤolsz kasztùjuć prypràwy, niż patràwy.—W.
Więcej sosu niż pieczeni.
p: A. 452, 1.

Pryraŭnawàć

6578. Pryraŭnawàli bòta da łàpcia.—W.
Pięść do nosa.
Rm. 500.

6579. Pryraŭnawàłasie, jak świnia da kanià, da szerść ni takàja.—W.
Id. ob. Prymierkawàć.
Db. 560.

Prystàć

6580. Chto z kim prystajècsa, takìm sam stajècsa.—W.
u: *Nm. 5988.*

6581. Nie prystajè, jak da ścienỳ haròch. [Tak da jehò prystajè, jak da ścienỳ haròch].—W.
Nsb. 72. u: *Czb. 262. p*: *A. 184, 2 i 453, 5. r*: *D. I, 41 i 605.*

6582. O, $j_u$on takì pawàżny, znàczny czaławièk: $j_u$on z panàmi—pan, z żydàmi—żyd, z mużykàmi—mużỳk; da kàżdaho prystànie. Nic ŭ $j_u$om chfanabèrji nimà.—W.
Mowa o starszynie=wójt gminy.

6583. Prystàło [prystajè] jak da świnì [karòwy] siedłò.—W. N.
u: *Nm. 11207. p*: *A. 453, 5. r*: *D. II, 156 i 223.*

6584. Prystàŭ, jak smałà da padèszwy.—W. Sk.
Db. 558. u: *Nm. 2749.*

Prỳstup

6585. Ni prỳstupu.—W.
u: *Nm. 2543.*

Prystupić

6586. Da jehò ni prystùpisz z hołymi rukàmi.—W.
Nie przystępuj bez kija.
Rm. 274.

Prytaìcsa

6587. Prytaìŭsie, jak $k_u$ot na mỳszku.–W.
p: *A. 623, 2.*

6588. Prytaìŭsie, jak zàjczyk pad miežòju.— W.
p: *A. 445.*

Pryucząć

6589. Za maładù pryucząć tr_yèba.— W.
p: *A. 626.*

Prywỳknuć

6590. Chto da czahò prywỳknie za mòładu, to i na stàraść ni pakìnie [tahò sàmaho chòczä].—W.
Czem skórka nasiąknęła i t. d.
Nsb. 176. p: *A. 453, 1.*

6591. Da ŭsiehò tr_yèba prywỳknuć.—W.
p: *A. 698, 3.*

6592. Prywỳk, jak czort da bałòta.—W.
u: *Nm. 13996.*

6593. Prywỳk, jak dzicià da màciery.–W.

6594. Prywỳk, jak sabàka da räźnìcy.-W.
u: *Nm. 9567.*

Pryznàcsa

6595. Chto usràŭsia, toj pryznàŭsia [chto pryznàŭsia, toj usràŭsia].—Sk.
Db. 114.

6596. Pryznaŭsie, jak na spòwiedzi.—W.

Pryżdàć

6597. Mn_uòho ŭ mòry wadỳ ŭpadzìè, pakùl my [ja] tahò pryżdżèm.—W.
Nsb. 78.

6598. Nòhi zadzierèsz, pakùl pryżdzèsz.–W.
Nsb. 115.

6599. Pryżdàŭ jeszczè syrùju zièmlu taptàć.—W.
Po obłożnej chorobie.

Psi ob. p. w. Pies.

Pszänìca

6600. $B_u$oh zaròdźwaje pszänìcu, a czort kukòl sièje,— W.
p: *A. 454, 12.*

Pszczałà ob. p. w. Pczałà.

Pszyk

6601. Zjèchaŭ na pszyk.—W.
Id. ob. Kaniec.
Zbiedniał, zgolał.
Nsb. 53.

Ptach

6602. $D_u$òbraja ptùszka ŭ swajò hniezdò ni brùdzić, ni paskùdzić [srać ni bùdzie].— Sk. W.

1. Lichàja [ni lùdzka] tàja ptùszka, szto ŭ swajò hniezdò paskùdzić.
2. Szto to za ptùszka, szto swajò hniezdò paskùdzić.

Db. 171; Nsb. 39. u: Nm. 9426. p: B. 135, 10; A. 455, 56. r: D. I, 041 i II, 116. c: H. 4783.

6603. I ptùsi [ptùszcy] adnòj nùdno.—W.

6604. Pa pièrji ptùszku u z n à ć.—W.
Poznać po cholewach.
p: B. 135, 19.

6605. Ptùszka pa zièrniaci zbiràje, a takì sỳta bywàje.—W.
Ziarnko do ziarnka, będzie miarka.

6606. Pustòj ptùszki pustàja pieśnia.—Wl.
Sz. 127.

6607. Rànnaja ptùszka.—W.
Człowiek wcześnie wstający.
p: A. 445, 45.

6608. Rànniaja ptùszka [ptuszeczka] zùbki cierèbić, a pòzna oczki praciràje [pradziràje].—W.
}Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje{.
Nsb. 144; Kr. 70; Rm. 518; T. 416. u: Nm. 11309. r: D. I, 660 i II, 161.

6609. Ŭ pieròd zbudùj kl$_y$ètku, tadỳ szukàj ptùszki.—W.
Żony.
p: A. 455, 24.

6610. Ŭsiahò je dastàtkam, t$_u$òlko ptùszỳnaho małakà brakùje.—W.
r: D. I, 90.

6611. Ŭsiàka ptùszka swajò hniezdò barònić.—W.

6612. Złòwisz ptùszku, t$_u$òlko na chw$_u$ost sòli pasỳp.—W.
Id. ob. Wiejòrka.
p: A. 455, 55.

Ptùszeczka. Ptùszka. Ptuszỳny ob. p. w. Ptach.

Puch

6613. Adnò ŭ puszkù, druhòje ŭ trybuszkù.—W.
Jedno w puchu, drugie w brzuchu [co roku przy boku].
p: A. 699, 2.

Pùckì

6614. Abjèchaŭ i Pùcki i Widzièjki i lùdzi ŭsieńki.—W.
Był wszędzie.
Obydwie nazwy wiosek w pobliżu miasteczka Mścibowa w Wołkowyskiem.

Pùha

6615. Błahàja [lichàja] pùha łyczànaja, a byz jejè jeszczè h$_u$òraj.—Sk. W. Wl.
1. Byłà ledàszta, łyczànaja pùżka [pùha] a byz jejè jeszczè h$_u$orsz [byz tajè kièpsko].
2. Łyczànaja pùha, lepièj ni jàkaj.

Db. 375; Nsb. 178 i 74; Sz. 5; T. 422. u: Nm. 9759. r: D. I, 598.

6616. Z pùżkaju puścìć.—W.
Obrać, odrzeć ze wszystkiego, puścić z torbami.
p: A. 19.

Puk

6617. Puk—try hròszy z ruk; dym hustỳ, abièd pustỳ.—W.
Drwiny z pudłującego myśliwego.
u: Nm. 12585.

Pup

6618. Pup najèŭsia krup, a mòżä i byczỳny.—W.
Szydzą z brzuchaczów.
Obj. ob. *L. B. III, 127.*
Nsb. 92; Rm. 511. u: Nm. 12251.

Pùrym

6619. Na pùrym kàżdy żyd duräń.—Sk.
Z wielkiej radości ludzie głupieją.

6620. Pùrym ni świàto.—W.
Db. 566.

6621. Pùrym ni świàto, tràsca ni chwaròba.—W. Sk.
Db. 566. u: Nm. 5520. p: A. 456.

6622. Pùrym zìmu papùryć.—W.
Purym zimę wygania.

Pùstka

6623. Pùstki, choć zùby za hràdy pałażỳ.—W.
Id. ob. Biedà.
p: A. 21, 3.

Pùsto

6624. Pùsto, jak wymiaŭ.— W.
p: A. 457, 3.

6625. Raz pùsto, druhi raz hùsto.— W.
p: A. 699, 5.

6626. Tak pùsto, choć zapalì, to ni tr$_{y}$èśnie.—W.
Golizna.
u: Nm. 6265.

Puszòk ob. p. w. Puch.

Puścić

6627. Choć z wiètram puścì.—W.
Nsb. 174.

6628. Na ŭsiè zàstaùki puścìŭ.—W.
Dać sobie folgę, puszczać się na bystre wody.
u: Nm. 3534.

Puścicsa

6629. Puścìcsa na l$_{u}$os szczàścia.—W.
p: B. 135, 2.

Pỳcha

6630. Skiń pỳchu z sèrca.—W.
Pracuj, nie wstydź się.
p: B. 136, 5.

Pył

6631. Ni pỳłu nimà.— W.
Wyrażenie.
Ani znaku, ani śladu.

6632. Ni pỳłu, ni śl$_{y}$èdu.— W.

Pytàcsa

6633. Ni pytàjsia, bo chùtko zstar$_{y}$èjesz.— W.
{Tak zwykle odpowiadają dzieciom}.
u: Nm. 5977.

Pytàć

6634. Annò ŭ chw$_{u}$òraho pytàjuć, a zdaròwamu dajùć.—W.
r: D. II, 362.

6635. Chto pytàje, toj ni błùdzić.—Sk. W.
Cz. 21; Nsb. 177; Sz. 172. u: Nm. 11421. p: B. 136; A. 458, 6.

6636. Ludzièj pytàj, sw$_{u}$òj ròzum maj.-W.
Id. ob. Słùchać.
u: Czb. 289; Nm. 6118 i 6144; p: B. 137, 2 i 19.

6637. Ni pytàj ŭ stàłaho [stàraho] da pytàj ŭ bywàłaho.—W.
Ob. p. w. Stàły.
T. 415. u: Czb. 236; Nm. 5784. p: A. 458, 11 i 461, 16. r: D. I, 634.

6638. Pytàjesz, by to sam ni znàjesz.—W.

6639. Sam ŭ siebiè papytàj.— W.
Kieruj się własnym rozumem, sięgnij po rozum do głowy.
p: B. 137, 9.

6640. Tabiè ni pytàć, a mnie ni kazàć.–W.
u: Nm. 5969.

Pytànio

6641. Jakòje pytànio, takòje adpawiadànio.— W.
Id. ob. Zapròs.
Nsb. 90 i 153; c: H. 4096 i 4106.

Pytlawàć

6642. Pytlùje, jak młyn.— W.
p: A. 458, 1.

R

Rab

6643. Ni śmièjsie rabiè, bo bùdzie i tabiè.— W.

Rabàk

6644. Rabàk zd$_{u}$òchnie ale i czaławièk ni wỳtrywaje.— Sł.
Jedząc coś kwaśnego, gorzkiego, pijąc mocną wódkę.

6645. Tr$_{y}$èba zakrapìć rabakà.— Sk. W.
Wypić wódki.
p: A. 466, 8. r: D. II, 376.

Rabìć

6646. A dziè bùdu, to bùdu,
A rabìć nie bùdu;
Najmù sabiè nàjmiczku,
Samà siàdu ŭ zàpieczku.—W.
Przymówka do służącej. Śpiewają również na nutę „Kruciołki".

6647. B$_{u}$olsz rabì, a miensz hawarỳ.—W.
u: Czb. 231. r: D. I, 519.

6648. Choć ryhnì, a mùsisz rabìć.— W.
Por. p. w. Jèści.

6649. Choć tỳ sabiè niewiadòmo szto rabì.— Sł.
Rób co chcesz, a to lub owo musi być.

6650. Chto ròbić da pòtu, toj ròbić ŭ achwòtu.— W.

6651. Dᵤòbro rabì, dᵤòbro i bùdzie.—W.
u: Nm. 7178.

6652. Dzie być, tam trʏèba rabić.—W. Sł.

6653. Hładko ròbić, jak pìszä.— W.

6654. Jak chto chòczä, tak ròbić.—W.
p: A. 86, 23.

6655. Jak ròbisz, tak màjesz.—W.

6656. Jak swᵤoj strup zaświerbì, tahdỳ ŭsìo bùdzie rabić.—W.

6657. Jeść za dwᵤoch, a ni zròbić za adnahò.— W.
p: A. 467, 53.

6658. Kalì ròbisz ŭ kùpi, ni balić ŭ pùpi.—W.
Cz. 53.

6659. Na sìłu mᵤoc rablù.— Sł.
Id. ob. Bàczyć. Jèści.
Z trudnością, z wielkim wysiłkiem.

6660. Ni rabì nikòmu tahò, szto tabiè ni mìło.—W.
Id. ob. Czynić.
Nsb. 181. u: Nm. 2337. p: A. 86, 9.

6661. Rabić na zùby, na hùby.—W.
Gorliwie.
Id. ob. Brać.

6662. Rabì da pòtu, to zjesì [padjèsì] ŭ wachòtu.—W.
Id. ob. Rabòta.
Rm. 514. u: Nm. 12124. r: D. I, 658.

6663. Rabì niebòżä, to-j Bᵤoh dapamòżä.— Sk.
Sz. 130.

6664. Rabìŭ, aż saròczka pałatnᵤòm stàła.—Sk.
Id. ob. Spacièć.

6665. Rabìŭ, rabìŭ i haŭnᵤòm zawierszỳŭ.—Sk. W.
Db. 573.

6666. Ròbicsa, jak ŭ pièkli.—W.
Gdy wielu robotników przy jakiemś zajęciu, a zwijają się żwawo.

6667. Ròbić, jak ad napàści.—W.
p: A. 467, 47.

6668. Ròbić, jak z najmù.— W.
Aby zbyć.

6669. Ròbić na śmiech lùdzki.—W.
u: Nm. 7577.

6670. Ròbisz, ròbisz: ni za tabòju, ni pièred tabòju.—W.
u: Nm. 10029.

6671. Szto chacì rabì, a z hètaho niczòho ni bùdzie.—W.
u: Nm. 5183.

6672. Szto jᵤon ròbić? Pluje i łòwić.—W.
u: Nm. 6124.

6673. Szto kàżuć — rabì, szto dajùć — jesz.—W.
p: A. 187, 35.

6674. Szto niesztò rablù.— Sł.
Robię cokolwiek.

6675. Szto siòni zròbisz, to zàŭtra jak nàjdziesz.—W.
Nsb. 160 i 189.

6676. Szto ty ròbisz—haŭno dròbisz?–W.
p: A. 446, 7.

6677. Szto zrabić, to siònia, a jedù na zàŭtra adłażèm.—W.
u: Czb. 288.

6678. Tak trʏèba rabić, kab wᵤoŭk byŭ sỳty i kòzy cʏèły.—W.
Db. 571; Nsl. 202.

6679. Ŭ Bòha dzion mnᵤòha — paròbim.— W.
r: D. I, 652.

6680. Ŭ ciebiè ròbicsa, ni to kujècsa, ni plʏèszczecsa.—W.
Id. ob. Kujècsa.

6681. Ŭ ich ròbicsa, jak ŭ mlinawᵤòm kòlesie.— W.
Id. ob. Ład.

6682. Ŭże adnòju nahòju nad hròbam stàić, a ŭsio swajò ròbić.—W.
u: Nm. 8239.

Rabièńki ob. p. w. Ràby.

Ràbin

6683. Naŭczòny, jak ràbin.—W.

6684. Ni pòjdziem da rabina na sprà-wu.—W.
Pogodzimy się sami.

Rabòczy

6685. Pràŭdù lùdzi kàżuć: adzìn rabòczy da niebahàty.— Sł.

Rabòje

6686. Abòje rabòje.—W.
... pajèŭ w_{u}oŭk abòje.—Sł.
Jeden nie lepszy od drugiego.
Cz. 106; Db. 2; Nsb. 117; Orz. 111. Rp. 211. u: Nm. 7951. p: A. 458. r: D. I, 609.

Rabòta

6687. Annò zł$_{u}$ość uhledàcsa na ich rabòtu.— W.
Rm. 9.

6688. Bòrzdaja rabòta czòrtu ŭ karyść.— N.
Db. 57.

6689. Chawàjecsa ad rabòty, jak ciùćka ad much.— W.

6690. Da rabòtańki nimà achwòtańki [da rabòty nimà achwòty].— W.
Nsb. 111.

6691. Dzie pryhaniàtych mn$_{u}$òho, tam rabòty màło.—W.
Nsb. 23.

6692. Dźwie [dźwioch rabòt] rabòty zaràz ni zròbisz.—W.
p: A. 467, 5.

6693. Jakàja rabòta, takàja zapłàta.—W.
... zapłàta ... rabòta.
Id. ob. Płàta.
p: A. 408, 1. 467, 7. 627, 1. r: D. I, 268. c: H. 4569.

6694. Jehò rabòta harỳć ŭ rukàch.—W.
p: A. 152, 2.

6695. Kàtarżnaja rabòta.— W.
Ciężka.
u: Nm. 12844.

6696. Kàżna rabòta swajù pòru màje.–W.
p: A. 699, 34.

6697. Naròdu ćma, a rabòty nimà.–W.

6698. Pa rabòci zapłàta.—W.
Id. ob. Zasłùha.
Nsl. 179.

6699. Pièrszu rabòtu za pł$_{u}$ot wykidàjuć.—Sk.
Ob. K$_{u}$ot. Szczenià.

6700. Rabòta ad zub$_{u}$òŭ balènia.—W.
Licha robota.

6701. Rabòta jemù ŭ rukàch hnijè.—W.
p: A. 467, 13.

6702. Rabòta nikòho ni hàńbić.—W.
Nsb. 143.

6703. Rabòta ni ŭstyd.—W.
p: A. 468, 19.

6704. Rabòta ni zàjac, ni pabieżỳć.—W.
p: A. 468, 18.

6705. Rabòty da pòtu, a chl$_{y}$èba n i e t ŭ achwòtu.—W.
... jèści ŭ achwòtu.
Id. ob. Rabìć.
Nsb. 143 u: Nm. 12124.

6706. Rabòty da sàmaji subòty.—W.
u: Nm. 9985.

6707. Rabòty mn$_{u}$òho, a karỳści màło.—W.
p: A. 468, 24.

6708. Rabòty nikòli ni pieraròbisz [nikòli ni zabrakùje].—W.
p: A. 468, 26; 699, 22.

6709. S$_{u}$on na zàŭtra adłażỳ, a rabòtu siehònia zrabì.—W.
p: A. 466, 6.

6710. T a p ò r n a j a rabòta.—W.
Ordynarna.
r: D. I, 549.

6711. Ty za swajù rabòtu bùdziesz szỳłam kàszu jèści [jeŭ]; ni wàrty tajè wadỳ szto ŭ chl$_{y}$èbie.—W.
... szỳdłam chl$_{y}$eb jeść ... co ... — *Orz. 104 i 105.*

6712. Ŭ jehò rabòta z ruk wàlicsa.—W.
r: D. I, 385 i 654.

Rabòtnik

6713. Mnie na l$_{y}$èto rabòtnik patr$_{y}$èbien, a zimòju zjem chl$_{y}$eb i z świniòju.–W.
Mówią do darmozjada.

6714. Pa jedziè rabòtnika paznajùć.—W.
6715. Takì z ciebiè rabòtnik, jak z haŭnà kùla.—W.

Ràby

6716. Rabièńki, [ràbieńki] jak dziàciät.— W.

Rachawàć

6717. Chto rachùje, toj nie psujè.—W.

Rachmàny

6718. Na rachmànaho B$_{u}$oh naniesiè, a śmieły sam nabieżyć.— Sc.
Sz. 89.

Rachùba

6719. Rachùba ni zhùba.—W.
p: A. 459.

Rachùnak

6720. Chto byz rachunku żywiè, tahò skòro czort wòźmie [toj byz parỳ ŭmiràje].—Sł.
Id. ob. Szczot.
Db. 92.

Rad

6721. Choć ni rad, da hat$_{u}$òŭ.— W.
Choć niechce ale musi.
u: Nm. 1078. p: A. 459, 6.
6722. Czym bahàt, tym i rad.—Sk.
Db. 144. u: Nm. 12088.
6723. Dzie ràdyje, ni ŭczaszczàj, a dzie ni ràdyje, zusìm ni bywàj.—W.
p: A. 459, 3.
6724. Pasiàdźma [siàdźmy] ŭ rad kab byŭ [to bùdzie] z nas B$_{u}$oh rad.—W.
Pasiàdziem ŭsieńki ŭ rad, to bùdzie ... — Sł.
Nsb. 160; Nsł. 71; Rm. 573. u: Nm. 11864.
6725. Rad, jak na sto kòniej sieŭ [sièŭszy].— W.
u: Czb. 272. p: A. 217, 3; 219, 45 i 459, 9.
6726. Rad, ni rad, da mùsić.—W.
p: A. 459, 13.
6727. Ràdy ŭ hadỳ.— W. Sk.
Id. ob. H$_{u}$od.
Db. 574; T. 431. u: Nm. 7734.
6728. Sam sabiè [z siebiè] rad.— W.
Cz. 119. Nsb. 142.
6729. Takì rad szto ni żart.— W.

Ràda

6730. Anì da ràdy, anì da zwàdy.— W.
1. Ni ... razwàdy.
2. Ni rady, ni paràdy.
u: Nm. 6556. p: A. 460, 33. 646, 1.
6731. B$_{u}$oh tak daŭ, nimà ràdy bràcie.— Sk.
6732. Ni dàm sabiè ràdy z im.— W.
u: Nm. 7887.
6733. Ni słùchajesz d$_{u}$òbraj ràdy, pasłùchajesz sabàczaj skùry.— W.
{Posłuchasz bębna wojskowego; bębny dawniej wyrabiano z psiej skóry, a przynajmniej był tego mniemania Białorusin. Pogróżka ta stanie się całkiem zrozumiałą, gdy się uprzytomni, że za czasów pańszczyzny ziemianin oddawał w rekruty najprzód próżniaków nieuczciwych i nieposłusznych}.
6734. Słùchać d$_{u}$òbraj ràdy ni szkòdzić.— W.
p: B. 105, 3.
6735. Tam d$_{u}$òbra ràda, dzie szczỳra paràda [pràŭda].— W.
u: Nm. 6130.
6736. Ŭl$_{y}$èzszy ŭ ràdu, tr$_{y}$èba ciahnùć biedù.— W.
u: Nm. 10765.

Ràdaść

6737. Ràdaść, jak z tahr$_{u}$òcznaho śnièhu.— W.
u: Nm. 5100. r. D. I, 156.

Ràdawacsa

6738. Ràdujciesie, jak ŭ nièbi anièli.—W.

Radnià

6739. Daj Bòżä kab majà [nàsza] radnià bahàta byłà, a ja [my] kab da jejè daròhi ni wièdaŭ [wièdali, ni znàli].—W.
Kab nàsza radnià i pryjàcieli bahàty bylì, a kab my daròhi da ich ni wièdali.
p: A. 241, 1; 328 i 446, 1.

6740. Radnià t$_{u}$òlki da bièłaho dnia, a ŭ czòrny dzień ni nàjdziesz.—Sł. *Nsb. 144.*

Radzìcsa. Ob. c. d. p. w. Ròdzicsa

6741. Ŭ lìpcu radzìŭsia.—W. *u: Nm. 8748.*

Ràdzicsa

6742. Ŭ ludzièj ràdźsie [pytàj], a sw$_{u}$oj ròzum miej [da sw$_{u}$oj ròzum maj].— *Sz. 148.*

Radzić

6743. Raz radziła màci, raz tryèba ŭmiràci.—W. *u: Czb. 263.*

6744. Szto nàm da tahò, chtò radziŭ kahò.—S. *Nsb. 189.*

Ràdzić

6745. Druhòmu ràdzić, a sabiè ni pam$_{u}$òżä.—W. *p: A. 422, 1.*

6746. Łatwièj kamùś paràdzić niż sabiè.—W. *p: A. 422, 5.*

6747. Łatwièj ràdzić, niż pamahàć.—W. *p: A. 461, 10.*

Radzìny

6748. Ja na swaìch radzìnach kàszu jeŭ.—W. *r: D. I, 449.*

Rahatàć

6749. Rahòczä, jak kabỳła.—W.

Raj

6750. Jak ŭ ràju.—W. *u: Nm. 1641.*

Rak

6751. B$_{u}$oh kazàŭ: ràku, ràku—na tabiè òczy! a ràk kàża: — Takìje brỳdkije ŭwatknì ŭ sràku.—W. *u: Nm. 4229.*

6752. Czùda nie ràki: sàmi ŭ tòrbu ly$_{e}$zuć.—W.
Gdy się uda bez pracy zarobić.
Nsb. 184. u: Nm. 7832.

6753. I ràkaŭ ni chaczù i sràki ni ŭmaczù.—W.
Id. ob. Rỳba.
u: Nm. 2704.

6754. Jak rak świśnie.—W. *u: Nm. 5492.*

6755. Ni rak, ni rỳba.—W. *r: D. I, 612.*

6756. Pieczè raki [spiok, papiekła].—W.
Zczerwienia się ze wstydu.
u: Nm. 3191. p: A. 462, 9.

6757. Pierèd ràkami i pa ràkach.—Ś. *Nsb. 126.*

6758. Puścìŭ ràka ŭ wòdu.—W. *Nsb. 84.*

6759. Ràkam ŭstaŭ.—W.
Zły, gniewny.
p: A. 614, 1.

6760. Ŭ adnahò ràka ŭ sràcy òczy.—W.

6761. Zlitawàŭsia B$_{u}$oh nad ràkam, dyj ŭsadzìŭ òczy ŭ sràku.—W. *u: Czb. 287.*

6762. Zlitawàŭsie rak nad żàbaju, dyj òczy wỳdraŭ.—W. *Orz. 126. p: A. 245, 13.*

Rakawòje

6763. Nie wiekawòje da rakawòje.—W. *Nsb. 95.*

Ralà

6764. Adnà ralà—adzìn sierp, dwie ralì—dwà sierpỳ.—Sk.
{Kto dwa razy orze pod oziminę, ma plon podwójny}.

6765. Chto try ràzy (ralù) arè, toj try snapỳ b$_{u}$olsz bierè.—Sk. *Sz. 180.*

6766. Daj ralì, to i jenà tabiè daść.—Sł. *T. 435.*

6767. Ni ròdzić ròla, da bòska wòla.—W. *u: Nm. 28. p: A. 470, 17. r: D. II, 535.*

Ràma

6768. Ŭ ràmaczki asadzìć.—W.
Ni żart jakì piękny, choć jehò ŭ ràmki asadzì. Tak jehò piastùje annò ŭ ramki ni asàdzić. *Nsb. 20.*

Ràmaczka ob. p. w. Ràma.

Ramièśnik

6769. Czym l$_{y}$èpszy ramièśnik, tym h$_{u}$òrszy pjànica.—W.
p: A. 484, 1.

6770. Jakì ramièśnik, takàja rabòta.—W.
p: A. 484, 9.

Ràna

6771. Balùczai ràny ni tr$_{y}$èba drażnić.-W.
Id. ob. Skułà.
Nsb. 25.

6772. Najbalùszczajsza ràna ad swahò dziciàcì.—W.
p: A. 462, 1.

6773. Ràna zahòicsa, a sł$_{u}$òwo zaŭsiùdy ŭ pàmiaci.—W.
p: B. 137, 3.

6774. Starùju ràna trùdno zahaić.—W.

Randàrka

6775. Ŭ randàrki smalànyje łàŭki.—W.
{Posmarowane smołą, bo gdy pijak zasiądzie, to się czuje tak, jak gdyby się przykleił do ławki}.
Nsb. 167.

Ràńnie

6776. Ràńnie ni ròdzić, alè z nasiènia ni zwòdzić.—W.

Ràno

6777. Chto ràno ŭstajè, tamù B$_{u}$oh dajè.—W.

6778. Nichàj ŭ zàŭtra ràno.—W.
Jutro rano, ale nie dziś.

6779. Tamù ràno, kamù ni dàno [ni padàno].—W.
Mowa o posiłku, jedzeniu.
...ŭże dàno, a kamù nie, to-j nàdto pòzno.
Nsb. 144. p: A. 89, 99.

Raràty

6780. Idzì na raràty czòrcie rahàty.—W.
Db. 719.
1. Na tabiè...
2. Ot... — Sk.
wb: Db. 719. u: Nm. 7851. p: A. 470.

Rasà

6781. Pakùl sł$_{u}$ònko [s$_{u}$ònce] zydzie[ŭzydzie], to rasà òczy wyjeść.—W.
Pòki sł$_{u}$ònce... — Sk. Sc.
wb: Cz. 95; Db. 508; R. 248; T. 429.
u: Czb. 271; Nm. 5679. p: A. 470, 1.
r: D. I, 95, 355 i 648.

Rasamàcha

6782. Raztr$_{y}$èpany wałasy, jak ŭ Rasamàchi.— Sł.
Rasamàcha ŭ życi siedzić i bywàje szto czaławièka na śmierć zakazyczä.
Id. ob. Ł$_{u}$òjma.

Rasicsa

6783. I ni rasiŭsia [ni rasiłasia].—Sł.
Nic w ustach nie miała.
Nsb. 114.

Raści

6784. Raściè, jak na drażdżàch.—W.
u: Nm. 8611. p: A. 470, 3.

6785. Rascie, jak na l$_{y}$es hlèdziaczy.—W.
p: A. 470, 5.

6786. Raściè ni dniàmi, da hadzìnami.—W.
r: D. II, 631.

6787. Raściè ŭpier$_{u}$òd ŭ wyszki, a patòm ŭ t$_{u}$òŭszki.—W.
Do dziewki.
u: Nm. 13914.

Ratawàlnik

6788. Radzì Bòżä l$_{y}$epsz ratawàlniki, niż biedawàlniki.— W,

Ratòk ob. p. w. R$_{u}$ot.

Ratùnak

6789. Byz ratùnku pałòwa ludzièj ùmiràje.— Sł.

Raŭnawàć

6790. Ni [nie] raŭnùjuczy.—W. Sł.
Nie przymierzając. Mówiąc o czyjejś chorobie, kalectwie, wypadku, aby nie sprowadzić podobnego nieszczęścia, zwykle zaczynają od tego frazesu.

6791. Sztò to raŭnawàć świniù da kanià, kalì i szerść ni takàja.—W.

Raŭścì

6792. Rawiè, jak karòwa.— W.
p: A. 480, 3.

Raz

6793. Choć raz, da haràz.—W.
Nsb. 175; Nsl. 121. u: Nm. 7799. p: B. 137, 2. r: D. II, 27.

6794. Druhìm ràzam, da nie ciepièr.–W.
Nsb. 37.

Razabràć

6795. Ich sam czort ni razbierè.—W.
u: Nm. 7033.

Razbòjnik

6796. Bᵤoh kazàŭ szto i razbòjnikam żyć tryèba.—W.

Razbuszawàcsa

6797. Razbuszawàŭsia, jak maładòje pìwo.—W.

Razchadzìcsa

6798. Razchadzìŭsia [razhulàŭsia], jak świnià na dożdż.—W.
Nsb. 143.

Razdawàć

6799. Dzie razdajùć, tudy idzì, a dziè bjùcsa—ŭciekàj.— W.
u: Nm. 5864.

Razkapùścicsa

6800. Razkapùściłasia, jak staràja bàba.—W.
Nsb. 144.

Razkazàć

6801. Razkazàŭ, jak razmàzaŭ.—W.
Akuratnie, szczegółowo.
Rm. 517.

Razkìdać

6802. Łàtwo razkìdać, ale zrabìć trùdno.—W.
p: A. 472.

Razkìdny

6803. Ŭ razkìdnaho kiszèń byz dna.—W.
Kr. 384.

Razkidùszczy

6804. Ni nàdto razkidùszczy.—W.
Id. ob. Padàtliwy.
Skąpy.
Rm. 345.

Razletàcsa

6805. Razletàŭsie, by sabàka za sùkaju.—Sk.

Razłuczyć

6806. Chibà ich rydzial i matyka razłùczyć.—W.
u: Czb. 239; Nm. 9519. Bar. 236. p: A. 480.

Razpaŭźcìsia

6807. Razpaŭzùcsie pa czużych rukàch, jak pa kaŭnierù wᵤòszy.—W.
Mowa o pieniądzach ukradzionych.
Ukràdzienyje hròszy razpaŭzùcsie j. w.

Razpòrak

6808. Z zàdu razpòrki, jak ŭ dworki.—W.
Db. 575.

Razpuścìcsa

6809. Razpuścìŭsia, jak chfurmàńska pùha [bicz].—W.
Id. ob. Cyhàński.
1. ... dziedᵤòŭska tòrba.
2. ... bicz [batᵤòh].—Sk.
Cz. 119; Db. 576; Kr. 368; Nsb. 144. u: Nm. 2848. p: A. 361, 2 i 472, 2, 4, 5.

Razsudzìć

6810. Ni twajò dzieło razsudzìć kᵤòlko razy srać na dzień chadzìć.—W.

Razsypacsa

6811. Razsypalisia, jak rudyje myszy pa świèci.—W.
u: Nm. 1880.

Raztràcić

6812. Ni sztùka raztràcić, ale sztùka nazbiràć.—W.
u: Nm. 10620.

Raztrùchaćsia

6813. Raztrùchałasie, jak wièdźma.—W.

Razumawàć

6814. Chto nàdto razumùje, to najdurniej wychòdzić.— W.
p: A. 298.

Razùmny

6815. Adzìn razùmny bᵤolsz wart za dziesiać nirazùmnych.—W.
u: Nm. 5686. p: A. 185, 6.

6816. Chto z razùmnym zadajècsa, sam razùmnym bùdzie [ròzumu nabierècsa].—W.
p: A. 294, 13.

6817. Czàsam i razùmnaho tryèba pieraścierehczỳ. – W.

6818. Durnỳ dajè, a razùmny bierè.—W.
Ob. p. w. Durnỳ.
p: A. 40, 20.

6819. I razùmnamu tak sàmo zdàrycsa.—W.
p: B. 86, 30.

6820. Lyepsz [lepièj] z razùmnym zhubić, jak [niż] z durnỳm najcì.—W.
Nsb. 75; Nsl. 203; R. 247; T. 417. u: Czb. 247; Nm. 6182. p: A. 475, 1. r: D. 1, 574 i II, 70.

6821. Pahawarỳ z razùmnym — ròzumu nabierèszsie, a z durnỳm, to zhùbisz toje szto màjesz.—W.
Nsb. 158. u: Nm. 6171 i 6588.

6822. Razùmnamu łàtwo ràdzić.—W.
p: B. 137, 2.

6823. Razùmnamu szmat ni tryèba tałkawàć.—W.
p: A. 294, 23.

6824. Razùmny dahadàjecsa.—W.
c: H. 2058.

6825. Razùmny durnòmu ustupìć pawìnien [ustupàje].—W.
Rm. 143. p: A. 295, 29.

6826. Razùmny gwiazdnòŭ z nièba ni zbiràje.—W.

6827. Razùmny, jak ràbin.—W.
Z kpinami.

6828. Razùmny, jak szpèktar.—W.
Ironicznie.
Db. 577.

6829. Razùmny sòchnie i hnijè, a durnỳ tỳje.—W.

6830. Skul takìje razùmnyje nabràliś? — W.
u: Nm. 6219.

6831. Tràpiesa i najrazumnièjszamu zdurnièć.—W.
p: A. 296, 88.

6832. Za adnahò razùmnaho dajùć dziesiać durnỳch.—W.
Id. ob. Uczòny.
B. 86, 32.

Razyścìsia

6833. Pa hètoj tarmasiè (hulanka) razỳjdziemsie ŭsie.—W.

Razżỳcsa

6834. Jak razżywièmsie, to ŭ pastuchì najmièmsie.— W.
Nsb. 196.

Ražànka

6835. Da Ražànki pa abaranki, da Indùry pa kùry, da Bierestawìcy pa rukawìcy.—W.
Kołysząc dzieci w takt wygłaszają powyższe słowa.
Różanka—miasteczka w powiecie lidzkim, Berestowica i Indura w pow. grodzieńskim.
p: A. 476.

Ražòn

6836. Ražnòm paròć.—W.
Id. ob. Paràcz.
Nsb. 145.

Raździawiàka. Raździòwa ob. p. w. Raźziawiàka.

Razliczỳcsa

6837. Na tòm świèci razlìczymsie.— W.
r: D. I, 260.

Raźziawiàka

6838. Iszłà raźziawiàka i dastàła ahłòblaju ŭ rnot.—W.
u: Nm. 6594.

Ryecz

6839. Czużàja ryecz mìlsza [darnòższa, smasznièjsza] za [ad] swajè.—W.

6840. Czużùju ryecz pilnùj [ściereżỳ] lyepsz, jak swajù.—W.

6841. Darnòższa ryecz lyepsz smakùje.—W.
p: A. 107.

6842. Hètakaji ryèczy i za świèczkaju ni najcì.—W.
p: A. 703, 15.

6843. Majà r$_{y}$ecz chwatàj maŭczàć.—W.
Jeżeli ktoś zaprzecza, oponuje.
Nsb. 173.

6844. Ni wièr czużym r$_{y}$eczàm da wier swaìm aczàm.—W.
r: D. II, 199.

R$_{y}$èdko

6845. Choć r$_{y}$̆èdko da jèdko [mièt-ko].—W.
Nsb. 146. u: Nm. 13847.

6846. R$_{y}$èdkaje, jak nièwad.—W.
Mowa o płótnie.

R$_{y}$èdźka

6847. Adnahò ràzu kazàła r$_{y}$èdźka: — ja d$_{u}$òbra z mi$_{u}$òdam, a mi$_{u}$od kàżä: czort ciebiè pròsić, d$_{u}$òbry ja i byz ciebiè.— W.
Żarcik.

6848. H$_{u}$òrka r$_{y}$èdźka, a (lùdzi) jedùć, lichì [kièpski] zàmuż (a) dzièŭki [takì] idùć [kièpsko zàmuż da idùć].— W. Sk.
Db. 228; Sz. 36.

6849. R$_{y}$èdźku jeść z panàmi, ale spać z świniàmi.—W.
... jesz z panàmi, a spać idzì z świniàmi.—Sk.
Db. 578; Nsb. 146. u: Nm. 12388. r: D. II, 408.

6850. To mo dać r$_{y}$èdźki pieczònaji?—W.
Do wybredzających.
Nsb. 146.

Rènczyć

6851. Chto za kahò rènczyć, tahò biedà drènczyć.—W.
p: A. 463, 1.

Rènda

6852. Suchàja rènda.— Sł.
Zapłata niesłuszna; np. za paszę kiedy bydło po lesie nie chodziło.

R$_{y}$èpa

6853. Choć r$_{y}$èpu siej.— W.
Do brudasów, którzy się rzadko myją.

R$_{y}$èszäto

6854. R$_{y}$èszätam wadù nasìć.—W.
p: B. 132, 1.

6855. R$_{y}$èszätam wadỳ ni nanòsisz.—W.
p: A. 444, 5.

R$_{y}$èzać

6856. Byz nażà r$_{y}$èżä [nas r$_{y}$èżuć].—W.
Nsb. 115. u: Nm. 3441.

6857. Jak nażòm [razcòm] r$_{y}$èżä.—W.

6858. J$_{u}$on miniè r$_{y}$èżä byz nażà.—W.

R$_{u}$od

6859. Ja d$_{u}$òbraho ròdu, pju har$_{y}$èłku, jak wòdu.—W.
Id. ob. Pan 5727.

6860. Jakì r$_{u}$od, takì pł$_{u}$od.—W.
u: Czb. 287.

6861. Kab kìnuŭ kàmieniem, to ni c$_{y}$èliŭby ŭ pł$_{u}$od, da ŭ r$_{u}$od, a pierana-czawàć nièdzie.—W.
Familji dużo, a przytułku niema.
Nsb. 144.

6862. Nimà rodu byz wỳradu.—W.
Nsb. 20; Ryp. 212; T. 428; Rm. 79. u: Czb. 238 i 288. Nm. 9342. p: A. 475, 5.

6863. Nimà [byz] ròdu, ni [byz] płòdu, jak kàmień ŭ wòdu.—W.
Tak wyraził się pewien żebrak o sobie.
1. Ni ròdu, ni płòdu.
2. ... wièczna ja siratà, [jak biel kàmień ŭ wòdu].—Sk.
wb: Sz. 108. p: A. 475, 1. r: D. I, 450.

6864. Ròdu kłapatnò, a papù pałatnò.— Sł.
Odnośnie do nieboszczyka.
Db. 337.

6865. Wielìkaho [char$_{u}$òszaho] ròdu, da narabìŭ smròdu [narabìŭ radniè smròdu].—W.
u: Nm. 2909.

Ròdny

6866. My z tabòju radnỳje, jak zwadnỳje.—G.
Niema żadnego pokrewieństwa.
Nsb. 81.

Ròdzicsa

6867. Chto ni radziùsie, toj ŭmiràć ni bùdzie.—W.
u: Nm. 8245. p: A. 469, 5.

6868. Chto radzìŭsie toj ŭmirać mùsić.—W.
p: A. 469, 3.

6869. Lyepsz byłò na świet ni radzìcsie.—W.
p: A. 577, 13.

6870. Ni pad adnòju gwiàzdaju ŭsie ròdziacsa.—W.

6871. Ni radzìsia kràsny, da radzìsia szczàsny.—W.
Nie... a... — Sk.
Db. 482; Nsb. 102; Orz. 101. u: Czb. 304; Nm. 1674. p: A. 538, 2.

6872. Ŭ czepcù [czepcỳ] radzìŭsie, a na [ŭ] wieruòŭcy zhìnje-—W.
Ob. p. w. Czèpak.
Db. 680. Orz. 142. u: Nm. 4091. p: A. 577, 19 i 20.

Ruoh

6873. Abò na mniè ròhi bàczać?—W.
p: A. 475, 1.

6874. Prycièrli jemù ròhi.—W.
p: A. 475, 10.

Ruok

6875. Ad prèdkich lyet.— Sł.
Z dawien dawna, odwiecznie.

6876. Adzìn ruok zjeŭ dzièsiać.—W.
r: D. I, 149.

6877. Biehùć lyetà.— W.
p: A. 469, 19.

6878. Da ròku narabìli kròku.—Sk.
Mówią o młodem małżeństwie, co się do roku doczekało potomstwa.

6879. Lyetà idùć, jak wadà pływiè.—W.
u: Nm. 8276.

6880. Lyetà starỳje [stàłyje], a ròzum dzieciàczy.—W.

6881. Maładỳje lyetà, a ròzum stàły.—W.
p: A. 469. 14.

6882. Maładỳje lyetà jemù waròczajucsa.—W.
p: A. 469, 6.

6883. Minùlisia tỳje làta, szto pàświli cielàta.—Sk.
Db. 398.

6884. Minùlisia tỳje ròki, co [panỳ] paròli bòki.— Sk.
Id. ob. Pan.
Db. 398.

6885. Ni ŭ luèciach, ni ŭ dzièciach.—W.
Jeżeli kobieta niema dzieci ani zdrowia, a jeszcze nie stara lub przed czasem postarzała.
p: A. 469, 1.

6886. Ruok ni wiek.— W.
Nsb. 145. u: Nm. 10317.

6887. Ruok płàcić, ruok tràcić.—W.
p: A. 469, 2.

6888. Siem lyet, pàmiaci niet.—W.
Bardzo dawno. Kalì juon ŭ nas byŭ?—O! ŭże j. w.

6889. Szto ruok, to praròk.—W.
O płodnych kobietach.

6890. Z dwàdcać piàtaho ròku.—W.
Bardzo stare; np. Złażỳŭ z dwadcać piàtoho ròku adzièniu, annò szmàty da dzìry.

Ruok c. d. p. w. Huod.

Ròlo ob. p. w. Ralà.

Ruost

6891. Wysòkaho ròstu.— W.
u: Nm. 8615.

Ruot

6892. Chadzìŭby ŭ złòci, kab ni dzirà ŭ ròci.— W.
Kab niä dzìrka [dzirà] ŭ ròci, (to) chadzìyby ŭ złòci.— Wl. L.
Nsb. 172; Nsl. 131; Sz. 63; T. 433. u: Nm. 12405. r: D. II, 388.

6893. Jèŭby ratòk, kab pryniàŭ żywatòk.—W.
Id. ob. Wòko.

6894. Ni raźziaŭlàj ròta, bo waròna ŭlecić.—W.
u: Nm. 6585 i 6587.

6895. Ot, raździàwiŭ ruot, choć kaleśmì jedź.—W.
u: Nm. 6589.

6896. Raździàwiŭ ruot, jak maładàja waròna sràku.—W.

Ruòŭnia

6897. Swajù ruòŭniu waźmì, to bùdzie zhòda.—W.
p: B. 189, 24.

6898. Ty za mnuòju ni ruòŭnia.—W.
Zdaleka ode mnie, nie śmiej się poufalić.
p: B. 141.

Ruòŭnina

6899. Ruòŭnina, choć pakacìsie.—W.
Nsb. 173.

Ruòŭno

6900. Dla jehò ni ŭsio ruòŭno, ci czòrno, ci bièło.— W.
...ŭsio ruòŭno: czòrno — czòrno, bièło—bièło.
p: A. 19 i 75.

6901. Ruòŭno, jak na stalè.—W.
p: A. 476.

Ruòŭny

6902. Ruòŭny, jak abrùcz.— W.
Id. ob. Pròsty.

6903. Ruôŭny, jak strunà.—W.
p: A. 68.

6904. Ruòŭny ruòŭnaho szukàje [znaszuòŭ].— W.
p: B. 142, 5. c: H. 5309.

Ruoŭścì

6905. Rawiè, jak wuoł.— W.
p: A. 480, 6.

Ròzkasz

6906. Ni znaŭ ja ròzkaszy ŭ màmy, mùsi ni zaznàju i da jàmy.— W.
...z ròdu, mùsić ni paznàju i da gròbu.
Id. ob. Dabrò.
u: Nm. 2030.

6907. Ròzkasz i płàczä i skàczä.—W.

6908. Ròzkasz—ròhi, nèndza—nòhi.—W.
p: A. 472.

Ròzum

6909. Abłysièŭ [asiwièŭ], a ròzumu jak ni byłò, tak nimà.— W.
Nsb. 25.

6910. Buolsz ŭ jehò ròzumu ŭ piaciè, jak ŭ cie [ŭ ciebiè] ŭ haławiè.— W.
u: Nm. 5712. p: A. 474, 44 i 696, 3. B. 141, 10.

6911. Czaławièk da śmièrci ròzumu ùczycsa, a dùrniam pamìràje.—W.
Ob. odm. p. w. Czaławièk.
p: A. 473, 7.

6912. Czużym ròzumam nidalèko zàjdziesz.—G.
Nsb. 184.

6913. Czużym ròzumam syty ni bùdziesz.— W.
Nsb. 184.

6914. Jakì ròzum, takì tuoŭk.—W.
u: Nm. 6290.

6915. Jemù swahò ròzumu ŭ hałàŭ ni ŭwabjèsz.—W.

6916. Juon ni màje ròzumu za try hròszy.—W.
p: A. 162, 86. 474, 56. 475, 100.

6917. Juon zdurnièŭ z wielìkaho ròzumu.—W.
r: D. I, 570.

6918. Kab to byŭ toj czaławièku ròzum z pièredu szto z zàdu.—W.
u: Czb. 236. p: A. 473, 11.

6919. Kab ty czàsam z wielìkaho ròzumu hòły pa pòlu ni bièhaŭ.—W.
Nie zwarjował.

6920. Kalì da dwadcacì lyet ni nabràŭ ròzumu, tak i zhìnie.—W.
Sz. 48.

6921. Kàżan swahò ròzumu pròbuje.—W.
Czb. 247.

6922. Kàżdy màje swuoj ròzum.—W.
p: A. 473, 27.

6923. Kàżdy na swajù rùku màje ròzum.—W.

6924. Ludzièj słùchaj, a swuoj ròzum maj.—W.
p: A. 83, 98.

6925. Nie sìłaju, to ròzumam.—W.

6926. Nie ŭsie ŭkùpimsie ŭ twuoj ròzum.—W.
Id. ob. Szczàście.
Nsb. 94.

6927. Nikòmu swahò ròzumu ni ŭstàwisz.—W.
Nsb. 147. Rm. 527.

6928. Ni mieŭ ròzumu z ròdu, to ni bùdziè i da gròbu.—W.
u: Nm. 6151.

6929. Ni ŭsìm być [żyć] twaìm ròzumam.—W.
Nsb. 94.

6930. Pajcì [paszuòŭ] pa ròzum da haławỳ.—W.
u: Nm. 5831. p: A. 474, 58. B. 43, 15.

6931. Ròzum najlyèpszo bahàctwo.—W.
p: A. 474, 70.

6932. Ròzumu ni prykùpisz [ni prykupìć].—W.
u: Nm. 13761. p: A. 474, 97.

6933. Tadỳ ròzumu nabierèszsia, jak swajà wuosz ŭkùsić.—W.
u: Nm. 9341.

6934. Tak wièle màje ròzumu, jak kùryca.—W.
p: A. 474, 89.

6935. Ŭsiàki żywiè swoim ròzumam.—W.
r: D. I, 566.

6936. Ŭsie ròzumy pazjedàŭ.—W.
Bardzo rozumny.
Nsb. 145. p: B. 141, 27.

6937. Ŭsio dasì, annò ròzumu ni dasì.—W.

6938. Ŭsio za hròszy kùpisz, tuòlko ròzumu ni kùpisz.—W.
p: A. 75, 75. r: D. I, 67 i 569.

6939. Wiek zżyŭ i ròzumu ni nażyŭ.—W.
Nsb. 22.

6940. Z im i toj ròzum zhùbisz, szto màjesz.—W.
u: Nm. 6287.

6941. Żywì swaìm ròzumam.—W.

Rubàszka

6942. Tuòlko rubàszka da pierapiràszka.—W.
Koszula i pasek.
u: Nm. 11240.
C. d. p. w. Saròczka. Kaszùla.

Rubièl

6943. Bylì rublì, da pierawiernùlisia ŭ wierabji.—W.
Przenośnia—palecièli.

6944. Niechàj sabiè i [waźmì chaćby] sùczku, abỳ rubièl ŭ rùczku.—Ś.

6945. Ni rublòm, ni dubjòm.—N.
Db. 494.

6946. Rubièl i kàmień daŭbiè [hròszy kàmień bjuć].—Sk.
Sz. 39.

5947. Rubièl ni hròszy, a mużỳk ni brat.—W.
Nsb. 80.

6948. Rubièl rublà ròbić.—W.
u: Nm. 1532. r: D. II, 7.

6949. Za rublòm palyèzby ŭ pièkło.—W.

6950. Za rublòm pawièsiŭsiab.—W.

6951. Żeb ja sto rublòŭ mieŭ, to ni skim nie hawaryŭby.—Sk.
Db. 286.

Rubìnka (rąbek)

6952. Ni rubìnki suchòi ni astàłoś.—W.
Zmokł do nitki.
u: Nm. 579.

Rubnùć

6953. Ot rubnùło, aż ŭ piàty paszło kuòluczy.—W.

Ruczàć

6954. Ja za hèto swajèju haławòju ruczàju.—W.
r: D. II, 182.

Rùczka ob. p. w. Rukà.

Rucznìk

6955. I z rucznikà razchòdziacsa.—W.
Id. ob. Kabièrac.
I od ołtarza się rozchodzą.
p: A. 360, 2.

Rùczycsa

6956. Jemù ŭsjo rùczycsa.—W.
Id. ob. Szychawàć.
r: D. I, 53.

Rudàŭka

6957. Pan Stanisłàŭ! Pan Rùdàŭski tpru! tpru! tpru!—W.
Wstrzymując kogoś, zawracając z drogi.
Przysłowie powstało niezbyt dawno, przy

okoliczności następującej. Jechał koło stawu dworczańskiego ś. p. Stanisław Bułharyn, dziedzic Rudawki (znany facecjonista i pieczeniarz), jechał jednym koniem, powracając z gościny, i jak zwykle, drzemiąc; w tem koń spragniony zawrócił z drogi i dalej się staczać po stromym brzegu. Parobek dworski obaczywszy zdala, nuż biedz, wołając j. w. Nie wstrzymał jednak i pan Stanisław porządnie się wykąpał.

Rukà

6958. Abièjma rukàmi.—W.
u: Nm. 5028.

6959. Abỳ rùki, to słùżba bùdzie.—W.

6960. Abỳ z ruk (pazbyć).—W.
Nsb. 163. Rm. 1.

6961. Adnò adnamù rùku padàli.—W.
Zaprzyjaźnili się, zakochali.

6962. Adsòchni tàja rukà, szto sabiè ni spryjàje.—W.
Badàj tàja rukà usòchła, szto da siebiè ni hòrnie.
u: Nm. 9720. r: D. II, 115.

6963. Anì z ruk.—W.
Rm. 4.

6964. Apuścić rùki.—W.
Zniechęcić się.
p: B. 138, 18.

6965. Być ŭ rukàch.—W.
r: D. I, 385.

6966. Choć rùki czòrny, ale rabòta biełа.—Sk.
Sz. 167.

6967. Chòdzić [siedzić] rùki złażỳŭszy.—W.
Nic nie robi.
p: B. 138, 2.

6968. Ciażka rukà.—W.
r: D. I, 385.

6969. Czużymi rukàmi dᵤòbro żar zahrᵧebàć.—W.
1. ... tᵤòlko ...
2. ... żar zahrᵧebàć [grabàć].—Sk.
Db. 143; Nsb. 184; T. 416. u: Nm. 9665. p: A. 464, 9. r: D. I, 386 i II, 119.

6970. Dᵤòŭhije rùki màje.—W.
p: A. 464, 12.

6971. I ŭ miniè jeść rùki.—W.
p: A. 464, 18.

6972. Jak rukòju adnìàŭ—W.
p: B. 138, 1.

6973. Jak ŭ rùku daŭ.—W.
Sprawdził się, urzeczywistnił.
Np. Ot i sᵤon, jak ŭ rùku daŭ.

6974. Jehò [jejè] rùki załatỳje.—W.
{Mowa o ludziach zdolnych do wielu robót, ale najczęściej o rzemieślnikach. Np. Jehò rùki załatyje, jak by nie czàrka. To znaczy, że jego ręce byłyby złote, gdyby się nie zapijał}.
Nsb. 51. r. D. I, 646.

6975. Jᵤôj nie rôbić rukà, ale mukà.—W.
Gdy kobieta leniwa, lub nieumiejętna—wyręcza się sąsiadkami w robocie, wynagradzając je sekretnie przed mężem zapasami śpiżarnianemi: krupami, mąką i t. p.

6976. Jᵤon [jenà] jehô pràwaja rukà.—W.
u: Nm. 9323. r: D. I, 385.

6977. Kab jᵤon rùki mieŭ, tob daŭnô pawièsiŭsie [z biedỳ pawièsiŭsie].—Wl.
Mowa o wynędzniałym koniu, psie, wole i t. p.

6978. Kab tỳje rùki paadsychàli szto czużôho brać nichòczuć.—W.
u: Czb. 303.

6979. Lôhkaja [ŭ jehò] rukà.—W.
r: D. I, 51 i 385.

6980. Na rukàch nasìć.—W.
Dogadzać.
p: B. 138, 15.

6981. Ni dawàj rukàm wôli.—W.
u: Nm. 3820.

6982. Niechàj tàja rukà adsôchnie, katôraja sabiè nie spryjàje.—Ś.
Ob. 6962.
Nsb. 121.

6983. Nie idziè ŭ rùku.—W.
p: A. 464, 34.

6984. Niè zaszto ruk zaczäpìć.—W.
Rm. 362 i 370. u: Nm. 9870.

6985. Ni rukôju, ni nahôju.—W.
p: A. 463, 1.

6986. Ni sadzì ruk pamìż dźwierèj.—W.
Id. ob. Pàläc.

6987. Ni twaìmi rukàmi [ni twaìm rukàm].—W.
Id. ob. N$_{u}$os.
Rm. 393.

6988. Ni ŭ tyje rùki papàła.—Sk.
Db. 486.

6989. Ot, jeszczè jejè [jehò] rùczki naròbiacsa i nòżki nachòdziacsa, kalì bùdzie B$_{u}$oh hadawàć.—W.
Np. La, czämù ty daczkì ni paszlèsz za huśmi? Odp. j. w.

6990. Ot rùki, choć r$_{y}$èpu siej.—W.
Mowa o brudnych rękach.
p: A. 464, 36.

6991. Pabìli rùki.—W.
Zawarli umowę, zgodzili się w targu.
r: D. I, 386 i 645.

6992. Pad kaści$_{u}$òł z d$_{u}$òŭhimi rukàmi.—W.
Nsb. 157. Rm. 203. u: Nm. 4733.

6993. Padłażyć rùku.—W.
Podpisać.
r: D. I, 386.

6994. Paszłò ŭ rùku [z ruk].—W.
u: Nm. 1775.

6995. Pierabìć rùki.—W.
W targu.
u: Nm. 14062.

6996. Rukà rùku mỳje, kab abièdźwie bylì bièły.—W.
... żeb òbie ... — Sk.
wb: Db. 579; Nsb. 145; Orz. 130; Rp: 215. u: Czb. 275. Nm. 7404. p: A. 464, 20 i 465, 47; B. 133, 27 i 138, 21. c: H. 4923.

6997. Rùki dryżàć, jak asìna.—W.
p: A. 465, 40.

6998. Rùki, jak hràbli.—W.
Niezgrabne {spracowane}.

6999. Rùki, nòhi panỳli [adabràło].—W.
Nsb. 122.

7000. Rùki załatỳje, da gàrło ŭsio pażàrło.—W.
r: D. I, 385.

7001. Ruk swaìch ni padłòżysz.—W.
Pocieszają w razie jakiejś straty.
Nsb. 145. u: Nm. 8355.

7002. Szto czatỳry rùki; to ni dźwie.—W.
p: A. 464, 14.

7003. Szto ŭ jehò rùki papàło, to-j prapàło.—W.
r: D. I, 104.

7004. Szto ŭ rùki wòźmie, to aż harỳć.—W.
{Mówią o takim, który wszystko wykonywa prędko i umiejętnie}.
r: D. I, 546.

7005. Szto zławìŭ ŭ rùki, to dzierżỳ.—W.
u: Nm. 13750.

7006. Tr$_{y}$èba ruk dałażyć.—W.
u: Nm. 9959.

7007. Twaìmi rukàmi t$_{u}$òlko żar zahr$_{y}$ebàć.—W.

7008. Ŭ ich ŭsio ŭ adnù rùku idzìe.—W.
r: D. I, 177.

7009. Ŭ jehò d$_{u}$òbra rukà.—W.
Szczęśliwa.

7010. Ŭ jehò rùki nàdto d$_{u}$òŭhi.—W.
Kradnie.
r: D. I, 181 i 384.

7011. Ŭmyć rùki ad ŭsiahò.—W.
r: D. I, 204.

7012. Ŭsio jemù z ruk pàdaje, l$_{y}$ecìć.—W.
p: A. 465, 60.

7013. Ŭziać kohò ŭ rùki.—W.
r: D. I, 255. II, 435.

7014. Załatỳje rùki.—W.
T. 419.

7015. Z lichòi rukì, jedziàć krukì.—W.

7016. Z ruk szto padàje [pàdaje] hośćć spieszàje.—W.
r: D. II, 578.

7017. Z ruk wyhledàje.—W.
u: Nm. 4486.

7018. Zsòchni tàja rukà szto na bàćka padymàjecsa.—W.

Rukàŭ

7019. To ni rukàŭ, ni adr$_{y}$èżäsz.—W.
Zły mąż.

Rukawìcy

7020. Ŭ jehò rukawìcy samar$_{u}$òdnye [baćkaŭskie].—W.

{Bez rękawic}.

Rumiànieńki

7021. Jak pièrniczäk rumiànieńki.— W.

Rusàk

7022. Rusàk idziè da nièba, jak husàk.—W.

Por. Katalìk.

Ruś. Rusàk—prawosławny.

Rusàŭka

7023. Jak rusàŭka razpuścìła wałasỳ.—W.

Rùski

7024. Papamiàtujesz z rùski mièsiac.- W. Bùdziesz ty pòmniŭ... — Sk.

p: B. 78, 5.

7025. Paździỳ rùski mièsiac.—W.

u: Nm. 5632.

Rùszać

7026. Czużòho ni rusz i swahò ni papuskàj.—W.

Odm. p. w. Czużòje.

u: Nm. 9671.

7027. Ni rùsz niczòho, nie b$_{u}$òjsia nikòho.— Sk.

Nsb. 92. R. 248. Sz. 100. u: Nm. 4442, 9675 i 11058. p: A. 40, 24.

Rùta

7028. Rùtku sièjać.—W.

p: A. 478, 1.

7029. Zielòny: rùta, jaławièc, l$_{y}$èpszy kawàler niż ŭdawièc.—W.

p: A. 478, 2.

Rwàcsa

7030. Rwièesa, jak sabàka z łancuhà [rwie jak sabàka].— W.

u: Nm. 4835. p: A. 312, 1.

Rỳba

7031. Chto màje [chto wàżyŭ] na rỳbku, toj màje [stànie] i na pièräc.—W.

p: A. 478, 15 i 20, 479, 62. B. 142, 5.

7032. I rỳby ni chaczù i sràki ni maczu [ŭmaczù].—W.

Id. ob. Rak.

Ja i... nie... nie maczù.—Sk.

Db. 290. Nsb. 57. Sz. 61. u: Nm. 2704. r: D. I, 277.

7033. Jak rỳba byz wadỳ.—W.

Gdy obejść się bez czegoś nie może.

u: Nm. 3110. p: A. 478, 9 i 479, 64.

7034. Ławìć rỳbu ŭ kałamùtnoj wadziè.— W.

r: D. I, 189.

7035. My z tabòju, jak rỳba z wadòju: rỳba na dnò, a my haŭnò.—W.

r: D. II, 352.

7036. Ni rỳba, ni miàsa.—Sł.

Cz. 88; Db. 495; Nsb. 114. r: D. I, 612. c: H. 4997.

7037. Pieràd nièwadam rỳbu łòwić [rỳby ni łòwiać].—W.

...rỳby nie ławì.— Sk.

Nsb. 17. u: Czb. 286; Nm. 2603. p: A. 478, 40; Wsl. IX, 411. r: D. II, 128 i 154.

7038. Rỳba lùbić [patr$_{y}$èbuje] płàwać.-W.

c: H. 4989.

7039. Rỳba nie ŭ ruc$_{y}$è, a ŭ r$_{y}$ecè.—Sk.

Db. 581. r: D. II, 250.

7040. Rỳba pić chòczä.— W.

p: A. 479, 48.

7041. Rỳba rỳbaju żyjè, a czaławièk czaławièkam.—Sk.

Perswazja: Nie bièdny, dla taho nie zhìniesz j. w.

7042. Rỳba szukàje dzie hłybièj, a czaławièk dzie lepièj.—Sk.

u: Nm. 9840. p: A. 84, 123. r: D. II, 115.

7043. Rỳbu ŭ wòdu ŭpuściŭ.—W.

Nsb. 14.

7044. Rỳby mn$_{u}$òho, chl$_{y}$èba màło.— P.

7045. Tadỳ rỳbu ławì, jak bierècsa za udù.— W.

u: Nm. 5929.

7046. Tancawàła rỳba z ràkam, a pietrùszka z pieścierniàkam.—W.

p: B. 142, 16.

7047. Ŭ niedastàtku ryb, d$_{u}$òbry i hryb.-W.
p: A. 478, 12.

7048. Wàżysz na rŷbku, waż na jùszku.–*Nsb. 42.*

Rybàk

7049. Rybàk dażdżù ni baìcsa. –W.
Id. ob. H$_{u}$ôły.
u: Nm. 1478.

7050. Rybàk rybakà bàczyć z dalekà.— Sł.
Swój swego pozna.

7051. Rybàk rŷbku piecze, a myślìwy [strälèc] łapci pleciè.—W. Sł. Sk.
Db. 582.

7052. Ŭ rybakà h$_{u}$ôłyje b a k à, ale abièd pański.— Sł.
¦Ŭ strelcà dym hustỳ, da abièd pustỳ¦.

Rŷbka ob. p. w. Rŷba.

Rŷbno

7053. Jak [kièdy] rŷbno, to nie chl$_{y}$èbno.— Sk.

Cz. 117. Db. 306.
Id. ob. Hrŷbno.

Rychtyk

7054. Rychtùsieńko, rychtyk.—W.
r: D. II, 38.

Rŷga

7055. Pajèchaŭ da Rŷgi.—W.
p: A. 480.

Ryhòr Św.

7056. Na Ryhòra paszłà zimà da mòra.—W.
p: A. 166, 2.
C. d. p. w. Hryhòry.

Rym

7057. Być ŭ Rymi, papièża ni bàczyć. Byŭ ŭ Rŷmi, papièża ni bàczyŭ.–W.

Ryn

7058. Za adnym rŷnam, to ŭsie hìniem.—Sł.

Ryzykawàć

7059. Chto ni ryzykùje, toj ni tràcić [ni màje].—W.
p: A. 480, 1. B. 148.

S

Sabàczy ob. p. w. Sabàka.

Sabàka

7060. Abò ja [j$_{u}$on] sabàka?—W.
p: A. 392.

7061. Bìtamu sabàccy kìja ni pakàzywaj.—W.
Nsb. 6. T. 426. u: Nm 5800. r: D. I, 634.

7062. Bräszỳ sabie, bräszỳ: ksiondz jèdzie z pànam Bòham, a sabàka brèszä.—W.

7063. Choć na sabàku wŷlij, to bùdzie kryczàć biehuczy.—W.
Strawa za kwaśna.
u: Nm. 12314.

7064. Chto chòcza sabàku ud$_{y}$èryć, to kìja znàjdzie.—W.

7065. D$_{u}$òbro sabàccy i mùcha.—W. Sł.
Nsb. 36. u: Czb. 241; Nm. 9876. p: B. 118, 5. A. 393, 38.

7066. D$_{u}$òbry sabàka l$_{y}$èpszy za lichòho czaławièka.—W.
u. Nm. 2856.

7067. D$_{u}$òbry sabàka na wiej wiècièr ni brèszä.—W.
p: A. 396, 167.

7068. D$_{u}$òbry sabàka, to d$_{u}$òbry stòraż.— W.
p: A. 396, 168.

7069. Dziè sabàka ham, to i ja [ty, j$_{u}$on] tam.—W.
Docinki do tych, którzy usłyszawszy, że kogoś obgadują, radzi zawsze i od siebie coś dodać.
Nsb. 7. p: A. 393, 49.

7070. Hanjà sabàcza. –W.
Wesele psie.

7071. Hètaho i sabàka ni paniùchaŭby.-W.
O złej, niesmacznej strawie.

7072. I nad sabàkaju tryèba lìtaść mieć.-W.
u: Nm. 4498.

7073. Ìnszy sabàka zakòn i ŭstŷd znàje. Ìnszy sabàka pjàtnicu znàje, a ty ŭ pjàtnicu miàso żresz.—Sł.

7074. I sabàka bòsy.—W.
u: Nm. 11232.

7075. I sabàka dⱬòbry duch czùje ni to czaławièk.—W.
Serce, życzliwość.

7076. I sabàka màje pòru, tⱬòlko czaławièk ni màje.—W.
p: B. 5, 1.

7077. I sabàka nà pusto ni zabrèszä.—W.

7078. I sabàka na tahò ni brèszä czyj chlyeb jeść —W.
r: D. I, 137.

7079. I sabàka pa jⱬom ni zawŷje.—W.
u: Nm. 2889.

7080. I sabàka wièdaje chto czahò wart.—W.

7081. I sabàka za dⱬòbraje adhòdzić [i sabàka ŭmièje adhadzić].—W.

7082. I sabàki ŭ siebiè ni ŭdzièrżyć.—W.
Zły gospodarz.
p: A. 394, 66.

7083. I ty tut i ja tut, a sabàki harszkì bjuć.—W.
u: Czb. 279.

7084. Jak sabàka, szto sam sièna ni jèść i druhòmu ni dàść.—W.
u: Nm. 4824.

7085. Jak sabàka z katòm [z kⱬòszkaju].—W.
p: A. 394, 79.

7086. Jak ŭ sabàki z hòrła wŷciahnùŭ.-W.
O ubraniu pomiętym.
p: A. 394, 81.

7087. Kab pryczäpìŭ jemù chwastà, to wierùtny sabàka.— W.
p: A. 398, 267.

7088. Kab tahò sabàku waŭkì zjèli szto na swⱬoj chwⱬost breszä.—W.

7089. Kab tak nasz sabàka płàkaŭ kⱬòlko hètamu pràŭda.
p: A. 392, 14.

7090. Kàżan sabàka brèszä, da ni kàżan kusàje.—W.
Rm. 348.

7091. Ksiondz z Pànam Bòham jèdzie, a sabàka brèszä.— Sk. W.
Cz. 100; Nsb. 152; Orz. 29; Rm. 550; Sz. 138. r: D. I, 313, II, 233 i 593.

7092. Lichì sabàka z łańcuhà zarwiècsa.—W.

7093. Màje jehò za sabàku.—W.
p: A. 395, 102.

7094. Maŭczalìwy sabàka z patajkà chwatàje.— W.
r: D. II, 195 i 292.

7095. Mⱬòżno sabàccy i na Bòha brechàć.—W.
Sabàka i na Bòha brèszä.—Wl.
wb: Sz. 138. p: A. 398, 173 i 398, 280. r: D. I, 234 i 580.

7096. Ni adzìn sabàka Łŷsko.—W.
u: Nm. 5510 i 5511. p: A. 164 i 395, 126.

7097. Nie bij sabàku kìjam, bo jⱬon jeszczè hⱬorsz brachàć bùdzie.—Sł.

7098. Ni bòjsie sabàki zwiahlìwaho da bòjsie maŭczalìwaho.—W.
r: D. II, 195.

7099. Ni bojś, kalì sabàka hònczy, to znàje dzie zajèczy śìyed.—Sł.

7100. Ni chacièła sabàcza nahà być [lyeżàć] na stalè, nichàj [że] bùdzie pad stałòm.—W.
Nsb. 105. u: Nm. 7092. p: A. 395, 117 i 396, 145.

7101. Ni drażnìsie z sabàkaju, to ni ŭkùsić.—W.
r: D. I, 130.

7102. Nie ja kazàŭ, sabàka brechàŭ.— Sk.

7103. Ni tadŷ sabàki karmìć, jak na palawànio icì [jèchać].—W.
Nsb. 104. u: Czb. 272.

7104. Ni wièr sabàccy nikòli.—W.
u: Nm. 4308.

7105. Paniùchaj sabàccy pad chwⱬost, to dać bòbu na pⱬost.—W.
Nsb. 133.

7106. Pasłàli sabàku pa tabàku; ni tabàki, ni sabàki.— Sł.

7107. Sabàccy, sabàcza śmierć.—Sł.
Jakie życie, taka śmierć.
u: Nm. 7099.

7108. Sabàcza màci jeszczè ni zd$_u$òchła.— W.
Zło się mnoży i mnożyć się będzie.
u: Nm. 5308. p: A. 397, 237.

7109. Sabàczyje hałasà ni idùć pad niebiesà.— Sk.
Do klnącego.
Wsl. IV, 5. u: Nm. 5193.

7110. Sabàczyje sztùki.—W.
p: B. 119, 41.

7111. Sabàka brèsze, a dwaranìn jèdzie.—N.
Db. 583.

7112. Sabàkaju padszyty.—W.
Id. ob. Lis. W$_u$oŭk.

7113. Sabàka kasmàty—jemù ciòpło [to jemù ciòpło], mużyk bahàty — jemù d$_u$òbro [to jemù d$_u$òbro].—W.
Nsb. 152; Orz. 26. u: Nm. 1372. p: B. 119, 26. A. 396, 177. r: D. I, 67.

7114. Sabàka najl$_y$èpszy czaławièku pryjàciel.— W.
p: B. 119, 27. r: D. II, 593.

7115. Sabàka ni zjeść ni pakaczàŭszy.-W.
{Mówią do dziecka, któremu jadło wypadnie z rąk na ziemię, a ono je podniosłszy znowu zajada}.
u: Nm. 12270. p: A. 396, 169.

7116. Sabàka, sabàkaju.— W.
p: A. 398, 285.

7117. Sabàka sùki ni kusàje.—W.
p: A. 397, 202.

7118. Sabàka wièdaje [znàje] kahò kusàje [na kahò brèszä].—W.
u: Czb. 279.

7119. Sabàki chùtko ròbiacsa, da d$_u$òŭho śl$_y$epyje.—W.
1. Sabàka chùtko dzièci ròbić ...
2. ... dzièci prèndko ròbić ale ...— Sł.
3. ... żywo dzièci ròbić ale śl$_y$epyje ròdziaćsie.— Sk.
Db. 584; Rm. 539.

7120. Sabàki na j$_u$om wièszaje [wièszajuć].— W.
Potępiać, spotwarzać.
p: A. 398, 250.

7121. Swajè sabàki choć pakusàjucsa, to-j palìżucsa.—W.
u: Nm. 9451.

7122. Swajè sabàki hryzùcsa [kusàjucsa].— W.
Kłótnia w rodzinie.

7123. Szkòda sabàki na dw$_u$or hnać.—W.
Słota, zawierucha.
p: A. 399, 298.

7124. Tahò sabàki h$_u$orsz stràszno szto łàszczycsa, jak tahò szto brèszä.—W.
u: Nm. 7254.

7125. Ŭpuścì [puścì] sabàku za st$_u$oł, to j$_u$on zàraz i na st$_u$oł.—W.
u: Nm. 2842.

7126. Ŭszyŭsia ŭ sabàczu skùru.—W.
Stał się skończonym łotrem, rozlajdaczył się.
u: Nm. 2920.

7127. Zahlàń sabàccy pad chw$_u$ost.—W.
Do ciekawego.
Nsb. 133.
C. d. p. w. Pies.

Sabiè (sibiè)

7128. Nichtò na sibiè niczehò, da ŭsio na kahò.—W.

7129. O tèj d$_u$òbie kàżny sabiè.—W.
Każdy pamięta o sobie.

Sabòl

7130. Wyprawili sabòli pàświć.—Sk.
Wysłano na Syberję.
Id. ob. Miädźwièdź.

Sachà

7131. Hèto majà i sachà i baranà.—W.
u: Nm. 7699.

7132. Na ciebiè tr$_y$èba kab haràli try sòsi i kràlì patròsi.—W.
Do tego, kto dużo jada.

Sahnùcsa

7133. Sahniècsa ŭ suczòk.— Sł.

Np. Jak stànie kàszlać, ŭsio j. w.

Sahnùć ob. p. w. Zahnùć.

Sakatàć

7134. Jak kùryca sakòczä.—Sk.

Cz. 118.

Sakièra

7135. Choć sakièru pawieś.—W.

{Zwykłe określenie stopnia zanieczyszczenia powietrza w chacie, np. Adczyniŭ ja dźwièry, aż tam uhà! choć sakièru pawieś—na tem powietrzu}.

Nsb. 175.

7136. Jak sakièraju ŭciaŭ.—W.

p: A. 496, 2.

7137. Marhnì marhàŭka, sakièru najdù, da dòmu pajdù.—W.

Żołnierz złodziej szedł kraść, zaopatrzywszy się w topór do odbicia drzwi; zgubiwszy topór miał prosić błyskawicy j. w.

{Podobno przedtem wymyślał błyskawicy za to, że zdradza jego obecność, ale gdy mu przyszło szukać topora, prosił ją: nùka jeszczò raz!}.

u: Nm. 566.

7138. Znàjdzienka: sakièra za łàŭkaju [znajszₙòŭ sakièrku za łàŭkaju].—W.

{Jeżeli ktoś rzecz wszystkim znaną uważa za swój wynalazek lub odkrycie; równa się polskiemu: „odkrył Amerykę". Białorusin ma zwyczaj topór ostrzem zakładać w szczelinę między ławą i ścianą. Na Polesiu mówią: Ot nàchadka: tapòr za łàwaju}.

Nsb. 91; Rm. 196. u: Nm. 11079. p: A. 496, 11.

Sakòł

7139. Ŭ wòczy, to sakòlu, a za òczy to sòlu.— W.

Saładùcha

7140. W ìmie Òjca, Dùcha,
Jest na pièce saładùcha;
Tryèba na piecz ŭlèźci,
Saładùchu zjèści.— Sk.

Sałamòn

7141. Chìtry [razùmny], jak sałamònawyje pòrtki.—W.

u: Nm. 6241.

Saławièj

7142. Saławièj, szto za haròju kòni dùszyć.— W.

Człowiek o wilczej naturze.

u: Nm. 10251.

7143. Saławièj ŭdawìŭsia jaczmiènnym ùsam [aściukòm].—W.

Słowik przestaje zwykle śpiewać, gdy jęczmień się kłosi.

u: Nm. 471.

Sałdàt

7144. Kab was ŭ sałdàty bràli, tₙob z was byli lùdzi—Sł.

7145. Ni za tòje sałdàta bjuć sztò ukràŭ, ale za tòje szto kièpsko schawàŭ.—W.

Id. ob. Maskàl.

p: A. 240, 25.

7146. Sałhàty—Sałàty. – Sk.

Sàło

7147. Zalìŭ za skùru sàła.—W.

u: Nm. 1282. p: A. 486, 4.

Sałòdki

7148. Co saładkò, to smasznò, co czyrwòno, to pièknie.— Sk.

Db. 649.

7149. Ni [nie] bùdź sałòdki, bo pralìżuć, ni bùdź hₙòrki, bo praplujùć.— W. Sk.

Db. 460. u: Czb. 283; Nm. 4602. p: A. 503, 2. r: D. 1, 299.

7150. Sałòdki, jak cùkier.—W.

u: Nm. 7809.

7151. Sałòdki, jak miₙod [pàtaka]. — W.

u: Nm. 14124.

Sałòma

7152. Na kahò cyèły kul sałòmy, na siebiè ni ściebłà.—W.

Innym wszystko, a sobie nic.

Sam

7153. Jakìje my sàmi, takìje nàszy sàni.—W.

Zwykła odpowiedź na podziwiania z do-

statków lub wyszydzania, wyśmiewania z biedy, gospodarki i t. p.
Niby: Jaki pan, taki kram.
Nsb. 193. u: Nm. 13908. r: D. I, 197, 271 i II, 150, 248.

7154. Nichtò sam sabiè ni wòrah.—W.
u: Czb. 258.

7155. Nie sam.—W.
Pijany.

7156. Sam adzin, jak kałòk.—W.
p: A. 487, 1.

7157. Sam adzìn, jak pàläc.—W.
p: A. 487, 3.

Samò

7158. Na tò samò.—W.
Na złość.

7159. Samò niczòho ŭ rùki ni l$_{y}$èzie.—W.
Nsb. 146.

Sàpać

7160. Sapiè, jak kawàlski miech.—W.
Id. ob. Nadùcsa.
Nsb. 143. u: Nm. 2844, 8637. p: A. 487, 3.

Saplàk

7161. Ŭpier$_{u}$òd saplakà z pad nòsa abatrỳ.—W.
{Jesteś za młody żeby mnie uczyć, albo jesteś jeszcze smarkacz}.
Nsb. 154.

Saròczka

7162. Astàtniu saròczku addàŭby z siebiè.—W.
u: Nm. 4463.

7163. Blìższa saròczka (ciełu), jak siermiażka [każùch].—W.
1. Mìlsza swajà saròczka, jak czużỳ każùch.—W.
2. Blìższaja saròczka [każùch], jak kabàt.—N.
3. ... jak kaptàn.—Sł.
4. ... kaftàn.—Sk.
5. Blìższa saròczka ad siermiażki.—Wl.

Cz. 9; Db. 50; Nsb. 6; Nsł. 226; T. 421. u: Czb. 258, 288. Nm. 9728. r: D. II, 118.

7164. L$_{y}$èpsza t$_{u}$òŭstaja saròczka niż hòdnaji.—W.
Kr. 178.

7165. Na tònku saròczku tr$_{y}$èba d$_{u}$òŭho pasiedzièć, a na bièłu tr$_{y}$èba d$_{u}$oŭho pastajàć.—W.
{Mowa o przędzeniu i wybijaniu płótna kijanką}.

7166. Saròczki na chrybciè nimà.—W.
u: Nm. 1530.
C. d. p. w. Kaszùla. Rubàszka.

Saròka

7167. Adnà saròka z kustà, to druhàja na kust.—N.
Db. 13.

7168. Jak adnà saròka chw$_{u}$ost zadzierè, to za jèju ŭsie.—W.

7169. Ni darmà saròka szczäbietàła.-W.
Goście przyszli.

7170. Saròka szczäbièczä, hòścia żdże [kàżä].—W.
... bùduć hòści.
Nsb. 154. u: Nm. 11793. p: A. 518, 13.

Saròmacsa

7171. Saròmajecsa, jak dzieŭczỳna.—W.
p: A. 615, 1.

Sas

7172. Adnò [adzìn] da Sàsu [Sàsa], druhòje [druhì] da làsu [làsa].—W.
Id. ob. Czort.
Nsb. 118. p: A. 487, 1.

7173. To jeszczè z krùlom Sàsom, jak jèli pir$_{u}$òh z miàsom.—W.

7174. Za karalà [krùla] Sàsa, byłò dòsyć [dawòli] chl$_{y}$èba i miàsa, a jak nastàŭ Paniat$_{u}$òŭski, to ì ch$_{y}$eb ni t a k $_{u}$ ò ŭ s k i.—W.
Za krùla Sàsa najèlisia [padjèli] lùdzi chl$_{y}$èba i miàsa, a za Paniat$_{u}$òŭskaho nie stàło nidzie i pàdła k$_{u}$ònskaho.—Sł. Sk.
Db. 733; Nsb. 47; Nsł. 158; Ryp. 211. u: Nm. 678. p: A. 487, 2. 702, 2.

Sawà

7175. Ci sawòju ab pièń, ci pni$_{u}$om ab sawù, to sawiè balìć.—W.

Ci pniuom pa sawiè, ci sawòju ab pìeń... — W.
wb. Db. 146. u: Czb. 294. Nm. 8023. p: A. 513, 2.

7176. Hadawàła sawà dzièci i nimà na szto hledzièci.— W.

7177. (H)dzie sawà i sycz, tam nòsa ni tycz.— W.

7178. Ni prywiedziè [ni prywiełà, ni ŭròdzić] sawà sakałà, da takòho czòrta, jak samà.-- W. Sk.
Sawà ni prywiedziè [wỳwiedzie, ŭròdzić] sakałà... — W.
Db. 586; Nsb. 153; Orz. 161; Sz. 139; Rm. 553. T. 436. u: Nm. 7152. p: A. 513, 8. c: H. 4236.

7179. Pahledzì sawà, jakàja samà.— W.
Ni bàczyć sawà, jakàja samà da druhìch bàczyć.—W.
Nsb. 128. u: Nm. 7988.

7180. Sawà i ŭ nòczy bàczyć.– W.
Nsb. 153.

Schapìcsia

7181. Schapìŭsia, jak jehò chto szỳłam parnùŭ.— W.
Kulòm schapiłasia.—W.
Prędko zerwała się na równe nogi.

Schapìć

7182. Schapìŭ szỳłam pàtaki.— G.
Orz. 106.

Schawàcsa

7183. Ŭtuliŭszy chwuost, schawàŭsie pad muost.— W.
Jeżeli ktoś zwinął chorągiewkę, wykręcił się od wszystkiego, umył ręce.

Schawàć

7184. Schawàju za dubòwyje dźwièry.—W.
Pod dobry zamek.

Schilìcsia

7185. Nie schiliŭsia juon mnie, to ja jemù.—Sł.
Jèdzie małỳ padaruòżny i spatkàŭsie z wielìkim; kryczỳć: na buok! a to jak nie schìliszsia, to ja zrablù tabiè, jak tamtamù zrabìŭ. Wielìki padùmaŭszy schiliŭsia i pytàje:— Sztoż ty jemù zrabìŭ? j. w.

Syèrco

7186. Czaławièk chałòdnaho syèrca.—W.
u: Nm. 4344.

7187. Da syèrca lipnie, a ŭ kiszèń pahledàje.— W.
r: D. II, 193.

7188. Duòbro na syèrcu.—W.
Wsl. VII, 313.

7189. Ja da jehò [jejè] duòbraho syèrca ni mièła i ni màju.— W.
Jeżeli ktoś kogoś nie lubi, uczucia swe wyraża temi słowy.

7190. Jak nuoż ŭ syèrco ŭbiŭ.—W.
p: A. 491, 20.

7191. Jejè [jehò] syèrco, jak zajèzdna karczmà.— W.
p: A. 491, 39.

7192. Kamiènno syèrco.—W.
p: A. 491, 40.

7193. Kièpsko na syèrcu.— W.
Wsl. VII, 313.

7194. Nàczczo syèrco.—W.
u: Nm. 12139.

7195. Nièszto ciàżko na syèrcu.— W.

7196. Ni màje Bòha ŭ syèrcu.– W.
p: B. 146, 10.

7197. Oj, ci z pièrcam, ci ni z pièrcam, aby z szczỳrym syèrcam.— W.
u: Nm. 4533.

7198. Ot syèrco skàczä, jak baràni chwuost.—W.
u: Nm. 12775.

7199. Pròsto syèrco wypadàje.– Sł.

7200. Prypàści kamù da syèrca.—W.

7201. Syèrco huorsz ad narawìstaho kanià.— W.
p: A. 491, 38.

7202. Syèrco, jak kàmień.--W.
p: A. 491, 40.

7203. Syèrco kruòŭju abiehàje.—W.
r: D. I, 129.

7204. Syèrco mnie annò adjedàje, hultàj hèty.—Sł.

7205. Sʏèrco ni kàmień. – W.
u: Nm. 8746.

7206. Sʏèrco [sʏèrca] ni udzierzàć na uzdèczcy [na munsztukù].—W.
p: A. 491, 49.

7207. Sʏèrco penkàje [razrywàjecsa] z żàlu.— W.

7208. Sʏèrco [sʏerca] wyniać da pakazàć ni mᵘòżna.— W.
Id. ob. Duszà.

7209. Swahò sʏèrca ŭkałupnùŭby dᵘòbramu czaławièku kab mᵘoh.—W.
{Ŭkałupnùć—dłubnąć, skubnąć i t. p.}.

7210. Tak mnie na sʏèrcu, jakbỳ pachawàù kaho.— W.
Zmartwiony jestem, smutno mi.

7211. Tèsknaść na sʏèrcy ròbićsie, jak z świètu schòdziaczy.—Sł.

7212. Ŭże jᵘoj [jemù] sʏèrco adkacìłosie ad kaścièj.—W.
Przestał się już gryźć, martwić, już zapomniał o smutku.

7213. Zàjeczo sʏèrco.—W.
p: B. 140, 20.

Siahò

7214. Ni z siahò, ni z tahò.—W.
r: D. I, 204.

Siahònia

7215. Szto mnie siahònia, to tabiè zàŭtra [mᵘòżä być zàŭtra].—W.
u: Nm. 2360. p: B. 37, 4. A. 121, 3. r: D. I, 112.

Siak

7216. Abò siak, abò tak.—W.
u: Nm. 8027. p: A. 558, 1.

7217. Ni siàk, ni tàk.—W.
u: Nm. 7657. p: A. 486, 2. 493, 1. r: D. I, 639.

7218. Siak, tak abỳ ni pa lùdzku.— W.
p: A. 493, 2.

Siam

7219. Ni siàm, ni tàm.—W.
p: A. 704, 1.

Siedàć ob. p. w. Siedzièć.

Siedłò

7220. Kònno ŭjèchaŭ—z nim i siedłò.–W.
{Mówią do tego, kto wchodząc do chaty wpuścił psa}.
Nsb. 88.

Siedùn

7221. Ni skakùn, ni hrajùn da ŭ kutòczku siedún.—W.
{Mowa o tym, który w zabawie nie bierze udziału}.

Siedzièć

7222. Dᵘòbro tabiè siedzièć, jak ŭ Pàna Bòha za pièczu.– W.
p: A. 387, 1.

7223. Dᵘòŭho siedzièŭ i niczòho nie wỳsiedzièŭ.—W.
r: D. I, 554.

7224. Jak na sto kòniej sieŭ.—W.
u: Nm. 4925.

7225. Jak siedżù, to siedżù, a jak ŭstànu, to dastànu.—W.
Obj. L. B. T. III, 202.

7226. Jak sieŭ, tak i prykipièŭ.—W.
Nsb. 159.

7227. Ja siedżù i na us matàju.—G.
Id. ob. Wus.
Nsb. 83.

7228. Jᵘon siedzìć cìcho, a dùmaje lìcho.—W.

7229. Kàmieniem sieŭ.—W.
Id. ob. Mak.
Nsb. 70.

7230. Lepièj byłò siedzièć ŭ dòmu.—W.
u: Nm. 11051.

7231. Lepièj pièczanu rʏèdźku zjeść, niż z tabòju za stałòm sieść.—W.

7232. Na czòm chto siedzìć, nichàj tahò hledzìć.—W.

7233. Na kàrku siedzìć.—W.
Rm. 318.

7234. Ni siełło, ni pàło.—W.
Nagle, niespodziewanie, ni stąd, ni z owąd.
p: A. 493, 3. 494, 12.

7235. Siadź, darożäj ni zapłàcisz.— W.
{Jeżeli gość, pożegnawszy się, jeszcze rozmawia stojąc}.
Nsb. 46.

7236. Siadź ŭ nas ŭ dòma, hośćbùdziesz.—W.
Nsb. 138.

7237. Siedòm siedziàć.—W.

7238. Siedzìć, jak barsùk ŭ nar$_{y}$è.—W.
p: A. 494, 16.

7239. Siedzìć, jak cić, z nòsa kapcìć.—W. G.
Do rozsapanego pijaka.
Nsb. 24 i 160. T. 424.

7240. Siedzìć, jak czort ŭ bałòcie.—W.
u: Nm. 3370.

7241. Siedzìć, jak k$_{u}$òstka ŭ h$_{u}$òrle.—W.
Nsb. 159.

7242. Siedzìć, jak kruk nad pàdłam.-W.
p: A. 636, 3.

7243. Siedzìć, jak kurenià.—W.

7244. Siedzìć, jak kùryca na jàjcach.-W.
Nsb. 159. u: Nm. 10957. p: A. 495, 41. r: D. I, 619.

7245. Siedzìć, jak mysz pad mietłòju.—W. Sk.
Cz. 34. p: A. 494, 38.

7246. Siedzìć, jak na hàłkach.—W.
p: A. 495, 41. r: D. I, 670.

7247. Siedzìć [sieŭ], jak na lòdzi [na ledù].—W.
u: Nm. 1836. p: A. 495, 45.

7248. Siedzìć, jak namalòwany.—W.
p: A. 495, 35.

7249. Siedzìć, jak na szpìlkach.—W.
p: A. 495, 48.

7250. Siedzìć, jak na żarù [żar$_{y}$e].—W.
u: Nm. 3192. p: A. 701, 96.

7251. Siedzìć, jak tur ŭ har$_{y}$è [ŭ haràch].—Sł. W.
Gadàjo wszỳstko, jak nie trzèba: ŭ har$_{y}$è t$_{u}$òlko B$_{u}$oh, mièsiac, chmàry... a to jeszczè i Tùrka.
Tura identyfikują z Turkiem.

7252. Siedzìć, jak ŭ Bòha za pièczù [za pl$_{y}$eczỳma]—Sł. W.
Opływa w dostatkach, np. Szto jemù brakùje—màje ŭsiahò paddastàtak, siedzìć... j. w.
Db. 587; Nsb. 166. p: A. 495, 75.

7253. Siedzìć, jak ŭrỳty.—W.

7254. Sièdzìć, jak wierabièj ŭ str$_{y}$èsi.—W.
Zadomowiony.
p: A. 495, 79.

7255. Siedzìć, jak zàjac pad mieżòju [ŭ żỳci].—W. Sł.
Cz. 34; Nsb. 159.

7256. Siedzìć, jak za mùram.—W.
p: A. 496, 84.

7257. Siedzìć, jak żàba na kùpini, wòczy wỳraczyŭszy.—W.

7258. Siedzìć na brùku, pahl$_{y}$edàje ŭ rùku.—W.
Id. ob. Żyć.
u: Nm. 10320.

7259. Siedzìć na kàrku.—W.
r: D. II, 142.

7260. Siedzìć na wièrsi, jak zub ŭ staròi bàby.—W.
p: A. 496, 93.

7261. Siadzìć, rùki pad sràku padłażỳŭszy.—W.
r: D. I, 386.

7262. Siedzìć skurczyŭszysie, jak świnnỳ tàtko.—W.

7263. Siedzìć ŭ dòma, jak sabàka na łancuziè.—W.
p: A. 495, 61.

7264. Siedzièm da-j na nièbo hledzièm.—W.
Nsb. 159.

7265. Siedzièŭby cìcho, kab ni paròło lìcho.—W.
r: D. I, 299.

7266. Siedzièŭby, jak wierabièj ŭ wièniku.—W.

7267. Siedzièŭ trỳ dni, wỳsiadzieŭ złỳdni.—Sc.
Db. 589.

7268. Siedzì, ni rỳpajsie.—W.
u: Nm. 12305.

7269. Siedzì za pièczu, jesz kàszu.—W.
u: Nm. 3286.

7270. Siedżù, jak za d$_u$òbrych cza-s$_u$òŭ.—W.

7271. Sieŭ, jak nie łysy.—Sk.
Jak niewiniątko, jakby nigdy nic złego nie zrobił.

7272. Sieŭ kàmieniam.— W.
u: Nm. 10957.

7273. Tak cìcho siedziàć, jak mak zasiè-jali.—W.
u: Czb: 267.

Sièjać c. d. p. w. Pasièjać.

7274. Chto ni sièje, toj ni wièje, a chto sièje, toj wièje.— W.
u: Nm. 7165. p: A. 492, 16. c: H. 4620.

7275. Chto ni sièje, toj żać ni màje czahò.—W.

7276. Chto ni sièje ŭ tahò ni raściè.—W.
p: A. 627, 3.

7277. Chto sièje, toj bùdzie żać.— N.

7278. Chto sièje, toj màje nadzièju [toj nadzièje].—W.
u: Nm. 7171. p: A. 492, 16.

7279. Chto sièje, toj zbiràje.— W.
p: B. 146, 1,

7280. Chto z ksiònczki sièje, toj màło zbiràje.—W.
T. 436.

Siekàć

7281. Ŭ try siekaczy siekùć, adnahò ràka piekùć.— L.
Rp. 212.

Siełò

7282. C$_y$èło siełò.— Sł.
Gromada, dużo, sporo, gniazdo, np. Nadyszłà na c$_y$èłoje siełò hry-b$_u$òŭ.
¦Natknęła się na gniazdo¦.

7283. Ni siełò, nì pàło, padàj katù sà-ło.— W.
Uczynić coś bez namysłu i zastanowienia się, aby zepchnąć, zbyć.
p: A. 360, 5.

7284. Pajèdziem bàbku ŭ czużòje siełò, to bùdziem wièdać szto ròbicsa ŭ nà-szom.— Sc.

Siem

7285. Siem i siem, dalibò siem.—N.
Przy kupnie konia na jarmarku.
Db. 592.

7286. Ŭsim bùdzie pa sièm ale nikòmu wòsiem.—W.
u: Nm. 3549.

Sièmienio

7287. Ad sièmia [sièmienia] maładyje dzieŭczàtka ahłòchnuć.— W.
Id. ob. Mak.
Żarcik z dziewki, spożywającej postną potrawę, zabieloną mlekiem makowem lub konopnem.

Siemjà

7288. Siemjà hùszczu lùbić.— W.

7289. Ŭładyka, ŭładyka! nàsza siemjà wielìka, a na siem si$_u$oł adzìn w$_u$oł.-W.
Do gołysza.
Nsb. 149.

Sièno

7290. Albò sièna kł$_u$ok, albò wiły ŭ b$_u$ok.—Sł.
Nsb. 57.

7291. Abò sièna w$_u$oz, abò wiłami ŭ n$_u$os.— W.
Nsb. 73.

7292. D$_u$òbraje sièno: kab pascàŭ, to-j p$_u$op by zjeŭ.—N.
... żeb abascàŭ, tob papadzià zjè-ła.— Sk.
Db. 172.

7293. L$_y$epsz jèchać pa sièno, jak na wiesièlo.—N.
Db. 369.

7294. Ni sièna, ni abròku, ni bàby pry bòku.—Sc.
Db. 497.

7295. Sièno ŭ kapìcy, z Bòham pa pa-ławìcy.—W.

7296. Tahdy sièno kasì, jak kòsiesa.—W.

7297. Ŭ pòru sièno kosiać.—W.

Sieradà

7298. Mùsić jenà ŭ sièradu radziłasie, kalì da ŭsiahò zhadziłasie.— Sł.

Tak się wyrażają o tej, która wszystko umie zrobić, a w dodatku gdy jest jeszcze miła, śpiewna, skoczna i ochotna do każdej zabawy.

Sieradzìć (Pościć środy)

7299. Nichàj tòj sieradzìć, chto ŭ dòma siedzìć.—W.
Nsb. 107.

Sierdzìty

7300. Sierdzìty, jak czort.— Sł.

7301. Sierdzìty, jak sabàka.—W.
u: Nm. 3358.

Siermiàha

7302. Swajà sièrmiażka, nikòmu ni [nie] ciażka.—W. Sk.
Matki zwykle stosują to przysłowie do swych dziatek, że im nie ciężko je nosić.
Cz. 108; Db. 627; Nsb. 147; Orz. 115; Rm. 520. u: Czb. 291. Nm. 9644. p. A. 496, 4 i 529, 3. r: D. II, 96 i 115.

Siermiażka ob. p. w. Siermiàha.

Sierun

7303. Adzìn byŭ [byŭ adzìn] sierùn i tahò zabiŭ pierùn.—Sł.

Siestrà

7304. B$_{u}$oh ścieròh szto z siestròju ni l$_{u}$oh.—W.
Nsb. 7; Nsl. 187.

7305. Siestrà bràtu miła bahàta, a mużykù ż$_{u}$ònka zdaròwa.—W.
Nsb. 8. u: Czb. 288; Nm. 8093.

Sieŭbà

7306. Ni ràńniej sieŭby, ni maładòj żenìćby ni kajsie.— W.
p: A. 627.

Sìksza

7307. Sìksza mòcze, padàj kł$_{u}$òcze!
Nasztò kł$_{u}$òcze? — pùhu wić.
Nasztò pùha?—sìkszu bić.—W.
Dzieci, gdy się które umoczy, skaczą wokoło niego, a bijąc i popychając krzyczą j. w.

Sìkùn

7308. Sikùn, sikùn, sikunièc,
Pawiòŭ sùczku za chl$_{y}$ewièc,
Sùczka iści ni chòczä
Sikùn hałàŭ kłapòczä.
Obj. ob. przysłowie poprzednie.

Sikunièc ob. p. w. Sikùn.

Siła

7309. Chto ni màje siły, tamù świet ni miły.—W.
p: A. 497, 3.

7310. Czyjà siła, tahò i pràŭda.—W.
r: D. II, 437.

7311. Dzie siłaju ni zròbisz, to spòsabam.— W.

7312. Jak siła słabàja, to-j dòla błahàja. - N.
Db. 276.

7313. Na siłu m$_{u}$oc (bàczu, jem, rablù i t. p.).— Sł.

7314. Nie siłaju, to ròzumam.—W.
u: Nm. 5833.

7315. Nie tràć siły, spuskàjsie na dnò.— W.
Tak miał powiedzieć Żyd, widząc tonącego.

7316. Praz [czèraz]siłu i k$_{u}$oń ni [nie] paciàhnie.— W. Sk.
Db. 139; Nsb. 182; Rm. 194; T. 433. u: Nm. 1089 i 5252.

7317. Siła, jak ŭ kamarà.— W.
p: A. 497, 11.

7318. Siłaju [siłkòm] adabràć m$_{u}$òżna a dać nie.— W.
u: Nm. 1052.
... adbierèsz, a dać ni dasì.—W.
Nsb. 149.

7319. Siłaju m$_{u}$oc.— W.

7320. Siłaju ni być mìłaju.—W.
Rm. 248.

7321. Siłaju ni w$_{u}$òzmiesz [ni ŭziàć].—W.
r: D. II, 440.

7322. Siły ni wyrabisz, a wychwarerejesz.— W.
Db. 594.

Sìni

7323. Sìnni, jak s$_{u}$ònczyk.—W.
S$_{u}$ònczyk = sasanka.

Sinìca

7324. Lyèpszaja sinìca ŭ rukàch, jak żurawièl pad niebièsàmi.— N.
Db. 368.

Siòje

7325. Albò siòje, albò tòje.—W.
To, lub owo.
p: A. 561, 1.

7326, I siòje i tòje.—W. Sk.
Db. 245.

7327. Ni siòje, ni tòje.—W.
... za ... za ... — W.
wb: Nsb. 112; Rp. 212. u: Nm. 7659.
p: A. 561, 3. r: D. 1, 579.

Siratà

7328. Bàćka umryè, to paławìna siratỳ, a jak màci umryè, to cyèła siratà.—W.
Rm. 532. u: Nm. 10691. p: A. 292, 14.

7329. Dzie siraciè bàćka ŭziać, kalì jehò z ròdu ni byłò.—Sł.

7330. Jak siratà płàczä, to nichtò ni bàczyć, a jak skaczä, to ŭsie bàczać.—W. Sł.
Db. 455; Rm. 424. u: Nm. 1601 i 10698. r: D. I, 164.

7331. Majà siròcia śläza na syrùju ziämlù ni ŭpadziè.—W.
Id. ob. Śläzà.
Tylko na krzywdziciela.
Nsb. 150. u: Czb. 292.

7332. Nad siratòju Buoh z kalitòju.—W. Sk.
Id. ob. Ŭdawà.
Cz. 66; Db. 413; Nsb. 47; Orz. 59. T. 412. u: Czb. 292. Nm. 10703. p: A. 496, 2 i 7. r: D. I, 476 i 489.

7333. Nichtò ni wièdaje, jak siratà abièdaje.—W.
u: Nm. 10697.

7334. Siraciè dakipìć ŭ żywaciè.—W. N.
Np. Nichàj dakipìć, bo jeszczè syròje. — Nièkali żdać — dawàj j. w.

7335. Siròcieje życiò, jak haruòch pry daròzi: chto idziè, toj ŭskùbnie.—W.
r: D. I, 489.

7336. Siròczyje śluòzy darmo ni prapadùć.—W. Sk.
Db. 595.

7337. Tadỳ siraciè niedzièla, jak kaszùla bièła.—W.

Siròczy ob. p. w. Siratà.

Sìtnik

7338. Sìtnik karabièlniku ni tawàrysz.-W.
{Karabièlnik—kupiec wędrowny}.
u: Nm. 1020.

Sito

7339. Nòwo [nòwaje] sìtaczko [sìtko] na łòczku.—W.
... a na staraść pad łàŭkaju [jak pastarèje, to i pad łàŭkaju pależyć].—W.
Nsb. 115; Rm. 428. u: Czb. 292. Nm. 5316. p: B. 147. A. 485, 1 i 498, 3 i 701, 3. r: D. I, 142.

Siudòju

7340. Ni siudòju, ni tudòju.— W.
p: A. 704, 1.

Siudỳ

7341. Ni siudỳ, ni tudỳ, majè miłyje dudỳ.— Wł. W.
Sz. 109. u: Nm. 7654. r: D. I, 240.

Siut

7342. Anì siut, anì tut.—W.
Ani rusz.
p: B. 142, 1.

Siwùcha c. d. p. w. Haryèłka. Wuòdka

7343. My ni pànskije dùchi, ni baimòsie siwùchi.—W.
Nasztò nam miuod abo wino; j. w.

Siwy

7344. Siwy, jak hołub.— W.
p: A. 498, 4.

Skàby

7345. Hołymi skàbami świècić.— W.
Gołemi bokami.
p: A. 28.

Skacìna

7346. Z adnuòj skacìny siem szkur nu dzierùć.— Sł.

Skakàć

7347. Czahò ty skàczàsz, jak sabàka na płuot? — W.
u: Nm. 3161.

7348. Nichàj nàszy byczkì [cielàtka] skàczuć.—W.
Nsb. 106.

7349. Nie pìŭszy, nie jèŭszy, skaczỳ (jak) aszalyèŭszy [adurỳèŭszy].— Sk.
Nsb. 113; Rm. 375. u: Czb. 249. Nm. 12486.

7350. Ni skàczuczy, to płàczuczy. — W.

7351. Skàczä, jak kazà.— W.
Id. ob. Brỳkać.
p: A. 498, 11.

7352. Skàczä, jak miedźwièdź.— W.
Niezgrabnie, ociężale.
p: A. 558, 9.

7353. Skàczä, jak tàja ptùszka pa halìnkach.—Sł.

7354. Skaczỳ tak, jak hràjuć.—W.
p: B. 147.

7355. Tut skàczuć, a tam płàczuć.— W.

Skakùcha

7356. Nieŭmiełoj skakùsi i dym zawadżàje.— W.
Id. ob. Tancèrka.
Nsb. 39.

Skapièć

7357. Skapièŭ, jak skwàrka. – W.

Skarỳnka

7358. Ni skarỳnki, ni słanìnki.—W.
Głód.

Skazàć

7359. Alèż skazàŭ, jak zwiazàŭ.—W.

7360. A szto skàżäsz? — W.
{Zwykłe zapytanie do nieoczekiwanie wchodzącego}.
u: Nm. 2063.

7361. Brỳdko ludziàm skazàć.— W.
Nsb. 154.

7362. Chacièŭ by szto skazàć, da ni wièdajesz szto.– W.
u: Nm. 13007.

7363. Co ja wam skażù.— Sk.
Nùcie, nùcie, skażècie, chuczèjcie.
Właściwości mowy.

7364. Czy sabàka haŭ, czy ty skazàŭ, to ŭsio ruòŭno.—Sł.
Nsb. 106.

7365. Daj Bòża ŭ duòbry czas skazàć, a ŭ lichì pamaŭczàć.—W.
p: A. 319, 5.

7366. Duòbro to skazàć.— W.
Łatwo to powiedzieć, mówić.
p: B. 96, 10.

7367. Hèto na zwièj — wièczer skàzano.—W.
r: D. I, 233.

7368. Hryèch ì skazàć.—W.
u: Nm. 4460.

7369. I dziàkuju ni skazàŭ.—W.
p: A. 426, 1.

7370. Jak toj skazàŭ i duòbro skazàŭ.—N.

7371. Ja na śmièch [na żàrty] skazàŭ.–W.
u: Nm. 6979.

7372. Jenà skażä i prykażä.— W.

7373. Juon na zwiej—wiècier skażä.—W.
r: D. I, 530.

7374. Luòhko [łàtwo] to skazàć da ni zrabìć [ni łàtwo zrabìć].—W.
... skazàć, ciażko zrabìć.—W.
p: A. 481, 1.

7375. Nichtò na siebiè ni skażä.—W.

7376. Ni czòrno, ni bièło ni skazàŭ.—W.
Odpowiedź wymijająca.

7377. Ni pierażawàŭszy skazàŭ.—W.
u: Czb. 250.

7378. Ot skazàła [skazàŭ], jak czort ŭ môro pièrdnuŭ.—W.
Ni w pięć ni w dziewięć, ni to, ni owo.

7379. Ot skazàŭ, ni ŭ piać, ni ŭ dziewiać.—W.
T. 426.

7380. Pierakusì szto màjesz skazàć.—W.
u: Nm. 12873.

7381. Skazàci, zhawarỳć.—W.
Np. Ja zdajècsa czaławièk skazàci, zhawarỳć.

7382. Skazàć trùdno.—W.
Np. Dzieŭka takàja charuôsza, szto skazàć trùdno.

7383. Skazàŭ by, da [alè] piecz ŭ chàci.—W.
Nsb. 127 i 149. u: Nm. 5959.

7384. Skazaŭ by ale ruot zamàzany [ale ŭdawìŭsie].— W.
Id. ob. Hawaryć.
Nsb. 25.

7385. Skazàŭ, jak sakièraju rubnùŭ.—W.
Stanowczo.
Nsb. 145. r: D. II, 177.

7386. Skazàŭ, jak zwiazàŭ.—W. Sk.
Ob. p. n. 7357.
Db. 598; Nsb. 149; Rp. 212; Rm. 749; Sz. 135. T. 427. u: Nm. 12910 i 13039. r: D. I, 221.

7387. Skażù wam szczyrawièrnie.— Sł.

7388. Szto skazàŭ, to puòŭtara lùdzkaho.—W.
Id. ob. Zrabić.
u: Czb. 248; Nm. 13030.

7389. Szto skazàŭ, to światòje.—W.
u: Nm. 10673.

7390. Tak chùtko tabiè skazàć, jak piero spalić.— W.
Nsb. 161.

7391. To szto skazàŭ, to ŭ łuob [ŭ mòrdu] ni dàŭ.—W.
Nsb. 149.

7392. Tryèba wièdać kalì skazàć, a kalì pamaŭczàć.—W.
p: A. 130, 52.

7393. Ty skazàŭ nat nipierażawàŭszy.-W.
Prosto z mostu — powiedzieć bez ogródki.

7394. Ŭ pieruòd padùmaj, a pòtym skażỳ.—W.
r: D. I, 522.

7395. Wòko ŭ wòko skażŭ.—St.

Skàzka

7396. Skażù tabiè skàzku:
Zjeŭ kuot miàsku, (słoninę)
Abièh kalè kaluòs,
I psztyk tabiè pad nuos!
Zwykła odpowiedź, gdy dzieci natrętnie proszą o opowiadanie bajek.

Skìba

7397. Jakàja skìbka (kromka chleba), takàja i sìłka.—W.

Skìbka ob. p. w. Skìba.

Skik

7398. Ni z siòho, ni z tòho, skik adnò na druhòho.—W.
Id. ob. Hec.

Skipièć

7399. Skipièła, jak skwàrka.—W.

Skład

7400. Ni da składu, ni da ładu, maŭczỳ psi hàdu.— G.
Gdy ktoś mówi niedorzecznie.
Nsb. 154.

7401. Ni składu, ni ładu.—W.
Rm. 423.

Składno

7402. Choć ni składno, abỳ ładno.—W.
r: D. I, 49.

Skuok

7403. To skòkam, to bòkam.—W.
r: D. I, 56 i II, 428.

Skuòmlik

7404. Dać skuòmlika.—W.
Myśliwskie: zagrać na rogu cienkim głosem.

Skòro

7405. Choć niä skòro, da zdaròwo.—Sc.
Sz. 166.

Skradacsa

7406. Skradàjecsa, jak kuot [wuoŭk].–W.
u: Nm. 2977. Wsl. 405.

Skrèndać

7407. Skrèndaje, jak kòleso nieszmaròwanoje.—W.
O chorym, gdy kręczy.

Skrucìcsa

7408. Na kòm skrùcicsa, ŭ tom zmièlecsa.—W.
r: D. I, 54.

Skrùpicsa

7409. Na kòm skrùpicsa, a na kòm zmièlecsa.— O.

1. ... j$_{u}$om skrùpica.—W.
2. ... tabiè zmièlecsa.—W.
Cz. 71. u: Czb. 238. Nm. 3601.

Skrypìć

7410. Skrypìć, jak ŭmièrła duszà na dziedawùju wieczèru.—W.

Skrywìcsa

7411. Skrywiŭsie, jak p$_{u}$oŭtarà nieszczàścia.—W.
p: A. 381, 1.

7412. Skrywiŭsie, jak sieredà na piàtnicu.— W. Sk.
Cz. 35; Nsb. 150. u: Nm. 5088 i 8195. p: A. 246, 3.

Skubàć

7413. Ad ŭsich starôn skubùć.—W.
u: Nm. 9554.

7414. Nie skubì pakùl nie złòwisz.—W.

Skułà

7415. Czużàja skułà nikòmu ni balić.–W.
Nsb. 134.

7416. Jakàja tabiè skułà? — Sł.
Co ci jest? co ci dolega?
Id. ob. Lìcho.

7417. Lichòi skułỳ ni tr$_{y}$èba drażnić.–W.
Id. ob. Ràna.
Nsb. 25.

7418. Tr$_{y}$èba panarawìć lichòj skulè.— Sł.
Trzeba dogodzić złemu człowiekowi.

Skupỳ

7419. Chto skup, toj [to] ni hłup. — W. Sk.
Db. 110; Nsb. 177; T. 416; Sz. 137. u: Nm. 4706. r: D. I, 101.

7420. Skupòmu dwa ràzy balić.— Sk. ... lìcho.—W.
Skąpy dwa razy traci.
p: B. 148, 5.

7421. Skupòmu rubièl daròższy za dùszu.—W.
r: D. I, 105.

7422. Skupòmu wièc̀naja zhùba.—W.

7423. Skupỳ dwa ràzy tràcić. — W. Sk.
Db. 602; Sz. 137. u: Nm. 4672. p: B. 148, 5. A. 499, 20.

7424. Skupỳ i razkidnỳ na r$_{u}$òŭni stajè.—W.
p: A. 499, 6.

7425. Skupỳ i z haŭniakà łyko dràŭby.—W.
p: A. 499, 13.

7426. Skupỳ zbiràje, a czort mieszòk szỳje.—W.
Sz. 7. u: Czb. 293; Nm. 4670. p: A. 499, 15.

7427. Tahdỳ staŭ skupỳm, jak kièska par$_{u}$òżna.—W.

7428. Ŭ skupòho zaŭsiùdy pa abièdzie.—W.
Id. ob. Bièdny.

Skùra

7429. Czuć z skùry ni wỳskaczyć.— W.
p: A. 501, 7.

7430. Hètaho na wołòwoj skùry ni spisàć.—W.
p: A. 501, 1.

7431. Nichacièŭ by ja być ŭ jehò skùry.—W.
p: A. 501, 10.

7432. Ni wàrta skùra (za) wỳrabu [wỳraby].—W.
Db. 635. u: Nm. 10571. A. p: 501, 13. r: D. I, 121 i 605.

7433. Pradajè [farbùje] skùru ŭ l$_{y}$èsi.–W.
c: H. 4209.

7434. Skùra na bòty.— W.
Mówią na nicponia, na łotra.

7435. Skùru z jehò zdzior.—W.
u: Nm. 4029.

7436. Szto, ja na twajèj skùry spać bùdu? — W.
Bijąc dziecko lub konia.
Nsb. 89.

7437. T$_{u}$òlko skùra, da k$_{u}$òści.—W.
p: A. 501, 5. r: D. I, 378.

Słać

7438. Ach jak ściele, jak lis chwast$_{u}$òm.-G.
Podlizuje się.
Nsb. 81.

7439. Jak lìstam ścièle [ścielećsie]. — Sł. W.
Nsb. 73.

7440. Miàko ścièle, da ćwiòrdo spać.—W. Miàkka ścièle, ćwiòrda spać.—Sc.
wb: Db. 394. Nsb. 81. u: Nm. 2990.

Słàwa

7441. Dᵤòbraja słàwa daròższa bohàctwa.—W.
r: D. II, 234.

7442. Ni słàwy, ni jàwy.—W.
u: Nm. 7621.

Słᵤònco. Słᵤònko ob. p. w. Sᵤònco.

Słòwo

7443. Ad słòwa da słòwa pryszłò da kułakᵤòŭ.— W.
p: B. 150, 15.

7444. Choć jᵤon [jenà] ŭmier, da słòwo jehò astałòsie.— W.
u: Nm. 8324.

7445. Da jehò dᵤòbryje sławà ni prystajùć.— W.
Nsb. 71.

7446. Jak słòwo mòwić.— W.
W oka mgnieniu.

7447. Jehò słòwo ni miakìna.—W.
u: Nm. 13040.

7448. Jehò słòwo wiècier.— W.

7449. Kab twajò słòwo Bòhu ŭ wùszy.— W.
Nsb. 63.

7450. Ni czastùj miniè ni piŭcᵤòm, ni wincᵤòm, da pryzwì miniè szczèreńkim słaŭcᵤòm.—W.

7451. Ni słùchajesz dᵤòbrych słᵤoŭ, pabaìszsie lichòho kìja.—W.

7452. Pakùl ty jemù słòwo, to jᵤon tabiè dzièsiać.—W.
u: Nm. 2655.

7453. Ràna zahòicsa, a słòwo nikòli [nìgdy].—W.
u: Nm. 12866. p: A. 505, 44.

7454. Skàżäsz słòwo, a dałòżać dzièsiać.— W.
r: D. II, 235.

7455. Skażỳ słòwo na nᵤòhać, to padraścіè na łòkać.—W.
u: Nm. 7018.

7456. Sławàmi, jak pièrjem [lìstam] ścièle.—W.
r: D. II, 192.

7457. Sławàmi ścіènu prabìłab.— W.
Gorące prośby.

7458. Słòwo daròższaje [lʸèpszo] niż [ad] hròszej.—W. Sł.
Nsb. 166. p: A. 504, 7.

7459. Słòwo, jak ptùszka — wylecić, to ni złòwisz.— W.
... nie wierabièj, wypuścić lʸètko, nazàd nie złòwisz.— Sk.
Db. 605. r: D. II, 198.

7460. Słòwo ni kaŭbasà - ni wyryhajesz.—W.

7461. Słòwo światòje.—W.
u: Nm. 10677.

7462. Słòwo [słòwa] ŭ jehò ni dapytàjecsie.—W.
p: A. 505, 53.

7463. Słòwo — wièciär, a pierò grunt [pràŭda].— W.
Nsb. 149.

7464. Wykazanaho słòwa da hùby ni wièrniesz.—W.

Słùchać

7465. Aż abrỳdło słùchajuczy.—W.
u: Nm. 6872.

7466. Aż ùszy balàć słùchajuczy.—W.
p: A. 507, 14.

7467. Bᵤolsz słùchaj, miensz hawarỳ.–W.
Nsb. 8. r: D. I, 519.

7468. Chto dᵤòbrych ludzièj ni słùchaje, toj Bòha ni baìcsa.—W.
p: A. 705, 3. r: D. I, 373.

7469. I słuch prapàŭ.—W.
u: Nm. 1938.

7470. Kalì pastàwili kìja, to-j tahò trʸèba słùchać.—W.
Id. ob. Pan.
p: A. 372, 75.

7471. Ludzièj słùchaj, a [da] swᵤoj ròzum maj.—Sk. W.
Id. ob. Pytàć.
Db. 380; *Nsb. 75*; *Rm. 705*; *Sz. 148*; *T. 415. p*: *A. 630, 2. r*: *D. I, 566.*

7472. Ni chacièŭ słùchać bàćka i màciery, nichàj słùchaje sabàczaj skùry.—W.
Ni słùchajesz dᵤòbrych ludzièj, to pasłùchajesz sabàczaj skùry.—W.
}Bęben wojskowy (z psiej skóry, którym straszono za czasów pańszczyźnianych i aż do r. 1874, złodziei, próżniaków i nieposłusznych). Mówiono j. w. a niekiedy: Zdadùć ŭ nièkruty [ŭ sałdàty]{.
Nsb. 108. u: *Nm. 7088.*

7473. Ni słùchaŭ bańka i màciery, nichàj lùdzi ùczać.— W.
u: *Nm. 7087.*

7474. Pies jehò słùchaŭby.—W.
u: *Nm. 13083.*

7475. Słùchaj mnᵤòho, a hawarỳ màło.—W.
Ob. p. n. 7467.
Kr. 113. p: *A. 507, 16.*

7476. Słùchaj ùcham, a ni [nie] brùcham.—Sk. W.
Db. 606; *Nsb. 151. p*: *B. 150, 5. A. 509, 7.*

7477. Ty z bòku słùchaj, da na us matàj.—W.
Zapamiętaj sobie.
u: *Nm. 5829.*

Słuhà c. d. p. w. Słùżka

7478. Na tabiè: chamùt i duhà [ŭże] ja ni twajà słuhà [ja tabiè nie słuhà].—Sk. W.
Db. 68; *Nsb. 16 i 78. u*: *Nm. 13358. r*: *D. I, 281.*

7479. Ni màjesz słuh, sam bierỳś za płùh [ni màjuczy słuh, sam ciahnì płuh].—W.

7480. Słuhà ròbić, co pan kàżä.—Sk.
Cz. 103.

7481. Słuhà słuziè ni rᵤòŭna.—W.
Id. ob. Słùżba.

7482. Słuziè, choć z kalʸèna wỳłami, a zapłacì.— W.
u: *Nm. 10335.*

7483. To ni słuhà, szto wỳbudzie tam, dzie dᵤòbro, ale to, szto wỳbudzie tam, dzie kièpsko.—W.
u: *Nm. 10361.*

Słùżba

7484. Kab słùżba byłà dᵤòbra, to pakùl bièdny dajszᵤòby, to bahàty dajèchaŭby.— W.
u: *Nm. 14050.*

7485. Prapadàj ty pànie z swajèju słùżbaju, addàj majù kaladù.—W.
„Kalada" — podarek, dawany oddalającemu się słudze, który się składa z bochna chleba, pary kiełbas i kawałka słoniny. Dawniej zwyczaj ten był praktykowany i po dworach.

7486. Słùżba ni drùżba.— W. Sk.
Orz. 138. u: *Nm. 10311. p*: *A. 509, 6. r*: *D. I, 297.*

7487. Słùżba słùżbi ni rᵤòŭna.— W.

7488. Słùżba—tùżba.—W.
Kr. 149; *Nsb. 151.*

7489. Słùżba wòlnaść tràcić.—W.
Nsb. 177. u: *Nm. 10348. p*: *A. 509, 7 i 10.*

Słùżka c. d. p. w. Słuhà

7490. Słùżka ja tabiè ŭ łàpciach.—W.
Zwykła odpowiedź, gdy młodszy prosi starszego o jakąś usługę, co dlań jest niestosowne.

7491. Słùżka, wỳleź z pad łᵤòżka [słùżka ŭ łàpciach, a pan bᵤòsỳ]! — W.
W razie odmowy: np. na okrzyk podaj wody! odpowiadają j. w.
p: *A. 508, 51.*

7492. Słùżki! padàjcie pànu pùżki.— Sł.

Służyć

7493. Chto słùżyć, toj niczỳm ni tùżyć: krùpy dràny, chlʸeb hatòwy, abỳ trybùch zdaròwy.—W.
u: *Nm. 10395*; *Czb. 270. r*: *D. II, 268.*

7494. Dwᵤom panàm niä służỳ.—N.
Db. 184.

7495. Kab d$_u$òbro byłò służyć, to-j p$_u$op pakìnuŭby kłabàniu (plebanja), a pasz$_u$òŭby służyć.—W.

7496. Służyŭ [ła, li] trỳ dni, wỳsłużyŭ [ła, li] złỳdni.—W.
Id. ob. Złydni.
Nsb. 17 i 160; Rm. 659. u: Nm. 9859 i 10936. r: D. I, 38.

Słych

7497. Ni słỳchu, ni wìdu [pòwidu].—W.
p: A. 509.

Słychàć

7498. I słỳcham ni słychàć i wìdam ni widàć.—W.
u: Nm. 1939. r: D. I, 390 i 458.

Słỳchano

7499. Daj Bòżä słỳchano na swajè òczy bàczyć.—W.
Gdy coś dobrego.
Rm. 113.

Smàhły

7500. Smàhła, jak dzieżà.—Sk.
Do dziewki niskiej, a grubej.

Smak

7501. Dzie nimà smàku, tam nimà hr$_y$echù.—S.
u: Nm. 110 i 113.

7502. Nie słùchaj smàku, a tkni ŭ sràku.—N.
Db. 483.

7503. Pajdzì ty, swahò bàćka pacałùj ŭ sràku, to d$_u$òjdziesz smàku, bo j$_u$on ŭczòra mi$_u$od jeŭ.—W.
Tak się, do wybredzającego w jedzeniu, odzywa zniecierpliwiona gospodyni.

7504. Smak d$_u$òbrỳ i mièra d$_u$òbra.—W.
Pochwała napoju.

7505. Tahò smàku, jak ŭ pieczònom ràku.—W.
Nsb. 151; Rp. 212; T. 431. u: Czb. 297; Nm 12400. p: A. 509, 7.

Smalić

7506. I smàlućі ahniòm pàlućі.—L.
Nsb. 57.

Smarkàcz

7507. Smarkàcz, jeszczè małakô pad nòsam.—W.
Nsb. 154.

Smàsznajo

7508. Choć krỳszku da smàsznaho.—W.
u: Nm. 12191.

Smàszno

7509. Smàszno [smàczno] nie najèść, pièknie nie nachadzìć.—W. Sk.

Smàżano

7510. Ni smàżano, ni pràżàno.—W.

Smr$_u$od

7511. B$_u$olsz smròdu, jäk pacièchi.—W.
u: Nm. 9853.

Smùtak

7512. A smùtki jehò wièdajućі.—Sł.
Djabli go wiedzą.
Rm. 7. u: Nm. 7866.

7513. K$_u$òlko smùtku, tak wièle pacièchi.—W.
Rm. 537.

7714. Ot mnie smùtak wièlki.—W.
Id. ob. Biedà.
u: Nm. 5001.

Sn$_u$op

7515. Nasierù bahaczù kièdy sw$_u$oj sn$_u$op małaczù.—Sk.
... kalì [jak] ... —W.
Przysłowie to, z rozkazu Kościuszki napisane nad drzwiami gumna siehniewickiego, jeszcze przed laty kilkudziesięciu ludzie odczytywali.
Db. 419. r: D. II, 115.

Sn$_u$oŭ

7516. Jèździŭ da Sn$_u$òwa, pajèchaŭ da Sn$_u$òwa, tr$_y$èba icì da Sn$_u$òwa i t. p.-W.
Spał, śpi, tnie Chrapickiego.
p: A. 511.

Sòcki

7517. Sòcki, dziesiàcki, dawàj padwòdu.—W.
Wymawiają, żegnając się w sposób prawosławny: od prawego ramienia.

Su̯ol

7518. Byz sòli, jak trawà.—W.
u: Nm. 12383.

7519. Ni zasypàj sòli za skùru nikòmu.— W.
u: Nm. 5850.

7520. Sòli jemù na chwu̯òst nasỳp.—W.
p: A. 513, 9.

7521. Su̯ol (tabiè) ŭ òczy, dzierkàcz ŭ zùby.—W.
... hałaŭnià ... — Sk.
Wróżącemu, przepowiadającemu nie pomyślną przyszłość, podziwiającemu.
wb: Db. 610; Nsb. 153; Orz. 12; Rm. 556. u: Nm. 3835 i 8357.

Su̯on

7522. Adbìło ad snù i ad jedỳ.—W.
r: D. I, 632.

7523. Czàsam [padczàs] su̯on, jak ŭ rùku daść.—W.
u: Nm. 11355 i 11356.

7524. I ŭ wa śnie ni śnìłosie.—W.
u: Nm. 7875.

7525. Ni su̯on, ni jedà ni na ŭmiè.—W.
r: D. I, 632.

7526. Su̯on ad ŭsiehò najmilèjszy.—W.
... najmìlszy za ŭsiò.—W.
u: Nm. 11286.

7527. Su̯on màra (Pan) Bu̯oh wiàra.—W.
u: Nm. 11345. p: A. 38, 349 i 490, 10.

7528. Su̯on milèj jajèczni.— Sc.

7529. Su̯on pierälamàć.— W.
Przedrzemać trochę.
u: Nm. 11297.

7530. To za sìm, to za tỳm, to za snu̯òm praklàtym.—W.
Db. 668.

7531. Za su̯on bràcsa ni mu̯òżna.—W.
1. ... ni bierỳsia.— W.
2. ... ni ruczàj.— W.
Nsb. 47. u: Nm. 1754 i 11335. p: A. 490, 16. r: D. I, 676.

Su̯ònco

7532. Bàczyŭ kùmie su̯ònco?! — Bàczyŭ! — W.
Zwykły wykrzyknik, gdy się nie udaje jakaś robota lub przedsięwzięcie.

7533. I nàszo słu̯ònco ŭwòjdzie ŭ waku̯ònco.—Sł.

7534. Jak słu̯ònko na nièbo, to mỳ na nòhi.—Sk.
Równo z dniem wstają.

7535. Jak słu̯ònko wyhry̯èje, to aż sy̯èrcu milèje.— W.

7536. Kalìś [nièkali] i ŭ nàszaje [majò] akònco zỳdzie [zahlànie] su̯ònco [słu̯ònco].—W. Sk.
Nsb. 45; Nsł. 64; Sz. 147; T. 432. u: Czb. 269. Nm. 4886. p: A. 504, 6. r: D. I, 28.

7537. Nie ŭsiò słu̯ònko, co ŭ aknò hry̯èje [świècić].— Sk.
... słu̯ònco, szto ŭ wakòncu.— Wb. *Sz. 98.*

7538. Pakùl słu̯ònko zỳdzie, rasà òczy wỳjeść.—W.
Nsb. 132.

7539. Słu̯ònko nìzko, wièczar [szàbas] blìsko.— W.
Nsb. 154. r: D. I, 202.

7540. Szanùjuczy jàsnaho su̯ònca na nièbi [pàna, ciebiè, was] i Bòha mìłaho.— Sł.
W powyższem przysłowiu przechował się szczątek czci, oddawanej słońcu.
u: Nm. 8372.

Sònny

7541. Sònny, jak ŭmièrły.—W.
Nsb. 154.

Sòra

7542. Chwalìła ciebiè Sòra siahònia i ŭczòra; kazàła, jak ni zabùdzie, to-j zàŭtra bùdzie [i my, kalì ni zabùdziem, to chwalìć bùdziem].—W.
Kpiny z samochwała.
Nsb. 33 i 112. Rm. 557.

7543. Nichàj tak bùdzie, jak Sòra kazàła.—W.
p: A. 512, 2.

7544. Sòra dajè, Iwàn bierè.— W.
Głupi daje, mądry bierze.

Sòrak mùczenikaŭ (10.III)

7545. Kalì na sòrak mùczenikaŭ mar$_u$òz, to jeszczè sòrak mar$_u$òzaŭ bùdzie.–W.
u: Nm. 416.

Sòram

7546. Sòramam żyć ni bùdziesz.—W.

Spacièć

7547. Spacièŭ, aż saròczka pałatn$_u$òm stàła.—Sk.
Id. ob. Rabìć. Spałòchacsa.

7548. Spacièŭ, jak mỳsz.— W.
p: A. 515.

Spać

7549. Adnò òko i tòje spać chòczä.—W.
u: Nm. 11288.

7550. Choć jemù zùby wỳbiery, tak m$_u$ôcno śpić.—W.
p: A. 144, 26.

7551. Chto śpić da dnià, tamù sràka widnà.—Sł.

7552. Chto śpić da sł$_u$ònca, tamù chl$_y$eb ŭ masz$_u$ôncy.— W.
Sz. 179.

7553. Chto śpìć, toj ni hräszỳć.—W.
u: Nm. 11291. p: A. 514, 1. r: D. 1, 660.

7554. Ci d$_u$ôbro spàłosio, ci sùcho ŭstàłosìo? — W.
p: B. 152, 1.

7555. Jak làżä spać, to zabùdziecsie ŭstać.— W.

7556. Jak toj szto ŭ sałòmi śpić, a zubàmi błòchi bje.—W.
u: Nm. 12786.

7557. Kuplù tabiè szàpku, b$_u$òty, prychôdi da mieniè annô spać szto subòty.—W.

7558. Nie ŭ tỳja rùki ŭpàła kab làżuczy spàła, wỳśpiszsie i bièhajuczy.— N.
Db. 486.

7559. Ni kàżan toj śpić szto chrapiè, chuczèj toj śpić szto pacìchu sapiè.— W.

7560. Spać łażỳś—Bôhu malìś; ŭstawàj—Bòha nie zabywàj.— Wł.
Sz. 140.

7561. Spać na ŭsiè zàstaŭki.—W.
Nsb. 38.

7562. Spać ni chòczecsa, choć kl$_y$ej [zszywàj] òczy.— W.
u: Nm. 11336.

7563. Z kurmì spać idziè.— W.
Wcześnie.
r: D. II, 560.

Spadnìca

7564. Spadnìca zadràłasia, bùdu [bùdziesz] pjàna.—W.
Nsb. 171.

Spadziewàcsa

7565. Ŭpier$_u$ôd by śmièrci na sie spadziewàŭsie.— W.
u: Nm. 7880.

Spahanìć {Powetować}.

7566. B$_u$oh z tabòju! na tôm świèci spahaniù.—W.
u: Nm. 10644.

Spak$_u$òj

7567. Nadajèŭ tabiè spak$_u$òj?— W.
p: B. 152.

7568. Światỳ spakòju, d$_u$òbro nam z tabòju.— W.
Db. 631. u: Czb. 283; Nm. 3275. p: A. 516, 2.

Spakòjny

7569. Spakòjna, jak kàmień.— W.

7570. Spakòjny, jak za d$_u$òbrych czàsaŭ.— W.
p: A. 495, 80.

Spałòchacsa

7571. Bùdzie takì czort, szto i miniè spałòchajecsa.—W.
u: Nm. 4346.

7572. Spałòchaŭsie, aż saròczka pałatnôm stała.—W.
Id. ob. Rabìć. Spacièć.

Spamahàć

7573. Dzièsiać adnahô spamôhuć, a adzìn dziesiaciòch nie spamòżä, da sam siebiè zhùbić.— W.

Spamianùć

7574. Chto miniè spamianùŭ, kab jehò kij ni minùŭ.—W.
Nièchto spamianùŭ... — W.
Przy czkawce.
Nsb. 176. u: Nm. 367.

7575. Ni pròci nòczy spaminàjuczy.–W.
Rm. 383.

7576. Ni pry nàs zdaròwych spaminàjuczy.—W.
Nsb. 104.

7577. Ni ŭ wàszoj [ŭ nàszoj] chàci spaminàjuczy.— W.
Gdy mowa o jakiejś sile demonicznej.

Spaminàć ob. p. w. Spamianùć.

Spamnièn̄ie

7578. Lòhki na spamnièn̄ie.—W.
r: D. II, 255.

Spàrycsa

7579. Chto spàryŭsie [apàryŭsie] na małakù [małacè], toj i na wòdu dmùchaje.— Wl. Sk.
Sz. 176.

Spas Św.

7580. Pajścì da Świątoho Spàsa. — Sł.
Udać się na spoczynek.

7581. Prysz$_{u}$òŭ Spas, pamìłuje i nas.–W.
Nsb. 139.

7582. Siedzièŭ, jak Spàs.—W.
Nic mu nie brakowało—opływał we wszystko.

7583. Spas, pamìłuj ŭsich nas, a jeść prydzì da nàs.— W.
Nie rozumieją słowa, co to jest Spas i opowiadają o nim różne banialuki. ⟨Spas od rosyjskiego Spasìtiel, spasàt', spasiènje. Jest to Święto Przemienienia Pańskiego 6.VIII; w tym dniu prawowierni ortodoksi zaczynają jadać owoce poświęcone⟩.
Nsb. 155.

Spàsaŭka (letni post dwutygodniowy)

7584. Ly$_{e}$èzie ŭ òczy, jak mùcha ŭ spàsaŭku.— W.
r: D. II, 142.

Spàści

7585. Jak z chmàry na nas spàło.— W.
1. ...z nièba spaŭ.— W.
2. ...z tùczy spàło.—W.
Id. ob. Chmàra. Tùcza.
u: Nm. 2096. r: D. II, 62.

Spatkàcsa

7586. Spatkàlisia n$_{u}$os ŭ n$_{u}$os.—W.
r: D. II, 62.

Spawiedàcsa

7587. My nie papỳ, nie ksiendzỳ, nam nie tr$_{y}$èba spawiedàcsa.— Sł.

Spażỳć

7588. Daj Bòżä spażỳć, szto ŭ czuż$_{u}$òj kiszèni läżỳć.—W.
...ŭ ludzièj leżỳć, a swajò i biähûczy zjem.—Sk.
Żartobliwie.
Db. 156.

7589. Nie nam tòje spażỳć, szto ŭ czuż$_{u}$òj kiszèni leżỳć.— W.
Ni ŭsio... na stale leżỳć.— W.
Nsb. 179 u: Nm. 12039.

Spłàŭ

7590. Na spłàwach.—Sł.
Na flisach.
Np. Niemà jehò dòma, j$_{u}$on jeszczè na spłàwach.

Spòsab

7591. Anì weź nimà spòsabu.—W.

7592. Na ŭsiò spòsab znàjdziecsa. — W.
p: B. 152. A. 516, 2.

7593. Spòsabam bàćko chàtu spaliŭ.—N.

Spràwa

7594. Ni harławàja spràwa.—W.
...zawìła... — Sł.
Niema się czego obawiać; pozwólcie mnie sprzątnąć z pola snopy—lato długie, odrobią jeszcze: hèto ni zawìła spràwa.
u: Nm. 7442.

7595. Zaspàŭ spràwu.—W.

Sprawiädlìwaść

7596. Ja, to ni pa kaniù, ni pa ahłòblach—pa sprawiädlìwaści.—W.

7597. Takì sprawiädlìwy, jak wièciеr ŭ pòli.—W.
u: Nm. 5759.

7598. Za sprawiädlìwym—B$_{u}$oh.— W.
p: A. 517, 2.

Sprawiädlìwy ob. p. w. Sprawiädlìwaść.

Spràwicsa

7599. Jak spràwiŭsie hłàdko, szto hledzièć hàdko.—W.

Spùchnuć

7600. Spuch, jak harà [kałòda, padùszka].— W.
p: A. 456, 2.

Spỳtczyk

7601. Ty ni spỳtczyk, a ja ni razkàżczyk.—W.

Sràczka ob. p. w. Sràka.

Srać

7602. Bùdziesz srać, chwastà ni padniàŭszy.— W.

7603. Sierỳ, sierỳ siòram, nazawièm majòram, niewielìkim czỳnam, s ù k i n y m sỳnam.—W.

7604. Zawalìłasie na pień srać.— W.
Wyszła za mąż, zwłaszcza gdy mąż niezdara.

Sràka

7605. Adsièło ŭ sràcy.— W.
Udobruchał się po gniewie.

7606. Choć sràku apiòk, a takì ŭ krapìwie nasràŭ.— L.

7607. Czużùju sràku rad lizàć, a swajè ni pakàżä.—W.

7608. Ja siedżù za pièczu, a majà sràka pa zar$_{y}$èczu.—W.
Ja siedzę i o niczem nie wiem, a mnie wszędzie obgadują, czernią, niesławią.

7609. Na adn$_{u}$òj sràccy chòczä ŭsie kiermaszỳ adwièdać [abjèchać].—W.

7610. Na toj sàmoj sràccy sieŭ.—W.
Nsb. 89.

7611. Pałażù pad sràku, nichàj bùdzie na tabàku.— W.

7612. Pryswòiła sràka dubcà, szto d$_{u}$òbre bje.— W.
Db. 559; Nsb. 138. u: Nm. 13294.

7613. Sràczka ni szklànka ni pabjècsa.— W.
u: Nm. 1286 i 3914.

7614. Ŭ sràccy aczej ŭ nikòho nimà.—W.
Nsb. 49 i 118.

7615. Ŭ sràku nôsam.—W.
Odpowiedź odmówna.
u: Nm. 11367.
C. d. p. w. Dùpa.

Sral

7616. Mnie tahò żàlu, jak pa niebòszczyku Sràlu.— W.
Jeżeli opłakiwany nie jest godzien tego, wówczas znajdzie się ktoś, co powie j. w.

Sràno

7617. Sràno, maràno, jak ŭ sabàczom h$_{u}$òrle.— Sł.
Nieporządek, nieład w ciasnym jakimś kątku.

Sr$_{y}$èbro

7618. Sr$_{y}$èbro i złuòto idzіè ŭ bałòto.— Sł.
Db. 614.

Ssać

7619. Nassàŭsia, jak świnia.— Sł.
Upił się.
r: D. II, 377.

Stàcsa

7620. Szto stàłosie, to ni pieramiènicsa.— W.
u: Nm. 5237. p: B. 153, 1.

Stać ob. p. w. Stajàć.

Stajàć

7621. Annò j$_{u}$oj ptuszỳnaho małakà ni stajè.— W.

7622. Dỳbka staŭ.— W.
Na palcach stanął.
u: Nm. 3392.

7623. I paławìny ciebiè [jehò i in.] ni stàło.— W.
Po chorobie i t. p.
u: Nm. 8198.

7624. I ŭsieńki stànie.— Sł.
Zda się, że już po nim.
Np. Jak na jehò planèta nàjdzie, tak byz życià ŭpadziè na zièmlu... j. w.

7625. Jak kamù stajè.—W.
p: B. 153, 3.

7626. Jak ni stànie, to ŭ bàćka dastànie.—W.
u: Nm. 5287.

7627. Na nàsz wièk jeszczè stànie.—W.
u: Nm. 5205.

7628. Ni na dażdżù [dwaryè] staìsz, za kaŭnièr ni ljècsa.— W.
Gdy się ktoś zbytnio śpieszy.
Kr. 353.

7629. Prnocz z bahàmi, bo ja tut z tytuniòm stànu.— W.
Tak miał rzec kàcap do galanternika.
u: Nm. 12787.

7630. Staìć, jak czàpla abmòkła.—W.
p: A. 512, 23.

7631. Staìć, jak czort nad dnòbraju [niewìnnaju duszòju].— W.
p: A. 519, 26. r: D. II, 142 i 153.

7632. Staìć, jak dub.— W.
p: A. 519, 25.

7633. Staìć, jak dùräń.— W.
p: A. 519, 30.

7634. Staìć, jak kałòk [knoł].— W.
p: A. 519, 34 i 36.

7635. Staìć, jak kruk nad pàdłam [krùkam staìć].— W.
Nsb. 70.

7636. Staìć, jak ŭ [na] ahniù.—W.
r: D. I, 327.

7637. Staìć, jak na hòłkach.—W.
Nie mam czasu, śpieszy mi się.

7638. Staìć, jak na kurỳnoj naziè.— W.
Słabo.
p: A. 519, 39.

7639. Staìć, jak pień.—W. N.
p: A. 519, 46. r: D. I, 151, 560 i 670.

7640. Staìć, jak sabàka pad dźwierỳma.—W.
p: A. 519, 42.

7641. Staìć, jak stnoŭp [ŭkòpany, ŭrỳty].—W.
p: A. 519, 48 i 52. r: D. I, 327 i 641.

7642. Staìć, jak żurawièl.—W.
p: A. 519, 54.

7643. Stàło jnoj kałòm.—W.
Np.: Jak ŭłażỳła nièsztoś ŭ rnot, tak i j. w.

7644. Stàło na karnòŭku, stànie [bùdzie] i na wiernòŭku [na kwàrtu małakà].
Id. ob. Być.
u: Nm. 4882.

7645. Stàło na rỳbu, stànie i na pièräc.— W.
u: Nm. 4883.

7646. Stòjma staìć.—W.
r: D. I, 670.

7647. Tak ja ab hèto stajù, jak sabàka ab piàtuju nòhu.— W.
p: A. 519, 58.

Stałapièć

7648. Stałapièŭ i szabàs! — W.
Przeraził się, osłupiał.

Stały

7649. Ni pytàj ŭ stàłaho, da pytàj ŭ bywàłaho.—W.
Id. ob. Starỳ.
p: A. 522, 32. r: D. I, 449.

Stan

7650. Dzie stàn, tam (i) sìła.—W. Sk.
Jeżeli chwalą pracowitość dobrze zbudowanego chłopca, szybki bieg konia, urodzaj na dobrej glebie, zwykle ktoś odpowiada j. w.
Db. 218. Nsb. 23. u: Nm. 8473. p: A. 520, 1.

7651. Jaki stan, taki staŭ.—W.
{Odpowiada polskiemu: Według stawu grobla}.
Nsb. 32.

7652. Staŭ na stàn.—W.
Powrócił do dobrobytu, do porządku, do zdrowia.
u: Nm. 4921.

Stanisłàŭ Św.

7653. Na Stanisłàwa, wałòwa słàwa.-Sk.
Wół ma paszy obficie.

Staràcsa

7654. Kàżan staràcsa mùsić, jak swajà w$_{u}$osz [za kaŭnieròm] ŭkùsić.—W.
Potrzeba zmusza do pracy, starania.
Nsb. 59.

7655. Na Bòha spadziewàjsia ale i sam staràjsia.— W.
Nsb. 82.

7656. Ni staràŭszysia, niczòho ŭ rùki ni ŭl$_{y}$èzie.— W.
Nsb. 102.

7657. Staràjecsa, jak mùcha ŭ smalè.-W.
Id. ob. Zawichàjecsia.

Staranà

7658. Majò dziełło, staranà.— W.
Nie wtrącać się w cudze sprawy, stać na uboczu.

7659. Na czużòj staraniè i żuk miàso i bàba bòży dar.—W. G.
Id. ob. R$_{u}$ok.
Nsb. 82 i 90. u: Czb. 241; Nm. 9423 i 9797. r: D. I, 402 i 608; II, 410 i 480.

7660. Na czużòj staraniè, to-j rak rỳba.—G.
Nsb. 82.

7661. Ŭ czużòj staranie to-j p$_{u}$op czaławièk.—W.
Nsb. 82. u: Nm. 9798. p: A. 18.

Stàrasć

7662. Ad stàrasći dyj ad śmièrci, nimà lèkaŭ na świèci.— Sł. Sk.
Db. 18.

7663. Daj Bòżä nam [wam] takùju stàrasć, kab bòrady mòcham paabrastàli.— W.
Aby nam brody siwizną się pokryły.
p: B. 154, 3.

7664. Stàrasć ni ràdasć, a śmierć ni paciècha.— W. Sk.
... h$_{u}$orb ni karỳść.—G.
Db. 616; Kr. 58; wb: Nsb. 156; Rm. 566. u: Czb. 295; Nm. 8282. p: B. 154, 7. A. 315, 8. r: D. I, 336 i 445.

Staražà

7665. L$_{y}$èpsza staražà, jak waražà, bo chto staròżyć haław$_{u}$òj nałòżyć.— N.
Db. 371.

Stàrec

7666. Stàrcu siełò nie nakłàd.—Wl.
{Zboczenie z drogi ze względu na wieś, w której żebrak spodziewa się coś dostać, nie jest dlań wysiłkiem nieprodukcyjnym}.
Sz. 143.

Star$_{y}$ècza

7667. Star$_{y}$ècza, aż òtrubi [parachnià] sỳplecsa.—W.
Starzyzna spróchniała.
u: Nm. 8442.

Staròje

7668. Chto ni bàczyŭ nòwaho, toj staròmu rad.— Wb.
Nsb. 54 i 177.

7669. Czym star$_{y}$èj, tym durnièj.—W.

7670. Staròje dzierècsa, a na nòwaje ni bierècsa.—W.
Nsb. 106.

7671. Staròje, jak małòje.—W.
1. ... śpić i ŭ rukàch dzierżỳć.—Sł.
2. ... szto uhlèdzić, tahò daj.-W.
Nsb. 156. u: Czb. 295; Nm. 8690.

7672. Staròje łàtaj ni łàtaj, a dzìra na dzirỳ.— G.
Nsb. 156.

7673. Staròje, to zawàła ŭ chàci, alè byz jehò zanàdto mn$_{u}$òho prastòru.— W.
Nsb. 156.

Staràcha

7674. Ŭsie staràchi—swaràchi.—W.
Nsb. 169.

Starỳ

7675. Bryk starỳ na màry.—Wb.

7676. Chto starỳm pamiätàje, toj sam stàrasći ni daczekàje.— W.

7677. Czort pa staròm ŭ paścièli, a pa sabàccy ŭ kaścièli.—W.

7678. Ni pytàj ŭ staròho, pytàj ŭ bywàłaho.—W.
Id. ob. Stàły.
p: A. 522, 32.

7679. Staròmu [annò] łhać, a bahàtamu kraść.—W.
Choćby stary załgał, a bogaty ukradł, to ich niktby się nie poważył podejrzewać.
p: A. 48. 522, 45 i 702, 45.

7680. Starỳ [da], durnỳ.—W.
u: Czb. 295; Nm. 8670. p: A. 522, 56.

7681. Starỳ da jàry.—W.
u: Nm. 8698. p: B. 154, 1. p: A. 522, 58.

7682. Starỳ da mỳszli maładỳje.—W.

7683. Starỳ hawòryć, jak płuot haròdzić.— G.
Nsb. 156.

7684. Starỳ, jak hryb.—W. Sk.
Db. 618. p: A. 522, 68.

7685. Starỳ, jak świet.— W.
u: Nm. 8647.

7686. Starỳ maładùju żuònku bierè nie dzielà sie.—W.
u: Nm. 8117.

7687. Starỳ na letà ale maładỳ naròzum.—W.

7688. Starỳ wuoł barazny ni psujè [ni psujè barazny].— Wb.
Nsb. 156.

7689. Szanùj staròho, jak dzicià malèńkajo.—W.

7690. Tak starỳje hawarỳli, kazàli.—W.
Kr. 354.

Stàtak

7691. Chto màje stàtak, toj màje ŭpadak [chto ni màje stàtku, toj ni màje ŭpàdku].—W. Sk.
Db. 101; Nsb. 76; Sz. 175; T. 436. u: Czb. 232; Nm. 9873. p: A. 100 i 523, 4.

Stawàć

7692. Jeszczè czahò ni stawàło! — W.
Rm. 724.

Stòczki

7693. Pij stòczki, to bùduć dòczki [nie pij stòczki, bùduć sàmyje dòczki].–W.

7694. Stòczki na dòczki.—W.
Frazes żartobliwy przy zlewaniu komuś resztek wódki do kieliszka.
p: A. 386, 16.

Stuoł

7695. Pry stalè, jak ŭ kaścièle.— W.
p: A. 525, 17.

Stòłak

7696. Ni padstaŭlàj stòłka nikòmu, bo sam siàdziesz na juom.—W.
Mowa o podstępie.

7697. Stòłki padstaŭlàjuć.— W.
Dołki pod wami kopią.
Nsb. 61.

Stòpci (łapcie zdeptane)

7698. Stòpci prywièzła, buolsz niczòho.—W.
Szydzą z panny młodej, gdy ubogą wyprawę do chaty męża przywiezie.

Stòraż

7699. Najhuòrszyje zładzièje starażỳ.–W.
p: B. 155, 1.

Strach

7700. Nabràŭsie stràchu.— W.
Strachu się najadł.
p: B. 155, 3.

7701. Narabìli takòho stràchu szto aż kaszùla pałatnòm stàła.— N.
Nikt się ich nie zląkł.

7702. Nimà stràchu ŭ pièradzi, kalì z zàdu je.— W.
{Ucieczka przed niebezpieczeństwem}.

7703. Strach na wierabjì.— W.
Id. ob. Straszỳdło.
p: A. 526, 4.

7704. Ŭ stràcha òczy wielìkije.—Sk.
Cz. 120; Nsb. 169; T. 426. u: Czb. 296; Nm. 4341. p: A. 525, 17. r: D. I, 322.

7705. Takì mnie strach, jak tahròcznaho śnièhu.— W.
Nsb. 196.

Stràcić

7706. Toj niczòho ni stràcìć, chto niczòho ni màje.—W.
p: A. 302, 35.

Strälèc

7707. Da zàjca strälèc i da dzieŭczàt maładzièc.— Sk. N.
Kàżdy strälèc... — N.
Db. 166.

7708. Strälèc cälùje, a B$_{u}$oh mierkùje.— W.
u: Czb. 296.

Strälàć

7709. Na sztò nam tŷje pistalèty, kalì strälàć ni ŭmièjem.— W. Sk.
Db. 426. Cz. 69. Orz. 133. r: D. I, 550.

7710. Wŷsträlić ŭ adzìn huk.—W.
Wyrażenie myśliwskie: wystrzelić w jeden huk, a u szlachty: wypić w jeden huk.

Stràszko

7711. Stràszko, strach zdajècsa.—W.

Stràszny

7712. Stràszny, jak czort.— W.
Db. 622.

7713. Stràszny, jak śmierć.—N.

7714. Stràszny, jak wièdźma.—W.
p: A. 702, 6 i 7.

Straszŷć

7715. Chto stràszyć, sam haławòju nałòżyć.— W.
Kto czem wojuje, sam od tego ginie.

7716. D$_{u}$òbro tahò straszŷć chto baìcsa.— W.
u: Nm. 4401.

7717. Szto miniè straszŷć, kalì ja i sam kurtàty.—W.
Odpowiedź spanoszonego chłopa na strofowanie przez ekonomów.

Straszŷdło

7718. Czŷstaje straszŷdło na wierabjì.-W.
Id. ob. Strach.
p: A. 617, 62 i 526, 4.

Stryèlba

7719. Pakìń stryèlbu i ùdu [wùdu], to ja ŭ ciebiè bùdu.— W.
Tak chleb miał odpowiedzieć myśliwemu na zapytanie dlaczego z nim nie sympatyzuje, nie trzyma (unika go).
Nsb. 131. T. 435. r: D. II, 18.

Stryeł

7720. Nasz stryèł ŭsiùdy paśpièŭ.—N.
Db. 425.

Stryèskać

7721. Stryèskać na dròbnyje drùzgi.–W.
Postrzaskać na drobne kawałki.

Stroj

7722. Na haławiè stroj, a kalè sràki choć z łapàtaju stoj.—W.
u: Nm. 11269. p: A. 527, 6.

Strok

7723. Strok napàŭ.– W.
Rozswawolił się.
Id. ob. Giez.
Nsb. 53.

Strup

7724. Abŷ strup, bùduć wòszy, aby biedà, buduć hròszy.— W.
Id. ob. Haławà.
Nsb. 11. u: Nm. 5428.

7725. Bahasławiù ciebiè [bahasławì ciebie Bòżä] adnŷm strùpam na ŭsiu hòławu.— W.

Strŷżano

7726. Ni h$_{u}$òlano da strŷżano.—W.
Rm. 451.

7727. Nie [ni] strŷżano da h$_{u}$òleno.—W. Sk.
Strŷżano, da ni h$_{u}$òlano.—W.
p: A. 150, 1 i 528, 4.

Strŷżka

6728. Strŷżka hał$_{u}$òŭka, w$_{u}$òŭcza pieczònka.—W.
Wyśmiewają dzieci jedne drugich po ostrzyżeniu.

Stùdnia

7729. I ŭ stùdni wadà wybiràjecsa.–W.
p: A. 528, 3. r: D. I, 106.

Stupàć

7730. Byłò szyrej stupàć.—W.
Gdy się kto spóźni na obiad.

Subòta

7731. Daŭnièjszaja subòta ad niedzièli.—W.
p: *A. 585, 2 i 512, 4.*

7732. Jak subòta, to-j ŭsia rabòta.—W. Subòta, najbuòlsza rabòta.—W.
u: *Nm. 543. p*: *A. 512, 8.*

7733. Wyhledàje subòta z pad niedzièli.—W.
Gdy spódnicę widać z pod sukni.
r: *D. II, 83.*

Suchì

7734. Suchì, jak pièrăc.—W.
1. ... jak suol.—W.
2. ... tryèska.—W.
p: *B. 156. A. 529, 4, 5 i 7.*

Suchòty

7735. Na kiszankòwyje suchòty chwaryèje.—W.
p: *A. 529, 2.*

Sùczka ob. p. w. Sùka.

Sud

7736. Na străsznom sudziè ŭsim tam bùdzie.—W. Sk.
Db. 421.

7737. Za prăŭdaju sud ni idziè da za padmăzkaju.—W.

Sudzìcsa

7738. Duòbro z tym sudzìcsa, chto Bòha baìcsa.—Sk.
Id. ob. Swaryìcsa.
Db. 175.

Sudzić

7739. Ni sudzì nikòho, ni bùdziesz sam sùdżany [ni bùduć ciebiè sudzìć].—W.
Nie sudzì—nie bùdziesz sùdżany, nie hudzì—nie bùdziesz hùdżany.—W.
Pierwsze nie potrzebuje komentarzy, drugie: „Nie obgaduj—nie będziesz obgadany".
p: *A. 488, 6. r*: *D. II, 297.*
C. d. p. w. Razsudzić.

Sudźbà

7740. Sudźbà bòża.—W.
Zrządzenie boskie. {Właściwie przeznaczenie}.

Sùdżano

7741. Jak [szto] sùdżano, to ni miniè [to ni razhùdżano].—W.
Nsb. 103 i 157; u: *Nm. 4286 i 8950. p*: *A. 424, 1 i 516.*

Suk

7742. Ni ŭ suk, to ŭ kàmień.—W.
p: *A. 492, 4.*

Sùka

7743. Jak sùczka [sùka] ni dàść, to sabàka ni wòźmie.—W. Sk.
Db. 625.

Sumlènio

7744. Abỳ sumlènio czỳsto.—W.
u: *Nm. 6810.*

7745. Hèto ŭ miniè na sumlèniu leżyć.-W.

7746. Jehò zùby bieły, a sumlènio czòrno.—W.
u: *Nm. 2881.*

7747. Jemù sumlènio hryziè.—W.
p: *B. 156, 8.*

Sunìca

7748. Kalì sunìca kràsna, to ni sièj aŭsà [ŭże] napràsna.—Sł.
Nsb. 65. u: *Nm. 10142.*

Sùnucsa

7749. Sùniecsa, jak kiłàwy.—Sł.
Powoli idzie.
Id. ob. Iścì.

Surawièc

7750. Waźmì z jehò choć surawièc krucì.—Sk.
Upił się.
{„Surawièc* jest to skóra, wyprawiona bez garbnika lecz tylko wymięta z dziegciem; na Polesiu, w Mohilewszczyźnie i Smoleńszczyźnie nazywają „Syryca"}.

Susièd

7751. Duòbro jak susièd blìsko i pierăłàz nìsko.—W.
{„Pierăłaz"—ławeczka wsunięta w płot, służąca do przełażenia przezeń, zamiast furtki}.

7752. Ni karàj ciebiè Bòżä niczym annò susièdam i drùham lichìm.—W.

Susièdka

7753. Chto màje susièdku ŭ chàtu puścić, to nichàj lepièj bòranu na tom mièscy pastawìć.— W.
u: Nm. 4709 i 4712.

Sustryècsa

7754. Szto sustryèło, to-j zjèło.— N.

7755. Ty tudàma, ja siudàma i sustryèniemsie na papòwoj haryè.—Sł.
W razie jakiejś tajemnej zmowy.

Sùsza

7756. Sùsza ni wysuszyć, a mòcza wymaczyć.—W.
Db. 624.

Suszyć

7757. Sùszyć ŭ prech.—Sł.
Np.: Ŭ ròci mnie sùszyć ŭ prech.

Swàcha

7758. Pierejèzdnaja swàcha.—W.
{Tak nazywają ludzi niewytrwałych, nietrzymających się jednego miejsca, lub rwących się od robót nie ukończonych do innych zajęć. O chmurach prędko mknących, z których nie można się spodziewać deszczu, też mówią: pierejèzdnyje swàchi}.
u: Nm. 3134.

Swajàk

7759. Kiń na sabàku, to swajakù ŭ sràku.—W.
Id. ob. Chłòpiec. Dzieŭczyna. Żyd. Pan.

7760. Swajàk, dziesiàtaja wadà pa kisielù.—W.
p: A. 241, 6.

7761. Swajakuòŭ mnuòho, a paabièdać niè ŭ kaho.— W.
r: D. I, 492.

Swajò ob. p. w. Swuoj.

Swàńka

7762. Pieradajèżdża swàńka [swàcha].-W.
Żartobliwe do dziecka, co lubi, by je z rąk na ręce brano.
Nsb. 126.

Swàrka

7763. Kalì paszuòŭ ŭ swàrku, to ni szkadùj kàrku.—W.

7764. Nimà tajè chàtki, kab ni byłò swàrki.—W.
Id. ob. Zwàda.

7765. Swàrka da dabrà ni dawiedziè.–W.

Swarlìwy

7766. Swarlìwy, jak staràja bàba.—W.
p: A. 677.

7767. Swarlìwy, jak świekròŭ.—W.
r: D. I, 496.

Swaryècsa

7768. Duòbro z tym swaryècsa, chto Bòha baìcsa.—W.
Id. ob. Sudzìcsa.
Db. 175.

7769. Dzie dwuoch swàrycsie, tam trèci karystàje.— W.
p: B. 64, 3. p: A. 211, 3.

7770. Swàracsie, jak jatròŭki.—W.
Jak bratowe.

7771. Swàracsia za mièch [mieszòk], a ŭ miechù nimà niczòho.—W.
Nsb. 135. p: A. 531, 1.

7772. Swàrycsa, màło za haràczy kàmień ni schòpicsa.— W.
Wychodzi z siebie, wścieka się z gniewu.
Nsb. 45.

7773. Zub zà zub swàracsa.—W.

Swat

7774. Duòbry swat, sabàki wart, a jak lichì, to-j sabàki ni wart.—W.
Jak duòbry swat, to sabàccy wart, a jak jakì swat, to i...— Sł.
r: D. 1, 494.

7775. Kab tamù swàtu dabrà ni byłò.–W.
u: Nm. 8962.

7776. Pànie swàcie, lepièj zà cie.—W.
p: A. 531, 2.

7777. Swat jèdzie na kanì, a czort na świnì.— W.

7778. Swat, sabàczy brat.—W.
p: A. 531, 3.

7779. Swàtu padziàka, albò kulbàka.–W.
{„Kulbàka"—część jarzma}.
Nsb. 146.

7780. Swàtu pièrszaja czàrka ì pièrszaja pàłka.—W. Sł. Sk.
Db. 682. u: Nm. 963. 7420 i 8964. r: D. I, 295.

Swàtać

7781. Dòla majà czubàtaja, nichtò miniè ni swàtaje.—W.
Rm. 100.

7782. Swàtaŭ, swàtaŭ, kab ciebiè Buoh z swiètu s p r à t a ŭ.— W. Sł.

Swawòla

7783. Swawòla da dabrà nie dawòdzić.— Sk.
Szàły da duòbraho ni dawòdziać.– Wl.
wb: Sz. 184.

7784. Swawòla płàczam kònczycsie.—W.
Id. ob. Hùli.
c: H. 4881.

Swawòlić

7785. Swawòlić, jak kuot z myszkaju.–W.
r: D. II, 193.

Swuoj

7786. Choć haŭnò plaskàć, abỳ swajò zyskàć.—W.
Byle jaką robotę wykonać, aby stosownie wynagrodzono.

7787. Ja swajò, juon swajò.—W.
p: A. 531, 4.

7788. Kàżan swajò chwàlić.—W.
p: A. 532, 12.

7789. Kàżnamu swajò milèjszo.—W.
r: D. II, 115.

7790. Kìjam tahò, chto ni piłnùje swahò.— W.
Db. 111. p: A. 532, 14.

7791. Lyèpszo swajò niż dziàdźkawo.— Sk.
Swajò łyczko łùczsze czużòho remieńcà.— Sc.
Sz. 132.

7792. Nichàj tahò czort apanùje chto swahò ni piłnùje.— W.
Ob. 7790.
u: Nm. 9700.

7793. Nìgdy juon ŭ swajò nie cyèlić [nie stryèlić].— W. G.

7794. Puòjdzie da swaìch.—W.
Umrze.

7795. Swahò nie papuszczù, a czużòho nie c h a c z ù.— Sk.
Db. 626.

7796. Swaìch mnuòho, a jak prychuòdzić tapìcsa, ni za kahò ŭchapìcsa.– Sł.
Sz. 134.

7797. Swuoj na swahò tràpiŭ.— W.
Id. ob. Zuch.
Nsb. 51.

7798. Swuoj swahò paznàŭ i [dyj] na pìwo pazwàŭ.— W. Sł. Sk.
Cz. 109; Db. 629; Nsb. 147 i 184; Orz. 134; Rp. 211; T. 425. u: Czb. 297; Nm. 7959 i 7961. p: A. 112, 1; 532, 27 i 40.

7799. Swuoj swajmù i nichòczuczy brat.–
Nsb. 147.

7800. Swuoj zaŭsiòdy huòrszy za czużòho.—W.
u: Nm. 9447.

7801. Szkòda swajehò.— W.
u: Nm. 9470.

7802. Tak mnuòho swaìch, szto kab puścìŭ kàmieniem, to ni tràpiŭ, by ŭ czużòho da ŭsiò ŭ swahò.—W.

7803. Tràpiŭ swuoj na swahò.—Sk.
p: A. 532, 47.

7804. Ty jemù tòje, a juon swajò.—W.
u: Nm. 2652.

7805. Ŭsiàkamu swahò szkòda.—W.
p: A. 532, 7.

7806. Ŭsiàkamu swajò miło.— W.
r: D. II, 116.

7807. Z swaìm najhuòrsza spràwa.— W.
p: A. 532, 49.

Swòłacz

7808. Jakì ja swòłacz? ja carù pòmacz.— W.
Tak się miał wyrazić pewien żołdak.
u: Nm. 3487.

Syć

7809. Daj Bòżä anièlsku syć, a miädźwièżu sìłu.—P.
Syć—sytość, nasycenie.

Sykać

7810. Syczyć, jak uż.—W.
p: A. 533, 3.

Symòn

7811. Szymko łupàty, wiedzì kabyłu da chàty.— Sk.
Żarciki z imion.

Syn

7812. Bàćkaŭ syn [baćkawa dziecìna].-W.
u: Nm. 7485.

7813. Czahò ty synku płàczäsz? — Szto ja ŭ bàćki adzìn.— W.
Rm. 441.

7814. Màju ja ciebiè synku adnahò, kab ja i tahò ni ahledàŭ.—W.
u: Nm. 12809 i 12810.

7815. Màmczyn synòk.—W.
Db. 388.

7816. Szto syn pradàść, to i bàćka ni adkùpić.— W. Sk.

7817. Z synam swarysia, na [za] piècz bierysia, a z ziàciam swarysia, za dźwièry bierysìa.— W.
... bìjsia dyj na... bìjsia i za parₙòh... — W.
wb: Nsb. 158. u: Nm. 9413.

Sypacsa

7818. Syplecsa, jak z rukawà.— W.
p: A. 533, 4.

7819. Sypnulìsia, jak pczₙòły ròjaczysia.— W.

Sypać

7820. Jak hrad syple.— W.

7821. Jak prysk am na jehò sypnuŭ.— W. Sł.
u: Nm. 3388.

Syrỳ

7822. Ni syrỳ, ni pieczòny.— W.
u: Nm. 7623.

Sỳto

7823. Choć z karỳta, abỳ da sỳta.— W.
u: Nm. 1342.

Sỳty

7824. Ni sỳty, ni hałòdzian, ni starỳ, ni małòdzian.—W.
Nsb. 111.

7825. Pakùl sỳty zsₙòchnie, to chudỳ zdₙòchnie.—W.
Orz. 129. u: Czb. 241. Nm. 5678. p: A. 561, 13. r: D. 1, 95 i 355.

7826. Sỳtaja, jak mièlnikawa karòwa.—W.

7827. Sỳty hałòdnamu ni spahadàje.— W. S.
Nie wierzy. ¦Nie współczuje¦.
Cz. 110; Db. 632; Kr. 343; Nsb. 159; Orz. 75; Rm. 572; T. 420. u: Czb. 230; Nm. 1024. p: A. 138, 2 i 533, 3. r: D. 1, 87 i 394.

7828. Sỳty, jak parszùk.—W.
Id. ob. Tłùsty.
p: A. 561, 12.

Szàbas

7829. Oj ty szàbas ni dziwùj, wìdzisz biedù i kłₙòpat mₙoj.—W.
Jeżeli się coś robi z ostateczności, z musu, np. dla opłacenia podatków sprzedaje ostatnią krowę, nasienie; albo jak pijak ostatki ciągnie do karczmy.

7830. Szàbas zajszₙòŭ.— W.
Pora odpocząć.
Nsb. 185.

Szalèc

7831. Czämù ni szalèć, kalì prystupàje.—W.
Id. ob. Duryèć.
Orz. 139.

Szalòny

7832. Szalònamu szàblu dać ŭ rùki.—W.
p: B. 88, 2.

Szał

7833. Szał prystupìŭ da haławỳ.— W.
Nsb. 186.

7834. Szałỳ da bałỳ (bal) da dabrà ni dawiedùć.—W.
Sz. 184.

Szanawàć

7835. Chto szanùje sam siebiè, tahò i lùdzi szanùjuć.— W.
u: Nm. 4429.

7836. Szanùje, jak swajè haławỳ.— Sł.

Szancawàć

7837. Kalì szancùje, to-j starỳ tancùje.—W.
Id. ob. Chalimòn.
T. 427.

Szankàr. Szankàrka ob. p. w. Szynkàr. Szynkàrka.

Szàpka

7838. Czyjà szàpka na kòm, to toj bùdzie na tòm.— W.

7839. Ja jehò szàpkaju, a j_{u}on miniè abùcham.— W.
Tak się miał chełpić pewien żyd.
u: Nm. 745.

7840. Ni [nie] kupìŭ baćko [tàto] szàpki, nichàj [niechàj] ùszy [wùszy] mièrznùć.— W. Sk.
„Dobrze tak tatowi: nie kupił rękawic, niech palce umarzną".
Cz. 74; Db. 443; Nsb. 99; Sz. 103; T. 433. u: Nm. 5911. p: B. 3, 12. p: A. 75, 12 i 292, 29. r: D. I, 135 i 240.

7841. Nimà czyrwònaj szàpki pierepraszàć.— W.
p: A. 75, 14.

7842. Pszanìcu mùsić pradàŭ, bo szàpka na bàkier.— W.

7843. Skìń szàpku, B_{u}oh ŭ chàci!—W.
{Ze względu na obrazy święte}.
u: Nm. 2852.

7844. Szàpka na haławiè raściè.— W.
Strach ogarnia.

Saròz

7845. Saròz pa skùry $pasz_{u}$òŭ.—Sł.
Dreszcze.

Szatàcsa

7846. Szatàjecsa, jak czort pa pièkli.—W.
u: Nm. 3137.

Szäwièc

7847. Kàżan szäwièc byz bòtaŭ [bòsy] chòdzić, a ŭ kawalà sakièry nimà.-W.
p. A. 540, 8 i 685, 7, r: D. I, 681.

7848. Szäwièc suknò ŭkraŭ, a kràŭca wỳbili, bo j_{u}on hètym [suknòm] zajmàjecsa.—W.
Id. ob. Kawàl.

7849. Szèŭczyki, kràŭczyki d_{u}òbryje lùdzie, nie ŭkràŭszy nìtaczki szỳci nie bùdzie [nie ŭkràŭszy szmàtaczki, łàtaczki żỳci nie bùdzie].— Sk. P.

Szczäbietàć

7850. Szczäbiècze, jak łàstaŭka na wiesnù.— W.
Tylko do dzieci.
u: Nm. 12915. r: D. I, 521.

7851. Szczäbiècze, jak ptùszka wièsnòju.—W.
r: D. I, 521.

7852. Szczäbiècze, jak saròka.— Sk.
Cz. 36. r: D. I, 521.

7853. Szczäbièczuć, jak saławièj z zieziùleju.—W.
Id. ob. Hawarỳć.
Mowa o zakochanych.

Szczädrùcha

7854. Kolì na szczodrùchu (Wig. N. R.) chmùrno, to na serèdnych ludèj bùde zdoròŭje dùrno.— P.

Szczänià

7855. Małòje szczanià da hałasnò.—W.
u: Nm. 7327.

7856. Ni nàszamu [majmù] szczäniàci w_{u}òŭka (za chw_{u}ost) pajmàci. — W. Sk. G.
Id. ob. Cielà.
Orz. 100; Sz. 93; T. 426.

7857. Pièrszyje szczäniàta za $pł_{u}$ot wykidàjuć.— Sk. W.
Sz. 117; T. 437. r: D. I, 643.

Szczäpàn Św. ob. p. w. Ściepàn Św.

Szczàścio

7858. Adnà màci radziła, da ni ŭ adnò szczàśció ŭkupiła.— W.

7859. Adnamù szczàścio räkòju pływiè, a druhì ŭ nieszczàści cyèły wiek żywiè.— N.
Db. 11.

7860. Byz szczàścia i pa hrybỳ ni icì [i ŭ hrybỳ kièpsko chadzìć].—W.
Z szczàściem duòbro i ŭ hrybỳ icì [pa hrybỳ chadzìć], a byz szczàścia ni wàrto.— W.
Nsb. 159; T. 416. u: Nm. 1669. r: D. I, 33.

7861. Byz szczàścia ni bùdzie bahàctwa, a za hròszy szczàścia ni kùpisz.—W.
r: D. I, 52.

7862. Chto dźwie szczàścia hònić, to żàdnaho ni złòwić.—W.
u: Nm. 4830.

7863. Chto ni màje szczàścia z ràniku, toj ni màje da wièczara.— W.
1. Jak ni daŭ Buoh szczàścia z ràniku, to-j ni bùdzie da wièczara.— W.
2. Jak nimà szczàścia z rània, to ni bùdzie i da źmierkània.—W.
Nsb. 195. u: Nm. 1749. p: A. 646, 1.

7864. Chuczèj szczàścio zhubìć, jak najcì.—W.
r: D. I, 44.

7865. Ci ŭ czużòje szczàscio ŭkùpiszsie? — W.
Ŭ czużòje sczàścio ni... — Sł.
Nsb. 21. u: Nm. 1703.

7866. Daj Bòżä ràzam dwòje: szczàścio i zdaruòŭjo.— W.
u: Nm. 4570.

7867. Daj Bòżä szczàścio, to-j ròzum znàjdziecsa.— N.
Prybùdź szczàście, ròzum bùdzie.— Bł.
Id. ob. Bahàctwo.

7868. Jak da szczàścia czyjhò.—W.
u: Nm. 1684.

7869. Jak nimà szczàścia, nimà i dòli.—W.
p: A. 536, 14.

7870. Kàżan swahò szczàścia prabùje.-W.
c: H. 5381.

7871. Na czużòje szczàścio mùchaju nie pàści.— Sc.
u: Nm. 1702.

7872. Ni kàżnaho hètako szczàścio spatkàje.— W.
p: A. 357, 43.

7873. Ot, takòje i szczàścio na sabàku krùczanaho.— N.

7874. Szczàścio, jak ŭ kazỳ chwuòst.— Sk.

7875. Szczàścio pierachòdam żywiè.—W.
Nsb. 190.

7876. Szczàścio z prydòljam.— W.
Niezwykłe, nadzwyczajne szczęście.

7877. Ŭkaczàŭsie ŭ szczàścio, jak żuk ŭ haŭnò.— W.
u: Nm. 6650.

7878. Ŭ szczàści szmat pryjàcielaŭ, a ŭ nieszczàści nikòho nimà.— W.
u: Nm. 2303.

Szczaślìwy

7879. Szczaślìwamu szczàścio.—W.
u: Nm. 1653.

7880. Szczaślìwy, jak bajstrùk.— W Sc.
Db. 633. p: B. 6, 2.

7881. Szczaślìwy, ŭ czepcù radziŭsie.—W.
u: Nm. 1622.

Szczot

7882. Chto byz szczòtu żywiè, tahò czort wòźmie.—Sł.
Id. ob. Rachùnak.
Db. 92.

Szczup

7883. Szto szczùpu, to kùpu, szto mac, to piać.— Sł.
O wszach, niszcząc je.

Szczupàk

7884. Na tòje szczupàk ŭ mòry [ŭ ryècy] kab karasì [wòkuni] ni dryemàli.—Sł.
Nsb. 64. u: Nm. 5857.

Szczyrwanièć

7885. Szczyrwanièŭ, jak rak.—W.
u: Nm. 3190.

Szczỳry

7886. B$_{u}$oh szczỳrych lùbić ale dòli nie dajè.—Sc.
Szczỳraho B$_{u}$oh lùbić, da jemù dòli ni dajè.— W.
Id. ob. Sprawiedliwy.

7887. Szczỳramu i B$_{u}$oh dapamahàje.-W.
Nsb. 190. u: Nm. 4437.

Szèlah

7888. Anì zł$_{u}$òmanaho szèlaha nimà [ni zł$_{u}$òmanaho szèlaha].—W.
Id. ob. Hrosz.
Nsb. 2. r. D. I, 75.

Sz$_{y}$eśdziònnik

7889. Jak z sz$_{y}$eśdziònnika zròbicsie pan, to-j kòłam haławỳ ni dastàć.— W.
Id. ob. Mużỳk.
{Sz$_{y}$eśdziònnik—odrabiający dnie pańszczyzny}.

Szept

7890. Szèpty chàtu hùbiać.—W.
Id. ob. Pòszäp.
{Zmowy, intrygi gubią rodzinę}.
Orz. 52.

Szkadawàć

7891. Nie szkadùje chto pracùje, da szkadùje chto hultùje.— Sk.

7892. Szkadawàŭ j$_{u}$on jejè?—Oj kab jehò tak sabàki szkadawàli.— W.

7893. Szkadùje nie ŭ pòru.—W.
p: B. 188.

7894. Z$_{u}$oŭsìm, jak hèty szto, sz$_{y}$eść aŭczỳn kupìŭszy na każùch, pamaròziŭ wùszy, bo paszkadawàŭ kupìć siòmaj na kaŭnièr.— W.

Szklànka

7895. Szklànki pabìŭ.—W. Sk.
Upadł tłukąc siedzenie.
Db. 634.

Szklar

7896. Twoj bàćko szklàram byŭ? — W.
Odstąp od okna nie zasłaniaj.
p: A. 541, 1.

Szkło

7897. A jak ty bràcie kòło szkła czỳsto chòdzisz.—Sk.
r: D. II, 376.

7898. Czỳsto [czỳścieńko] kalè [kałà] szkła chòdzić.— Sł. W.
Wychyla do dna.
r: D. II, 376.

7899. Szkło czystatù lùbić.— W.
Id. ob. Naczỳnio.

7900. Szkło paczỳścić.—Sł.
Upić się.

Szkòda

7901. Nie takò szkòda szto zjèŭ, a tahò co astajècsie.—Sk.

7902. Ni tak szkòda, jak niäwygòda.–W.
Uw. odm. p. w. Niäwygòda.
p: A. 541, 12.

7903. Szkòda, jak l$_{y}$ètaszniaho śniehu.-W.
u: Nm. 13692.

7904. Szkòda mnie ciebiè, ale h$_{u}$orsz samòmu siebiè.— W.
Nsb. 41 i 75.

7905. Szkòda mnie ciebiè ale i d$_{u}$òbro tabiè.— W.

7906. Szkòda mnie ciebiè, szkòda ale czort ciebiè ŭszkadùje.—W.

7907. Szkòda nikòmu ni miła.— W.
u: Nm. 2301.

Szkòdny

7908. Szkòdny, jak k$_{u}$ot.—W.
r: D. II, 325.

7909. Szkòdny, jak świnià.— W.

7910. Szkòdny, jak szczur [pacùk].—W.
p: A. 541.

Szlàchcic

7911. Paławìna szlàchcic, paławìna mużỳk.—W.
Jak ŭ kahò adnà kałòsza (nogawica) ŭ chałàwi, a druhàja na wièrsi.
{Na Polesiu tak ubranego nazywają szlàchcic aszmiànski}.
u: Nm. 11213. p: A. 669, 20.

7912. Pa szlachècku.— W.
Sposób życia właściwy szlachcie okolicznej.

7913. Szlachècka siedzìba, szto jak sabàka ŭ papier$_{u}$òk làżä, to chw$_{u}$ost na czużòm leżyć.—W.

Dawniej tak chłopi drwili ze szlachty okolicznej, a teraz role się zmieniły, bo rzadko się zdarza chłop, któryby siedział na całej działce.

p: A. 542, 4.

7914. Ŭ szlàchcica czornaja sràka.—W.

7915. Za szlàchcica ni tràpicsa, za mużykà ni chòczecsa, bo na dziełło wałòczecsa.—W.

O pannie na wydaniu z głową przewróconą.

Szlòhać

7916. Szlòhaje pa kaniù.—W.

Smaga konia.

Szlub

7917. Ŭ krapìwie szlub bràli.—W.

Id. ob. Żänìcsa.

u: Nm. 8820.

Szłyk

7918. Ni szłỳk, ni kałpàk.—W.

Przysłowie powyższe używa się w razie nieudanej roboty, przedsięwzięcia, kupna. Uszyła np. kobieta koszulę, tymczasem okazała się źle przykrojoną: eh! zrabiła j. w.

p: A. 543.

Szmarawàć

7919. Chto szmarùje, toj jèdzie.—W. Sk. *Db. 113; Sz. 194. u: Nm. 7400. p: A. 293, 1 i 510, 5.*

7920. Sỳty pàläc szmarùje.—W. *T. 425.*

Szòłudź (Gnida a. Gzika)

7921. Abỳ szòłudzi, to wòszy bùduć.—W. *Sz. 1.*

7922. Szòłudzi ŭże adkìdaŭ kałà sie.—Sł. *Nsb. 125.*

Szòłudźko

7923. Jak nie isz$_{u}$òŭ Szòłudźko da kaściòła, to nie isz$_{u}$òŭ, a jak pasz$_{u}$òŭ, to-j hałàŭ razbìŭ.—W.

Szpàrki

7924. Szpàrki, jak blìskaŭka [małànka, blìskawica].—W.

p: A. 545.

Szpik

7925. Da szpìku dajszłò.—W.

Dało się we znaki. Podobnież mówi szlachta: Do szpiku doszło, aż do szpiku doszło.

Szpìlka

7926. Szpìlki ni ŭwatknùć.—W.

Np. Nabiłosie naròdu j. w. Tłok, ścisk.

p: A. 543, 4.

Szpìna

7927. Ŭwahnùŭ szpìnu.—W.

Ŭdajè bièdnaho [pryczwaràjecsa bièdnym].

Szto

7928. Jak szto za sztò.—W.

p: A. 72.

7929. Kryj Bòżä czahò [szto], to-j t$_{u}$òlko tahò.—W.

Lekceważąco—mniejsza z tem.

7930. Ly$_{y}$epsz sztoś, jak nic.—W.

p: A. 72.

Sztùczka ob. p. w. Sztuka.

Sztùka

7931. Da czàsu [da parỳ] sztùka ŭdajècsa.—W.

Nie zaŭsiùdy za sztùku ŭdàśćsie.-W.

p: A. 543, 1.

7932. Sztùka [sztùczka] zahnùŭ paläc da-j klùka [klùczka].—W.

u: Czb. 248; Nm. 12731.

7933. Toj sam sztuk, da na druhi spòsab.—W.

Nsb. 161.

Szùbiänica

7934. Ad szùbiänicy adarwàŭsie.—W.

Nsb. 159.

7935. Nie śpieszàjsia na szùbiänicu, jeszczè paśpièjesz [nacielepàjeszsie].-W.

Jeżeli ktoś się śpieszy zawrzeć zły interes, związek małżeński.

Nsb. 103.

Szuhàć

7936. Szuhàje, jak ptàszki śpiewàjuć.— Sł.
Ŭ haławiè, ŭ wuszàch ŭsio mnie szuhà, tak, by to ptàszki śpiewàjuć.— Sł.

Szukàć

7937. — Czahò szukàjesz?
— Ŭczeràszniaho dnia.— W.

7938. Na kaniù jèdzie [siedzìć] i kanià szukàje.— W. Sk.
Nsb. 85. u: Czb. 289. p: A. 207, 1. 212, 11 i 224, 191. r: D. II, 73.

7939. Ni szukàjuczy ni nàjdziesz.—W.
Nsb. 109.

7940. Pasz$_{u}$òŭ [pajèchaŭ] wiètru ŭ pòli szukàć.—W.
u: Czb. 249.

7941. Szukàć pa świèżom śledù.— W.
r: D. II, 70.

7942. Szukàje, jak w$_{u}$oŭk śmièrci.— W.

7943. Szukàje ni pałażŷŭszy.—W.
Ni pałażŷŭszy ni szukàj.—W.
wb: Rm. 378. u: Nm. 11074.

7944. Szukàje ni zhubìŭszy.— W.

7945. Szukàje ŭczeràszniaho dnia.— W.
u: Nm. 10927 i 10928. p: B. 160, 6; p: A. 544, 13. r: D. I, 594. II, 73.

7946. Szukàje wiètru ŭ pòli.— G.
Id. ob. Dahaniàć. Haniċ.
Nsb. 58; Rm. 723. u: Nm. 1847. p: A. 544, 10.

7947. Za świèczkaju szukàć tr$_{y}$èba.—W.
p: A. 544, 15.

Szùmny

7948. Szùmny, dùmny, da nie razùmny.— W.
p: B. 34.

Szùrum

7949. Szùrum, bùrum.— W.
Rozgardjasz.

Szwed

7950. Jak nadyszlì Szwèdy [Szwedŷ], to ni stàło ŭ dwarczańskom òziery wadŷ.— W.

Szwo

7951. Adnŷm szwom.— W. Sł.
Np. Adnŷm szwom brèszuć. Adnŷm szwom lùlki kùrać. Nàszy kalì-nièkali, a maskalì adnŷm szwom str$_{y}$elàjuć.
Raz zarazem, nieustannie bez przerwy.

Szychawàć

7952. Jemù ŭsio szychùje.— W.
Id. ob. Rùczycsa.
r: D. I, 53.

Szyć

7953. Ni szŷć, ni sparòć.—W. Sk.
Do niczego.
Np.: E! szto z jehò [z jejè] j. w.
Db. 499; Nsb. 57 i 115; T. 428; Czb. 249. p: A. 545, 4. r: D. I, 611.

7954. Szŷjä aŭsiànym sztŷcham.—W.
Wielkim ściegiem.

7955. Szŷjä, jak na miercà.—W.
p: A. 545, 7.

7956. Szŷjä, jak ślepàja bàba.—W.

Szŷdło ob. p. w. Szŷło.

Szŷja

7957. Choć karòtka szŷja ale d$_{u}$òbro pìja.— Sk.
r: D. II, 390.

7958. Jak nażòm pa szŷi.— W.
r: D. I, 42.

7959. Szŷja d$_{u}$òŭha, jak ŭ bùsła.—W.

Szyk

7960. Szyk pyk.— W.
Jeżeli ktoś zaskoczony znienacka wykręca się półsłówkami niezrozumiałemi.

Szŷło

7961. Adnamù i szŷła hòlać, a druhòmu i brŷtwy nie chaciàć.—W.
Id. ob. Tr$_{y}$èska.
u: Nm. 1693.

7962. Szŷło ŭ mieszkù ni utòicsa.— W.
1. Szŷło ... utòisz.— W.
2. Szŷło ... icsa, wŷlezie kònczyk.— W.

3. Ŭ mieszkù szŷdła nie schawàjesz, bo na wièrch wŷlezie.–Sk. *Db. 689; Nsb. 186. u: Czb. 303; Nm. 5798. p: A. 545, 4. r: D. I, 227. II, 69 i 249.*

7963. Zjèchaŭ na szŷło.—W.
Zbiedniał, zgolał, zeszedł na dziady. *Nsb. 48.*

Szŷmko ob. p. w. Symòn.

Szŷmsza

7964. Lʏèpszy Szŷmsza, jak pan Rŷmsza.— G.
p: A. 480.

Szynkàr

7965. Szynkàr kàżnaho pjànicu lùbić, a daczkì za jehò dać ni chòczä.–W.
u: Nm. 10458.

Szynkàrka [Szankàrka]

7966. Ŭ szynkàrki [randàrki] smalònyje łàŭki.—W.
Por. Randàrka.
Lipkie, nie puszczają.
Nsb. 167.

Szŷto

7967. Szŷto, krŷto.— W.
Zrobić coś cichaczem w największym sekrecie.
u: Nm. 5950. r: D. I, 238.

Szŷwarat

7968. Szŷwarat na wŷwarat.—W.
Naopak.
Nsb. 186. u: Nm. 7535.

Ś

Ściena

7969. I ścièny màjuć wùszy.— W.
u: Nm. 5960.

7970. Ścienà trʏeszczyć, mrec bùdzie.-W.

Ściepàn św.

7971. Dzìsiaj Szczepàn to ŭże pàrabak pan.— Sk.

7972. Na światŷ Ściepàn kàżan [słuhà] sabiè pan. [Na światòho Ściepana, parabàk [słuhà] lʏèpszy za [ad] pàna].—W.
Pryszuòŭ światŷ Ściepàn, to kàżdy pàrabak pan.— Sk.
Cz. 117; Nsb. 88. p: A. 535, 5 i 6.

7973. Ściepàn! nie dasmàż kaŭbàsy, bo drŷjdzie Muòŭszka łàsy.—W.

Ścierahczŷ

7974. Ścierażŷ [ścierażè], jak wòka [òka] ŭ łòbi.—W.
u: Czb. 276. p: A. 527, 2. r: D. I, 390.

Ścierahczŷsia

7975. Jak ahniù ścierażècsa. [Ścierażècsa, jak ahniù].— W.
Id. ob. Bajàcsa.
u: Nm. 4298 i 4369. p: A. 528, 11. r: D. II, 205.

7976. Ścierażècsa, jak krùczanaho sabàki.—W.
p: A. 63.

Ścièrci

7977. Ni ścièrci, ni zmałòć.—W.
Nsb. 114.

Ścierèżany

7978. Ścierèżanaho i Buoh ściereżè.— W.
Nsb. 157; T. 417. u: Czb. 276; Nm. 4297. r: D. II, 201.

Ścièrnia

7979. Jak ni bùdzie haławà byz wòłasa, tak ścièrnia byz kòłasak.—W.

Ścièżka

7980. Czòrnaja ścièżka.— W.
Jesienią, gdy na ziemi ślad nieznaczny; najlepsza pora do kradzieży leśnych. W zimie: Ślʏèdno, najlʏèpsz kràści jak czòrnaja ścièżka.

Ścisnucsa

7981. Ścìsnulisia, jak sielädcy ŭ bòczcy.—W.
p: A. 66.

Ścisnuć

7982. Jak aszczèpam mnie cìśnie.—Sł.
Mówią o bólu głowy: Balìć, pròsto nie wŷtrymać.

Śläzà (śl$_{y}$ezà)

7983. Czużyje śl$_{u}$òzy ni zapamòha.—W.
Id. ob. Krỳŭda.
T. 417. p: B. 82, 1.

7984. Haràczymi śl$_{y}$ezàmizaliwàjecsa.-W.
r: D. I, 146.

7985. Ljùcsa śl$_{u}$òzy, jak pacièrki [ślezàmi liłàb, jak pacièrkami].—W.

7986. Ni zaŭsiùdy śl$_{u}$òzy pràŭdu kàżuć.—W.

7987. Śl$_{u}$òzy pròsto, jak b$_{u}$ob ljùcsa.–Sł.

7988. Sỳplucsa śl$_{u}$òzy, jak ŭ babrà.–W.
p: A. 408, 4.

7989. Z Antònawu śl$_{u}$òzu.—W.
Mało.
Np. Wỳpiŭ j. w.

Śl$_{y}$edź

7990. Czỳsty śl$_{y}$edź wỳmaczany.—W.
Wygląda, jak śledź.
p: A. 617, 66.

Ślepièc

7991. Ŭ ślepcà kij adniàli.—Wl.

Ślepỳ

7992. Czahò płàkaŭ ślepỳ: kab bàczyŭ świet.—W.
1. ... a tahò płàczä, szto świètu ni bàczyć.—W.
2. Czahò ślepỳ płàkaŭ: żeb daròżku wìdzieŭ.— Sk.
3. ... płàkaŭby ślepỳ, kab bàczyŭ ścièżku.—G.
wb: Nsb. 47, 101 i 181; Orz. 14; T. 430. u: Czb. 293; Nm. 5375. p: A. 547, 3.

7993. Czàsam i ślepỳ na daròhu nawiedziè.— W.
u: Nm. 6169.

7994. Ehè, kab ślepỳ bàczyŭ!—W.
u: Nm. 5370.

7995. I ślepỳ kìjam abmàcaŭby.—W.
p: A. 547, 3.

7996. Ni kàżan ślepỳ bàczyć.—W.
Nsb. 98 i 151; Rm. 546. u: Nm. 6607.

7997. Ślepòmu wiècznaja pamiać.—Sk.
Cz. 104. r: D. I, 573.

7998. Ślepỳ czałàwièk ŭsiùdy prapàŭ [prapadàje].— Sł.

7999. Ślepỳ, da na j$_{u}$om skùra hawòryć.— Sł.

8000. Ŭcièszyŭsie [razśmiejàŭsie] ślepy szto uhlèdziaŭ ścièżku.— G.
Orz. 15.

Ślìna

8001. Ślìna jemù cieczè.— W.
Ma apetyt.
u: Nm. 5023. p: A. 548.

8002. Ślìnku pałykàje.— W.
Nsb. 151. u: Nm. 5024.

Ślìnka ob. p. w. Ślìna.

Śmiech

8003. Ad ludzièj śmiech i ad Bòha hr$_{y}$ech.—W.
p: A. 549, 3.

8004. Dzièla lùdzkaho śmièchu.— Sł.
Np. Rwać nièczaho i żać nièczaho, a ŭstyd pakìnuć.

8005. I śmiech i biedà.—W.
Nsb. 57; Rm. 229. u: Nm. 7884. r: D. II, 485.

8006. J$_{u}$on ad śmièchu pùkaje.—W.
p: A. 549, 8.

8007. Kaczàjecsa zò śmièchu.—W.
r: D. II, 484.

8008. Kamù śmiech, a mniè biedà.—W.
u: Nm. 2350.

8009. Pacykawàŭ szto ŭ jehò aż śmiech pa hubiè pabièh.— Sł.
{Śmiech spazmatyczny od uderzenia w twarz}.

8010. Padarwàŭsie ad śmièchu [padryŭnỳ śmiech].—W.
r: D. II, 484.

8011. Śmiech da płàczu dawòdzić.— W.
r: D. II, 485.

8012. Śmiech dyj hòdzi.—W.
Rm. 546.

8013. Śmièszki płàczam kònczacsa.—W.
u: Nm. 12662.

8014. Tabiè [jemù, wam] śmiech, a mniè płacz [płacz na umiè].—W.
u: Nm. 12691. p: A. 549, 5.

8015. Wam ŭsìo śmièszki.— W.
Ot tabiè śmièszki z bàbinoj plyèszki.— W.

Śmiècio

8016. Ni wynòś śmiècia na hùlicu nikòli [ni raznasì śmiècia pa hùlicy]. W.
Nie roznoś plotek z domu.
Nsb. 83.

8017. Swahò śmiècia na czużỳ śmiètnik ni wynòś.—W.

8018. Z chàty śmiècia ni wynòś na czużỳ padwuòrak.— W.
r: D. I, 528; II, 68 i 198.

Śmiejàcsa

8019. Daj Bòżä lyepsz śmiejàcsa niż płàkać.— W.
Nsb. 30.

8020. Kaciòł z harszkà ni naśmiejècsa, bo abòdwa czòrny.— W.
u: Nm. 8001 i 8006. p: A. 445, 2.

8021. Ni [nie] śmièjsie rabiè, bo bùdzie i tabiè.— W.
Nie śmiej się dziadku z mego przypadku.
R. 248; Rm. 391. u: Nm. 12688.

8022. Ot my siehòni śmiejàlisie szto aż nam pàczki (boki) pùkali.— W.

8023. Śmiejecsa choć jemù na płàcz zabiràjecsa.— W.
p: A. 548, 10.

8024. Śmiejècsa da razpùku.— W.
p: A. 703, 23.

8025. Śmiejècsa z hatòwaho, troch hròszäj ni pryłażỳŭszy.—W.
u: Nm. 12684.

8026. Zaśmièjsie dùrniu, to dàm hrosz.-W.
Nsb. 121. p: A. 548, 20.

8027. Z kahò śmiejàłasie, tamù dastàłasie.—Sł.
Db. 751.

Śmièły

8028. Śmièłamu Buoh [to-j Buoh] pamahàje.— W.
Nsb. 120. p: B. 107.

8029. Śmièłamu mòro pa kalyèna. — W.
u: Nm. 6164.

8030. Śmièłym Buoh kirùje [ŭładzièje].— W.
Nsb. 120.

Śmièrć

8031. Abỳ blìżäj da śmièrci.— W.
u: Nm. 5221. p: A. 549, 1.

8032. Ad śmièrci duòchtara nimà. — W.

8033. Ad śmièrci ni adkùpiszsie i ni adpròsiszsie.— W.
r: D. I, 341.

8034. Ad śmièrci nidziè ni schawàjeszsie.— W.
r: D. I, 340.

8035. Ad śmièrci nichtò ni wỳkupiesa, ni wỳprasiesa.— W.
p: A. 550, 35 i 37.

8036. Ad śmièrci nimà lekàrstwa.—W.
Kr. 30. u: Nm. 8251. p: A. 550, 25. c: H. 5153.

8037. Ad śmièrci ni wỳkruciszsie, ni wỳmaliszsie.— W.
u: Nm. 8250.

8038. Byz prỳszczypki [pryklòpki] (pryczyny) śmièrci ni bùdzie.— W.
u: Nm. 7103.

8039. Chibà śmièrć pakàżä szto juon màje.— W.
p: A. 551, 84.

8040. Czỳstaja [padòbna da] śmièrć [ci].—W.
Wygląda jak śmierć.
p: A. 617, 67.

8041. Daj Bòżä i śmièrć abỳ ni pad płòtam.— W.
u: Nm. 8302.

8042. Dàlej, dàlej, blìżej k śmièrci.—P.

8043. Jakòje życiò, takàja śmierć, [takàja śmierć zasràna].—W.
u: Nm. 7101. p: A. 549, 8.

8044. Kamù Buoh prezràczyŭ śmierć, to nichtò ni pamòżä.— W.

8045. Kruć, wierć, niedalòko śmièrć.—W.
p: A. 550, 15.

8046. Pa majèj śmièrci nichàj tut choć wỳjuć czèrci.— W.
Nsb. 132.

8047. Raz czaławièku śmierć.— Sł.

8048. Siak, tak, abỳ dàlej [blìżaj] da śmièrci.— G.
u: Nm. 9888.

8049. Sik, pierdź niedalòko śmierć.–W.

8050. Śmierć annò prỳszczyki szukàje.-W.

8051. Śmierć i ż$_{u}$òna ad Bòha preznaczòna [naznaczòna].— W.
u: Czb. 296; Nm. 9033.

8052. Śmierć na kàrku sièła.—W. Sł.

8053. Śmierć na nòsi.—W.
Nsb. 151. r: D. 1, 340.

8054. Śmierć na wałaskù byłà.— W.
r: D. I, 325.

8055. Śmierć ni bywàje byz pryczỳny.—W.
Śmièrć pryczỳny [prỳklepki] szukàje.—W.
u: Czb. 286; Nm. 1973 i 8268.

8056. Śmierć ni hledzìć ŭ zùby [ni pierebiràje i ni minàje].—W.
Db. 609; Kr. 29. u: Nm. 8255. p: A. 551, 75 i 551, 74. c: H. 5168.

8057. Śmierć ŭsich zraŭniàje.—W.
p: A. 552, 92. r: D. I, 341 i 345. c: H. 5173.

8058. Śmierć ŭ wòczy [ŭ zùby] zahlànuła [hledzìć].—W.
Jeżeli kogoś dreszcz wstrząsa.
Nsb. 151.

8059. Śmierć za pleczỳma.—W.
Por. Biedà. Wiesnà. Zimà.

8060. Sùdżanamu śmierć.— W.
Id. ob. Ŭmiràć.
Nsb. 157.

8061. Szto bùdzie, to bùdzie, a dźwie śmièrci ni bùdzie.—W.
Rm. 128. r: D. I, 60.

8062. Szto ràz, to blìżäj śmièrci.— W.
r: D. I, 337.

8063. Szto tam pa śmièrci: choć pł$_{u}$ot padpièrci.—W.

8064. Szukàć śmièrci ni tr$_{y}$èba — samà prỳdzie.— W.

8065. Try ćwièrci [trỳ dni] da śmièrci.– W. G.
Nsb. 164. p: A. 552, 98.

8066. Ŭsio m$_{u}$òżä minuć [miniè] t$_{u}$òlko (adnà) śmièrć (ni miniè) ni pieraminiè [aprỳcz adn$_{u}$òj śmièrci].—W.
u: Nm. 11124. p: A. 552, 103.

Śmierdzièć

8067. Hèto [jemù, mnie] ni śmierdzìć, ni pàchnie.— W. Sł.
Jest mi to obojętne, mało mnie to obchodzi.
p: A. 552, 1.

8068. Śmierdzìć, jak kazìoł [sabàka].-W.
p: A. 552, 5 i 6.

8069. Śmierdzìć, jak tch$_{u}$or [tcharỳna].– W.
p: A. 72 i 552, 10.

Śmièszki ob. p. w. Śmiech.

Śmieszno a. Śmièszno

8070. I śmieszno i hr$_{y}$esznò.—W.
r: D. II, 485.

8071. Śmièszno da pacièszno.—W.
Nsb. 151.

8072. Śmieszno dyj pierèd Bòham hr$_{y}$esznò.—W.
Nagana.
Nsb. 152.

Śmieszỳć

8073. Ludzièj ni śmieszỳ i czòrta ni hniewì.—W.
Nsb. 53.

Śmietàna

8074. Jak tut ni śmietàna, tak tam ni syròwatka.—W.
I tu źle i tam niedobrze.

Śmiètnik

8075. Na staradàŭny [starỳ] śmiètnik waròczajsie.—W.
u: Nm. 10292.

8076. Na swajòm śmiètniku i kùryca raskòszna.—W.
u: Nm. 9618. c: H. 1555.

8077. Na swajòm śmiètniku i pièwień śmielèjszy [razkòszny, pan].—W.
p: A. 213, 12. c: H. 1555.

Śnìcsa

8078. I ŭ wa śniè (mnie hèto) nie śnìłosie.—W.
p: A. 552, 2. r: D. II, 61.

Śnièdać

8079. Śnièdaŭ, abièdaŭ, trybùch [a żywòt] nie wièdaŭ.— W.
Id. ob. Abièdać.
Nsb. 117.

Śnieh

8080. Kab ni byłò śnièhu, to i ni byłòb ślyèdu.— W.
u: Nm. 7218.

8081. Śnièhu nawièje, chlyèba prybùdzie, wadà razaljècsa–sièna nabierècsa.–P.

Śpìćsia

8082. Śpìŭsia, jazykà ni pawièrnie.—W.
u: Nm. 11352 i 11756.

Śpieczỳ

8083. Śpiekłà, jak krapìwaju.—Sł.
Np. Harczyca papiekła ciełło, jak krapìwa.

Śpieszàcsa

8084. Chtoś śpieszàjecsa [śpieszàje].–W.
Mówią popierzchnąwszy się.
u: Nm. 11798.

8085. Ni śpieszàjsie, jak papadziànka zà muż.— W.
u: Czb. 303.

8086. Ni zharỳć, czahò śpieszàjeszsie?-W.
p: A. 307, 4.

8087. Śpieszàjecsa, jak papuòŭna zà muż.-W.
Db. 613. u: Czb. 280; Nm. 3159, 4833 i 5591. p: A. 255, 2 i 553, 16.

8088. Śpieszàjecsa, jak szawièc da karczmỳ [na kiermàsz z bòtami].—W.
p: A. 21. 553, 10 i 621.

8089. Śpieszàjecsa, jak toj mużỳk z òctam.—W.
Jak toj mużỳk paszuòŭ pa òcat żuònku adciràć, to wiernùŭsie siòmaho ròku i to ŭ sieniàch ŭpaŭ z butèlkaju, pabìŭ i kàżä: „ot tabiè paśpièch!" Nie żart, jak śpieszỳŭsie—siem lyet òcat niuos.

Śpiewàć

8090. Ciènko śpiewàje.—W.
W złem jest położeniu.
p: B. 163, 4.

8091. Duòbro śpiewàć tałàm za czużỳm stałàm.— Sk.
Odpowiada polskiemn: Za panią matką idzie pacierz gładko.
Db. 174.

8092. Juon [jenà] śpiewàje pa niewòli.–W.
Nadrabia rezonem.
p: B. 163, 5.

8093. Ni śpiewàj, bo bùdziesz płàkać.–W.
u: Nm. 12453.

8094. Ni śpiewàj pry stalè, bo twajà żuònka mać mie durnòho mużykà.–W.
u: Nm. 11970.

8095. Śpiewàć dàrmo, balìć hòrło.— W.
Nsb. 32. u: Nm. 12463. p: A. 90.

8096. Śpiewàje, jak żebràk pad kaściołam.— Sł.
Po dziadowsku.

Śpìlszczyć

8097. A to śpìlszczyŭ.—W.
Zamiast spòlszczyŭ; mówią wówczas gdy ktoś np. powie nie srebrny a srybny i t. p.

Spisàć

8098. Na wałòwoj skùry ni spisàć.—W.
u: Nm. 7675.

Świäkruòŭ

8099. Świäkruòŭ lùbić niewièstkù, jak sabàki dzièda.— N.
Kn. 233.

Świärbìć

8100. Kamù świärbìć, toj dràpaje.— Sk.
Db. 335.

8101. Mnie hèto ni świärbìć, ni balìć.–W.
u: Nm. 4984. p: B. 164.

Świàto

8102. Adzìn kàżä świàto, a druhì kàżä: ŭsràŭsie twuoj tàto!— W.
— Moj ŭsràŭsie, a twuoj z łuòżkaju prybràŭsie.—Sł.

8103. Buoh dajè świàto, a czort rabòtu.— Sł.

8104. Kalì hèto świàto bùdzie?! — W.
Nieprędko.
8105. Kalì hèto świàto byłò? — W.
Dawno.
8106. Kazàŭ tàto [co] szto siehònia [ŭ zàŭtry] świàto.— Sk.
8107. Ni wielìkajo świàto.— W.
Rm. 344.
8108. Siahòni ni świàto, zàŭtra ni niedzièla.— W.
8109. Światòcznamu dniu, światòcznaja rabòta.— W.
Nsb. 148.
8110. Trỳ dni zabòty [zàchadu], a dzień świàta.—W.
u: Nm. 191.

Światòczny ob. p. w. Świàto.

Światỳ

8111. Bylì światỳje pieràd nàmi i bùduć praślà nas.— G.
Orz. 11.
8112. Ni światỳje harszkì l$_y$èpiać.—W.
u: Nm. 6053.
8113. Praz światỳch da Bòha, praz naczàlstwo da carà.— W.
{Poleszuk mówi inaczej: Pòkul da Bòha, to Światỳje duch wỳjmuć}.
u: Nm. 146. p: A. 556, 13.

Świècić

8114. Dàrmo ŭ Bòha chl$_y$eb jesì; świècisz, da nie hr$_y$èjesz.—W.
Tak mówił cygan do księżyca.— W.
u: Nm. 596.

Świèczka

8115. Jak świèczka zhàsła.—W.
Niespodziewanie wyzionął ducha.
p: B. 164, 1.
8116. Pryjèchaŭ [prysz$_u$òŭ] świèczki hasìć [tuszỳć].—W.
Nsb. 148. p: A. 321, 5.
8117. Zapalìŭszy świèczku, pajdù [p$_u$òjdziesz] pa zapièczku.—W.

Świèdka

8118. Świèdcy òczy kòluć [piekùć].—W.
p: A. 553, 15.

Świet

8119. Adnò na świet, druhòje da dòłu.— W.
Mowa o dzieciach, gdy jedno się rodzi, a drugie umiera.
p: B. 163, 4.
8120. Blìski świet! — W.
Daleko.
8121. Chto na hètom świèci paniżòny, na t$_u$om bùdzie pawyszòny.— W.
c: H. 4492,
8122. Hèty sam świet da lùdzi ni tỳje.—W.
p: A. 83, 73.
8123. Hèty świet, jak màkaŭ ćwiet: z ràn-ku razćwietàje, da wièczara apadàje.—W.
u: Nm. 8259. p: B. 163, 36; A. 554, 56. r: D. 1, 352.
8124. Jak świet świètam, hètak ni byłò, jak ciepièr i ni bùdzie.—W.
u: Nm. 6782. p: A. 554, 38.
8125. Jemù i świet ni miły.—W.
u: Nm. 8211.
8126. Jest [kab byłò] kamù świet hubìć.— W.
Żeb byłò prynàjmsie świet kamù hubìć.— W.
Ironicznie o człowieku głupim.
p: A. 553, 13.
8127. Kab jemù tak świet, jakì z jehò rabòtnik.— Sł.
Żeby go tak licho, żeby go tak Bóg kochał.
8128. Kanièc świèta! — W.
Okropność, coś okropnego!
p: B. 67, 5.
8129. Kàżnamu świet miły.—W.
p: A. 553, 15.
8130. Na kràj świèta.—W.
Daleko.
r: D. II, 41.
8131. Na świèci za d$_u$òbro złym płàciać.— W.
Id. ob. Czaławièk.
8132. Na tòm świèci ŭsie r$_u$òŭnyje bùdziem.— W.

8133. Na tòm świèci znajdù l$_{y}$èpszaho ù śmièci.— W.
Dziewka mówi, mając na myśli chłopca.

8134. Nichtò na tòm świèci ni bỳù.–W.
Kr. 10.

8135. Nichtò świètu ni pierabùdzie [ni pierażywiè].—W.
u: Nm. 389.

8136. Nie t$_{u}$òlko świètu, co ù akniè.–Sk.
1. Ni ùsiòj [to] świet szto ù wakniè, jest (jeszczè) i za aknòm.— W.
2. Ni t$_{u}$òlki [ni annò, nie ùwieś] toj świet ù wakniè, ale i za aknòm jest.—W.
Db. 485; Nsl. 64; Nsb. 93; Rm. 398; T. 417. u: Czb. 290; Nm. 5229. p: A. 554, 31 i 553, 4. r: D. I, 27, 120, 635 i II, 42, 70.

8137. Ni za nàs świet paczàùsie i ni za nàs skònczycsa.— W.
r: D. I, 221.

8138. Świet adczỳnien.— W.
— Pajdù ad wàs!
— Tak$_{u}$òj biedỳ, świet adczỳnien.

8139. Świet prajszłà i nazàd wiernùłasia.— Sł.
Nie żart jakàja prajdòcha.

8140. Świet sabiè zawiazàù [ła].—W.
Mezaljans.
u: Nm. 9150.

8141. Świètu bòżaho ni wìdno.— W.
u: Nm. 527.

8142. Świet wam niä miły? — Sł.
Czego idziecie tutaj na tę katorgę; mowa o służbie.

8143. Świet wielìki.— W.
Do straszącego: pójdę od was, bo mi tu źle.
Nsb. 147.

8144. Świet wielìki, aby B$_{u}$oh dawàù zdar$_{u}$òùje.— W.
u: Nm. 5530.

8145. Świet wielìki [szyròki], a [da] padziècsa nièdzie [nimà dzie].— W.
Nsb. 148; T. 429. u: Czb. 292; Nm. 2101. p: A. 554, 49. r: D. I, 353.

8146. Takì świet nastàù, szto ni pałażỳ, ni pastàù.— W.

8147. Ùsiak [ùsielàk] na świèci bywàje.— W.
r: D. I, 42 i 54.

8148. Z tahò świètu jeszczè nichtò ni wiernùùsie.— N.

Świnià

8149. Abỳ B$_{u}$oh daù świnie, to karỳto znàjdziem.—W.
... świnie... bùdzie [abỳ karỳto, to świńni bùduć].— Sk.
Sz. 2. u: Nm. 5420.

8150. Bàczyù B$_{u}$oh szto ni daù świnì r$_{u}$oh, bo ùsièj świet sparòłab.— W.
... [wièdaù]... sto łyczòm, to łyczòm, a rèsztu rahàmi [rahaczòm].– W. Sł. Sk.
Cz. 122; Db. 713; Nsb. 13 i 96; Orz. 89; R. 247; Rp. 211; Sz. 26; T. 429. u: Czb. 291; Nm. 1266 i 3827. p: A. 556, 9. r: D. I, 131 i II, 440.

8151. Cìcha [panùra] świnià dalòko [hłybòko] kòräń kapàje.—W.
Nsb. 123; R. 248. u: Czb. 291. Nm. 7323. r: D. II, 195.

8152. Ciepièr, nie da parasiàt kalì świniù smàlać.— N.

8153. I świńià haspadỳnia, kalì mukì p$_{u}$òùna skrỳnia.— G.
Id. ob. K$_{u}$òszka.
Orz. 92.

8154. J$_{u}$on siahònia z świniòju.—L.
Pijany.

8155. Kab świnià miełа ròhi tob c$_{y}$èły świet pabaròła [zbaròła].— Sk. G.
Kab ù świnì bylì ròhi, tob nikòmu nie ùstupiła z daròhi.—Sł.
Db. 329; Orz. 90.

8156. Kupiù świniù i to jeszczè z parasiàtami.— Sł.
Upił się, urznął się, jak nieboskie stworzenie.
p: A. 183, 2.

8157. Pabràtałasie [pryraùniàłasie] świnià z kaniòm, da szerść ni takàja.— W.

1. ... świnià z pastuchòm.—W.
2. Padòbna da kanià, t$_u$ôlko szerść nie takawà.— W.
Nsb. 128. u: Czb. 291; Nm. 2547. p: B. 164; A. 556, 28.

8158. Pierabiła świnià pàciery, nichàj samà hawòryć.— W.

8159. Puści annò świniù na zamièżäk, to jenà i ŭ kartòpli.— Sł.

8160. Pùścì świniù pahr$_y$ècsa, to-j samòj nimà dzie dziècsa.— N.
Db. 567.

8161. Puści świniù ŭ ahar$_u$òd.—Sk.
Puścìŭ... — Sł.
Db. 569.

8162. Puścì [pasadzì] świniù za st$_u$oł, jenà i nòhi na st$_u$oł.—W.
Db. 568; Nsb. 141; Rm. 526. p: A. 556, 11. r: D. II, 220 i 289.

8163. Świnàja màci ni zd$_u$òchła.— W.
p: A. 557, 48.

8164. Świnià kaniù ni tawàrysz.—W.
u: Nm. 1021 i 1022.

8165. Świnià, ni pakaczàŭszy, ni zjeść.-W.
{Mówią do dzieci jeżeli jadło z rąk wypadnie na ziemię. Niekiedy świnię zastępują psem: Sabàka, nie pakaczàŭszy, nie zjeść}.
Rm. 548.

8166. Świnià ni skròbana.—W.
Gbur, człowiek nieokrzesany.
Nsb. 134.

8167. Świnià pałùdnia ni znàje, a sabàka piàtnicy.— W.
Nsb. 147.

8168. Świnià świniòju.—W.
u: Nm. 2827.

8169. Świnì ni da parasiàt, kalì świniù [jejè] smàlać.— W. Sł.
Nsb. 97; T. 430. u: Czb. 291; Nm. 2054. p: A. 556, 21. r: D. I, 488 i II, 119.

8170. Tabiè świnie paświć za sièm mil ad szkòdy.— W.
Do niezdary nieprzytomnego.
p: A. 557, 45.

8171. Ŭ świnỳje hałàsy.— W.
Nie w porę—późno.
1. Kièdy j$_u$on pasz$_u$òŭ [ustàŭ] ŭ świnỳje hałàsy.— Sk.
2. Sièjać ŭ świnì hòłas.— W.
Sz. 144; T. 436. u: Nm. 7797.

8172. Wàżnaje [wielìkaje] ràsy świnià.-W.
Mówią, wspominając o pyszałku.

8173. Załażỳŭ na świniù siedłò.—Sł.

Świnka. Świnỳ ob. p. w. Świnià.

Świòntak

8174. Ŭ jehò hèto i ŭ świòntki i ŭ piòntki.— W.
p: A. 385, 2.

Świstàć

8175. Ja świstàŭ pakùl dastàŭ, a ty świszczỳ pakùl zyszczỳ.— N.

T

Tabàka

8176. Na tabiè czòrcie tabàki.—W.
p: A. 557, 1.

8177. Ni z adnajè tabakièrki tabàku niùchaŭ.—W.
Id. ob. Chl$_y$eb. Wadà.

8178. Zakùrym tabàki, m$_u$òżä pahòniać sabàki.— W.
Przysłowie myśliwskie.

Tachtòlić

8179. Tachtòl, jak ŭ byzdònny mieszòk.— W.
Id. ob. Pchać,
p: A. 384, 2.

Taciàna

8180. Kazali, hawarỳli szto Taciàna ŭmièrła, a Taciàna na pièczy kakaszỳ zadzièrła.— W.

8181. Za Taciànu rublà daŭ,
Bo Taciànu ŭpadabàŭ;
Za Marỳsiu piatakà,
Bo Marỳsia ni takà.—W.
u: Nm. 12524.

Taczỳcsa

8182. Tòczycsa, jak żuk ŭ haŭniè.— W.
r: D. II, 81.

Tadaùsz

8183. Tadaùsz haniàŭ bab kalè hrusz.-W.

Takì

8184. A mnoj ty takì, a mnoj siakì, a mnoj hètaki.—W.

Tałàka

8185. Jak ni pnòjdziesz na tałakù, to ja ciebiè zà łab pawałakù.—W.
Tałakà, dodatkowa robota na ochotę w czasach pańszczyźnianych.
{Jeszcze w końcu w. XIX uciekano się do tego sposobu roboty za obfity poczęstunek. Miało to miejsce przeważnie we dworach, jeżeli sprzęt zboża lub siana wymagał pośpiechu. Korzystano z niewielkich świąt, podczas których włościanie tylko u siebie w domu nie pracują}.— W.

8186. Tałakà, jak na kiermaszỳ [ŭ kaścièli].— W.

Tałkawàć

8187. Ot, tałkùje–nimà czahò słùchać.-W.

8188. Tałkùje, jak haròchu najèŭszysie.—W.
Niedorzeczności prawi, ni w pięć, ni w dziewięć.
p: A. 435, 8.

Tam

8189. Adzìn tam, druhì siam [adnò tam, a druhòje siam].— W.
p: A. 558, 2.

Tàncar

8190. Lichòmu tàncaru i kaszùla zawadżàje.—W.

Tancawàć

8191. Hòdzi na adzìn hrosz tancawàć.-W.
u: Nm. 5314.

8192. Tancawàŭ, lancawàŭ dy-j ni pakłaniùsie.— W.
Nie doszedł do celu, roboty rozpoczętej nie skończył.
u: Nm. 6977.

Tancèrka

8193. Nieŭmiełòj tancèrcy i mùcha zawadżàje.— G.
Id. ob. Skakùcha.
Nsb. 39.

Tàniec

8194. Anì da tànca, anì da rażànca.– W.
p: A. 558, 1.

8195. Hètamu tàncu ni bùdzie kancà.–W.
Nsb. 24.

8196. Paszlì ŭ tàncy ŭsie zasràncy.–W.

8197. Tàniec ni rabòta, chto ni ŭmièje– saramòta.— W.
u: Czb. 297; Nm. 12475.

Tànno

8198. Szto tànno, to hniło, a szto dòraho, to miło.— W.
u: Nm. 10538.

Tanùć

8199. Tanùczy i brỳtwy chwatàjecsa.–W.
u: Nm. 9784.

Tapìcsa

8200. Chto tòpicsa, toj i za brỳtwu chwatàjecsa [chapajecsa, ŭchòpicsie].—W. Sk.
Kali tòpicsa ta nichàj za swajù sràku ŭchòpicsa.
wb: Nsb. 178; Sz. 72. u: Czb. 263. r: D. I, 162.

8201. Chto tòpicsie, to papichàjuć.—W.

8202. Kalì bùduć tapìć, to ni bùduć wièszać, a kalì pawièsiać, to ni ŭtòpiać.— W.

8203. Ni bùdu tapìcsa, kalì je takì szto i mieniè baìcsa.—W.
Id. ob. Tòplanik.
Z bajki o zającu i żabie.
u: Nm. 4346.

Tarèmtendy

8204. Tarèmtendy—przymówisko. — Sk.

Tarh ob. p. w. Torh.

Tarhawàcsa

8205. Tarhùjecsa, jak za kanià.—W.
p: A. 559, 10.

Tarhawàć

8206. Daj Bòżä tarhawàć abỳ ŭ dòmu naczawàć.—W.
Id. ob. Kuplàć. Pradawàć.

8207. Kupìć, nie kupìć [kùpisz nie kùpisz], a patarhawàć m$_u$òżna.–W. Sk.
Cz. 59; Db. 365; Nsb. 71. u: Czb. 298; Nm. 4283. p: A. 559, 4. r: D. II, 2.

8208. Kuplàje [tarhùje] katà ŭ mieszkù.— W.
Ni [nie] tarhùj katà ŭ mieszkù [ŭ wòrkù].— W. Sk.
Ob. K$_u$ot.
Db. 484. p: A. 252, 5.

Tarmasà—targanina

8209. Pa hètoj tarmasiè, razydzièmsie ŭsie.—W.

Tatàrski

8210. Dym, jak na tatàrskoj pracèsji.— Sk.
O wielkiej fajce, o grubym papierosie, np. D$_u$òbra byłàb [bỳŭby] na tatàrsku pracèsju.

8211. Pan i Tatàryn adnajè natùry: pan szto dzień mỳje łùpu (usta), a tatàryn—dùpu.— W.

8212. Tatàrski syn wiälìki, alè dùräń.—N.
Db. 662.

Tatàryn ob. p. w. Tatàrski.

Tàtko ob. p. w. Tato.

Tàto

8213. Ad nàszaho tàtki płachìjè ŭziàtki.— W.
Nsb. 122.

8214. Hulàj tàto, zàŭtra świàto.—W.

8215. Nasz tàto sìerdzìto siedzìć, a màtka cìcho maŭczỳć.—Sk.

8216. Spòsabam tàtko chàtku spaliŭ.–W.
Niechcący.

8217. Ŭ mahò tàtka daŭnò śpiać, a ŭ świekràtka siedziàć [wieczèru jeszczè prystaŭlàjuć].—W.
Do poziewającego mówią słowami synowej, która tak miała powiedzieć.
Db. 695.

8218. Ŭ mahò tatùra, sabàczaja natùra.—W.
Tàtur jest tàto zmieniony dla rymu.
Nsb. 4.
C. d. p. w. Bàćko.

Tàtur ob. p. w. Tàto.

Taŭczỳ

8219. Taŭczè, mièle i c$_y$èłaje puskàje.–W.
Jeżeli ktoś mówi bez sensu.

Taŭczàcsia

8220. Taŭczècsa, jak czort ŭ pièkli.–W.

Taŭkàcz

8221. Dzie pjuć taŭkaczỳ, tam nòsa niä tyczỳ.— N.
Db. 217.

8222. Ja taŭkàcz i ml$_u$on.—W.
Wszystko muszę robić.
u: Nm. 10341.

8223. Ot tut, to taŭkàcz mukù pakàżä.— W.
Gdy się zanosi na kłótnię, bójkę, gdy gromadnie zabierają się do wykonania jakiejś ważnej roboty; chłopcy, zabierając się do borykania i t. p.
Nsb. 162. u: Nm. 2609.

8224. Prysz$_u$òŭ, taŭkaczà ablizàŭ dyj pasz$_u$òŭ.— W.
Nsb. 162.

Taŭpa

8225. Taŭpà taŭpòju.— W.
Ob. Jedòm. Siedòm. Lèżma. Bitkòm. Kryczmà.
Np. na adpuście, gdy fale ludzi wciąż płyną.

Taŭpìcsa

8226. Taŭpiàcsa, jak da pryczàścia.— W.
Id. ob. Pchàcsa.
u: Nm. 3158.

Taŭstỳ

8227. Taŭstỳ [taŭstà] jak bòczka [chfàsa].—W.

u: *Nm. 3158 i 8628.* p: *A. 163, 2 i 3.* r: *D. I, 378.*

8228. Taŭstỳ [taŭstà], jak harmàta [kàdaŭb, kadùszka].—W.
u: *Nm. 8632.*

8229. Taŭstỳ, jak sùdzina.—W.
p: *A. 44.*

8230. Taŭstỳ, szto mụòżna zjèści za hròsz abarànka pakùl kruhòm abycì.— W.
u: *Nm. 8634.*

Tawàr

8231. Abỳ tawàr, kupièc bùdzie.—W.
Id. ob. Kupić.— W.
r: *D. II, 334.*

8232. Dụòbry tawàr (na òko) sam siebiè chwàlić [cènić].— W.
u: *Nm. 2568.* p: *A. 562, 1.* r: *D. II, 294.*

8233. Jèchaŭ tawàr kuplàć, tryèba byłò hròszy brać.—W.

8234. Nad swaìm tawàram ŭsiàki pànam.— Sc.
Sz. 94.

8235. Tawàr ŭ wòzie, nadzièja ŭ Bòzie.— Sc.
Db. 663.

Tèkla

8236. Tèkla wỳlecieła z piekła.—W.

Tkać

8237. Tcze, prósto, jak pìszä.—W.
Id. ob. Rabić.

Tkpić ob. p. w. Kpić.

Tlyeć

8238. Tlyèje, staŭ, jak haryèch na suchòj halìni.— W.

8239. Tlyèłab, jak dròwa za hradàmi.- W.
Biedowałabym, znosiłabym nędzę: Kab ty mnie ni pamahàła.

Tłùsty

8240. Pakùl tłùsty zsòchnie, to chudỳ zdòchnie.— W. Sk.
Odm. ob. p. w. Sỳty.
Nsb. 132.

8241. Tłùsty, jak barsùk [jak parszùk].-W.
Id. ob. Sỳty.
p: *A. 561, 2.*

To

8242. Ot to to to!— W.
r: *D. I, 276.*

8243. Tòż bo to! tòż bo to! — W.

Tocz

8244. Tocz ŭ tocz. — W.
Kropa w kroplę.
r: *D. II, 466.*

Tòczka

8245. Ni papàŭ [ni paszłò] ŭ tòczku.–W.
Jeżeli nie potrafił czegoś zrobić, powiedzieć, źle się ożenił.

8246. Tòczka ŭ tòczku. — W.
Jeżeli coś dobrze dobrane, np. konie. Jeżeli jeden drugiego goni, a w jednakowem oddaleniu pozostają, to mówią: j. w.
Tòczka krążek, który dzieci taczają.

Tòje

8247. Jak tòjeż tak tòjeż. — W.
Id. ob. Tụoż.
u: *Nm. 2774.*

8248. Jụon siòni pad tahò.— W.
Podchmielony.

8249. Nìby to tòje.— Sł.
Gdyby nigdy nic.

8250. Tòje [tâja] alè ni takòje.— W.
Db. 665.

8251. Tòje da ni ŭ tòje.— W.
Minęło, teraz już nie to co dawniej.

Tòjeż ob. p. w. Tòje.

Tụòlkі ob. p. w. Tụòlko.

Tụòlko

8252. Dej tụòlki tahò.—W.

8253. Siụòlko tụòlko.—W.
Tyle tego.

8254. Tụòlko tahò.—W.
Mniejsza z tem.
p: *B. 83, 3.*

Tụołk

8255. Ni màjesz ŭ haławiè tòłku.— W.
u: *Nm. 6266.*

8256. Zbiŭsia z tòłku [zbić z tòłku].—W.
r: D. I, 580 i 640.

8257. Z tabòju tòłku ni dajcì, jak z tym szto siedzìć ŭ bałòci.—W.
u: Nm. 2666.

Tònki

8258. Tònki, jak ch$_u$ort.—W.
p: A. 64, 3.

8259. Tònki, jak dòszka.—W.
p: A. 644.

8260. Tònki, jak kanaplìna.—W.
p: A. 68.

8261. Tònki, jak tyczka.—W.
p: A. 68 i 621, 1.

Tòplanik

8262. Tòplanik i za brytwu chwatàjecsa.—W.
Id. ob. Tapìcsa.
Sz. 72.

Tòrba

8263. Abỳ byłò ŭ tòrbi, to zjem i na hòrbi.—W.
p: B. 13, 5.

Torbatòwo

8264. Chlyeb z Torbatòwa.—W.
Matki, wracające z pola, wybiegające na ich spotkanie dzieci obdarzają zwykle okruchami niedojedzonego chleba, który zwą j. w.

T$_u$orh

8265. Bùdzie i na nàszom [na majòm] rynku [ùlicy] t$_u$orh.—W.
Id. ob. Kiermàsz.
Rp. 113. u: Nm. 4894. r: D. I, 28 i 112.

8266. Pajdù na t$_u$orh, pradàm ż$_u$ònku na b$_u$orh.—Sk.

8267. Pièrszaho tòrhu nikòli ni apuskàj [ni minàj].—W.
Nsb. 125; T. 434. u: Czb. 298; Nm. 10520. p: A. 559, 2; B. 165, 8. r: D. II, 8.

8268. Siòni nie na twajòm rynku t$_u$orh.—Sł.
Jeżeli się zadość czyjej woli nie stanie.

8269. Ŭ tòrhu hnièwu nimà.—W.
Nsb. 46 i 100. u: Nm. 10542. p: A. 559, 8.

T$_u$oż

8270. Jak na t$_u$oż.—W.
Jak na złość.

8271. Jak t$_u$oż, tak t$_u$oż.—W.
Id. ob. Tòje.
u: Nm. 2744.

8272. T$_u$oż t$_u$oż [t$_u$oż bo to].—L.
Ma się rozumieć, to się wie, rzeczywiście.

Tpre ob. p. w. Tpru.

Tpru

8273. Ni tprù, ni mià [me, mu].—W.
Ani koni, ani bydła niema.
u: Nm. 7631. r: D. I, 79 i 612.

8274. Ni tprù, ni mià, ni bòżä imià.—W.
Gdy się ktoś zatnie podczas opowiadania.

Trachtawàć

8275. Trachtùjcie nie tàk piŭc$_u$òm, jak d$_u$òbrym słaŭc$_u$òm.—W.

Trajàk

8276. Nichàj i m$_u$oj trajàk ni bùdzie — szczerbàty. [A m$_u$oj trajàk ŭłàśnie szczerbàty]?—W.
Przy obdarzaniu na chrzcinach i weselach.
u: Nm. 10771.

Tràpicsa

8277. Jak my stàli żyć, być i rabìć, to hètaho jeszczè ni traplàłosie.—W. Sł.
Id. ob. Być.

Tràpić

8278. Tràpiła kasà na kàmień.—W.
Nsb. 133; Rm. 263 i 610. u: Czb. 297. p: A. 288, 5. B. 69. r: D. I, 126 i II, 488.

8279. Tràpiło miàkojo dzièrawo na ćwiòrduju sakièru.—W.

8280. Tràpiŭ czort na djàbła.—W.
T. 425. p: A. 563, 4.

8281. Tràpiŭ kùlaju ŭ pł$_u$ot.—W.
p: A. 563, 3.

8282. Trapiŭ sw$_u$oj na swahò.—W.
u: Nm. 4146.

Tràsca

8283. A sztò tabiè za tràsca? — W.

8284. Ni kàżnamu tràsca ŭdajècsa.—W.

8285. Tràsca nikòmu nie zdàscsa: siem ly̆et patrasiè i na toj świet zaniäsiè.— N.
Db. 669.

8286. Tràscu zjesì.— W.
Rm. 612.

Träszczy̆ć

8287. Choć träszczù alè ni puszczù.–W.
Tak mówi pierwszy lód jesienny. {Poleszuk dodaje, że lód wiosenny, chociaż gruby, nagle załamując się pod przechodniem, mówi: Czaho iszòŭ}.

8288. Ŭ nòczy träszczy̆ć, a ŭ dzień pluszczy̆ć.— W.
{Mowa o mrozie na przedwiośniu}.
Db. 694. u: Nm. 517 i 524.

Träści

8289. Träsiè bez Bòha uÒjca.— Sł.
Por. Palìć. Piekczy̆. Turzàć.

Träścisia

8290. Träsiècsa, jak asìnawy list.–L. Sk.
Db. 670. u: Nm. 4377; Czb. 278. r: D. I, 327.

Trawà

8291. Bùdzie parà, bùdzie trawà.— Wl.
Sz. 13.

8292. Trawà trawòju [jak trawà].—W.
Nsb. 164.

Try̆èba

8293. Ci siàk, ci tak, aby̆ ni tak, jak try̆èba.— W.
u: Nm. 2679.

8294. Nam niczòho buolsz ni try̆èba: sàżań duòszki i ziemlì tròszki.—W.
u: Nm. 2690.

Try̆èska

8295. Adnamù try̆èska hòlić, a druhòmu i bry̆twa nichòczä.—W.
Id. ob. Szy̆ło.
p: A. 151, 8.

Trubić

8296. Bùdziesz pòtym ŭ kułàk trubìć.–W.
T. 428.

Trùdno

8297. Trùdno, jak ŭ wuòŭka z zubòŭ [hòrła] wy̆rwać.—W.
p: A. 596, 117.

8298. Trùdno, jak z kàmienia wady̆.–W.
p: A. 169, 7 i 24. 564, 2.

Trunà

8299. Ŭ trunù ŭsiahò tabiè ni ŭłòżać.–W.
Nsb. 89.

Trùnak

8300. Duòbry trùnak na frasùnak.—W.
p: A. 127, 3.

Trup

8301. Czy̆sty trup.— W.
Wygląda jak trup.
p: A. 617, 70.

Trwòha ob. p. w. Try̆wòha.

Try

8302. Truoch ni zlìczyć.— W.
p: A. 565, 1.

Trybùch (żołądek)

8303. Jehò trybùch ŭ try pòłki. — W.
Poły, bryty. Żarłoczny, obżera.
Wsł. 352. p: A. 43, 7.

8304. Kab ni trybùch, to czaławièk chadzìŭby ŭ zòłaci.—W.
Id. ob. Kiszkà.

8305. Trybùch, jak walìza [jak barabàn].— W.
p: A. 43, 5.

8306. Trybùch kàżä hòdzi, a òczy jeszczè.—W.
... puòŭny da òczy pustỳje.— W.
Chciwe.
r: D. I, 390.

8307. Ŭ trybusiè, jak kaleśmì jèździć.–W.
Zaburzenie, rozstrój.
r: D. I, 509.

8308. Za trybuchòm nuoh ni wìdno.–W.

Trymàcsa

8309. Trymàjecsa, jak pjanỳ [ślepy płòtu [za płuot].—W.
Id. ob. Bràcsa.
Nsb. 164. u: Czb. 238; Nm. 5029.

8310. Trymàjecsa, jak w$_u$osz każùcha.-W.
Id. ob. Pilnawàcsa.
u: Nm. 2743. p: A. 402, 7.

8311. Trymàjecsa zubàmi i rukàmi mòcno.— W.

Trymàć

8312. Trymàj, jak ad napàści.— Sł.
Np. Trymàj hultajà dòma, jak ad napàści.

Trywòha

8313. Jak [kali] trywòha, to da Bòha.— W. Sk.
Nsb. 65; T. 413. u: Nm. 86 i 2332. p: A. 564, 1. r: D. I, 11.

Tùcza

8314. Ŭsie tùczki sabràlisie da adnajè kùczki.— W.
Zabràlisia [pazbiràlisie] tùczki ŭ kùczki.— W.
Jedno od drugiego nie lepsze.
Nsl. 195. u: Nsb. 153.

Tùczka ob. p. w. Tùcza.

Tudỳ

8315. I tudỳ i siudỳ.— W.
Przebiegły, umiejący się zastosować do okoliczności. I od ognia i od wody.

Tùha

8316. Zaśnì krỳszku, to zabùdziesz swajù tùhu.— W.
Żartobliwie: Nie warto gadać o takim frasunku.
p: B. 40, 2.

Tulàcsa

8317. Tulàjecsa, jak sabàka ad mùch.–W.
Nsb. 172.

Tumàn

8318. Puścìć kamù tumàn ŭ wòczy.-W.
u: Nm. 6937. p: A. 358, 87. r: D. I, 176.

8319. Tumàn ŭ òczy puskàje.—W. Sk.
Id. ob. Tumànić.
Db. 674.

Tumànić

8320. Tumànić òczy [świet].— W.
Db. 674.

Tùptać

8321. Chto ni lenùjecsa tùptać, toj màje szto chrùptać.— W.
u: Czb. 230.

Tùrak

8322. A stùl Tùrki, a stùl Szwèdy, nièdzie dzièsa z wièlkaj bièdy.— W.

8323. H$_u$òły, jak światỳ [świènty] turècki.—W.
p: A. 152, 14.

8324. Nad Tùrki i Tatàry nimà h$_u$òrszaj wiàry.—W.
p: A. 566, 3.

Turbàcja

8325. Mnie hèto ni wielìka turbàcja.–W.
Id. ob. Kł$_u$òpat.
u: Nm. 4987.

Turècki ob. p. w. Tùrak.

Turzàć

8326. Turzàje bez Bòha $_u$Òjca.— Sł.
Por. Palìć. Piekczỳ. Träścì.

Tut

8327. Ni tut, ni tàm.— W.
p: A. 704.

Twar

8328. Hlanùŭszy ŭ twar, ni pytàć zdar$_u$òŭja.—W.
r: D. I, 381.

Tw$_u$oj

8329. Szto twahò [twajò], to-j mahò [majò], a szto majô [mahò], to tabiè nic da tahò.— W.
p: A. 105, 1 i 567, 1. B. 74, 9.

Ty

8330. Jak ty mniè, tak ja tabiè.—W.
p: A. 567.

Tỳczki

8331. Ci ja z tabòju ŭ tỳczki hraŭ?-W.
Do tykającego.

Tỳkacsa

8332. Ni tỳkajsie za mnòju, ja z tabòju świnièj ni pàswiŭ.— W.
p: A. 705, 2.

Tŷkać

8333. Szto ty mniè tŷkajesz; miniè car pùhawicami abtŷkaŭ.—W.
Tak mówi żołnierz.
u: Nm. 961.

Tytùł

8334. Czort pa tytùli kalì nimà niczòho [pùstki] ŭ szkatùli.— W.
u: Czb. 283. p: A. 173, 2 i 568, 1. r: D. I, 85 i II, 274.

U

Ŭbić

8335. Jehò i d$_{u}$òbnieju ni ŭbjèsz.—W.
Żywotny, zdrowy.
u: Nm. 8131.

Ŭbièhczy

8336. Ŭbieh, jak ahniù ŭchapić.—W.
Na chwilkę.
Rm. 49.

Ŭbiràcsa ob. p. w. Ŭbràcsa.

Ŭbòhi

8337. Jak B$_{u}$oh jeść Bòham, ni hańbùj ŭbòhim.—W.
p: A. 568, 7.

8338. Ni dàj ŭbòhamu, da patr$_{y}$èbnamu.— W.
p: A. 568, 14.

Ŭboj

8339. Ŭbòjewi i kij ni pamahàje.—W.

Ubràcsa

8340. Ŭbierỳ i pień, to bùdzie, jak bièły dzień.— W.
u: Nm. 11171.

8341. Ŭbierỳ pieńkà, stànie za pankà.–W.
u: Nm. 11172.

8342. Ubiràjciesie z abrazàmi, bo ja prysz$_{u}$òŭ z tabakòm.— Sł.
Do zajmujący miejsca aby ustąpili.

8343. Ubiràjucsa zamàzanym na wièrch.–W.
Ubiràjucsie zasrànym na wièrch.–Sk.
u: Nm. 11218.

8344. Ubràłasia, jak pàni [ubrànу, ubràŭsie, jak pan].— W.

Ŭchadzić

8345. Ŭchadzić–szyròkije waròta–ale wychadzić–wùzkije.— W.
u: Nm. 1208.

Ŭchapìcsa

8346. Jak za wiètaczku ŭchapiŭsie.— W.
Deska zbawienia.
u: Nm. 5034.

8347. Ŭchapìŭsie za hèto, jak za malìnku.—W.

Ŭchapić

8348. Czuć za chw$_{u}$ost ŭchapìŭ.—W.
Ledwo przyłapał, zdążył.
Nsb. 47.

8349. Jak ahniù ŭchapìŭ.—W.
Nsb. 117.

8350. Ŭchapìŭ szyłam pàtaki.— W.
u: Nm. 1814.

Ùcho ob. p. w. Wùcho.

Ŭchod

8351. Ŭchòdu jemù nimà [ni daść].– W.
u: Nm. 169.

Ŭciać

8352. Ni ŭciàć, ni ŭziàć.— W. Sł.
Np. Nimà ni sòli, ni mukì znièkul j. w.
Nsb. 111 i 115. u: Nm. 8226.

Ŭciahnùcsa

8353. Abỳ ŭciahnùcsie.— W.
Byle się wciągnąć.
p: B. 42.

Ŭciākàć

8354. Ŭciākàje, jak ad ahniù.— W.
p: A. 571, 15.

8355. Ŭciäkàje, jak ad zaràzy.—W.
p: A. 571, 14.

8356. Ŭciäkàje, jak czort ad świencònaje wadỳ.—W.
p: A. 571, 12 i 575, 1.

8357. Ŭciäkàje, jak sabàka ad mùch.-W.
Id. ob. Wykrùczywacsa.
p: A. 571, 18.

8358. Ŭciäkàje, jak zàjac ad sabàki.—W.
p: A. 571, 25.

8359. Ŭciäkàje zakasàŭszy pòły.— W.
Nsb. 169.

Ŭciäkùszka

8360. Ŭciäkùszka ni słàŭna da pażytèczna.—W.
u: Czb. 278.

Ŭcieczỳ

8361. Jenò ad jehò ruk ni ŭcieczè [ni ŭciekłò].— W.
u: Nm. 11080.

Ùczäny

8362. Choć ni ùczäny, alè $d_u$òbro mùczäny.—W.
u: Nm. 6049.

8363. Ni krùczan-ni rèmień, ni ùczan-ni czaławièk.— W.

8364. Za adnahò ŭczònaho dziesiaciòch niŭczònych dajùć, da-j to ni bierùć.— Sł.
Id. ob. Razùmny.

Ŭczaszczàć

8365. Dzie lùbiać, tam [tudỳ] ni ŭczaszczàj, a dziè ni lùbiać zusìm ni bywàj.—W.
1. ...tam nie ŭczaszczàj, a dziè nie lùbiać, tam nikièdy [nìgdy] nie bywàj.— Sk.
2. ...pròsiać ni ŭczaszczàj, a dziè ni pròsiać, zusìm ni bywàj.—W.
Db. 204; Nsl. 77; Nsb. 23. u: Czb. 243; Nm. 11941. p: A. 48. r: D. II, 141 i 369.

Ŭczònу ob. p. w. Ùczäny.

Ŭczycsa ob. p. w. Wuczỳcsa.

Uczỳć

8366. Chto ciebiè tak uczỳŭ, to nichàj hròszy nazàd addaść.—W.

8367. Kahò ùczyć, a sam niczòho ni znàje.— W.
...ŭ smałù $l_y$èzie [ludziej ùczyć, a sam ŭ błòto $l_y$èzie].— G.
u: Nm. 182.

8368. Szto ty miniè ùczysz, ja ni siahònia staŭ kalè łàŭki chadzìć.—W.
Nie jestem dzieckiem.

Ŭczỳnak

8369. Zławìli na ŭczỳnku.—W.
Nsb. 89.

Ŭdàcsa

8370. Ni ŭsiàkamu ŭ ciebiè ŭdàcsa.—W.
Do wychwalającego się.
u: Nm. 5367.

8371. Ŭdàłòsie, jak toj Szałòsie.— W.

Ŭdàny

8372. Ŭdàny $h_u$orsz zabìtaho.—W.
Nsb. 166.

8373. Ŭdàny, jak zapradàny.— W.
Nsl. 181. u: Nm. 4315.

Ŭdawà

8374. Chto ŭdawù minàje, toj szczàścia ni màje.—W.
u: Czb. 236.

8375. Jak byłà siem $l_y$et ŭdawòju, to ni czùła nòżak pad sabòju.— W.
Z pieśni.
u: Nm. 10725.

8376. Nad ŭdawòju $B_u$oh z kalitòju.—W.
Id. ob. Siratà.
r: D. I, 476.

8377. Sałòmiennaja ŭdawà [ŭdawièc].-W.
Nsb. 153.

8378. Ŭdawà, to bièdnaja haławà.—W.
Nsb. 167.

8379. U ŭdaŭcà adnà aŭcà, a ŭdawièc takì skàczä, a u ŭdawỳ czatỳry wałỳ i takì ŭdòwańka płàczä.— W.
U ŭdawỳ dwa wałỳ [karòwy] jenà płàczä, a u ŭdaŭcà adnà aŭcà— $j_u$on skàczä.—W.
Orz. 47.

8380. U ŭdòwy chlyeb hatòwy.—W.
u: Nm. 10726.

Ŭdawièc ob. p. w. Ŭdawà.

Udyèryć

8381. Choć zamièryŭ da ni udyèryŭ.-W.

Ŭdoj

8382. Ni hledzì pa łòju da hledzì pa ŭdòju.— W.
Nie patrz na pieniądze ale na przymioty. {W prostem znaczeniu, mowa o krowie}.
u: Nm. 1671.

Ŭdoŭcòwy

8383. Ŭdoŭcòwo i ŭdawìnoje syèrco, jak zimòwaje sunònce, a małajcòwe i dziewòckaje, jak lyètnieje sunònco.—W.

Ùdry

8384. Idùć ùdry na ùdry.—W.
Paszłò na ùdry.
p: A. 572. B. 169.

Ŭhawaryć

8385. Ciebiè kàmiennymi sławàmi ni ŭhawòrysz.— W.

Uhladàcsa

8386. Nat i ŭ toj bunok ni ŭhladàjecsa.— W.
Krnąbrny, nieposłuszny.
Rm. 350.

Uhlèdzieć

8387. Jak dażywiem, to-j ŭhlèdzim.–W.
r: D. I, 357.

8388. Pażywièm dàlej, uhlèdzim bòlej.—W.
Nsb. 130. u: Nm. 13916.

8389. Szto ŭhlèdzieła [ŭhlèdzieŭ] to jejè [jehò].—W.
u: Nm. 10086.

8390. Tak ty ŭhlèdzisz, jak swajè ùcho.
u: Nm. 5482. r: D. I, 41.

8391. Uhlèdzisz, jak na wierbiè hrùszku.— W.
r: D. I, 119.

Ŭjèchać

8392. Szto [co] ŭbiŭ, to ŭjèchaŭ, cztyry [sztyry] mìli za dwà dni.—W. Sk.
Cz. 114; Db. 65; Nsb. 188; Nsl. 77; Orz. 125; Rm. 721; Rp. 216; T. 426. u: Nm. 11432. p: Wsl. IX, 413. r: D. I, 331 i II, 587.

Ŭjècsa

8393. Ŭjècsa, jak uż.— W.
p: A. 588, 4 i 621, 3.

Ujèśćsa

8394. Ùjèlisia, jak wòszy ŭ cièło.— Sł.

Ujèżno

8395. Choć nie ujèżno, da [ale] ulèżno.– W. Sk.
{Tak mówi najmita; jeżeli wikt niezupełnie zadawalniający, to odpoczynek wynagradza}.
Db. 87; Nsl. 85; Nsb. 19; R. 249; T. 431. u: Nm. 11387. r: D. I, 400 i 653.

Ukaràć

8396. Ukaràli mnie rychtyk, jak ràka ŭ wòdu ŭpuściùszy.—W.

8397. Ukaràŭ, jak złòdzieja za płunot pierekìnuŭszy.—W.
Id. ob. Cyhan.

Ŭkìnuć

8398. Jak ŭ hraź [ŭ wòdu] ŭkinuŭ.–W.
r: D. I, 158 i 588.

Ukràina

8399. Hètoż ni Ukràina.—W.
Nie bardzo daleko.
p: A. 573, 7.

Ukràść

8400. Choć ukràŭ, abỳ dunòbro schawàŭ.—W.
Rm. 665. u: Nm. 11112.

8401. — Màmaczka! ŭkraŭ hòłku.– A to dunòbro dziètki.— Pòtym ŭ hurkì ŭlyez, a dàlej dàlej i da kanià dabràŭsie, a pòtym i ŭ biełom dòmu siedzìć.–W.
Orz. 110.

8402. Nie ŭkràŭszy, nie łhàŭszy żyć trùdno.— Sc.

8403. Sabàki ni bràchàli i ŭkràli.—W.
u: Nm. 1889.

8404. Szczo ŭkràŭ zjèści, to nie złòdziej.— P.

8405. Z im i ŭkràŭszy ni padzièliszsie.-W.
p: A. 645. 6.
C. d. p. w. Kraść.

Ŭkusìć

8406. Hyr, hyr, da ni ŭkùsisz.— W.
Choć warczysz ale nie boją się ciebie.
u: Nm. 3491.

8407. Màłò ŭkùsisz l$_{y}$ehczèj pałknièsz.-W.
u: Nm. 5586.

8408. Szto ŭkùsić, tòje zjeść.—W.
p: A. 572, 1.

Ŭlèżci

8409. Ŭl$_{y}$ez, dzie harabjù pa k$_{u}$òstaczki.—W.

8410. Ŭl$_{u}$ez, jak mùcha ŭ smałù.—W.
p: A. 611, 4.

8411. Ŭl$_{y}$ez, jak ni ŭ swajò.— W.

8412. Ŭl$_{y}$ez, jak ŭ haŭnò.— Sł.

8413. Ŭl$_{y}$ez, jak ŭ nièrat, ni ŭ zad, ni ŭ pièrad.— Wl.
Cz. 118.

8414. Umièŭ ŭlèżci, da ni patràpiŭ wyleżci.— W.
u: Nm. 6570.

Uljàna

8415. Hulàj Uljàno! jeszczè da chàty ràno.— W.
u: Nm. 11877.

Ŭlùbìcsa

8416. Ŭlubiŭsia, jak czort ŭ suchòj wierbiè [ŭ suchùju wierbù].— W.
Jest bowiem mniemanie, że gdy wierzba uschnie, natenczas staje się ulubionym miejscem pobytu djabła.
u: Czb. 302; Nm. 8749. p: A. 625, 2.

Ŭładỳka

8417. I u ŭładỳki ni dwa jazykì, a adzìn.— W.
u: Nm. 5401.

8418. Ŭładỳka, ŭładỳka, twajà słàwa wielìka: na siem si$_{u}$oł adzìn w$_{u}$oł.— W.
u: Nm. 2625.

Um

8419. Na ŭmiè krùcicsa.—W.
r: D. I, 571.

8420. Na ùm zbièhło [pryszłò].—W.
r: D. I, 554.

8421. Ni pierażywièsz dabròm da pierażywièsz umòm.—W.
Sz. 96.

8422. Szto ìnszaje na ŭmiè, szto ìnszaje na jazykù.— W.
Nsb. 119.

8423. Szto [co] kamù na ŭmiè, tòje na jazykù [tòje i dziaŭbiè].—W. Sk.
Sz. 186. r: D. I, 526.

Ŭmièć

8424. Daj Bòżä ŭsio ŭmièć da [abỳ] nie ŭsiò rabìć.—W.
Nsb. 31; T. 416. u: Czb. 269; Nm. 6030. p: A. 574, 4.

8425. J$_{u}$on tak wièle pièsień ŭmièje szto na wałòwoj skùry ni śpisàŭby.— W.
u: Nm. 12437.

8426. Ni ŭmièje anì be.—W.

8427. Ŭmièje, jak pacièry.— W.
p: A. 575, 21.

8428. Ŭsio szto ŭmièjesz, to d$_{u}$òbro.–W.
u: Nm. 6014.

Umièjenka

8429. Umièjenki za pl$_{y}$eczỳma nichtò ni nòsić, da ŭ haławiè.— Sł.
Nsb. 178.

Umièrci

8430. Byz parỳ ni umr$_{y}$èsz [ni ŭmièrci].—W.
r: D. I 29 i 54.

8431. Bùdu tadỳ ŭmiràć, jak bùdzie śmierć za piàty brać.— Sk.

8432. Choć dòktar z nièba, taki ŭmièrci tr$_{y}$èba.—W.

8433. Chto radziùsie, toj ŭmiràje.—W.
Czb. 294.

8434. Daj Bòżä ŭmiràć, abỳ ni nam ŭpieròd.—W.
r: D. II, 123.

8435. Dwa ràzy ŭmirać ni bùdziesz.-W.
p: A. 549, 6.

8436. Jak umiòr, to-j kapytỳ zadzior.-W.
u: Nm. 8309.

8437. Ja umrù, a ja za muż pajdù, to nichàj hr$_{y}$èczka zimùje.— W.

Tak się miały sprzeczać żona gospodarza, będąca w stanie błogosławionym z jego siostrą dziewczyną i gryki nie wyrwały. Rzeczywiście, dziewka wyszła za mąż, kobieta z połogu umarła, a grykę nie wyrwaną śnieg zasypał.

8438. Kalìby ni ŭmiràć, to ŭsio dzień ścieràć (stràcić).— W.
Rm. 255. u: Nm. 4269.

8439. Kalì ni umr$_y$è, to żyŭ bùdzie.–W.
Rm. 380.

8440. Kàżan ŭmiràć mùsić.— W.
p: A. 574, 4.

8441. Krucì ni krucì [a ŭsio, a takì] tr$_y$èba ŭmièrci.—W. Sk.
Cz. 57; Db. 362; Nsb. 69; Orz. 55; Rm. 258; Rp. 212; T. 417. u: Czb. 296; Nm. 9765. r: D. I, 341.

8442. Lepièj ŭ swaìch ludziàch z hòładu ŭmièrci, niż ŭ czużych ludziàch z$_u$òłato zbiràć.— W.

8443. L$_y$epsz byłò ŭmiràć, niż hètako życiò.— W.
p: A: 574, 8.

8444. L$_y$epsz ŭmierci niż pakutawàć.–W.
p: A. 575, 13.

8445. Na apòśle umr$_y$èsz.—W.
Do tego, kto się najdłużej przy misie zabawił.
Nsb. 19.

8446. Ni ŭmiràje toj, chto chud, ale toj kamù sud.—W.
Id. ob. Śmierć.
Komu sądzono.
Nsb. 168.

8447. Raz radzìła màci, raz tr$_y$èba ŭmiràci.—W.
u: Nm. 4268. p: A. 574, 10.

8448. Umr$_y$ècsa, to ŭsio miniècsa.—W.
u: Nm. 2433 i 8288. r: D. I, 346.

8449. Ŭsio r$_u$òŭno ci siahòni ŭmiràć, ci ŭ zàŭtre.— Sł.

8450. Żywo ŭmior, byz parỳ.— Sk.
Za młodu.

Ŭmièrły

8451. Annò ŭmièrły — swabòdny, annò razùmny — bahàty.— W.

8452. Jak w ò r a n u mỳło, tak umìertamu kadzìło pamòżà.—W.
Nsb. 196.

8453. Ŭmièrłaho z mahìły ni padỳmiesz.—W.
p: A. 573, 8.

8454. Ŭmierły z mahìły ni wièrniecsa.— W.
Ŭmierłych z mahìłak ni waròczajuć.—W.
u: Czb. 266; Nm. 5659. p: A. 573, 14.

Ŭmiràć ob. p. w. Ŭmièrci.

Ŭmiràn|io

8455. Jakòje ŭmiràn|io, takòje pachawàn|io.—W.
Id. ob. Życiò. Paczàtak.
Jakie życie, taka śmierć.

Umòwić

8456. J$_u$on mòżä zdaròwamu umòwić chwaròbu.— W.
O kimś, kto potrafi wymową swą przekonać.

Umrècsa ob. p. w. Ŭmièrci.

Ŭmùrzacsa

8457. Ŭmùrzaŭsie, jak czort.— G.
Id. ob. Ŭrabìcsa.
u: Nm. 6649.

Ŭmywàcsa ob. p. w. Mỳcsa.

Ŭnàdzicsa

8458. Ŭnàdziŭsie, jak świnià ŭ mòrkwu [ŭ wahar$_u$òd].—W. G.
u: Nm. 2740. p: A. 602, 2.

Ŭnuk

8459. Nàszyje ŭnùki zażywùć mùki.—W.
u: Czb. 277.

Ŭpak$_u$òj

8460. Światỳ ŭpakòju, d$_u$òbro z tabòju.—W.
Id. ob. Spakòj.
u: Nm. 3275.

Ùpar

8461. Na ùpar nimà lekàrstwa.—W.
Nsb. 141. p: A. 576, 2.

Ŭpàrty

8462. Ŭpàrty, jak kazìoł [kazà].— W.
p: A. 575, 6.

Ŭpaść

8463. Dzie ŭpaŭ, tam i prapàŭ.—W.
Nsb. 1.

8464. Jak ìskra na jehò ŭpàła.—W.
u: Nm. 3387.

8465. Jak mysz ŭ pàstku ŭpaŭ.—W.
p: B. 179, 1.

8466. Jak ŭpaŭ, tak i [to-j] prapàŭ — W.
Jak się położył, byle przyparł głowę do poduszki, to zaraz i zasnął.
Nsb. 195. u: Nm. 2556.

8467. Kab wièdaŭ szto [dzie] ŭpadzièsz, to sièŭby.— W.
Nsb. 58; T. 430. u: Nm. 1744. p: A. 444. r: D. 1, 41 i 624; II, 461.

8468. Ni ŭstyd ŭpàści abỳ z $d_u$òbraho kanià.— W.
u: Nm. 4439.

8469. Szto ŭpàło, to prapàło.—W.
u: Nm. 1912. p: A. 515, 1; 369, 1 i 575, 1.

8470. Ŭpaŭ, aż hrùkat zrabìŭsie.—W.

8471. Za trawìczku zdajècsa zaczeplùsie i ŭpadù.—W.
Z osłabienia wielkiego, wskutek choroby.

Upìcsa

8472. Daŭ $B_u$oh upìcsa, a lichìje lùdzi ni dadùć praspàcsa.—W.
u: Nm. 11649.

8473. Dzie ŭpìŭsie, tudỳ idzì praśpìsie.— W.
p: A. 575, 2.

8474. Kab ŭże choć za sw_uoj hrosz, da ŭpìŭsie $d_u$òbro.—W.

8475. Otò ŭpìŭsie, aż na czatyr$_u$ôch idziè.— Sk.
r: D. II, 377.

8476. Ŭpìŭsie, jak bèstja.—W.

8477. Ŭpìŭsìe, jak säwièc.—W.
r: D. II, 377.

8478. Ŭpiŭsie, jak świnià.— W.
p: A. 575, 17.

Ŭpieròd

8479. Chto ŭpierôd zajèdzie, toj mièle.-W.
p: A. 633, 3.

Upìlicsa

8480. Jak pjàŭka upìliŭsie.—W.
u: Nm. 2753.

Ŭpiràcsa

8481. Ŭpiràjecsa, jak kazà na $t_u$orh iduczỳ.— W.
Db. 698.

Ŭplùtacsa

8482. Ŭplùtaŭsie, jak mùcha ŭ paucìnie.—W.
p: A. 707, 3.

Ŭprasìć

8483. Ni ŭpròsisz jehô ni pròśbaju, ni hròźbaju.—W.
Nsb. 122.

Ŭrabìcsa

8484. Ŭrabìŭsie, jak czort.— W.
Id. ob. Ŭmùrzacsa.
u: Nm. 6649.

Ŭradzìcsa

8485. Chto ŭradziŭsie, ŭmiràć mùsić.-W.
p: A. 577, 4.

8486. Jakì ŭradzìŭsie, takì i zhìnie.—W.
Id. ob. Naradzìcsa.
u: Nm. 3211.

8487. Pad szczaślìwaju gwiàzdaju ŭradzìŭsie.— W.
r: D. I, 32,

8488. Pad takòju to ŭże $j_u$on [jenà] plamiètaju [płanètaju] ŭradzìŭsie.—W.

Uradzìć

8489. Takôho jehô màci ŭradziła, takìm $j_u$on i zhìnie.— W.
u: Nm. 2915.

Ŭrah

8490. Skaczỳ ŭràżä, jak pan kàżä.— W.
Db. 596; Nsb. 149; Orz. 124; T. 415. u: Czb. 292; Nm. 9781.

Ŭrażàj

8491. Ni [nie] uważàj na ŭrażàj, a żyto siej.— W. Sk. Sc.
Id. ob. Żyto.
Db. 554. u: Nm. 5845. p: A. 577.

Ŭrᵤod

8492. Hdzie ŭrᵤod, tam i ŭmałᵤòt.—N. *Db. 219.*

Uròda

8493. Ni pamòżä anì mỳdło ani wôda, kalì brỳdkaja [takàja] urôda.— W.

1. ... ni mỳło ni wòda, bo takàja urôda. —W.
2. ... mᵤòcny Bòżä, ni mỳło, ni wadà, kalì takàja ŭradà.— W.

u: Nm. 8570. p: A. 323, 4; 705, 4; 706, 4 i 707, 8.

Uròdno

8494. Kalì ni urôdno, to i ni ŭmałòtno.— W. Sł.
Nsb. 70.

Urᵤók

8495. Ni ŭròkam.— W.
{Równa się polskiemu: na psa urok!}.
u: Nm. 8394.

Urwàć

8496. O! to annò urwì da padàj.—W.
Zastosowują do ludzi, umiejących t. z. „pierewòdy" (rzeczy kradzione lub sekretnie przed gospodarzem, np. przez jego żonę wynoszone) przechowywać i w sekrecie trzymać.

Urwànskaja hùlica

8497. Jak na urwànskoj hùlicy.— W. Ni mᵤòżna nic pakłàści j. w.
p: A. 578, 1 i 627, 1.

Us ob. p. w. Wus.

Ŭsadzić

8498. Ŭsadzì sabiè ŭ hᵤòrło [ŭ sràku].-W.
Nsb. 16.

Ŭschadzić

8499. Ni ŭsio ta ŭschòdzić szto siè-jesz.— W.
p: A. 622.

Ŭsie światỳje

8500. Ŭsie światỳje na bièłych kòniach jèździać.—W.
p: A. 287, 25.

Ŭsio

8501. Ŭsio pa ŭsiòm.—W.

Uskòczyć

8502. Ŭskòczyŭ, da niewièdamo, jak wỳskaczyć.— W.
u: Nm. 5750.

8503. Ŭskòczyŭ pa sàmyje ùszy.—W.
u: Nm. 1822.

Uspakajnièć

8504. Tadỳ uspakajnièje jak haławà pasiwièje.—W.
Nsb. 162.

Usràcsa

8505. Chto usràŭsie, toj abazwàŭsie.–W.
Db. 114.

Ŭstàć

8506. Byłò ranièj ŭstàć.— W.
p: A. 614, 11.

8507. Choć ŭstàŭ ràno ale nadałùżyŭ abuwàjuczysie.—W.
Nadałùżyć—powetować.

8508. Chto ràno ŭstajè, tamù Bᵤoh daje.—W.

1. ... a chto dᵤòŭho śpić, tamù nimà nic.—W.
2. ... ŭ tahò chłyèba stajè.—P.
3. ... a chto śpić da sᵤônca, tamù chłyeb ŭ maszònce.—Sc.

Kr. 168; Nsb. 177; Orz. 65. u: Nm. 11307. p: A. 614, 4. r: D. I, 661. c: H. 4890.

8509. Jak ràno ŭstaŭ, to-j Bᵤoh prystàŭ.—W.
Nsb. 144.

8510. Jak z tahò świèta ŭstaŭ.—W.
u: Nm. 820 i 8197.

8511. Ja ràno ŭstaŭ, a Bᵤoh adstàŭ.—W.
Nsb. 144.

8512. Ni [nie] kàjsia ràno ŭstàŭszy i małady ażeniŭszysie.— W. Sk.
Cz. 77; Db. 468; Nsb. 98; T. 416. u: u: Czb. 276; Nm. 5909, 6005 i 11306. p: A. 614, 6.

8513. Ràkam ŭstaŭ.—W.
Zły.

8514. Ŭstać pièrad pièŭniami.— W.
Przed pianiem koguta.
r: D. II, 560.

8515. Ŭstaŭ, padpierezàŭsie i zaŭsìm ŭże ubràŭsie.— G. W.
Nsb. 73. u: Czb. 233.

8516. Ŭstawàjcie, chlyeb dajedàjcie, a to wy śpiciè, a chlyeb ćwiciè.—W.
Do próżniaków i leniuchów.
u: Nm. 11342.

Ŭstawàć ob. p. w. Ŭstać.

Ŭstryèczno

8517. Ŭstryèczno papieryèczno.—W.
Przeszkody w interesach, w przedsięwzięciach.
Np. Da czahò ni waźmìsie, to ŭsio j. w.

Ustupìć

8518. Choć ty miniè zabìj, to ja nie ŭstuplù.— Sk.
Id. ob. Pajcì.
Cz. 16. Sz. 168.

8519. Lyepsz ustupìć.— W.
p: A. 579.

Ùsty

8520. Nimà tajè [takòi] chùsty kab zawiazàć kamù [ludziàm] ùsty.—W.
Nsb. 145. u: Nm. 6988.
C. d. p. w. Hùba.

Ŭstyd

8521. Ad ŭstỳdu oczy ni paŭłàziać.— W.
u: Nm. 3205.

8522. Chto ŭstỳdu ni znàje, toj Bòha ni baìcsa.— W.
p: A. 615, 6.

8523. Chto znàje Bòha, toj znàje ŭstyd.-W.
r: D. I, 373.

8524. Kalì ŭstyd—zakrỳj òczy.—W.
u: Nm. 3199.

8525. Màło ni zaharyèŭsie z ŭstỳdu.—W.
r: D. I, 374.

8526. To ni ŭstyd szto dàdziano, da to ŭstyd szto kràdziano.—W.

8527. Ŭstỳdam żywa ni bùdu.—W.
Wstydziłaby się iść na wesele nie proszona.

8528. Ŭstyd, choć ŭciekàj.—W.

Ŭtapìcsa

8529. Mòro pierapłỳŭ, na bièrazi ŭtapìŭsie.— W.
p: B. 128. u: Nm. 1826.

8530. Ŭtapìŭsia byz wadỳ.—W.
Db. 704.

Ŭtapìć

8531. Juon [jenà] by jehò ŭ łuòżcy wadỳ ŭtapìŭby [kab muoh, tob ŭ łuòżcy wadỳ ŭtapìŭ].—W.
Nsb. 19 i 169. u: Nm. 9560. p: A. 579. r: D. I, 135.

Ùtły (wątły)

8532. Ùtły, jak mùcha [nacìna].—W.
p: A. 297, 1.

Utòr

8533. Słàbyje ŭtòry.—W.
Mówią o kimś nieobyczajnym.
u: Nm. 12409.

Ŭwajści

8534. Ad hràdu, ad tùczy i ad ŭsiakaho niszczàścia ŭwajszuòŭ a ad lichìch ruk ni ŭwajszuòŭ.— W.
Odnośnie do źle wypieczonego chleba.
u: Nm. 2098.

Ŭwarwàcsa

8535. Ŭże jemù ŭwarwàłosie.—W.
u: Nm. 1831.

Uważàć

8536. Kahò duòbro ŭważàjuć, to-j z tym kumàjuć.— W.

Uwiazàcsa

8537. Uwiazàlisie, jak hraź.—Sł.

Uwièryć

8538. Chto hètamu nie ŭwièryć, to nichàj papràwić kabỳli chwuost dyj hòdzi.— Sł.

Ŭwieś

8539. Tak juon i ŭwieś.— W.
Ze strachu wielkiego onieprzytomniał.

Uzdychàć

8540. Ciażko ŭzdychàjecsa, kahò nimà [żadàjecsa].—W.

8541. Ni ŭzdychàj ciażko, bo paniesièsz lòhko.— W.
u: Czb. 276.

8542. Ŭzdychàju, bo swajè [swahò] ni màju.— Sk.
Wsł. V, 247.

8543. I za chałòdnu wadù ni wòźmiecsa.— W.
u: Nm. 10883.

Ŭziàcsa

8544. Kièdy [kalì] ŭziàŭsie za duhù, (to) nie każy szto [co] ni [nie] mahù.— W. Sk.
Kalì [kièdy] ŭziàŭsie za huż [uż], nie każy szto nidùż. — Sk. W.
Db. 330; Cz. 49; Nsb. 13; T. 416.

8545. Na haràczyje zùby ŭziàŭsie.— W.
Bez odkładania, zwłoki, natychmiast.

Ŭziać

8546. Anì weź.— W.
Nie można na żaden sposób, nad siły, ani z miejsca.
p: B. 181.

8547. Cièräz mièru ŭziaŭ.— Sł.
Upił się.

8548. Dzie ŭziać, tam ŭziać, abỳ byłò.-W.
p: A. 622, 4.

8549. Dzie ŭziaŭ, tam pałażỳ.—W.
p: A. 622, 3.

8550. Kàżan lʏepsz ŭziać niż dać.—W.
p: A. 622, 7.

8551. Nièczaho nat na trʏèsku ŭziać.-W.
p: A. 622, 9.

8552. Ni ŭziaŭ na makulìnäczku.—W.
p: A. 622, 10.

8553. Sam Bᵤoh bàczyć szto nièadkul ŭziać.—W.
u: Nm. 4543.

8554. Ŭ adnahò ŭziaŭ, druhòmu daŭ.-W.
p: A. 40, 5.

8555. Ŭziałò, jak bahàtaho za sʏèrco.-W.

8556. Ŭziaŭ, jak wierabièj.—W.
Mało.

Ŭziràcsa

8557. Ŭziràjecsa, jak kazіòł.— Sł.

Ŭżywàny

8558. Mnᵤòho ŭżywànych, da màło wybràných.— W.
p: A. 428.

Uż ob. p. w. Wuż.

Używàć

8559. Czahò ni ŭżywać, tahò na stᵤoł nì padawàć.—W.
Nie ożeni się z tobą panicz, nie przestawaj z nim; to ni twajà rᵤòŭnia.

8560. Czämù ni ŭżywàć, jak jest adkùl brać.—W.

8561. Kalì ŭżywàć, to ŭżywàć; bij cʏèło jajcò ŭ borszcz.— W.
u: Nm. 5062.

8562. Kalì ŭżywà, to ŭżywàć; daj za hrosz wantrôby.—W.
p: B. 53, 2.

8563. Kalì ŭżywàć, to ŭżywàć; pa cʏèłamu jajcù ŭbiwàć.—W.

W

Wadà

8564. Cìcha wadà [dalòko] bierehì padmywàje [rwie].—W.
Cìchaja wadà [dalòko] bierähì mỳje.— Sł.
Nsb. 141. u: Czb. 240; Nm. 3030. p: A. 603, 3 i 703, 3. r: D. II, 195, 202 i 292. c: H. 5579.

8565. Dziesiàtaja wadà pa kisielù.— W.
Kr. 221; Nsb. 34. u: Nm. 9352. p: B. 178; A. 603, 13. r: D. I, 492.

8566. Ich i wadà ni razmỳje.—W.
u: Nm. 9525.

8567. I nikòmu wadỳ ni zamùcić.—W.
Nsb. 15 i 56. u: Nm. 2337. p: A. 516, 3 i 604, 39. r: D. I, 298.

8568. Jak dźwie kràpli [kàpli] wadỳ.-W.
Nsb. 111. r: D. II, 466.

8569. Jak wadà ŭnièsła.— W.
Zginął jak kamfora.
r: D. I, 328.

8570. Jak wòdu [wadù] ni warỳ, to ŭsio (wadà) wadòju (ryèdka) bùdzie. — W. Sk.
Nsb. 15; Orz. 146; Rp. 216; T. 416. u: Czb. 252; Nm. 5244. p: B. 178, 18.

8571. Jeszczè mnuòho wadỳ ŭ mòro ŭpadziè.— W.
1. Mnuòho ad tajè parỳ wadỳ ŭciekłò.— W.
2. ... wadỳ ŭpływiè pakùl hèto bùdzie.— W.
u: Nm. 5682. p: B. 178, 19. A. 604, 54. r: D. I, 355 i 364.

8572. Kab skazàć jemù wòdu mieszàć, to juon bùdzie.— W.
Mówiąc o posłusznym.

8573. Kałamùtnaja aż hustàja wodà, jak żur.— W.
u: Nm. 12420.

8574. Kałà wadỳ (chòdziaczy, pachòdzisz)—pamòczyszsie, kałà dabrà—pażỳwiszsie [kałà mukì — zapỳliszsie].— W.
... ŭmòczyszsie, a kałà mukì abièliszsie.— Sk.
Db. 295; Nsb. 66; T. 422. u: Nm. 5994 i 5997. r: D. I, 683.

8575. Napìŭsia wadỳ, jak zjeŭ puoŭ biedỳ.— W.
Ze znanej anegdoty.
u: Nm. 2414.

8576. Na swajè kòło ciàhnie wòdu. [Ciàhnie wòdu na swajè kòła].—W.
u: Nm. 9733.

8577. Ni plùj ŭ wòdu, bo prỳjdziecsie [zdàrycsa] napìcsa [napjèszsie]. —W.
1. Nie plùj ŭ wòdu, bo tràficsa napìcsa.— Sc.
2. ... tryèba napićsie.—Sk.
Cz. 79; Db. 477; Nsb. 101; Orz. 21; Rm. 377; T. 421. u: Czb. 270; Nm. 4478. p: A. 604, 33. r: D. I, 637 i II, 204.

8578. Ni wadỳ, ni jedỳ.— Sł.
Nie ma apetytu—chory.

8579. Ni z adnajè stùdni wòdu piŭ.—W.
Id. ob. Chlyeb. Tabàka.

8580. Pròci wadỳ ni paprỳèszsie.—W.
Kr. 19; Nsb. 141. u: Nm. 1102 i 2102. p: A. 409, 12 i 696, 12. r: D. II, 430.

8581. Ryèszetam wòdu nasìć.—W.
Takaja pràŭda j. w.

8582. Szto ŭ wòdu ŭpàło, to piszỳ prapàło.— Sk.
Db. 551.

8583. Tak, jak wadà ŭmỳła.—W.
Przepadło.
u: Nm. 1884.

8584. To z wadòju ni zbieżỳć.—Sł.
To płazem nie ujdzie.

8585. Ŭ haràczoj wadziè kupàŭsie [kùpany].—W. Sk.
Db. 684; Nsb. 19.

8586. Ŭ kałamùtnoj wadziè duòbro rỳbu ławìć.— W.
c: H. 5588.

8587. Wadà dałà, wadà ŭziałà.—W.
Żydówka szynkarka z zaoszczędzonych w soboty, przez dolewanie do gorzałki wody, pieniędzy, kupiła krowę, a gdy ta w rzece utonęła, miała się wyrazić j. w.
Przysłowie to stosują mieszkańcy nadrzeczni, gdy im wylew spustoszenie w plonach poczyni.

8588. Wadà tuòlko ni ŭpòić.—W.
Kr. 142.

8589. Za chałòdnuju wòdu ni wòźmiecsa.— W.
Nic nie potrzebuje robić, dobrze mu jest.
p: A. 603, 2.

Wàda

8590. Nikòho nimà byz wàdy.— W.
p: B. 24, 39.

8591. Ŭsiàki [kàżan] màje nièjaku wàdu.— W.

Wadachryèszczy

8592. Tryeszczỳ ni tryeszczỳ, ŭże minùli Wadachryèszczy.— Sł.
Na Białorusi i Ukrainie „Wadachreszczami“ zwą św. Trzech Króli z racji święcenia wody w tym dniu. Mniemają przytem, że po Trzech Królach nie mo-

gą być tak silne mrozy, jak przed; to też jeżeli się zdarzy mróz trzaskający wówczas, gdy mu wzbroniono, mówią j. w.}.
u: Nm. 516.

Wadzìcsa

8593. Wadzìsia, jak z dudòju.— W.
... dùrniam.— Sł.
Nsb. 15.

8594. Wòdzicsa, jak karòwa z cielàm.-W.
u: Nm. 2783. p: A. 453.

Wàga

8595. Dzie wàga, tam sprawiedlìwaść.—
Db. 220.

Wahà

8596. Dzie wahà, tam spòru nimà.—N.
Db. 220.
C. d. p. w. Wàga.

Wajawàć

8597. Czym tut wajawàć? — G.
Niema środków, niema sposobu.

8598. Nièczym wajawàć.—W.
u: Nm. 9869.

Wajcièch św.

8599. Takàja paciècha, jak na światòho Wajciècha.— W.
p: A. 605, 11 i 12, 606, 23.

Wajnà

8600. Bùdzie wajnà na kancè [ŭ kapcè] haŭnà.— G. W.

8601. Byŭ ty na wajniè, spahadàjże i mniè.— W.
Nsb. 10.

8602. Wajnù B$_{u}$oh pastanawìŭ.—W.

8603. Z wajnỳ pryżdżèsz, a z pieskù nikòli.— Sł.
Id. ob. L$_{y}$es.
u: Nm. 8294.

Walìcsa

8604. Wàlicsa, jak nacìna.— W.

8605. Z wiètru wàlicsa.—W.
Gdy człowiek lub koń jest osłabiony, że się chwieje na nogach.
u: Nm. 8203.

Walìć

8606. Wàlić, jak na kanià.—W.
Zanadto obciąża, ponad siły ludzkie.
p: A. 581.

Wałaczỳć

8607. Choć ty miniè wałaczỳ krùkami.-W.
Np. Oj jak mnie nie ch$_{u}$òczecsie iścì da chàty, choć j. w.

8608. Wałaczè, jak k$_{u}$ot sieledcà.—Sł.

Wałkawỳsk

8609. Wièczne wypuczènie ràszym razkiràczym, a świàtłaść ŭ Wałkawỳsku świècić [nichàj jej śmièrdzić].–W. Żarcik.

Wantròba

8610. Czahò ciebiè bierè za wantròbu?-W.
u: Nm. 2266.

8611. Wantròba ni miàso, a ŭdawà ni dzièŭka.—W.
p: A. 584, 4.

8612. Za hrosz wantròby, za p$_{u}$oŭ hròsza pìwa, to bùdzie na ŭsio siełò dzìwa.— W.
Nsb. 45.

Warabièj

8613. Jak toj warabièj kàżä: nic! nic! a p$_{u}$òŭna strechà dziecièj.— W.

8614. Staròho warabjà na miakìnie ni abmanièsz [aszukàć].—W.
r: D. I, 442 i 635.

8615. Wiesnòju warabjì pìwo ròbiać.–W.
Gdy igrając szczebioczą na słońcu.
C. d. p. w. Wiärabièj.

Warażỳć

8616. Chto waròżyć, toj haławòju nałòżyć.—W.
... warażỳŭ, to ... nałażỳŭ.— Sk.
Id. ob. Bàba.
Db. 371; Rm. 679. u: Nm. 233. r: D. II, 572.

8617. Datùl warażỳła, pakùl haławòju ni nałażỳła.— W.
u: Nm. 11077.

8618. Nièczaho warażỳć, kalì pad nòsam leżỳć.— W.
Nsl. 66.

Warczàć

8619. Warczỳć, jak kiłà.—W.
u: Nm. 3444.

Waròczacsa

8620. Waròczajecsie, jak miedźwièdź.— Sk.

Cz. 38.

Waròczać

8621. Waròczaje, jak świnià ŭ karyci.-W.

p: A. 263, 4.

Waròna

8622. Dziärżysia z waròna j i wiärabjòm, szto ŭ wyraj nie läciàć.— N.

Mowa o dobranem małżeństwie.

Db. 188.

8623. Dzièb waròna pażywiłaś kab nie dwuor, a dziè bièdny kab nie pan?— Sł.

8624. Dzie waròne ni łyecièć, to ŭsiùdy haŭnò klewàć.—W.

Nsb. 16. u: Nm. 8032.

8625. Ja ni bùdu waròna ŭ strälàć [ławić, jèści].— W.

Gapić się.

8626. Juon waròny liczyć.— W.

{Gapi się}.

u: Nm. 10925.

8627. Kalì ni hràkała [kràkała] majà waròna ŭ hòru łyetuczy, to ŭ niz i paczynàć nieczaho.—W.

1. Ni gràkała [kràkała] majà waròna ŭ hòru łyetuczy, to ŭ niz i paczynàć ni bùdzie.—W.
2. ... waròna za małady̆ch łyet [za mòładu] nie bùdzie i na stàraść.— Sk.
3. Nie wyłyetàła waròna za mòładu na wyraj, to-j nie pałyecìć na stàraść.— Sk.

Nie wyszłaś za mąż w młodości, to tembardziej nie pójdziesz. Kiedyś nie hulał, będąc młodym, to na starość tembardziej.

Nsb. 99; Rm. 369; Sz. 68; T. 416. u: Nm. 5549. p: A. 612, 14. r: D. II, 166.

8628. Spùżana [pierapałòchana] waròna i kustà baìcsa.—W.

8629. Tam nàszyje waròny ni łyetàjuć.— W.

Na oznaczenie odległości.

8630. Waròna skàżä szto syr da-j zjeść.— W.

{Mówią do dzieci po wykąpaniu}.

8631. Waròny na bałòci – bùdzie haspadàr na rabòci.—W.

Będzie pogoda.

Waròta

8632. Adczyniàjcie waròta, wiezù czòrta z bałòta.— W.

W ten żartobliwy sposób miał się odezwać pewien człowiek, przywożąc swemu znajomemu jego żonę.

8633. Szyròkije waròta ŭwajści da ùzkije wyjści.— W.

u: Nm. 5362 i 7352.

Warszàŭski

8634. Warszàŭskaja rabòta.—Sł.

Kiepska, tandeta.

Warszàwa

8635. Aż Warszàwu widnò.— W.

Kwaśne.

u: Nm. 12401.

8636. Jazyk i Warszàwy dapytàje.— Sł.

Id. ob. Kràkaŭ. Kìjeŭ.

8637. Nièdzie dalèko, aż ŭ Warszàwi.— W.

Bardzo daleko.

Warszawiàk

8638. Warszawiàk, jak hałòdny, to świszczä.— W.

... jak jèści chòczä, to pàłkaju krùcić i świszczä.— W.

u: Czb. 265; Nm. 871.

8639. Warszawiàki–kùku, zaryèzali sztùku, pawièsili ŭ bràmi, ciahàli zubàmi.—W.

Wart

8640. Juon jemù ni wàrt wadỳ padawàć.—W.

p: B. 178, 5.

8641. Ni wàrt bòskaho padszỳcia.— W.

8642. Ni wàrt duòbraho słòwa.—W.

p: A. 582, 7.

8643. Ni wàrt jehò nahì [padòszwy].–W.
r: D. I, 547.

8644. Ni wàrt jemù bòtaŭ czyścić.—W.
p: A. 582, 6.

8645. Ni wàrt j$_{u}$on jehò [jejè] uścìłki.—W.
Nie wart trzewika jej zawiązać.
r: D. I, 547.

8646. Ni wàrt mizìnaho pàlca jehò.—W.
r: D. I, 609.

8647. Ni wàrt, szto ziemlà światàja jehò nòsić.—W.
... tahò, kab jehò światàja [syràja] ziemlà nasìła.—W.
u: Nm. 2937. p: A. 5821.

8648. Ni wàrt za chl$_{y}$eb.—W.
p: A. 582, 11.

8649. Ni wàrt złòmanaho hròsza [szèlaha].—W.
Nsb. 28; Rm. 104. r: D. I, 609 i II, 13.

Wàrto

8650. Ni wàrto toj wadỳ, szto ŭ chl$_{y}$èbi.—W.
Nsb. 143.

8651. Ni wàrto za tòje, szto jeść.—W.

Warwàry

8652. Warwàry nòczy urwàli [ŭwarwàli].—W. G.
Mowa o dniach około św. Barbary, 4 grudnia st. st.
Nsb. 12. Nsl. 43.

Warỳć

8653. Warỳła, ni warỳła, abỳ d$_{u}$òbro hawarỳła.—W.
u: Nm. 7481.

Wasèlo

8654. Co ŭ ciebiè za wasèlo, kièdy niemà żàdnaho pachmièla.—Sk.
1. Niemà wasèla bez pachmièla–Sk.
2. Prỳdzie tàja nidzièla, co bùdzie i majò wasèlo.—Sk.
Wsl. VI, 1, 10. r: D. II, 378.
C. d. p. w. Wiäsièlo.

Wasil

8655. Wasìlu, Wasìlu ni bierỳ na sìłu.–W.
u: Nm. 4307.

Wasz

8656. I wàszym i nàszym.—W.
Dogadza, mówi i za jednym i za drugim.
Nsb. 113.

Wàszać

8657. Ja [i ja] wàszać i ty wàszać, a chtòż bùdzie świnièj pàświć?—W.
1. ... świniàm mieszàć?—W.
2. Ŭsio wàszać, da wàszać, a nimà kamù świniàm mieszàć.—W.
Kr. 199. Nsb. 192. Nsl. 45. u: Nm. 1172 i 1176. p: A. 372, 57 i 532, 1. r: D. I, 295.

Waszỳwy

8658. Choć waszỳwy, da szczaślìwy.—W.
Id. ob. Parszỳwy.

Wazìcsa

8659. Lùbisz [kalì lùbisz] wazìcsa, to lubì i sànaczki [pad hòru] ciahàć.—W.
Mówią do kobiet brzemiennych.
Db. 310. r: D. I, 218.

Wàżnaść

8660. A sztò hèto za wàżnaść. [Ułàśnie hèto wielìka wàżnaść?].—W.
u: Nm. 5542.

Wàżyć

8661. Wàżyŭ na rỳbku, waż i na pièräc.—W.
{Odp. pols. „Kto nie żałował na ryby, to i na pieprz się zdobędzie"}.
Nsb. 12.

Wiädzièsa

8662. Jak [kamù] wiädzièsa, to-j na szczèpcy pradzièsa.—W.
1. Kalì d$_{u}$òbro wiädzièsa, to-j na tr$_{y}$èsku pradzièsa.—W.
2. Kalì wiädzièsa dak i na szczèpku pradzièsa.—S.
3. ... to ...—Wl.
4. Kamù ... tr$_{y}$èsku ...—N.
wb: Db. 331; Nsb. 63. Nsl. 48. u: Nm. 1668. p: A. 667, 52. r: D. I, 53.

8663. Kamù [d$_{u}$òbro] wiedzièsa, tamù [ŭ tahò] i pièwień niesièsa.—W.
1. Ŭ kahò d$_{u}$òbro wiedzièsie, ŭ taho i pièwień niesiecsie.—W.

2. Kalì wiedzièesa, to-j pièwień niesièesa.— W.
3. Kièdy wiedzièesie, to-j pièwień niesièesie.— Sk.

wb: Db. 331. u: Nm. 1667. p: A. 592, 3. r: D. I, 53.

Wiälìcznajo

8664. Twajò wielìcznajo, ale i majò pylìnaju pa chàci ni letàje. — W.

Najczęściej w kłótni między małżonkami, jako odpowiedź z jednej strony, że najwięcej pracy i pieniędzy włożyła w gospodarstwo i t. p.

Wiälìkdzień

8665. L$_y$epsz j$_u$on zjeść ŭ wiälìku piątnicu, jak ja na Wiälìkdzień.— W.

p: A. 591, 6.

8666. Ni szto dnià Wiälìkdzień.—W.

Nie codzień św. Jana.

u: Nm. 5334.

Wiälìki

8667. Wiälìkamu mn$_u$òho tr$_y$èba.—W.

u: Nm. 983.

8668. Wiälìki ciełam, da małỳ dziełam.-W.

r: D. II, 30.

8669. Wiälìki da durnỳ.—W.

Db. 709; Bar. 238. u: Nm. 6340. p: A. 590, 3.

8670. Wiälìki, jak k$_u$oń.— W.

Id. ob. Wiälìzny.

8671. Wiälìki, jak sòsna.—W.

C. d. p. w. Agramnìsty. Wièlki.

Wiälìko

8672. Ni żänìsia na wiälìko, bo małòje stràcisz.— W.

Pakwàpiszsia na wiälìko [pażänièszsia za wiälìkim], to-j małòje zhùbisz.— W.

wb: Nsb. 128. u: Nm. 5593.

8673. Uważàj wiälìko za małòje.—W.

Perswaduj obrazę.

Wiälìzny

8674. Wiälìzny, jak k$_u$oń. – W.

Id. ob. Wiälìki.

Wiänòk

8675. Prapàŭ jejè wiänòk.—W.

u: Nm. 8826.

Wiärabièj

8676. Staròho wiärabjà na miakìnu ni złòwisz [ni abmànisz].— W.

1. ... ni aszukàć [ni żymàć].—W.
2. ... wiärablà na miakìni ni złòwisz.— Sk.

wb: Db. 619; Nsb. 135. u: Nm. 5790. p: A. 613, 7. c: H. 5246.

8677. Wiärabjù pa k$_u$òstaczki.— W.

Płytko.

Wiärabièl p. w. Wiärabièj.

Wiäracienò

8678. Ni zabulàjsie wiäracianòm, bo z kanià pàdaćmiesz.— W.

Przestroga dla malców.

Wiärałòmca

8679. Wiärałòmca ni wàrt szalònaho sabàki. – Sk.

Wiärcièesa

8680. Wiärcìesa, jak haŭnò ŭ prałòmcy. – Sł.

Wiär$_u$òŭka

8681. Nasztò mnie czużùju wiär$_u$òŭku brać na swajù szỳju? — W.

8682. Na tabiè na wiär$_u$òŭku.— N.

{Przeklinając kogoś z życzeniem żeby się powiesił}.

... try hròszy na wiär$_u$òŭku: kupì i pawièssie.— Sk.

Db. 430.

8683. Ŭsich na adnù wiär$_u$òŭku.— W.

Wszyscy równi w złem; wszystkich na jednej gałęzi powiesić.

p: B. 160, 3.

8684. Wiär$_u$òŭku na siebiè sùczä [krùcić]. – W.

Na siebie postronek zarzuca.

p: B. 160, 2.

C. d. p. w. Pastrònak.

Wiäsièlo

8685. Bùdu na twajòm wiäsièli [na wiäsièlo nabiwàjecsa]. – W.

Tak mówią, nadepnąwszy kogoś niechcący.

8686. Haŭnò niä wiäsièlo, kalì karawàj hryèćki.— N.
1. ... maładàja ŭsràłasie.—O.
2. ... za stałòm.— Wł.

8687. Jakòje to tam wiäsièlo: sabàczaja sùtałaka.— W.
Jeżeli na wesele, lub inną uroczystość zaproszą dużo gości i nie postarają się o zabawę i poczęstunek, wówczas niezadowoleni mówią j. w.

8688. — Kudy idzièsz?
— Na wiäsielo, na bòżuju chwàłu!
— Skul idzièsz?
— Z wiäsièla, z sabàczaj sùtałaki.-W.

8689. Padlìć [palìć] wiäsièlo kab małady̆je ni razsychàlisia.—W.

8690. Pry̆dzie tàja niedzièla, szto bùdzie i majò wiäsièlo.— W.

8691. Ŭwadzìn dzień wiäsièlo zrabìli hùcznaje, sztùcznaje da-j hòdzi.— W.

8692. Wiäsièlo byz zwàdki [razbòju] ni bywàje.— W.
Nsb. 13.

Wiäści

8693. Jₙon ciepièr: kudy̆ miniè wiädzièsz! — W.
Nie przystępuj doń bez kija.
Rm. 270.

8694. Zà łab ni wiäścì, kalì nia chòczä iścì. — N.
Db. 150.

Wicsa

8695. Ŭjècsa, jak ŭjun ŭ prałòmcy.—W.
u: Nm. 3424.

Wid

8696. Anì wìdu, anì słychu.— W.
p: A. 588.

Widàć

8697. Anì òkam [wìdam] ni widàć, ani słycham ni czuwàć.— W.
Bardzo daleko.
p: A. 356, 2. r: D. I, 284.

8698. Blìsko widàć, ale dalòko dybàć.—W.
1. Widàć da... — Sk.
2. Choć widàć da... — W.
Cz. 8; wb: Db. 89; Nsb. 6. u: Czb. 264; Nm. 11423. p: B. 8, 1; A. 588, 1 i 706, 1. r: D. II, 40.

8699. Choć òko wy̆kali—niczòho ni widàć.— W.
Nsb. 110.

8700. Ot, ni widàli! — W.
Id. ob. Bàczyć.
u: Nm. 2558.

8701. Widàć, da nièczaho dać.—W.

8702. Wìdàć, jak na dałòni.—W.
Id. ob. Wìdno.
p: A. 588, 2. r: D. II, 449.

Wìdno

8703. Wìdno, choć hòłki [szpìlki] zbiràj.—W.
Id. ob. Nₙocz.
u: Nm. 592. p: B. 174, 2; A. 704, 2.

8704. Wìdno, jak ŭ bieły dzień.— W.
r: D. II, 560.

8705. Za wàmi i miniè ni wìdno.— W.
u: Nm. 4820.

Wìdzieć

8706. Jàk cie wìdziać, tàk cie pìszuć.—W.
Id. ob. Bàczyć.
u: Nm. 7441.

Wièciär

8707. Jakby̆ jehò wièciär paniòs [pamczàŭ].— W.
r: D. I, 328.

8708. Kudy̆ wièciär, tudy̆ i ja [jₙon].— L. Sł.
Nsb. 70; Nsl. 105. u: Nm. 2996.

8709. Na zwiejwièciär skazàŭ.—W.
Np. Ci jₙon jejè bùdzie brać— na zwiejwièciär skazàŭ j. w.

8710. Paszłò z wiètram.—W.
Id. ob. Dym.
u: Nm. 1906.

8711. Pròci wiètru ni dychnièsz, pròci wady̆ ni paprryèszsia.—W.
Kr. 18; Nsb. 164; T. 414. p: A. 588, 2. r: D. II, 430.

8712. Wieciär łupàty.—W.

8713. Wièciär zìmny, pròsto jak ahniòm pàlić.— Sł.

8714. Wiètram padszyto [-ty].—W.
Nsb. 105. u: Nm. 11136.

8715. Wiètra ŭ pòli hòniać.—W.
Nsb. 22.

Wièczny

8716. Wièkaŭ—wièczny.— Sł. W.

Wièdać

8717. A, wièdaju, wièdaju, jakìm spòsabam bàćko chàtu spalìŭ: ŭsadzìŭ hałaŭniŭ z ahniòm i chàta zhar$_y$èła.— Sk.
Odp. polskiemu: Królowa Bona umarła. Jeżeli ktoś opowiada rzeczy wszystkim znane, to słuchający, aby mu przerwać opowieść, zwykle się wyraża j. w.

8718. Chto ni wièdaje, to kamèdja [dzìwo], a chto wièdaje, to czysty śmiech.— W.
Id. ob. Znać.
T. 426.

8719. Ci B$_u$oh jehò wièdaje.— W.
Rm. 583.

8720. Hèto wièdać kupcù, da pradaŭcù.—W.
Wièdaje ab tòm kupièc, da pradawièc.—W.
Nsb. 126.

8721. J$_u$on [jenà] naat wièdaje, jak chto szto abièdaje [szto ŭ kahò ŭ harszkù kipìć].—W.
Wszystko wiedząca (cy), wścibska, ciekawa.
Nsb. 22. u: Nm. 4809.

8722. Kab annò wièdaŭ ty, da ja, a B$_u$oh tr$_y$èjci.—W.
u: Nm. 5955.

8723. Kab ja wièdaŭ chacià k$_u$òlki kancòŭ ŭ baraniè.— Sł.
Odpowiedź dowcipna chłopca na zapytanie z katechizmu.

8724. Nichtò ni wièdaje szto ŭ kahò za zubàmi.—W.
p: A. 590, 10.

8725. Ni wièdaje a bòżom świèci.—W.
p: A. 590, 18.

8726. Wièdaje, jak krul abièdaje.— Sł.
Nsb. 22.

8727. Wièdaje, jak trawà hawòryć.—W.
Przebiegły, sprytny.

Wièdźma

8728. Czysta wièdźma.—W.
Wygląda, jak czarownica.
p: A. 617, 14.

8729. H$_u$orsz wièdźminaho piwa.—W.
Gdy ktoś nagle, prędko czegoś dokona.

Wiejòrka

8730. Złòwisz wiejòrku t$_u$òlko na chw$_u$ost sòli pasyp.—G.
Id. ob. Ptach.
p: A. 455, 55.

Wiek

8731. B$_u$oh wièku ni pradłùżyŭ.— W.
r: D. I, 345.

8732. Dwa wièki żyć ni bùdziem [ni pierażyć].—W.
Nsb. 33; Nsl. 105. r: D. I, 450.

8733. Kalì wòźmie za wièki, ni pamahùć lèki.— G.

8734. Kùraczy wiek prażyŭ [pierażyŭ].-W.
Żartobliwie: krótko żył.
Nsb. 153.

8735. Pakùl B$_u$oh wièku prad$_u$òŭżyć.–W.
u: Nm. 7736.

8736. Pa wièk wiek$_u$òŭ.— W.

8737. Pierażyŭ wiek ni tak, jak czaławièk.— W.
p: A. 690, 3.

8738. Pradaŭży Bòżä wièku d$_u$òbramu czaławièku.—W.
u: Nm. 4430.

8739. Takì nasz wiek, jak màkaŭ ćwiet [prapàŭ m$_u$oj wiek, jak màkaŭ ćwiet].— W.
Jak maku kwitnienie.

8740. Wiek pierażyć, to ni pàlcam pierakìnuć [pierakiwàć].—W.
Nsb. 25; T. 415. u: Nm. 8124.

8741. Wiek pierażyć, to ni pałùkaszak paszyć.— W.
Nsb. 22.

8742. Wiek wièku padałò i hètak byłò i bùdzie.— W.
Odnośnie do zwyczajów i tradycji.

8743. Wièku smàszno ni pierajèści, ni chòraszo pierechadzìć.—W.
Rm. 246.

8744. Wiek wièku padàść i pa wièku na r$_u$ok astaniècsie.— W.

8745. Wiek zżyć, to ni mièch sszyć.—Sł.
Db. 716.

8746. Z prad wièku wiek$_u$òŭ.— W.
Odwiecznie, od wieków, od czasów niepamiętnych.

Wièko

8747. Jakbỳ chto na jehò wièkam nakìnuŭ.— W.

Wièle

8748. Tak wièle tahò.— Sł.
Mniejsza o to.

Wièlki

8749. Jakì wièlki, takì ì dùrań.— Sk.
Db. 709.

8750. Wièlki, jak chàta.— W.
Id. ob. Agramnìsty.

8751. Wièlki, jak dub.— W.

8752. Wièlki, jak k$_u$oń.— W.

8753. Wièlki, jak òkam kìnuć.—W.
C. d. p. w. Wiälìki.

Wièra

8754. Choć tỳ mnie tut razsỳpsie drabnièj màku, to (ja) tabiè wièry ni dàm [ni dadùć].—W.

8755. Chto ni dajè wièry nichàj ni pryżdże nidzièli.— W.

8756. Ni dawàj wièry bỳle splòtkam.–W.
u: Nm. 6980.

8757. Ŭ jakòj wièry radziùsie, ŭ takòj ŭmiràj.— Sk.
Db. 685.

Wierch

8758. M$_u$oj wierch bùdzie.—W.
u: Nm. 2575.

8759. Nichàj wasz wierch bùdzie.—W.
u: Nm. 4963.

Wierstà

8760. Bùdzie siem wiorst, szmat pòla i kawàłak l$_y$èsu.— Wl.
Mila z ogonem, ukraińska, kozacka.

Wièryć

8761. Dapràŭdy, ja ŭ pròszły t$_u$orh i takùju cänù braŭ! wier mnie, jak sam sabiè.— Sk.
Sz. 510.

8762. Jak ni wièruć — ni bażỳsie, jak bjuć—ni prasìsia.— W.
Kalì niä wièrać — ni bażỳsia, kalì bjuć—ni prasìsia.—Wl.
wb. Sz. 71; T. 415.

8763. Kàżnamu ni wier [ni tr$_y$èba kàżnamu wièryć].— W.
p: A. 105 i 572, 1.

8764. Ni wièdamo kamù ciepièr wièryć.— W.
p: A. 592, 13; B. 175, 5.

8765. Ni wier nikòmu, nichtò ni zdràdzić.— W.
1. ... ni zdràdzić nichtò. – W.
2. Niä wier, to niä aszukàjuć.—N.
wb: Db. 452; Nsb. 95; Nsł. 200. u: Nm. 6830 i 13747. p: A. 572, 2; 592, 16 i 705, 2.

8766. Ni wièryć [ni ŭsiemù wièryć] szto lùdzi kàżuć.— W.
Id. ob. Pràŭda.
r: D. II, 233.

8767. Sam sabiè ni wièr.—W.

8768. Wier i ni wièr [wièru i ni wièru].— W.
p: A. 591, 3.

8769. Wier mnie, jak samòmu sabie.— Sk.
C. d. Uwièryć.

Wiesnà

8770. Lichìje wièsny.— Sł.
Ciężki przednówek, głód.
Np. Astałàsia byz màtki, jak tỳje lichìje wièsny bylì.

8771. Pryszłà wiesnà, ŭże czàsu nimà, pryszłò l$_y$èto, bierỳsie, to za toje, to

za hèto; nadyszłà òsień—jeszczè rabòt òsim.—W.

8772. Wiesnà za pl$_y$eczỳma.—W.
Id. ob. Biedà. Zimà.

8773. Wiesnòju cèbär wadỳ, ł$_u$òżka kàłu, a ŭ òsieni ł$_u$òżka wadỳ, a cèbär kàłu.—W.
1. ... wiedrò dażdżù, a ł$_u$òżka hrazì, a wôsieniu ł$_u$òżka dażdżu, a cèbar hrazì.—W.
Id. ob. Wôsiäń.
2. ... wadỳ, ł$_u$òżka hrazì ... wadỳ, a wiedrò hrazì.—W.
Nsb. 13. wb: Nsl. 67. p: A. 590, 2. r: D. II, 554.

Wiètryć

8774. Wiètryć, jak sabàka kolè r$_y$eznìcy.—W.

Wijùn

8775. Takì wijùn, pròsto na j$_u$om skùra hawòryć.—W.
Bałamut.

Wilàć

8776. Wilàje, jak sabàka chwastòm.—W.
Ociąga się, figielkami wykręca od roboty.
u: Czb. 279; Nm. 10948.

Wìlnia

8777. Krucì żòrna pìlnia, to i tut bùdzie [tabiè] Wìlnia.—W.
Rabì kùrwo pìlnia, to i tut bùdzie Wilnia.—W.
Db. 572.

Wiły

8778. Hèto jeszczè wìłami pìsano.—W.
Nsb. 14. u: Nm. 8621.

Winà

8779. Abỳ winà, to szỳja bùdzie.—W.
Wykryj winę, będzie winowajca.
Nsb. 1.

8780. Czyjà winà, tahò kàra.—W.
p: A. 198, 12.

8781. Na tahò winà, kahò dòma nimà.-W.
u: Nm. 2821.

Winawàty

8782. Nie płàcić bahàty, ale winawàty.—Sk.
Ni ... da [t$_u$òlko] ...—W.
Cz. 80; Db. 478; Nsb. 58; 434. u: Czb. 273; Nm. 7453. p: A. 408, 6. r: D. I, 273.

8783. Za winawàtym i niwinawàty abarwiè.—W.
Id. ob. Wìnny.
p: A. 598.

Wìniän

8784. Ja Bòhu duszòju wìniän.—W.
p: B. 34, 1.

8785. J$_u$on [m$_u$oj] tàtko nikòmu ni wìniän: ŭ adnahò pażỳczyć, druhômu addàść.—W.
Nsb. 78.

8786 Szto wìniän, addàć pawìniän.—W.
Nsl. 58.

Winò

8787. Oj winò, winò zielenò.—W.
r: D. II, 630.

Wìnno

8788. Szto wìnno, to addàć [adrabìć] pawìnno.—W.
u: Nm. 10648. p: A. 598, 2.

Wìnny

8789. Za adnỳm wìnnym dzièsiać niwìnnych pakùtuje.—W.
Id. ob. Winawàty.
u: Nm. 7465.

Wiròtny

8790. Wiròtny bàćko [màci].—W.
Podobny do ojca, do matki.

Wisièć

8791. Kamù sùdżano wisièć, toj ni ŭtòpicsa.—W.
Nsb. 105. u: Nm. 5297. p: A. 544, 1 i 599, 3. r: D. I, 53.

8792. Szto mieŭ wisièć za adnù nòhu, to l$_y$epsz za abièdźwije.—W.
u: Nm. 7308.

8793. Wisìć, jak sabàka pry r$_y$eźnìcy.—W.
u: Nm. 13786.

Witèpsk

8794. Kièpsko kalè Witèpska [ŭ Witepsku].— W.
Kiepsko w Pińsku, panie Malinowski.
Nsb. 60. p: A. 601, 3.

Władỳka ob. p. w. Ŭładỳka.

Wòdka. W$_u$òdka

8795. Abniesì kruhòm wôdku, alè i miniè nie zapòmnij.— Sk.

8796. Ad wòdki bùdzie ròzum karòtki.-Ś.

8797. Chl$_y$eb jak sabiè chòczä, abỳ na wôdku mnie byłò.— Sk.
r: D. II, 381.

8798. Chto mn$_u$òho wòdki pje, toj d$_u$òŭho nie żyjè.— Sł.

8799. Jak chòczäsz miniè nazywàj, tỳlko wôdki pić dawàj.— Sk.

8800. Jak sabiè chòczä, czy dadùć, czy nie dadùć, a na wòdku ŭsio takì bùdzie.— Sk.

8801. Ja zaròksie wòdku pić, a mojà zar$_u$òk dwa ràzy na r$_u$ok: jak nicht ni kùpić i jak nimà za szto.— Sk.

8802. Pij wùdku, zabùdziesz smùtku.–W
u: Nm. 11680.

8803. Słuchàj susièdzie.
Czy ŭ ciebiè ŭsio tak bùdzie?
Sam wòdki nie pijèsz.
I mniè nie dajèsz;
Daj mnie czäräczku har$_y$èłki,
Pryniesù tabiè żyta dźwie mièrki
Bùdziem har$_y$èłku wypiwàć,
Adzìn druhòho pachwalàć.— Sk.
Przysłowie przy wypitce.

8804. Wòdka da dabrà ni dawiedziè.–N

8805. Wòdka wiesielìć, a chl$_y$eb ŭ staraniè leżỳć [a ad wòdki haławà balìć].— Sk.
r: D. II, 379.

8806. Wòdku sam B$_u$oh pabahasławiŭ.-W.
C. d. p. w. Har$_y$èłka. Siwùcha.

Wòjsko

8807. Wòjsko idziè, jak mak ćwiciè.–W.
... jak wadà pływiè.— W.
u: Nm. 4206 i 7679.

Wojt

8808. Hèto ni ja, da wòjtawa świnià.–W.
p: A. 605, 7.

8809. Jak wojt zahàdnie, tr$_y$èba adbỳć.-N.

8810. Ja—nie ja—wòjtawa świnià.— Sk.
Db. 718.

8811. Szto to ja—wòjtawa świnià.— W.
Id. ob. P$_u$op.
Szydzą z pyszałka.
Db. 718; Nsb. 16.

Wòjtawa ob. p. w. Wojt.

Wòko

8812. Abỳ z aczèj, to-j z mỳszli.—W.

8813. Aczỳma jèŭby alè duszà ni prymàje.— W.
Id. ob. R$_u$ot.
u: Czb. 272.

8814. Aczèj ni pastàwisz.— W.
Dla gości trzeba przygotować jak należy.
Nsb. 17.

8815. Aczỳma mièsta ni zakùpisz.— W.
Nsb. 46.

8816. Aczỳma pìwa ni wỳpić.—W.
u: Nm. 12230.

8817. Aczỳma świecìć [świecìć tr$_y$èba].-W.
Wstydzić się.
Nsb. 17. u: Nm. 3045.

8818. Aczỳma świètu ni zaharnùć.— W.

8819. Aczynìć kamù wòczy.—W.
p: B. 111, 21.

8820. Adnò òko i tòje spać chòczä.–W.
Jeżeli ktoś ślepy na jedno oko.
p: A. 356, 19.

8821. Aż im òczy pasaławièli, ŭziràjuczysìe na ich.—W.
W zdziwieniu.

8822. Aż ìskry z aczèj pasỳpalisie.—W.
u: Nm. 3978. r: D. I, 509.

8823. Bàczyli wòczy szto kuplàli, a ciepièr płàczcie, choć pawyłàźcie.— W.
1. Òczy bàczyli szto kuplàli, a ciepièr jèszce, choć pawyłàźcie.-W.
2. Bàczyli wòczy szto bràli, a ciepièr płàczcie, choć paŭłàźcie.–N.

3. Widzièli òczy co kupawàli, a tèraz niech płàczuć, choć pawyłàziać.— Sk.
Db. 30; Nsb. 127. u: Czb. 298; Nm. 7074. p: A. 252, 22. r: D. I, 271.

8824. Bàczyć òko alè leżyć wysòko.–W.
Nsb. 5.

8825. B$_u$òlszyje òczy, jak h$_u$òrło.— W.

8826. Chibà majè wòczy ziemlòju nawièrnuć? — W.
Wówczas to się stanie, gdy ziemia mu oczy zakryje.

8827. Chibà tabiè òczy pawyłàzili?—W.
u: Nm. 3712.

8828. Choć òczy zszywàj, spać ni chòczecsa. — W.
p: A. 356, 4.

8829. Chto hladzìć wòkam, toj ni pòjdzìe bòkam.— W.
Sz. 70.

8830. Chtô òkom ni dohlèdzić, toj mieszkòm dopłàcić.— W.
1. Czahò wòko ni dahlèdzić [ni dabàczyć], to mieszòk płàcić [zapłàcić].— W.
2. Dzie wòczy ni bàczać, tam mieszòk dapłàcić.— W.
Nsb. 2. u: Czb. 272; Nm. 9969. p: A. 357,30. r: D. I, 624. II, 76 i 206.

8831. Chto tabiè kazàŭ?
— Toj, a tôj.
— Nu, zwiedzièm òko na òko.—W.

8832. Czaławièka òczy wòdziać. — W.

8833. Czòrnyje òczy, da d$_u$òbryje ôczy.-W.

8834. Hlànuŭszy ŭ wòczy ni tr$_y$èba pytàć zdar$_u$òŭja. — W.
1. ...pỳtàj... — W.
2. Hlań ŭ wòczy, ni pytàj zdar$_u$òŭja. — W.
u: Czb. 254; Nm. 8148.

8835. Jak ŭ wòczy, tak i za oczy.— W.
p: A. 556, 8 i 557, 24.

8836. Jak z aczèj (tak), to-j z dùmki.-W.
Szto z aczej, to-j z mỳszli.—W.
Ob. 8812.
u: Czb. 242 i 267; Nm. 5084. p: B. 111, 12; A. 130, 13 i 356, 10. c: H. 4170.

8837. Jenà [j$_u$on] by jemù wòczy z łòba wỳdrała [aŭ). — W.
p: A. 358, 76.

8838. Jenỳ, aż òczy ŭ st$_u$òŭp pastàwili. — W.
Zdziwili się mocno.

8839. J$_u$on dàŭby sabiè l$_y$epsz òczy wỳdrać, niż hèto ŭziać. — W.
p: A. 356, 15.

8840. J$_u$on [jenà] nikòmu wôka ni zaparùszyŭ [ła].— W.
Nsb. 111.

8841. Kòle tabiè ŭ wòczy. — L.
Nsb. 48.

8842. Kudỳ òczy paniesùć [wiedùć].-W.
r: D. I, 58.

8843. Lichìje òczy.— W.
u: Nm. 8391.

8844. Lichôje òko zahlanùło. — W.
Nsb. 39.

8845. Na ŭsio tr$_y$èba mieć òko. — W.

8846. Ni wòczy drać, kalì nichôczuć brać. — W.
Odnośnie do córek na wydaniu.
Db. 474.

8847. Ni ŭ kahò [miniè] z zàdu waczèj nimà.—W.
Nsl. 208; Rm. 363. u: Nm. 6651.

8848. Ni wìer aczàm; waźmì da pamàcaj.—W.

8849. Ni za òczy, da ŭ wòczy.—W.
u: Nm. 6735.

8850. Nìzki na ôczy.—W.
Krótkowidz.
u: Nm. 8537.

8851. Òczki hledzìać, da tràscy zjedziàć.— N.

8852. Òczy, jak ł$_u$òżki, a ni bàczać ni [anì] tròszki.—W.
...wìdziać ni tròszki.—Sk.
Pijany.
Db. 501. p: A. 357, 52.

8853. Òczy, jak ŭ rŷby.—W.
Czerwone.

8854. Òczy, jak ŭ żàby.—W.
u: Nm. 13800.

8855. Òczy ni bàczać i ùszy ni czùjuć.—W.
r: D. I, 389.

8856. Òczy ni bàczać [jak òczy ni bàczać], to-j duszà [sèrco] ni balìć.—W.
u: Nm. 5151. p: A. 356, 13. c: H. 4162.

8857. Òczy śìni, jak pralèski.—W.
Jak sasanki.

8858. Òczy splùszczyć.—W.
Umrzeć.
Rm. 521.

8859. Òczy stràszacsa, a rùki zròbiać.—W.
u. Nm. 9999. p: A. 357, 47.

8860. Òczy żadàjuć, a duszà ni prymàje.—W.
r: D. II, 211.

8861. Òko ŭ wòko ŭdàŭsie, pa màciery pasz$_{u}$òŭ.—W.
Nsb. 26.

8862. Òko z haławỳ.—W.
Oczko w głowie, ulubieniec.
p: A. 357, 46.

8863. Pasiè aczỳma.—W.
Nasyca się wzrokiem.
p: A. 358, 62.

8864. Pierewaraczàje wòczy, jak w$_{u}$oł, dachòdziaczy.—W.
Zdychając.
p: A. 358, 84.

8865. Pieskòm òczy zasỳpać.—W.
Prawdę w oczy powiedzieć.
p: B. 117, 2.

8866. Płàczcie òczy da wièku pa d$_{u}$òbramu czaławièku.—W.
u: Nm. 13932.

8867. Sèrco kàżä pasiedzièm, òczy kàżuć idzièm i t. d.—W.
Rozstając się z miłą osobą.

8868. Stać òko ŭ wòko.—W. Sł.
u: Nm. 7424.

8869. Stỳdno òczy pakazàć.—W.
u: Nm. 7174.

8870. Świècić aczỳma.—W.
u: Nm. 3401.

8871. Ŭ czużòm òku i parùszynku uhlèdzim, a ŭ swajòm i c$_{y}$èłaj kałòdy ni pabàczym.—W.
p: A. 358, 92.

8872. Ŭ sabàkì aczèj pażyczyŭszy.—W.
u: Czb. 295. p: A. 693, 114.

8873. Ŭ wòczy tak [inàczäj], a za òczy zusìm inàczäj.—W.
p: A. 356, 5 i 359, 99; B. 111, 10.

8874. Ŭ wòko ŭpàła.—W.
Podobała się.
u: Nm. 8738.

8875. Ŭże òczy pabielèli.—W.
Upił się.
p: A. 357, 27.

8876. Ŭże splùszczyŭ aczỳma [Ŭże zaplùszczyŭ wòczy].—W.
Umarł.
p: A. 357, 26.

8877. Wìdno pa aczàch szto chòdzić pa naczàch.—W.
Znàci ... aczkàch ... naczkàch.—W.
Mowa o złodzieju.
Nsb. 13; Nsl. 62. r: D. I, 468.

8878. Wòczy na ł$_{u}$ob paŭłàzili.—W.
W dojmującym bólu.

8879. Wybiràje òczy.—W.
Db. 722.

8880. Wỳłupiŭ òczy, jak durnỳ baràn.—W.
u: Nm. 6599.

8881. Wỳpaŭ z òka màmy.—W.
Np. Ażeniŭsie, to-j wỳpaŭ z òka màmy.
Znienawidzony z przyczyny synowej.
p: B. 111, 42.

8882. Wỳträszczyŭ òczy, jak jàszczerycа na dzièci.—W.
... pataròcza.—Sk.
Cz. 39.

8883. Wyträszczyŭ [wyraczyŭ] òczy, jak w_{u}oł na räźnika.—W.
p: A. 547, 2.

8884. Wyträszczyŭ òczy, jak żàba.—W.

8885. Zalityje [zaliŭ] òczy.—W.
Pijany, upił się, schlał się, zalał pałkę.
u: Nm. 11697 i 11739.

8886. Zaparùszano òko [Abỳ ni mieć zaparùszanaho wôka].—W.
Nsb. 46.

8887. Zawiernùŭ aczỳma i pl$_{y}$eczỳma.—W.
u: Nm. 11811.

8888. Zamièryŭ jehò aczỳma ad piàt da haławỳ.—W.
u: Nm. 4017.

Wòla

8889. Màjesz wòlu ni prymùszanu, jak sabiè chòczäsz.—W.
u: Nm. 4947.

8890. Wòla Jehò świątàja.—W.
r: D. I, 4.

Wòlny

8891. Wòlnamu wòla (a) spasiònamu [świątòmu] raj.—W. Sk.
Db. 717; Sz. 21. u: Czb. 240; Nm. 4950. p: A. 608.

W_{u}oł

8892. Chòczä drać z adnahò wałà dźwie skùry.—W.
1. Chòczäsz z adnahò wała dzièsiać skur drać.—W.
2. Z adnahò wałà dźwuch skur [szkur] ni dzierùć.—W.
3. ... siem skur ... — W.
4. Dźwie skùry z adnahò wałà ni dzierùć.— Sł.

Nsb. 158; T. 422. u: Czb. 256; Nm. 7472. p: A. 264, 3. 610, 47.

8893. Jak w_{u}oł da karètỳ.—W.
p: A. 609, 17.

8894. Kab w_{u}oł m_{u}oh hawarỳć, to ŭsiu pràŭdu skazàŭby.—W.
Tak zwykle się wyraża ten, co słysząc kłamliwe, lub fałszywe zeznanie, a świadczyć nie chce, już to przez obawę narobienia sobie wrogów, już też nie chcąc się wtrącać do cudzych spraw.

8895. Nichàj tahò wałà waŭkì zjedziàć, katòraho karòwy bòruć [katòraho bòra karòwa].—W.
Nsb. 39.

8896. Ni wałà, ni kałà.—W.
Nsb. 111.

8897. Siem sioł, adzìn w_{u}oł, da-j toj h_{u}oł.— S.
Cz. 102.

8898. Starỳ w_{u}oł baraznỳ ni psujè.—W.
1. ... nikòli ... — W.
2. ... baraznỳ nie psujè.—N.

Nsb. 31; Orz. 95. u: Czb. 239. Nm. 8919. p: A. 610, 41. r: D. I, 442, 544 i 635.

8899. Ŭ wałà jazỳk d_{u}òŭhi, da hawarỳć ni [niä] m_{u}òżä.—W.
1. W_{u}oł [d_{u}òŭhi] jazỳk màje, da hawarỳć ni m_{u}òża.—W.
2. Ŭ wałà jazỳk d_{u}òŭhi ale hawarỳć ni m_{u}òżä.— Sk.

Rm. 633; Sz. 145; T. 414. u: Czb. 267. Nm. 5888. p: A. 610, 54.
Wieleby człowiek wiedział, ale okoliczności nie pozwalają.

8900. Wałà zjadùć, zàjca zabjùć.—L.
Z przekąsem o polowaniach szlacheckich.
Cz. 121.

Wòłas

8901. Anì wòłas z haławỳ ni spàŭ [ni spadziè].—W.

8902. Aż wałasỳ padystajùć.—W.
Aż włosy wstają, gdy o strachu bają.
p: A. 525, 2.

8903. Aż wałasỳ wiànuć, jak jenỳ płàczuć i klenùć.—W.

8904. Hèto na wałaskù wisìć.—W.
p: B. 178.

8905. Jak na dałòni wałasỳ parastùć.-W.
u: Nm. 5489.

8906. Na wòłas ni zasnùŭ.—W.
Nie spał w nocy.
r: D. I, 674.

8907. Rwać [rwie] wałasỳ na haławiè.–W.
r: D. I, 120, 150 i 388.

8908. Ŭchapìŭsie za wałasỳ.— W.
r: *D. I, 388.*

8909. Ŭpieròd mnie wałasỳ na dałòni wỳrastuć.—W.
p: *B. 28. A. 94.*

8910. Wałasỳ da gùry, a wòszy, jak kùry.—W.

8911. Wałasỳ dùbam stàli.—W.
1. ... da ùszy zwiàli.—W.
2. ... na haławiè dùbam stanòwiacsie.—W.
Przestrach ogarnął.

8912. Wałasỳ, jak szyerść [jak szczäcìna, jak na òżyku (jeż), szòrstkije jak sièno].— W.
Twarde.

8913. Wałasỳ ŭ strukì pakaczàlisie.–W.
Kędzierzawe.

8914. Wòłas duòŭhi, da ròzum karòtki.— Sk.
Cz. 123.

Wòrah

8915. Lyepsz dzièsiać pryjàcielaŭ niż adzìn wòrah.—W.
p: *A. 336, 6.*

8916. Nichtò sam sabiè ni wòrah.— W.

Wòsiań

8917. Kalì ni dahlèdzisz ŭ òsień pàszaju, to bùdziesz zimòju akidàć kàszaju.—W.
Jeżeli nie wypasiesz dobrze jesienią dobytku, to w zimie, dla podtrzymania będziesz dawał zboże.

8918. Òsień kàżä ŭradżù (a) wiesnà kàżä palażù [pahledżù].—W.
1. ... ja ŭradżù, a wiesnà każä, niech ja pahledżù.— Sk.
2. ... zaradżù, a wiesnà pahledżù.– Sł.
Nsb. 191; Sz. 22; T. 437. u: Nm. 10155. r: D. I, 647 i 11, 546.

8919. Òsień na ràbom kaniù jèździć. [Òsień i màräc na ràbom kaniù jèździać].—W.
u: *Nm. 611.*

8920. Ŭ wòsiäni łuòżka wadỳ, wiedrò [cèbär] hrazì.—W.

Wosimnàccać ob. p. w. Asimnàccać.

Wòstry ob. p. w. Hòstry.

WuOsz

8921. Abỳ haławà to wòszy [strup, szòładzi] bùduć.— W.
1. ... strup ... bùduć.—W.
2. ... bùduć wòszy, aby biedà bùduć hròszy.—W.
Cz. 113; Sz. 1.

8922. Chibà ty wuosz zjeŭ?—W.
Podziwiając wielki apetyt, obżarstwo.

8923. Jèli, jèli wòszy, ciepièr bùduć hnidy.—W.
u: *Nm. 1861. p*: *A. 586, 6.*

8924. Lyepsz swajè wòszy, jak czużỳje hròszy.— W.
Nsb. 74.

8925. Nichàj adnà wuosz na nasiènie zastàniecsa.—W.
p: *A. 586, 13.*

8926. Wòszy jèduć, błòchi jduć, wòszy błòchaŭ padwiezùć.—W.
Id. ob. Jèchać.

8927. Wòszy kòrmić.— Wl.
Np. Jak mieŭ hròszy, to nie żart jak hulàŭ, a ciepièr j. w.

8928. Wòszyż majè kachànyje! za sztòż miniè kusàjecie, ciż wỳ miniè ni znàjecie? — W.
Żartując z drapiącego się.
{W Nowgródzkiem (okol. Baranowicz) tak miał mówić żyd drapiący się, kończąc to przemówienie: jaż wasz sakwojàż, pajdù z wàmi na kiermàsz}.

8929. Za wòszy z łòba.— W.
Np. — A za szto ty kùpisz każùcha?
— Za wòszy z łòba.

Wòŭczy ob. p. w.

WuoŭK

8930. A jak wuòŭcze ażeniło, tak i wùszy apuścìło: aù, aù, wùszy apuścìło.—W.
Przymówisko.

8931. Bajùczysia wuòŭka i [da] ŭ lyes nie [ni] chadzìć.—W. Sc.

1. Ciż dzièle wuòŭka ŭ lyes ni icì? — W.
2. Czy dla... nie iścì.— Sk.
3. Dzièla wuòŭka ŭ lyes ni icì [chadzìć]?—W.
4. Chto baìcsie wuòŭka [wuòŭka baìcsie] niech da lyèsu nie idzìè.— Sk.

Cz. 7; Db. 133; Nsł. 32; Nsb. 8. u: Czb. 239 i 296; Nm. 4231. p: A. 257, 2 i 594, 34. r: D. I, 321.

8932. Biehùczaho wuòŭka za chwuost zymàć.—W.

Tak się wyrażają o człowieku przebiegłym.

8933. Biehùczamu wuòŭku duòbro i chwuost.—W.

Potrzebującego byle co zaspokoi.

Nsb. 11; T. 417.

8934. Braŭ wuoŭk, ŭziałò i wuòŭka.–W.

1. Ciahàŭ wuoŭk awièczki, paciahnùli i wuòŭka.—W.
2. Ławìŭ wuoŭk, zławìli i wuòŭka.—W.
3. Nasìŭ wuoŭk, panieśli...—W.
4. ... hawièczki [huòŭca]...—W.
5. Braŭ wuoŭk, ŭziàli [bierùć] i wuòŭka.— Sk.
6. ... za nòhi, ŭziałò wuòŭka za ròhi.—W.

Db. 420; wb: Nsb. 15; Orz. 40; Sz. 112; T. 425. u: Czb. 240. Nm. 3946. r: D. I, 55 i 264.

8935. Cyndàjecsa (wałęsa się), jak wuoŭk kalè wiòski [uhłuòŭ].—W.

8936. Dzièla miniè, nichàj choć wuoŭk trawù jeść.—W.

u: Nm. 4941. p: A. 512, 21.

8937. Dzie wuoŭk wywiedziecsa, tam szkòdy ni ròbić.—W.

Nsb. 15; T. 432. p: A. 593, 12, 15 110.

8938. Hawarỳ wuòŭcze pàciery.—N.

Wilka przycupili i każą mu przed śmiercią pacierz mówić: „każỳ wuòŭcze paciery", a wuoŭk: „baràn, baran, baran". To znaczy: Natura ciągnie wilka do lasu.

Db. 201.

8939. Hèta wuòŭku nie pièrszaja zimà.-N.

Db. 222.

8940. I wuoŭk drużỳny klìczä.—W.

8941. I wuoŭk sỳty i kòzy cyèły.—W.

1. Kab byŭ wuoŭk sỳty i kòzy cyèłyje.—W.
2. Wuoŭk sỳty i kaza cyèła.–W.

Nsb. 53. u: Czb. 289; Nm. 9935. p: B. 176, 10; p: A. 593, 19. r: D. I, 546 i II, 197.

8942. Jak iszuòŭ ja wa ŭtòrak, to bàczyŭ waŭkuòŭ sòrak; jak kryknuŭ na ich: a wuoch! tak jäny ŭ ryèczku babuoŭch! to adzìn wỳpłyŭ, a druhi czuć ni ŭtapìŭsia.—W.

Żarcik na Żydów.

8943. Jak toj wuoŭk szto prasìŭ: „annò chwuost padwiezì".—W.

1. Pozwòl wuòŭku chwuost pałażỳć [na sànki], to juon ŭsièj ŭlèzie.—W.
2. Prasìŭ wuoŭk annò łàpu padwièźci.—W.
3. Puścì annò wuòŭczy chwuost na sàni, to juon i sam zwàlicsa.–W.
4. Wuoŭku daj tuòlko łàpu pałażỳć na sànaczki, to juon i sam zwàlicsa.—W.

{Z bajki: „Jak lìska wuòŭka pierawiełà". Fed. L. B. II. 21}.

T. 422. p: A. 593, 1. r: D. I, 174 i II, 191.

8944. Jak wuòŭka da hawièc [ŭ chleŭ, ŭ obòru] ŭpuścìć.—W.

p: A. 596, 94.

8945. Jak wuoŭk bùdzie szczeniàm i chwastòm brechàć bùdzie.--W.

Odpowiada polskiemu: „jutro rano" albo: „jak się ociepli".

8946. Jemù wuoŭk daròhu 'pieräbièh.— W. Sk.

Wrazie czegoś pomyślnego.

Cz. 124; Nsb. 14; T. 413.

8947. Kudy̆ [kudà] wuòŭczä idzièsz?–W.
— Pa sieròczaje [sieròcieje].
— Pa katòraje?
— Pa apòszniaje.—W.
1. ... bieży̆sz?
— ... siròcieje.
— ... katòro?
— ... apòsznio.—W.
2. Dzie ty wuòŭczä idzièsz?
— Tam, dzie adnò.— Sk.
{Z tego widać jak wielką klęską dla gospodarza były wilki, zwłaszcza w okolicach leśnych}.
Nsb. 128; Orz. 37; T. 430. u: Nm. 10718.

8948. — Kùmie, kùmie! wuoŭk świniù łùmie.
— Nichàj kùmku wałaczè, ni buoś i twajà ni ŭcieczè.—W.

8949. Miej wuòŭczy ruot, da lìsi chwuost.–W.

8950. Mùsi jehò waŭkì zjèli.—W.
Przepadł, zginął.
p: A. 595, 88.

8951. Na wuòŭka pamuòŭka, a miedźwièdź ciszkòm [z padciszkà].—W.
1. Ab wuòŭku pamuòŭka, a wuoŭk [juon] tut [jeść].— W.
2. Na wuòŭka pamuòŭka, a wuoŭk tut.— Sk.
3. ... zajcy̆ kabyłu zjèli.— Sc.
{O wilku gadka, a wilk w sieci}.
Cz. 3; Db. 434; Nsb. 139; Rm. 308; T. 422. u: Czb. 240. Nm. 7569 i 7030. p: A. 595, 70. r: D. 1, 181, 215, 356, 576 i II, 360. c: H. 5559.

8952. Nichàj wuoŭk sièno jeść.—W.
Niech i tak będzie, choć nie masz racji.

8953. Nimà czym wuòŭku srać, to ły̆kam sière.— Sc.
Nie może znaleźć uzasadnienia, przyczyny, to zastawia się kłamstwem. Chleb źle wypiekła, to spędza na drzewo mokre.
Nsb. 109. u: Czb. 263. Nm. 2823.

8954. Ni [nie] wywòdź wuòŭka z ly̆èsu.— W. Sk.
Nie wyprowadzaj mnie z cierpliwości, nie ciągnij za język.
Cz. 126; Nsb. 21. u: Nm. 4310 i 5905. p: A. 594, 61.

8955. Pabìli wuòŭka hawièczyje ślòzy.—W.
Id. ob. Kuot.
u: Nm. 4099.

8956. Puści wuòŭka da hawièc.—W.
Wuoŭk hawièczki pasie [Wuòŭka za pastucha naniàć].— Sł.
Nsb. 141. r: D. II, 167.

8957. Rabì żeb wuoŭk byŭ sy̆ty i kazà cyèła.—Sk.
Db. 571.

8958. Szto ròbić wuoŭk, to i waŭczenià.–W.

8959. Ŭszy̆ŭsia ŭ wuòŭczu szkùru.— W.
u: Nm. 14222.

8960. Ŭziaŭ [dàli] wuòŭczy bilèt.—W.
Wypędzili.
u: Nm. 10402.

8961. Ŭziaŭ wuoŭk karuòŭku, nichàj bierè i wieruòŭku.—W. Sk.
Orz. 39.

8962. Wuòŭcza chwaròba.— W.
Udana.

8963. Wuòŭczaja dòla chùtko raściè.–W.
Szto sùdżano wuòŭku, to chùtko raściè.— W.
Nsb. 15; T. 423.

8964. Wuòŭcza natùra.—W.
u: Nm. 2942.

8965. Wuòŭcza natùra [skùra] da ly̆èsu [ŭ ly̆es] ciàhnie.—W.
Wuòŭczo łyko ... — W.
Nsb. 14; Orz. 35; Rp. 215. u: Czb. 239; Nm. 2944. p: A. 329, 5.

8966. Wuòŭczo hòrło, a papòwo òko, to na ruòŭni.—W.
u: Nm. 8064.

8967. Wuòŭczy czas [dzień].— Sł.
Id. ob. Czas. Dzień.
Zawieja, zadymka, gdy światu bożego nie widać.

8968. Wuòǔkam ni naharyèsz.—W.
Wilkiem nie poorzesz.
u: Nm. 5264.

8969. Wuòǔkam padszỳty.—W.
Id. ob. Lis. Sabàka.
Nsb. 152.

8970. Wuòǔka nòhi kòrmiać.—W.
1. ... zùby ... — Wl.
2. ... nòhi żỳwiać.— Sł.
Cz. 125; Kr. 152; Nsb. 14; wb: Sz. 23. u: Czb. 239; Nm. 7207. p: A. 596, 95. r: D. II, 281.

8971. Wuòǔka ǔ lyes ǔpuściǔ.—W.
Nsb. 14.

8972. Wuòǔka z miècha wỳpuściǔszy, trùdno pajmàć [jehò zławìć].—Sł.

8973. Wuòǔk hadawàny, a niepryjàciel jednàny, to ǔsio ruòǔno.—W. Sk.
Nsb. 14.

8974. Wuoǔk hawièczak ni pierebiràje, da za prỳtna łowić.—W.
Nsb. 15.

8975. Wuoǔk i lìczano [lìczanoje] bierè.—W.
1. ... lìczanyje hawièczki [huòǔca] bierè.—W.
2. I lìczano wuoǔk bierè.—Sk.
Db. 246; Nsb. 14; Orz. 36. u: Czb. 239; Nm. 11104. p: A. 12, 13 i 593, 3; Wsl. IV, 1, 6. r: D. I, 173 i II, 161. c: H. 5575.

8976. Wuoǔk praz pasłancỳ ni sỳty [ni tỳjä].—W.
u: Nm. 7209.

8977. Wuoǔk sabàki ni baìcsa da [tuòlko] zwiàhu ninawìdzić.—W.
1. ... zwiàhu jehò ni lùbić [annò bryèchu ninawìdzić].—W.
2. ... nie baìcsie, tỳlko hałàsu nienawìdzić.— Sk.
Db. 720; Nsb. 15; Nsl. 201; Orz. 38; T. 429. u: Nm. 7254. p: A. 395, 114 i 597, 121. r: D. I, 672.

8978. Wuoǔk, to bòży pasłanièc, bo żeb nie juon, to nichtòb świnièj nie zaczyniàǔ i kòniej nie pilnawàǔby.— Sk.

8979. Zławìǔ biehùczaho wuòǔka za chwuost.—Sk.
Db. 752.

8980. Z waǔkami żyć, tryèba pa wuòǔczamu wyć.—W.

WuOZ

8981. Adnỳm wòzam pa pìwo jèduć.–W.
Jednakowi, jeden nie lepszy od drugiego.

8982. Byǔ [bywàǔ] na wòzi i pad wòzam.— W. N.
p: A. 610, 2.

8983. Hèto tabiè wuoz i pierewuòz, jak sabiè chòczäsz.—W.
u: Czb. 238. p: A. 611, 17.

8984. Ja ǔsiàki huod na wòzi, bo wièdamo z łàski dwòru żywù.—Sł.
W rękach, zależny.

8985. Na czyjòm wòzi jèdziesz, tamù i pièśniu śpiewàj [...jèdu, tamù i pièśniu śpiewàju].—W. Sk.
Cz. 65; Db. 412; Nsb. 90. u: Czb. 253; Nm. 9610. p: A. 611, 10. r: D. I, 137.

8986. Ni muoj wuoz, ni muoj kuoń.—W.
u: Czb. 302.

8987 Szto z wòza ǔpàło, to (na wièki) prapàło.—W.
1. Co z wòza ǔpàło, to piszỳ prapàło.— Sk.
2. Ǔże prapàło szto z wòza ǔpàło.— Sc.
Cz. 115; Db. 655; wb. Nsb. 188; Rm. 249. u: Nm. 1912. p: Wsl. IX, 410. A. 611, 5. r: D. I, 367, 623 i II, 71.

8988. Z czużòho wòza sièrad kàłu [sièrad hrazì] złaź [tryèba złàzić].— W.
1. ... ǔ hrazì ǔstawàj.— Sł.
2. ... sièrad bałòta złaź.— Sk.
Cz. 101; Kr. 251; Nsb. 159; Orz. 25; T. 417. u :Czb. 302; Nm. 9692. p: A. 611, 27. r: D. II, 130.

Wùcho

8989. Adnỳm ùcham słùchaje [słùchaju], a druhìm wypuskaje [ju].—W.
1. ... ǔwajszłò, a druhìm wyszło.-W.

2. ... ŭpuści ... wypaści.—W.
3. J$_{u}$on adnym ùcham słùchaje.—W.
Nsb. 20. p: A. 570, 5. r: D. I, 173, 627, 628 i II, 192.

8990. Anì [nat] ùcham nie wiedziè.—Sk.
Cz. 2; Nsb. 2. u: Nm. 4218.

8991. Apuścìŭ wùszy.—W.

8992. Aż ùszy wiànuć słùchajuczy.—W.
Gdy kto kłamie, przeklina, obmawia.
p: A. 570, 1.

8993. Byłò z ich i cièraz ùszy.—Sł.
Mieli wszystkiego aż do zbytku.

8994. Òczy zawiażesz, a wuszèj ni załòżysz.—W.

8995. Słùchaj ùcham, ni brùcham.—W.
Db. 606. r: D. I, 627.

8996. Ŭcho, jak ł$_{u}$òżka, a niczùje ni tròszka.—W.

8997. Ŭtulìŭ [stulìŭ] ùszy.—W.

Wuczŷcsa

8998. C$_{y}$èły wiek ùczycsie, a dùrniam ŭmiràje.—Sk.
Db. 715. p: A. 571, 5.

8999. Niczòho nichòczàsz d$_{u}$òbraho ŭczŷcsa, bùdziesz sabàki bìć.—W.
Nsb. 153.

9000. Ŭczŷsie za maładù, to na stàraść jak znàjdziesz.—W.
u: Nm. 6004. p: B. 169, 4.

Wus

9001. Byz us$_{u}$òŭ, byz baradỳ, tak, jak czort maładỳ.—W.
p: A. 76, 2 i 583, 1.

9002. My i sàmi z usàmi annò [t$_{u}$òlko] n$_{u}$os ni abròs.—W.
Nsb. 81. u: Nm. 4239. r: D. I, 616.

9003. Na wùs matàje.—Sk.
1. J$_{u}$on sabiè na wus matàje.—W.
2. Na wùs namatàć.—Sł.
{Zapamiętać, coś uknuć}.
Cz. 21; Nsb. 83. u: Nm. 5627. r: D. I, 576 i 617.

9004. Ni daść sibiè za wùs zakrucìć [zakrunùć].—W.
p: B. 172, 2.

9005. Wus barabàński, czuprŷna czerkièska, ni ŭważàj dzieŭczŷno, że chfartùna kièpska.—W.
u: Nm. 8589.

9006. Zachilić kruczòk.—N.
Znaczy to samo co Na ùs namatàć.

Wùtka

9007. Sk$_{u}$òlki wùtka niä mudrỳś, a l$_{y}$èbiedziem niä być.—S.

Wuż

9008. Użòm ŭjècsa.—W.
Chytry.
r: D. II, 190.

Wŷbić

9009. Na ŭsiè bòki wŷbiŭ.—W.
u: Nm. 4020.

9010. Wŷbić bŷle chto [ŭsiàk] wŷbje, alè paszkadawàć nièkamu.—W.
u: Nm. 4072.

Wybiràcsa

9011. Kàżan wièdaje kalì wybiràjecsa, a ni wièdaje kalì wièrniecsa.—W.
Wièdajem kalì z dòmu wybiràjemsie, da ni wièdajem kalì wièrniemsie.—W.
u: Nm. 11375. p: A. 612, 2.

9012. Wybiràjecsa, jak càjka za mòro.—W. Sk.
Db. 721. u: Nm. 10964. p: A. 616, 7.

9013. Wybiràlisie, wybiràlisie [wybiràŭsie] dyj na toj sàmoj sràcy sièli [sieŭ].—W.
Nsb. 128.

Wŷbrać

9014. Z wielìkaho hùrtu, wŷbraŭ kùrtu.—W.
Śmieją się, gdy ktoś po długiem przepatrywaniu zły wybór uczyni.
Db. 765.

Wŷcisnuć

9015. Jak z kazłà małakà ni wŷcisnuć.—W.

Wŷchapicsa

9016. Wŷchapiŭsie z màku, to ŭchapìŭsie za sràku.—Sł.

Jak chtò ni z siahò, ni z tahò naròbić krèczu ni razumièjuczy dzièła.

Wŷczerpacsa

9017. I wadà ŭ stùdni wŷczerpajecsa.—W.
p: A. 440, 9.

Wyć

9018. Tahdŷ bùdziesz wyć, jak bùduć bić.— W.
Nsb. 162.

9019. Wŷjä, da na swàju hòławu.—W.
{Tak mówią, gdy pies zawyje, wróżąc jakieś nieszczęście; powiedzenie to ma zabezpieczać}.

9020. Wŷjä, jak sabàka.—W.
p: A. 616, 2. u: Nm. 12448.

9021. Wŷjä, jak w_{u}oŭk.—W.
p: A. 616, 3.

Wŷdumać

9022. Wŷdumaŭ czòrta z pastałàmi.–W.
Wymyślił, djabli wiedzą co nowego.

Wŷdzierci

9023. J_{u}on z pad ziemlì wŷdziere.—W.
u: Nm. 5749.

Wygòda

9024. Wygòda ŭsiahò chòczä.— Sł.
Czem większa wygoda, tem większe pożądanie.

Wŷhadawać

9025. Wŷhadawaŭ, jak kwiètku ŭ sadòczku.—W.

Wŷhandlawać

9026. Wŷhandlawaŭ bŷka na indŷka.–W.
Nsb. 140; Rm. 306. u: Nm. 10610.
p: A. 304, 2.

Wyhladàć

9027. Wyhladàje, jak sabàka z bùdy.-W.
Id. ob. Pahlädàć.
p: A. 617, 51.

Wŷhrać

9028. Abò wŷhraŭ, abò prahràŭ.—W.
Ci wŷhraŭ, ci prahràŭ.—W.
Nsb. 2. u: Nm. 4273.

9029. Wŷhraŭ dùdku na kaścièli.—W.
Śmieją się z pieniaczy, gdy który proces przegrał i w ogólności z usiłowań jakichkolwiek, złym rezultatem zakończonych.

Wyjeżdżàć

9030. Czaławièk wièdaje kalì wyjeżdżàje, a ni wièdaje kalì wièrniecsie.–W.
p: A. 82, 47.

Wŷjści

9031. Jak z wadŷ wŷsz$_{u}$oŭ [szła].—W.
u: Nm. 4915.

9032. Wŷdzie [wyszła] jak alìwa na wièrch.—W.
p: A. 359, 2 i 3. 618, 1.

9033. Prŷdzie parà, szto wŷdzie ùsio na wierch.—W.
r. D. I, 223.

Wŷkaciesa

9034. Wŷkaciŭsie, jak sn$_{u}$op.—W.
Màzur wŷkaciŭsie z za stałà dyj każä j. w.

Wŷkinuć

9035. Jak za aknò wŷkinuŭ.—W.
p: B. 110, 1.

Wŷkpić

9036. B$_{u}$olsz j$_{u}$on wŷkpiŭ, niż zjeŭ i wŷpiŭ.—W.
O gościu żartobliwym, lubiącym wykpić.

Wykrùczywacsa

9037. Wykrùczywajecsa, jak sabàka ad mùch.—W.
p: A. 571, 18.

9038. Wykrùczywajecsa, jak szawièc na kiermaszŷ.—W.
u: Nm. 10070.

9039. Wykrùczywajecsa kab bzdòm haŭno adbŷć.—W.

Wŷläcieć

9040. Ni skul wŷlecieło, nikòmu ŭ łob ni dałò.—W.
Ni z kìja ... — G.
Id. ob. Wŷrwacsa.
Nieobyczajny, nadrabiający rezonem, zwykle w ten sposób się odcina.

Wŷleczycsa

9041. Wŷleczyŭsia na adzìn b$_{u}$ok.—W.
Umarł.

Wŷleczyć

9042. Nimàło na toj świet wŷleczyŭ.–W.
p: B. 77, 3.

Wŷleźć

9043. J$_{u}$on nat i z mìeszka wŷlezie.—W.
Id. ob. Wŷwinùcsa.
Ze wszystkiego potrafi się wywinąć.
Kr. 364.

Wŷlizacsa

9044. Wŷlizała [sie], jak karòwa cielà.-W.

Wŷłajać

9045. Wŷłajaŭ ad tszcì, ad wièry.— W.

9046. Wŷłajaŭ, jak sabàku.—W.
u: Nm. 3803. p: A. 270, 4.
C. d. p. w. Łàjać.

Wyłàzić

9047. St$_{u}$oj! ni wyłàź, dorago stòisz.— W.
Adzin maskàl nièczaho kupìŭ dyj najèŭsie szto aż no jehò znùdzieło; dak j$_{u}$on ŭsio pałykàje dyj kàżä j. w.

Wŷłuszczycsa

9048. Wŷłuszczyŭsie, jak har$_{y}$ech.—W.

Wŷmaczany

9049. Wŷmaczany, jak śledź.—W.
p: B. 181.

Wŷmawić

9050. Daj Bòżä ŭ d$_{u}$òbry czas wŷmawić, a ŭ lichì pamaŭczàć.—W.
Id. ob. Paczàć.

Wŷpchnuć

9051. Wŷpchnuć jehò dźwierŷma, to j$_{u}$on aknòm ŭlèzie.—W.
Przeważnie o żydach.
p: B. 33, 6.

Wŷpić

9052. Chto ni wŷpje da dnà, toj ni mŷślić dabrà.— W.
u: Czb. 282.

9053. Dzie wypiwàjuć, tam razliwàjuć.—W.
Id. ob. Pić.
u: Nm. 11640.

9054. Hèto ŭsio majò szto wŷpju da zjèm.—W.
T$_{u}$òlko czaławièczaho szto wŷpje da zjeść.— W.
u: Nm. 11677. p: A. 188, 82.

9055. Idzièm, z ràdaści wŷpjem, abŷ biedŷ zabŷć.—Sk
r: D. II, 381.

9056. Ja takù mòdu màju, da dnà wypiwàju.—W.

9057. Ja wŷpju, ja-j nasŷplu.—W.

9058. M$_{u}$òżä i mŷ chùtko umrèm, pòjdziem pa czàrcy wypjem.—Sk.

9059. Wŷpij da rèszty, ŭ twajèj haławiè zmieścićsie.— Sk.

9060. Wŷpij druhùju, bo bùdziesz kulhàć na adnù nòhu.—W.

9061. Wŷpić na razchòdnika.—W.
Strzemiennego.

9062. Wŷpiła, wychilìła, samà siebiè pachwalìła.— Sk.

9063. Wŷpiŭ, to wŷpiŭ, a na nahàch staìć, bo jeszczè haławòju ab ściènu ni bjè.— Sk.

Wŷpiwać ob. p. w. Wŷpić.

Wŷr$_{y}$ekàcsa

9064. Ŭłàśnie nasze pòle nasièjano, kab mŷ adnŷ druhìch wyr$_{y}$ekàlisie.— W.
Nsb. 102.

Wŷraść

9065. Wŷras, jak dub.—W.
p: A. 602, 1.

9066. Wŷrasła, jak sòsna.—W.
Tylko do kobiet.
p: A. 620, 5.

9067. Wŷras pièŭniu da k$_{u}$òstak.—W.
Wyrostek kogutowi do kostek.
Nsb. 158.

Wŷrwacsa

9068. Ni z kìja wŷrwałosio, nikòmu ŭ ł$_{u}$ob ni dałò.—W.
Id. ob. Wŷläcieć.
Głośne wypuszczenie wiatru.
u: Nm. 528.

9069. Ŭpieròd nie wyrywàjsia i z zàdu nie astawàjsia.—Sc.

Wŷrwać

9070. Choć z ahniù, to wŷrwie.—W.
u: Nm. 11089.

9071. Trùdno wŷrwać, jak ŭ sabàki z zubuòŭ.—W.
u: Nm. 4854.

Wŷsachnuć

9072. Wŷsach, jak trʏèska [ŭ trʏèsku].-W.
p: A. 620, 3. r: D. I, 378.

9073. Wŷsach ŭ ciòsäczku [ŭ szczèpäczku].—W.
r: D. I, 378.

9074. Wŷsach [wŷpietranieŭ].—W.
Zwykłe powiedzenie o chudych.

Wŷskaczyć

9075. Wŷskaczyła, jak saròka na wierbiè.—G.

9076. Wŷskaczyło piàcìoro, da-j nimà niczôho.—Sł.
W wypadku, gdy się ludzie do czegoś hurmem i z zapałem rzucą, a z braku wytrwałości, nie doprowadziwszy rzeczy do końca, w połowie drogi staną.

9077. Wŷskaczyŭ, jak ciecierùk.—W.
Nsb. 84.

9078. Wŷskaczyŭ, jak kazàk z màku.-W.
Wyskoczył, jak Filip z konopi.

9079. Wŷskaczyŭ, jak Pilìp z kanapièl. Wŷskaczyŭ na hùłku (na ulicę) dyj càp za bùłku.—W.
Nsb. 22.

Wŷskalicsa

9080. Wŷskaliŭsia, jak sabàka na wŷsieŭki.— W.

Por. Zub.
u: Nm. 12638.

Wysłuchàcz

9081. Budź duòbrym wysłuchàczam, to bùdziesz duòbrym pawiadàczam.—W.
Nsb. 9; Nsł. 95. u: Nm. 12871. p: A. 361, 1; B. 112.

Wŷstraicsa

9082. Ot wŷstraiłasia, a tymczàsam anì wuoŭk ni hlànie, anì sabàka ni sìknie.—W.

9083. Wŷstraiłasia, jak làlka.—W.
u: Nm. 11164. p: A. 621.

Wŷsträlić

9084. Wŷsträlili ŭ adzìn huk.—W.
Jednocześnie.

Wŷstruhać

9085. Wŷstruhało jehò, jak snìtku.—W.
Biegunka go wycieńczyła.

Wŷwinucsa

9086. Jun i z mieszkà wŷwiniecsa.—Sł.
Id. ob. Wŷleźć.
Kr. 364.

Wŷszykacsa

9087. Wŷszykaŭsia, jak rak [ŭ tòrbie].-W.
u: Nm. 13376.

Wŷwalić

9088. Wŷwaliŭ, jak z pastałà.—W.
Niedelikatnie się wysłowił o rzeczy drażliwej.

Z

Za

9089. Ni za ìm, ni pieràd ìm.—W.
p: A. 698.

Zababòny

9090. Zababòny staròi żòny.—W.
u: Nm. 2153.

Zabàczyć

9091. Zògtar zabàczym.—W.
Db. 731.

Zabàjać

9092. Lʏez dzied pa ścieniè, ci zabàjać, ci nie? — W.

Zabàjać!
Lʏez ... i t. d. — W.
Wykręcając się od opowiadania bajki.

Zabàwa

9093. Lichàja zabàwa — wielìka nisłàwa.— W.
p: A. 622.

Zabaŭlàcsa [Zabulàcsa]

9094. Zabaŭlàjecsa [zabulàjecsa], jak małòje dzicià.— W.
r: D. II, 421.

Zabìć

9095. Kalì zabìŭ, to wałaczỳ.—Sł.
Kièdy zabìŭ to-j pachawàj.—Sk.

9096. Kalì zabjùć, to ni pawièsiać.—W.
u: Nm. 3916.

9097. Zabjù i zapłaczù.—W.
Tak się bogaty chwali.
p: B. 181, 2.

Zabiehàć

9098. Na pier$_{u}$òd ni zabiehàj.—W.
Id. ob. L$_{y}$èżci.
r: D. II, 227.

Zabiràć

9099. Czahò ciebiè zabiràje? — W.
Rm. 690.

Zabłòcki

9100. Wỳsz$_{u}$oŭ, jak Zabłòcki na mỳli.— W.
u: Nm. 10561.

Zabràć

9101. Takìż ŭże czort z Krynìcy ni prysz$_{u}$òŭ i ni zabràŭ hètaho.— W.

Zabulàcsa ob. p. w. Zabaŭlàcsa.

Zabỳcsa

9102. D$_{u}$òbro tòje szto zabỳtoje.— W.

9103. Hètaho da śmierci ni zabùdu.—W.
p: A. 626, 2.

9104. Ja was [ciebiè] nikòli ni zabùdu.—W.
Prosząc o coś.

9105. Na śmièrć zabỳŭsia.—W.
p: A. 626, 3.

9106. Pakùl żyŭ bùdu [pòki mahò życià], to ja nìgdy ciebiè ni zabùdu.—W.
Nsb. 132. u: Nm. 4088. r: D. I, 576.

9107. Szto ŭmièła, to zabỳła i ksianżèczku zhubìła.— G.
Orz. 120.

9108. Ŭsio zabỳto, szto ziemlòju pakrỳto.—W.
Nsb. 17 i 188. u: Nm. 5817.

9109. Ŭże ja zabỳŭ, jak ŭ ich dźwièry adczyniàjucsa.—W.
Dawno nie był.
u: Nm. 11812.

9110. Ŭże tòje daŭnò [zabỳli] zabỳtaje.—W.
Nsb. 34.

9111. Zabỳŭsia szto ażenìŭsia.— W.

Zabỳć. Zabỳtoje ob. p. w. Zabỳcsa.

Zachaciècsa

9112. Ad śmièrci tabiè zachacièłosie.–W.
Bardzo.
Nsb. 123.

9113. Zachaciełosia, jak kabỳli òctu [wòctu].—W.
Zachacièła... kabỳła òctu.— Sk.
Id. ob. Zamanùcsa. Zażadàcsa.
Db. 727; Nsb. 123. p: A. 623, 3.

9114. Zachaciełosie ad bykà małakà.–W.
u: Czb. 293; Nm. 4686.

9115. Zachaciełosie ptuszỳnaho małakà.—W.
r: D. II, 476.

Zachòd

9116. B$_{u}$olsz zachòdu, jak karỳści.— W.
p: A. 229, 2.

9117. Szkòda zachòdu.— W.
u: Nm. 7597.

Zacìszno

9118. Choć ni pỳszno, abỳ [da] zacìszno.—W.
u: Czb. 251; Nm. 5711.

Zaczäpìcsa

9119. Zaczäpìŭsia za pień dyj prastajàŭ [pierestajàŭ, stajàŭ] c$_{y}$eły dzień.—W.
Odnośnie do próżniaków.
Nsb. 167. u: Nm. 11001. p: A. 623. r: D. I, 619 i II, 54.

Zaczàtak

9120. Byz zaczàtku i kancà ni byłòb.-W.
Id. ob. Paczàtak.
p: A. 41, 1.

Zaczynàć

9121. Zaczynàjciä ŭ bòży czas, jak ŭ ludzièj, tak i ŭ nas.—W.

Zaczyniàć

9122. Jak tw$_{u}$oj bàćko kòni [wały] kraŭ, to chl$_{y}$ewỳ zaczyniàŭ, a ty i chàty ni zaczyniàjesz.—W.

Id. ob. Zamykàć.
Nsb. 193. u: Nm. 2539.

Zaczyrwienièć

9123. Zaczyrwienièŭ, jak alchòwy [asòwy] klin.—W.

Zaćwiści

9124. Jak màk ŭ pòli zaćwìŭ.—W.
u: Nm. 13368.

Zad

9125. Ni ŭ zad, ni ŭ pieròd.—W.
u: Nm. 7641. p: A. 611. r: D. I, 240 i 579.

Zadàcsa

9126. Chto z kim zadàŭsie, takìm sam zastàŭsie.—W.
Kto z kim przestaje, takim się sam staje.
Nsb. 53.

Zadrämàć

9127. Ni zadramàŭ i na wòłas.—W.
r: D. II, 35.

Zadrỳpacsa

9128. Zadrỳpałasie, jak mièlnikawa karòwa.—W.
u: Czb. 235.

Zadùmacsa

9129. Zadùmaŭsie, jak sabàka ŭ cz_{n}òŭnie.—Sc.
Sz. 181.

Zaduszỳć

9130. Zaduszỳć, jak mùchu.—Sł.

Zadỳchacsa

9131. Zadỳchaŭsie, màło duch z jehò ni wyl_{y}èz.—W.

Zägàrak

9132. My ni radzilìsie ŭ zägàrkach i my ich ni znàjem.—Sł.

Zahaìcsa [Zahòicsie]

9133. Da wiesièla [pakùl wièsielo, to] zahòicsie.—W.
u: Nm. 5305. p: A. 624 i 585, 1.

9134. Pakùl żänìcsa [zà muż icì] to zahòicsa.—W.
Db. 512; Rm. 483. r: D. I, 361.

9135. Pòki wasèlo skòicsie, to hèto zahòicsie.—Sk.
Db. 502; Rm. 483.

Zahladàć

9136. Chto wysòko zahladàje, toj nìzko siadàje.—W.
p: A. 382, 4.

9137. J_{n}on nàdto czàsto ŭ hòru zahladàje.—W.
Kieliszek wychyla.

Zahnùcsa

9138. Zahnùŭsia, jak bylìna.—W.

9139. Zahnùŭsia, jak p_{n}òŭtara niszczàścia.—W.
p. A. 686, 7.

9140. Zahnùŭsia ŭ duhù.—W.
Nsb. 153. r: D. I, 670.

9141. Zahnùŭsìa ŭ try napàści.—W.
Nsb. 153.

9142. Zahnùŭsia ŭ try pierdỳ.—Sł.

9143. Zahnùŭsia [sahnùło] ŭ kruk.—Sł.
r: D. I, 505.

Zahräszyć ob. p. w. Hräszỳć.

Zahrymièć

9144. Kalì zahrymièło na hòło, to bùdzie chałòdna wiesnà.—Sk.
}Grzmot przed ukazaniem się zieleni, zapowiada chłodną wiosnę{.
Db. 317.

Zahrymièć c. d. Hrymièć.

Zàjac

9145. Ci tabiè zàjac, a mniè baràn, ci mniè baràn, a tabiè zàjac, to takì wychòdzić, że mniè baràn, a tabiè zàjac.—W.
Jeżeli ktoś niby drugiemu robiąc dobrze, przedewszystkiem ma swoją własną korzyść na myśli.

9146. Mùsić tabiè [mnie] zàjac daròhu pierabièh.—W.
}Jeżeli się coś nie udaje w podróży lub zaraz po powrocie do domu{.
u: Nm. 303.

9147. Na szyròkom pòli zàjca ni złòwisz.—N.

9148. Ràzni zàjczyk zùbki cierèbić, a pòzny òczki pradziràje.—W.
Id. ob. Ptùszka.

9149. Wałà zjedùć, pakùl zàjca zabjuć.—N.
Nsb. 15.

9150. Zàjac ŭciekàć, a bàba płàkać zaŭsiùdy hatòwy.—W.

9151. Zławìŭ zàjca.—W.
Upadł na ziemię.
p: A. 624, 1; B. 182, 6.

Zàjczyk ob. p. w. Zàjac.

Zajàdły

9152. Zajàdły, jak sabàka.—W.
p: A. 269, 1.

Zajèchać

9153. Chto ŭpìerod [pièrszy, raniej] zajèchaŭ, toj mièle.—W. Sł.
u: Nm. 7194. p: A. 450, 1 i 708.

Zajèdno

9154. Być z kim ŭ zajèdno.—W.
r: D. II, 358.

Zajzdròsny ob. p. w. Zazdròsny.

Zakachàcsia

9155. Zakachàŭszysie, h_{u}orsz jak na sràczku ŭziàŭszy.—W.

Zakàläc

9156. Zakàläc na pàläc.—W.
u: Nm. 12286.

Zakamiänièć

9157. Ot zakamìenièŭ adràzu, latàŭ co tr$_{y}$èci dzień, a tèraz anì ràzu.—Sk.
Żarcik z dziewki, gdy ją konkurent porzuci.

Zakazàć

9158. I dziesiàtamu zakazàŭ [zakażù].—W.
1. I ŭnùkam swaìm zakażù.—W.
2. I warahàm . . . —W.
3. J$_{u}$on i dziesiàtamu zakàżä.—W.
Kraść, szkodę robić i t. p.
Np. Jak bàćka zabìli, ni to szto sàm ni kràŭ, ale i dziesiàtamu zakazàŭ.
Nsb. 53; Rm. 210. u: Nm. 2244, 2245 i 3898.

Zakìnuć

9159. Zakìnuŭ za pl$_{y}$èczy, jak w$_{u}$òŭk h$_{u}$òŭcu.—W.

Zakrucìć

9160. Zakrucìŭ, jak lisìca [lis] chwastòm.—W.
Nsb. 85.

Zakusìć

9161. Czem chto zakùsi, to przestać nie mùsi.—Sk.
Przyzwyczajenie staje się drugą naturą.

Zal$_{y}$èzo c. d. p. w. Żal$_{y}$èzo

9162. I zal$_{y}$èzo zatr$_{y}$èczsa.—W.
u: Nm. 2728.

Zalòty

9163. Chibà czort zdùmaŭ hètyje zalòty; anì ŭ nòcze snu, anì ŭ dzień rabòty.—W.

Załhàć

9164. Chto ràz załżè, tamù nikòli wièry nimà.—W.
u: Czb. 236; Nm. 6801. p: A. 209, 14.

9165. Jemù załhàć, jak pierỳnku asmalìć.—W.
p: A. 275, 24; B. 64, 5.

9166. J$_{u}$on ni stùpić kab ni załhàŭ [szto stùpić, to załżè].—W.
Nsb. 189. u: Nm. 6913. r: D. I, 232.

9167. Ŭ jehò załhàć, jak har$_{y}$èch razkusìć.—W.
p: B. 64, 4.

9168. Załhàŭ, jak chl$_{y}$èba z màsłam zjeŭ.—W.
p: A. 275, 15.

Załwìca

9169. Załwìcy wỳbieruć òczy na śpìcy.—W.
Siostry mężowskie względem bratowej.

Zamàch

9170. Nimà wielìkaho zamàchu.—Wl.
Niewiele.

Za màło

9171. Na dwà za màło, na adzìn za mn$_{u}$òho.—W.
u: Nm. 12806.

Zamanùcsa

9172. Zamanùłosie [sia] kabỳli [jak kabỳli] òctu.—W. G.

Id. ob. Zachaciècsa.
Db. 727; Nsb. 45; Orz. 97.

Zamièryć

9173. Zamièryŭ da ni ŭdyèryŭ.—W.
u: Nm. 3810 i 5901. r: D. I, 243.

Zamieszàć

9174. Tabiè apròcz zamièszano.—W.
Pilnuj siebie, swego, nie wtrącaj się.
u: Nm. 9591.

Zamòk

9175. Zamòk dla [annò, ad] dnòbraho czaławièka.—W.
Zamòk ni ad złòdzieja wièszajuć da ad dnòbraho czaławièka.—W.
Nsb. 45; Rm. 182. u: Nm. 11103.

Zamość

9176. Ichmòścia z Zamòścia.— W.
Wydrwiwają z chłopki spanoszonej, która każe się inaczej nazywać.

Zà muż

9177. Hnòrka ryèdźka, a jedùć, lichì zàmuż, a-jdùć.— Sk.
Odm. ob. p. Ryèdźka.
Db. 228.

9178. Rapiejòm zà muż bierùcsa.—W.
u: Nm. 8874.

Zamykàć

9179. Jak twoj bàćko kòni [wałỳ] kraŭ, to chlyewỳ zamykàŭ, a ty i chàty ni chòczäsz.— G.
Id. ob. Zaczyniàć.
Gdy ktoś drzwi nie zamyka.
Nsb. 41.

Zanàdto

9180. Szto zanàdto, to i świnie ni jedziàć.—W.
Nsb. 189; Orz. 121 i 122; T. 421. u: Nm. 5606. p: A. 326, 1; B. 175, 2.

9181. Szto zanàdto, to zanàdto.—W.
p: B. 98, 1,

9182. Ŭsio zaszkòdzić szto zanàdto, naat i pirahì.—W.
p: B. 98, 3.

Zanàdzicsa

9183. Zanàdziŭsia, jak świnià.—W.
p: A. 645, 4.

Zapalić

9184. Choć zapalì, to ni [nie] tryèśnie [nie łùśnie].—W. Sk.
Pustki, niema nic, np. Ŭ ich halìzna, choć zapalì...
Cz. 8; Nsb. 174. u: Nm. 1920.

Zapàs

9185. Byz zapàsu czaławièk hìnie byz czàsu.
1. Chto żỳje bez zapàsu, toj hìnie bez czàsu.—Sk.
2. ... żywie byz... — W.
Db. 120.

9186. Zapàs biedỳ ni czỳnić.—W.
Kr. 181; Nsb. 46; Nsl. 178. u: Czb. 253; Nm. 9927. p: A. 626, 2.

Zapìć

9187. Dzie zapjèm, tam i pierenaczùjem.— Sk.
r: D. II, 382.

Zapisàć

9188. Dzież to zapisàć, chibà kaczerhòju ŭ kòmini? — W.
Hèto ŭ kòmini zapisàć.—W.
W razie jakiejś niespodzianki, niespodziewanego gościa, niespodziewanej przysługi i t. p.
u: Nm. 7882. p: A. 216, 4. r: D. I, 576.

9189. Zapiszỳ sỳnku, bo hèto dnòbraje słòwo.— Sk.
Zakarbuj sobie w pamięci, bo to może na coś się przydać.
Zmarły przed trzema laty gospodarz ze wsi Dryha Matej Kiszła, posłyszawszy jakieś przysłowie, sentencję, frazes i t. p. mawiał zwykle do swego syna piśmiennego: Zapiszỳ sỳnku, hèto dnòbraje słowo; Syn Macieja zawsze nosił z sobą zeszyt, do którego wpisywał różne przypowiastki.
{Przysłowie to zapisane w r. 1895}.

9190. Zapiszỳ ŭ kòminì uhlòm.—W.
r: D. II, 175.

Zaplùszczycsa

9191. Jak zaplùszczymsia, to ni adpùścimsia.— Sł.
{Gdy zamkniemy oczy, to już na zawsze}.

Zapłacić

9192. Kalì zapłaciŭ, to tryèba zjèści.—N.
Db. 332.

Zapłàta

9193. Szto zrabìć,—ŭ Bòha zapłàta.—W.
Tak się pociesza pokrzywdzony.
Nsb. 7.

9194. Zapłàta ŭ kàta.—W.
1. ... abỳ duszà ni hałôdna.—W.
2. ... kiszkà ni pustàja.—W.
Cz. 116; Nsb. 46. p: A. 626, 1.

Zapracòwano

9195. Lyepsz zapracòwano niż pażyczano.—W.
p: A. 272, 3.

Zaprahczỳ

9196. Ni zapròh [nie zapròhszy], ni [nie] pahaniàj.—W. G.
1. ... ni każỳ nu!
2. Nie zapròhszy, nie pajèdziesz.-G.
3. ... nie każỳ nu! — L.
Nsb. 97; wb: 102; Nsl. 181.

Zapros

9197. Jakì zapròs, takì atwièt.—W.
Id. ob. Pytànio. Zapytànio.
Nsb. 181.

Zàpuski

9198. Zàpuski—pa dwà kùski.—W.

Zapytànio

9199. Na charòszaje zapytànio, charòszaje i adpawiadànie.— L.
Id. ob. Pytànio. Zapròs.
Nsb. 182.

Zarabić

9200. Buolsz kòszka napłàczä, jak juon zaròbić.— G.
p: A. 527, 8.

9201. Jak zarabìŭ, to zarabìŭ abỳ ni ŭkràŭ.— W.

9202. Ni sto kuop ty tam zaròbisz.—W.
Odradzając przedsięwzięcia.
Nsb. 103.

9203. Szto zarabìŭ, to-j prarabìŭ.—W.
1. ... scieräbìŭ.— W.
2. Co zarabìŭ, tòje ... — Sk.
3. Szto zarabìŭ, to prapjè.— W.
Db. 247; wb: Rm. 716. u: Nm. 7057. p: A. 620.

Zarahatàć

9204. Zarahatàŭ, jak kuoń.— W.

Zaruczỳcsa

9205. Zaruczỳŭsie – ŭscàŭsie, ażenìŭsie – ŭsràŭsie.— Sk.
Wsl. IV, 1, 6.

Zasièd

9206. Za adnym zasièdam, wieczèra z abièdam.— W.
u: Nm. 11972.

Zasièść

9207. Zasìeŭ pa sàmyje ùszy.—W.
r: D. I, 151.

Zasłùha

9208. Pa zasłùzi zapłàta.— W.
Id. ob. Rabòta.
Nsb. 130; Nsl. 179.

Zasnùć

9209. Ni na màkawo ziernò [Ni na wòłas] ni zasnùŭ.— W.
u: Nm. 11336.

Zastàcsa

9210. Ci dôraho, ci tànno, ci màło, ci mnuòho, niechàj ŭże pry mniè zastaniècsa.— Sł.

9211. Szto zastaniècsia, to da karczmỳ wałaczècsie.— Sł.
Tak mówią, gdy ze sztuki tkaniny pozostanie kawałek.

Zàstaŭka

9212. Na ŭsie zàstaŭki.— W.
u: Nm. 5748 i 7761.

Zastàwić

9213. Choć apòszniuju saròczku zastàŭ.— W.
(Jak czahò zamaniècsa—zechce się).
u: Nm. 5339.

Zastupić

9214. Jak za ścienu zastupìła [pìŭ].—W.
Niemoc napadła.
u: Nm. 8995.

9215. Zastupì jemù [żydu, czòrtu] ad dźwierèj, to juon praz aknò.—W.
Id. ob. Czort. Żyd.
p: A. 110, 7.

Zaślìnicsa

9216. Ot zaślìniŭsie.— W.
Rozpłakał się, rozpłakała się.
Rm. 544.

Zatakawàcsa

9217. Zatakawàŭsie, jak ciecierùk.— W.
Cz. 120; Nsb. 47.

Zàtyczka

9218. Ad paròżnaho chl$_y$ewà zàtyczka.— W.
Człowiek do niczego, nicpoń.

9219. Mùsić ciebiè zàtyczkaju chto wybiŭ [ŭd$_y$èryŭ] kalì ciebie tak lùbiać [lìpnuć].— W.
Tak mówią do dziewki kiedy doń lgną chłopcy.

Zaŭczàsu

9220. Lepièj zaŭczàsu, niż pa czàsi.—W.
p: A. 77, 59.

Zàŭtra

9221. Na zàŭtra ni adkładàj.—W.
p: B. 60, 3.

9222. Ŭ zàŭtra ŭ hètu pôru.—W.
Odmowa.
Nsb. 44; Nsl. 190.

Zàŭtryk

9223. Ŭ zàŭtrykami kòrmiać.—W.
Odkładają na jutro.
Nsb. 44.

Zawalìć

9224. Zawalìli dw$_u$or [mièsto] i t. p., jak ciômnaja chmàra.—W.

Zawichàcsa

9225. Zawichàjecsa, jak mùcha ŭ smalè [pòpieli].—W.
... prusàk ŭ zacìrcy.— W.
Id. ob. Staràcsa.
u: Nm. 10993. p: A. 580, 2 i 647, 3.
C. d. p. w. Zawiwàcsa.

Zawìdawać

9226. Daj Bòżä, kab lùdzi zawìdawali.—W.
Nsb. 31.

9227. Ni zawìduj chudabiè, daść B$_u$oh i tabiè [nichàj B$_u$oh daść i tabiè].—W.
Do zazdroszczącego komuś czegokolwiek.
u: Nm. 2336.

Zawìsny

9228. Zawìsnamu nìgdy ni d a w ò l n o.-W.
p: A. 51.

9229. Zawìsny, jak papòwyje òczy.—Sł.
r: D. II, 256.

9230. Zawìsny, pròsto z ruk rwie.— W.
r: D. I, 155.

Zàwiść

9231. L$_y$èpsza zàwiść niż zapamòha.— W.
c: H. 5610.

9232. Ludziàm na zawìść, a nàm na karỳść.—W.
u: Nm. 4822.

9233. Zawìść ni pòjdzie [paszłà] ŭ karỳść.— W.

Zawiwàcsa

9234. Zawiwàjecsa, jak m$_u$ol.— Sł.
C. d. p. w. Zawichacsa.

Zazdròsny

9235. Jakì zazdròsny, jak papòwaje òko.— W.

Zazdròścić

9236. L$_y$epsz nichàj zazdròściać, niż mièlib spamahàć.—W.
c: H. 5610.

Zaznàć

9237. Chto ŭsiahò zaznàŭ, toj ŭsiò paznàŭ.—W.
Id. ob. Daznàć.
p: B. 32.

Zażadàcsa

9238. Zażadàłosie, jak kabỳli òctu.—W.
Id. ob. Zachaciècsa.
T. 424.

Zażyć

9239. Ŭsiahò zażywiesz i d$_u$òbraho i lichòho.—W.
Nsb. 18.

Zban

9240. Da parỳ zban wòdu nòsić.—W. Sk.
1. ... jak ùcho uwarwiècsa, to-j zban pabjècsa.—W.

2. Patùl zbanòk wòdu nòsić, pakùl ùcho adarwiècsa.—W.
3. Da parỳ zban wòdu nòsić, ùszko adarwiècsa i zban razabjècsa.—Sk.
4. Zban da parỳ wòdu nòsić, jak zban pabjecsa, to-j wadè razaljècsa.— Sc.

Cz. 27; Db. 159; Nsb. 37. wb: Nsł. 153; Sz. 58. u: Czb. 301; Nm. 4097 7771. p: A. 116, 2 i 158. r: D. I, 55 i 270.

9241. Z pustòho zbàna nichtò ni naljè.-W.
p: A. 675, 6.

Zbawiciäl

9242. Nimà pryjacièla apròcz Zbawicièla.—W.

Zbèsztać

9243. Zbèsztaŭ, jak sabàku.—W.
Id. ob. Złàjać.
p: A. 18.

Zbèścić

9244. Zbèścić ad ćci, ad wiàry.— Sł.
Id. ob. Złàjać.

Zb$_u$or

9245. Ŭsieńki majè zbòry—łàpci da abòry.— W.
Nsb. 18.

Zbòżo

9246. Pad r$_u$ok zbòżo ròdzić.—Sk.
Id. ob. Dabrò.
u: Nm. 7772.

9247. Zbòżo choć pakacìsie pa wièrsi.—W.

9248. Zbòżo, jak ścienà.—W.
u: Nm. 10160.

Zbrächàcsa

9249. Kab z siemì si$_u$oł sabàki pazhaniàŭ, to z im ni zbr$_y$èszucsa.—W.

Zbrỳdzić

9250. Zbrỳdło, jak sỳtaje miàso.— W.

Zburỳcsa

9251. Zburỳŭsie, jak maładòje pìwo.—W.
Rm. 643.

Zbỳcsa

9252. Zbyłòsia, jak ni byłò.—W.
u: Nm. 4930.

Zbyć

9253. Ni zbùdziesz, jak lichòho szèlaha.—W.
u: Nm. 2667.

Zbytkawàćsia

9254. Zbytkùjecsie, jak z sabàki.—W.

Zdabỳcsia

9255. Choć zniebỳlisia alè zdabỳlisia.—W.
Np. swaty, gdy muszą wiele trudności pokonać nim otrzymają zgodę dziewki.

Zdabỳć

9256. Adỳ daŭ B$_u$oh ludziàm, to-j mỳ zdabùdziem.— Sk.

Zdabỳtak

9257. Pasz$_u$òŭ [paszlì] ŭ zdabỳtki, padwiazàŭszy łỳdki.—W.
Rm. 613. u: Nm. 10323.

Zdàcsa

9258. Zdàŭsie na zàtyczku da pustòho chl$_y$ewà.— W.

9259. Zdàŭsie, jak w$_u$oł da karèty.—W.
u: Czb. 273. p: A. 445, 7.

Zdar$_u$òŭ ob. p. w. Zdaròwy.

Zdar$_u$òŭkawać

9260. Ni da ciebiè zdar$_u$òŭkajuć, ni każỳ na zdaròwie.—W.
Id. ob. Pić.
u: Nm. 9581.

Zdaròwie

9261. Daj Bòżä tabiè zdaròwie, a pa śmièrci ròzum.— W.
p: A. 631, 2.

9262. Jak czaławièk zdròwie stràcić [pazbùdzie], tahdỳ jehò acènić.—W.
p: A. 631, 17.

9263. Mìlszo zdaròwie niż hròszy.— W.
p: A. 631, 7.

9264. Nimà l$_y$èpszaho bahàctwa nad zdaròwie.—W.
r: D. I, 510.

9265. Zdaròwia za hròszy ni kùpisz.-W.
r: D. I, 503.

9266. Zdaròwie daròższe ad ŭsiehò.—W.
r: D. I, 503.

9267. Zdaròwie łàtwo stràcić da trùdno nabŷć.—W.
p: A. 631, 21.

Zdaròwy

9268. Jaki zdar$_{u}$òŭ budź, takì na zdar$_{u}$òŭje.—W.
Jakie pytanie, taka odpowiedź; jaką miarką mierzą, taką odmierzają.

9269. Kalì [jak] zdar$_{u}$òŭ, to bùdzie [to] siem panòŭ.— Wl.

9270. Zdar$_{u}$òŭ, choć ŭ wahòń sadzì. Sł.

9271. Zdar$_{u}$òŭ [zdaròwy] jak byk.—W.
u: Nm. 8598. p: A. 632, 15. r: D. I, 503 i II, 596.

9272. Zdar$_{u}$òŭ, jak k$_{u}$oń.—W.
r: D. II, 596.

9273. Zdar$_{u}$òŭ, jak rŷby.—W. Sk.
Db. 741. p: A. 632, 19.

9274. Zdar$_{u}$òŭ, jak zubiòr [żubr].—W.

9275. Zdaròwa, jak (mièlnikawa) karòwa.—W.
u: Nm. 8597. r: D. II, 596.

9276. Zdaròwamu i kij ni zaszkòdzić.-W. ... kàżuć ... — Sł.

9277. Zdaròwamu ŭsio zdaròwo.—W.
p: A. 632, 13. r: D. I, 508.

9278. Zdaròwy, choć da wiesièla.—Sc.

9279. Zdaròwy, jak ćwik.— W.
p: A. 632, 22.

9280. Zdaròwy, jak dub.—W.

9281. Zdaròwy, jak l$_{u}$od.—W. Sł.

9282. Zdaròwy, jak wicìna.—W.

9283. Zdaròwy spadziewàjecsa chwaròby, a chwòry śmièrci.— W.

Zdàscsia

9284. Na czòrta tabiè zdałòsia? — W.
r: D. I, 14.

Zdàtny

9285. Zdàtny, jak w$_{u}$oł da karèty.-Sk. W.
Db. 563. u: Nm. 6549. p: A. 546, 2 i 630, 4.

9286. Zdàtny na prŷkazki.—W.
u: Nm. 12899.

Zdòchnuć

9287. Mùsić ŭ l$_{y}$èsi sztoś wielìko zdòchło. [Nièszto wielìkaje zdòchło ŭ l$_{y}$èsi].—W.
{Jeżeli ktoś zrobi niespodziankę}.
Nsb. 116. u: Nm. 7896.

9288. Zdoch, jak sabàka.—W.
Zdochniesz ... — W. Sł. Sk.
Id. ob. Prapàści.
Db. 742. u: Nm. 8312. p: A. 613, 5.

Zdùmać

9289. Aż strach zdùmać.—W.
Strach wspomnąć.
p: A. 525, 1.

Zdurŷć

9290. Bylì takìje dùrni szto i nas zdurŷli.— W.
u: Nm. 3060.

Zdùżać

9291. Ni zdùżaju pierŷny padniàć.—W.
{Osłabienie po chorobie}.

Zgòda

9292. Dzie zgòda (sic), tam sam B$_{u}$oh żywiè.— W.
u: Nm. 9514.

Zgràbny

9293. Zgràbny, jak świnià da aŭtarà (ołtarz).—W.
p: A. 634, 8.

Zhànuć (zgadnąć)

9294. Chto to zhànie? — W.
p: A. 633, 1.

Zharadzìć

9295. Ni ŭ trŷ, ni ŭ dwà zharadzìć.—W.
Ni w pięć, ni w dziewięć; gdy ktoś mówi lub robi bez sensu.

Zhàsnuć

9296. Zhas, jak świèczka.— W.
Umarł nagle.

Zhawarŷcsa

9297. Zhawarŷcsa z im bòczku bòbu zjèŭszy. [Ŭpieròd tr$_{y}$èba bòczku bòbu zjèści].—W.
Id. ob. Hawarŷć.
Chcąc się z nim porozumieć, trzeba niełada mieć cierpliwość.
Nsb. 25.

Zhìnuć

9298. Kùmie dᵤòbry, susièdzie, zhìnuła sakièrka na twajòm ślèdzie; ni każù szto ty ŭkraŭ, a praszù kab addàŭ.—W.

9299. Ŭsio zhìnułło, jak wièćier razwièjaŭ.—W.

9300. Zhìnіè [zhìniesz], jak rudàja mysz.—W.
u: Nm. 4321. Gl. Wśl. X, 360.

9301. Zhìnie [zhìnuŭ] za sabàku.-W. Sk. Id. ob. Prapàści.
Db. 746.

9302. Zhìnuŭ, jak kamfòra.—W.
p: A. 526, 3 i 645, 4.

9303. Zhìnuŭ, jak kàmień ŭ wòdu.—W.
p: A. 137, 10.

9304. Zhìnuŭ, jak ŭ wòdu ŭpaŭ.—W.

9305. Zhìnuŭ ràzam i z skùraju.—W. Id. ob. Prapàści.

9306. Zhìnuŭ z aczèj [z aczèj zhìnuŭ].-W.
r: D. II, 72.

Zhłàdzić

9307. Zhłàdziŭ, jak malìnku.—W.

Zhòda

9308. Zhòda budùje, nizhòda rujnùje.-W.
u: Nm. 3280.

9309. Zhòda lʸèpsza, jak nizhòda.—W.
p: A. 633, 12.

9310. Zhòda na trỳ hòda.—W.
p: A. 633, 23.

Zhòdno

9311. Zhòdna nie pierażyć, ŭłàsna nie pierajèść.— N.
Db. 747.

Zhòdny

9312. Zhòdny, jak dwa katỳ ŭ wadnòm mieszkù.—W.
p: A. 634, 9.

Zhùba

9313. Czyjà [ŭ kahò] zhùba, ŭ tahò hrächù pᵤòŭna hùba.—W.
u: Cżb. 260; Nm. 7452. p: A. 137, 7, 634.

Zhubìć

9314. Czahò ni zhubìŭ, tahò ni nàjdziesz.—W.
Nśb. 102. p: B. 52.

9315. Jᵤon jehò tak zhubìŭ (skrzywdził) ŭsio rᵤòŭno, jak beznòhamu kij adniàŭ.—W.

9316. Ni tòje, co zhubìŭ, jeszczè ŭ kark zarabìŭ.—W.

Ziać

9317. Jak cièszczy ziać ukròić chlᵤèba, to kàżä: na chuczèj, bo pierałòmiesa, a jak żᵤòncy; na, bo rukà zamlʸèła.-W.
Rm. 742.

9318. Kàżan ziać lùbić ŭziać.—W.
Nśb. 53; Nśl. 223; R. 247. u: Nm. 9409.

9319. Ziać na dwᵤòr, to-j czàrka na stᵤòł.—W.
Dla przyszłego zięcia zawsze się znajdzie gorzałka.
r: D. I, 501.

9320. Z ziàciam swarỳsie i za dźwièry bierỳsie.—W.
u: Czb. 291.

Ziàjać

9321. Ziàje, ziàje dy-j błyśnie.—W.
{Mowa o błyskawicy przed burzą}.

Ziälänièc

9322. Na Ziälänièc wiesnỳ kanièc.-W. Śł.
Na Zielone Świątki.

Ziälòny

9323. Ziälòny, jak mùrawa.—W.
u: Nm. 13157. r: D. I, 614.

9324. Ziälòny, jak rùta.— W.
u: Nm. 13156.

9325. Ziälòny, jak ziälàpucha.— W.
Sok z trawy, lub ziela.

9326. Ziälòny [na], jak żàba.—W.
u: Nm. 8523. p: A. 635, 1.

Ziämlà

9327. Bᵤolsz ciebiè [jehò] pad ziämlòju, jak na ziämlè.— W.
Nśb. 40; T. 429. r: D. I, 379.

9328. Chibà jejè ziämlà syràja wòźmie, nie jakì maładzìk.— W.
Mowa o dziewce starej, ułomnej, której trudno wyjść za mąż.

9329. Na czòrnoj ziämlì pszänìca ròdzić.—W.
p: A. 635, 7.

9330. Na $d_u$òbroj ziämlì $d_u$òbra nadzièja.—W.
u: Nm. 7154.

9331. Na $d_u$òbroj ziämlì szto pasièjesz, to ŭròdzić.—G.
u: Nm. 7154.

9332. Szto ziämlòju nakrèyto, nichàj bùdzie zabèyto.—W.
Nsb. 188.

9333. Ŭkawàło $d_u$òbro ziämlù.—W.
Zamarzła, gruda.

9334. Ziämlà nas ŭsich màci: jenà nas kòrmić, jenà nas pryhòrnie.—W.
u: Nm. 401.

9335. Ziämlà ni zharèyć, ni ŭtònie.—W.
Rm. 191.

9336. Ziämlà światàja ŭsich nas zraŭniàje [ŭsich prèymie].—W.
Id. ob. Mahìła.
p: A. 316 i 635, 19.

9337. Ziämlòju śmierdzìć.—W.
Śmierć mu w oczy patrzy.

Ziärnò

9338. Jakìm ziärnòm chto sièje, takìm zbiràje.— W.
u: Czb. 299.

Ziäwy

9339. Ziäwy ŭziàli.—W.
Poziewa się.

Ziäziùla

9340. Chawàła hròszyk na ziäziulu.–W.
{Istnieje zwyczaj pobrzękiwania pieniędzmi, usłyszawszy poraz pierwszy głos kukułki, kab ŭ kiszèni zaŭsiòdy hròszy zwanili, ad ziäziùli da ziäziùli}.

9341. Kalì ziäziùla zakuję na hòłaje dzièrewo, to bùdzie hòład (głód).–W.
u: Nm. 439.

9342. Ni twajà hèto ziäziùla zakawàła.— W.
Nie dla ciebie to powodzenie lub szczęście.

9343. Nòcznaja ziäziùla pierekuję dzièn-nuju.—W.
Synowa matkę.
Nsb. 116. u: Nm. 9088. p: A. 251, 5. r: D. I, 472.

9344. Schawàj trajaczòk [hròszyk] choć na ziäziùlu [nichàj bùdzie na ziaziùlù].— W.
Ob. p. n. 9340.

Zìmà

9345. Jakàja zimà, takòje $l_y$èto.—W.
p: A. 636, 4.

9346. Jak zimà byz maròzu, tak wiesnà byz szkòdy; ni abajdùcsa.—W.

9347. Ja zimòju zjem chl_yeb i z świniòju.—W.

9348. Siròckaja zimà.— Sł.
Łagodna.

9349. Szto ŭ $l_y$èthu nahòju padkìniesz, to zimòju rukòju padymiesz.—W.
{To, co latem nogą się kopie—w zimie ręką podnosi, jako rzecz wielkiej wartości}.

9350. Ŭsio zimòju zhòdzicsa, szto ŭ $l_y$èthu ŭròdzicsa.— W.
r: D. I, 79.

9351. Zimà na $l_y$èto ròbić, a $l_y$èto na zìmu.— Sk. S.
Sz. 59.

9352. Zimà za pl_yeczymà.—W.
Id. ob. Biedà. Wiesnà.

9353. Zimà z wielìkim hòrłam, ŭsio pajèść.— W. Sł.

9354. Zimòju abrydzić $n_u$os abciràjuczy, a ŭ $l_y$èthu abrydzić waròta adczyniàjuczy.— W.

Zìmno

9355. Zìmno, szto duch $w_u$on, a pàra staŭpòm.— N.
Db. 750.

9356. Zìmno ũ chàci choć wańkì [sabàki] haniàj.— W. Sk.
C. d. p. w. Chaładnò.

Zjèchać

9357. Zjèchaŋ na nisztò.—W.
u: Nm. 1850.

Zjèści

9358. Dᵤòbra dùszka, zjeść i z garnùszka.—W.
Mowa o niewybrednym, który nie wymaga aby strawę podawano mu na talerzu lub w misce.

9359. Hèto nàszaho ŭsìehò szto zjemò.— W.
u: Nm. 12122.

9360. Jᵤon i sabàku zjèŭby szto-j chwastà ni wìdno byłò i to jemù ni zaszkòdzić.— Wł.

9361. Kab mᵤoh, to z haŭnòm by zjeŭ.—W.
Nsb. 58.

9362. Ni nakarmìŭ kahò, to zjesz sàm.-W.

9363. Szto strᵧèŭ, to zjèŭ.— W.
Nsb. 189; Rm. 86. u: Nm. 4849 i 5751.

9364. Zjèli i pàlczyki palizàli.—W.

9365. Zjeŭ, jak za siebiè wŷkinuŭ.—W.
u: Nm. 12212.

9366. Zjeŭ jehò.—W.
Zgubił go, zrujnował, odebrał mu zdrowie.
p: B. 185, 2.

Zjeżdżàcsa

9367. Zjeżdżàjucsa tak, jak na kiermàsz.—W.

Złàjać

9368. Złàjaŭ, jak sabàku.—W.
Id. ob. Zbèsztać.
p: A. 18.

Złàpać

9369. Pòkand złapàjuć, to abròkam witàjuć, a jak złòwiać, to nie dajùć abròku alè kìjam pa bòku.— Sk.

Złàpany

9370. Złàpany na haràczom ŭczŷnku.-W.
u: Nm. 7439.

Zławàć

9371. Ni złùj wièlmi, bo wantròby piereharàć.— W.
Nsb. 98.

Zławìć

9372. Jehò i ŭ rᵧèszaci ni złòwisz.—W.
Wykrętacz.
u: Nm. 3022.

9373. Jehò za chwᵤòst ni złòwisz.— W.

9374. Miniè ŭ twaìch lᵧetàch ŭ mieszkù ni zławìlib.— Sł.

9375. Nasŷp [pasŷp] sòli na chwᵤost, to-j złòwisz.—W.
Ob. p. w. Sᵤol.
Nsb. 89. u: Nm. 12588. r: D. I, 41.

9376. Zławìŭ biehùczaho wᵤòŭka za chwᵤòst.— N.
Db. 752.

Złòdziäj

9377. Ad swahò [chàtniaho] złòdzieja ni uścierażèszsie.— W.
Nsb. 121.

9378. Ad złòdzieja zamkà nimà.— W.
p: A. 639, 17.

9379. Damàszniaho złòdzieja ni upiłnùjesz.— W.
p: B. 185, 4. r: D. I, 173.

9380. Dla złòdzieja zamòk nic.— W.
Db. 753.

9381. I złòdziej da parŷ kràdzie.—W.
r: D. I, 275.

9382. I złòdzieju żyć trᵧèba.—W.
Id. ob. Razbòjnik.

9383. Na złòdziäju szàpka harŷć.-W. Sk.
Cz. 70; Db. 435; Nsb. 84; Orz. 109; Rp. 214. u: Czb. 255; Nm. 11097. p: A. 639, 11. r: D. I, 375.

9384. Ni byłòb złòdziäjaŭ, kab ni byłò pierawòdnikaŭ.—W.
Przechowywacz, paser.
p: A. 640, 25; B. 185, 7.

9385. Ni toj złòdziäj szto kràdzie [ŭkraŭ] da [alè] toj szto kièpsko schawàŭ [szto pierawiedziè].—W.

Nie ... co ŭkraŭ ale, co dₙòbro schawàŭ.— Sk.
Rm. 397; Sz. 97. u: Nm. 7237.

9386. Ni ŭziàŭszy zà ruku, ni każy szto złòdziäj.— W.
Nsb. 94; Nsl. 227; T. 422. u: Nm. 11118.

9387. Pabràtajsie [zajmìsie] z złòdziäjami, to-j ciebiè tak uważàć bùduć.—W.
Id. ob. Durny.

9388. Złòdziäj choć uhły pakìnie, a ahòń i tòje zabierè.— W.
u: Nm. 10306. p: A. 640, 26.

9389. Złòdziäj jèdzie [siedzìć] i złòdziäjam pahaniàje.—W.
Nsb. 128. u: Nm. 11054. p: A. 640, 32. r: D. I, 183.

9390. Złòdziäj siònia bùdzie.—W.
Jeżeli ogień często gaśnie.
Nsb. 49.

9391. Złòdziäju adnà daròha, a tamù chto hònić [dahaniàje]—dzièsiać.—W. ... a tym szto łòwiać [szukàjuczym] ... — W.
Kr. 254; Nsb. 16. u: Czb. 255; Nm. 11100. p: A. 639, 1. r: D. I, 626.

9392. Złòdziäj zamkà nie baìcsa.— N.
Db. 753.

9393. Złòdziäj złòdziäja ni wydaść.— W.
p: A. 640, 43.

9394. Złòdziäj złòdziäja pa aczach paznajè.—W.
u: Nm. 7958.

9395. Złòdziäjaŭ mièraju ni mièrać.—W.
u: Nm. 1318.

Złòje

9396. Nimà tahò złòho kab ni wyszło na dₙòbro.— W.
u: Nm. 4899.

Złₙość

9397. Ad złòści balàć kòści.— W.
u: Nm. 2934.

9398. Aż zczernièŭ ad złòści.—W.
p: A. 640, 11.

9399. I harbàty złₙość maje.— G. Sł.
I ŭ wierabjà jeść złₙość.— W.
Nsb. 57. u: Nm. 3322. p: A. 148, 19.

9400. Skipièć ad złòści.— Sł.
Np. Jₙon aż ... j. w.

9401. Ŭ jehò złòści ni kupìć.—W.
Prędki do kłótni, gniewu.

9402. Ŭkusì katà za chwₙost, pieròjdzie złₙość.— W.

9403. Ŭłàśnie hèto ni złₙość? —W.

9404. Ŭsiàki czaławièk złₙość màje.—W.

9405. Ŭ złòści słòwa prykupìŭszy skazàŭby.— W.

9406. Za złòści pajdzì za ùhał i wierszàk skusì.— W.
Nsb. 121.

9407. Złòsny, jak czort.— N.
Id. ob. Sierdzìty. Lichì.

9408. Złₙòści pₙòŭnyje kòści.— W.
Nsb. 49. u: Nm. 2935. p: A. 640, 12.

9409. Złₙość bierè.— W.
Nsb. 49.

Złòty

9410. Siudỳ tudỳ — dwa złòty, fìtu mìtu—dwa złòty.—W.
Id. ob. Hrosz.
Jeżeli ktoś podaje rachunek fałszywy z pieniędzy niepotrzebnie wydanych.

Zły

9411. Sìłaju zły ni dastùpićsie.— W.

9412. Zły, jak padàlec.— Sk.
Id. ob. Lichì.
C. d. p. w. Czort. Djàbał. Lichì.

Złỳ-dni

9413. Bùdzie czym [kim] złỳ-dni adapchnùć.— W.
Id. ob. Dzirà.
T. 415.

9414. Ŭprasìlisie złỳ-dni na try dni.— W. Sc.
... dy-j hₙod [rₙok] ni wyżäniesz.-W.
Db. 699; Nsl. 70. u: Czb. 254; Nm. 1538.

Zmałòć

9415. Pròsto jehò na tabàku zmałòli.— L.

Zmanùć

9416. Zmanùǔ, jak czort dᵤòbru dùszu.— W.

Zmarnawàcsa

9417. Zmarnawàǔsie, jak rudàja mysz.-W.
Id. ob. Prapàści.
p: A. 644.

Zmarnièć

9418. Zmarnièǔ, jak nacìna.—W.
Wynędzniał, zmarniał przez chorobę.

Zmaǔczàć ob. p. w. Maǔczàć.

Zmaǔknùć

9419. Zmᵤoǔk, jak mỳła zjèǔszy.—W.
Rm. 296.

Zmòrszczycsa

9420. Zmòrszczyǔsie [skrywìǔsie], jak sieredà na piàtnicu.— W.
Nsb. 49.

9421. Zmòrszczyǔsie, jak smarszczòk.-W.
r: D. I, 378.

Znàchar

9422. Znàchar lʏèpszy za dòchtara.—W.

Znàcsa

9423. Znàjucsa, jak łỳsyje kòni.—W.
Nsb. 50; Nsl. 215. u: Czb. 255 i 297; Nm. 9481. p: A. 645, 121.

9424. Znàjecsa [znàjecsie], jak świnià na pièrcu.— W.
Id. ob. Znajòncy.
Paznàǔsie, jak świnià na pièrcy.— Sk. W.
Db. 534; Nsb. 50; Nsl. 215; Orz. 88. u: Nm. 6512 i 6513. p: A. 645, 24.

Znàczyć

9425. Takì hèto nièszto znàczyć.—W.
r: D. I, 625.

Znać

9426. Chto ni znàje, tamù i znàć ni trʏèba.—W.
u: Nm. 5971.

9427. Chto ni znàje, to jemù dzìwo, a chto znàje, tamù śmiech.—Sł.
Id. ob. Wièdać.
T. 426.

9428. Chto znàje, toj màje.—W.
Db. 400.

9429. Ja jehò i znać ni chòczu.—W.
r: D. I, 251.

9430. Ja jehò znàju, jak lichòho szèlaha.—W.
u: Nm. 2887.

9431. Jak pàciery znàje.—W.
r: D. I, 547.

9432. Jak swajè piać pàlcaǔ znàje.—W.
u: Nm. 6717.

9433. Jak ǔsio bùdziesz znać, to chùtko zstàrejeszsie.—W.
u: Nm. 5978.

9434. Jak znàju, tak hràju [skaczù].—W.
Id. ob. Hrać.

9435. Ja niczòho ni znàju ni wièdaju.—W.
u: Nm. 6768. r: D. I, 188.

9436. Ja nì kòszka, znàju tròszka.— Sc.
Db. 252.

9437. Jehò ǔsie dᵤobro znàjuć, jak lichòho szèlaha [szàpku].— W.
Ob. p. n. 9430.
Znàjuć jehò jak ... — Sk. W.
Cz. 130; Nsb. 50. p: A. 644, 10 i 645, 11. r: D. I, 634.

9438. Jᵤon ni ślʏèpỳ, znàje czòrno pa bièłom.— W.
u: Nm. 5693.

9439. Jᵤon nie znaǔ dzie haławà a dzie nahà.— Sł.

9440. Jᵤon znàje, jak czaławièk stùpić.— Sł.
Przebiegły.

9441. Kàżny wèdług siebiè znàje.—W.
u: Nm. 7479.

9442. Majà chàta z kràju, ja niczòho ni znàju.— W.
Nsb. 115; Orz. 53. u: Czb. 248; Nm. 3113. r: D. II, 135.

9443. Mn$_{u}$òho znàje, màło màje.—Sk. *Db. 400.*

9444. My i da hètul hètaho ni znàli i żylì, to-j dàlej bùdziem.— W.

9445. Nichtò napieròd ni znàje szto kahò czäkàjä.—W. *Nsb. 114.*

9446. Nichtò sam siebiè ni znàje.—W. *p: A. 644, 3.*

9447. Sam niczòho ni znàje, a druhìch uczyć chòczä.—W. Id. ob. Dùrań. *p: A. 147, 175.*

9448. Szto j$_{u}$on znàje: z nòsa da ŭ r$_{u}$ot. [Ty t$_{u}$òlko znàjesz z nòsa da ŭ r$_{u}$ot].-W. *Nsb. 50. u: Czb. 294; Nm. 6529.*

9449. Szto znàjesz, tahó i ni pytàj.— Wl. S. *Sz. 185.*

9450. Znàje, jak sabàka piàtnicu.— W. Nie zna. *p: A. 644, 8.*

9451. Znàje, jak starỳ.—W. *u: Nm. 5718.*

9452. Znàju, jak swaìch piać pàlcaŭ.—W. *u: Nm. 13816.*

9453. Znàjuć jehò, jak abłùplennaho kanià [kabỳłu].— W. *Nsb. 50.*

Znadòbicsa

9454. Znadòbiłosia, jak śl$_{y}$epòmu lùstro [jùstro].—W. Id. ob. Patr$_{y}$èbny. Prydàcsa. *p: A. 425, 3.*

Znajòncy

9455. Znajòncy, jak świnià na pièrcu.–W. Id. ob. Znàcsa. *Nsb. 50.*

Znajści

9456. Czahò ni razniesùć czużỳja dzièci, to znàjdziem ŭ śmièci.—W. Odpowiedź zwykła, gdy się coś zawieruszy.

9457. Znasz$_{u}$òŭby ŭże hołku da hètoj porỳ.—W. *p: A. 645, 3.*

9458. Znasz$_{u}$òŭ sakièru za łàŭkaju.—W. Ot ... wỳniaŭszy z pad łaŭki.— Sk. W razie przyłapania na gorącym uczynku, złodziej tłumaczy się, iż rzecz skradzioną znalazł. *Db. 759.*

9459. Znasz$_{u}$òŭ tòje, czahò szukàŭ.—W. *p: A. 645, 9.*

Znak

9460. Chto sam takì [jakì], to-j druhòmu dajè znakì.— W. *Sz. 178. u: Nm. 6742. p: A. 46, 35. 47, 51. 645 i 709, 1.*

9461. Dàŭsie ŭ waznàki.—W. Id. ob. Pàmiäć. *u: Nm. 2764 i 3985.*

Zòłato

9462. Ni ŭsio to zòłato szto bliszczyć [świècić].— W. *Nsb. 94. u: Czb. 265; u: Nm. 2624. r: D. II, 241.*

9463. Ŭ zòłaci chòdzić.— Sł. Np. Kab hèty l$_{y}$es byŭ adnahò (mowa o grzybach), tob ŭ zòłaci chadziŭby.

9464. Zòłato i ŭ pòpieli świècicsa [paznàć].—W. *Nsb. 51. u: Czb. 255; Nm. 4434 i 9467.*

Zòra

9465. Aż zòry pasỳpalisia.— W. *u: Nm. 12403.*

9466. Jak zòraŭ na nièbi.— W. Mnóstwo.

Zrabìcsa

9467. Niczòho samò ni zròbicsa. [Samò niczòho ni zròbicsa].—W. *p: A. 467, 63 i 709, 2.*

Zrabìć

9468. Ciepièr mnie tak zrabìli szto ni da Bòha, ni da ludzièj: adzìn kanièc bałòta abciàli i druhì.— Sł.

9469. Dla ciè ŭsio zròbiać [zròbim] pa znajòmaści [znakòmaści].—W. *u: Nm. 9484.*

9470. Ni tàk lôhko [chùtko] zrabìć, jak skazàć.— W.
u: Nm. 5603 i 5605.

9471. Szto zròbić, to ùsio pₙòŭtara lùdzkaho.—W.
Id. ob. Skazàć.
u: Czb. 248.

9472. Tryèba tak zrabić, żèby wₙoŭk byŭ sŷty i kòzy cyèły.— Sk.
Cz. 47.

9473. Zrabìŭ [ròbić] ŭ świnŷje hałàsy.—W.
Spóźnił się, nie w porę zrobił.
Nsb. 43.

Zràda

9474. Zràdu prymàjuć, a zràdnika wièszajuć.—Wl.
Nsb. 218.

Zradżàj ob. p. w. Ŭradżàj.

Zraŭnawàć

9475. Zraŭnawàŭ świniù da kanià dej szerść nie takàja.— Sk.
Pięść do nosa.
Db. 560.

Zrost

9476. Na zròst ni wysòki.— W.
u: Nm. 8615.

Zsinieć

9477. Zsinièŭ, jak pùp.— W.
Rm. 488. u: Nm. 654.

Zsiul

9478. Ni zsiùl, ni stul.— W.
Nsb. 113. p: A. 524.

Zub

9479. Abŷ zùby, to chlyeb bùdzie.— W.
Id. ob. Rukà.
Sz. 1. u: Czb. 255; Nm. 5424.

9480. Choć zùby załażŷ na palìcy.—Sk.
Niedostatek, głód.
Cz. 25. u: Nm. 2413.

9481. Dziaŭ, dziaŭ, daj zubàmi ściaŭ.—W.
{Nie potrzeba lekceważyć na pozór niewinnej pogróżki, jak np. szczekanie psa}.
Nsb. 22.

9482. Hałòdnyje zùby aściukòŭ ni czùjuć.— W.

9483. Hryèjuć zùby na słₙònku.— W.
u: Nm. 13818.

9484. Jeść zùby, da nimà chlyèba da hùby.—W.
Nsb. 40.

9485. Jₙon na hètom zùby zjeŭ i sràku spièrdàŭ [spierdzièŭ].—W.
Rm. 156. u: Nm. 5779.

9486. Jₙon na miniè [jehò i t. d.] daŭnò zùby hòstryć.—W.
u: Nm. 9557. r: D. I, 133.

9487. Jₙon tam i zùby zjeŭ.— W.

9488. Màje zùby na pròdaż.— W.
O tym, kto się śmieje nieustannie.
p: B. 183, 3.

9489. My na hètom zùby zjèli.— W.
r: D. I, 636.

9490. Na hałòdny zub, miàki syrŷ pup.— W.
Nsb. 84.

9491. Na haràczyje zùby.—W.
Por. Hùba.
Odrazu, bez ociągania się.

9492. Nichtò kamù ŭ zùby ni zahledàje.—W.

9493. Ni hastrŷ zubòŭ, bo jeści ni bùdziesz.— W.
u: Nm. 3832.

9494. Ni zamₙoŭlàj zubòŭ, bo nikòmu ni balàć.— W.
Gdy ktoś się cofa po niebacznem wypowiedzeniu się.
u: Nm. 14189.

9495. Oj zùby, zùby, kab ni tŷje zùby, byłàb dùpa z hùby.—W.
Kpiny z zamawiających zęby znachorów.

9496. Pa czom zùby pradajèsz? — W.
Id. ob. Hrudzìna.
Śmiech nie w porę.
Rm. 496. u: Nm. 8547.

9497. Paczyścić zùby.— N.
Dać w pysk.

9498. Pòjdziem zùby pałakàć.—Sł.
Wypić. Na papièlec pòśle miènsa.

9499. Pałòżysz zùbki na hràdki.—W.
Nie doczekasz się za nim...
Nsb. 51.

9500. Papàść kamù na zùby.— W.
Być obgadanym, szkalowanym.

9501. Szto ty mniè zùby zam$_{u}$òŭlàjesz, kalì ja sàm d$_{u}$òbro znàju i byz ciebiè.— W.
p: A. 629, 2.

9502. Ŭ kàżnaho zùby bieły, a sztò [co] za zubàmi, to ni wiadòma.—W. Sk.
Orz. 147.

9503. Ŭ zùby ni hledziàć.— W.
u: Nm. 4303.

9504. Wỳskalać zùby.— W.
Śmiać się np. La, czahò ty wyskàlujesz zùby?

9505. Wỳskaliŭ zùby, jak sabàka na wỳsieŭki [na piàtnicu, na miàso].—W.
Por. Wỳskalicsa.
Db. 724. u: Nm. 12639.

9506. Wyszczyràje zùby, jak sùczka.—
Db. 724.

9507. Zùby, jak czasnỳk.—W.

9508. Zùby, jak naròhi.— W.
Wielkie.

9509. Zùby, jak pèrły.— W.

9510. Zùby jeść, da nimà czahò jeść.—W.
r: D. II, 434.

9511. Zùby pradajùć [pradawàć, łùpiać].— W. Sł.
Śmieją się, chichoczą.

9512. Zùby spàłaskàŭ, na jazỳk ni papàŭ.—W. Sł.
Wypił.
r: D. II, 376.

9513. Zub zà zub swarỳcsa [hrỳzcisia].-W.
r: D. I, 312. u: Nm. 3519. p: A. 354, 75.

Zubòk ob. p. w. Zub.

Zuch

9514. To zùch ławić much.— Sk.
Db. 763.

9515. Zuch da mìsy.—W.
671, 4.

9516. Zuch naprèciŭ much.—N. Sk.
Db. 763.

9517. Zuch na zùcha tràpiŭ.—W.
Id. ob. Sw$_{u}$oj.
Nsb. 51.

9518. Zuch z kòłam da żàby.—W.
... much.—Sk.

Zuchwàły

9519. Choć ni bahàty da zuchwàły.—W.
Nsl. 220.

9520. L$_{y}$epsz być zuchwàłym niż tcharawàtym.—W.
Nsl. 220.

Zwać

9521. Annò ty mniè zwaŭ, sàm wỳpiŭ, a mniè nic nie dàŭ.— Sł.

Zwàda

9522. Dzie dwòch zwàdu wiedziè, tam trèjci kradziè.— W.
p: A. 210, 2.

9523. Nimà tajè chàtki, kab ni byłò zwàdki.— W.
Cz. 78; Nsl. 197. u: Nm. 3320. p: A. 646, 6.

Zwàdka ob. p. w. Zwàda.

Zwadzìć

9524. Zwioŭ, jak czort d$_{u}$òbru dùszu.—W.
Id. ob. Zmanùć.

Zwalìcsa

9525. Zwaliŭsia, jak sn$_{u}$op.—W.
r: D. I, 669.

9526. Zwaliŭsia z wysakòści, pałamàŭ kòści.—W.
Nsb. 48.

Zwanìca

9527. Zwanìcu dzierè, karczmù kryje.—G.
Id. ob. Kaści$_{u}$òł.
u: Nm. 6395.

Zwanìć

9528. Jak staŭ zwanìć, to aż wiècier rwiècsa.— W.

9529. Zwòniać alè nas z chàty ni hòniać [alè nas ni hòniać].— W.
Niema nic pilnego; zebranie ale nas nie zapraszano.
Nsb. 48.

Zwod

9530. Ŭsio zwòdy, da pierewòdy.— L.
Nsl. 199.

Zwon

9531. Mùsić dzieś zwon adlilì, kalì takùju bàjku puścìli cikàwu.—Sk.
Nièdzie zwon wỳlili, to puścìli ab hètom pahałòsku, kab byŭ hałasnỳ.— W.
Wierzą w to, że każdy dzwonnik po odlaniu dzwona, aby głos daleki wydawał, komponuje jakąś bajkę i puszcza między ludzi. Żeb jehò hòłas tak szyròko chadzìŭ, jak tàja bàjka chòdzić.
u: Nm. 7807.

9532. Ŭdỳèryli ŭ zwòny, jak ŭ bùbien.-W.
Zaczęli pleść, podnieśli larum na kogoś.

9533. Zwon ludzièj sklikàje, a sam ŭ kaścièli ni bywàje.—W.
u: Nm. 162. p: A. 122, 2.

Zwỳczaj

9534. Ŭ świèżu paràchfiju z swaìm zwyczàjam ni prychòdź [ni pryjeżdżàj].-W.
r: D. II, 146.
C. d. p. w. Abỳczaj.

Zỳczyć

9535. I wòrahu swajmù hètaho ni zỳczu.— W.
u: Nm. 2100. p: A. 655, 4.

9536. Ja tabiè zỳczu dụòbro, jak sam sabiè.— W.

9537. Nikòmu dụòbramu hètaho ni zỳczu.— W.
p: A. 665, 5.

9538. Ni zỳcz tahò nikòmu, szto tabiè ni mìło.—W.

Zyjàć {lśnić}

9539. Zỳić, zỳić dyj błiśnie.— W.
Ot ty ubràłasia charaszè, j. w.
Nsb. 49.

Zymàć

9540. Jehò i ŭ rỳèszaci ni zymàjasz.— L.
Nsb. 40.

Zyskàć

9541. Choć haŭnò pleskàć, abỳ swajò zyskàć.— W.
Db. 81. Nsl. 40; Nsb. 173.

Zyz [zys]

9542. Zyz, łys i kutarnòha, kalì ŭdascsa, to wielìka łàska ŭ Bòha.—W.
Nsb. 145. u: Nm. 8546.

Ż

Żàba

9543. I żàba ŭ wadziè siedzìć, a ni [choć ni] rỳba.—W.
u: Nm. 7924.

9544. Jak kanià kujùć, to-j żàba nòhu nastaŭlàje.— W.
Nsb. 70. u: Czb. 271; Nm. 2548. p: A. 220, 98 i 649, 12.

9545. Nieràda żàba szto pawièsiłasia, jeszczè i nahàmì trasiè.—S.

Żäbrawàć

9546. Lỳepsz żäbrawàć niż kràści.— W.
p: A. 650, 2.

Żać

9547. Jak ni naźnièm, to-j ni naźbiràjem.— W.
Kalì ni naźnièm, to naźbiràjem.—Sł.
Id. ob. Najèscsa.
Nsb. 64; T. 436.

Żadàć

9548. Chto czużòho żadàje, czàsto [czàsam] swajò pakładàje.—W.

9549. Chto mnụòho żadàje, toj màło màje.—W.
... nic ni màje [ni dastànie].— W.
Id. ob. Chacièć.
p: A. 50, 23.

9550. Żadàje, jak zbawiènia duszỳ.—W.
p: A. 432, 11.
C. d. p. w. Żandàć.

Żadàjecsa

9551. Zaŭsiùdy tahò żadàjecsa, czahò ni mụòżna.— W.
p: A. 50, 30.

Żal

9552. Jak na łàŭcy leżàŭ, tadỳ mnie żal bràŭ.—W.
Nsb. 163.

9553. Ni żal, kab byłò za sztò.—W.
p: A. 649, 1.

9554. Żàl mnie ciebiè, da ni tàk, jak siebiè.— L.
Nsb. 152.

9555. Żal uwàhi ni màje.— W.
Kiedy pokrzywdzony mści się, potakują mu; jego stronę trzymający mówią: Dᵤòbro szto adamściŭsia — żal ŭwàhi ni màje.
Nsb. 41; Nsl. 152. u: Nm. 2254. p: A. 649, 11.

Żalʸèzo

9556. Kuj żalʸèzo pakùl haraczò [na haraczò].—W.
...pòki... bo jak astỳhnie, to ni ukujèsz.— Sk.
Kr. 368. u: Czb. 258; Nm. 5927. p: A. 650, 1. r: D. II, 50 i 168.

Żandàć

9557. Chto màło żandàje, toj mnᵤòho màje — kalì nie bahàctwa, to pryjàcielaŭ.— Sk.
Chto... mnᵤòho... nic nie màje [màło màje].— Sk.
C. d. p. w. Żadàć.

Żänàty

9558. Tfu niżänàtamu kpu, bo żänàtamu i żᵤònka naplujè, to bùdzie jemù dawòli.— W.
p: A. 654.

9559. Znàci, oj znàci szto jᵤon żänàty: skùrczyŭsie, zhòrbiŭsie, jak pies kudłàty.— W.

Żänìcsa

9560. Chibà tòrbaczka z mieszòczkam żänìcsa bùdzie.— S.
Niema się komu żenić, np. Ot jak paŭpràtawalì — mᵤòżä wiesièle ŭ was?
Chibà i t. d. j. w.

9561. Jak [kalì] nam [mnie] żänìcsa, to-j nᵤocz małàja[karòtkaja].—W. Sł. N.
Kièdy... — Sk.
Biednemu zawsze wiatr w oczy.
Db. 318; Nsb. 64; T. 430. u: Czb. 233; Nm. 10699 i 11003. p: A. 568, 3. r: D. I, 84; 217 i 454.

9562. Jeszczè żᵤònka ni astỳhła, a jᵤon ŭże z druhòju żènicsa.— W.

9563. Nasztò mnie żänìcsa, kalì dᵤòbro pa czużych żywìcsa.— W.
...lepièj mnie tak żywìcsa.—Sł.

9564. Niesì Bòżä niżänàtaho, dyj bahàtaho, to bùdziem żänìć [kałà chàty pùhaju żänìć].—W.
Gdy posłyszą, że ktoś wieczorem otwiera drzwi od sieni, a w chacie są dziewki.
Nsb. 103; Rm. 386.

9565. Nimà kamù abmỳć, abszỳć i abłàtać—trʸèba żänìcsa.—W.
u: Nm. 8845.

9566. Ni śpieszàjsia ŭpierᵤòd bàćka żänìcsa.—W.

9567. Ni [nie] żänìŭsia—try anùczy, ażänìŭsia—try anùczy.—W. Sk.
{Nic się nie zmieniło. Szmaty do obwijania nóg przy wdziewaniu łapci zwą się anùczy, które, będąc zmoczone w dzień i wysuszone w ciągu nocy, sztywnieją; trzeba je miąć w rękach—cièrci anùczy, a w trybie rozkazującym — try anùczy. Młody, niedawno ożeniony gospodarz narzekał przy tej czynności na swą dolę j. w. Żona myśląc, że idzie o ilość szmat, dała mu jeszcze jedną, mówiąc: daję ci czwartą nie narzekaj, że masz tylko trzy—na tabiè i czećwiòrtuju, nie żurỳsia szto tᵤòlki try}.

9568. Tadỳ bùduć żänìcsa, jak bykì stànuć cielìcsa.— Sł.
...jᵤon bùdzie żänìcsa, jak bùdzie czòrny wᵤoł cielìcsa.— W.

9569. Ŭ krapìwie żänìlisie.—W.
Id. ob. Szlub.
u: Nm. 8820.

Żänìć. Żänìćba ob. p. w. Żänìcsa.

Żar

9570. Jak na miniè żàram chto sỳpnuŭ.—W.
u: Nm. 4389.

9571. Ot żàru, choć wièdźmu śpieczy.–W.

9572. Zadàŭ jemù żàru.— W.
Skrzyczeć, wybić, zbić kogoś.

Żärabià

9573. Jakòje żärabià (łỳso) naradzìłosia [naròdziesa], takòje zhìnie [wuoŭk zjeść].— W.
1. Jak... radzìłosie, tak jenò i zdòchnie.— W.
2. Jakòje żäräbià łỳsaje [z łỳsinaju] naròdziesa [uròdziesie], takoje [jenò] i zdòchnie.—Wl. W.
3. Łỳso żärebià naradzìłosie, łỳso jenò i zdòchnie.— W.
4. Z jakòju łỳsinaju [żärebià] naròdziesa [sie] z takòju i wuoŭk zjeść [zdòchnie].— Sk. W.

Id. ob. Czort. Łỳsina.

Niby odpowiada znanemu: Czem skórka za młodu nasiąknie, tem na starość trąci.

wb: Nsb. 74; Orz. 98; T. 427. u: Nm. 3218. p: Wsł. IV, 1, 8. r: D. II, 277.

9574. Żärabià złażỳ, to-j hałòŭku zwiażỳ.—W.
Przysłowie gospodarcze. Często źrebię wytrzebione kończy chorobą lub śmiercią.

Żart

9575. Czàsam żàrty wychòdziać na pràŭdu.—W.
p: A. 649, 2.

9576. Kòszcy żàrty [żartùszki], a mỳszcy śmìerć [mỳszy śmierć na ŭmiè].–W.
Id. ob. Kuot.
Nsł. 153; Nsb. 69.

9577. Ni żart jakì.—W.
1. Szto ni żàrt.— W.
2. Co nie żàrt.— Sk.

Np. Taki rad albo taki mróz j. w.

9578. Żart mièsco màje.—W.
u: Nm. 12649. p: A. 650, 15.

9579. Żart na buok [stòranu].—W.
u: Nm. 12657. p: A. 650, 19.

9580. Żàrty da biedỳ dawòdziać.—W.
Tak mówią do dziewcząt.
u: Nm. 12665.

Żartawàć

9581. Daj Bòżä żartawàć, abỳ ni kalèczyć.— W.
Muòżno żartawàć da ni kalèczyć.-W.
Id. ob. Kpić.
Nsb. 49 i 69; Nsł. 65. u: Czb. 251. Nm. 12694. p: A. 650, 1.

9582. Żartùj zdaruòŭ [a niech żartùj zdaruòŭ].—W.
Żỳda pawièsili, a juon ŭsio tak kazàŭ.
p: A. 650, 7.

Żdać

9583. Żdàła, jak Bòha.—W.
u: Nm. 5046.

9584. Żdàła, żdàła dyj hòdzi skazàła.—W.
u: Nm. 5628.

9585. Żduć, jak wuòŭk duòŭbni.—Wl.

9586. Żdu, jak z nièba pasłancà.—W.

9587. Żdże, jak kània dażdżù.—W.
Kr. 72. u: Nm. 13543.

9588. Żdże, jak kuoń abùcha [daŭbièszki].— W.
T. 422. u: Nm. 5621.

9589. Żdże, jak ubòhi raczańcà.—W.
Z upragnieniem czeka dorocznej uroczystości.

Żèrci

9590. Jak jest, to żry, jak nimà, to mrỳ.— Sł.

9591. Żre, jak kuoń.— W.

9592. Żre, jak sabàka.—W.

9593. Żre, jak świnià.—Sk. W.
Db. 762.

9594. Żre, jak wuòŭk.—W.
p: A. 635, 7.

Żmojdź

9595. Na Żmòjdzi i kùry lùdzi.—W.

Żniec

9596. Duòbry żniec ni biedùje, szto szyròki zahanièc.–W.
u: Nm. 7356.

9597. Ni żnièc, ni szwièc.—W.
Nsb. 115.

9598. Ŭ kahò zahanièc, to toj duòbry żniec, ŭ kahò zahanìszcze, to toj hultaìszcze.—W.
Zwykła odpowiedź na polajanki dozorców.

Żòłab

9599. Nie idzie żòłab da kanià, da kuoń da żòłaba.— W.
1. Ni żòłab da kanià idzie da kuoń da żòłaba.— W.
2. Żòłab da kanià ni chòdzić.—W.
Rm. 757. u: Czb. 253. p: A. 651, 1.

Żuònka

9600. Addàj lùdziam żuònku, a sàm ŭ sałòmku.— Sł. W. Sk.
Db. 549. wb: Nsb. 120; T. 432. u: Nm. 4751.

9601. Buoh daŭ żuònku, jak muràszäczku.— W.
Id. ob. Haspadỳnia.

9602. Buoh za adnù żuònku, a jà cap za druhùju.— W.
1. Buoh za żuònku, a jà za dzieŭku.— W.
2. ...adnù, a jà za druhùju.— Sk.
Gdy żona umrze, wdowiec.
Nsb. 7. u: Czb. 236; Nm. 8338.

9603. Buolsz żuònka wỳnasić kiszèniaju, jak mużỳk tòrbaju.—W.

9604. Chto dajè żuòncy wòlu, to sam lyèzie ŭ niewòlu.—W.
Id. ob. Dzicià.
u: Czb. 252.

9605. Jak mużỳk za paròh, to żuònka za piròh.— W.
Rm. 303.

9606. Jak ŭ lyètku żuònka umrè, to kiepsko, a jak zimòju [kalè kalàd] piecz razwièrniecsa, to tòje sàmo [to jeszczè huorsz].—W.

9607. Jehò żuònka z piekła ròdam.—W.
p: A. 8, 87.

9608. Kiepski muż ŭ mahiłu, a duòbra żuònka pa kòrczmach.— P.

9609. Lubì żuònku, jak dùszu, a trasì, jak hrùszu.— Sk.
Db. 379.

9610. Mużỳk wòzić wazàmi, a żuònka wỳniesie chfartuchàmi.— W.
p: A. 652. 8.

9611. Ni bierỳ żuònki z adnahò siełà, ni kuplàj karòwy, ani parasiàci.—W.
T. 419.

9612. Ni bjè żuònki mużỳk, a bjè żuònczyn jazỳk.— W.

9613. Nichàj żuònka i świnka, aby hròszäj puòŭna skrỳnka.— W.
u: Nm. 9040.

9614. Nikòli żuòncy pràŭdy ni każỳ.—W.
u: Czb. 252.

9615. Ni padnòś żuòncy chwastà.—W.
Nie ulegaj żonie.

9616. Ni piŭ by, ni jèŭ by, da na żuònku hladzièŭ by.—W.
Id. ob. Lùba.
r: D. II, 304.

9617. Ni wièr żuòncy ŭ dòma, a kabỳli [kaniù] ŭ daròzi.— W.
Nsb. 95; T. 420. u: Czb. 252. Nm. 8094. r: D. I, 469.

9618. Ni wyszywàlnie; ni wytykàlnie i ni wymywàlnie, a ŭsio ruòŭno ŭ mużykà żuònka.—W.
Np. Szto jenà tam za haspadỳnia, j. w.
Wyrażają się o kobiecie, która nie umie ani wytkać, ani wyprać, ani też uszyć.

9619. Ni zaŭsiùdy duòbro żuònki ni pasłùchać.—W.
p: B. 189, 12.

9620. Pazwòl żuòncy pahulàć, pawièrch haławỳ pòjdzie.— W.
Id. ob. Bàba.
Db. 535.

9621. Pièrsza żuònka ad Bòha, druhàja ad ludzièj, a trèjcia ad czòrta prynièsiena.—W.
Pièrsza żuònka sùdżana, druhàja ràdżana [naràjana], a trèjcia ad czèrta prynièsiena.— W.
u: Czb. 252; Nm. 9032. p: A. 653, 56.

9622. Razpuścìłasia żuònka.—W.
Nsb. 143.

9623. Sałòminu ŭ ściahnò ŭpièrła, dyj jak bàcz żuònka ŭmierła.— Sł.
{Szydzą jeżeli ktoś, odniósłszy niewielkie skaleczenie, boi się niebezpiecznych następstw}.

9624. Tut jà i żuònka majà.— W.
Nsb. 165.

9625. Ŭsio ruòŭno: ci blìsko żuònku ŭziać, ci ŭ susièda parasià kupìć.—W.
{Żena będzie częściej przesiadywać u rodziców, niż w domu, a prosię uciekać do sąsiada}.

9626. Ŭ żuònki jazỳk duòŭhi, a ŭ mużykà ròzum duòbry.— W.

9627. Żankì żywùszczyje, jak kòszki. W.
Żartują z kobiet, jeżeli po wybiciu pracują.
Nsb. 43.

9628. Żuònka dar bòży, a chlyeb trubà.-W.
W razie gdy się chleb nie uda.

9629. Żuònka nie radziła mużykà, nie nasìła, to jejè nie szkòda.— Sł.

9630. Żuònka ni rukàŭ, ni adpòresz [ni adparòć].— Sk. W.
Wsł. V, 247.

9631. Żuònka, to nòcznaja zieziùla i dzieniesznìu pierekujè.—W.

9632. Żuònka [z żuònkaj], jak z baranòj ŭ lyèsi.— N.
Db. 768.

9633. Żuònki, stryèlby i kanià nikòmu ni dawàj nà ruki — ni pazyczàj [na czużỳje rùki ni dawàj.—W.
u: Nm. 8901. p: A. 654, 103.

Żuòrna

9634. Duòbryje żuòrna ŭsio pieramièluć.— W.
u: Nm. 12015.

Żuòŭty

9635. Żuòŭty, jak wosk.—W.
p: A. 654, 4.

9636. Żuòŭty, jak żuoŭtòk.— W.
u: Nm. 13155.

Żuczòk ob. p. w.

Żuk

9637. Papàŭsie żùczku ŭ rùczku [pànu, ŭ panskuju rùczku].— W.
Obj. L. b. III. 98 i 99.
Nsb. 133; Orz. 67. u: Nm. 10081. r: D. I, 108 i 255.

9638. Za żùkam ŭ haŭnò ŭlèziesz [lèzie, ŭlez, ni leź].— W.
Nsb. 134. u: Nm. 5984.

Żupàn

9639. Ìnszy żupàn nie wart siermiàhi.–L.
Nsb. 37.

Żurawièl

9640. Żuraŭlì letùć wysòko, zimà jeszczè dalòko.—W.

9641. Żuraŭlì palecièli i pałùdzień zabràli z sabòju.— W.
Od chwili odlotu przestał jadać podwieczorek, bo dzień krótszy.

Życiò

9642. Ci ŭ żỳci, ci ŭ bỳci, to ŭsio adnò.—W.

9643. Czaławièczo życiò na wałaskù wisìć.— W.
r: D. II, 202.

9644. Huorsz ja bajùsia życià, jak śmièrci.— W.
p: B. 190, 2.

9645. Jakòje [czyjò] życiò, takàja śmierć.-W.
Id. ob. Paczàtak. Ŭmiranio.
p: A. 83, 66, 665, 8 i 710, 12. r: D. I, 394. c: H. 5162.

9646. Jemù takòje życiò, jak ŭ Bòha za pleczỳma.— W.

9647. Kab ja takòho życià choć na tydzień pieràd śmièrciu pryżdàŭ.—W.
Zazdroszcząc komuś.
u: Nm. 1341.

9648. Kàżdamu życiò miłajo.— W.
p: A. 655, 6.

9649. Pierabyłà lyèto haràczo, pierabùdu życiò sabàczo.— W.

9650. Wiedziè życiò sabàczo.— W.
u: Nm. 2114.

9651. Za lichòje życiò, daj Bòżä śmierć.— W.
Rm. 740.

9652. Życiò anièlsko, ale byt sabàczy.—W.

Życzliwy

9653. Życzlìwaho czaławièka ŭ niszczàści paznajùć [paznàjesz].— W.
p: A. 448, 52.

Życzyć ob. p. w. Zyczyć.

Żyć

9654. Annò żyć jemù, da ni ŭmiràć.—W.
r: D. I, 50.

9655. Chto ŭ ziemlì hnijè, a j$_{u}$on żyjè.— W.

9656. Chto żywiè, ŭmirać mùsić.—W.
p: A. 656, 13.

9657. Hòściam ŭ chàci żywiè.— W.
Nsb. 28.

9658. Im annò żyć, da Bòha chwalìć.—W.
Gdy nie umieją uszanować dostatku.
u: Nm. 1656.

9659. Jak chto żywiè, tak jemù B$_{u}$oh dajè.— W.
u: Nm. 7180.

9660. J$_{u}$on z ìmi za pànie bràcie żywiè.— W.
Po bratersku, w ścisłej przyjaźni.
p: A. 656, 29.

9661. Kamù żyć, a kamù hnìć.—W.
Siahòni żyjòm, a zaŭtra hnijòm.— W.
p: A. 82, 55. 121, 5 i 12. 665, 12 i 686, 1. r: D. I, 58.

9662. Kàżan chòczä żyć.—W.
p: A. 655, 10.

9663. Mnie dwà wièki ni żyć.—W.
u: Nm. 3220.

9664. My sabàczaju dòleju żywiòm.—W.
u: Nm. 10139.

9665. My z im żywiòm ŭ adzìn duch.—W.
Jak prawdziwi przyjaciele.

9666. My z jòju [z im] żyć ni bùdziem.— W.
Mówią rodzice podczas swatów.
r: D. I, 334.

9667. Nie tak żywì, jak sam chòczäsz, da jak B$_{u}$oh prykazàŭ.— Sł.
1. Tak tr$_{y}$èba żyć... — Sł.
2. ... jak nabieżyć.— W.
3. Tr$_{y}$èba tak żyć... — Sk. W.
Cz. 116; Db. 672; wb: Nsb. 164; R. 249; T. 416. u: Czb. 251; Nm. 9889. r: D. 1, 33 i 347. II, 428 i 479.

9668. Nie żywì dabròm, da żywì u m ò m.- Sł.
Sz. 96.

9669. Tr$_{y}$èba żyć i z zàŭtram.—W.
u: Nm. 9879.

9670. Ŭsie pad adnym Bòham żywiòm.— W.
Rm. 72.

9671. Wiek żywì, wiek uczysie.— W.
u: Czb. 269.

9672. Za mòj lichì byt, daj Bòżä ludziàm śmierć.—W.
Por. Życiò.
Żartobliwie.
Rm. 740.

9673. Z pràcy swaìch ruk żywiè.—W.
u: Nm. 9956.

9674. Żyć wièsiełło, da jèści nimà czahò [nièczaho].— W.
Nsb. 43. r: D. II, 483.

9675. Żyć z kim na bàkier.—W.
p: A. 46.

9676. Żyjùć, jak ptùszki.—Sł.

9677. Żylì ŭ dwaìch, jak hałubkì ŭ pàry.—W.

9678. Żyŭ, żyŭ—ni nażyŭsie; ni jeŭ, ni piŭ, ni spaŭ, da nièba ni pasz$_{u}$òŭ — akpìŭsie.—N.

9679. Żywì chìtro, mùdro i z małym dastàtkam.—W.
Zwykłe napominanie, przestroga dawana w pewnych razach, mianowicie: aby myśleć o jutrze, zapasie, żyć oszczędnie, skromnie.

9680. Żywiè, abỳ dzień da wièczara.—W.
r: D. I, 305.

9681. Żywiè [żywù], jak haròch pry daròzi:—chto idziè, toj skùbnie.—W.
Nsb. 42. u: Nm. 2095. p: A. 302, 51 i 159, 10.

9682. Żywiè, jak świnià.— W.
p: A. 656, 50.

9683. Żywiè, jak ŭ Bòha za pleczỳma.— W.
Dobrze mu się powodzi.
Rm. 163. p: A. 656, 51.

9684. Żywièm, da chlyeb żujèm.— W.
r: D. I, 659.

9685. Żywiè na brùku.— W.
Id. ob. Siedzièć.
u: Nm. 10320.

9686. Żywì i Bòha chwalì.— W.
p: A. 656, 56.

9687. Żywì i chlyeb żuji.— W.

9688. Żywì, jak muòżna.—W.
u: Nm. 9887.

9689. Żywuczỳ ŭsiehò dawiedziècsa.—W.
u: Nm. 9892.

9690. Żywuczỳ ŭsiahò zażywièsz.— W.
r: D. I, 346.

9691. Żywùć duòbro, kalì, to ŭ miòdzi, [duòbranko, kalì, to ŭ miadòczku].—W.
{Żyją wygodnie, a niekiedy zbytkownie}.

9692. Żywùć, jak adnajè màciery dzièci.— W.
p: B. 65, 7.

9693. Żywùć, jak ahòń z wadòju.— W.
Niezgodnie.
p: A. 341, 1.

9694. Żywùć, jak Buoh prykazàŭ.—W.
p: A. 656, 42.

9695. Żywùć, jak kuot z sabàkaju.— W.
Id. ob. Lubìcsa.
Nsb. 42. u: Czb. 279; Nm. 4147 i 4148. p: A. 107, 633, 20 i 656, 41. r: D. II, 348.
C. d. p. w. Pierażyć.

Żyd

9696. Abròchalasia, jak żydòŭska karòwa.— L.
Id. ob. Ablìcsa. Achlàpacsa.

9697. Adwàżny, jak żyd.—W.
u: Nm. 4334.

9698. Adwàżny żyd, to-j ŭ szkòli (synagoga) bździć.— W.
Nsb. 151. u: Nm. 919.

9699. Ahniù, jak na żydòŭskije kòlady.—W.
Kiedy chata lepiej niż zwykle oświetlona.

9700. A kab ty bàczyŭ swuoj wìd, to dùmaŭby szto żyd.— W.
Nsb. 43.

9701. Aszukàŭ [abmanùŭ], jak żyd Pàna [swahò] Bòha.— N.
... jak żyd Bòha.— Sk.
Db. 26.

9702. Bahàty, jak żyd.— Sł.

9703. Baruchàty adynòj,
Zjèła kòszka màsło, łuoj,
A żyd kòszku cap za nòżku—
Dawàj kòszka màsło, łuoj.— W.
Id. ob. Baruchàty.
Żarcik.

9704. Bjuć, jak żydỳ Hàmana.—W.
Id. ob. Hàman.
u: Czb. 234; Nm. 395 i 396.

9705. Brächlìwy, jak żyd. – Sł.

9706. Bùdzie dożdż, bo żydỳ ściahàjucsa.—W.
u: Nm. 308.

9707. Byz adnahò żyda kirmàsz abỳdziecsìe.—W.
u: Nm. 9087.

9708. Byz plàhi żydòŭ naściahàłosio.–W.
Nazwałakàłosia żydòŭ, òkić [plàha] bùdzie.—W.
Òkić — śnieg z deszczem. Plàha — słota, flaga.
{Na Polesiu òkić [òkidź]—śnieg na przedwiośniu i na początku wiosny. Śnieg taki, w mniemaniu ludu poleskiego, musi spaść z przylotem niemal każdego ptaka z „wỳraju". To też mówią: òkidź idziè na hòłuba, na żàwaranka (skowronek), na żuraŭlà i t. p.}.
Nsb. 11 i 43.

9709. Chìtry, jak żyd.— Sł. W.
p: A. 698, 2.

9710. Chìtry: żyda abszukàje [abmaniè].— W.
p: A. 65. r: D. I, 435.

9711. Chwàlicsa [cièszycsa], jak żyd pàrchami.— W.
u: Nm. 2596. p: A. 64 i 457, 4.

9712. Ciàhnie, jak żyd za żydam.—W.
Rm. 171.

9713. Cìcho żydỳ — nichàj adzìn ràbin brèszä.— W.
u: Nm. 6909.

9714. Cikàwy, jak żydòŭski pàrabak.–W.
p: A. 671, 14.

9715. Czùchajecsa, jak żyd.—W.
Rm. 707. p: A. 106.

9716. Daj Bòżä żydu toj ròzum na pieròd, szto mużỳk màje [ŭ mużykà] z zàdu.— W.
Tak mówią żydzi.
Db. 153. u: Nm. 406 i 5406. r: D. I, 406 i 625.

9717. Dzie kùry sràli, tam żyda chawàli.— Sc.

9718. Farbùjecsa, jak żyd.—W.
p: B. 165, 1.

9719. Hałasùjuć, jak ŭ żydòŭskoj szkòli (synagoga).— W.
p: A. 170, 3.

9720. Hròszej, jak ŭ żyda.—Sk.
Dużo.
Db. 236.

9721. Jak biedà, to da żydà, a jak pa biedzìè, to idzì k'czòrtu żydzìè.—W.
Nsb. 194. u: Czb. 251; Nm. 922. p: A. 22, 57.

9722. Jak pàn paznàŭ bunt, mużỳk chfunt, a żyd grunt, to ŭże na świèci dabrà nimà.— Sk. W.
Db. 270.

9723. Jak żyd baradàty.— W.
p: A. 668, 4.

9724. Jak żyd ròdzicsa, to haławòju krùcić, a jak mużỳk, to màcaje kała siè rukàmi.—W.
{Przymówka do pracy umysłowej i fizycznej}.

9725. J_{u}on żyda pieraniòs [pierajsz$_{u}$òŭ].– W.
Żyda by oszukał.
p: A. 657, 57.

9726. Karòsta ni pròsta — pànska abò żydòŭska.—W.

9727. Kàżdy [kòżan] żyd [żydòk] chwàlić sw$_{u}$oj tawàr [kramòk, ż$_{u}$ònku swajù].— W.
Id. ob. Kupièc.
p: A. 657, 21. B. 166.

9728. Kàżdy [najl$_{y}$èpszy] żyd szubianìcy wart.— Sł. Sk.

9729. Kiń na sabàku, to żydu ŭ sràku.— W.
Id. ob. Chłòpiäc. Dzieŭka. Pan. Swajàk.

9730. Krycząć, jak żydỳ ŭ szkòle.— W.
Ob. 9719.
p: A. 246, 13 i 614, 1. r: D. I, 672.

9731. — Kudà idzièsz żydzie?
— Nu, na wajnù!
— To czamù tak pòzno?
— Nu d$_{u}$òbro jak ja dwà i trỳ zabjù.
— A jak ciebiè zabjùć?
— Nu, szto zrabìć? — W.
{Na Polesiu kończą: Nu, za sztò, szto ja wìnien?}.
u: Nm. 4359.

9732. Kudòju pawieziès żyd$_{u}$òŭ.—W.
Kiedy ktoś, drzemiąc, kiwa głową.
{Na Polesiu: Żydòŭ wòzić}.

9733. Lubièmosia, jak bratỳ, a tarhùjmosia, jak żydỳ.— W.
p: A. 212, 14 i 311, 18.

9734. Mènczyŭ miniè, jak żydỳ Pàna Jezùsa.— W.

9735. Mużỳckije hrùdzi, żydòŭskije piàty, a maskòŭskije [sałdàckije] wùszy, nìgdy chòładu ni bajàcsa.— W.
u: Nm. 8106.

9736. Nabòżny, jak żyd padròżny.— Sk. W.
Db. 410; Nsb. 82. p: A. 410, 2.

9737. Na hròszy łàsy, jak żyd.— W.

9738. Na tôje żyd, kab oszùkuwaŭ.—W.
Por. Maskàl. Mużyk.

9739. Naùczny, jak ràbin żydôŭski.—W.
Objaśnienia powyższego przysłowia:
1. Ràbin lèżaczy, jak nasràŭ, piàtami jak szmarhnùŭ, to aż za dźwièry palecièło! Żydy dzìwiacsa: a to cud, a to naùka! niŭczòny nìgdy tak ni zròbić.
2. — Takì nauczòny, jak żydôŭski ràbin.
— A jakì żydôŭski ràbin naŭczòny?
— Lu̯oh na sòfku i usràŭsie, a pôtym żydy dźwièry adczynìli, a a ju̯on piàtami jak szòrhnuŭ dak haŭnò palecièło aż da sienièj, dak żydè dùmali, co hèto cud; kàżdy màzaŭ ŭ tòje pàlcy i smarawàŭ sabiè hałàŭ, na znàk wielìkaje naùki.— Sk.
Db. 577.

9740. Ni bùdzie ŭże dabrà, kalì paznàŭ mużyk chfunt, a żyd grunt.— W.
Ob. 9722.

9741. Ni chacièli żydy jeść mànny, nichàj jedziàć gu̯òŭno (sic).— W.
u: Nm. 901.

9742. Ni służù [słùżysz] żydku, da swajmù pażytku.— W.
p: A. 509. 9.

9743. Niwièrny hrosz żyda.— W.
u: Nm. 2.
Żarciki:

9744. Oj, jakì żyd zuchwàły,
Ni chòczä jeść ŭ szàbas chàły;
Jeŭ z chly̯èbam cybùlu,
Lubìŭ wièlmi swajù matùlu.— W.

9745. Oj, żydkiè ciekàwy naròd,
Wasz wièlmi piękny ru̯od;
Tròche parchàty,
Rèszta kaŭtunawàty.— Sk.

9746. — Oj, żydku, złaży na siè świtku!
— Ja i tak bahàty, choć tròcha parchàty.— Sk.

9747. Oj żydzie niecnòta,
Jakàja to rabòta:
Mużyk cie kìjem bje
I kryczàć tabiè ni dajè.— Sk.

9748. Panà i żyda nikòli czort ni wôźmie.— W.

9749. Pan karôwu za nòhi dzierżyć, a żydy dôjać.— W.
{Mowa o pachciarzach}.
p: A. 243, 6.

9750. Paszlì żydy ŭ hôru byz wieru̯ôŭki.—W.
... nàszyje żydy ŭ hòru.—N:
W zadziwieniu, np. Ot ni żàrt jak Nàstka siònia wystraiłasia — paszlì j. w.
u: Nm. 988.

9751. Pasz̆u̯ôŭ żyd da pàna kupìć baràna, z pànam kièpsko paznàŭsia, ŭciekàŭ, bo zastydàŭsia.— Sk.
Żarcik.

9752. Patùl żyd ni siàdzie abièdać, pakùl chryścjànina ni aszukàje.—W.
u: Czb. 251.

9753. Pa żydôŭsku [żydôŭski].— Sk. W.

9754. Razpuścìŭsia, jak żydôŭskaja panczôcha.— Sk.
Rm. 519.

9755. Siòmy raczòk ad żydôŭskich kuczòk.— W.
Dawno.

9756. Skräpìŭsia, jak czort żyda zjèŭszy.— N.
Db. 599.

9757. Skupy, jak żyd.— N.
Id. ob. Nièmiec.

9758. Spadziewàjciesia, jak żydy Masjàsza.— W.
p: A. 79, 12.

9759. Szto bùdzie, to bùdzie, a żyd pànam ni bùdzie.— W.

9760. Szto za ŭstyd, szto ŭsràŭsie żyd.-W.
Cóż to dziwnego, że pijak się schlał, jak świnia.

9761. Szwargòczä [giergièczä], jak żyd.— W.
p: A. 545.

9762. Śpieszàjecsa, jak żyd na szàbas.— W.
u: Nm. 11429. p: A. 553, 17.

9763. Świnià ni stàtak — żyd ni czaławièk.—W.
Id. ob. Maskàl.

9764. Takòi łàski i ŭ żyda dastàniesz.— W.
Id. ob. Łàska.
Rm. 577. u: Czb. 293; Nm. 4768. p: A. 272, 16.

9765. Tarhùjecsa, jak żyd.— W.
p: A. 559, 13. r: D. II, 2.

9766. Tr$_y$èba choć akràści żydòŭsku szkòłu.— W.
Będąc w biedzie, w nędzy.

9767. Try bàbi, dwa żydy, adzìn cyhan, toj c$_y$èły kirmàsz.— W.
u: Nm. 8103.

9768. Ŭbìŭsia ŭ żydòŭsku szkòłu.— Wł.

9769. Ŭziaŭ, jak czort żyda.— W.
u: Nm. 13514.

9770. Ŭ żyda duszy nimà.— W.

9771. Wièrysz, jak żyd w dziesienciòro.— W.

9772. Wieziè żydòŭ [żyda] na kirmàsz [szàbas].— W. Sk.
Id. ob. Dzied.
Drzemie.
Cz. 37. p: A. 17.

9773. W$_u$oŭk hadowàny, niepryjàciel jednàny i żyd chryszczòny, ŭsio r$_u$òŭno.— W. L.
Nsł. 150. u: Nm. 8101. p: A. 596, 102 i 658, 65. r: D. 1, 20 i 435; II, 150, 204, 252 i 351.

9774. Wỳpchni żyda praz adnỳ dźwièry, to j$_u$on ŭlèzie druhìmi.— W.
p: A. 656, 18.

9775. Zaczäpì żyda ci czòrta, to nie atrasièszsia.— N.
Db. 728.

9776. Zaflòndraŭsie, jak żyd [żydòŭka].— W.
p: A. 579 i 628, 2.

9777. Zaŭzimàjucsa, jak żydy za żydàmi.— W.
Ujmują się za swoich.
Nsb. 43.

9778. Zawiòŭsia, jak żyd ŭ tàncu.— W.
p: A. 628, 3.

9779. Żyda i dùmka ab w$_u$òŭku pałòchaje.—W.
Obj. L. B. III, 443.

9780. Żydam śmierdzìć.— W.
p: A. 552, 11.

9781. Żyda pasadzìŭ.— W.
Id. ob. Bachùr.
Klaksa zrobił na piśmie.
Nsb. 42.

9782. Żyda sam czort ni aszukàje.—W.
p: A. 657, 61.

9783. Żyda ŭsiùdy stràszyć.— W.

9784. Żyd bje i sam kryczỳć.— W.
p: A. 657, 63.

9785. Żyd chìtry, alè padczàs to-j durnỳ.— W.

9786. Żyd hawòryć: łaj, annò hròszy addàj.— Sł.

9787. Żyd i żàbi ni daść chòdu.— W.

9788. Żyd, jak zhùbić czaławièka, to dziàkuje Bòhu.— L.

9789. Żyd kòżan chwalkò.— W.

9790. Żyd na rỳbu, jak k$_u$ot.— Sł.

9791. Żydòŭ, jak sabàk.— W.
u: Nm. 900.

9792. Zydòŭskaja rabòta.— W. Sk.
Db. 766.

9793. Żydòŭskaje [żydòŭski] zàraz, a pànski paczekàj, to na adnò wychòdzić, [to na r$_u$òŭni].— W. Sk.
Nsb. 42; Orz. 113; Rm. 580; T. 426. u: Czb. 251; Nm. 5621 i 8067. p: A. 376, 242 i 245, 658, 78.

9794. Żydòŭska krentnaść, mèntnaść.— W.

9795. Żydòŭskaja natùra [pa żydòŭsku].— W.
Sposób życia właściwy żydom.

9796. Żydòŭski pàrabak.—W.

9797. Żydòŭski ròzum, to szelmòŭstwo.-N.
Db. 767.

9798. Żydòŭsko ni dziè ni prapadziè.-W.
u: Nm. 1225.

9799. Żyd pànu kazàŭ,
Co pan nie dᵤòbre pisàŭ,
A pan żyda za bròda,
Daj wykinuŭ, jak smròda.—Sk.

9800. Żyd skàżä, jak zwiażä.—Sk.

9801. Żydu da rŷby śmiejùcsa òczy.—Sł.

9802. Żydu i ptùszki stràszny [nastràszać].—W.

9803. Żydu i żàba wᵤòŭkam stànie.—W.

9804. Żydu wᵤoŭk i ŭ wa śnie stràszny.-W.

9805. Żydu, żydku!
Kab tabiè nie byłò prybŷtku,
Ni ŭ dzień, ni ŭ naczŷ,
Kab ty zsoch na pieczŷ.—W. Sk.
Żydku, żydku
Nimà z ciebiè żàdnahò prybytku.-W.

9806. Żyd zaŭsiùdy czasnykòm śmierdzìć.—W.
Nsb. 43.

9807. Żyd z błachì, to wałà zròbić.—W.

9808. Żyd żydam (śmierdzìć).—W.
u: Nm. 926. p: A. 658, 80 i 86.

9809. Żydziè, żydzie, co za tabòju idziè: ŭ czyrwònym kapelùszu — chap za twajù dùszu.—W. Sk.
Żydziè, żydzie, czort za tabòju idziè.—W.
p: A. 658, 83.

9810. Żywièm, jak bratŷ, a tarhùjmosia, jak żydy.—W.
Ob. 9733.
Kr. 262; Nsb. 42. u: Nm. 9711. r: D. I, 108 i II, 39.

Żydòk. Żydòŭka. Żydòŭski ob. p. w. Żyd.

Żŷła

9811. Dryżàć żŷły pad kalènami.—W.
Łydki mu ze strachu się trzęsą.
p: A. 214, 2.

9812. Hulàjcie żŷły, pakùl kòści cᵧèły.—W.
u: Nm. 12505.

9813. Jᵤon z jehò apòsznije żŷły ciòhnie.—W.
Id. ob. Duszà.
r: D. I, 152.

9814. Pìjcie [pjècie] żŷły pakùl żywy.—W.
Id. ob. Pić.
Nsl. 156.

Żŷto

9815. Jeszczè apòszniaho żŷta ŭ piecz ni ŭsypaŭ.—W.
Mam jeszcze zapas.

9816. Kalì ŭ żŷci katkì, to bùdzie dabrà pᵤòny kutkì.—Sł.
Db. 304.

9817. Ni [nie] ŭważàj na ŭrażàj, a żyto siej.—W. Sk.
Id. ob. Hrèczka.
Db. 488; Nsl. 105; Nsb. 45; T. 435. u: Czb. 269.

9818. Padlìć żyto, kab sùszy ni bajàłosia.—W.
Padlìć karòwu i t. p.—przy kupnie, przy każdym interesie, umowie piją barŷsz.—W.
r: D. II, 335.

9819. Prᵤocz manìsia, a żyto siej.—N.
Ob. 9817.
Db. 554.

9820. Takòje żyto, szto i wᵤosz ni pierepàŭzie.—W.
... szto kab wᵤosz puścìŭ, to ni zabłùdzić.—W.
W pierwszym wypadku żyto dobre, a w drugim—złe.
u: Nm. 10161.

9821. Za majò żyto miniè nabìto [dyj minie nabìto].—W.
... jeszczè ... nabìto.—Sł.
Db. 734; Orz. 149; Nsb. 45 i 78; Rm. 247. u: Czb. 273; Nm. 4057. ɣ: A. 659, 11. r: D. I, 141.

9822. Żyto, choć pakacìsia pa wièrsi.-W.
Gęste.

9823. Żỳto jedranò, jak harabìna.— W.

9824. Żỳto i pszanìca, to bòhawa pasznìca [apasznìca].— W.
Por. Asòt.

9825. Żỳto [hawiòs, zbòżo], jak ścienà.—W.
u: Nm. 10160.

Żywièc

9826. Żyŭcà dastàć.— W.
Bić do krwi.
Nsb. 42.

Żywiècsa

9827. Im, jak ŭ ràju żywiècsa.—W.
r: D. I, 50.

Żywinà

9828. Ŭsiàkaja żywinà ròzum màje, annò szto ni hawòryć.—W.
u: Nm. 404.

Żywòje

9829. Pakìnuŭ żywòje, pasz$_u$òŭ ŭmièrłaho szukàć.— W.
Np. Służbę dobrą, interes dobry porzucił dla rzeczy nierealnej.
p: A. 659, 1.

Żywòt

9830. Błahòmu żywatù i piròh szkòdzić.—W.
u: Nm. 7591.

9831. D$_u$òbramu żywatu kamień i kij ni zaszkòdzić.—W.
Nsb. 49. u: Nm. 7159. p: A. 44, 19.

9832. Dwunàsta ŭże na żywaciè [dwanàsta wỳbiła na żywaciè].— W.
Jeść się chce, pora posiłku nadeszła.
Nsb. 42.

9833. Majmù żywatù i kij ni zaszkòdzić, ni tò piròh.— W.
u: Czb. 278.

9834. Ŭże ŭziałò jehò za żywòt.— S.
Nsb. 171.

9835. Ŭ żywaciè, jak miedźwièdź waròczajecsie.— Sł.

Żywùszczy ob. p. w.

Żywỳ

9836. Hatòwy żywòho zakapàć.— Sł.
Gdy jeden drugiemu przeszkadza w czemkolwiek, konkuruje i t. p.

9837. Na żywòho lèzuć.—N.
Przeszkadzając w interesach.

9838. Ni kìdaj żywòho, ni szukàj ŭmièrszaho.— W.
u: Nm. 5847.

9839. Ni żywỳ, ni ŭmièrły.—W.
Nie swój, przygnębiony.
u: Nm. 6551.

9840. Żywùszczy, jak k$_u$ot.— N.

9841. Żywỳ ni byz chàty, a mrèc ni byz mahìły.— W.
r: D. II, 239.

Ź

Źbìćsie

9842. Źbìłasie z pùntu.— W.
Pomyliła się.

Źbièdnićsa

9843. Źbiednièŭsia, jak czort pad kryżam. – W. Sk.

Źbielèć

9844. Źbielèŭ, jak chùstka.—W.

9845. Źbielèŭ, jak pałatnò.— W.
u: Nm. 4382 i 4383. r: D. I, 327.

9846. Źbielèŭ, jak śmièrć.— W.
Id. ob. Blädỳ.

Źbiràć

9847. Źbiràje, a czort mieszòk szyjä.— W.
Id. ob. Harawàć. Pracawàć.

9848. Źbiràje [juć], jak sabàka kòści.–W.

Ździeräwiänièć

9849. Aż ździeräwiänièŭ. – W.
u: Nm. 4391.

Źlitawàcsa

9850. Źlitawàŭsia, jak rak nad żàbaju: ŭziaŭ dyj òczy wỳdràŭ.— Sł.

Źmiać

9851. Źmiaŭ na tabàku.— W.
u: Nm. 3960.

Źmiàna

9852. Źmiàna źmiàni pahòdu padajè.—W.
Db. 755.

Źmiàto

9853. Źmiàto, jak ŭ sabàki ŭ hòrli byłò.—W.
p: A. 617, 51.

Źmìcier

9854. Da Źmitrà (8.XI) dzièŭka chitrà, a pa Źmitrỳ choć dùpu wỳtry.—Sc.
Bodaj dlatego, że w tym czasie (14.XI) zaczyna się adwent według kościoła wschodniego, a więc wszelkich zabiegów co do zamążpójścia trzeba aż na 5 tygodni zaniechać.
Db. 167.

Źmièści

9855. Jak mietłòju źmiełò.— W.
u: Nm. 1908.

Źmiòrznuć

9856. Źmiorz, aż zùby pakaścienièli.— Sk.

9857. Źmiorz, jak haŭniàk.—Sk.
Db. 756.

9858. Źmiorz, jak sabàka [źmierzła, jak sùka].—W.
u: Nm. 1908.

Źmitrùk

9859. Chitrùk Źmitrùk.— W.
Db. 27.

Źniać

9860. Jak z kryżà źniàty.—W.
u: Nm. 8196.

Źnìszczycsa

9861. Źnìszczyŭsie, jak czort pad kryżam, a lìcho dùmaje.—W.

Źniwèczyć

9862. Źniwèczyŭ czaławièka.— W.
u: Nm. 4021.

Źwiàhliwy

9863. A to źwiàhliwy, jak sabàka, ŭsìch abrèszä.— Sk.

9864. Choć źwiàhliwy da ni kuśliwy.—W.
Krzykacz, ale nie podstępny, nie zapamiętały.

Źwiäredzìcsa

9865. Oj nie wièlmi źwieredzìŭsie.— Sł.
Nie napracowałeś się.

Źwiastowànio ob. p. w. Błahawièszczanio.

Źwier

9866. Źwier nie źwier, a czort jemù wier.— O.
Nsb. 48.

Źwièści

9867. Źwioŭ, jak czort dₙòbru dùszu.— W. Sk.
Id. ob. Padmanùć.
Nsl. 162; Nsb. 44 i 129. p: A. 647.

Źwinùcsa

9868. Źwinùłasie, jak nie byłà.—Sł.
Umarła.

ROZDZIAŁ II.

WYRAŻENIA DOBRORZECZNE.

1. BŁOGOSŁAWIEŃSTWA. ŻYCZENIA.

Bahàty

9869. Budź bahàty, jak ziemlà.— W.
u: Nm. 348 i 4561.

Bᵤoh

9870. Bòżä [Hòspadzi] bahasławì; z czahò hlẏeb, z tahò i piròh.—W.
Rozpoczynając jakąś robotę, mówią żartobliwie.
Nsb. 28.

9871. Bòżä hadzì, żẏto radzì: szto harà, to kapà, szto łᵤoh, to stᵤoh.—W.

9872. Dàj Bòżä na pierᵤòd lepièj. — W.
u: Nm. 376.

9873. Dàj Bòżä ŭ czas dᵤòbry [ŭ dᵤòbry czas].—W.
u: Nm. 9995 i 11827.

9874. Dàj wam Bòżä, czahò wy ad Bòha żadàjecie.—W.
u: Nm. 4574.

9875. Dàj wam Bòżä, kab bahàty bylì.—W.

9876. Dàŭby to Bᵤoh.— W.
u: Nm. 7522.

9877. Kab ciebiè Bᵤoh lubìŭ.— W.
Rm. 237.

9878. Kab jemù [jᵤoj] Bᵤoh nièba ni paszkadawàŭ.—W.

9879. Kab [sztob] Bᵤoh dàŭ [żeb Bóg daŭ].—W. Sk.

9880. Kab... ni daj Bòżä.—W.

9881. Kab wàs Bᵤoh pacièszyŭ.— Sł.

9882. Karàj Bòżä hètym kàżnaho dᵤòbraho.—W.
u: Nm. 5027.

9883. Nichàj Bᵤoh adwièrnie [admiènić].— W.
u: Nm. 5139.

9884. Nichàj Bᵤoh bahasłàwić.—W.
Kr. 312 i 313.

9885. Nichàj Bᵤoh barònić.—W.
u: Nm. 5140.

9886. Nichàj Bᵤoh dajè na zdarᵤòŭje.–W.
u: Nm. 4566.

9887. Nichàj Bᵤoh mìłuje.— W.
u: Nm. 5138.

9888. Nichàj tabiè Bᵤoh zwìdzić i nadharôdzić za twajù lìtaść.—W.
Frazes ten występuje także jako przekleństwo.

9889. Nichàj ciebiè [jehò] pabahasłàwić bahàctwam [dziećmì i bahàctwam].-W.
r: D. I, 2.

9890. Nichàj jenỳ bùdzie ŭszczaślìwiany ad Bôha.— W.

9891. Nichàj tabiè Bᵤoh dùbalt dùbaltami ròdzić.— W.

9892. Nichàj wam Bᵤoh daść jaknajdaŭżèj pażẏć.—W.
u: Nm. 4554.

9893. Nichàj wam B$_{u}$oh nadharòdzić.–W. Ob. 9888.
Podziękowanie za jałmużnę.
u: Nm. 4553.

9894. Nichàj wam B$_{u}$oh nap$_{u}$oŭniàje.–W. ...ŭ kamòry, ŭ abòry, ŭ pòlu ròdzić, ŭ chl$_{y}$ewiè płòdzić.— W.
u: Nm. 12064.

9895. Nichàj wàm B$_{u}$oh pamahàje.— W.
u: Nm. 12063.

9896. Nichàj was B$_{u}$oh bahasłàwić, Synòczăk Bòży zmiłùjecsa nad wàmi, a Najświèntsza Màtka i ŭsie Światỳje pryczyniàjućsia za wàmi.—W.

9897. Nichàj was B$_{u}$oh Najwỳższy stakròtnie wynadharòdzić.— W.

9898. Nichàj was B$_{u}$oh ni apuskàje, jak wy ni apuskàjecie.— W.

9899. Nichàj was B$_{u}$oh szczàściem i dòleju spatykàje.— W.

9900. Ni zabỳli wy miniè, kab ab was B$_{u}$oh Najwỳższy ni zabỳŭ.—W.

9901. Pacièszyli wy minie, kab was B$_{u}$oh Najwỳższy pacièszyŭ.— W.

9902. Pazdar$_{u}$òŭ Bòżä nàszaho pàna.–W.
u: Nm. 5165.

9903. Pazdar$_{u}$òŭ Bòżä nàszyje dzièci [dziètäczki].—W.
u: Nm. 5166.

9904. Prysparỳ wam Bòżä.—W.
u: Nm. 12060.

9905. Radzì Bòżä na ŭsiàkaho dòlu.—W.
u: Nm. 11061.

Dabrò

9906. Ja tabiè zỳczu dabrà, jak sàm [u] sabiè.—W.

9907. Kab ty na l$_{y}$èto dabròm hùmna i ścìrty panakładàŭ.—W.

Duszà

9908. Kab jehò [jejè] duszà ŭ rajù rajawàła.—W.
... duszè B$_{u}$oh nièbam świeciŭ.–W.

9909. Nichàj jehò [jejè] dùszu B$_{u}$oh da ràju prỳmie.— W.
Wspominając nieboszczyka.

Dzicià

9910. Daj Bòżä i maìm dziètkam tak! -W.
u: Nm. 4567.

9911. Daj Bòżä kab pryżdàła dziètki żäniè i ŭnùkami cièszycsa.— W.

Dzień

9912. Daj Bòżä szczaślìwie dzień pierabỳć i n$_{u}$ocz pieranaczawàć.—W.
r: D. II, 320.

Hìkacsa

9913. Kalì żyŭ, nichàj jemù lòhieńko hikniècsa, a kalì ŭmior, nichàj jemù ziemlà pieròm bùdzie [z Bòham spaczywàje].—W.
Nichàj jemù [j$_{u}$oj] lòhiońko hikniècsa.—W.
Nsb. 106. u: Czb. 231; Nm. 11611.

Hòżo

9914. Daj Bòżä kab byłò hòżo.— W.
u: Nm. 11599.

Hùby

9915. Daj Bòżä z twaìch hub da Bòhu ŭ wùszy.— W.
1. Dàjża Pànie Bòżä z wàszych hubòŭ... — W.
2. Kab ... — W.
Id. ob. Słòwo.
Kr. 303. u: Nm. 7520. r: D. I, 28 i 278. II, 323.

Karystawàć

9916. Daj Bòżä karystawàć.— W.
Obdarzając krową pannę młodą.

Lubìcsa

9917. Daj Bòżä kab lubìlisie, jak hałubkì ŭ hnieździè.—W.

Nahà

9918. Kab B$_{u}$oh pacièszyŭ ŭ nòżkach, ŭ rùczkach.— Sł.
Podziękowanie żebraka.

Nasìć

9919. Nasì zdaròwo.— W.
r: D. I, 364.

Nièbo

9920. Niechàj jemù B$_{u}$oh nièbam świècić.—W.
Wspominając nieboszczyka.

Nòwy r$_{u}$ok

9921. Winszùju z Nòwym ròkam, kab wỳlezła kìszka bòkam.— Sł.
Żartobliwie.
u: Nm. 346.

9922. Winszùju z Nòwym ròkiem, z nòwym szczènściam: daj Bòżä kab za r$_{u}$òk daczekàli.—Sk.

Nòżka ob. p. w. Nahà.

Palähczènio

9923. Nichàj jemù [j$_{u}$oj] dać B$_{u}$oh na tom świèci palähczènie.—W.
Wspominając nieboszczyka.

Panawàć

9924. Daj Bòżä panawàć, na załatych kr$_{y}$èsłach siädàć.—L.
u: Nm. 965.

Pładzìcsa

9925. Daj Bòżä kab pładzìlisie, jak awièczki ŭ chl$_{y}$ewiè [pczòły ŭ wùleju].—W.

Pòkaj

9926. Wièczny pòkaj.—W.
Np. Raz m$_{u}$oj dzied—wièczny pòkaj—pajèchaŭ i t. d.

Pròrak

9927. Daj tabiè Bòżä szto r$_{u}$ok pròrak.— W.

Radzìć

9928. Kab ŭ damòczku, ŭ sadòczku, ŭ chl$_{y}$ewòczku, ŭ pòleczku ŭsiò radzìło, pładzìło.— Sł.

Raścì

9929. Raścì wielìki [kab ty wielìki wỳras].— W.

9930. Wielìki raścì, dziŭki zà łab traścì.— W.
Życzenie żartobliwe, gdy chłopiec kicha.
Nsb. 13.

Siwièć

9931. Kab wy pasiwièli, jak hałubỳ sìwyje.—W.
{Życzenie długiego życia}.

Ślazà

9932. Daj Bòżä kab hèto astàtni twajè ślòzy bylì.—W.

Słòwo

9933. Kab twajè słòwo da Bòhu ŭ wùszy.—W.
Id. ob. Hùby.
u: Nm. 5045.

9934. Kab jemù [j$_{u}$ej] majò słòwo ni byłò wàżnaje [nichàj jemù majò słòwo ni wàżnaje bùdzie].—W.
Tak mówią, wspominając o dobrym człowieku.
O nieboszczykach nawet dobrze nie należy zbyt często mówić, aby: ni paciahàć jehò z mahìły, ni chfatygawàć.

Stàraść

9935. Daj Bòżä szczaślìwu stàraść!—W.
... tabiè starùszku stàraść d$_{u}$òbru.— Sł.

Strup

9936. Winszùju tabiè [ciebiè] bratkò adnym strùpam na ŭsièj haławiè, za to szto tỳ mnie szkòdu zrabìŭ i t. p.
W złości.

Szczàście

9937. Daj Bòżä szczàścia, dòlu i chl$_{y}$èba ŭ wòlu.—W.
Życzenie najczęściej przy wypitce.
u: Nm. 11575.

9938. Daj Bòżä tabiè ràzam tròje: szczàścia, zdar$_{u}$òŭja w dòlu.— W.
u: Czb. 230.

9939. Żeb tabiè takòje szczàście, jak ŭ kazỳ chw$_{u}$ost.— Sk.

Śnicsa

9940. Nichàj j$_{u}$on [jemù] swaìm dzièciam śnìcsa.— W.
O osobie zmarłej, gdy się przyśni.
u: Nm. 357.

9941. Nichàj j$_{u}$on swajmù ròdu śnìcsa.— W.
Gdy się przyśni cudzy nieboszczyk.
u: Nm. 3653.

Świàto

9942. Dàjżä Bòżä świàta światkawàci, za r$_{u}$ok daczäkàci ŭ mnièjszych grzèchach ŭ b$_{u}$òlszych pacièchach. — W.

9943. Kab B$_{u}$oh pazwòliŭ hèto świàto pieraświàtkawàci i za r$_{u}$ok [na l$_{y}$èto] żywỳm i zdaròwym pryżdàci.—W.

Ŭnuk

9944. Daj Bòżä kab ni to wiesièllaczka ràdasnaho alè ŭnùkaŭ, pràŭnukaŭ pryżdàli.—W.

1. Kab daczekàli cièszycsa ŭnùkami i pràŭnukami.—W.
2. ... dażdàli ŭnùkaŭ i pràŭnukaŭ wam na karỳść, a Bòhu najwỳższamu na pacièchu.— W.

Ŭrażàj

9945. Na ŭrażàj, na ŭpakòj, kab mỳ wypiwàli jeszczè pa takòj (czàrcy).–W.

Przy piciu trunku.

Wiek

9946. Daj Bòżä szczaślìwy wiek.—W.

Kr. 305.

9947. Dàjżä Bòżä wam na wièk d$_{u}$òŭhi, na byt d$_{u}$òbry.— W.

9948. Nichàj tabiè B$_{u}$oh dajè wiek szczaślìwy i d$_{u}$òŭhi.—W.

u: Nm. 4558.

Wielkànoc–Wielikdzień

9949. Zdaròwy bùdźcie Wielkanòcy pryżdàŭszy ŭ szczàściu, zdròwiu i ŭszèlkiej pamyśnòści.— Sk.

... Pańskiègo Zmartwychwstània ŭ szczèńściu, zdròwiu i... — Sk.

Wierblùd

9950. Daj Bòżä tabiè pryżdàć, wierblùdam pierewiernùcsa.— Sł.

Wiesielìcsa

9951. Kab ty c$_{y}$èły wiek wiesielìŭsia.–W.

Wiesiòły

9952. Daj Bòżä kab zaŭsiùdy wiesiòłyje bylì.—W.

Zdar$_{u}$òŭje

9953. Daj Bòżä tabiè zdar$_{u}$òŭje.—W.

9954. Na zdar$_{u}$òŭje! — W.

Niekiedy z żartobliwym dodatkiem: kòszku ŭ nòżku, zàjca...

Do kichającego.

Sz. 12. u: Nm. 372.

9955. Wiwàt na st$_{u}$o lat, na bòczku wìna, na wiesnù sỳna.—G.

Wiwàt zdrôwia na... — Sk.

Sz. 14.

Zdaròwy

9956. Budź zdaròwa, jak karòwa, budź płôdnaja, jak świnià, bahàtaja, jak ziemlà.— W. Sk.

Nsb. 9. u: Nm. 4562. D. II, 322.

9957. Kab bỳŭ zdaròwy, jak dub najzdar$_{u}$òŭszy.— W.

... zdar$_{u}$òŭ, jak wadà, kab byŭ bahàty, jak ziemlà.—Sł.

Powinszowanie noworoczne.

Zdròwie ob. p. w. Zdar$_{u}$òŭje.

Ziemlà

9958. Daj Bòżä jemù [j$_{u}$oj] lòhkuju ziemlìcu [zièmlu pierom].—W.

Kab jemù [j$_{u}$oj] (nichàj) ziemlà byłà [bùdzie] pierôm.— W.

O nieboszczykach.

Nsb. 126. Czb. 231. u: Nm. 251. p: A. r: D. I, 349.

Znasìć

9959. Daj Bòżä zdaròwo znasìć i na druhòje zarabìć [zdr$_{u}$òŭ [wa] znasì].–W.

Id. ob. 10076.

Sprzedając lub dając komuś płótno albo sukno.

u: Nm. 11153.

Zỳczyć

9960. Ja zỳczu wam ŭsiahò tahò, czahò ad Bòha sabiè żadàjecie.—W.

Żyć

9961. Dajżä Bòżä st$_{u}$o lat, mieć st$_{u}$o chat i złòta bòczka, dzièwiać syn$_{u}$òŭ, dziasiònta curèczka.— W.

9962. Kab d$_{u}$òŭhije l$_{y}$èta żylì i zdaròwy bylì i nas ni zabywàli.— W.

9963. Kab żyli, jak hałubỳ siwyje.—W.

2. TOASTY. ZDROWIA.

Akawìta

9964. — Jak ty nazywàjeszsia?
— Akawìta!
— A z czahò ty?
— Z żyta!
— Paszpòrt jest?
— Nimà.
— Ot tabiè turmà!
Tu wychyla czarkę.—W.

Barỳsz (litkup)

9965. Barỳsz, Bòżä padwỳsz.— W.
Pijąc „barysz".
Nśl. 117.

Pić

9966. Chłòpcy, pjèmo zdaròwo! lubiè-mosie, jak B$_u$oh prykazàŭ, jak kachàlisie nàszyje dziedỳ.—W.

Wòrah

9967. Na pahìbiel tamù, chto wòrah kamù.— W.
u: Nm. 11582.

9968. Wỳpjem bràcie! kab nàszyje warahì wỳkaciło da nahì.— W.

Zdar$_u$òŭ

9969. — Budź zdar$_u$òŭ kum!
— Na zdar$_u$òŭje bahaczù d$_u$òŭho spać, a nam sìratam ràno ŭstawàć.— Sł.

Zdar$_u$òŭje

9970. Daj Bòżä zdar$_u$òŭja.— W.
u: Nm. 12429.

9971. Mnie na zdar$_u$òŭje, a wam [tabiè] na bezhał$_u$òŭje.— G.
Żarłobliwie.
Nśb. 73.

9972. Mnie na zdar$_u$òŭje, a warahàm na bezhał$_u$òŭje.— W.
Nśb. 73.

9973. Za zdar$_u$òŭjeczko wàsze.—W.
u: Nm. 11584.

Zdaròwy

9974. Bùdźcie zdaròwy! — W.
1. — Bywàjcie...
— Pìjcie zdaròwy.—Sk.
2. — Budź zdar$_u$òŭ!
— Pi zdar$_u$òŭ! — Dàjżä Bòżä kab nam byłò hòżo. — W.
Sz. 16. u: Nm. 11585.

9975. Budź zdaròwa bàba; m$_u$òżä kamù szkòda, m$_u$òżä kamu kr$_u$òŭju abchòdzić ale ja hètu czàrku wỳpju dla tahò. Daj Bòżä kab byłò szto pìci nìźli kièpskimi ludźmì bỳci.—Sł.
Przy wypitce z nieznajomą.

9976. Kab zdaròwy bylì, kab har$_y$èłku pilì, kab Bòha kachàli i staròj ustanòwy ni zabywàli.—W.

3. POZDROWIENIA PRZY RÓŻNYCH ZAJĘCIACH.

Bóg ob. p. w.

B$_u$oh

9977. B$_u$oh ŭ pòmacz! — W.
1. Bòżä dapamòż! — W.
2. ... pamahàj! — Sk.
— Bóg zàpłać! — Sk.
3. Pamahàj B$_u$oh [pamażỳ Bòżä].—W.
W powyższy sposób pozdrawia się oracza, żniwiarza, kosiarza i t. p. ciężką pracę zajętego człowieka.
Sz.9.u: Nm.10003 i 11829.p: B.11,67.

9978. Pamaży Bożä! Kab wy zdaròwyje spażỳli, da kab na pièrszy dzień kalàd [Wielìkadnia] razhawièlisia.—W.
Do smalącego lub rozbierającego wieprza.

9979. Pazdar$_u$òŭ Bòżä! — W.
Mówią, wspominając kogoś.
Rm. 475.

9980. — Radzì Bòżä!
— Dzienkùju! — Sk.
Do siejącego.

9981. — Radzì Bòżä na kàmieni i pad kàmieniam!
— Dziàkuju za d$_u$òbro słòwo!—W.
Do siejącego.
u: Nm. 12058.

9982. Radzì Bòżä: na kanapàsy, na wałapàsy, na prychadziàszczaho i prybiehàszczaho i na tyje dzièci szto praz pł$_u$ot hladzièci.—W. Sk.
Siewca, rzucając ostatnią garść grochu.
Nsb. 144. u: Nm. 11110.

9983. — Sparỳ Bòżä.
— Dziàkuju [dzienkùju, Bóg zàpłać]. — W. Sk.
Przysporzaj Boże! Do mieszących dzieżę z ciastem, mierzących mąkę, zboże i t. p.
Nsb. 155. Sz. 11.

9984. — Szczenść Bòżä!
— Dzienkùju! — W.
Do sprzedających lub kupujących.

9985. — Żegnàj Bòżä! — W.
— Żegnàj...!
— Pròsim na pòłudzień [śniadànie, wieczèru]! — Sk.

Chl$_y$eb

9986. — Chl$_y$eb, da s$_u$ol.
— Jèm, da sw$_u$oj!
Gdy ktoś z wielko-ruska się odezwie np. żołdak.
Rm. 656. u: Nm. 11952. r: D. II, 319.

9987. — Chl$_y$eb, da s$_u$ol!
— Pròsim za kapièjek wòsim.–Sk.

Cièszcza

9988. Jeszczè twaja cièszcza żỳwa.—W.
...d$_u$òbro plèszcze ale ni d$_u$òŭho paciàhnie.— W.
Id. ob. Świekr$_u$òŭ.
Do wchodzącego na koniec obiadu.
Nsb. 41.

Cỳhan

9989. Cyhanỳ [Hanczary] tabiè jèduć.-W.
Id. ob. L$_y$èbiedź.
Żartobliwie do piorącej bieliznę.

Kamłàt

9990. Kab bylì kamłàtyje, kab chùtko ŭ w$_u$òŭnù abraślì.—W.
Jak strzygą owce. Ni m$_u$òżna kazàć pamażỳ Bòżä ale: kałmakì jèduć.

Kłàniacsa

9991. Nichàj zdaròwa bùdzie [nichàj żywiè zdaròwa].— W.
Odpowiedź na przyniesiony ukłon od kogoś, np. Kłàniałasia tabiè kumà, ciòtka i t. p.
u: Nm. 13123.

Kòszka

9992. A psìk kòszku ŭ nòżku—W.
Id. ob. N$_u$os.
Do kichającego.

L$_y$èbiedź

9993. — L$_y$èbiedzi tabiè [wam] l$_y$eciàć!
— Dzienkùju!— W.
Id. ob. Cỳhan.
Do piorącej bieliznę.

Muràszka

9994. — Muràszki wam z padùszaczkami!
— Dzienkùju! — W.
Pasiecznika, zajętego osadzaniem roju lub podbieraniem miodu, należy pozdrowić j. w.

N$_u$os

9995. A psìk da kawalà z nòsam. — W.
Id. ob. Kòszka.
Do kichającego.

Piwo

9996. Ohò! bùdziesz na pìwie.— Sk.
Gdy się ktoś zakrztusi, wówczas, ściskając go za rękę powyżej łokcia, ściskający mówi: I ja z tabòju chòczu być.

Prymàk

9997. — Prymakì jèduć [prỳmiczy wam!]
— Dzienkùju! — W.
Do sadzących kapustę.
Kab tak kapùsta prymàłasia, jak dzièŭka prymakà da siebiè prymàje, to iduczỳ kalè tych szto sàdziać kapùstu, tr$_y$èba skazàć j. w.

Prỳmicz ob. p. w. Prymàk.

Pryżdàć

9998. — Dàjżä Bòżä tabiè pryżdać jeszczè kab jenà zhnìła za twajèju haławòju!
— Dzienkùju! — W.
Do budującego chatę.

Rusàŭka

9999. — Rusàŭka tabiè ŭ kanòplach!
— Dzienkùju! — W.
Dziewczynę, czeszącą włosy pozdrawiają j. w.
Jak dzieŭka czèszecsie, to tr$_{y}$èba j$_{u}$oj skazàć (j. w.), to bùduć ŭ jejè wałasỳ wielìkije, jak ŭ rusàŭki.

Śpièszka-Sparỳszka

10000. — Śpièszka wam i Sparỳszka, a astànki na utòk!
— Dzienkuju. — W.
— Śpièszno, sporna...
Wszedłszy do chaty kiedy gospodyni snuje, pozdrawiają, j. w.

Świekr$_{u}$òŭ

10001. Jeszczè świekr$_{u}$òŭ żỳwa. — W.
Id. ob. Cièszcza.
Do wchodzącego pod koniec obiadu, śniadania, wieczerzy.

Wàrka

10002. Warỳ, warỳ Wàrka, prỳjdzie kuchàrka! — W.
Wchodzący, gdy zastanie gospodynię przy kominie mówi żartem, j. w.

Wièras (wrzos)

10003. — Hustỳ i wysòki wièras pierèd wàmi!
— Dzienkùju! — W.
Kab w$_{u}$oŭna hustàja i wielìkaja rasłà, to jak stryhùć h$_{u}$òŭca, to tr$_{y}$èba kazàć im, j. w.

Zièlje

10004. Zièlje ŭ zièlu! — W.
Do sadzących buraki, żeby chwasty nie szkodziły, należy na powitanie mówić, j. w.

4. POWITANIA ZWYCZAJNE STOSOWANE DO RÓŻNYCH WYPADKÓW I OKOLICZNOŚCI.

Bàba

10005. Czy nimà staròj bàby, nichàj pacałùje. — Sk. W.
Id. ob. Dzied.
Jeżeli od dawna znajomy zajdzie do chaty poraz pierwszy, usłyszy słowa powyższe.

Bàczycsa

10006. Siem l$_{y}$et i pàmiaci n i e t, kalì my ŭże bàczylisie. — W.
Nsb. 148.

B$_{u}$oh

10007. Dzie B$_{u}$oh niesiè? — W.
r: D. I, 329.

Czaławièk

10008. 1. — Czaławiècze!
— Ehè?
— Czy ŭ tèbe lùlka je?
— Ŭ kòho?
— Ŭ tèbe.
— Ŭ mène?
— Ałè.
— Je.
2. — Czaławiècze!
— Ehè?
— Czy ŭ tèbe tyciùn je?
— Ŭ kòho?
— Ŭ tèbe.
— Ŭ mène?
— Ałè.
— Je!
— Papàlim?
— Tprru!
3. — Czaławiecze!
— Ehè.
— Z kil ty?

— Z Tewèlja.
— Znàju.
— Czaławièczе!
— Ehè?
— A ty z kil?
— Z Tewèlja.
— Znàju! — P.

Podsłuchane przed karczmą. Noc mglista jesienna—podjeżdża pod karczmę dwóch chłopów poderzniętych (podpitych) na jarmarku w Tewolach i zawiązują powyższe rozmowy lakoniczne. To jest zwykły sposób zaczynania rozmów między nieznajomymi.

Czuć

10009. — Szto ŭ was czuwàć?
— Dₒòbro ŭsio, kłàniacsa Bòhu [chwalić Bòha]. — W.
— Szto tam...
— Ot, ad lìcha cìcha, a dabrà ni czutnò. — W.

Czuwàć ob. p. w. Czuć.

Dzied

10010. Czy nimà staròho dzièda, nichàj pacałùje. — Sk.

Id. ob. Bàba.

Dzień

10011. — Dₒòbry dzień [dzień dₒòbry]. — W.
— Dzień dₒòbry!
— Dzień dₒòbry, kapùsta haràcza, [dzień dₒòbry, z kim dₒòbry ale ni z tabòju]. — W.
u: Nm. 11828.

Miècsa

10012. — Jak màjeciesie, co parablàli dziś ŭ dzień?
— Ot, to tòje, to siòje. — Sk.

10013. — Jak màjeciesie, czy żywiècie zdaròwyje?
— Dziàkuj Bòhu, żywièm pa malèńku da katòraho czàsu, a was jak tam Bₒoh chawàje? — W.
Sz. 2 i 3.

10014. — Jak màjeciesie?
— Kìdajemsie jakkₒòlak [to siàk, to tàk]. — W.
u: Nm. 11845 i 11848.

10015. — Jak màjeciesie?
— Ni pytàj „jak sie màjesz", bo i hlànuŭszy paznàjesz. — W.
u: Nm. 11847.

10016. — Jak màjeciesie?
— Żywièm z łàski bòskaj. — W.
Rm. 482.

10017. — Jàk sie màjecie [àjesz]?
— Jak dahledàjecie [jesz], tak màjecie [àjesz]. — W.
p: A. 302, 17.

10018. — Jàk sie màjecie, jàkże wy tam żywiècie?
— Ot, to bòkam, to skòkam. — W.

10019. — Jàk sie màjecie, szto czuwàć?
— Zimà zasmùciłasia szto wiesnà nadchòdzić. — W.

Pachwalòny

10020. — Niech bèndzie pachwalòny!
— Na wièki. — W.

10021. — Niech bèndzie pachwalòny!
— Na wièki ćwièki, pa śmièrci gwòździ. — W.

Żartobliwie.

10022. — Pachwalòny! Dₒòbry wièczar wam!
— Dₒobry wièczar! — W.
Sz. 4.

Szàpka

10023. I jà z szàpkaju, za swajèju bàbkaju. — W.

Mąż, zastawszy swą żonę w gościnie.

Wièczar

10024. — Dₒòbry wièczar.
— Dₒòbry wièczar! — Sk.

10025. Dabrỳ wièczar wam! ci ràdy wy nam?
— Czamù nie ràdy?!
— To-j mỳ wam da paràdy. — L.
Nsb. 35. u: Nm. 11836.

10026. — Dᵤòbry wièczar wam!
— Jak dᵤòbro bìli, to-j dᵤòbro jènczaŭ. — W.

Zdaròwy

10027. — Czy zdaròwy, czy żywỳje? Co ŭ was dᵤòbraho słychàć [czuwàć]? Jak ŭ was haspadàrka? — Sk.

Zdràstwawać

10028. — Zdràstwujcie!
— Cìcho, ni bràskajcie! — W.
u: Nm. 12740.

10029. — Zdràstwuj!
— Dryszczỳ zdarᵤòŭ! — W.
Rm. 190.

10030. — Zdràstwuj!
— Pacałùj sabàku ŭ sràku! — W.

Żᵤònka

10031. — Twajà żᵤònka ci zwᵤònka (kłòtliwa), a dziètki ci hùdki (czy krzykliwe)? — W.
Powitanie żartobliwe.
Nsb. 43.

Żyć

10032. — Jak ŭże wy tam żywiècie?
— To skàczuczy, to płàczuczy, (to bòkam, to skòkam). — W.
Nsb. 53.

10033. — Jak żyjècie: czy zdaròwy wàszy ŭ dòma? Co słỳchać, mᵤòżä co nòwaho?
— Nic, ŭsìo dᵤòbro Bòhu dziakawać!
— A dziè jèdziecie?
— Da miastèczka za interèsam, i t. p. — Sk.
Przy spotkaniu się na drodze.

10034. — Jak żywièsz, jak sie tam màjecie?
— Ot żywu [żywiem], jak haròch pry daròzi. — W.
Tak odpowiada krzywdzony, prześladowany.

Żywièsa

10035. — Jak wam żywièsa?
Żywièm pamalèńku, to tàk, to siàk. — W.
u: Nm. 11840 i 11851.

5. POŻEGNANIA.

Bᵤoh

10036. Idzì z Bòham, zatknì sràku ròham. — W.
Żartobliwie.

10037. Z Pànam Bòham. — W.
p: B. 12, 87.

10038. Nichàj was Bᵤoh szczaślìwie prawàdzić. — W.
u: Nm. 11885.

Dabràniec

10039. Dabràniec [dabrànac]! — W.
C. d. p. w. Nᵤocz.

Daròha

10040. Szczaślìwaje daròhi. — W.
Nsb. 190.

Nìwa

10041. Dabrànac nìŭku, wiernì nàszu sìłku! — Sł.
Żniwiarze na odchodnem do chaty, żegnają pole, a westchnąwszy mówią, j. w.
u: Nm. 10180.

Nᵤoc ob. p. w.

Nᵤocz

10042. — Dᵤòbra nᵤoc!
— Dᵤòbra nᵤoc! — Sk.

10043. — Dabrànacz!
— Zabiràj [ŭsie] błòchi na nàcz. — W.
— Dabrànacz!
— Błòchi na nacz, a szczypàŭki dla zabàŭki. — W.
Rm. 137. u: Nm. 11883.

10044. Szczasliwa nᵤocz! — W.
Zamiast „Dabrànocz" mówią czasami, j. w.
C. d. p. w. Dabràniec.

Piecz

10045. — D$_u$òbra piecz!
— Ŭ sràku hałàŭ! — W.
Pożegnanie żartobliwe.

Zdaròwy

10046. — Astawàjciesie zdaròwy!
— Bywàjcie zdaròwy—daj Bòżä kab zdaròwyje abàczylisie.— W.
Sz. 6.

10047. — Bywàjcie zdaròwy.— W.
u: Nm. 11878.

10048. — Bywàjcie zdaròwy–B$_u$oh z wàmi, duch z was! — W.
Żartobliwie.

10049. — Bywàjcie zdaròwy!
— Daj Bòżä zdaròwymi zabàczyćsie. [Idzìcie z Bòham].— Sk.

10050. Z Bòham Paràsko, kalì lùdzi traplàjucsa.— W.
Do dziewczyny.
Sz. 5.

10051. Zdaròwa budź majà k$_u$ôtko!—W.

10052. Zdaròwy bywàjcie, nas ni zabywàjcie.— W.
u: Nm. 11879.

Wièciär

10053. — Pajdzì z wiètram!
— Pajdziècie i wy z nàmi.—Sk.
Pożegnanie żartobliwe.

6. PODZIĘKOWANIA.

Bòg ob. p. w.

B$_u$oh

10054. Bòg zàpłać [Pànie Bòże wièlki zàpłać]! — Sk.
Do chrześcijanina, a do żyda „dzienkùju".

10055. Dziàkuj Bòhu szto padjèli [za ŭsio].— W.

10056. Dziàkuj Bòhu za abièd, co [szto] padjèŭ darmajèd.— W.
Db. 186; Nsb. 154; Nsl. 127. u: Nm. 12074.

10057. Dziàkuju Bòhu światòmu i kùcharu śl$_y$epòmu: chto warŷŭ, chto piòk, kab z kùchni ni ŭciòk.— W.
Podziękowanie żartobliwe.

Dar

10058. Kab wàszyje dàry pièrad Bòham stàli.— Sł.
Dziad, dziękując za jałmużnę.

Dziàkawać

10059. Dziàkujem wam za chl$_y$eb, za s$_u$ol, za kàszu i za prŷjaźń wàszu.–W.
Nsb. 83. u: Nm. 12077.

10060. Dziàkujem wam za wàsze d$_u$òbraje słòwo.— W.

10061. Dziàkujem wam, nichàj wam B$_u$oh prysparàje na tòje mièsco, szto my spìli, da zjèli.— W.

10062. — Dziàkuju wam!
— Nichàj tabiè bùdzie na d$_u$ôŭhi wiek, na d$_u$ôŭhi byt, na d$_u$òbraje zdar$_u$òŭje.— W.
Nsb. 84.

10063. — Dziàkuju wam!
— Nimà za szto, wybaczàjcie.- W.
u: Nm. 12081.

10064. Dzienkùju pàni, dzienkùju; jak majè kùraczki nieśćimucsa, to ja pàni wiek ni zabùdu.— W.
{To znaczy, że przyniesie dziesiątek jaj w prezencie, według zwyczaju na Białorusi}.

Pieredawàć

10065. Dzienkùju dziàdźka! Daj Bòżä kab dawàŭ i nie pieredawàŭ.— Sł.
{To znaczy, żeby zapasy były nie wyczerpane}.

Raścì

10066. Wielìka raścì, chłòpcaŭ zà łab traścì.— W.
Id. ob. Raści 9930.
u: Nm. 376.

10067. Wielìki raścì.— W.
Podziękowanie dziecku za jakąkolwiek usługę.
Nsb. 13. u: Nm. 376.

Warỳć

10068. Chto warỳŭ, chto pi$_{u}$ok, kab z chàty ŭciok.— W.
Podziękowanie żartobliwe.

Zabỳć

10069. A! człèczku [pànie, pàni] ja was wiek ni zabùdu! — Sł.
Dziękując za coś.

Zdar$_{u}$òŭje

10070. Daj Bòżä zdar$_{u}$òŭje, a pa śmièrci ciòpłye nòhi.—W.
Podziękowanie żartobliwe.

Życiè

10071. Daj Bòżä życieczko.— W.

Żỳcieczko ob. p. w. Życiè.

7. PROŚBY. BŁAGANIA.

Acièc

10072. Acièc m$_{u}$oj mìleńki. Acièc darahièńki.— Sł.

Azałacìć

10073. (Daj) Ja ciebiè azałaczù.— W.
r: D. I, 177.

B$_{u}$oh

10074. Ach Bòżä miłasièrnieńki! Kab B$_{u}$oh miłaścìwy zhlànuŭ, kab adyszłò.— Sł.
Westchnienie w bólu.

10075. A m$_{u}$oj ty takì, a m$_{u}$oj siakì; jak ŭ Bòha wièrysz, pamażỳ mnie [adwiezì, zrabì, pazỳcz i t. p.].— W.
Kalì ŭ Bòha wièrysz! zrabì, pamażỳ i t. p.— W.

10076. Bòżä, daj mnie zdaròwamu znasìć i na druhùju zarabìć.— W.
Id. ob. Znasìć 9959.
Mowa o nowej siermiędze.

10077. Na pramìły B$_{u}$oh! prasìŭ pàna [praszù was].—W.
Kilka odmian znajduje się w dziale „Wykrzykniki".
Rm. 324. p: Wsl. X, 351.

10078. Nichàj B$_{u}$oh adwièrnie ad ŭsiàkaho d$_{u}$òbraho czaławièka.— W.
u: Nm. 8387.

10079. Ratùjcie, chto ŭ Bòha wièryć!–W.
u: Nm. 4506.

Bòski

10080. Na lìtaść [na mìłaść] bòsku!—W.
Np. dàjcie, zrabiècie, pamażècìe i t. p.
Rm. 324.

Brat

10081. A m$_{u}$oj bratkò, a m$_{u}$oj r$_{u}$òdnieńki.— W.

Bratkò ob. p. w. Brat.

Dabradzièj

10082. A m$_{u}$oj dabradzièju! — W.

Dar

10083. Za wàszy dàry darahìje prymìcie nàszy choć małỳje. — W.

Darahì

10084. A m$_{u}$oj darahièńki! — W.

Darahièńki ob. p. w. Darahì.

Hètman

10085. A m$_{u}$oj hetmànczuku! — W.

Hetmanczùk ob. p. w. Hètman.

Hołub

10086. A m$_{y}$oj hałùbczyku! — W.

Hałùbczyk ob. p. w. Hołub.

Jàhada

10087. A majà jàhadka! — W.

Jàhadka ob. p. w. Jàhada.

Jàsny

10088. A m$_{u}$oj najjaśniejszy! [a m$_{u}$oj panòczku najjaśniejszy].— W.

Kachàny
10089. A m$_{u}$oj kachànieńki! — W.

Kachànieńki ob. p. w. Kachàny.
Karòl
10090. A m$_{u}$oj Karòliczku [majè Karòliczki!] — W.

Karòliczäk ob. p. w. Karòl.
Kwiètka
10091. A majà kwiètko! — W.

Łaskàwy
10092. Budź łàskaŭ! — W.
u: Nm. 5523.

Màtka
10093. Och majà màmaczka, och majà r$_{u}$òdna! — W.
u: Nm. 7837.

Màmaczka ob. p. w. Màtka.
Mièsiac
10094. A m$_{u}$oj mièsiaczyku! — W.

Mièsiaczyk ob. p. w. Mièsiac.
Miły
10095. A m$_{u}$oj mìleńki! — W.

Mileńki ob. p. w. Miły.
Nabiwàcsa
10096. Nabiwàjeszsie! — W.
Odpowiedź tego, komu nadeptano na nogę. — Przeprosiny.
Nsb. 147.

Najjaśnièjszy ob. p. w. Jàsny.
Pacièrka
10097. A majà pacièräczka! — W.

Pacièräczka ob. p. w. Pacièrka.
Pan
10098. A m$_{u}$oj panòczku, m$_{u}$oj ŭdàleńki. — W.

10099. A panòczku, a darahièńki i t. d. ja was nìgdy nì zabùdu. — Sł.
W Sokolskiem błagania nie dają się słyszeć: a panòczku, karòlczyku i t. p.; w takich razach nie występuje nigdy. Błagania zamienia prośba: Eh bràcie, daj pak$_{u}$òj, na co hèto, darùj, darùjcie i t. p.

10100. M$_{u}$oj panòczku, m$_{u}$oj mìleńki, m$_{u}$oj szczyreńki! — Sł.

Panòczäk ob. p. w. Pan.
Pàni
10101. Pàni zł$_{u}$òcieńka! i t. d. — W.

Prasìcsa
10102. My tak ŭ was pròsimsia, jak ŭ Bòha. — Sł.

Prasìć
10103. Pròsimo was za świencòny st$_{u}$oł. — W.

Ptach
10104. A majà ptàcho! — W.

Rỳba
10105. A majà rỳbäczko! — W.

Rybäczka ob. p. w. Rỳba.
Sakòł
10106. A m$_{u}$oj sakòliku [sakòliczku]! — W.

Sakòlik. Sakòliczäk ob. p. w. Sakòł.
Saławièj
10107. A m$_{u}$oj saławièjczyku! — W.

Saławièjczyk ob. p. w. Saławièj.
Senàtor
10108. A m$_{u}$oj senàtarczyku! — W.

Senàtarczyk ob. p. w. Senàtor.
Sèrco
10109. Majò sèrdeńko, majà ptùszäczka darahàja. — W.
u: Nm. 8755.

Sèrdeńko ob. p. w. Sèrco.
S$_{u}$ònco
10110. A majè s$_{u}$ònieńko! — W.

S$_{u}$ònieńko ob. p. w. S$_{u}$ònco.
Wierabièj
10111. A m$_{u}$oj wierabièjczyku! — W.

Wierabièjczyk ob. p. w. Wierabièj.
Wybaczàć
10112. — Wybaczàj! — W.
— To szto? — swajakàmi bùdziem! — W.
Przy uderzeniu się głowami.
Nsb. 147.

Załatỳ

10113. A majà załacièńka! — W.
Id. ob. Złuòty.

Załacièńki ob. p. w. Złuòty.

Złuòty

10114. A muoj złuòcieńki! — W.

Złuòcieńki ob. p. w. Złuòty.

Ziäziùla

10115. Ziäziùlkaż ty majà ruôdnaja! — G.

Ziäziùlka ob. p. w. Ziäziùla.

Zóra

10116. A majà zòräczka! — W.

Zòräczka ob. p. w. Zòra.

8. ZAKLINANIA. PRZYSIĘGI.

Najstrasznièjsza klàtwa — uklènknuŭszy i złażỳŭszy nà kryż pàlcy.

Bàćko

10117. Kab ja tàk bàćka i màtki zdaruòŭ ni ŭhlèdzieŭ, kalì i t. d. — W.
Przysięga.
Sz. 19.

Biedà

10118. Kab ja tak ni mièŭ lìcha, biedỳ! — Sł.
Zaklinanie.

Buoh

10119. Baranì Bòżä! — W.
Zaklinanie (zapieranie się).
u: Nm. 5140.

10120. Buoh mnie tak dapamażỳ! — Sł.
Zaklinanie.

10121. Bòżä mnie pamażỳ da chàty zajścì. — Sł.
Zaklinanie.

10122. Bòżä miniè ŭkaràj kalì hèto ni pràŭda! — W.
Zaklinanie.

10123. Chawàj Bòżä! — W.
Zaklinanie (zapieranie się).
u: Nm. 5140.

10124. Jak Buoh na nièbie, tak pa pràŭdzi każù, i t. p. — W.
Przysięga.
u: Nm. 6780. p: A. 34, 155.

10125. Kab jà tak jàsnaści bòskaj ni ahledàŭ, kalì...! — W. Sk.
Zaklinanie.
Sz. 12.

10126. Kab mniè Buoh ciàżko ŭkaràŭ! — W.
Zaklinanie.
p: B. 12, 88.

10127. Kab mnie Buoh pamòh! — Sł.
Przysięga.

10128. Kab mnie Buoh tak ni szkadawàŭ zdaruôŭja, jak ni szkadawàła hròszej chawàjuczy jehò! — W.
Przysięga.

10129. Kab mniè tak Buoh ni dapamuòh, kalì ja ni pa pràŭdzi każù! — W.
Zaklinanie.
Sz. 4.

10130. Kryj Bòżä [Nichàj Buoh krỳje]! — W.
Zaklinanie (zapieranie się).
u: Nm. 5141.

10131. Prysiahàju na Bòha żywòho! — W.
Zaklinanie.

10132. Skaràj minie Bòżä, ŭ jehò [dòma] ni zastanùsie! — W.
Zaklinanie (postanowienie).

10133. Tak mnie Bòżä dapamażỳ, jak ja pràŭdu każù! — Sk.
Przysięga.
Sz. 5.

10134. Ŭkaràj miniè Bòżä, kalì hèto ni pràŭda! — W.
Id. ob. 10122.
Zaklinanie.
u: Nm. 6776.

10135. Żèby mnie Buoh nie dapamòh, kièdy ja tabiè niepràŭdu każù. — Sk.
Przysięga.
Sz. 4.

Bòski ob. p. w. B$_{u}$oh.

Bohdàjby

10136. Kab ja kalì szto kamu! Bohdàjby miniè da nichàjby miniè! — Sł.
Zwykłe zaklinanie się, np.
Ekonom: — Naùm, byŭ ty ŭ pàna?
Furman: — Byŭ.
— Naszto ty na miniè nahawarỳŭ?
— Kalì panòk? Kab ja j. w.

Chàta

10137. Kab ja tak da chàty ni dajsz$_{u}$òŭ.-W.
1. ... szczaslìwie zasz$_{u}$òŭ. — Sł.
2. ... wiernùŭsia, kalì ja nipràŭdu każù.— W.
3. Żeb ... kièdy hèto niepràŭda [kièdy łhu]! — Sk.
Id. ob. D$_{u}$om.
Zaklinanie (przysięga).
Sz. 1 i 8.

Dabỳtak

10138. Kab ja tak ahledàŭ sw$_{u}$oj dabỳtak, kalì...! — W.
Id. ob. Stàtak. Żywinà.
Zaklinanie.
Sz. 3.

Daczkà

10139. A żeb ja nie dażdàŭ daczkù wỳdać! — Sk.
Id. ob. Syn.
Zaklinanie.
Sz. 23.

Dalb$_{u}$oh

10140. Dalb$_{u}$oh! — W.
Przysięga.
u: Nm. 6777.

10141. La! dalbò pràŭda! — W.
Zaklinanie.

10142. Dalibòhta m$_{u}$oj, tak praŭdu każù.— W.
Zaklinanie.
Sz. 5.

Dalbò. Dalibòhta ob. p. w. Dalb$_{u}$òh.

D$_{u}$òbry

10143. Da kab B$_{u}$oh mnie niczòho d$_{u}$òbraho ni daŭ, kalì nipràŭda! — Sł.
Zaklinanie.

D$_{u}$om

10144. Kab [żeb] ja da dòmu nie dajsz$_{u}$òŭ! — Sk.
Id. ob. Chàta.
Zaklinanie.
Sz. 1. u: Nm. 5749.

Duch

10145. Nichàj ŭ miniè dùchu ni bùdzie, kalì ja tam byłà.— W.
Zaklinanie.
u: Nm. 5755.

Dzicià

10146. Daj Bòżä tak pa pràŭdzi dziètki swajè pahadawàć i z ludźmì par$_{u}$òŭniawać, jak ja pa pràŭdzi każù!—W.
Zaklinanie.
u: Nm. 5750.

10147. Kab ja ni dażdàŭ dziecièj swaìch pahadawàć! — W.
... tak swaìch dziecièj [dziètak] ni ahledàła [aŭ]! — W.

Dzień

10148. Kab ja n ì n i e s z n i [nìnieka] dzień szczaślìwie prażỳŭ [pierażỳŭ]! — W.
Zaklinanie.
Sz. 5.

10149. Nichàj ja zàŭtraszniaho dnia ni dażdù, kalì ni pa pràŭdzi każù! — W.
Id. ob. Sł$_{u}$ònco. Zàŭtra.
Zaklinanie.
u: Nm. 5759.

Haławà

10150. Ja mahù haławù ściać! — Sł.
Zaklinanie.

Haspadàrka

10151. Kab ja tak swajè haspadàrki ni ahledàła [aŭ]! — W.
Zaklinanie.

Hrosz

10152. Ni za jakìje hròszy! — W.
Zaklinanie (zarzekanie się).

Jajcò

10153. Kab ja ni pryżdàŭ jajcòm świencònym razhawiècsa. — W.
Zaklinanie.

Jazỳk

10154. Kab mnie jazỳk kôłam staŭ kalì! — W.
Zaklinanie.
Sz. 13.

Kòlady

10155. Kab ja nì dażdàŭ Kalàd Świątych [kab ja Świątỳch Kalàd] ni dażdàŭ, kalì ni pa pràŭdzi każù! — W.
Id. ob. Niädzièla. Wielìkdzień.
Zaklinanie.
u: Nm. 5751.

Kuoł

10156. Żeb ja kòłam staŭ! — Sk.
Przysięga.
Sz. 17.

Maskàl

10157. Kab tak ŭ nàszoj staraniè maskaluòŭ ni byłò, jak hèto bùdzie!–W.
Przysięga.

Mièjsco ob. p. w.

Mièsco

10158. Kab ja tak z hètaho mièsca [mièsta] ni ŭstàŭ [ni zyszuòŭ], kalì hèto pràŭda [nipràŭda]! — W.
Żeb ... mièjsca ni paszuòŭ, kièdy hèto nipràŭda! — Sk.
Zaklinanie (przysięga).
Sz. 16. r: D. II, 182.

Mièjsco. Mièsto ob. p. w. Mièsco.

Nahà

10159. Kab ja tak nôhi pałamàŭ, kalì ni pa pràŭdzi każù! — W.
Zaklinanie.

Nażỳcsa

10160. — Ty siehòdnia tam z im nażyłàsia, nabyłàsia!
— Kab ty tòje piŭ i jeŭ, kuòlki ja z im szto mièła! — Sł.

Niädzièla

10161. Kab światòi niädzièli ni dażdàŭ, kalì ni pa pràŭdzi każù! — W.
Id. ob. Kòlady. Wielìkdzień.
Zaklinanie.
u: Nm. 5751.

Nuocz

10162. Kab ja tak nìniaszniu nuocz pierenaczawàŭ, kalì hèto ni pràŭda! — W.
Zaklinanie.
Sz. 6.

10163. Kab ja tak nòczki ni pierenaczawàŭ i dnià światòho ni dażdàŭ, kuòlko hèto ni pràŭda! — W.
Zaklinanie.
Sz. 2.

Nòczka ob. p. w. Nuocz.

Pałażỳć

10164. Nichàj miniè abłòżnie pałòżyć!-W.
Zaklinanie.
u: Nm. 13812.

Paniedzièłak

10165. Światỳ paniedzièłku [ŭtòrku, czećwièrku i t. p.], kab ja ciebiè ni pierażyła, jak ni znàju [wièdaju]! – W.
Zaklinanie.

Piecz

10166. Kab ja ad hètaj pièczy ni adyszłà, jak ja pràŭdu każù! — W.
Przysięga.

Pierùn

10167. Kab mnie pierùn humnò zapaliŭ, kalì ja hèto ŭkraŭ! — Sł.
Zaklinanie.

Rabìć

10168. Ja nikòli ŭ życi hètak ni rabiŭ i umrù ni zrablu! — W.
Zaklinanie (przyrzekanie).
r: D. II, 182.

Rukà

10169. Da kab ŭ miniè rùki adsòchli, da nôhi kòłam stàli, kalì nipràŭda! – Sł.
1. Kab mnie rùki adsòchli! —W.
2. Żeb ... — Sk.
Zaklinanie (przysięga).
Sz. 21. p: A. 463, 2.

10170. Rùku pa łòkać dam sabiè adciàć, szto hèto pràŭda! — W.
Przysięga.

Sawà

10171. Kab ja tak sawiè nòhi pałamàŭ, kalì ni pa pràŭdzi każù! — W.
Zaklinanie żartobliwe.

Sièliszczo

10172. Da kab majò sièliszczo zapustawàło, kalì ni pràŭda! — Sł.
Zaklinanie.

S$_u$ònco

10173. Kab ja s$_u$ònca ni pabàczyŭ, kalì hèto ni pràŭda! — W.
Żeb ja sł$_u$ònka nie widzieŭ! — Sk.
Przysięga.
Sz. 22.

10174. Kab ja da świètu sł$_u$ònka ni bàczyŭ [uhlèdzieŭ]! — W.
Zaklinanie żartobliwe.
u: Nm. 6760.

10175. Nichàj ja zàchadu sł$_u$ònka ni dażdù, kalì hèto ni pràŭda! — W.
Id. ob. Dzień. Zàŭtra.
Zaklinanie.

Sł$_u$ònko ob. p. w. S$_u$ònco.

Stàtak

10176. Kab ja tak ahledàŭ sw$_u$oj stàtak, kalì... — W.
Id. ob. Dabỳtak. Żywinà.
Zaklinanie.
Sz. 9.

Swiet

10177. Kab ja świètu ni bàczyŭ.—W.
Żeb... — Sk.
Zaklinanie.
Sz. 18. r: D. II, 181.

10178. Kab ja tak na świèci byłà pa twaj$_u$òŭ pràŭdzi! — W.
Zaklinanie żartobliwe.
u: Nm. 5754.

10179. Kab ja tak świètu ni abàczyŭ, kalì ja hèto bàczyŭ! — W.
Przysięga.
Sz. 18.

10180. Ni zasztò ŭ świèci! — W.
Zaklinanie (zarzekanie się).
r: D. I, 284.

Sw$_u$oj

10181. Kab ja tak ŭsio swajò ahledàŭ, kalì...! — W.
Zaklinanie.

Syn

10182. A żeb ja nie dażdàŭ sỳna ażenìć i t. p. — Sk.
Id. ob. Daczkà.
Zaklinanie.
Sz. 23.

Upìcsa

10183. — Ty siahòdnia ŭpìŭsia!
— Kab ja tak pièrszaju łòżkaju ŭdawìŭsia.— Sł.
Zaklinanie.

Wielìkdzień

10184. Kab ja ni dażdàŭ Światòho Wielìkadnia! — W.
...Wielìkadnia ni dażdàŭ, kalì ni pa pràŭdzi każù! — W.
Id. ob. Kòlady. Niädzièla.
Zaklinanie.
u: Nm. 5751.

Wòrah

10185. Kab tak nàszy warahì zdar$_u$òŭje mièli, jak hèto pràŭda [kalì hèto jest i t. d.] — W.
Zaklinanie.
p: A. 613, 1.

Zakazàć

10186. Zakażù i warahàm swaìm!—W.
Zaklinanie, zarzekanie się.
r: D. II, 182.

Zar$_y$ekàcsa

10187. Pakùl żyć bùdu—zar$_y$ekùś! — W.
Zaklinanie, zarzekanie się.
r: D. II, 182.

Zàŭtra

10188. Kab ja da zàŭtra ni dażyŭ! — W. Żeb ja tak da zàŭtra nie pryżdàŭ, kièdy hèto niepràŭda! — Sk.
Zaklinanie.
Sz. 6. r: D. II, 181.

Znasìć

10189. Kab ja tak szczaslìwo znasìła i szczaślìwo zradzìła, jak ja pràŭdu każù! — Sł.
Przysięga kobiety brzemiennej.

Żᵤònka

10190. Kab ja tak ahledàŭ żᵤònku i dzièt-ki [ni ahledàŭ żᵤônki swajè i dziecièj] kalì hèto nipràŭda! — W.
Żeb ja tak ahledàŭ żᵤònku i dzièci, kièdy hèto niepràŭda! — Sk.
Zaklinanie.
Sz. 3 i 10.

10191. Kab ja tak ŭ swaje żᵤònki cyćku ahledàŭ kalì hèto nipràŭda! — W.
Zaklinanie.

Żywinà

10192. Kab ja tak ahledàŭ swajù żywìn-kù, kalì hèto nipràŭda szto ja każù! — W.
Id. ob. Dùbalt. Stàtak.
Zaklinanie.
Sz. 9.

Żywìnka ob. p. w. Żywina.

ROZDZIAŁ III.

WYRAŻENIA ZŁORZECZNE.

1. WYRZEKANIA.

Biädà

10193. Biädà, da-j hòdzi! — W.
Db. 38. u: Nm. 2224.

Biäzdòlje

10194. Takòjo to ŭże majo biäzdòlje!–W.

B$_u$oh

10195. Ach Bòżä! ach Bòża! na sztò miniè stwòryŭ? czamù ja ŭ màtcy kàmieniam ni stàła?! —W.

10196. Na sztò czaławièka B$_u$oh stwòryŭ? na lìcho, na biedù! — W.
Nà co mnie B$_u$oh na świèt stwarỳŭ? na pakùtu tỳlko! — Sk.

10197. Niechàj jehò B$_u$oh màje, jak mnie nie wiedzièćsie.— Sk.
W nieszczęściu.

Być

10198. Ŭże mnie i ŭ pièkli hòräj [h$_u$orsz] ni bùdzie! — W.
u: Nm. 2083.

Byzdòlje ob. p. w. Biäzdòlje.

Dòla

10199. Takàja ŭże majà [nàsza] dòla!–W.
r: D. I, 35.

Hadzìna

10200. A, lichàja hadzìna! — W.
u: Nm. 3545.

10201. Nieszczaślìwa byłà tàja hadzìna, ŭ katòru miniè màtka radzìła! — W.

10202. Niszczàsna majà hadzìna! —W.
p: B. 3.

10203. Ŭradzìŭsia ŭ lichùju hadzìnu.–W.
u: Nm. 2098.

Haławà

10204. Bièdnaż majà hałòwańka.— W.
u: Nm. 2044.

Hałòwańka ob. p. w. Haławà.

Jàma

10205. Ach, ŭradzìła miniè màma, da ni bierè [ŭziałà] jàma.— W.
u: Nm. 2674. r: D. I, 307. II, 278.

Krỳŭda

10206. Annò B$_u$oh bàczyć majù krỳŭdu.— W.
u: Nm. 4047.

Màci

10207. Oj, abdarỳła mìniè màci rôdziaczy charastwòm i bahàctwam annò szczàścia ni dałà! — W.

Mahìła

10208. A dziè na miniè tàja mahìła padzièłasie?! — W.

Màtka

10209. Na sztò miniè màtka radzìła, na sztò pładzìła; ŭsie idùć zà muż, a aba mniè nichtò i ni padùmaje! — Sł.
Lament dziewki zazdrosnej.

Niszczàścio

10210. Takòje to ŭże majò niszczàścio!-W.

Nieszczaślìwy

10211. A ja nieszczaślìwa! — Sł.

Padzièćsa

10212. Oj, niemà dzie padzièćsa! — Sł.
Narzekanie w bólu, cierpieniu.

Płàkać

10213. Choć siadź dyj płacz! [choć ty pànie sièŭszy płacz].—W.
u: Nm. 2068 i 2690.

Prasìć

10214. Ja Bòhu prydadzièła pròsiaczy.— Sł.

Rabìć

10215. Niewiadòmo szto rabìć, niewiadòmo szto czynìć? — Sł.
Szto tut rabìć.—W.
Wyrzekanie rozpaczliwe.

Radzìcsa

10216. Kab ja [jₒon] lʸepsz ni radzìŭsie.—W.
Lʸepsz byłò na świet ni radzìcsia.-W.

Szczàścio

10217. Takòje to ŭże majò szczàścio.–W.

Ŭciekàć

10218. Choć ŭciekàj! — W.
u: Nm. 2074.

Ŭtapìcsa

10219. Choć idzì da ŭtapìsia, abò ab kàmień razbìsia! — W.

Wadà

10220. Pròsto choć ŭ wòdu pàdaj! — Sł.

Ziemlà

10221. Choć ŭskrₒoź ziemlì idzì.—W.
u: Nm. 2080.

10222. Choć za syrùju zièmlu chwatajś.— W.

10223. Choć żywỳ ŭ zièmlu lʸeź.—W.
u: Nm. 2076.

2. WESTCHNIENIA.

Bₒoh

10224. Ach, Bożä, zabierỳ miniè z hètaho świèta, żèby ŭże ludziàm nie dakuczàŭ! — Sk.

Dòla

10225. Ach majà dòla, aż mniè rùki i nòhi dryżàć.— Sł.

10226. Ach majà dòlaczka! — Sł.
Zwykły wykrzyknik w zmartwieniu.

10227. Ach majà dòleńka hₒòrka da niszczàsna! — W.

10228. Ach majà dòla lichàja! —W.

10229. Ach mojà dòla nieszczomlìwaja! — P.

10230. A majà czubàtaja [rahàtaja]!–W.
Żartobliwie.
u. Nm. 2290.

10231. Och majà dòla niszczàsna, maja żₒònka ni kràsna! — W.
Żartobliwie.

Dòlaczka. Dòlańka p. w. Dòla.

Hadzìna

10232. Ach majà lichàja hadzìna!—W.
W rozpaczliwym, żalu przestrachu.
u: Nm. 7836.

Hₒòrki

10233. Ach mniè hₒôrkoj, ach mnie niszczàsnoj! — W.

Jàma

10234. Oj, czamù ni ŭziałà ŭtèdy jàma, jak radzìła màma?! — W.
W niedoli.

Màtka

10235. Ach Bòżä, Bòżä, na szto miniè màtka nasìła? Na szto miniè pładzìła, na szto radzìła?! — W.

Śmierć

10236. Oj Bòżä, Bòżä, czamù śmierć na miniè ni prychòdzić?! — Sł.

3. WYMÓWKI. DOCINKI.

Bàćko

10237. Oj pàdło ty! na sztò ciebiè bàćka prydbàŭ?! Z ciebiè żàdnaje karyści nimà; kab zàmiś ciebiè lʸepsz radzìłoś cielè, to choć z dzièsiać złòtych ŭziaŭ-by, a tak niczòho.—W.

Dzicià

10238. Pàdło ty, biezdzièтucha! Dzie twajè dzièci? — ŭsie ty na krapìwu wyscała! — W.

Kobieta na kobietę bezdzietną.

Krᵘol

10239. Co ty miniè tykasz?! Miniè krᵘol gùzikami stykaŭ! — Sk.

Id. ob. Car 10251.

Eks żołnierz do tykającego.

Pjàny

10240. Pàdło ty! tabiè annò pjànych wadzìć, a bᵘolsz ty da niczôho ni zdàtny.— W.

Rabìć

10241. Hultàju ty, pàdło, ni haworỳ; kalì ty ròbisz, to ŭ ciebiè rabòta ŭ rukàch hnijè.— W.

10242. Pàdło! rabiŭ, rabiŭ i haŭnòm zawierszỳŭ.— W.

10243. Ty hultaju ròbisz i ŭ ciebiè z ruk wàlićsie.—W.

Rabòta

10244. Takàja karyść z twajè rabòty, jak nasràć, pradàć i haŭnà kupìć.–W.

10245. Ty hultàju nie hladzìsz rabòty annò hladzìsz dzie warôny letàjuć.-W.

Sabàka

10246. Tabiè annò bràchàć! Kab z siemì siᵘoł sabàk zahnàć, to i tàk z tabòju ni zbràchàlisieb.— W.

Spadnìca

10247. Ty kab pramièŭ, to z pad spadnìcy ni wyłàziŭ by.—W.

4. ODCINKI.

Bać̀ko

10248. — Hỳcäl!

— A czyż ja z twahò bàćka skùru draŭ? — W.

Przytomna odpowiedź.

Bajstrùk

10249. — A ty samosièjczyk! a ty bajstrùk!

— Bajstrùk z bòżych ruk, a ty z sabàczych!—W.

Bᵘoh

10250. — Kab ja tak pa śmièrci Bòha nie ahledàŭ!

— A na szto ty Bòhu patrʸèbny, ni ŭże Bᵘoh ŭ twᵘoj kàdaŭb bùdzie miakìnu sỳpać? toż twajà duszà ŭże daŭnò ŭ czôrta.— W.

W kłótni.

Car

10251. Szto ty pàdło za mnòju tykajeszsia? miniè car pùhawicami stykaŭ.— W.

Id. ob. Krᵘol 10209.

Chwaròba

10252. — Waźmu!

— Chwaròbu wòźmiesz! — W.

Rm. 652.

Chwìga

10253. Schawàj chwìgu pad bᵘok, nichàj wỳraście z kłubòk.— N.

Mówią temu, kto daje figę.

¦Na Polesiu mówią: Dùlu dajèsz da-j bierèsz nazad, a jak ja dàm pa mòrdzi, to śled astaniècsa¦.

Db. 588.

Czort

10254. — Ja tabiè dam hỳclu!

— Jeszczè czèrci na kułaczkì ni bìlisia.— W.

Nsb. 14.

Duch

10255. — Pamiełò!
— Kab tabiè duch zaniałò.—W.
W kłótni o miotłę—pamiełò.

Hàlar

10256. — Hałỳsz!
— Majè hàlary pierabùduć twajè tàlary.— W.
W kłótni.
Nsb. 78.

Kr$_u$oŭ

10257. — Nassierù tabiè!
— Kab z ciebiè krôŭju hnàło na dziesiàtu ścièn u!
Sz. 2 i 3.

Łàta

10258. — Abdzièrtus, hałỳsz!
— Majè łàty pierebùduć twajè szàty.— W.
Nsb. 78.

Palèno

10259. Szto to za mużczỳna: miàło, palèno, choć ty dròwa padpalì im.—Sł.

Parszỳwy

10260. — Parszỳŭcu ty!
— Choć parszỳwy da szczaślìwy.— W.

Pluć

10261. — Tfu!
— Pluj na sw$_u$oj śl$_y$ed! — W.
W kłótni do plującego.
u: Nm. 6363.

Rabòje

10262. — Rabòje!
— Na rabòm żytà rôdziać a na ciebiè srać chòdziać.—W.

Sabàka

10263. — Sabàka ty!
— Nazwàŭ by ja ciebiè sabàkaju alè szkòda d$_u$òbraho słòwa.—W.
W kłótni.

10264. — Pacałùj miniè ŭ sràku!
— Pacałùj sabàku ŭ sràku a sùczku pad chw$_u$ost, to dàść bòbu na p$_u$ost! — W.
... ŭ sràku sabàku, a baràn kam zakusì! — W.
{Na Polesiu dodają: to nie bùdziesz wòŭka bajàcsa}.

Srać

10265. — Nassierù!
— Nassierù ni wielìki pan: szto nasière zjeść sàm!—W.

10266. — Nassieru!
— Paszlì jenỳ [panỳ] ŭ harù.–W.
Docinek zastosowany do spanoszonych chłopów.

10267. — Nassierù!
— Sierỳ, czort ciebiè bìerỳ: ni takìje sràli, a ich czèrci pabràli.—W.
Sz. 2 i 3.

Sràka

10268. — Pacałùj ŭ sràku!
— Kab na twajù sràku czerwièj z sabàku! — Sł.

10269. — Pacałùj miniè ŭ sràku!
— Twajà sràka ni abràz, kab ud$_y$èryŭ pierùn z raz! — W.

Tỳknuć

10270. — Co ty hỳclu miniè tỳkajesz? Żeb ciè tỳknuło nażòm pad s$_y$èrco!- Sk.
Sz. 7.

5. POGRÓŻKI („HRAŹBÀ").

Addàć

10271. Chibà ja żỳć nie bùdu, kalì ja tabiè nie addàm! — Sk.

Adhadzić

10272. Chibà ja żỳć ni bùdu kalì tabiè za hèto ni adhadżù! — W.

Àman

10273. Àman tabiè bùdzie.— W.

Amèryka

10274. Choć ty i za Amèryku zajdzì, ja ciebiè i tam znajdù.— Sk.

Bèbachi

10275. Ja tabiè bèbachi adabjù.—W.
u: Nm. 3966.

Bieryèzina

10276. Papamiatàjesz da nòwaje bieryèziny.— W.
u: Nm. 3646.

Bieròzawy

10277. Dam bièròzawaje kàszy!—W.
Rózga.
r: D. I, 257.

Bizùn

10278. Ej, bo bizùn pachòdzić pa pleczàch.—W.
Nsb. 191.

Chòład

10279. Ja tabiè chòładu nażänù! — W.
Oj nahaniù ja tabiè chòładu!–W.

Dać

10280. A ja tabiè hyclu, jak dàm, to aż twajè kòści ŭ pył razsyplućsie.—Sk.

10281. A ty chòczäsz?! a ty chòczäsz?! Jak dàm, to zùby pazbiràjesz.— Sk.

10282. A ty złoczyńcze! jeszczè bùdziesz za mnòju pastanaŭlàćsie? Ot i dam! Sk.

10283. Jak dàm tabiè, to aż z ciebiè drùzgi pasyplućsie.—W.

10284. Jak dàm tabiè, to ty bùdziesz pòmnieła kièdy ty radziłasie! — Sk.

10285. Jak ja tabiè dam, swaìch ni paznàjesz.— W.
Nsb. 148.

10286. Jak ja tabiè dam, to aż mazgiè wyleciać! — Sk.

10287. Jak tabiè dam, to aż tabiè świet zaharyćsie!— Sł.
... to aż ciè djàbli wòźmuć! — Sk.

10288. Jak ja tabiè dam, to ty zalecìsz tam, dzie hŭòrki pièrec raściè! — W.

10289. Maŭczy, bo jak dam, to ŭsiè zùby tabiè wyskaczać! — Sk.

10290. Maŭczy, bo jak dam, to zawiedzièsz tululù! — W.

10291. Oj jak ja tabiè dam, to z ciebiè czèrci pasyplućsia!—W.

Darawàć

10292. A choć ciebiè ŭ grŭob ŭłòżać, to ja tabiè nie darùju! — Sk.

10293. Chibà cie syràja ziemlà nie wòźmie, kièdy ja tabiè darùju! — Sk.

10294. Choć ty skrŭoź zièmlu pŭòjdziesz, to ja tabiè takì ni darùju!—W.

10295. Ja tabiè na tŭom świèci i to nie darùju! — Sk.

10296. Na toj świet zajdzièm, a ja tabiè nie darùju! — Sk.

10297. Nu, chibà mnie ziemlòju òczy zasyplućˊ, kalì ja tabie hèto darùju! — Ja spahaniù swajè nie dziś, to kalìś! — W.

Daždžàć

10298. Chibà ty ni daždżèsz! — W.

Dzied

10299. Addàm dzièdu! — W.
Id. ob. Żyd.
Straszenie dzieci.
u: Nm. 9272.

Gnat

10300. Ja tabiè ŭsie gnàty pałamlù, dubìnu ŭziàŭszy! — Sk.

Haławà

10301. Bùdziesz ty mniè chadziŭ ŭ sadòk, pŭòjdziesz bez haławy.— Sk.

10302. Mŭoj miecz znìmie tabiè haławù z plyecz.— W.

10303. O ty aszukàńcze, chòczäsz żeb ja tabiè hałàŭ adkrucìŭ?! — Sk.

Hart

10304. Ej, bo dàm [zadàm] tabiè hàrtu! — Sł.

Hnìda

10305. Oj patrù ja tabiè hnìdy, kàlì jenỳ razbuszawàlisia!—W.

Hòład

10306. Nu, nu, prygàrniku, bùdziesz ty ŭ mieniè hòładu cierpièŭ, jak tak bùdziesz mnŭòho jeŭ! — Sk.

Hrymàk

10307. Jak dam hrymakà ŭ kark, to tabiè radzìmaja màtka adryhniècsa!–W.

Jàhada

10308. Hèto jeszczè ćwiet, a jàhad n i e t! — W.

Jazỳk

10309. Ja tabiè jazỳk adatnù, jak tỳ bùdziesz b$_{u}$olsz tak hawarỳć! — Sk.

Jèści

10310. Nu, nu, abżartùchu, ja tabiè try dni jèści nie dàm! — Sk.

Jùcha

10311. Adczäpìsie, bo jùchaju abmỳjeszsie.— W.
Rm. 647.

Kanczàtak

10312. Hèto sał$_{u}$òdki tabiè paczàtak, a h$_{u}$ôrki bùdzie kanczàtak.—W. G.
Nsb. 24.

Kanièc

10313. Dahawarỳŭsia da lichòho kancà! — W.
u: Nm. 3586.

10314. Hladzì [ladzì] kancà! — W.

Kark

10315. Ja tabiè hỳclu kark adkruczù! — Sk.

Kazà

10316. Prỳjdzie kòza da wòza! — W.
u: Czb. 272.

Kij

10317. Oj, nu łakòmcza, ja tabiè kìjam bòki wyabieràju! — Sk.

10318. Ŭ kìja dwa kancỳ! — W.
Db. 688.

Kiszkà

10319. Jak ty dastànieszsie ŭ majè rùki, to z ciebiè ŭsie kìszki wỳcisnu.— Sk.
Id. ob. Trybùch.

K$_{u}$ość

10320. Ja tabiè ràkaru ŭsie kości pałamlù! — Sk.

10321. Ujèmsie ja im ŭ kòści! — W.
Dam się im we znaki.
Rm. 647.

Krycząć

10322. Bùdziesz ty mniè krycząć [ja tabiè pakryczù]! — W.

Kùcza

10323. Jak tỳ bùdziesz takì łakòmy, to jà ciebiè na try dnì ŭ kùczu pasadżù! — Sk.

Kułàk

10324. Jak dàm tabiè kułakòm, to ty sìkniesz maładkòm.— W.
Żartobliwie.

10325. Jak zajèdu tabiè świenc$_{u}$ònym kukułakòm, da ŭ praklàtuju szỳju!–W.
Dam w kark.

Leszczỳna

10326. Ej bùdzie leszczỳna ŭ rabòci!–W.
Otrzymasz chłostę.
B. 77.

Lìcho

10327. Chibà cie lìcho nie wòźmie!–Sk.

10328. Cìcho, bo bùdzie lìcho! — W.

Łàźnia

10329. Ej dàm [spraŭlu] tabiè łàźniu.–W.

Ł$_{u}$ob

10330. O to pijàku, jak ja tabiè dam ŭ ł$_{u}$ob, to aż z ciebiè zàdam w$_{u}$òdku wỳżenie! — Sk.

Makàr

10331. Nu, ja jehò hỳcla zażenù tam, dzie Makàr cielàt nie pasie! — Sk.

Miàki

10332. Bùdziesz ty ŭ miniè miàkieńki!-W.
Rm. 43.

Miàkieńki ob. p. w. Miàki.

Miakìna

10333. Jak tỳ bùdziesz takì łakòmy, to ja tabiè miakìny nawarù! — Sk.

Mòrda

10334. Jak dàm tabiè pa mòrdzi, to aż zòry pasỳplucsa! — W.
Id. ob. Zub.
u: Nm. 3634.

10335. Jak dàm ŭ mòrdu, to aż kr$_{u}$òŭju umỳjeszsie! — W.
u: Nm. 3637.

10336. Jak ja tabiè dam ŭ mòrdu, to aż ty jùchaju ablijèszsie! — Sk.

10337. Maŭczy, bo apalandrùju mòrdu!– Sk.

Muchajèdy

10338. Maŭczy, nie to dam pa muchajèdach! — W.

Po pysku.

10339. Oj zajèdu ja tabiè pa muchajèdach! — W.

Dam w pysk.

Nabić

10340. Chto kahò nahniè, toj tahò nabjè! — W.

Orz. 154.

Nahà

10341. Jak bùdziesz tam chadzić, ja tabiè kałòm nòhi paprybiwàju! — Sk.

10342. Ja tabiè padymù hètyje nòhi!–W.

Do ślamazarnego, nieruchliwego.

Nakłàści

10343. Ŭ kaŭnièr nakładù! — W.

Wybiję, skórę wygarbuję.

Napuścić

10344. P$_{u}$òŭnyje kałòszy napùścisz.– W.

Rm. 472.

N$_{u}$os

10345. Ja jemù n$_{u}$os padatrù! — W.

r: D. I, 255.

Òko ob. p. w. Wòko.

Pabić

10346. Bùdzie j$_{u}$on pić! chibà j$_{u}$on smałŷ napjècsie, kièdy ja jehò nie pabjù za hèto! — Sk.

Padarawàć

10347. Chibà ja da wièczara nie dażywù [nòczy nie pierenaczùju], kalì ja tabiè padarùju! — Sk.

Pajèchać

10348. Ja tabiè pajèdu! — W.

Pajści

10349. Ja ci [tabiè] nie bòjś! pajdù, pajèdu, pakryczù i t. p.—W.

Pakazàć

10350. Ja tabiè pakażù! — W.

Paździŷż, ... — W.

Paladzièć

10351. Ni bòś, palàdzicie szto jawam zrablù! — W.

Paliczŷcsa

10352. Paździŷż, palìczymsia z tabòju.- W.

r. D. I, 256.

Paznàć

10353. Nichàj t$_{u}$òlko òczy zaplùszczù, tadŷ wy paznàjecie! — W.

u: Nm. 3594.

10354. Nichàj t$_{u}$òlko rùki złażù, to wy paznàjecie! — G.

Paździć

10355. Paździŷż! — W.

Pichanùć

10356. Czahò l$_{y}$èziesz ŭ òczy?! Jak pichanù, to aż łòbam dźwièry adczŷnisz! — Sk.

Pièrăc

10357. Maŭczy, bo dam pièrcu! — W.

Zadàm ja tabie ... — W.

u: Nm. 3607.

Pòmnić

10358. Bùdzie j$_{u}$on pòmniŭ i jehò dzièci [bùdziesz ty pòmnić]! — Sk.

10359. Bùdziesz pòmnić, pakùl bùdziesz żyŭ! — W.

u: Nm. 3647.

Praklinàć

10360. Ja ciebiè i z tahò świèta bùdu praklinàć.—W.

Pŷtal

10361. Oj dam tabiè pŷtlu! — Sł.

Rak

10362. Poznàjesz ty, dzie ràki zimùjuć! — W.

Nsb. 50.

Razjèchacsa

10363. Zanadto razjèchaŭsie; maŭczy, bo dam! — Sk.

Stul pysk!

Raztrašcì

10364. A ja jak ciebiè parwù, to raztrasù ŭ pył, i pŷłu twahò ni bùdzie! — Sk.

Rᵤòzga

10365. Bùdzie rᵤòzga ŭ rabòcie! —W.
p: A. 476, 1.

10366. Jak ty mniè bᵤolsz załżèsz, to ja tabiè pietnàście ròzag dam! — Sk.

Rukà

10367. Jak ty mnie bùdziesz bᵤolsz kràści, to ja tabiè rùki pa prybiwàju! — Sk.

10368. Papadzièsie ŭ majè rùki! —W.

Skakàć

10369. Bùdziesz ty ŭ miniè pad kìjem skakàŭ, jak bùdziesz na tàncy chadzìŭ! — Sk.

10370. Oj paskàczäsz ty ŭ miniè bez kij, kièdy bùdziesz na wieczerỳnki chadzìła! — Sk.

10371. Ty ŭ miniè bùdziesz cièraz kaczärhù skakàć. — Sł.

Skùra

10372. Jak ty mniè bùdziesz łhać, to ja z cie skùru ściahnù! — Sk.
Maŭczy, bo skùru zdzierù! — Sł.
u: Nm. 3617.

10373. Ja z cie huncwòtko skùru ściahnù, jak ty bùdziesz chadzìć na wieczerỳnki [z chłᵤòpcami]! — Sk.

Sràka

10374. Bùdzie twajà sràka drazdà skakać! — N.
Dostaniesz w skórę!

Szanawàcsa

10375. Ej, szanùjsie niebożä! — W.
u: Nm. 3600.

Scisnuć

10376. Jak ja cie hỳclu ścìsnu, to ty anì piśniesz! — Sk.

Śmierć

10377. Albò tabiè śmierć, albò mnie! — Sł.

Tabàka

10378. Sztò ty mnie? ty mniè na adzìn niuch tabàki! — Sk.

Taŭczỳ

10379. Maŭczỳ, bo bùdu taŭczỳ! — W.
Pogróżka żartobliwa.
Nsb. 78.

Toj świèt

10380. Ty z tahò świèta ŭ zubàch mnie pryniesièsz; dùmajesz tak bùdzie? — Sk.

Trybùch

10381. Ja z ciebiè hỳclu ŭsie trybuchì wỳcisnu! — Sk.
Id. ob. Kiszkà.

Ŭchapić

10382. Chibà ich sto par djàbłaŭ parwiè, kièdy ja ich nie ŭchaplù! — Sk.

Ùcho ob. p. w. Wùcho.

Ŭjèscsa

10383. Ŭjèmsia ja im [jemù] da żywòho! — W.
Rm. 647.

Ŭwarwàcsa

10384. Ŭwarwiècsa wam! — W.
u: Nm. 4106.

Wantrᵤòba

10385. Ja tabie wantrᵤòby adabjù! — W.

Wòko

10386. Jak ty bùdziesz zahledàć, to ja tabiè ražnòm òczy wỳkalu! — Sk.

10387. Ja tabiè dᵤòbro wỳbieru òczy, nie bòjś! — Sk.

Wùcho

10388. Jak ty mniè bùdziesz padsłùchuwaŭ, to ja tabiè ùszy abarwù! — Sk.

10389. Ja tabiè batahòm ùszy paabsiekàju; bùdziesz szèlmaju bez uszèj! — Sk.

Zad

10390. Jak dàm tabiè kalènam ŭ zad, to aż ràkam palᵧèziesz! — Sk.

Zahnàć

10391. Ja ciebiè zażänù dzie turècki pièrăc nie raściè! — Sk.
p: B. 118.

Zaśmiajàcsa

10392. Zaśmiejèszsie ty inszym hòłasam! — W.
r: D. I, 258.

Zhłàdzić

10393. Ja was zhłàdżù, jak dałòń hłàdka! — Sł.

Zjèści

10394. A ja ciebiè hỳclu, jak parwù, to zjèm z haŭnòm, z kìszkami, zaŭsìm.– Sk.

Zławìć

10395. Abjèŭ j_{u}on miniè haròch; chibà jehò nèndza zjeść, kièdy ja jehò nie złaŭlù! — Sk.

Zmałòć

10396. Maŭczỳ, bo ja cie na tabàku zmielù! — W.

u: Nm. 3618.

Znak

10397. Dàmsia ja jemù ŭ waznàki!—W.

Zub

10398. Ej stùlisz hùby, jak dastàniesz ŭ zùby! — Sk.

10399. Jak dàm tabiè pa zubàch, to aż zòry pasỳplucsa! — Sł.

Id. ob. Mòrda.

u: Nm. 3634.

10400. Oj, paczỳszczu ja tabiè zùby, kalì ty chòczäsz! — W.

Dam w mordę.

10401. Papadzièsz ty jeszczè ŭ majè zùby! — W.

10402. Sztò ty mnie hỳclu! ja ciebiè ŭ zubàch za hranìcu wỳniesu za ŭsièju twajèju famìljeju! — Sk.

Żyd

10403. Cìcho, bo addàm Żydu! — W.

Id. ob. Dzied.

Tak straszą dzieci.

u: Nm. 9272.

6. WYRAŻENIA I POKRZYKI ZELŻYWE. WYZWANIA.

Adczèpnaje

10404. Na, waźmì adczepnòho! — W.

Pokazując figę.

u: Nm. 2803.

Brachàć

10405. — Brèszäsz ty!

— Nichàj twahò bàćka dzièci brèszuć! — W.

Żartobliwy odcinek.

Rm. 410.

Chwaròba

10406. A sztò [co] tabiè za chwaròba?!— W. Sk.

Db. 25.

10407. Chwaròbu ty bùdziesz mieć [mieŭ]! — W. Sk.

Db. 121.

10408. — Dàj mie kusòk chl$_{y}$èba!

— Chwaròbu tabiè ŭ b_{u}ok. Chwaròby ŭ b_{u}ok ni wòźmiesz, a mnie szto bùdzie?! — W.

10409. Jakàja tabiè chwaròba? — Sł.

Id. ob. Lìcho. Skułà.

Czort

10410. At, czort jehò bierỳ! — W.

Z rezygnacją.

10411. Czèrcitwajù màmu mardawàli!-W.

u: Nm. 3763.

10412. — Czort ciebiè bierỳ!

— Ad czòrta krzyż màju! — W.

10413. Czort jehò pabiràj [bierỳ]! — W.

u: Nm. 3751. r: D. I, 15.

10414. Idzì k czòrtu [da czòrta]! — W.

10415. Jakòho czòrta bajàcsa! — W.

u: Nm. 4251.

10416. Zjesz czòrta dwa! — W.

p: A. 93, 28.

Hadzìna

10417. Jakòi j_{u}on lichòi hadzìny chòczä? — W.

u: Nm. 3542.

Haławà

10418. Bräszỳ [klenì] na swajù hałàŭ!–W.

u: Nm. 6925.

10419. Idzì ty na ŭsie haławỳ! — W.

Idź do wszystkich djabłów.

Kadùk
10420. Jakì tabiè kadùk stàŭsia?! — W.
Co ci u djabła?

Kàka
10421. Wypluń kàku, zjesz haŭnò! — W.
Do plującego w złości.

Kryczàć
10422. Kryczỳ na sw$_u$oj żywòt! — W.
Nsb. 84.

Pysk
10423. Stulì pysk, bo za lìsznio! — Sk.

Rażòn
10424. A rażnà ty ni chòczàsz? — W.
Odpowiedź na prośbę żartem i w złości.
u: Nm. 4738.

Skuła
10425. — Waźmù!
— Skułù ŭ b$_u$ok woźmièsz!—W.
Nie dostaniesz!
Nsb. 150.

Sràka
10426. Pacałùj ty miniè ŭ sràku! — W.
... — pazbiràj ŭ szàpku! — Sł.

Tancawàć
10427. Na b$_u$ok! na b$_u$ok! dròbna szùja, niechàj b$_u$òlszy patancùjä!—Sk.
Do dzieci w tańcu.

Tràsca
10428. Szto im za tràsca?! — W.

Ŭziać
10429. Czòrta ty wòźmiesz! — W.
u: Nm. 4745.

Wiècier
10430. Wiètry jehò znajuć! — W.
Nsb. 22.

Zdur$_y$èć
10431. Zdur$_y$èŭ ty?! — W.

Zub
10432. Paliczỳ zùby ŭ sràccy!—W.
Nsb. 132.

7. POŁAJANKI (WYMYŚLANIA).

Abdzièrtus
10433. Abdzièrtus ty!—W.

Adszczepièniec
10434. Adszczepièńcze! — Sk.

Askarùzak
10435. Askarùzak hèty [Ach ty pàdło, askarùzak]! — W.

Asmàłak
10436. Asmàłak ty czòrny! — Sk.

B$_u$òłbat
10437. B$_u$òłbat ty praklàty-maŭczỳ.—Sł.

B$_u$ot
10438. B$_u$ot! — W.
Na dziewkę.

Buławà
10439. Ach ty buławà! — Sł.

Burdèlnik
10440. Burdèlnik! — W.
Wysoce obraźliwe.

Chal$_y$èra
10441. Chal$_y$èra z pad ciòmnai chmàry! — Sł.
1. ... ty trydcàtaho hòdu! — N.
2. ... z tryccàtaho ròku; — Sł.
Wszyscy klną: chal$_y$èra ty!

Chal$_y$èrnica
10442. Chal$_y$èrnica! — Sk.

Chàra
10443. Chàra mużycka! — W.

Chawàński
10444. Pàdło! Tùlus! Chawàński! Niemỳcki! — W.
W najwyższem rozdrażnieniu. Czyny tego wodza tak się zarysowały w pamięci ludu, iż wyrobiła się obelżywa nazwa, którą rzucają sobie przeciwnicy w chwili największego rozdrażnienia.

Czarnamòräc
10445. Czarnamòräc ty! — W.

Czarnapùpaja
10446. Och ty czarnapùpaja! — Sł.

Czort
10447. Łapûchije czèrci! — W.
10448. Łŷsy czort! — W.
u: Nm. 3554.

Duch
10449. Niczŷsty duch! — Sł.

Dudòk
10450. Ty dudôk śmierdziàczy! — Sk.

Dùräń
10451. Dùräń! — W.
10452. Dùrnia brat! — Sł.

Durdzièl
10453. Ach ty durdzièl! — Sł.
Dureń.

Durnìło
10454. Ach ty staròje durnìło! — Sł.

Durnŷ
10455. Ot durnŷ! — W.

Gràjwaron
10456. Gràjwaron! — W.
Gawron.

Gùgielnik
10457. Gùgielnik! — W.

Had
10458. Had–mużyk! — W.
Hàdzina! — W.

Haràczka
10459. Haràczka! — Sł.

Haŭcà
10460. Hawièczka ty trybuchàta! — Sł.
Hawièczko zabrŷzgana! — W.
Id. ob. Zabrŷzganica.

Haŭdùda
10461. Aj, Haŭdùda ty! — Sł.
Na babę.

Haŭniàk
10462. Haŭniàk czòrnoj kòszki—$j_u$on miniè ùczyć! — Sł.

Haŭnò
10463. Durnŷ ty! mùsić chibà ŭ ciebiè ŭ czèrepi zàmiś $mazg_u$ùù haŭno siedzìć! — W.
10464. Haŭnò t_uòŭczano! — W.
Na dziewkę.

Haŭrŷło
10465. Haŭrŷło mużyk! — W.

Hultàj
10466. Hultàj [hutlàjka]! — W.
Próżniak, próżniaczka.

Huncwòt
10467. Huncwòt! huncwòtka! — Sk.
Np. Ja z ciepiè huncwòtko [huncwòt] skùru zdzierù! — W.

Hŷcal
10468. Hŷcal! Hŷclaŭ brat! Hŷclu ty! — W. Sk.
Pospolita, powszechna połajanka.

Judàsz
10469. Judàszu ty! — Sk.

Kàim
10470. Hŷclu ty, Kaìmie! — W.

Kałmùk
10471. Kałmùk ty! — Sł.

Kałùsz
10472. Kałùsz ty! — W.
Brudas.

Kanawòd
10473. Kanawòd ty! — W.
Na złodzieja.

Kankièt
10474. Ach ty kankièt! — W.
W najwyższem uniesieniu.

Kìjeŭski
10475. A tŷ kìjeŭska wièdźma [wièdźma kìjeŭska]! — Sk.

Kilsztàn
10476. Ach ty kilsztàn! — W.

Kiszkà
10477. Biez kìszki ty! — Sł.

Làrwa
10478. Làrwo ty! — Sk.
Làrwa! — W.

Lisòk
10479. Lisòk! — W.
Na chłopca.

Ludajèd
10480. Ach ty ludajèd! — W.
u: Nm. 4082.

Łachmàcz
10481. Łachmàcz! — W.
Na chłopca.

Łachmỳtka
10482. A ty łachmỳtka! — W.
Na dziewkę.

Łupàcz
10483. Ty łupàczu! — W.

Łupiskùrnik
10484. Łupiskùrnik! — W.
Na chłopca.

Makòtra
10485. Makòtra ty! — Sł.
Gdy łajany ma łeb wielki.

Mażdżỳr
10486. Mażdżỳr ty! — Sł.
{Tłuczek do moździerza}.

Miàło
10487. Miàło ty! — W.
{Wałek do ucierania w makotrze}.

Nàhło
10488. Nàhło ty! — W.

Nasièka
10489. Nasièka ty! — W.
Ospowaty.
{Na Polesiu: Paklowany}.

Nasràć
10490. Nassierù! [nassierù tabiè, wam]! — Sk. W.
Sz. 2.

Niedawiàrak
10491. Niedawiàrku ty! — Sk.
u: Nm. 894.

Niegièda
10492. Niegièda! — W.
Na dziewkę.

Niezdàcz
10493. Niezdàcz! — W.
Na dziewkę.

Padarwàniec
10494. Padarwàniec [padòrwanica]! — W. Sł.
Bzdziel.

Pàdło
10495. Ach ty pàdło! — W.
10496. Pàdło mażdżỳr ty! — Sł.
... złòdzieju ty! — Sk.
Sz. 1.

Padòrwanica
10497. Padòrwanica ty! a toż ty bzdzìsz i nie czùjesz?! — Sł.

Padrùbnik
10498. Padrùbnik! — W.
Na złodzieja.

Padwaròtnik
10499. Padwaròtnik! — W.
Na złodzieja.
{Na Polesiu pies podwórzowy zwie się padwaròtnik}.

Pagàniec
10500. Pagàniec hèty! — Sk.

Palatùcha
10501. Palatùcha hèta! — N.
Latawiec.

Pamiäłò
10502. Pamiäłò! — W.

Pamỳjnaja jàma
10503. Pamỳjnaja jàma ty! — W.
Najobelżywsze wyrażenie w kłótni między kobietami.

Pamỳjnica
10504. Pamỳjnica! — N.
Pomywaczka.
{Na Polesiu naczynie, do którego gospodyni zlewa pomyje}.

Parch
10505. Parch! — W.

Parszỳwiäc
10506. Parszỳŭcu ty! — W.
Na Żyda.

Parỳjnica
10507. Parỳjnica ty! — N.
Świnia.

Pies
10508. Psiajùcho! — W.
u: Nm. 887.
10509. Psia krnoŭ twajà! — W.
p: B. 119, 36.
C. d. p. w. Sabàka.

Prajdziświèt
10510. Prajdziświèt! — Sł.
Obieżyświat.

Ràbaja
10511. Ràbaja sùka! — W.
Ospowata.

Rabèjza
10512. Ty rabèjza! — W.
Piegowata.

Razieŭr$_u$òt
10513. Razieŭr$_u$òt! — W.
Na dziewkę.

Raździòba
10514. Raździòba! — Sł.
Tylko na kobietę.

R$_u$od
10515. Bezmòzgi ŭsiej r$_u$od! — W.
u: Nm. 6304.

Rùski
10516. Rùska chal$_y$èra, c h à r a! — W.
Zwykłe połajanki, któremi częstują Żydów.

Sabàczy
10517. Haŭnò sabàczaje [sabàczejo!] — W. Sk.
Db. 198.
10518. Sabàcza pieczeń twajà! — W.
u: Nm. 3547.
10519. Sabàczy syn! — W.
u: Nm. 887.
10520. Starỳ sabàka! — W.

Sabakàr
10521. Ty sabakàr! — W.

Siełò
10522. Durnòje sieło. — W.
¦Na Polesiu mówią: Siełò — hòpało!
Nsb. 148.

Sràka
10523. Sràka ty zasrànaja! — Sk.

Stèrwa
10524. Ach ty staràja stèrwa. — Sł.
Padlina.

Suchasràki
10525. Ach ty suchasràki! — Sł.

Sùka
10526. S ù k ì n s y n! — W.
10527. Ty staràja sùka! — W.
u: Nm. 3549.

Szałùdźko
10528. Szałùdźko [szałudziwy]! — Sł.
Parszywiec, parszywy.

Szèlma
10529. Szèlma ty! — Sk.

Skurałùp
10530. Skurałùpie ty! — Sł.

Szlàchcic
10531. Szlàchcic—màchcic! — W.
Wykrzykuje zazwyczaj chłop na szlachcica, gdy się pomiędzy nimi poswarka zawiąże.
¦Na Polesiu mówią: Szlachcic-màchcic kùndelaŭ syn!¦

Śmierdziùch
10532. Śmierdziùch! — Sł.
Na dzieci.

Świnià
10533. Świnià ni skròbana! — W.
Gbur, nieokrzesany.
Nsb. 134.
10534. Świnỳ łabòk! — W.

Świnỳ ob. p. w. Świnià.

Walàcz
10535. Walàczu ty! Hultàju! ni ch$_u$òczäsz chl$_y$èba staràćsie! — W.

Waròna
10536. Waròna ty! — W.

Waszèj
10537. Waszèj! — W.
Wszarz.

Wièdźma
10538. Maŭczỳ, wièdźma! — W.
u: Nm. 3579.
10539. Wièdźma ty! — Sk.

Wìsielnik
10540. Wìsielnik! — W.

W$_u$oŭczy
10541. W$_u$òŭczä màsło! — W.
W$_u$òŭcza wantr$_u$òba! — Sk.
¦Na Polesiu: Wòŭczaja sràka!¦

W$_u$oŭk
10542. Ach ty w$_u$oŭk kanàlja! — G.

Zabrỳzganica
10543. Zabrỳzganica ty! — W.
¦Polesie: Zadrỳpanica, zadrypaniec¦.

Zadrỳstanka
10544. Zadrỳstanka ty! — Sł.

Zawàła

10545. Zawàła ty! — W.

Złuoczyńca

10546. Złuoczyńcze! — Sk.

Złuòdziej

10547. Pàdło ty złuòdziej! — W.
Sz. 1.

Złydnik

10548. Złydnik! — Sł.

Żàba

10549. Żàba razlyèzła [razpuòŭzła]! — W.
Na dziewkę.

10550. Żàbin kłunàk! — Sł.

Żyd

10551. Ty huorsz Żyda. — Sł.

10552. Żyduòska chàra! — W.
... ciernìca! — Sł.
... pamỳjnica! — W.

10553. Żyduòŭski kałûsz! — W.
Brudas.

10554. Żydzie ty bezdûszniku! — W.
... pàrchu! — Sł.

8. PRZEKLEŃSTWA.

Abmanùć

10555. Abmanùŭ ty miniè, kab ciebiè Buoh abmanùŭ! — Sł.

Ahòń

10556. Kab ciebiè, Bòżä daj mileńki [Màtäczko Najświèntsza daj], ahòń spaliŭ! — W.

10557. Nichàj jehò ahnì spàlać! — W.

Apròha

10558. Kab ciebiè apròha ŭziałà! — W.
{Żebyś się wyprężył—umarł}.

Bàba

10559. Kab ty, bàbo, zharyèła! — Sł.

Bàćkaŭszczyna

10560. Kab twajà bàćkaŭszczyna zwiełàsia! — W.

Badàj

10561. Badàj ciä! — Sł.
Przymówisko, zarazem przekleństwo.

Balyèść

10562. Kab ciebiè bàbskije balyèści zniàli! — W.
Żeb ciebiè balyèści znièli! — Sk.

Baradà

10563. Kab jehò baradà ablyèzła niŭbàwie! — Sł.

Buoh

10564. A kab ciebiè Buoh zabìŭ! — W.

10565. Badàj na ciebiè Buoh nawiernùŭ wuòŭka! — Sł.
Na bydlę w szkodzie.

10566. Bòżä daj [Bòżä daj mìleńki, Màtäczko Najświentsza daj]! — W.
W każde niemal przekleństwo wstawiają powyższe słowa.

10567. Chaj ciebiè Buoh pakaràje na hłàdkoj daròzi! — W.
p: A. 198, 1.

10568. Badàj na ciebiè Buoh pierunà nawiernùŭ! — Sł.

10569. Kab ciebiè Buoh dawiuòŭ, kab ty ŭlyez ŭ żyduòŭskuju szkòłu! — W.

10570. Kab ciebiè Buoh lubìŭ! — W.
Żartobliwie.

10571. Kab ciebiè Buoh pakaràŭ! — W.
u: Nm. 3697.

10572. Kab ciebiè Buoh z świètu spràtaŭ! — W.

10573. Kab ciebiè pabìŭ Buoh ad haławỳ da nuoh! — W.
Otrzymawszy „hrymaka", po pobiciu.

10574. Kab na was Buoh chalyèru nakinùŭ! — Sł.

10575. Kab tabiè Buoh ni dapamuòh! — W.

10576. Kab tabiè Buoh szczàścia i dòli ni daŭ! — W.

Przenośnia: szczęście — ożenek lub zamążpójście; dola—dzieci, potomstwo.

10577. Kab [badàj] was B_{u}oh lubìŭ!–W.
Żartem.
u: Nm. 3250.

10578. Ni dajè, kab jemù B_{u}oh ni daŭ niczòho d_{u}òbraho! — W.

10579. Nichàj B_{u}oh tabiè zwìdzić i nadharòdzić! (za majù krỳŭdu, za twajù lìtaść, miłasièrdzio)! — W.
Ironicznie.
Nichàj B_{u}oh pabjè.— Sł.
Bàćko pamiràŭ dyj klìknuŭ swahò sỳna. Toj dùmaŭ szto bùdzie adkàzywàć jemù {robić testament}, annò j_{u}on kàżä:
— Waźmì sỳnku szlàhu i dabì miniè, bo mnie wièlmi trùdno! a syn:
— Nichàj ciäbiè B_{u}oh pabjè — za szto ja ciebiè bùdu bić!

10580. Nichàj tabiè B_{u}oh ni daść d_{u}òbrai śmièrci! — W.

10581. Ni $spam_{u}$òh j_{u}on miniè, kab jeho B_{u}oh ni $spam_{u}$òh! — W.

10582. Pabì [pakaràj] ciebiè Bòżä.— W.
u: Nm. 3785.

10583. Sp_{u}òmśćsie, Bòżä, za majù krỳŭdu! — W.

10584. Szkadawàŭ mnie j_{u}on dàci, kab jemù B_{u}oh ni dàŭ ni $zdar_{u}$òŭja, ni szczàścia, ni życià, ni tahò, czahò j_{u}on ad Bòha żadàje! — W.

10585. Wyrekàjecsa j_{u}on miniè, kab jehò B_{u}oh wỳreksie! — W.

10586. Zjeŭ ty majò żỳto — kab twajò zjeŭ B_{u}oh bỳło; kab ty ni dażdàŭsio i ni dabỳŭsio da niczòho! — Sł.

Bòski

10587. Kab ty jàsnaści bòskai ni ahledàŭ! — W.
Żeb... bòżaj nie wìdzieŭ! — Sk.
Sz. 10.

Brächàć

10588. Abrechàŭ (oszkalował) j_{u}on miniè; kab j_{u}on, B_{u}oh daŭ, pa pòlu i l_{y}èsi biehajuczy brechàŭ! — W.

Bùra

10589. Kab ciebiè bùra panièsła [B_{u}oh daŭ mileńki, bùra raznièsła]!—W.

Być

10590. Kab tỳ być ni wièdaŭ! — Sł.
Djabli cię wiedzą.

Byzha$ł_{u}$òŭjo

10591. Na twajò byzha$ł_{u}$oŭjo! — W.
u: Nm. 3703.

Chal$_{y}$èra

10592. A, chal$_{y}$èra na cie! — W.
... na wàs dzie padzièłasie!–W.

10593. A, kab ciè chal$_{y}$èra ŭziełà dziè ty radziìŭsie, dziè ty chryścìŭsie!–W.

10594. A kab cie [ciebiè] chal$_{y}$èra skacìła [u p r à t a ł a, zaduszỳła, uduszỳła]! — W.
Sz. 15.

10595. Kab cie chal$_{y}$èra ŭziałà, piskùnczyk m_{u}oj, czahò ty piszczỳsz?!—Sł.

10596. Kab na jehò chal$_{y}$èra! — N.

Chl$_{y}$eb

10597. Kab tỳ tak pa prăŭdzi chl$_{y}$eb jèła! — W.
u: Nm. 6974.

Chwar$_{y}$eć

10598. Kab tỳ, B_{u}oh daŭ mìleńki, chwar$_{y}$èŭ siem r_{u}ok na adzìn b_{u}ok, siem r_{u}ok na druhì b_{u}ok! — W.

Chwaròba

10599. Kab ciebiè, B_{u}oh daŭ mìleńki, śmiertèlna charòba zniałà! — W.

10600. Kab ciebiè l_{y}epsz chwaròba ŭziałà! — W.
Żeb ciè chwaròba...! — Sk.

Chwìla

10601. Kab na ciè chwìla ŭpàła!—W.

Ciè$ł_{o}$

10602. Chto ukràŭ, kab jehò ciè$ł_{o}$ z haràczki paczyrniè$ł_{o}$! — Sł.

Cwìknuć

10603. A, żeb ciebiè cwìknu$ł_{o}$! — Sk.
Przekleństwo żartobliwe.

Cỳhan

10604. Badàj ciebiè Cỳhan aszmièjdaŭ!-Sk.
Przekleństwo żartobliwe.

Czerw

10605. Kab ciebiè czèrwi taczỳli! — Sł. Żeb tabiè czèrwi sràku taczỳli! — Sk.
Sz. 4.

Czort

10606. Idzì pad czòrtawu hałàŭ! —W.

10607. Kab ciè czort ŭziaŭ! — W.
Kr. 295.

10608. Nichàj ciebiè czort wòźmie!—W.
u: Nm. 3252.

10609. Żeb cie czort [kadùk] ŭzìaŭ!–Sk.

Dabrò

10610. Kab tabiè dabrà ni byłò! —W.
u: Nm. 3654.

Dajścì

10611. Kab tỳ da chàty ni dajsz$_{u}$òŭ!–W. Żeb... nie...! — Sk.
Sz. 9.

10612. Kab tỳ nì dajsz$_{u}$òŭ kudỳ idzièsz!-W. Kab tỳ tudỳ ni zajsz$_{u}$òŭ i nazàd ni wiernùŭsie! — W.
u: Nm. 3676.

Datknùcsa

10613. — Ty miniè ababràła! ty miniè ababràła!
— Ni datykàłasie da ciebiè, kab ty ni datykàŭsie da swahò ciełа!—Sł.

Dażdàć

10614. A kab tỳ ni dażdàŭ! la, czỳsto żywòt paabdziràŭ! — W.
Dziewka na chłopca, gdy ją skubie.

10615. Kab tỳ [j$_{u}$on] ni dażdàŭ! — W.

D$_{u}$òbraja

10616. Kab ty, Bòżä daj mìleńki, nidabìŭsie da niczòho d$_{u}$òbraho! —W.
Sz. 11.

Dòla

10617. Kab ciebiè ni minùła lichàja dòla! — W.
Id. ob. Hadzìna.
u: Nm. 3748.

10618. Kab jehò dòla ni znàła szto hèto takòje! — Sł.
Złorzeczenie żartobliwe.

10619. Kab tabiè lichàja dòla skłàłasia! — W.

Duch

10620. Kab j$_{u}$on tak z dùcham byŭ! — W.
Szyderczo.
Rm. 232.

10621. Kab ŭ ciebiè [jehò] duch tak byŭ! — W.
Rm. 236. u: Nm. 6976.

10622. Kab z ciebiè duch wỳpierło! —W.

Duszà

10623. Kab jehò duszà nìgdy z pièkła ni wỳszła! — W.
p: A. 388, 1.

10624. Kab jehò dùszu czèrci pa pièkli pchàli! — W.

10625. Kab twajà duszà, B$_{u}$oh daŭ mileńki, na t$_{u}$om świèci nidziè mièjsca spakòjnaho ni miełа! —W.

10626. Kab twajà duszà ŭ pièkli har$_{y}$èła! — W.

10627. Kab ty ryhnùŭ duszòju! —W.

10628. Nichàj jehò duszà i ŭ pièkli dna ni nàjdzie! — W.
O nieboszczyku.

10629. Nichàj jehò dùszu pa pièkli pchàjuć i ciahàjuć! — W.
Przeklinanie nieboszczyka.

10630. Wỳciahnuli z miniè rublà, nichàj z jehò B$_{u}$oh dùszu wỳciahnie!—W.

Dỳbka

10631. Kab tabiè, Bòżä daj mìleńki, dỳbku chucièńko zbìli! — W.

Dỳchać

10632. Kab jemù dỳchać ni dałò! —W.
u: Nm. 3758.

10633. Kab j$_{u}$on tak dỳchaŭ! — W.
Rm. 232.

10634. Kab ty tak pa swajèj pràŭdzi dỳchaŭ! — W.
u: Nm. 6971.

Dym

10635. Kab ty pasz$_{u}$òŭ da harỳ z dỳmam! — W.

10636. Nichàj tut ŭsio siàdzie dỳmam! – Sł.

Dzicià

10637. Kab twajè dzièтki pryżdàli na swahò bàćka brächàć! — W.
Żart.
Rm. 234.

10638. Kab ty swaìch dziecièj ni ahledàŭ! — W.
Żeb ty dziecièj nie ahledàŭ! — Sk.
Sz. 32.

10639. — Ukràŭ nièchto nażà!
— Kab j$_u$on, Bòżä daj mìleńki, dzièci swajè par$_y$èzaŭ! — W.

Dzień

10640. Kab tỳ ni znaŭ siahòniaszniaho dnia! — W.
u: Nm. 3673.

Dzièrawo

10641. Kab tỳ stàła dzièrewom! — Sł.

Dźwièry

10642. Ach, kab ciebiè ŭ czỳstom pòli dźwièry ścìsnuli! — W.

Fìrum

10643. A nièch cie fìrum cwàncyg!–Sk.
Np. na targu:
— Nie ustùpisz?
— Nie!
— A nièch cie fìrum cwàncyg i targ dobity.

Fràncy ob. p. w. Pràncy.

Garònczka

10644. Kab ciebiè garònczka schapìła!-Sł.

Guz

10645. Kab ciebiè gùzy ŭduszỳli!—Sk.

Hadzìna

10646. A kab ciebiè d$_u$òbra hadzìna paznàła! — W.
Żartobliwie.
u: Nm. 3251.

10647. Kab ciebiè ni minùła [ŭziała] lichàja hadzìna! — W.
Id. ob. Dòla.

10648. Kab tỳ praświètnaj hadzìny ni bàczyŭ! — Sł.

10649. Nichàj jehò pabjè lichàja hadzìna! — W.
Rm. 405.

10650. Nichàj na wàs lichàja hadzìna!–W.
u: Nm. 3745.

Haławà

10651. Adwaraczàjecsie j$_u$on ad mieniè, kab jemù, B$_u$oh dàŭ, haławù zawiernùło na patỳlicu! — W.

10652. Da k$_u$ol (sic) ty bùdziesz krucìćsie, żeb ty sabiè hałàŭ skrucìła!–Sk.

10653. Kab tỳ haławòju nałażỳŭ! — W.
u: Nm. 3782.

10654. Kab tỳ haławù padwiernùła!–Sł.

10655. Kab tỳ haławù skruciŭ! — W.

10656. Krùcić hỳcäl, kab jemù ŭ haławiè zakrucìłosio! — W.

10657. Nichàj jemù choć ŭ wir haławòju! — W.

10658. Ukràŭ j$_u$on sakièru, kab j$_u$on sabiè hałàŭ adrubàŭ! — W.
... ty ŭ miniè sakièru, kab tỳ sabiè hałàŭ adciàŭ! — Sł.

Harà

10659. Kab jänỳ pa har$_y$è chadzìli dy-j s$_u$ònca ni bàczyli! — L.

Hawarỳć

10660. Nahawarỳŭ ty na miniè, kab tỳ ni hawarỳŭ da swahò bàćka, ni da màtki! — Sł.

10661. Ni skazàŭ mnie pràŭdy, kab j$_u$on, Bòżä daj mìleńki, ni zahawarỳŭ da swajè ż$_u$ònki i da swaich dzièтak! W.

Hòły

10662. Kab jehò, Bòżä daj mìleńki, hòłaho haniàli! — W.

Hr$_u$om

10663. Kab ciè pièrszy hr$_u$om zabìŭ! – W.
Żeb ciè hr$_u$om zabìŭ! — Sk.
Id. ob. Pierùn.
Sz. 9.

Hrùdzi

10664. Kab tabiè hrùdzi zbìło! — W.
u: Nm. 3721.
... ŭ hrudziàch rabìło! — W.
u: Nm. 10923.
... ty hrudźmì rabìŭ! — W.
u: Nm. 10923.

Jàma

10665. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, ŭ jàmu wiłami ŭwałaklì! — W.
... ty... jàmu zawaliła! — Sł.

Jazỳk

10666. Kab jemù tak jazỳk wỳpierło pa jehò pràŭdzi! — W.
Żeb jemù jazỳk wỳpierło! — W. *Sz. 4.*

10667. Kab tabiè jazỳk abl$_{y}$èz! — W.
Do plującego.

10668. Kab tabiè jazỳk kòłam staŭ.–W. *p: A. 190, 2.*

10669. Kab tabiè jazỳk na wièrch wỳpierło, jak tỳ hèto pràŭdu kàżäsz!–W.
... jazỳk wỳsałapiło! — N.

10670. Pluj na l$_{y}$es, kalì tabiè jazyk abl$_{y}$èz! — W.

Jèzus

10671. Kab j$_{u}$on ni wỳhawaryŭ Jèzus Màrja pièrad śmièrciu [skanàniem]! — W.

Kàczka

10672. Kab cie kàczki strapielàli! — W.

Kajdàny

10673. Kab ciebiè, Bòżä daj mileńki, ŭ kajdàny akawàli! — W.

Kałaciò

10674. Kab ciebiè kałaciò kałòło! — Sł.

Kał$_{u}$òdka

10675. Kab ciebiè, daj Bòżä, ŭ kałòdki abùli! — W.

Kàmiäń

10676. Kab tỳ kàmiäniam sieŭ! — W.
... B$_{u}$oh daŭ, kàmiäniam lehłò! – Sł.

Kanàć

10677. K$_{u}$òlki tam hròszykaŭ, kab B$_{u}$oh daŭ mìleńki, tak wièle hadzìn kanàŭ. — W.

Kanièc

10678. Kab tabiè kancỳ złażỳlisie! — Sł.
Tak matka klęła płaczące dziecko.

10679. Kab ty ni wièdaŭ kancà swahò! — W.

Karawàj

10680. Kab tabiè karawàju ni bìli! — Sł.

Karòwa

10681. Badàj [kab] ciebiè karòwami wazìli! — W.
u: Nm. 3254.

10682. Żeb ciè karòwa zaduszỳła! — Sk.
Żart.

Karszùn

10683. Kab ciebiè karszunỳ zjèli! — Sł.
Na ptactwo domowe.
C. d. p. w. Kòrszak.

Kat

10684. Kab tỳ kàta ni minùŭ [ni ŭwajsz$_{u}$òŭ]! — W.
u: Nm. 3690.
... kàtawaho k n u t à [ruk] ni ŭwajsz$_{u}$òŭ. — W.

Kàtawy ob. p. w. Kat.

Kaŭtùn

10685. Kab tabiè, Bòżä daj mìleńki, kaŭtùn zwiŭsie! — W.

Kij

10686. Alè, chtoś spamianùŭ, kab jehò kij ni minùŭ, a jak sw$_{u}$oj, to ŭ wadw$_{u}$òj! — W.
Przy czkawce.

10687. Kab ciebiè, daj Bòżä, ŭ kij uwiazàli! — W.

Kirdziùk (Pypeć)

10688. Kirdziùk tabiè na jazỳk! — W.
Żart.

Kiszkà

10689. Kab z ciebiè kìszki ciahnùlisie!-W.
... ciahnùli [wỳpierło]! — Sł. *Sz. 27.*

10690. Kab z jehò tak kìszki, jak wier$_{u}$òŭka ciahnùlìsie! — W.
Za ukradzenie postronka.

Kòlady

10691. Ach, kab ciebiè małànka (błyskawica) spaliła na kòlady! — W.
Żart.

10692. Kab ty, Bòżä daj mìleńki, świètłych kalàd ni dażdàŭ! — W.

Kuoł

10693. Kab ciebiè kòłam ŭ zièmlu!—N.

10694. Kab tỳ kòłam staŭ [stàła]! — W. Sk. Sł.

Kòrszak

10695. Kab ciebiè kòrszak zjeŭ! — W. L.

Id. ob. Karszùn.

Na ptactwo domowe.

Kuość

10696. Kab twajè kòści pawykidàło z tahò świèta! — W.

u: Nm. 3801.

10697. Krùcisz ty, kab z ciebiè, Bòżä daj, na tuom świèci kòści pakrucìli! — W.

10698. Nichàj jehò kòści ciahàjuć sabàki! — W.

Kràści

10699. Kab tỳ kraŭ, ścièmu draŭ, da dòmu pryszuòŭ i mièsca ni znaszuòŭ!–W.

Krènknuć

10700. A żèby ty krenk! — Sk.

Kruoŭ

10701. Kab twajù kruoŭ wużỳ smaktàli! — N.

10702. Kab z ciebiè kruòŭju hnàło na dziesiàtuju ścièmu! — W.

Żeb... hnàło! — Sk.

Sz. 2 i 3.

Kruk

10703. Kab twajè miàso [ciełło] kruki klewàli! — W.

Kr. 299.

10704. Kab twajè pàdło, Bòżä daj mìleńki, krukì i sabàki pa pòlu razciahàli!–W.

Krwàwa ob. p. w. Krywàwa.

Krỳŭda

10705. Schawàj sabiè na padzwònnaje majù krỳŭdu! — W.

u: Nm. 4590.

Krywàwa

10706. Kab ciè krywàwa (biegunka) pierarỳèzała! — W.

... ciebiè krwàwa...! — Sł.

Sz. 21.

Kùla

10707. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, kùla ŭbìła! — W.

Żeb ciè kùla ŭbìła! — Sk.

10708. Kab ciebiè pièrsza kùla ni minùła! — W.

u: Nm. 3771.

Lyes

10709. A kab jenà paszłà [Nichàj idziè] na lesỳ, na bałatà! — W.

Choroba.

u: Nm. 8381.

Lìcho

10710. A lìcho na ciè! — W.

10711. Zhiń, prapadzì lìcho! — N.

Łancùh

10712. Nichàj ciebiè ŭ łancuhì zwiàżuć! — W.

Łàwa

10713. Kab ciebiè wỳciahnuli [kab ty wỳciahnuŭsie] na łàwi! — W.

Sz. 12. u: Nm. 3790.

Łuob

10714. Kab tabiè łuob raznièsli! — Sł.

Łòpnuć

10715. Kab tỳ łòpnuŭ! — W.

u: Nm. 3779.

Łùpa

10716. Jak tỳ siahòdnia dùjesz, kab tabiè łùpy (wargi) papùchli! — W.

Narzekanie na wiatr.

Màlik

10717. Màlik tabiè ŭ spìnu! — Wb.

... ŭ spìnu, kaŭtùn ŭ czuprỳnu, kazìniec ŭ nòhi, kab ni dajszłà da daròhi! — Wb.

Żart. {Malik—choroba słupa kręgowego u koni. Kto kupi konia „malikowatego", temu konie będą zdychać jeden za drugim aż do 7-u}.

Małànka

10718. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, małànka (błyskawica) spalìła! — W.

Marà

10719. Tfu, zhiń ty, prapadzì–marà!–W.

Niekiedy z dodatkiem: Ni wiedzi miniè na zło pakuszènio! — W.

Marcìn

10720. Kab wy màrnie prapàli, jak marcìnawy bòty! — Sł.

Màry

10721. Kab jehò, Bòżä daj mìleńki, na màrach wyniesli! — W.
u: Nm. 3791.

Màtka Bòska

10722. Żeb cię Màtka Bòska skaràła!–Sk.

Màzur

10723. Nichàj ciebiè màzur świśnie!–W.
Żart.

Mènka

10724. Kab cię ciażka mènka mènczyła, kab ty mènczyŭsie cyèły wiek swuoj.–W.
Sz. 17.

Muol

10725. Kab tabiè muol halònki pajèŭ!–N.
Żartobliwe przekleństwo.

Mòrki

10726. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, mòrki skacìli! — W.
Mor, morowe powietrze.

Mòwa

10727. Nichàj tamù zàjmie mòwu, chto na miniè pa nisprawiedlìwaści brèszä! — Sł.

Nahà

10728. Kab tabìè nahà adsòchła [wysachła]! — W.
Id. ob. Rukà.
Sz. 3.

10729. Kab ty, Bòżä daj mìleńki, ni kràtaŭ (nie ruszał) ni nahàmi ni rukàmi! — W.

10730. Kab ty nòhi wyciahnuŭ! — W.
Na inwentarz żywy.

10731. Kab ty swajmù haspadarù na pacièchu nòhi pałamàŭ! — W.

Nachèłno

10732. Kab tèbe nachèłno! — P.
Nagła śmierć.

Nàrad

10733. Kab jehò [ich] nàrad zwiòŭsie!-Sł.
Żart.

Nàryca

10734. Kab ciebiè nàryca staczyła!—W.
Choroba.
u: Nm. 13626.

Nèndza

10735. Kab na ciebiè nèndza napàła!–Sk.

Nieastòicsia

10736. — Szto, ty zjèła?
— Zjèła!
— A, kab tabiè nieastòiłosie!–Sk.

Nièmacz

10737. Kab was nièmacz ŭziała! — W.

Nuocz

10738. Kab ty, Bòżä daj mìleńki, ni wytrymaŭ hètai nòczy! — W.

Nuos

10739. Kab tàk ty z nòsam byŭ! — W.
u: Nm. 12623.
Wyharaŭ ty majù mièżu, kab ty, Bòżä daj, nòsam zaharàŭ!–W.

Nudà

10740. Kab ciebiè nudà zjèła! — W.

Òko ob. p. w. Wòko.

Pabièhczy

10741. Kab ty ŭ pòle pabièh! — Sł.
Żebyś zwarjował.

Pachawàć

10742. Kab ja ciebiè pachawàła! — Sł.

Paciècha

10743. Płàczu ja, kab ty wiek pacièchi ni mièŭ! — W.
Sz. 14.

Pajcì

10744. Kab wy màrnie paszlì!—W.

Pakuòt

10745. Kab ciebiè pakuòt pakacìŭ! — Sł.

Pakràka

10746. Kab ciebiè pakràka ŭziała!—Sk.

Pakrucićsia

10747. Kab jemù tak mazgì, rùki i nòhi pakrucìlisia, jak tàja wieruòŭka byłà skrùczana! — W.

Pakrywàło

10748. Nichaj jemù z tahò pałatna pakrywàło (całun) zròbiać!—W.

Pàläc

10749. Kab tỳ swahò wielìkaho pàlca na naziè ni bàczyła! — W.

Żartem do dziewki.

Palàrusz

10750. Badàj ciebiè palàrusz narùszyŭ! — W.

A niech ciebiè [jehò] palàrusz kìnie! — Sk.

Najpowszechniejsze przekleństwo.

Panièści

10751. Kab ciebiè panièsło pa wièrch dzièrewa! — W.

u: Nm. 3669.

Paràlusz p. w. Palàrusz.

Paryèzać

10752. Kab tòj, daŭ Buoh, cieràz kahò ja swajò dzicià paryèzała, kab juon hètak rùki i nòhi paryèzaŭ. Kab juon ad siehòniaszniaho dzieniòczka, da cièraz ŭsio lyèto hniŭ, chwaryèŭ, dyj balèŭ, da ad siebie czyèrwi adkidàŭ! — Sc.

Pasàd

10753. Kab ciebiè na pasàd ni sadzìli!–Sł.

Paukòczuwać

10754. Kab ich paŭkòczuwało! —W.

Pawièsicsa

10755. Ukràŭ nièchto wieruòŭku, kab juon na juòj pawièsiŭsie! — W.

Pawiètrye

10756. Badàj jehò pawiètrye! — Sł.

Paznàć

10757. Kab jehò lùdzi ni paznàli! — W.

10758. Oj ty znajkò! Znàjesz ludzièj; kab ciebiè ni paznàli ni bàćko, nì màci! — Sł.

Piärùn

10759. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, sierczỳstyje piärunỳ razstrelàli!—W.

10760. Maròz, żeb jehò ahnìstyje piärunỳ zapalìli! — Sk.

Nichàj ciebiè jàsnyje piärunỳ zaświèciać [zapàlać]! — W. Sk.

10761. Kab tabiè piärùn hałàŭ razbìŭ!–Sł.

10762. Żeb ciè piärùn zabìŭ [jàsnyje piärunỳ zabìli]! — Sk.

Id. ob. Hruom.

Sz. 9.

10763. Żeb ciè piärùn tras! — Sk.

Piasòk

10764. Kab ja wàs ŭ piasòczku bàczyła! — Sł.

Piàta

10765. Wỳsuszyŭ ty miniè, kab twajè piàty pasòchli! — Sł.

Pić

10766. Kab tỳ pa wadziè chadzìŭ i pić prasìŭ! — L.

Pièczäń

10767. Kab twajù pièczäń (wątroba) na azieròdzie wietryli! — Sł.

Pièrci

10768. Kab z ciebiè kàłam pièrło. — Sł.

Pietrò Św.

10769. A kab ciebiè śnieh spalìŭ na Pietrà! — W.

Prabìcsa

10770. Ach, ukràŭ nièchto wiły, kab juon na ich prabìŭsie! — W.

10771. Kab tỳ prabìŭsie! — W.

Na inwentarz.

Pràncy

10772. Kab ciebiè pràncy razszaptàli [żeb zjèli]! — W. Sk.

Prapàści

10773. Kab tỳ màrnie prapàŭ [prapàła]!-W.

Kr. 395.

10774. Kab tỳ [wy] prapàŭ [prapàli], jak cień na wadziè! — Sł.

10775. Prapadzì z pełèchami!—W.

Praśmiàrdnuć

10776. Kab tỳ, Bòżä daj mìleńki, praśmiàrd za życià! — W.

10777. Śmierdżù ja tabiè, kab ty praśmiàrd, kab ciebiè lùdzi za dzièsiać mil staranìlisie!—W.

Sz. 17.

Pràŭda

10778. Kab tabiè takì nuos, jak ty pràŭdu kàżäsz! — W.

Przekleństwo żartobliwe.
Db. 291.

Prawalìcsa
10779. Kab tỳ prawalìŭsie! — W.
10780. Nichàj j$_{u}$on prawàlicsa! — Sł.

Ràda
10781. Kab da ciebiè, Bòżä daj mìleńki, ludkì z c$_{y}$èłaho świèta zjeżdżàli i tabiè ràdy ni dàli! — W.

Rahanùć
10782. Kab tỳ tut rahanùło! — W.
Przeklinając drogę złą, rolę twardą i t. p.

Räkà
10783. Nichàj j$_{u}$on räkù (rzeka) zawàlić! — N.

Ràna
10784. — Czahò ty tut chòdzisz, majò dabrò da siebiè pierawòdzisz?
Tak mówi chłop do siosty zamężnej, która mu odpowiada:
— Daj Bòżä bratkò, kab tabiè tak wielä ran na twajò cièło, k$_{u}$òlki ja swajè pràcy ŭ ciebiè pakìnuła; b$_{u}$olsz ja tabiè nic ni życzu! — Sł.

Räzàczka
10785. Kab ciebiè räzàczka par$_{y}$èzała! — W.
u: Nm. 3725.

Razarwàć
10786. Kab ciebiè razarwàli! — W.

Razhawiècsa
10787. Żèby j$_{u}$on nie pryżdàŭ razhawièćsie! — Sk.
Sz. 113.

Razpanawàcsa
10788. Kab tỳ, Bòżä daj mìleńki, ni razpanawàŭsie! — W.

Razsièćsa
10789. Kab tỳ razsièŭsie! — W.

Razżỳcsa
10790. Kab tỳ, Bòżä daj mìleńki, ni razżỳŭsie! — W.
u: Nm. 3660.

Ražòn
10791. Kab tỳ zl$_{y}$èzła na ražòn, B$_{u}$oh miły daŭ! — W.

R$_{y}$èzana
10792. Badàj ciebiè r$_{y}$èzana schapìła! — Sł.

R$_{u}$od
10793. Kab na jehò [ich] r$_{u}$od nadysz$_{u}$òŭ zw$_{u}$od! — W.
Nsb. 58.

Ròpa
10794. Kab z ciebiè ròpa ciekłà! — W.
10795. K$_{u}$òlko ja razliłà sl$_{y}$oz, kab z jehò pa śmièrci tak wièle ròpy wỳliłosie! — W.

Rùczka ob. p. w. Rukà.

Rukà
10796. Kab jemù rùczki pazałacièli, da pa łòkci adl$_{y}$ecièli! — W.
10797. Kab j$_{u}$on ni kràtaŭ ni rukàmi, ni nahàmi! — W.
Żeb j$_{u}$on nie pawiernùŭ nì rukòju, ni nahòju! — Sk.
Sz. 1.
10798. Kab tabiè rùczki pahnùło ŭ kruczkì a nòżki ŭ kaczeròżki! — W.
Rm. 711.
10799. Kab tabiè rukà adsòchła [wỳsachła]! — W.
Id. ob. Nahà.
Sz. 3.
10800. Kab tabiè rùki pakòrczyło! — W.
u: Nm. 3719.
10801. Kab twajè rùki i nòhi zhràbiło ŭ adnò mièsco! — W.
Sz. 11.
10802. Ukràŭ nièchto sakièru, kab j$_{u}$on sabiè zwarjawàŭszy rùki i nòhi paadsiekàŭ! — W.
10803. Żeb tabiè rùki, nòhi pakrucìło! — Sk.
Sz. 26.
10804. Żeb ty tak sabiè rùki pakrucìŭ, jak ty galènzie pakrucìŭ! — Sk.
{Na złodzieja, kradnącego owoce z drzewa}.

Sabàka

10805. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, ni mỳtaho, jak sabàku ŭ zièmlu ŭwalìli! — W.

10806. Kab ciebiè, jak sabàku pad płòtam pachawàli! — Sł.

10807. Kab tỳ, B$_u$oh daŭ, pryżdàŭ na stàraść sabàki zwòdzić [drażnić]!—W.

Na przedrzeźniającego.

p: A. 397, 216.

Sèrco

10808. Badàj ciebiè za sèrco ŭziałò!—W.

u: Nm. 11121.

Sièści

10809. Kab tỳ sieŭ krỳcaju (roślina)!—W.

1. Żeb tỳ krỳcaju sieŭ!—Sk.
2. Kab tỳ sieŭ màkam! — G.

Sz. 9. u: Nm. 3675.

Skanàć

10810. Chto mniè zazdròcić, kab j$_u$on, Bòżä daj mìleńki, skanàŭ, mahò życià ni sprabawàŭszy! — W.

Skìsnuć

10811. Kab ty skis! — W.

Żart.

u: Nm. 12626.

Skrucìcsa

10812. A kab ty skrucìŭsia! — W.

u: Nm. 3735.

Skrucìć

10813. Kab ciebiè, B$_u$oh daŭ, skrucìło! — W.

Skùra

10814. Kab z ciebiè skùru ściahnùli [dràli]! — W.

Na inwentarz.

1. Kab z ciebie, Bòżä daj mìleńki, skùru dràli pałòsami! — W.
2. ... skùru zwiernùli! — Sł.
3. Żeb ... dràli! — Sk.

Sz. 28.

Skułà

10815. Kab ciebiè skułà ŭduszỳła [zaduszỳła]! — W.

10816. Kab tabiè màci skułà ŭ hrùdzi, jak tỳ miniè addałà ŭ lùdzi! — Sł.

10817. K$_u$òlki tam byłò hròszykaŭ [zièrniat, kàliŭ i t. p.], kab tak wièle skuł (wrzodów) ŭ hòrli siełò! — W.

Sł$_u$ònko

10818. Kab tỳ ni dażdàŭ sł$_u$ònka ahledàć! — W.

u: Nm. 3770.

10819. Kab tỳ pa haràch chadzìŭ i sòniejka ni bàczyŭ! — N.

Sł$_u$òŭco ob. p. w. Słòwo.

Słòwo

10820. Szto ja jemù [j$_u$oj] siònia Bòha uprasìła, kab jemù choć dziesiàtaje sł$_u$òŭco stàłosio, to byłòb z jehò dawòli! — W.

Smùtak

10821. Kab ciebiè smùtak [smùtki] ŭziàŭ [ŭziàli]! — Sł.

u: Nm. 3740.

Soniejko ob. p. w. Sł$_u$ònko.

Spakòjnaść

10822. Kab jemù i ŭ pièkli spakòjnaści ni byłò! — W.

10823. Kab ty nikòli ni mieŭ spakòjnaści! — W.

u: Nm. 3722.

Spapiel$_y$èć

10824. Kab ty spapiel$_y$èŭ! — Sł.

Spràha

10825. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, spràha sprahłà! — W.

Pragnienie.

Sprutkawàć

10826. Kab ciebiè sprutkawàło! — W.

Badàj jehò ...! — W.

{Bodajbyś zdrętwiał, niech cię paraliż!}

Spùchnuć

10827. Kab tỳ pàdło spuch, jak harà, jak padùszka! — W.

Żeb tỳ spuch! — Sk.

Sz. 21 i 22.

10828. Nichàj ty spùchni! — W.

Sràka

10829. Nichàj twajù sràku czèrwi rozszèpczuć! — W.
Sz. 4.

Stenkać

10830. Kab ty cyèły wièk stènkał! — W.

Stryk

10831. Stryk tabiè na jazỳk! — W.
Pypeć—żartem.

Syrỳca

10832. Kab ty ŭ syrỳcu ŭbiŭsie!—W.
W ziemię.
u: Nm. 3793.

Szał

10833. Kab da ciebiè szał prystupìŭ, kab tabiè nichtò ràdy ni dàŭ! —W.
Sz. 18.

Sczernièć

10834. Kab juon sam szczernièŭ, jak sòpucha (sadze) [ziemlà], jak juon niwìnnie miniè czèrnić! — W.
Żeb szczernièŭ, na co juon miniè czèrnić! — Sk.
Sz. 7.

Szczèznuć

10835. Żeb tỳ szczez! — Sk.

Szczyp

10836. Kab ciè szczyp szczypàŭ!—W.
Żartobliwie.

Szòchla

10837. Kab tabiè szòchla! — P.
Febra.

Szulàk

10838. Kab ciebiè szulakì [padzièrli]!–W.
Na ptactwo domowe.

Szỳja

10839. Żeb ty sabiè szỳju tak skrucìŭ, jak tỳ majò drèwo pakrucìŭ! — Sk.
{Mowa o drzewie owocowem, zrabowanem przez złodzieja}.

Ściężka

10840. Ni znàje juon ŭże miniè kab juon, Buoh daŭ, ni paznàŭ ściężki pièrad sabòju! — W.

Śläzà

10841. Kab ciebiè maja śläzà pièrad skanàlnaju hadzìnaju spatkàła! — Sł.

10842. Kab ciebiè pabìli maje slyòzy!–W.
u: Nm. 3706.

Ślepakì

10843. Kab tabiè ślepakì pawyłàzili!–W.
...twajè ślepaki paŭpieràło!–G.
Id. ob. Ziegraczỳ.
Sz. 29. u: Nm. 3715.

Śmierć

10844. A dziè na ciebiè kazìnaja śmièrć padzièłasie?! — W.
Złorzeczenie żartobliwe.

10845. Kab ad ciebiè, Bòżä daj mìleńki, lùdzi pa śmièrci, jak ad haŭnà staranìlisie! — W.

10846. Kab tabiè, Bòżä daj mìleńki, lùdzi pa śmièrci hałaŭ adryèzali i miż nuoh pałażyli! — W.
{Żeby umarły przestał chodzić, jako upiór}.

10847. Kab tỳ z trunòju pa śmierci chadzìŭ! — Sł.

10848. Ukràŭ ty majù kaszùlu, kab tabiè, Buoh daŭ, jejè na śmierć ŭłażỳli! — W.

Śnieh

10849. Kab ciebiè śnieh spalìŭ! — Sł.
Nichàj cie śnieh spàlić! — Sł.
Żartobliwie.
p: B. 162, 2.

Świet

10850. Badàj ich świet ni znaŭ! — W.
...jeho świet ni aświèciŭ! —W.
Półgniewnie.
Rm. 24 i 40. u: Nm. 3662.

10851. Kab tabiè na tuom świèci dna ni byłò! — Sł.

10852. Kab tỳ świètu ni bàczyŭ [ni znàŭ]! — W.
Żeb tỳ świètu nie wìdzieŭ! — Sk.

Tàniec

10853. Kab ciebiè sarakawỳje tàncy zniàli! — W.
Na dziewkę.

{Taniec na desce odbywa się w dniu 40-u męcz. 10 marca}.

Tràsca

10854. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, tràsca trasłà praz siem l$_y$et ni pierestajùczy! — W.

10855. Kab cie tràsca zatrasłà! — W.
Sz. 16.

10856. Tràsca na twajù |hałàŭ [mòrdzi i sràccy]! — Sk.
Sz. 23.

10857. Tràsca wàszoj haławie! — Sł.

10858. Tràsca wàszòj màciery [tràsca twajmù bàćku z màcieraju ràzam]! — Sł.

Trybùch

10859. Kab tỳ trybuchòm łàziŭ [p$_u$òŭzaŭ]! — W.

1. ... Bòżä daj mìleńki, na trybusiè jèździŭ! — W.

2. Żeb tỳ na trybusiè łàziŭ! — Sk.
Na brzuchu pełzać.
Sz. 5.

Tùcza

10860. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, lichàja tùcza ŭbiła! — W.

Ŭdawìcsa

10861. Kab ty ŭdawìŭsia pièrszym kuskòm! — W.
p: A. 572.

Ŭmirać

10862. Kab tỳ, Bòżä daj mìleńki, swajèju śmièrciaju ni ŭmior! — W.

10863. Kab tỳ nikòli ni ŭmior! — W.
... alè tak zmarnawàŭsie, niewiadòmo dzie dzièŭsie! — W.

Upàdak

10864. Kab ciè upàdki ŭziàli [zar$_y$èzali! — W.

Upìcsa

10865. Badàj ty upìŭsie! — W.
Żartobliwie.
u: Nm. 3247.

Usràcsa

10866. Badàj [kab] ty nàhle usràŭsie! — W. Sk.

10867. Kab ty usràŭsie, jak siedzìsz na wiesièlì za stałòm! — W.

Ŭtapìcsa

10868. Kab ty, Bòżä daj mìleńki, ŭtapìŭsie z duszòju i cièłam! — W.

Ŭzduć

10869. Kab ciebiè ŭzdùło, jak harù! — W.

Wadà

10870. Chto mnie zazdròścić, kab j$_u$on, B$_u$oh daŭ, majèju wadòju umỳŭsie i maìm rucznikòm ŭciòrsie! — W.

Walàcsa

10871. Kab ty, jak sabàka walàŭsie! — W.

Walentègo Św. chwaròba

10872. Kab ciebiè kìnuła świentègo Walènta [Walentègo] chwaròba! — W.
Sz. 19. p: A. 581, 1.

Wansàcz

10873. Kab ciebiè wansàcz chapìŭ! — W.
Na konia.

Wantròba

10874. Kab z jehò wantròby wỳrwało, jak nièchtoś spamianùŭ! — W.
W silnej czkawce.

10875. Wỳrwaŭ ty miè hurkì; kab, daŭ B$_u$oh, z ciebiè wantròby wỳrwałò! — W.

Waròczać

10876. Kab ciebiè warǫczali! — Sł.

Waròna

10877. Abhawàrywajesz ty miniè, kab ciebiè waròny abgràkali! — W.

10878. Kab nad tabòju waròny gràkali! — W.
u: Nm. 6764.

Wiälìkdzień

10879. Kab j$_u$on tak pryżdàŭ na Wiälìkdzień razhawiècsa! — W.
Sz. 3.

10880. Kab ty na Wiälìkdzień z karòbak kraŭ! — W.
Mowa o święconem, które w koszałkach do poświęcenia przed kościół przynoszą.

Wìchar

10881. Kab ich wìchar paniòs! — W.
u: Nm. 3667.

Wièciär

10882. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, wiètry pa pòli razwièjali pa kuòstaczcy i pa pylìnaczcy! — W.
... wièciär razwièjaŭ! — W.
p: A. 588, 1.

Wiek

10883. Kab jej wièk ni wièdaŭ! — Sł.

Wièra

10884. Badàj ich wièra ni znàła! — W.
u: Nm. 3699.

Wìlno

10885. Kab ciebiè sudzìli kàle Wìlni! — Sł.

Wir

10886. Kab ciebiè ŭ wir haławòju! — W.

10887. Nichàj jehò wir parwiè! — W.

Wisièć

10888. Kab tỳ wisièŭ na asìni! — W.
u: Nm. 3774.

Wòko

10889. Kab tabiè wòczy wỳpierło [wỳwiernuło]! — L. N.

Wòłas

10890. Żeb tabiè wałasỳ na haławiè abarwàli, jak ty mnie hrùszki abarwàŭ! — Sk.

Wòran (kruk)

10891. Kab nad tabòju wòrany kràkali! — W.
Nsb. 62.

10892. Nichàj nad ìmi wòrany kràkajuć! — W.
u: Nm. 11120.

10893. Nichàj na tahò wòrany kràkajuć, chto kàżä, szto ja ŭkràŭ! — W.
Nsb. 106.

Wuoŭk

10894. Kab ciebiè wàŭkì ŭduszỳli, nawiernùli i ŭkacìli! — W.
Na zwierzęta domowe.

10895. Kab ciäbiè waŭkiè wỳtrybuszỳli! — Sł.
Najpospolitsze przekleństwo na zwierzęta domowe.

10896. Kab ciebiè waŭkì zjèli! — W.
...kalì ty ni czùŭ szto lyèpszaho! — N.
Rm. 436.

Wùpar (upior)

10897. Kab tỳ wùparam chadzìŭ na tuom świèci! — N.
...pa śmièrci wùparam chadzìŭ! — Sł.

Wỳchwareć

10898. Kab juon wỳchwareŭ, wỳbaleŭ, szto juon ŭ miniè śpiŭ da zjèŭ i jeszczè miniè lìcho dùmaje! — W.
u: Nm. 11643.
...tòje wỳchwareŭ, szto ja jemù świàdczyŭ! — W.
Nsb. 58.

Wỳciahnuć

10899. Kab ciebiè wỳciahnuli! — N.
Świniopas na świnie w szkodzie.

Wỳciahnucsa

10900. Żeb ty wỳciahnuŭsie! — Sk.
Sz. 12.

Wyć

10901. Kab tỳ wyŭ cyèło życiò swajò! — W.
Sz. 13.

Wỳkacić

10902. Kab wàs wỳkaciło! — W.

Wỳkata

10903. Kab ciebiè wỳkata wỳkaciła! — W.
{Pomór, zaraza, epidemja}.

Wỳleżać

10904. Kab ty wỳleżaŭ, jak toj kamàr siem ruok na adzìn buok, a sièm na druhì! — W.
Żartobliwie.

Wypàdak

10905. Ni skarỳstujesz majè krỳŭdy — jenò tabiè wypàdkam wỳpadzie! — W.
Odnośnie do inwentarza żywego.
u: Nm. 4103.

Wỳraści

10906. Kab tỳ wielìka wỳrasła! — W.
Żartobliwie.

Wỳsachnuć

10907. Kab j$_{u}$on wỳsach, jak haròchawa łapàtaczka! — W.
Sz. 8.

Wỳstahnać

10908. Ni chwar$_{y}$èjuczy ni balèjuczy hròszäj nabràŭ [nażỳŭ], kab tỳ ich wỳstahnaŭ! — W.
u: Nm. 7406.

Wỳtrymać

10909. Kab tỳ ni wỳtrymaŭ hètai nòczy! — Sł.

Wỳwałaczyć

10910. Żeb ciebiè wỳwałakli! — Sk.
Kab...! — Sk.
Na bydlę.

Zabìć

10911. Kab ciè toj zabìŭ, chto ciebiè zrabìŭ! — W.
Zbity po otrzymaniu razów.

Zakapàć

10912. Kab tỳ zakapàŭ szto tỳ màjesz najmìlszaho! — W.

Zaledzièć

10913. Kab tỳ zaledzièŭ! — Sk.
{Żebyś zlodowacial}.

Zaprapàści

10914. Kab tỳ màrnie zaprapàŭ! — Sł.

Zar$_{y}$èzacsa

10915. Ukràŭ nièchto nażà, kab j$_{u}$on im zar$_{y}$èzaŭsie! — W.

Zatanùć

10916. Kab j$_{u}$on [ty] zatanùŭ! — Sł.

Zdaròwy

10917. A kab wy zdaròwy bylì! — W.
Żartobliwie.

Zd$_{u}$òchnuć

10918. Czamù ty ni zd$_{u}$och, jak kòzy zdychàli! — W.

10919. Kab tỳ, Bòżä daj, zd$_{u}$och pad płòtam, jak sabàka! — W.

10920. Kab tỳ zd$_{u}$och! — W.
Na zwierzęta.

Zduć

10921. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki zdùło, jak harà! — W.

Zdur$_{y}$èć

10922. Kab ty, B$_{u}$oh daŭ, zdur$_{y}$èŭ dy-j ŭ pòle pabièh! — W.

Zdychatà

10923. Kab ciebiè zdychatà ŭduszỳła! — Sł.
Na świnie.

Zhar$_{y}$èć

10924. Kab ty [jenò] zhar$_{y}$èŭ [ło]! — W.
Żeb ty zhar$_{y}$èŭ! — Sk.
Kr. 304.

Zhìnuć

10925. Zhiń ty, prapadzì apr$_{u}$òcz papadzì! — N.
Przekleństwo żartobliwe.
Db. 745.

Ziegraczỳ (ślepie)

10926. Kab tabiè twajè ziegraczỳ paŭpiràło! — W.
Id. ob. Ślepakì.
Sz. 29.
C. d. p. w. Zierkaczỳ.

Ziemlà

10927. Ach, jakì j$_{u}$on zazdròsny, kab jemù màło byłò ziemlì na òczy! — W.

10928. Kab ciebiè chucièńko ŭ zièmlu zakapàli! — W.

10929. Kab ciebiè światàja ziemlà [ziemlà światàja] ni nasiła! — W.
Żeb ciè ziemlà nie nasìła! — Sk.
Sz. 18.

10930. Kab ciebiè światàja ziemlà ni pryniałà [pryharnùła]! — W.
u: Nm. 3775 i 3794.

10931. Kab ciebiè syràja ziemlà zjèła! — W.
u: Nm. 3792.

10932. Kab j$_{u}$on [ty] skr$_{u}$oź zièmlu psz$_{u}$òŭ! — W.
Sz. 15 i 19. r: D. II, 316.

10933. Kab twajè, Bòżä daj mìleńki, kości ziemlà wỳkidała! — W.

10934. Kab ty, B$_{u}$oh daŭ, ad stàrszaho da mièńszaho ŭ syràju ziämlìcu paŭkładàła, kab ty ich ni aziràła! — Sł.

10935. Nichàj jehò ziemlà kòści pawykidàje! — W.

10936. Nichàj jemù ziemlà kàmieniam bùdzie! — W.
Nieboszczykowi.

Zierkaczỳ

10937. Kab ty ŭstàwiła zierkaczỳ! — W.
Żebyś oczy w słup postawiła.
C. d. p. w. Ziegraczỳ.

Zmarnawàćsa

10938. Kab ty zmarnawàŭsie! — W.

Znàchar

10939. Ukràŭ ty majè hròszy, kab tỳ, Màtka Najświènsza daj, na znàchary hèto addàŭ! — W.

Zub

10940. Wỳrwaŭ j$_{u}$on nam hurkì, kab, daŭ B$_{u}$oh, jemù cyrùlik zùby pawyrywàŭ! — W.

Zwalàcsa

10941. Kab tỳ pad płòtam zwalàŭsie!–Sł.

Zwanić

10942. Kab pa tabiè ni zwanìli! – Sł.

Zwon

10943. Kab ty tak czuŭ zwanỳ! — W.
u: Nm. 6972.

Żänićsia

10944. Kab j$_{u}$on na l$_{y}$èto zn$_{u}$oŭ żänìŭsia! — Sł.
Dziewka zawiedziona.

Ż$_{u}$ònka

10945. Kab j$_{u}$on tak ahladàŭ ż$_{u}$ònku swajù i dzìètki! — W.
Sz. 2.

Żyć

10946. Kab tỳ tak na świèci żyŭ, k$_{u}$ôlko hèto pràŭda! — W.
Złorzeczenie.
u: Nm. 6969.

Żyd

10947. Kàb j$_{u}$on ubìŭsia ŭ żyd$_{u}$òŭsku szkòłu! — W.
Przeklinają złodzieja; żeby jego imię przeklinali Żydzi w bożnicy.

10948. Kab tỳ prapàŭ h$_{u}$orsz Żyda, a Żyd h$_{u}$òrsz sabàki! — W.

Żytłò

10949. Kab j$_{u}$on żytłà ni wièdaŭ! — N.

Żywòt

10950. Nichàj ciebiè za żywòt wòźmie!-W.
u: Nm. 3723.

Żywỳ

10951. Kab tỳ żywa byłà! — W.
Żart.

Żbiel$_{y}$èć

10952. Kab ty, Bòżä, Najświènsza Màtka daj, tak zbiel$_{y}$èŭ, jak tàja saròczka bièła! — W.
Za ukradzenie koszuli.

Żhìnuć

10953. Żhiń, prapadzì, jak sabàczo haŭnò! — Sł.
Db. 745.

Żmiać

10954. Kab ciebiè, Bòżä daj mìleńki, zmiàło da ni adpuścìło; kab nichtò ràdy ni daŭ! — W.

Żwić

10955. Kab ciebiè żwìło da skrucìło! W.
r: D. II, 317.

Żwier

10956. Kab wàs [ciäbiè] żwier zajèŭ!–L.
Na psy, bydło i konie.

Żwiercièć

10957. Kab ciebiè żwiercièło! —W.

Żwieści

10958. Żwioŭ ty miniè, kab tỳ z świètu żwiòŭsie! — Sł.
Dziewka zdradzona.

ROZDZIAŁ IV.

KALAMBURY. DWUZNACZNIKI. WYKRZYKNIKI. PRZEDRZEŹNIANKI.

1. KPINKI I ŻARCIKI. ODPOWIEDZI PRZEKORNE. „URWÀŁKI".

Abàczycśia

10959. — M$_{u}$òżä jeszczè abàczymsia?
— Jak ni pasabàczymsia (nie pokłócimy się), to abàczymsia! — Sł.

Abarànak

10960. — Daj [kupì] abarànka!
— Jak bùdziesz jeści abarànak, to bùdziesz płàkać c$_{y}$èły ràna**k**. — G.
Za abaràna**k** bùdziesz płàkać c$_{y}$èły ràna**k**. — W.
Odmowa.
Orz. 118.

Abièd

10961. — Co bùdzie na abièd?
— Har$_{u}$òch z kapùstaju. — Śk.
Zwykła odpowiedź ciekawemu.

Ahòn

10962. — Świecì ahòń, bo ciòmno jèści!
— Ni b$_{u}$ojś, za wùcho ni paniesièsz, da ŭ hùbu. — W.
u: Nm. 11974.

Ajczè-nasz

10963. — Ajczè nasz, bàćko nasz!
— Kùry kraŭ i t. d. — W.
¦Na Polesiu c. d. pad piecz chawàŭ; Dzièci skazàli, bàćka zwiazàli¦.
u: Nm. 12834. p: B. 236.

10964. — Ajczè nasz kt$_{u}$òrysia, a dziè majà Marỳsia?
— Pad Pòńskim Piłàtam, dzie jenà, to i jà tam! — W.
Nsb. 123.

Allelùja

10965. Allelùja—k$_{u}$ot palùjä, kòtka świszczä, katà i s z c z ä. — W.

Andr$_{y}$èj

10966. Andr$_{y}$èj ni dur$_{y}$èj! — W.
Ob. № 162.

Antòn

10967. Antòni pasiè kòni. — W.

10968. Antòn kałatòn [taratòn]. — W.

10969. Antòn kazù wiedziè. — W.
Z piosenki.
u: Nm. 12701.

10970. Antòn, p$_{u}$òŭna sràka wiereciòn; jak idziè, to pradziè, jak bieżyć, to pierdzić. — W.

Antòni p. w. Antòn.

Apanàs

10971. Apanàs-świnapàs [świni pas]. — W.

Bàba

10972. — Bàbo!
— Ni ŭże ja tabiè pup wiazàła [r$_{y}$èzała]?! — W.
u: Nm. 12759.

10973. — Pamahàj B$_{u}$oh, bàbki!
— A ci my tabiè pùpa r$_{y}$èzali?! - W.
Pozdrowienie.
Sz. 31.

Bàjka

10974. Bàjka za bàjku zapàła i kàwał sràki adarwàła! — Sk.

Dopominającym się natrętnie opowiadania bajek.

B$_u$oh

10975. — Jej Bòhu!
— Pacałùj katà ŭ nòhu! — W.

Bok

10976. — Na bok ŭsie!
— Jèdzie czort na aŭsiè. — W.

Żartobliwa odpowiedź.

Chacièć

10977. — Ni c h a c z ù!
— Padmùchaj ŭ sràku markaczù! — W.

Markàcz—tryk: odp. żart.

C h a ł a d n ò

10978. — C h a ł a d n ò.
— Zal$_y$èź ŭ sràku aż na dnò! — W.

Chl$_y$eb

10979. — C h a c z ù chl$_y$èba!
— Ŭ tòrbi ŭ dzièda! — Sł.
Db. 78.

10980. — Dàjcie chl$_y$èba!
— Padsk$_u$òcz [padskaczy] da nièba! — W.

1. Kalì chòczàsz chl$_y$èba, to padsk$_u$òcz da nièba [paskaczy dzièda], to dastàniesz chl$_y$èba! — W.
2. — Màmo, c h a c z ù chl$_y$èba!
— Wyskacz wyszäj dzièda, to dàm tabiè chl$_y$èba! — Sk.

Db. 78. Nsb. 32. p: A. 51, 52 i 332, 24.

Chto

10981. — Chto?!
— Chtòcki! — Sł. W.
u: Nm. 14164.

10982. — Kamù?!
— Kaniù! — W.

Gdy dziecko pyta o to, czego nie powinno wiedzieć.
Nsb. 67.

Czaławièk

10983. — Czaławièk!
— Zrabiŭ z haŭnà ćwiek! — W.

Ob. 1548.

10984. — O, j$_u$on d$_u$òbry czaławièk!
— O, d$_u$òbry, kab jemù takòje dabrò ŭ jehò räbrò! — W.

Czärapàcha

10985. — Czärapàcha.
— To twajà swàcha! — W.

Wśród dzieci.

Czärawìk

10986. — Ni bàczyła maìch czärawìkaŭ?!
— Na kruciòłcy leżàć! — W.

Kręć się, szukaj.

Czuwàć

10987. — Szto tam [ŭ was] czuwàć [czuć] d$_u$òbro?!
— Ad lìcha cìcha, dabrà [d$_u$òbraho] nì czuwàć! — W.
Db. 10. Nsb. 122.

10988. — Szto tàm czuwàć?!
— Starỳje bàby ni chòczuć zdychàć, a maładỳje za muż icì.
— Nu, to starỳch pryduszècie, a maładỳch prymusiècie! — W.

Czyrwòny

10989. — Czỳrwany!
— Jak z sràki wỳrwany!

Ucieszna odpowiedź.

Dać

10990. — Daj mnie!
— Kalì tw$_u$oj n$_u$os ŭ haŭniè; abatrỳ, to dàm try! — W.

Damienìk

10991. — Damienìk!
— Nadraŭ łyk, papl$_u$òŭ łàpci swaj$_u$òŭ bàbci! — Sł.

Dòla

10992. — Och majà dòla niszczàsna.
— Majà ż$_u$ònka ni kràsna! — W.

D$_u$ożdż

10993. — Ni pajdù na d$_u$ożdż!
— Ni cùkier, ni razmòkniesz! — W.

Dwa

10994. — Dwòje, tròje!
— Ŭ sràku tòje! — W.

Dziàciäł

10995. — Jak tàja ptàszka nazywàjećsie, szto ŭsie drèwo dziòŭbaje?
— Dziàciäł!
— Pacałùj ŭ sràku, to bùdziesz jehò ziàciam! — Sk.

Dziàkawać

10996. — Dziàkuju!
— Ni zapłàcisz [adbùdziesz] dziàkaju, da jeszczè pakrùcisz sràkaju!-W.

Dzie

10997. — A dziè to?
— Ŭ dùpi na malewànym słùpi! — W.

Dzièŭkà

10998. — Dzieŭkì.
— Na waŭkì. — W.

Dziwo

10999. — Dzìwo!
— Szto ŭ dzièda [staròho] sìwo.-G.

Haławà

11000. — O jèj, jak haławà balìć!
— Za tòje dùpi lżèj [sràccy lahczèj].—W. Sk.
Nsb. 25. u: Nm. 13919.

11001. — Haławà mnie balìć!
— To głùpstwo, ŭłàśnie z haławòju żyć na świècie? z $d_u$òbrymi ludźmì. — W.
Id. ob. Nahà. Zub.
Nsb. 52. u: Nm. 11816.

Haraczò

11002. — Haraczò!
— Zakìń jazỳk na pleczò!—W.

Haraczynià

11003. — A jèj, jak siònia rabìć, takàja haraczynià!
— Ni $b_u$ojś ni razstàniesz! — W.

Har$_y$èch

11004. — Daj [dàjcie] har$_y$èchaŭ!
— Na wòzi [bàbi] pryjèchaŭ!-W.

Haspadỳnia

11005. Jak chl$_y$eb pieczè, to zakàlec na pàlec na dnò siedàje, a pad skarỳnku ł$_u$òżki chawàje. — W.

Hr$_y$ech

11006. — Hr$_y$ech ŭ miech da-j kìjam pa bòku! — W.
{Na Polesiu: Hrech ŭ miech a spàsiennie ŭ tòrbu}.
Rm. 105.

Hrùsza

11007. — Hrùszy, jàbłyka sadawỳje!
— A chto ŭkusić, to zawỳje!–W.

Icì

11008. — Kudỳ idzièsz?!
— Kudỳ lùdzi, tudỳ i jà.—W.

Jajcò

11009. — Bàby, a sztò wy pradajèci — jàjca?
— Pradàli jàjca, wỳpili pìwa p$_u$oŭ gàrca. — Sł.

Jèchać

11010. — Skul jèdziesz?
— Z młynà, a ty skul?
— I jà z młynà.
— To czamùż ja nie wìdzieŭ takòho słanà? — Sk.
Na drodze.

Jèści

11011. — Jeść [ch$_u$òczecsa jèści]!
— A skul że hèta wieść [tỳje wièści]? — W.
Rm. 672. p: Wsł. IX 407.

11012. — Jesz!
— E, jeszczè ni mỳŭsie.
— A miedźwièdź mỳjećsie?—W.

11013. — Jèści [ch$_u$òczećsie jèści]!
— Siem sabàk na mièści; łùstu chl$_y$èba nòsiać i ciebiè pròsiać.—W.

Kapỳto (miejscowość)

11014. — Skul ty?
— Z Kapỳta—toj kiep [durnỳ] chto pỳta. — W.
u: Nm. 12752. p: A. 226.

Kantar

11015. Skiń kantàr, ŭłażỳ uzdèczku!–W.
Jeżeli ktoś się skarży na katar, to mu odpowiadają j. w.

Kazàć

11016. — Szto ty kàżäsz?
— Szto tỳ czùjesz! — W.
u: Nm. 13099.

Kryłò

11017. — Krỳło!
— Kab tabiè duch zabiło! — W.

Kupièc

11018. — Paniè kùpcze!
— Sière i tùpcze! — W.

Kurù

11019. — Kurù!
— Kurỳli twajè łùpy kalè majè dùpy! — W.
Łùpy—wargi.
Odpowiedź ucieszna.

Lyèhczy

11020. — Nimà dzie lyèhczy!
— To làż ŭ sieniàch na kałòczku! — W.
p: A. 443.

Leżàć

11021. — Dzie jₙon [jenà] leżỳć?
— Na kruciołcy! — W.
Ob. 10985 i Stajàć.
u: Nm. 12749.

Łỳdka

11022. — Jakàja ŭ ciebiè łỳdka tₙòŭsta!-W.
Mówi chłopiec.
— Majà łỳdka nikòmu ni hìbka [ni brỳdka]! — Sł. W.
Odpowiada dziewka.
Db. 382.

Maładzièć

11023. — Ja maładzièc!
— O ciebiè i Sòra chwaliła ŭczòra i Abràm chòdziaczy kalè kram!–Sł.
u: Nm. 12373.

Maròz

11024. — Otò siahòni maròz!
— Siem bàb pawiòz! — W.
Zwykła odpowiedź.

Màsło

11025. — Daj màsła!
— A czamù karₙòŭ ni napàsła?-W.

11026. A dziè masło?
Ŭże daŭnò zhàsło! — W.
u: Nm. 12375. i 12376.

11027. — Daj masła!
— Màsło zhàsło, sàło raztàła a kaŭbàsy katỳ zjèli i nimà niczòho!—W.
Odpowiedź uprzykrzającym się dzieciom.

Mastaŭlàny

11028. — Jan z Mastaŭlàn i Eŭdòcia z Padbałòcia.— G.
Zapowiedź: wstępują i t. d.

Miły

11029. — Chto miły?
— Bàćko, màci, a tabiè nasràci! — W.
Żartobliwa odpowiedź.

Miod

11030. — Mₙòżä dać wam miòdu?
— Schawàj swajè miòdy dla pàna wajewòdy, a nàm mużykàm daj haryèłki. — W.

Myćwà

11031. — Czym tỳ mỳŭsie?
— Wadòju.
— A tₙoż ŭ ciebiè haŭnò pad baradòju!
— A mₙòżä kwasòm?
— Kwasòm.
— O tòż ŭ ciebiè haŭnò pad nasòm! — Sk.

Na

11032. — Na!
— Ot tabiè na! pierepièczka z haŭnà! — W.
Nsb. 16.

Nohà

11033. — Nòhi mnie balàć.
— Głùpstwo — ŭłäśnie z nahàmi żyć na świèci? — z dₙòbrymi ludźmì.— W.
Id. ob. Haławà.
Nsb. 52.

Najèscsa

11034. — Ci ty najèŭsie?
— Najèŭsie!
— Kab ty, daŭ B$_{u}$oh, razsièŭsie! — W.
— Ot ja najèŭsie!
— Prasì Bòha kab razsièŭsie!–W.
Rm. 589.

Nasràć

11035. — Siedzìć ciecierùk na wierbiè, nasràŭ ja tabiè.
— A ŭ nas takàja prypawièść: chto nasière, toj i zjeść! — Sk.

Nazywàcsa

11036. Jak tỳ nazywàjeszsia?
— Nazywàjusie Kaczärbìcha, szto narabìła chłòpcam lìcha!— W.

Nie

11037. — Nie!
— Całùj ŭ sraku mnie! — W.

Òjciec

11038. — W imiè Òjca...
— Kìjem òjca—màtku kaczàrhòhòju! — W.

Pabażỳcsa

11039. — Pabażỳsia! (przysięgnij).
— Pajdzì z świniòju pałażỳsia!-W.

Padjèść

11040. — Padjèŭ?
— Padjèŭ!
— Idzì ŭ chlỳèŭ, zatknì sràku kab ni bdzièŭ! — W.

Pajèchać

11041. — I ja z tabòju pajèdu!
— Kab tỳ wỳjechaŭ na łygach!-W.
Nsb. 83.

11042. — Pajèdu!
— Pajèdziesz ŭ sràku nòsam!–W.
Nsb. 136.

11043. — Pajèdu, sièŭszy na hnièdu!–W.
Gdy ktoś natrętnie domaga się jechać.

11044. — Zàŭtra [dziś] pajèdu [pajèdziem]!
— Kudỳ pajèdziesz, chibà wierchòm na piàtach! — Sk.

11045. — Pajdù!
— Z Pànam Jezùsam, to bièham, to kłùsam! — W.
p: A. 189, 10.

11046. — Pasz$_{u}$òŭ.
— Byz padasz$_{u}$òŭ.— W.

Pajści

11047. — Ja ni pajdù tudỳ adnà pamìż czużỳch ludzièj.
— Ni b$_{u}$ojś, ni h$_{u}$ołka, ni zhùbiszsia! — W.

11048. — Kudỳ p$_{u}$òjdziesz?
— To siudèmo, to tudèmo, pazahumièniem. — W.
Odpowiedź wymijająca.
u: Nm. 7752.

Piać

11049. — Piać!
— Paniùchaj tam, dzièbździać!-W.

Pić ob. p. w. Wadà.

Pierepiòłka

11050. — Jak tàja ptàszka nazywàjecsia, szto kàżä: puć pałóć, puć pałòć?
— Pierepiòłka!
— Pacałùj jejè ŭ sràku, pieredmùchaŭszy piòrka! — Sk.

Pradzièło (przedział włosów)

11051. — Zrabì pradzièło!
— Kudèmo idùć wòszy na dzièło! — W.
Do czeszącej włosy.

Prasìć

11052. — Pròsza, pànie Kałòsza.— W.
Kpią, gdy ktoś z „prostych" ma zwyczaj mówić „pròsza".
Nsb. 141.

Prystàć

11053. — Czy prystàło?
— Jak sabàccy ŭ hanawìcach.–W.
Jeżeli ktoś, przymierzając ubranie, zapyta j. w.

Rabìć

11054. — A szto wy [jenỳ] ròbiać?
— Ŭ ziewakì hràjuć [hràjem].-W.
Nudzą się.

Raz

11055. — Raz, dwa, try!
— Sraŭ ja i ty! — W.

Siedàć p. w. Sieść.

Sieść

11056. — Pròsza siedàć [siedàjcie]!
— Dzienkùju, siedzièli na toj niedzièli.— W.
Nsb. 160. u: Nm. 11925.

11057. — Siedàj!
— Kalì majà haławà ni da ràdy, a dùpa ni da kr$_{y}$èsła.—Sł.

Skul

11058. — Skul wy?
— Z niekrytaho sieła! — W.
p: A. 592, 11.

Skułà

11059. — Skułà tuhàja?
— Tuhàja!
— Nichàj bùdzie druhàja!— W.

Spaminàć

11060. — Cht$_{u}$ość spaminàje.
— A to świnià za brawàram, czy nie prydzie chto z tawàram! — Sk.

11061. — Nièchto spaminàje.
— Piwawàr, wyszoŭszy za brawàr.— W.
W czkawce.

Sràka

11062. — Ach lìcho! jàkże mnie sràka świerbìć!
— Bo skulànka siedzìć.
— Hèto chłòpcam zùby wyr$_{y}$èzywajucsie! — W.
Rozmowa dziewki z chłopcami.

Stajàć

11063. — Dzie j$_{u}$on staìć?
— Na kruciołcy! — W.
Id. ob. Leżàć.

Sześć

11064. — Sześć!
— Pacałùj sùczku ŭ szerść!—W.

Szkòda

11065. — Ty szkòdu zrabìŭ!
— Nu, to szto, ja ni ja, wòjtawa świnià.— W.

Szto

11066. — Szto?!
— Paleciełło waròn sto; bieży truszkòm mo dahònisz za łużkòm.–W.
Jeżeli ktoś, nie dosłyszawszy, zapyta się szto, odpowiadają j. w.

Szukàć

11067. — Czahò szukàjesz?
— Ŭczaràszniaho dnia! — W.

Świàto

11068. — Jakòje siehònia swiàto?
— Stołkawo padstaŭlènio [toŭkaczòwo, bizunòwo padniesiènio]. – W.
Nsb. 162.

11069. — Świàto zàŭtra!
— Jakòje?
— Abarwànie czuprỳny i złamànie kàrku! — Sł.

Świnià

11070. — Świnià!
— Nì każy świnià, bo ni d$_{u}$òbra jenà —każy wieprz, to bùdzie l$_{y}$epsz.– Sk.

Tabàka

11071. — Daj tabàki!
— Pad chwastòm ŭ sabàki!—W.

Tàja

11072. Jakàja dzieŭka?
Hèto tàja, szto chwastòm matàja.— W.
Nsb. 161.

Tak

11073. — Tak, tak.
— Tak, tak, panie Trepietàk.–Sk.

Tàto

11074. — Dzie tw$_{u}$oj tàto?
— Pasz$_{u}$òŭ sabàkam pa sièno.-Sk.
Db. 530.

11075. — Tàtu!
— Zl$_{y}$eź na chàtu, skiń hanawìcy, bùdziem w$_{u}$òŭki hanìci! — W.
Gdy dziecko zawoła tàtu, to, przedrzeźniając, odpowiadają mu j. w.

Tr$_{y}$èba

11076. — Tr$_{y}$èba!
— Pacałùj ŭ sràku rèba.—W.

Ty

11077. — Ty!
— Ŭ sràccy try! — W.

Uch

11078. — Uch!
— Na bàbin trybùch, na dziewòcko sàło, kab razarwàło! — W.
Nsb. 169.

Upàści

11079. — Ŭpadù—wysòko!
— Ni szklànaja, ni razabjèszsia! — W.
Nsb. 109.

Uwabràcsa

11080. — Uwabràłasie!
— Na try piàdzi ŭzasràłasie!—W.

Wadà

11081. — Pić chòczäcsa—daj wadỳ!
— Admièr try piàdzi ad baradỳ, to dastàniesz wadỳ! — W.
— Try piàdzi ad baradỳ: nahnìsie de-j napìsie! — Sk.
Db. 5. u: Nm. 12750.

Widzieć

11082. — Czy ty widzieŭ?
— Widzieŭ.
— Żeb tỳ ahnìdzieŭ! — Sk.

Wiernùcsa

11083. — Wiernìsie!
— A sztanỳ znaszlìsie? — W.

Wièryć

11084. — Ni wièru!
— Waźmì sabiè łyczko da-j pamièr! — W.
Jeżeli ktoś nie wierzy.

Wòsim

11085. — Wòsim!
— Kab ty (nie) zd$_{u}$och ŭ òsień!-G.W.

Wỳjechać p. w. Pajèchać.

Zakłàd

11086. — No, pòjdziem ŭ zakłàd!
— Zà co?
— Ty za guwno, a ja za chl$_{y}$eb.—Sk.
Drwią z tych, którzy się zakładają o byle co.

Znajcì

11087. — Znaszłà?
— Dziè ja znaszłà: piszỳ prapàło! — W.

Zrabìć

11088. — Nichàj màma [tàta] zròbić!
— Alè, nichaj bàćko idziè haràć, jehò wałỳ [kòni] znàjuć! — W.
Nsb. 4.

Żàba

11089. — Żàba!
— To twajà bàba. — W.
Dziecięce.
u: Nm. 12732.

Żänicsa

11090. — Kièdy bùdziesz żänìcsie?
— Jak bùdzie w$_{u}$oł cielìcsie.—Sk.
— ...
— Tahdỳ, jak bùduć świnie pamàłu z pòla iści. — Sk.

2. ĆWICZENIA JĘZYKA (ZDANIA TRUDNE DO WYMÓWIENIA) „SKOROHAWÒRKI".

Chùstka

11091. Chùstka jedwàbna wyjedwàblena. — W.
Mówić wciąż.

Kalesò

11092. Kalesò wỳkalesiłosie, żal$_{y}$èzo wỳżaleziłosie, pałùkaszak wypałukaszykawàŭsie, ahòń wyahniawàŭsie.—Sk.

P$_{u}$op

11093. Isz$_{u}$òŭ p$_{u}$op kałà k$_{u}$op, kałà k$_{u}$op, kałà kałòg kapìcy! — W.
1. ... kałà kałùk kapìcy! — W.
2. ... kałà k$_{u}$op, kałà kapỳ, kałà p$_{u}$oŭ kapỳ! — W.

11094. P$_{u}$op idziè z dziàkaju. — Sk.

Prekarỳmawaja harà

11095. Leciełło try pstrỳ pakrèj Prekarymawèj harỳ. — Sk.
Tak się nazywa góra pod wsią Hrymiaczki.

3. NIEDOMÓWIENIA.

Adczäpìcsia

11096. Adczäpìsia! — W.
Nie dokuczaj, daj mi spokój.

Babàch

11097. Babàch [bobùch]! — W.
Upadnięcie, uderzenie.

Bàczyć

11098. Ot, ni bàczyli! — W.
Lekceważenie.
u: Nm. 2558.

Bajàcsia

11099. Ni b$_u$oś! — W.

Bałbatàć

11100. Bałbatù, bałbatù! — W.
Bulgotanie wody, np. Ŭkìnuli jeho pad l$_u$od, a wadà j. w.

Benc

11101. Benc! — W.
Benc ŭ mòrdu! Benc kałat$_u$òŭkaju jämù ŭ hał$_u$òŭ. Strälyèc benc i zabìŭ.

Biädà

11102. Ot, biädà z biädòju! — Sł.
Zwykły wykrzyknik w niepowodzeniu.

11103. Takòj biädỳ! — W.
Fraszki, mniejsza o to.

Bić

11104. Bi, zabì! — W.
Nsb. 5.

Blink

11105. Blink aczỳma [blìnkać aczỳma].-W

Boch

11106. Boch! palènam [kìjam] pa j$_u$om.-W.

Bodèj

11107. A bodèj ciebiè! — Sk.
W zadziwieniu.

B$_u$oh

11108. A Bòżä m$_u$oj miłasièrny! — W.
W przerażeniu.

11109. Ach Bòżä, Bòżä! — W.
W bólu.

11110. Ach Bòżä nasz! — Sł.

11111. B$_u$oh jehò znàje! — W.
u: Nm. 7869.

11112. B$_u$oh z wàmi [z tabòju, z ìmi]!–W.
u: Nm. 4128.

11113. Bòżä twajà wòla! — W.
u: Nm. 7838.

11114. Br$_u$oń Bòżä! — Sł.

11115. Chwàła Bògu na kozłòwym rògu! — Sc.
Wykrzyknik w razie niewielkiej straty jakiejś lub przykrości—coś w rodzaju: „Masz ci babo placek!" lub „Masz ci djable rogi" i t. p.

11116. Chwàła tabiè Bòżä! — Sł.

11117. Kryj Bòżä i ni dàj! — W.
u: Nm. 5141.

11118. M$_u$oj Bòżä! — W.

11119. Nichàj B$_u$oh barònić! — W.
Kr. 309.

11120. Nichàj B$_u$oh krỳje [ratùje]! — W.

11121. Ni dàj Bòżä! — W.
Ni dàj Bòżä, kab mużỳk pànam byŭ! — W.
Rm. 354. u: Nm. 8389.

11122. O, Bòżä m$_u$oj Bòżä!—W.
Id. ob. Jèzus.
W bólu.

11123. Pażàlsie Bòżä!—W.
u: Nm. 7602.

B$_u$ok

11124. Na b$_u$òk kaszèczy [świnỳ] łab$_u$òk! — W.
Do dzieci dokuczających, zastępujących drogę.

Braś

11125. Braś, traś, laś! — W.
Na oznaczenie zatrzaśnięcia drzwi.

Bryk

11126. Bryk! — W.
J$_u$on toŭkaczòm pa łòbi, a jenò bryk! de-j pierakinùłosie.

Buch

11127. Buch! buch! kałòm pa Żydawi. Buch! jemu da n$_u$oh.— W.

Wykrzyknik „buch!" na oznaczenie uderzenia i upadku.

Bul

11128. Bul! bul! — W.
Oznacza bulkotanie płynu.

Bult

11129. Bult! — W.
Rak bult i schawàŭsie.
Wykrzyknik, oznaczający wpadnięcie czegoś do wody.

Burżdènk

11130. Burżdènk! — W.
Burżdènk na zièmlu sàło ràzam z sìtam.

Cap

11131. Cap! — W.
Cap za zàjca! Szulàk ijè cap! i zjeŭ.
Schwytanie, uchwycenie kogoś lub czegoś.

Capièć

11132. Capièć! — W.
Wièdźma jehò capièć za kàrk de-j panièsła da chàty.

Cha.

11133. Cha-cha-cha! — W.
Śmiech.

Chalyèra

11134. Chalyèreczka! malyènieczka! — W.
W przerażeniu.

Ch...

11135. Chfigli! — W.
u: Nm. 6923.

11136. Chi-chi-chi! — W.
Chichot.

11137. Chliś! — W.
Daj chliś [chlić] tajè ròzczyny!

Cikàwy

11138. Jakì cikàwy. [Cikàwaść!] — W.
u: Nm. 5443.

Cioch

11139. Cioch! cioch! — Sł.
Wykrzykniki w tańcu.

Ciskièć

11140. Ciskièć! — W.
Wyarz na oznaczenie rzuczenia jakiegoś przedmiotu.

Ciuk

11141. Ciuk [dziub]! — W.
Odgłos dziobania i wybijania napisów na kamieniu.

Czabałàch

11142. Czabałàch! czabałàch! — W.
Razbièhsie kuoń: czabałàch, czabałàch i ŭskòczyŭ na harù.
Tentent konia galopującego.

Czabaràch

11143. Czabaràch jehò kìjam pa łòbi! — W.

Czach

11144. Czach! czach! — W.
A źmièj czach, czach kryłòm i hałàŭ na czatỳry czàści razbiŭ.
1. Czach jemù nażòm dyj adsiòk! — W.
2. Czach! szach! — W.
Cięcie szablą, mieczem.

Czaràch

11145. Czaràch pazùrom i raździòr! — W.

Czuoch. Czuok

11146. Czuoch, czuoch! — Sł.
Przy drapaniu się.

Czumà

11147. La, a hèto ŭże szto za czumà?! — W.
W zadziwieniu.

Czynk

11148. Czynk! czynk! — W.
Wykrzyknik na oznaczenie krzesania ognia.

Dabrò

11149. Nimà dabrà! — W.

Darmà

11150. Darmà [dàrma]! — W.
u: Nm. 5181.

Dòla

11151. Ach dòlaż majà dòla! — Sł.

11152. A majuòj dòlancy! — W.
W nieszczęściu.

Dràła

11153. Dràła! — W.
{Dać [daŭ] dràła!}
Wykrzyknik oznaczający ucieczkę.

Dzeg. Dzyg

11154. Dzeg [dzyg] na kanià i paszuòŭ! — W.

Dziur

11155. Taja zacìrka (zupa) dziur pa j$_u$oj cieczè! — W.

Dziwo

11156. Ot dzìwo! — W.

Dzygièć

11157. A toj dzygièć z dzièrewa na zièmlu. Dzygièć ŭ ł$_u$òżko i ŭduszyła jeho! — W.

Dż$_u$och

11158. Dż$_u$och nahàjkaju! — W.

Frru

11159. Frru [furkièć, fyrr]! — W.
Wykrzykniki na oznaczenie ucieczki ptaka.

Hak

11160. Hak! hak! — W.
Chapìŭ sakièru da-j hak! hak! to ŭ dub, to ŭ kàmień.
Wykrzyknik oznaczający uderzenia toporem przy rąbaniu.

Hej

11161. Hej da dà! hej da dà! — W.
Kołysanie się na huśtawce.

Hłam

11162. Hłam! hłam! i ŭsich pajèŭ. — Sł. W.
Oznacza połknięcie.

H$_u$oc

11163. Hoc [hec]! — W.
K$_u$ot hoc na szàfku.
Hoc! hoc! — W.
Dzieci podskakując.

11164. Hò-ca-ca! hò-ca-ca! — Sł.
Huśtanie dziecka.

Hop

11165. H$_u$op ab [na] zièmlu! — W.
u: *Nm.. 6645.*

11166. Hop! hop! hoc! — W.
Wesele.

Hoŭ

11167. Hoŭ! hoŭ! — W.
Wołanie na kogoś w lesie.

Hrak

11168. Hrak! hrak! [hrakièć] ŭ dźwièry — adczynì! — W.

Hrym

11169. Hrym [hrymatù, hrymièć]! — W.
Wykrzykniki na oznaczenie upadku.

Hu haa

11170. Hu haa! szto ty zwarjawàŭ? za sakièru prôsisz dzièsiać złòtych! — W.
Zwykły wykrzyknik w znaczeniu: bredzisz, przesadzasz i t. p.

Jèzus

11171. O Jèzu m$_u$oj Jèzu! — W.
Id. ob. B$_u$oh.

Kancỳ

11172. Kancỳ na jehò! — W. L.
Jakùju j$_u$on pièknu ż$_u$ònku màje, to kancỳ na jehò!
Wykrzyknik w zadziwieniu.

Kap

11173. Kr$_u$oŭ kap, kap jemù na twàr! — W.

Kudỳ

11174. Tak bankietùjuć, skàczuć szto i kudỳ! — W.

Lanùcsa

11175. Lańciesie! — W.
Obejrzyjcie się!

Lap

11176. Lap flàki ab zièmlu! — W.
... kałòdka ab s$_u$òsnu! — W.

Lìcho

11177. Ach lìcho, lìchaczko! — Sł. W.
W przestrachu, przerażeniu.

11178. La, szto za lìcho?! — W.
W zadziwieniu.

Liź

11179. Liź, liź, liź! — W.
Ŭsadzìła hałaŭ ŭ zbànok, liź, liź, liź i nachlòbałasie.

Luch

11180. Luch, luch, luch — wadà pa kìszkach pieraliwàjecsia. — Sł.

Luś

11181. Luś kìpiatkam na jehò; luś wadòju wòczy! — W.

Łamatù

11182. Łamatù da łamatù! — W.

Trzask, łoskot; głos padających garnków.

Łap

11183. Łap za kij! — W.

Łuop

11184. Łuop! łuop! — W.

Oznacza łopot skrzydeł ptasich, a „Łop!" pojedyńcze — pęknięcie czegokolwiek.

Mac

11185. Mac, mac kałà sie! — W.

Mach

11186. Mach! mach! — W.

Wykrzyknik na oznaczenie machnięcia ręką lub ogonem.

Màci

11187. Raz màci radzìła! — W.

Z rezygnacją, gdy się stawia życie na kartę.

Màtka Najświènsza

11188. Ach Màtko Najświènsza!—Sk. N.

W niedoli, w nieszczęściu, niepowodzeniu.

Màzur

11189. Hùra na Mazùra! — Sk.

Dawniej może zawołanie wojenne, dzisiaj zwykły wykrzyknik, aby się chwycić wspólnemi siłami.

Mielkièć

11190. Mielkièć! — W.

Dej mielkièć Cyhana za płuot!

Nasłànio

11191. Czystajo [Jak] nasłànio! — W.

r: *D. I, 35.*

Nawinà

11192. Nawinà! nawinà! — W.

Zwykły wykrzyknik przy podaniu na stół nowalji, przyczem biesiadnicy, siedzący obok siebe, biją się po głowach łyżkami.

Nieszczàścio

11193. Ach nieszczàścio! — W.

Nùcie

11194. A nùcie! — W.

{Hasło do jakiejś akcji}.

Pababàch

11195. Pababàch! pababàch! — W.

Id. ob. Czabałàch.

Tentent konia.

Pac

11196. Pac! pac! — W.

Jàbłyczka pac! pac! na zièmlu i ŭsie asypalisie.

Pajści

11197. Paszuòŭ wuon! [pajdzì wuon]!–W.

Paràdzić

11198. Sztò tut paràdzisz?! — W.

Pichèć

11199. Pichèć [pichièć]! — W.

Na oznaczenie pchnięcia.

Pilnùj

11200. Pilnùj! [piłnùj]! — W.

Wykrzyknik myśliwski po chybionym strzale.

Plaś

11201. Plaś! plaś! — W.

Plaś jemù kàszaju ŭ mòrdu!
Plaś łuòżku màsła ab zièmlu!
Plaś ksiànczkaju pa sràccy i t. p.

Pluskièć

11202. Nachiliłasia, a dzicià pluskièć ŭ wòdu! — Sk.

Prapàża

11203. La, szto za prapàża! — W.

W zadziwieniu, w przerażeniu.

Puc

11204. Puc na zièmlu jàjca i pabìlisie!-W.

Ratawàć

11205. Ratùjciä! — W.

Rurù

11206. Na rurù! na rurù! — W.

Myśliwy po celnym strzale.

Saŭgìć

11207. Saŭgìć [sougièc, saŭgièć]! — W.

Na oznaczenie dźgnięcia dzidą, nożem.

Sierbièć

11208. Sierbièć łuòżku jùszki! — W.

Siurk

11209. Siurk! — Sł.

Chlust.

Słùchać
11210. Słùchać! — W.
Głupstwa gadasz, androny pleciesz.

Smykièć
11211. Wiedźma niuchnùła, a jejè smykièć i panièsło! —W.

Stuk
11212. Stuk! stuk! — W.

Szabałdùch
11213. Szabałdoùch [szabałdzìć]! —W.
Szabałdoùch ŭ wòdu i paszuòŭ na dno!

Szabarzdỳch
11214. Szabarzdỳch [szabaŭsnùŭ]! —Sł.
Znaczy to samo, co Szabałdòuch.

Szabòłd
11215. Szabòłd! szabòłd! — Sł.
Łap! cap!

Szach
11216. Szach kasòju pa hòrli! — W.

Szalòp
11217. Szalòp ŭ wòdu! — W.

Szałdù
11218. Szałdù da bałdù! — W.
Łapu! capu!

Szełdỳk
11219. Szełdỳk, szełdỳk, szłap, szłap.–W.
Żaba.

Szmuorh
11220. Szmuorh [szuś]! — W.
Szczupàk szmuorh i paszuòŭ ŭ wòdu. Szmuorh łapàtu ŭ piecz. Szmuorh z plyecz saròczku.

Szmyk
11221. Zàjac szmyk z pad kustà! — W.

Szpurhièć
11222. Szpurhièć [szpurlèć] bàbu z hrùszy! — W.

Szto
11223. Ta szto! — Sł.

Szturchièć
11224. Szturchièć jehò pad buok! —W.

Szuch
11225. Waròna szuch! szuch! palecièła! — W.

Szwyrś
11226. Kawàl szwyrś abcèngi praz dźwièry da nièba! —W.

Szyk
11227. Mỳszka szyk ŭ nòrku! — W.

Tach
11228. Sỳèrco ŭ miniè tach! tach! — Sł.

Tararàch
11229. Tapuòl tararàch i huop na zièmlu! — W.

Tfu
11230. Tfu! — W.
Wykrzyknik w oburzeniu.

Toŭkièć
11231. Toŭkièć jehò łòkciam! — Sł.

Trach
11232. Dźwièry trach! zaczynìlisia! —W.

Treś
11233. Sànki treś! i pałamàlisie. Treś cèpam pa łòbi! — W.

Tùpu
11234. Tùpu! tùpu! — W.
Wykrzyknik na oznaczenie tupania nogami.

Tyc
11235. Tyc! jemù pàlcam pad nuos! Czỳsto zmènczyŭsie—tyc dyj staŭ! — W.

Tỳle
11236. Tỳle tahò! — W.
Mniejsza z tem.

Ŭbajàcsa
11237. Ot, i ŭbajàŭsie [ŭbajàlisie]! —W.

Uch
11238. Uch! uch! hop! — W.

Wiàra
11239. Za wiàro chłòpcy, dziecinkiè! –Sk.
Zwykły wykrzyknik pokrzywdzonego, gdy wzywa aby cała wieś mu w pomoc przybiegła, np. przy odbijaniu zajmowanego bydła w szkodzie, woła sąsiadów na pomoc.

Wiwat
11240. Wìwat nàsza! — W.

Żach

11241. J$_{u}$on żach! i hałàŭ jemù adsiòk! — Sł.

Wykrzyknik na oznaczenie cięcia.

Źle

11242. Oj źleż mnie! — Sł.

Zwykły wykrzyknik w zadziwieniu, zdumieniu lub strachu.

4. NAWOŁYWANIA ZWIERZĄT.

Baràn

11243. Baziù, baziù, baziù!—W.

Cielà

11244. Bỳciu, bỳciu, bỳciu!—W.

Bỳsiu, bỳsiu, bỳsiu!—Sk.

Na byczka.

Cielùch, cielùch, cielùch!—W.

Cielùcha, cielùcha, cielùcha!—Sk.

Na jałoszkę.

Huś

11245. Cie, cie, cie! [Ziùla, ziùla, ziùla! ziùlki, ziùlki, ziùlki]!—W.

Cỳgo, cỳgo, cỳgo!—Sk.

Hòłub

11246. Ul, ul, ul! [Wul, wul, wul]!—Sk.

Indyczeniàta

11247. Kulù, kulù, kulù!—W.

Indyk

11248. Kur, kur, kur! [Kul, kul, kul]!—W.

Jahnià

11249. Kuciù, kuciù, kuciù! — W.

Kàczka

11250. Taś, taś, taś! [Ut', ut', ut']—Sk.

Karòwa

11251. Prsie, prsie, prsie! [prsio, tprùśka bỳćka]! — Sk.

St$_{u}$oj bỳćka [bỳśka, łysa i t. p.]!—W.

Uspakajanie przy dojeniu.

K$_{u}$oń

11252. A nùcie kòniki! a nûcie!—W.

J$_{u}$o! wi$_{u}$o! — Sk.

Zachęcanie do biegu.

Fi, fi, fi!—W.

Gwizdanie zachęcające do picia.

Fijù, fijù, fijù!—W.

Gwizdanie przy mokszeniu.

Kiziàŭ, kiziàŭ, kiziàŭ! [K$_{u}$oś, k$_{u}$oś, k$_{u}$oś]! — Sk.

Nawoływanie.

Poza tem gwiżdżą, starając się naśladować rżenie.

Kudỳ pasz$_{u}$òŭ?!—W.

Wykrzyknik z targnięciem lejcami jeżeli trzeba zwrócić na prawo, jeżeli na lewo, to bez wykrzyknika.

Prru! [trru, Tprrù]!—W.

Powstrzymywanie.

Zdar$_{u}$òŭ budź!—W.

Do konia prychającego.

r: D. I, 513.

K$_{u}$ot

11253. Kucỳ, kycỳ, kycỳ!—W.

Kùryca

11254. Pylì, pylì, pylì. [Pli, pli, pli]! Pytì, pytì, pytì! [Tiu, tiu, tiu! Cip, cip, cip]!—W.

Sièła kùraczka — siadź, sìadź, siadź!—W.

Sièła pỳlka—sièła, sièła, sièła!—W.

u: Nm. 11266.

$_{u}$Oŭca [Hawièczka]

11255. Kuciù, kuciù, kuciù! [kucù, kucù, kucù!]—Wl. Kuć, kuć, kuć! — Sk.

Szùtka, szùtka, szùtka! —W.

Zbliska.

Parasià

11256. Cok, cok, cok! — W.

Jest to cmokanie, podobne do ssania.

Sabàka

11257. Byŭ tu k$_{u}$ot! [Daj kòtka]! —W.

Wykrzyknik myśliwski, zachęcający ogara do wytropienia zająca.

Hun! kòta! kòta! pòdrusz! — Sł.

Zachęta ogarów do szukania zająca.

Kusì, kusì kusì! [waźmì! huź ha! huź hà]!—W.

Szczucie.

Nà tu [tiu] naa! nà tu [tiu] naa! łyska [bùrak i t. p.]! — W.

Zdaleka.

Puć tù! puć tù! — W.

Zbliska.

Na tù! na tù! na tù!—Sk.

Szczenià

11258. Ciu, ciu, ciu! [Psi, psi, psi]!—W.

Wołanie.

Wrrr, a wrrr, a wrrr!!—W.

Drażnienie.

Świnià

11259. Cio, cio, cio! — S.

Czkì, czkì, czkì! — Wl.

Czkie, czkie, czkie! [Ciuch, ciuch, ciuch! Waś, waś, waś]! — W.

Kojś, kojś, kojś! — Sk.

Truś (królik)

11260. Truś, truś, truś! — Sk.

W$_u$oł

11261. A nu! Hnièdy, łysy i t. p.! —W.

Poganianie w prostej linji.

Bee! Czalèj, Malèj, Kràśko!—W.

Imiona wołów.

Stooj [beeciùśko]! — Wl.

Jeżeli młody i nieprzyłamany szarpie się.

Stooj, bee hnièdy [łysy]!—W.

Nawracanie.

Do tego, który ma zachodzić woła po imieniu, a do drugiego odzywa się j. w.

Bysiu! — Sk.

Nawoływanie, ale gdy trzeba nawrócić w lewo lub w prawo, to wykrzykuje: Łysy! Hnièdy! i t. p.

Żurawiè

11262. Ŭ kòło żuraŭlì, ŭ kòło! — W.

Dzieci do odlatujących żórawi, by zatrzymawszy się w locie kręciły się na miejscu.

u: Nm. 13387.

Żerebià

11263. Kiziù, kiziù, kiziù! — W.

5. ODPĘDZANIA ZWIERZĄT.

Cielà

11264. A tprùś! — Sk.

A tprùć! [a tprùćki—kudy!] — W.

Hòłub

11265. A ulìś! — W.

Huś

11266. A hyla! — Sk.

Indyczeniàta

11267. A kulìś! — W.

Indyk

11268. A kurỳż! — W.

Jahnià

11269. A kucìś! — W.

Kàczka

11270. A uć! [A ŭcìś]! — W.

A kysz! — Sk.

Karòwa

11271. A no [nu], a kudy! — Sk. W.

K$_u$oń

11272. A cyla! [A d$_u$o]! — Wl.

Noo [nu] pasz$_u$òŭ! — W.

A nuu! — Sk.

K$_u$ot

11273. A psìk! [a katà]! — W.

Kurczà (kurenià)

11274. A cipùś! [a pylìś]! — W.

Kùryca

11275. A kysz! — W. Sk.

$_u$Oücà

11276. A szkilà! — W.

A szkylè! — Sk.

Sabàka

11277. A w$_u$on! [Pasz$_u$òŭ w$_u$on!]—W. Sk.

A fe! — Wl.

Świnià
11278. Ajś! [A jùśki]! — W.
A jùś! — Sk. W.
Ojś! — Wl.

Wierabièj
11279. Szuhì! ruhì! A sìò! — W.
Płosząc wróble z konopi i jastrzębie, skradające się do kur.

W$_u$oł
11280. A nù! — Sk.

Żerebià
11281. A kìzia hy! — W. Sk.

6. NAŚLADOWANIA GŁOSÓW ZWIERZĄT.

Baciàn p. w. Bùsiał.

Bäkàs
11282. Pùjde do Bòga, wèzme batòga, bènde ż$_u$òne bić! — Sk.
Bekas, wzlatując do góry.

Bùsiał
11283. Bocian: Wòjtek nieś tabàki, bo my dzièci niebaràki! — Sk.
Bùsiał kàka,
Czòrna sràka!
Palecièŭ ŭ pòlo,
Razbìŭ wòlo!

Bydlà [1])
11284. Muu! muu! — W.
Wykrzyknik, naśladujący ryk bydlęcia.

Byk
11285. Dzièŭki pad l$_u$od, chł$_u$òpcy na mi$_u$od! — W.
Byk na wiosnę niby woła, rycząc.

Ciäcierùk (cietrzew)
11286. Czu-ży! czu-ży! tu-tu-tu-tu!—W.

Cielà
11287. Pànie Baŭtram-j-è-j-u! — Sk.
Cielę głodne przypomina się w ten sposób gospodarzowi.

Czàjka
11288. Knìhi, knìhi, knìhi! z Drỳhi, z Drỳhi, z Drỳhi! — Sk.
Dryha — wieś w Sokólskiem.

Czàpla
11289. Kirỳk, kirỳk, kirỳk! — Sk.

Dzierkàcz
11290. Dzierkàcz sieŭ sràć pad pni$_u$òm z ahni$_u$òm, pad dùbam z Jakùbam! Dzier bier, dzier bier. —Sk.
Dzierỳ! Bierỳ! Dzierỳ! Bierỳ — W.

Hawièczka
11291. Meee! — W.

Hłuszèc
11292. Klap, klap, klap! Tszy, tszy, patrzỳ! ła ła ła ła! — W.

Hryc p. w. Kulìk.

Huś
11293. Adnà ràda, adnà ràda, adnà ràda!
Gęsi, idące w szkodę, a spłoszone lub wypędzone, wykrzykują:
Ty wìnien! ty wìnien! ty wìnien!
a gęsięta, uciekając za niemi, krzyczą:
U ju ju ju juj! u ju ju ju juj! — W.

Indỳczka
11294. P$_u$òjdziem da pàna cywùna kab daŭ za żmieńku paślàdu!
Tak mówi indyczka, zmierzając ku otwartej stodole, a jędor na to:
A hòłaho zierniàci ni m$_u$òżä dàc?!
W tem cywun wypędza natrętów A kuryż ha! Indyczka uciekając:
Kiep! kiep! kiep! Pan cỳwun kiep!-W.

Indỳk
11295. Szułdù-bułdù! Żydaŭjò annò kałtàjuć: kałt! kałt! kałt! — W.

Iwała (Makolągwa) {Konopka *Linota cannabina*}
11296. Dzieŭkiè, ciahniècie [łupiècie] kabỳłu z chwastà, z chwastà! — Sk.

[1]) Bydlà—liczba pojedyńcza. Liczba mnoga: skacìna [żywinà].

Dzieŭkie! prasìŭ kupièc na sliŭkiè! — Sk.

Chłopcy, posłyszawszy jej głos—śmieją się: Ŭże dziewòcki kupièc prylecièŭ!

Kàczka

11297. Bòsa chadżù, bòsa chadżù, bòsa chadżù!

Tak narzeka kaczka, a kaczor ją pociesza:

Daŭ szyć, daŭ szyć, daŭ szyć! — W.

11298. Sràka tàka, sràka tàka, sràka tàka!

Mówi kaczka, a kaczor odpowiada:

Tak i ty, tak i ty, tak i ty! — Sk.

Kaczùr p. w. Kàczka.

Karòwa

11299. Muu! — W.

Kuoń

11300. Ì hi hi hi! ì hi hi hi! — W.

Kuot

11301. Marjàn! Miaŭ, miaŭ, kur-miàŭ! — W.

W marcu.

Kuòtka [kòszka]

11302. A jaj, a jàj, Marcèl — umrù!

A jaj, a jàj, Marcèl — umrù! — Sk.

Kulìk [Hryc][1])

11303. Ku-lìk, ku-lìk, ku-lìk! — W.

Kurapàtwa

11304. Kaczerhì, kaczerhì, kaczerhì! - W.

Spłoszona.

Kùryca

11305. Jàj-ca nie-sù! bò-sa cha-dżù! Kuplù sabiè chadàk! — W.

...haspadàr wìnien! — W.

Kura po zniesieniu jajka.

Ko, ko! Ko, koo! Kuot kudłàty! - W.

Przed zniesieniem.

Kud dà kudàk! kud dà kudàk! kud dà kudàk! — W.

Kudàk tak, tak, tak! — Sk.

Kuplù chadàk! Kuplù chadàk! — W.

Po zniesieniu jajka.

Puoŭ-taràk! puoŭ-taràk! — W.

[1]) {Na Polesiu Hrycùk jest kulon *Oedicnemus crepitans*}.

Łàstaŭka (Jaskółka)

11306. Czyjè dzièci? czyjè dzièci? Mateùszczyny! Pierapìli, pierajèli, pierałùsz-czy-li! Oj! nikòmu tak ni duòbru, jak tamù pastuchù: ŭ dòmu żerè, ŭ pòle bierè i pryhnàŭszy jeść, jeść, jeść! — W.

Czyjè dzièci? czyjè dzièci? — papiełùszczyny — pierapìli, pierajèli, piera-łùsz-czy-li! — Sk.

Kicìś! kicìś! kicìś! kicìś! — W.

{Zobaczywszy kota; na Polesiu w takim wypadku krzyczy: Czużỳ! czużỳ! czużỳ!}

Pierapìli, pierajèli, pie-ra-łùsz-czy-li! Czyjè dzièci? czyjè dzièci? — Czer-nùszczy-ny! Czernùszczyny! Pakìnuła puòŭno humnô, a zastàła wàsze haŭnò! Pakìnuła stahì i świèrny, a nie zàstała ni miekìny! — W.

Mysz

11307. Piiś, piiś, pii! — W.

Parasià p. w. Świnià.

Pierapiòłka

11308. Ot biedà, ot biedà! niet chlyèba, niet chlyèba! [chlyewà]. Ôt że nie, òt że nie! padpalì, padpalì. — Puć pałòć, puć pałòc, puć pałòć! — Sk.

Padpalù, padpalù, padpalù! Pyt pałòć, pyt pałòć, pyt pałòć! — W.

Mówią: pierepiòłka durnàja haspadỳnia, a to z tego powodu, że, siedząc w zbożu, wykrzykuje nieustannie j. w. a skoro wróble opadną pszenicę, to się cieszy, myśląc, że one ją pielą.

Pièwień (kogut)

11309. Kakaryèku! bàba ŭ ryèku, dzied za jòju z kaczarhòju! — W.

...za nièju z hałaŭnièju: paździỳ bàba nie ŭtapìsie, waźmì kàmień i ŭdawìsie! — Sk.

Nsb. 70.

Kakaryèku! Pa haryèłku! Maskalì [Tatàre] idùć! — Sk. W.

Kakaryèku! Świnie ŭ ryèpu! Parasiàta ŭ mòrkwu! — W.

Ptùszka

11310. Pakìń sàni waźmì w_{u}oz, pakìń sàni waźmì w_{u}oz! — W.

Ptaszki na wiosnę.

{Tak wykrzykuje sikora na przedwiośniu}.

Puhàcz

11311. Kuhàj, kuhàj, kuhàj!

Wróży narodziny.

Puć, puć, puć!

Wróży śmierć.

Kwi, kwi, kwi! — W.

Wróży oproszenie się maciory.

{Prawdopodobnie jest tu mowa o puszczyku *Strix noctua* (Pójdźka), zwanym na Białorusi Ćić. Siedzìć jak hałòdny ćić. Tysz. Op. pow. Bor., a na Ukrainie Sycz. Usiadłszy na dachu wykrzykuje: pawìù! albo pachawàù! W pierwszym wypadku wróży urodziny, a w drugim śmierć. Puhacz *Strix bubo i S. otus Lin.* dobrze są znane na Białorusi a zwłaszcza na Polesiu; trzymają się jak najdalej od ludzkich osiedli w głębi lasów. To też i uroczyska leśne, jak Puhaczòù roh, Puhaczoŭszczyzna znajdują się bardzo daleko od wsi. Wydaje on potężny, straszny ryk podczas nocy}.

Sabàka

11312. Dziaŭ, dziaŭ! Ham, ham! Hoŭ, hoŭ! Jach, Jach! — W.

Haŭ, haŭ! pamahàŭ! Ciŭ, ciŭ! małacìù! — Sk.

Wykrzykniki na oznaczenie szczekania psów.

Saławièj

11313. Kìjem, kìjem, kìjem! pa piatàch, pa piatàch, pa piatàch! pieredàch, pieredàch! tiuch, tiuch, tiuch!—Sk.

Pajmàŭ, pajmàŭ! cìcho, cìcho! zà łab, za łab! krucì, krucì!

Po krótkiej przerwie:

Kìjem, kìjem! pa piatàch, pa piatàch! Tiach, tiach, tiach! Ciurrù, ciurrù, ciurrù, ciurr! Kìjem i t. d.!-W.

Złàpaŭ, złàpaŭ, złàpaŭ! Dzierżỳ, dzierżỳ, dzierżỳ! Cìcho, cìcho, cìcho! Kìjem, kìjem, kìjem! Pa piatach! pa piatàch! pa piatàch! — W.

Sawà

11314. Hu, hu, hu, hu! — W.

S_{u}òjka

11315. Zgirècht, zgirècht! — Sk.

Mówią nawet: O ŭże prylecièli zgirècht!

Śmieciùch

11316. Cierpiècie dzièci, a ja nic ni dbàju, bo na haławiè kaŭpàk màju!—W.

...bo ja nie dbàju—kaŭpàk màju! — Sk.

Kpiny z innych ptaków, którym zimno.

Ci wìdzisz mnie, ci wìdzisz mnie, ci wìdzisz mnie?! — Sł.

Pradàj $ż_{u}$ònku, kupì każùch!

W jesieni.

Pradàj każùch, kupì $ż_{u}$ònku! — W.

Świnià

11317. Kwi, kwi, kwi! — W.

Gdy ma się oprosić.

Pahìniem, pahìniem, pahìniem!- Sk.

Tak kwiczą prosięta, uciekając z pola podczas deszczu, a maciora idąc za niemi—basem:

Czort was nie pabierè, czort was nie pabierè, czort was nie pabierè!

R_{u}och, r_{u}och, r_{u}och [W_{u}och, w_{u}och, w_{u}och]!—W.

Wasìl puści! Wasìl puścì! — Sk.

Świnia, schwytana za sierść (tak ją zwykle łapią), a puszczona na wolność, rocha:

I tròcha ciebiè nie bajùsia, i tròcha ciebiè nie bajùsia, i trôcha ciebiè nie bajùsia!—W.

Udòt (Dudek)

11318. Łup, łup, łup! Dłub, dłub, dłub! Żyd, Żyd, Żyd! Gut, gut, gut!—W.

Warabièj p. w. Wierabièj.

Waròna

11319. Gra, gra, gra! Kra, kra, kra!—W.

Hurrà, hurrà, hurrà! — Sł.

Pa szèlahu kapà! pa szèlahu kapà!—W.

Tak wykrzykuje latem.

Pa rublù haŭniàk! pa rublù haŭniàk! — W.

W zimie.

Z kułàk! z kułàk! z kułàk!—Sł.

Przy znoszeniu jajka.

Ty waròna starà $ż_{u}$òna! ty waròna starà $ż_{u}$òna! ty waròna starà $ż_{u}$òna! — Sł.

Tak wykrzykują dzieci, zobaczywszy wronę.

Wierabièj

11320. Ciŭ, ciŭ, ciŭ! Ciurr, ciurr, ciurr!-W. Nic, nic, nic! Żyŭ, żyŭ, żyŭ! Dziecinkiè da kij_{u}òŭ! jest z kim, jest z czym! Dziecinkiè da kij_{u}òŭ! Żyŭ! żyŭ! żyŭ! — Sk.

Zobaczywszy jastrzębia: Żych! w krzaki i cicho, a potem jeden śmielszej natury wytyka główkę i wykrzykuje: żyŭ! żyŭ! żyŭ!

Wieraciänica (Żmija)

11321. Szukàj $daszcz_{u}$òk, bo umr_{y}èsz!-W.

Tak ona syczy.

Wijòrka

11322. Giec! giec! giec! — W.

Zàjac

11323. Kniaź! kniaź! kniaź! — W. Sk.

Zając, duszony przez psa.

Nassieru! nassieru! nassieru!—W.

Gdy ucieka od psa pod górę.

Misa miàsa! Misa miàsa!

Gdy umyka z góry.

Ziäziula (Kukułka)

11324. Ja-kùb-ku! Ja-kùb-ku! Ja-kùb kù! Kù-ku! Kù-ku! Kù-ku!—W. Sk.

A dzieci odpowiadają:

Nasierù ŭ rùku!

Ku-pì! Ku-pì! Ku-pì! — Sk.

Anegdota.

Kukułek jest trzy: żydowska — Dudek, polska—Kukułka i rosyjska—Derkacz; pierwsza mówi: Gut! gut! gut! druga: Kupì! kupì! kupì! a trzecia: Dzierỳbierỳ! dzierỳ-bierỳ! dzierỳ-bierỳ!—Sk.

Żàba

11325. Kum-kumà, dzie ty byłà?
Na mièści byłà!
Szto tam rabìła?
$Hary_{y}$èłku piła! Ra, ra, ra, ra!
Chryściła dzicià!
A dziè tòje dzicià?
Uchapìŭ pan!
Jakì pan!
Pan baciàn!
A dzie toj pan?
Pajèchaŭ sam!
O t_{u}òż pan! Kab jehò ŭbìŭ k_{u}oń.
Ràde tamù! ràde tamù! ràde ramù!
Ra, ra, ra, ra, ra! — W.
Kum, kumà! niesì dzicià!—Sk.
Szałdỳk, szałdỳk! [$szł_{u}$op, $szł_{u}$op]!-W.

Żałnà (czarna)

11326. Piić, piić, piić! — W.

Jeżeli tak krzyczy, to będzie deszcz. Na Polesiu kania *Milvus regalis* krzykiem: piić! piić! zapowiada deszcz, o który woła wówczas, kiedy jest bardzo spragniona. Spija ona tylko krople rosy i deszczu, wiszące na liściach drzew, gdyż wszelkie wody mają być dlań trucizną. Znaną jest i tu legenda następująca: Z rozkazu Boga wszystkie ptaki oczyszczały dna jezior i rzek, a tylko sroce udało się uniknąć tej ciężkiej pracy. W obawie, by wieść o jej próżniactwie nie doszła do nieba i widząc, że kania, po skończonej robocie, wykąpała się w czystej wodzie, sama uwalawszy się w błocie, poleciała ze skargą, że ona bardzo ciężko pracowała, czego dowodzi zaschłe na niej błoto, a kania nic nie robiła, co widać z jej czystych piórek. Za to Bóg kani zabronił pić wodę z tych źródeł prócz kropel rosy i deszczu. Gdy kłamstwo sroki wyszło na jaw, została ona napiętnowana czarnemi plamami w tych miejscach, które były zabłocone ale

kani nie ułaskawiono i wciąż prosi ona o deszcz.
Żołna żółtawo-zielonkawa krzyczy: łyk! łyk! łyk! podobno dla skrępowania tego, kto jej przeszkadza wyjadać pszczoły z ula lub barci.

Żurawiel (Żóraw)

11327. Krum! krum! krum! — W.
Kùrwa ty, ty, ty! i t. d. — Sk.
Żórawie tak sobie wymyślają, siedząc w błocie.

7. NAŚLADOWANIA DŹWIĘKÓW MECHANICZNYCH.

Hrymòt

11328. Nu! nu! nu! — W.
Cicho dzieci, bądźcie grzeczne! słyszycie Bozia mówi (grożą na nosie) j. w.

Młyn

11329. Hu hu hu, ła ta tè! ła ta tè! — Sk.

Napitak

11330. Pan, pan, pan! — W.
Głos przy nalewaniu z pełnej butelki.
Kiep, kiep, kiep! — Sk.
Przy wylewaniu resztek.

Skrỳpka

11331. Dỳlu, dỳlu, dỳlu! — W.
Granie na skrzypcach.
Pìli, jèli! pìli, jèli! pìli, jèli! — Sł.
Odpow. polsk.: Myszy, myszy, która słyszy...
Świnie ŭ rèpu [mòrkwu]! świnie ŭ rèpu! świniè ŭ rèpu! — W.
Do rzępolącego na skrzypcach.
Trom, trom, trom! — W.
Przy naciąganiu strun.
u: Nm. 12707.

Szkło

11332. Dzyn! dzyn! [dziń! dziń]! — W.
Zyn! zyn! zyn! — Sk.
Głos wydawany przez szkło i metal.

Trubà (Ligawka)

11333. I-wàn dùreń! I-wàn dùreń! I-wàn dùreń! — W.
Powolnie.
Dù-reń, dù-reń! Dù-reń, dù-reń! — N.
Prędko.
Tru-tru! tru-tru! tru-tru! — W.
Głos trąbki myśliwskiej.

Zwanòk

11334. Dzelèn! dzelèn! [Dzỳn! dzelèn! Dzylìn! dzylìn]! — W.

Zwon

11335. Blinỳ! blinỳ! p_{u}op świnia! Blinỳ! blinỳ! p_{u}op świnia! Bliny! bliny! p_{u}op świnia! — W.
Chl$_{y}$eb aŭsiàny! chl$_{y}$eb aŭsiàny! siakì takì abỳ byŭ! siakì takì abỳ byŭ! — W.
Chl$_{y}$eb jàczny nismàczny! Chl$_{y}$eb jàczny nismàczny! takì siakì aby byŭ! — W.
Ŭ karczmiè bylì, winò pilì! byŭ bał! byŭ bał! — W.
Czaj pilì, czaj pilì! — pascàlisie! Jèli kàszu! jèli kàszu! — pasràlisie! — W.
Dw$_{u}$om blin, tr$_{u}$om lepiàszka! Tr$_{u}$om blin, dw$_{u}$om lepiàszka! — W.
Naczàlniczki, drystùnczyki! da cèrkwy! da cèrkwy! — W.
P$_{u}$op cielà ukraŭ! p$_{u}$op cielà ukraŭ! p$_{u}$op cielà ukraŭ! — W.
To Iwàn! to Iwàn!
To Iwàn! to Mikìta!
To Barỳs! to Brygìta!
To Iwàn! to Iwàn! — W.

ROZDZIAŁ V.

PRZEZWISKA. PRZYDOMKI. IMIONA. „MIANUSZKI".

1. PRZEZWISKA LUDZI.

a. Przezwiska indywidualne.

A

11336. Abib$_{u}$ôk.—W. Próżniak.

11337. Abipar$_{u}$òh. — W. Często chodzący w gościnę.

11338. Abùch.—W. Gbur, brutal, prostak.

11339. Adziniùk.—W. Samotnik.

11340. Adzìn – ładzìn, łùpa – załùpa. – W. Ciemięga.

11341. Apuścìłasie.— W. Kobieta zaniedbana w ubraniu.

Wsł. VII, 313.

11342. Asiènnij haspadar.—Sł. W. Szydne przezwisko nadawane tym, którzy jesienią pozbywają się zapasów i głodem się morzą podczas przednówka.

11343. Askarùzak.—W. Zaskorupiały.

11344. Astraùszak. — W. Milczek, z cicha pęk.

11345. Astròżnik.—W. Złoczyńca, złodziej.

11346. Aszmiańska szlachta. — Sk. Abnegaci, obdartusi, niedbalcy.

Db. 636.

B

11347. Bàba – Jàga. — W. Kobieta stara, wstrętna, brzydka a przytem jędza.

11348. Bàba–szkulèpa. — W. Stara niedołężna kobieta.

11349. Babsztỳl.—W. Babsko (żartem).

11350. Babzdỳr.—W. Dziecko kobiety (babki), która położnicom usługi oddaje.

11351. Babznò.—W. Stara baba (żart).

11352. Badziàj.—W. Włóczęga.

11353. Bahàcz–ciòmnik.–W. Bogacz wielki.

11354. Bahamàz.—Sk. Malarz.

11355. Bahamòlna.—W. Dewotka.

11356. Bajbàk.— W. Człowiek duży, niezgrabny, dryblas.

11357. Bajbàs.—W. Dryblas.

11358. Bajstrùk [bajstruczòk].— W. Bękart.

11359. Bałbatùch [bałbatùn, bałbacièń].– W. Sł. Papla.

11360. Barabàcha.—Sł. Czarownica.

11361. Barànäk.—W. Wilk w owczej skórze.

11362. Basałỳk.—W. Niezgrabjasz, ociężalec, próżniak, darmozjad.

11363. Bàśnik.—W. Bajarz: plotkarz.

11364. Biärùk.—W. Łapownik.

11365. Biezdòlnica.—W. Nieszczęśliwa.

11366. Biezhłùzdy [byzhłùzdy].—W. Niepojętny, głupi, ograniczony, idjota.

11367. Biezkajànnik. — Łotr niepoprawny, infamis.

11368. Biezkl$_{y}$èpaczny [biez kl$_{y}$èpki].–W. Głupi.

11369. Bieznahawìcznik [byzhanawicznik].—W. Hołysz, obdartus.

11370. Biezprytùlnik [byzprytùlnik].–W. Bezdomny.

11371. Bìmbas.—Sk. Powolny, rozlazły. Ob. Miało.

11372. Bizùnnik.—W. Obj. p. w. Sześćdziônnik.

11373. Błazàn.—W. Smarkacz, malec, niedorostek.

11374. Bòjko.—W. Bojaźliwy. Tchórz.

11375. Bòruch.—W. Człowiek powierzchownej nabożności. Żyd.

11376. Bòży pasłanièc.—Sk. Złodziej.

11377. Brächùn.—W. Szczekacz, donosiciel, oszczerca.

11378. Bredùn.—W. Ględa, bredzący lub mówiący od rzeczy.

11379. Brỳda.—W. Paskudnik.

11380. Bryndàl.—W. Żyd. Obszarpaniec.

11381. Budźko.—W. Blagier, o którym mówi przysłowie 1337.

11382. Bùrda.—W. Zawadjaka; swarliwy.

11383. Byzbaćkièwicz.—W. Bękart. Id. ob. Krapiùnik. Samasièjczyk. *u: Nm. 3575.*

11384. Byzdùsznik.—W. Człowiek niesumienny, nieuczynny, nikczemny, nieustępliwy.

11385. Bzdun.—W. {Na Polesiu szaszòk t. j. tchórz}.

C

11386. Càca, làla baŭtrùś.—W. Na dzieci podrosłe, rozpieszczone; na dziewkę do niczego. Np.: Szto to jahò brać na słùżbu, hèto càca...

11387. Chacièjko—W. Domator.

11388. Chfanaberjànt[chfanabèrysty].-W. Głupi, nieprzystępny i ambitny zarozumialec, o byle co się obrażający.

11389. Chfarmazòn.—W.

11390. Chirlàch.—W. Cherlak.

11391. Chlebajèd.—W. Nieco pracowitszy od darmozjada, ale za to wymagający dużo pożywienia.

11392. Chlebapròśko.—W. Szydne przezwisko, dawane żebrakom.

11393. Chłỳstak.—W. Głupiec śmieszny i natrętny, a w dodatku młody.

11394. Chudopachòłak.—W. Biedny, nędzne utrzymanie mający.

11395. Chwalibòrca [chwalibùrsa].—W. To samo, co chwalkò.

11396. Chwalkò.—W. Chwaligęba, wiele mówiący o sobie.

11397. Chwatùn.—W. Złodziej, chwytacz.

11398. Ciälapiej.—W. Ciapa, niedołęga, o którym mówią: Siakì takì ciälapièj, takì ŭsio za nim lepièj.

11399. Ciamcialàmcia.—W. Rozlazły.

11400. Ciòpły czaławièk.—W. Zamożny, zasobny w grosz.

11401. Cygùłda.—W. Urągliwe przezwisko, dawane kobietom brzydkim i niezgrabnym.

11402. Cỳhan.—W. Oszust, krętacz i matacz, szukający korzyści ze szkodą innych.

11403. Cytrỳnnik.—W. Furman. Przezwisko od łajna końskiego, które zwą cytryną.

11404. Czàpla dzieńcielòŭska.—Bł. Abnegat, opuszczony, rozlazły. Przezwisko od licznych czapli, gnieżdżących się na terenie fol. Dzięciołowo pod Goniądzem.

11405. Czeredà.—W. Drużyna pełna hołoty i nieładu.

11406. Czmutàr.—W. Sprytny oszust w rodzaju magika, o którym utrzymują, że może czmut puścić w oczy t. j. otumanić.

11407. Czùczeło ganiendźànsko.—Sł. Niezdara.

11408. Czupiràdło.—W. Poczwara.

11409. Czywilìcha.—W. Czarownica, jędza, kobieta brzydka i swarliwa. Od nazwy czarownicy, występującej w baśniach tutejszego ludu.

D

11410. Darmajèd.—W. Sk. Darmozjad, żebrak. Id. ob. Tarbanòs.

11411. Daŭbièszka [Daŭbnia].—W. Niezdara.

11412. D$_{u}$òbry czaławièk.—Sk. Niekiedy z dodatkiem: toj szto kòni wywòdzić= koniokrad.

11413. D$_{u}$òŭhahrywy.—W. Pop.

11414. D$_{u}$òŭhajazyk.—W. Papla, nie umiejący nic w sekrecie utrzymać.

11415. Drỳlbas.—W. Mężczyzna wysoki, ociężały i wielce niezgrabny.

11416. Dryng$_{u}$ol.—Sk. Ob. Drỳlbas.

11417. Drystapszònnica warszàûskaja.— W. Wybredna w jedzeniu, którą, jak mówią, kasza w zęby kłuje.

11418. Drystùn.—W. Cierpiący na biegunkę; zasraniec.

11419. Dudàr.— Sk. Organista.

11420. Dùrăń.— Zb. Głupiec.

11421. Durdzièl.— Sł. Głuptas, idjota.

11422. Dùrna [durnàja hawièczka].—W. Głupia, idjotka.
p: A. 145, 74.

11423. Durnàja Jèwa [Pałùsia].— W. Sł. Idjotka.

11424. Durnòje siełò.— W. Głupiec.
u. Nm. 6308.

11425. Durnỳ cieciărùk.—W. Kto się zacietrzewia.

11426. Durnỳ Ramàn.—W. Głupiec.

11427. Dur$_u$òl.— W. Głupiec, np. szto ja zrablù z tym dural$_u$òm.

11428. Dwuszàpnik.— W. Żyd.

11429. Dỳrda.—W. Dryblas.

11430. Dzierałùp.— Sk. Urzędnik.

11431. Dzygàty.— W.
Ob. Drylbas.

F

11432. Fajdùn.—W. Zasraniec.

G

11433. Gałgatùn.—W. Gadula.

11434. Gungłàcz.— Sk. Człowiek o niewyraźnej, bełkotliwej wymowie.

H

11435. Hajdamàka.—W. Awanturnik.
Hajdamàk.— Sł.

11436. Halètnik.— N. Gołysz.

11437. Halìna.—W. Drągal barczysty, słuszny i nieobrotny.

11438. Hałacùcak.—W. Gołysz.

11439. Hałam$_u$òûza. — N. W. Rozczochraniec, koczkodan.

11440. Hałapiàt. Hałapiàtnik. Hałapiàty.—W. Gołysz.

11441. Hałapùpok. — W. Pisklę w pierze nieobrosłe; niedorostek.

11442. Hałapùza.—W. Przezwisko dość częste wśród łajania na szlachtę.

11443. Hałỳsz.—W. Gołysz.

11444. Hamzàty.—Ś. Przez nos mówiący.

11445. Haplùk.—W. Kobieta wysoka, chuda.

11446. Hapùn. — W. Roztrzepaniec, taki o którym mówią, że nic nie robi uważnie ale łap cap i po wszystkiem.

11447. Harapàsznik.— W. Prostak pracowity; półpanek.

11448. Haràtnica.—W. Biedna robotnica.

11449. Harbièl. Harbùn.—Sk. Garbus.

11450. Harhàra.—Bł. Niezgrabjasz.

11451. Harkàcz [harkàwy].— W. Niewymawiający spółgłoski r.

11452. Harkìsz.—Sk. Niewymawiający spółgłosek r i ł.

11453. Harłàcz.—W. Pijak, krzykacz.

11454. Haròchowa wiechà.— W. Rozczochraniec.
p: B. 48, 1.

11455. Harszkal$_y$èp.—W. Garncarz.

11456. Hasiświèczka.— Sk. Zakrystjan.
Id. ob. Padbieràcz.

11457. Haŭnajèd.—W. Sknera, żałujący grosza wydać na łyżkę strawy.

11458. Haŭrỳło z Połàcka.— W. Gapa.
T. 426. u: Nm. 5513.

11459. Hèbäl hèty.—W. Stolarz.

11460. Hèrad.—W. Niedowiarek, tyran.
u: Nm. 3572.

11461. Hèrad bàba.— W. Jędza.
p: A. 171, 1.

11462. Hlak.—W. Grubas, nieokrzesany, niezgrabny.

11463. Hłùchman.—Sk. Głuchy.

11464. Hłuszàk.—W. Głuchy.

11465. Hłuzdùn.— W. Nieroztropny, niepojętny, nieprzytomny, głuchy.

11466. Hnaìnka.—Sł. Sknera, co jadło raczej zgnoi a ludziom nie da.

11467. Hnùśnik.—W. Ospalec, gnuśny, nie dbający o swoje dobro.

11468. Hòłub.— W. Pieszczotliwie na ukochaną osobę; również błagając.

11469. Hramizdà.—W. Ciemięga.

11470. Hryzipiòrak.—W. Pisarz.

11471. Hryziskùra.—W. Szewc.

11472. Hubània.—W. Kobieta pyskata, kłótliwa.

11473. Hubàr. — W. Mężczyzna pyskaty, kłótliwy.

11474. Hultàj.—W. Próżniak, leniuch.

11475. Hỳda-brỳda.—W. Ohydnie brzydki.

J

11476. Jàbiednik.—W. Oszczerca.

11477. Jagìnia.—W. Jędza.

11478. Jàhada.—W. Przezwisko pieszczotliwe, nadawane przez zakochanych.

11479. Jankò! — W. Niedojda.

11480. Jezùsik. — W. Udający dobrego, faryzeusz.

11481. Jurkò. Jùrliwy. — W. Kobieciarz.

K

11482. Kabỳlnik.— Sk. Pop.

11483. Kaczàn.—Sł. W pieszczotach macierzyńskich, np.: A majèż kaczànczyki!

11484. Kaczarhièsznik. — W. Sk. Niedouczony stolarz lub stelmach, któremu tylko kaczerhi (kociuby) robić przystało.

11485. Kàczka.—W. Kobieta o kołyszącym chodzie.

D. II, 596.

11486. Kaczkadàn.—Wl. Koczkodan.

11487. Kajdànnik.—W. Kryminalista.

11488. Kałałànczyki. — W. Dzieci zdolne utrzymać się o swej sile na nogach, lecz bez oparcia nie mogące się jeszcze poruszać.

11489. Kałamỳjnica.—W. Parzygnat.

Id. ob. Katłamỳjnica.

11490. Kàłman. Kałùsz. Kałùhàn.—W. Brudas, niechluj.

11491. Kałmanczà. Kałmỳżnica.—W. Kobieta niechlujna.

Kałmanìszka.—W. Dziewczyna niechlujna.

11492. Kałtỳżnik.—W. Przezwisko w kłótni na szlachcica.

11493. Kanawàł.—W. Lekarz.

11494. Kapuściànaja haławà. — Sk. Głupiec.

11495. Karczèmny stàrasta. — Sk. Pijak.

11496. Kardàsz.—W. W kłótni na szlachcica.

11497. Kaszałàpy. — W. Krzywonogi, kosołapy.

11498. Kaszapàrnik.—W. Kucharz.

Kaszopàrnica.—L. Kucharka.

11499. Kaszawàrnica.—W. Kucharka.

11500. Katarẏèz.—W. Kat, ciemięzca.

11501. Katłamỳjnica. — W. Szydne przezwisko, nadawane pomywaczkom i kucharkom.

11502. Kazà.—W. Dziewka żywa.

Nsb. 62. r: D. II, 596.

11503. Każàn.—L. Chucherko; dziecię nędzne, zabiedzone, a przytem małe, karłowate.

11504. Kìjeŭska wièdźma. — Sk. Stara brzydka kobieta.

11505. Kiłùn.—Sk. Człowiek z przepukliną.

11506. Kindzièl.—W. Otyły, brzuchacz.

11507. Kìtki.—W. Rzutki, przemyślny, zaradny.

11508. Klàpzdra. Flądra.

11509. Kłybàcz. Kłyszùn. Kulsztỳn.—Sk. Kulas.

11510. Kochnìcki.— Lubieżny, kochliwy.

11511. Kòcik. — Sk. Przezwisko pieszczotliwe.

11512. Krapìŭnik. Krapièŭniczak. — W. Bękart.

11513. Kryèsławata.—W. Kobieta o szerokiej miednicy.

11514. Kròliczka.—W. Płodna kobieta.

11515. Krucià̀ha.—Sk. Krętacz.

Krucièl.— W.

11516. Krucihaławà.—W.

11517. Kruhławìdy. — W. Człowiek o zaokrąglonej twarzy.

11518. Krupasiòr.—W. Prostak, grubijanin.

11519. Krywapìjca.—W. Krwiożerca.

11520. Kurdùpel. Kurtàcz.—Sk. Człowiek małego wzrostu, karzeł.

11521. Kurtàty. — W. Przezwisko dawane tym, co zarzuciwszy dawną odzież przyodziewają się w kurtki; strojniś.

11522. Kuzàka.—Sł. Niedorastek, karzeł.

11523. Kwaktùcha.—W. Kobieta gderliwa.

11524. Kwiètka.—W. Przezwisko pieszczotliwe.

Ł

11525. Lachmàcz.—N. Leniwiec, ociężały; człowiek nieobrotny.

11526. Lèmzik.—W. Wybredniś, delikacik.

11527. Lènty.—W. Człowiek dobrego serca, lecz powolny, bez energji i silnej woli.

11528. Lepietùch [-cha]. — W. Papla wyszczekany.

11529. Lepipièczka.—W. Mujarz.

11530. Leżàj.—W. Nygus, ospaluch.

11531. Lichajèd.—W. Sknera, żałujący sobie kawałka chleba.

11532. Lichałàp.— W. Lichy krawiec, partacz.

11533. Liczykrùpa.—W. Skąpiec.

11534. Liczywòran.—W. Gapa.

Id. ob. Haŭrýło.

11535. Lis [lisòk].—W. Chytry, przebiegły.

11536. Liżytalyèrka.—W. Lokaj.

Ł

11537. Łachmỳtka.—W. Kobieta złego prowadzenia, przytem ciekawa, fałszywa i do wszystkiego lubiąca się wtrącać.

11538. Łachùdra.—Sł. Wl. Oberwaniec łapserdak.

11539. Łancùżnik.—W. Geometra.

11540. Łańtùch.—W. Niechluj, brudas.

11541. Łapatùn. Łopacièń.— Sk. Prędko mówiący.

11542. Łasàusz.— W. Sł. Łakomiec, smarkacz, pieczeniarz.

11543. Łupàcz [łupàty]. — W. Człowiek o grubych wargach i szerokich łopatkowatych zębach.

11544. Łupiskùrnik.—W. Zdzierus, krzywdziciel, oprawca.

11545. Łỳśliwy. — W. Lichy, potulny, pokorny. Wyraz wychodzący z użycia.

M

11546. Màchlar.—W. Sł. Łgarz, kłamca.

11547. Màciäryn [màmin] synòk. — W. Pieszczoch, Benjaminek.

Nsb. 3. r: D. I, 484.

11548. Maczùla.—W. Ograniczony, rozlazły. Łeb zakuty a zarozumiały.

11549. Majàk.—W. Chudy a wysoki.

11550. Malim$_u$òn [malim$_u$ònczyk]. — W. Wybredny w jedzeniu.

p: A. 289.

11551. Małakasòs.—W. Podrostek, pozujący na starszego.

11552. Mamr$_u$òt.— W.

11553. Mantùnka.—W. Umiejąca wyłudzić, wymanić jakąś rzecz.

11554. Màrczyk.— Sc. Obżartuch.

11555. Marmỳta. — W. Mówiący niewyraźnie.

11556. Mazèpa.—W. Sł. N. L. Niechluj, brzydal, czupiradło.

u: Nm. 3570. p: A. 293, 1.

11557. Miàło.—W. Sk. Rozlazły, powolny, ociężały.

Id. ob. Bìmbas.

Szto to za mużczỳna? Miàło! Palèno! Choć ty dròwa padpalì im!—Sł.

11558. Miedźwièdź. — W. Grubas, ciężki, niezgrabny.

11559. Miekìnnik.—W. {Sknera, który gotów się żywić plewami}.

11560. Mielachw$_u$òst. — W. Gadający na wiatr, bez sensu.

11561. Mièskaja sabàka.—W. Mieszczanin.

Mièskaja sùka.—W. Mieszczanka.

11562. Mòkraja harỳć.—W. Człowiek powolny.

r: D. II, 596.

11563. M$_u$ol.— W. Małego wzrostu, karzeł.

11564. Mudrachèl. — W. Mędrek, frant, ostrożny.

11565. Mukaliźnik. — W. Żartobliwie na młynarza.

11566. Muràszka. — Sł. pieszczotliwie do dziecka, np.: cìcho, muràszka, mìleńka.

11567. Mùrza.—Sł. Morus, brudas.

11568. Muszkatỳr.—W. Niespokojna dusza, oczajdusza.

N

11569. Nabin$_u$òs.—W. Pieczeniarz.

11570. Nasièka.—W. Ospowaty.

11571. Nasierypiàta.—W. Sł. Zasraniec.

11572. Niebòha.— W. Nieszczęsna, godna litości i pożałowania.

11573. Nièchryst. — W. Niedowiarek, bezbożnik.
11574. Niedaczùjka.—W. Przygłuchy.
11575. Niedapàd.— Sk. Urwis, łobuz.
11576. Niedòjda. Nidòjdało.— W. Niedołęga, ciemięga.
11577. Niedùha.—W. Niedołęga.
11578. Niegièda.—Sł. Gamoń, niedojda. Niegiedawàty. Gapiowaty.
11579. Niehòda.—W. Niezaradna.
11580. Niehòdnik [ca].—W. Bezecny [a], podły [a].
11581. Nièmiec. Nièmko. — Sk. Głuchoniemy.
11582. Niemiżylùdak.—W. Odludek.
11583. Nieràdnica.—W. Kobieta niezaradna, niedbała.
11584. Nieskròbanaja dubìna.— W. Człowiek nieobrotny, niezgrabny.
11585. Nieskròbanaja swinià.—W. Gbur, prostak.
11586. Nieumièjła.—Sk. Profan.
11587. Niezb$_{u}$òżnik.—W. Bezbożnik.
11588. Nieznajłàd.—W. Bezładnik.
11589. Ni ł$_{u}$oj, ni màsło.—W. Niedorajda.
11590. Ni siòje, ni tòje.—W.
11591. Niùnia.—W. Niedojda.
11592. Nizdàczo.—W. Niezdara.
11593. Nizgrabòcio.—W. Niezgrabjasz.

O

11594. Òczko majò.—W. Pieszczotliwe wyrażenie, używane przez zakochanych.
11595. Òdur.—Sk. Zawrót głowy. Tak przezywają kobietę dokuczliwą.
11596. Ògierawo karỳto. — W. Kobieta rozwiązła.
11597. Òpust. — W. Flejtuch, niedbaluch, abnegat. Przezwiska tego używa i szlachta.
11598. Òtałapień.—W. Nieprzytomny, nieroztropny, gamajda.

P

11599. Pàcierka. Pàcioraczka.—W. Pieszczotliwie, także błagając.
11600. Padbàbicz. — W. Id. ob. Babzdỳr.
11601. Padbieràcz.—Sk. Zakrystjan. Id. ob. Hasiświèczka.
11602. Padłỳźnik [ca]. — W. Lizus, podchlebca.
11603. Padpànak. Panòk. P$_{u}$oŭpànak.—W. Oficjalista dworski.
11604. Padrùbnik.—W. Złodziej.
11605. Padtòrhnianica.— W. Kobieta lub dziewczyna źle zbudowana.
11606. Padwaròtnik.—W. Złodziej.
11607. Pakòpany.—W. Przygnębiony.
11608. Palèno.—W. Człowiek ciężki, nieobrotny, nieruchawy.
11609. Pamiatùcha.— N. Zamiataczka=pokojówka.
11610. Pan na Świszczypòli.—W. Biedny, gołysz.
11611. Pan z Hołaszỳszak [Niedastàtkaŭ, Niedajàdkaŭ, Woszabìtak].—W. Gołysz, nędzarz.
11612. Papichàcz.—W. Popychadło. Papìchicz.— Sł.
11613. Papichàjło.—W. Popychadło.
11614. Papiełùcha.—W. Kucharz [rka] (żartobliwie).
11615. Paplòŭuszka.—Sk. Często plujący.
11616. Pap$_{u}$òŭski pàrabak. — W. Natręt nieznośny.
11617. Paraźniach$_{u}$òd.—Sk. Próżniak.
11618. Parszỳŭka.—W. Żydówka.
11619. Partàcz.—W.
11620. Pasibrùch.—Sk. Ksiądz.
11621. Pastòlnik.—W. Tak w zwadzie przezywa szlachcic chłopa, wytykając mu noszenie postołów.
11622. Pataròcza. — W. Niezdara, czupiradło.
11623. Pèćkało. Pèckel.—W. Sk. Mularz, lichy malarz, bohomaźnik.
11624. Pierapieczàjka.—N. Sł. Kobieta wygadana.
11625. Pierawarùcha.—W. Kobieta wygadana i wyuzdana.
11626. Pierdùn.—W.
11627. Pièsta.—W. Pieszczoch.
11628. Pìnski.—Sł. Matka unosząc się nad dziećmi: A maje pìnskie harszèczki!
11629. Piskùr.—W. Piskla.

11630. Pläczàk.—W. Mocny, silny.

11631. Plyècha.—W. Plyech.—Sk. Ksiądz (od tonsury na głowie).

11632. Pleciùcha.—W. Plotkarz.

11633. Pleszỳwy.—W. Ksiądz, żyd.

11634. Plùcha [Plùchało]. — W. Kobieta lubiąca się chlapać, przeto zawsze ochlapana.

11635. Płamiètnik [ca].—W. Złośnik [ca].

11636. Płaszỳnisko [płachiènia].—W. Człowiek nieśmiały, bojaźliwy, płochliwy.

11637. Płòchi.—W. Bojaźliwy.

11638. Pociemak.—W. Człowiek nie przychylny dla ludzi, zamknięty w sobie.

11639. Połbàbek.—W. Człowiek drobiazgowy, wnikający w babskie interesy.

11640. Pòrstki.—Ś. Krnąbrny, zły, nieposłuszny.

11641. Potarhànak.—W. Rozczochraniec.

11642. Prajdòcha.—W. Wyzuty ze wstydu i cnoty.

11643. Prajdziświèt.—Sł. W. Obieżyświat, włóczykij.

11644. Pròśko.—W. Natręt, który wiecznie przymawia się i prosi.

11645. Prygàrnik.— Sk. Obżartuch.

11646. Pryszyjchwuòst.— W. Zbyteczny.

11647. Ptùszäczka. — W. Mówią tak pieszcząc lub błagając.

11648. Pùcziäczka. — W. Pieszczotliwie do do dziecka: Maja...

11649. Pustahràk.—N. Wałkoń, nicpoń.

11650. Pustamałuòt. — W. Wietrznik, pustak, zwłaszcza gadający na wiatr.

11651. Puścì—pawalùsie. — W. Mówią na próżniaka, który robi jak nie swemi rękami; powolny.
Nsb. 141.

11652. Puzàty.—W. Brzuchacz.

R

11653. Rabèjza.—W. Piegowaty.

11654. Ragàn.—W. Koczkodan.

11655. Razgawèjda.—W. Ograniczony a rozlazły, gap'.

11656. Razhòn.—W. Pędziwiatr.

11657. Razszatnià.—W. Kobieta stara a rozwiązła.

11658. Razieŭruòt.—Sł. W. Gap'.

11659. Raztruchàcz. — W. Rozczochraniec.

11660. Razwiejwièciär.—W. Pustak, wietrznik.
Nsb. 13.

11661. Razdziòwa [raźzióła].—W. Gap'.

11662. Rochlà.—W. Flądra.

11663. Rubasièk.—W. Mówiący prawdę bez ogródek.

11664. Rupiàśliwy.— W. Skrzętny, pracowity.

S

11665. Sabàka.— W. Oszczerca.

11666. Sakatùcha.—W. Kobieta gadatliwa, gderliwa; terkotka.

11667. Sakòł.— W. Tak pieszczotliwie nazywają dziewki swych kochanków.
{Na Polesiu: sakòlik, sakòliczek, a błagając sakòliczeczek}.

11668. Samabuòjnik [samabuòjny]. — W. Swawolny, lekkomyślny.

11669. Samadàjnica. Samadràżnica.—W. Prostytutka.

11670. Samasièjczyk.—W. Bękart.
u: Nm. 8831.

11671. Sawà.—W. Wypukłooka.
r: D. II, 596.

11672. Sèpła. — Sk. Sepleniący.
Id. ob. Śliniàk.

11673. Serdèńko. — W. W pieszczotach i błagając.

11674. Siàbär [siabrỳ].—W. Członek szajki złodziejskiej.
{W innych stronach Białorusi wspólnik}.

11675. Sibièrny.—W. Okrutnik, ciemiężca.
u: Nm. 3568.

11676. Siennik.—W. Brzuchaty, otyły.

11677. Sierùn.— W. Niedorostek, młodzieniaszek, zasraniec.

11678. Siestruònka. — W. Tak mówią do siebie kobiety obce sobie.
{Na Polesiu mówią siòstryk}.
u: Nm. 13103.

11679. Sikliwa kabỳła.—W. Dziewka dzika; polajanka używana przez chłopców.
Nsb. 9.

11680. Sìksza.— W. Podlotek.

11681. Skakùn.—W. Nie znający w tańcu spoczynku.

11682. Skałazùbnik.—W. Oszust, szalbierz.

11683. Skrabidôszka.—W. Stolarz.

11684. Skrènda.—W. Kobieta zamożna, ale skąpa i nieustannie narzekająca, że nic nie ma.

11685. Skupiendzià.—W. Sknera.

11686. Smarkàcz.—W.

11687. Smolidùpski.—Sk. Szewc.

11688. S$_{u}$ònieńko. — W. Przezwisko pieszczotliwe i błaganie.

11689. Staràja harhàra.— W. Stara i zła baba.

u: Nm. 13620.

11690. Staràja wièdźma.—W. *Db. 621.*

11691. Staròje psztỳkało.—W. Niedołężny starzec lub zgrzybiała kobieta.

11692. Starỳ łyga. — W. Bibosz, pieczeniarz, bywalec.

11693. Stòraż nòczny.— Sk. Złodziej.

11694. Strachopùt. Straszkò.—W. Tchórz.

11695. Stràszkawa daczkà.—W. Tchórzliwa kobieta.

11696. Straszỳdło na warabjì.— W. *r: D. I, 379.*

11697. Strunar$_{y}$èz.—W. Skrzypek.

11698. Strỳjny [stryjèczny] brat. — W. Kochanek (żartobliwie).

11699. Strỳmbul.—W. Człowiek chudy, wysoki i niezgrabny.

11700. Stulihùbka. — Sł. Milczek, skryty małomówny.

11701. Suk.—W. Człowiek skąpy, nie użyty, twardy w odmowie jak sęk—stąd sękiem zwany.

11702. Swàcha pierajèzdna.— W.

11703. Szàchier-màchier.—W. Krętacz.

11704. Szakadỳniàc.—W. Zbereźnik.

11705. Szałachwòsta. Szałapùt. — W. Sł. Rozstrzepaniec, szałaput.

11706. Szaraczkòwy pan. — W. Szlachcic zagonowy.

11707. Szastałàpa.—W. Człowiek potwornie brzydki; koczkodan, dziwoląg.

11708. Szczäbiätùn. — W. Dziecko gwarliwe.

A màjeż szczäbiätùnczyki!

11709. Szczỳgieł.—W. Tak nazywano gimnazjalistów w 5 dziesiątku XIX w. od czerwonych kołnierzy.

11710. Szeszkò.—W. Bździoch.

11711. Sześćdziònnik.-W. Przezwisko, którem szlachcic chłopa obrzuca w kłótni.

11712. Szkarpièтka.—W. Człowiek nie mający powagi u ludzi; kiep.

11713. Szkulèpa.—L. W. Stara, szpetna, niedołężna kobieta.

11714. Szluchtàrka.—W. Szlachcianka (zelżywie).

11715. Szlachtùr czòrny.— W. Szlachcic półpanek, ale nie obywatel ziemski.

11716. Szulàk.—Sk. Chciwiec, rabuś.

Ś

11717. Ślepàk.—Sk. Ślepiec.

11718. Ślimazàrnik [ca].—W.

11719. Śliniàk.— Sk. Sepleniący. Id. ob. Sèpła.

11720. Śmierdziùch.—W. Malec nieznośny.

11721. Światỳ nieupakòj. — W. Człowiek niecierpliwy, nerwowy, pochopny do czynu. Podobnież wyrażają się o „rannym ptaszku", co, do dnia wstawszy, wszystkich na nogi poruszy.

11722. Świäkr$_{u}$òǔ.—W. Kobieta zła, gniewna i swarliwa.

11723. Świnià nieskròbanaja.—W. Człowiek nieobyczajny, bezwstydny i nieokrzesany.

11724. Świszczypàłka.—W. Trzpiot.

T

11725. Tarbanòs.— Sk. W. Żebrak. Id. ob. Darmajèd.

11726. Tch$_{u}$or.— W. Tchórz.

11727. Tr$_{y}$èla.— W. Papla.

11728. Tr$_{y}$èle—mele.— W. Człowiek nieśmiały, rozlazły, powolnie mówiący.

11729. Tuchlàk.—W. Śpioch.

U

11730. Ubòj.—W. N. Wałkoń.

11731. Ŭ haràczoj wadziè kùpany.— W. Człowiek prędko się do czegoś zapalający.

11732. Ulòślimy.— W. Uosobienie pokory, dobroci i wszelkich cnót chrześcijańskich.

W

11733. Walàcz.—W. Niezdara, niedojda.
11734. Waliza.—W. Brzuchacz, tłuścioch.
11735. Walùch.— W. Leniuch.
11736. Wałacùcha [wałaczùcha, wałaczàj].—W. Włóczęga.
11737. Waròna.—W. Sł. Gapa.
r: D. II, 596.
11738. Waszaprùd.—W. Wszarz.
Od prudzìć = wszy bić.
11739. Wàsza wysòka baradà. — W. Urzędnik.
Nsb. 12.
11740. Wiärałòmca.— Sk.
11741. Wièciär ŭ pòlu.—W. O takim, co nigdy nie zagrzeje miejsca.
p: Brz. 174, 9.
11742. Wieligòr.— W. Olbrzym.
11743. Wierchaw$_{u}$òdka.— Sk. Latawiec.
Dak$_{u}$òl ty bùdziesz letàć wieczeràmi, wierchaw$_{u}$òdka hèta!
11744. Wieròŭka.–W. Tak przezywa szlachcic chłopa w kłótni.
11745. Wiesiałàŭski [Wesałàŭski]. — W. Skrzypek, muzykant.
11746. Wietràszka.—W. Wietrznica.
11747. Wièt roŭ syn.—Sk. Człowiek o grubych wargach.
11748. Wijùn. W. Bałamut, lubieżnik.
11749. Wìrgliwa kabỳła.—W. Dziewka nieprzystępna.
Id. ob. Siklìwa kabỳła.
Nsb. 9.
11750. Wużòwa haławà.—W. Chytry, przebiegły, oszust.
11751. Wydmimièch.— Sk. Kowal.
11752. Wỳkleniec.— W. Przeklętnik.
11753. Wyrwihròsz.– W. Chciwy, zazdrosny.
11754. Wyträszczàka.— W. Jołop, nierozgarnięty, wytrzeszczający oczy na wszystko.

Z

11755. Zabrỳzganica.—W. Flądra, flejtuch.
11756. Zadarnòs.—W. Obszarnik.
11757. Zadziràka.—W. Zawadjaka.
11758. Zahawàjło.—N. Gawron, gapa.
11759. Zahłàducha.—N. Kobieta urodziwa.
11760. Zaliwàka.— W. Pijak.
11761. Zàtkało (ad kòmina). — W. Popychadło, człowiek bez woli.
Wsl. VII, 314.
11762. Zàtyczka ad paròżnaho chlewà.— W. Nicpoń, darmozjad.
11763. Zàwarat.— W. Człowiek niestateczny, ciągle zmieniający swe zdanie.
11764. Zawierùcha.—W. Rozczochraniec.
11765. Zhubìcielnik.— Sł. Najczęściej o żydzie oszuście.
11766. Ziègra.—W. Żartobliwe lub złośliwe oczy.
11767. Zòra.—W. Przezwisko pieszczotliwe dla ukochanej osoby.

Ż

11768. Żałnà. Żarnòwica. — W. Kobieta otyła.
11769. Żènżyk.—L. N. Trzpiot, złośnik, zajadły.
11770. Żmìnda.—W. Kobieta zamożna, ale sknera, utyskująca na biedę.
11771. Żyd. — W. Szachraj, chciwy, przebiegły.
11772. Żydòŭski dziàdźko.—W. Protektor żydowski.
11773. Żydoŭski papichàcz.—W. Sł.
u: Nm. 10688.
11774. Żywar$_{y}$èz.—W. Morderca, zbój; żartobliwie o chirurgu.
11775. Żyża [żyżak].—W. N. L. Zapalczywiec, pasjonat, popędliwy.

Ź

11776. Źwiejwièciär. – W. Wietrznik, niestały, łgarz.

b. Przezwiska poszczególnych włościan *).

A

11777. Alelisièjczyk (Kùżel). Szowki.–W.
11778. Ałdokièj [brächùn] (Dawidòwicz). Kadyczyce.— N.

*) Na pierwszem miejscu podane przezwisko, w nawiasie () nazwisko noszącego takowe, a następnie petitem wieś, gdzie mieszkał.

11779. Ałmàz (Pleskaczèwicz). Uciosy.–N.
11780. Antònczyk (Michàlczyk). Chruszczany.—W.
11781. Apanàsik (Denìszczyk). Uciosy.–N.
11782. Araràczko (Kadỳka). Nowosady.–N.
11783. Asèsar [srôka-matỳka] (Cyròch). Uciosy.— N.

B

11784. Babìński (Prèśnik). Kuklicze.—W.
11785. Babkò (Dawidòwicz). Kadyczyce.-N.
11786. Bàòski (Łabàcz). Szurycze.— W.
11787. Bàjczyk (Bandỳsik). Chruszczanowicze.—W.
11788. Bakłàha (Liczùk). Kuklicze.— W.
11789. Bałèban (Danìlczyk). Uciosy.— N.
11790. Bandàr (Chartònik). Kuklicze.–W.
11791. Bandỳszczyk (Wojciechòwski). Puszczyki.— W.
11792. Barbàrczyk (Łukaszèwicz). Wilejsze.—W. Matka Barbara.
11793. Baràn (Łabàcz). Szurycze.— W.
11794. Barỳs (Michàlczyk). Chruszczany.— W.
11795. Basìm (Jaròsz). Kowale.— W.
11796. Benedỳk (Dziemiànczyk). Szurycze.—W.
11797. Bèrko (Makàr). Kowale.—W.
11798. Biełka (Szczasiùk). Szurycze.—W.
11799. Bieły (Sònka). Kuklicze.— W.
11800. Bondarùk (Szỳćko). Hołynka.—W. Dziad bednarz.
11801. Boròwik (Denìszczyk). Uciosy.–N.
11802. Bòrsuk (Càryk). Szurycze.— W.
11803. Bot (Hèlman). Szurycze.—W.
11804. Bràciec (Harbàcz). Dzierzkowce.-W.
11805. Bryd (Kadỳka). Nowosady.— N.
11806. Buraczèŭski (Kuncèwicz). Szowki.— W.
11807. Burdà (Michàlczyk). Chruszczany.— W.
11808. Bydlùk (Szỳjko). Wilejsze.— W. W dzieciństwie bydło pasał.
11809. Byk (Karpièj). Kowale.—W.

C

11810. Chìknik (Biełàsik). Kuklicze.—W.
11811. Chram (Karpièjczyk). Uciosy.– N.
11812. Chrumkò (Dawidòwicz). Kadyczyce.— N.
11813. Chwòścik (Skazkièwicz). Hornostajewicze.— W.
11814. Còpan (Strỳèlczyk). Uciosy.—N.
11815. Czech (Jaròszczyk). Szurycze.–W.
11816. Czòban (Bantrŭòŭski). Chruszczanowicze.— W.
11817. Czyhùn (Owsièjko). Chruszczanowicze.—W.

D

11818. Dènda (Kùchta). Kuklicze.—W. Niewyraźnie mówił.
11819. Dŭòŭgir (Bandỳsik). Hornostajewicze.— W.
11820. Drapatùn (Sàwicz). Puszczyki.–W.
11821. Drùci (Jurkò). Szurycze.—W.
11822. Drygòn (Siemianczùk). Szowski.-W. Był w dragonach.
11823. Dubàk (Jaròsz). Kowale.—W.
11824. Dubòk (Łòjko). Puszczyki.— W.
11825. Durnỳ (Sachàrko). Kowale.— W.
11826. Dwuzłòtak. Wilejsze.—W. Przezwisko to powstało jeszcze za czasów pańszczyzny, gdy noszący je człowiek kupiony został przez ziemianina Zubalewicza od przejeżdżającego dziada żebraka za dwa złote.
11827. Dzisiàk (Żàwaranak). Dychnowicze.—W.
11828. Dziubàk (Kawalczùk). Hornostajewicze.— W.
11829. Dzỳgas (Strỳèlczyk). Uciosy.— N.

E

11830. Enàch (Poczòbut). Kowale.—W.

G

11831. Gadùłka (Walkò). Kobuzie.— W.
11832. Gaj (Michàlczyk). Chruszczany.–W.
11833. Gàrniec (Potòcki). Hornostajewicze.— W.
11834. Gìbros (Hùtyrczyk). Uciosy.—N.
11835. Gièdruś (Michàlczyk). Zahodany.-W.
11836. Gièdiuch (Naŭmowiec). Nowosady.— N.
11837. Gilòk (Pastỳr). Chruszczanowicze.-W.

11838. Guràlik (Pietruszkièwicz). Puszczyki.—W.
11839. Gùślik (Gùsztyn). Szurycze.—W.
11840. Guz (Dawidòwicz). Kadyczyce.—N.

H

11841. Hajdùk (Balùk). Zahorany.—W.
11842. Hałabùrda (Frant) Puszczyki.—W.
11843. Hałùszka (Hùtyrczyk). Uciosy.—N.
11844. Hanczàr (Sławècki). Szurycze.—W.
11845. Harbacèwicz (Balùk). Zahorany.-W.
11846. Harbùn (Hruszèwicz). Dychnowicze.—W.
11847. Harbùz (Skazkièwicz). Hornostajewicze. (Horochòniec). Kadyczyce.—W. Mały brzuchaty.
11848. Harszòk (Dawidòwicz). Kadyczyce.—N. Ojciec garnki woził.
11849. Herszt (Łamòn). Kuklicze.—W. Miał trzy żony.
11850. Hìra (Sankò). Kuklicze.—W. Nosi włosy do góry.
11851. Hìrsza (Naùmowiec). Nowosady.-N.
11852. Hłuchì (Naùmowiec). Nowosady.-N.
11853. Hòman (Szkulèpa). Chruszczanowicze.—W.
11854. Haŭnapiòk (Markièwicz). Bouble.—
11855. Hryn (Harbàcz). Dzierzkowce.—W.
11856. Hùrek (Skabiòłka). Nowosady.—N.
11857. Hùska (Skabiòłka). Nowosady.—N.

I

11858. Indỳk (Łabàcz). Szurycze. (Ryhorowièc). Kobuzie.—W.

J

11859. Jàcko Stèlla (Hùtyrczyk). Uciosy.—N.
11860. Jànkiel (Byczòk). Puzik.—W. Miał brodę ryżą.
11861. Jaraszùk (Chwalisiòw). Szurycze.—W.
11862. Jàsieczko (Rapiròwicz). Zelwa.—W.
11863. Jenerał (Bocheńczùk). Chruszczany.—W.
11864. Jermàda (Kruczòk). Hornostajewicze.—W.
11865. Jouch (Pietruszkièwicz). Puszczyki.—W.

K

11866. Kaciärỳnka (Łaniàsko). Hornostajewicze.—W.
11867. Kamisàr (Sawìcki). Kowale.—W.
11868. Kàpsza (Bandỳsik). Hornostajewicze.—W.
11869. Karàkula (Łamàsko). Kowale.—W.
11870. Karmàn (Janulèwicz). Zelwa.—W.
11871. Karòwa (Korèjwo). Kadyczyce.—N.
11872. Karpièj (Nawòszczyk). Kuklicze.-W.
11873. Kaszbàn (Dawidòwicz). Kadyczyce.—N.
11874. Katłècha (Sidòryk). Nowosady.—N.
11875. Kawalcỳ (Gùsztyn). Szurycze.—W.
11876. Kawalczùk (Szỳćko). Hołynka.—W. Dziad był kowalem.
11877. Kazàk (Pietruszkièwicz). Puszczyki.—W.
11878. Kazìół (Piwowàrczyk). Hniezna.-W.
11879. Kazì wàspan (Uzłoŭski). Bouble.—W. Ma takie przymówisko.
11880. Kisłùcha (Danìlczyk). Uciosy.—N.
11881. Klèmpa (Nowosàd). Hornostajewicze.—W.
11882. Kòleda (Bazylczùk). Szurycze.—W.
11883. Kołòszkow (Naùmowiec). Nowosady.—N.
11884. Kònkało (Hùtyrczyk). Uciosy.—N.
11885. Kòsiak (Danìlczyk). Uciosy.—N.
11886. Kruczòk (Siemianczùk). Szowki.—W.
11887. Kruk (Kułàk). Kowale.—W.
11888. Krupà (Adàmczyk). Szurycze.—W.
11889. Ksiondz (Siemianczùk). Szowki.-W.
11890. Kuc (Patàpczyk). Uciosy.—N. Małego wzrostu.
11891. Kùchta (Preśniàk). Kuklicze.—W. Skąpy.
11892. Kuczmàjster (Szymanòwicz). Chruszczanowicze.—W.
11893. Kudzièlka (Kaściùk). Kowale.—W. Nosi długie włosy i chodzi bez czapki.
11894. Kulhàwy [Bùsieł] (Dawidòwicz). Kadyczyce.—N.
11895. Kùndziel (Kierdòl). Kuklicze.—W.

11896. Kupièc (Naùmowiec). Nowosady.— N. Lubi handlować.
11897. Kuszmièr (Jakùścik). Uciosy.—N. Skóry zdejmuje.
11898. Kuś (Sławècki). Szurycze.—W.

L

11899. La (Kawalèwicz). Uciosy.—N. Ma takie przymówisko.
11900. Leśnìk (Harbàcz). Dzierzkowce.-W.
11901. Lìgier (Helmòn). Szurycze.—W.
11902. Lisòk (Dawidòwicz). Nasady.— N. Chytry.

Ł

11903. Łabàcz (Sławècki). Szurycze.—W.
11904. Łamàn (Naùmowiec). Nowosady.-N.
11905. Łàska (Szkulèpa). Kowale.—W.
11906. Łatùla (Bièlicz). Hniezna.— W.
11907. Łazùk (Marcìsza). Kołłontaje.—W.
11908. Łogàn (Bièlicz). Hniezna.— W.
11909. Łòisty (Kadỳka). Nowosady.—N.
11910. Łòzgacz (Stry̆èlczyk). Uciosy.— N.

M

11911. Makarczùk (Hùńko). Uciosy.— N. Bękart, syn Makarczuka.
11912. Malarczùk (Purèsza). Zelwa.— W. Dziad był malarzem.
11913. Malèj (Naùmowiec). Nowosady.—N.
11914. Małatòk (Kierdòl). Kuklicze.— W. Prędko mówi.
11915. Màmczyk (Haradkò). Maśkowce.—W. Nièkali prabàba byłà za màmku.
11916. Marchùba (Owsièjko). Kowale.—W.
11917. Maròz (Stry̆èlczyk). Uciosy.— N.
11918. Marùdzik (Żàwaranek). Dychnowicze.—W. Dziad był marudny.
11919. Marỳnko (Makàr). Kowale.—W.
11920. Maszynìsta (Dawidòwicz). Kadyczyce.—N. Zdolny do rzemiosł.
11921. Màzur (Chòmicz). Kołłontaje.—W. Dziad lubił mówić z mazurska.
11922. Maźmitàr (Kierdòl). Kuklicze.—W. Nie wymawiał dobrze.
11923. Mèndel (Biełàsik). Kuklicze.—W.
11924. Mèndryk (Michniùk). Zahorany.-W.
11925. Mièrzły (Michniùk). Zahorany.— W.
11926. Mierźlàk (Michniùk). Chruszczany.— W.
11927. Mikìta (Kozakièwicz). Kowale.—W.
11928. Miranczùk (Rapiròwicz). Zelwa.-W.
11929. Mòmsak (Hruszèwicz). Jahatnica.—W.
11930. Mordàs (Hùtyrczyk). Uciosz.— N.
11931. Mu̯ôŭsza (Dawidòwicz). Nasady.—N.
11932. Możèjko (Apunòwicz). Kołłontaje.— W. Dziad miał takie przymówisko.
11933. Mùcha (Nowosàd). Kowale.—W.
11934. Mukamòł (Bieławùs). Pacewicze.— Sł. Ojciec był młynarzem.
11935. Mùlar (Sidòryk). Nowosady.— N.
11936. Mùncik (Siemianczùk). Szowki.—W. Lubiący handlować.
11937. Mùnder (Bandỳśnìk). Chruszczanowicze.— W.
11938. Mùrza (Sad̯ôŭski). Huszczna.—W. Brunet.
11939. Mùsik (Okùlicz). Uciosy.— N.
11940. Muzỳczyn (Prokòpczyk). Szowki.— W. Dziad był muzykantem.
11941. Muzỳka (Kadỳka). Nowosady.— N. Gra na skrzypcach.
11942. Mỳzel (Czyżèŭski). Kadyczyce.—N.

N

11943. Niemtàr (Dawidòwicz). Nowosady.— N.
11944. Nỳrka (Kierdòl). Kuklicze.— W. Wszędzie wszystko znajdzie.

O

11945. Oŭczarùk (Jakùbczyk). Kołłontaje.—W. Dziad był owczarzem.

P

11946. Pahnòjko (Poczòbut). Dzierzkowce.—W.
11947. Palàk (Gùsztyn). Szurycze.— W.
11948. Paleszùk (Saczòk). Chruszczany.-W.
11949. Pànski (Szỳćko). Hołynka.— W. Dziad służył we dworze.
11950. Piczkàr (Danìlczyk). Uciosy.— N.

11951. Piekaczỳ (Naùmowiec). Nasady.–N.
11952. Pijàûka (Nòwik). Kobuzie. – W.
11953. Pińczùk (Hùtyrczyk). Uciosy.—N.
11954. Piôrko (Dawidòwicz). Kadyczyce.— N.
11955. Płàksa (Jakûścik). Uciosy. — N. Dziad był płaksą.
11956. Pnop (Kadỳka). Nowosady.— N.
11957. Pòźniak (Poczòbut). Dzierzkowce.— W.
11958. Prencilìszyn (Godlèwski). Szurycze.— W.
11959. Pròtar (Sadnòûski). Hniezna.— W.
11960. Pstryk (Bielàsik). Kuklicze.—W.
11961. Pszỳci (Hùtyrczyk). Uciosy.— N.
11962. Pùcul (Zỳhar). Uciosy.— N.

R

11963. Rafàł (Danìlczyk). Uciosy.— N.
11964. Razàk (Sadnòûski). Hniezna.— W. Porznął rękę.
11965. Rèjwach (Zdanòwicz). Kowalowce.– W. Gadatliwy.
11966. Ròli (Marcinkièwicz). Jahatnica.— W. Miał krzywe palce u ręki.
11967. Rỳba (Sachàrko).—Kowale.— W.

S

11968. Samachwàlik (Hùtyrczyk). Uciosy.—N. Lubi się przechwalać.
11969. Samajdàk (Poczòbut). Dzierzkowce.— W.
11970. Samsàk (Chartònik). Kuklicze.–W.
11971. Samûś (Sawìcki). Chruszczany.–W.
11972. Sàrna (Skazkièwicz). Chruszczanowicze.—W.
11973. Sas (Walkò). Kowale.—W.
11974. Sàûko (Antasièwicz). Jahatnica.-W.
11975. Sèjko (Naùmowiec). Nowosady. (Hùtyrczyk). Uciosy.— N.
11976. Sielwièś (Helmòn). Szurycze.—W.
11977. Siemierỳk (Sadnòûski). Hniezna.— W. Mały.
11978. Siètka (Naùmowiec). Nowosady.–N.
11979. Siklìcki (Skabiòłka). Nowosady.–N.
11980. Skałazùby (Sàûczyk). Uciosy.—N.
11981. Skazkièwicz (Michniùk). Chruszczany.— W.
11982. Sôrka (Dawidòwicz). Kadyczyce.–N.
11983. Stalùla (Łabàcz). Szurycze.—W.
11984. Stàrasta (Dawidòwicz). Kadyczyce.—N. Lubi przewodzić.
11985. Strach (Hùtyrczyk). Uciosy.—N.
11986. Strok (Siergièjczyk). Nowosady.–N.
11987. Sùdar (Łòjko). Zelwa.— W.
11988. Suszcz (Potòcki). Chruszczanowicze.— W.
11989. Syrowièszki (Naùmowiec). Nowosady.— N.
11990. Szastàk (Nowosàd). Chruszczanowicze.– W.
11991. Szaszòk (Biełàsik). Kuklicze. – W.
11992. Szèûczyk (Szỳćko). Hołynka. W.
11993. Sznòryk (Walkò). Kowale.—W.
11994. Szỳkało (Karpièjczyk). Uciosy.—N.
11995. Szymòn (Szczasiùk). Szurycze.–W.
11996. Szynkarèc (Kùślik). Szurycze.—W.
11997. Szysz (Sawìcki). Kowale.—W.
11998. Szywàn (Kazàk). Hołynka. — W. Dziad był szewcem.
11999. Świdàcz (Kadỳka). Nowosady.—N.

T

12000. Tàpja (Kadỳka). Nowosady.—N.
12001. Tchòryk (Warònko). Kadyczyce.-N.
12002. Tèras (Leûkòwicz). Studerowszczyzna.—Sł. W Zdrowaś Marja mówił „teraz i w godzinę", gdy inni, nie rozumiejąc wyrazu „teraz", mówili: „módl się za nami grzesznemi i w godzinę..."
12003. Trajàk (Biełàsik). Kuklicze. — W. Był jednym z trojaczków.
12004. Treciàk (Dawidòwicz). Kadyczyce.— N.
12005. Tupàk (Càryk). Szurycze.— W.
12006. Tỳlko (Kuczỳński). Puziki. — W. Od przymówiska.

U

12007. Upièr (Nàûszczyk). Kuklicze.— W.

W

12008. Wagzàł (Sierbìn). Drabowicze.— Sł. Bo ich chàta ù pòlu za sielòm, susìm by wagzàł.

12009. Waròna(Waròńko).Kadyczyce.—N.
12010. Wilk (Parchwièń). Kobuzie. — W.
12011. Wìlniczek (Siemianczùk). Szowki.— W. Dziad był z Wilna.
12012. Wìnnik(Naùmowiec).Nowosady.-W.
12013. Wołkòwicz (Daniùk). Puziki.—W. Wilcze spojrzenie.
12014. W$_u$oŭczòk (Karpièjczyk). Uciosy.— N.
12015. W$_u$oŭk (Parchfièn). Kowale.—W.

Z

12016. Zàjac (Sad$_u$òŭski). Hołynka. — W. (Nowosàd). Chruszczanowicze.—W.
12017. Zaròsła n$_u$òzdra (Dawidòwicz]. Kadyczyce. — N. Wskutek wady w nosie mówił niewyraźnie.
12018. Zaròżny (Naùmowiec). Nowosady.— N.
12019. Zàwel (Huczòk). Uciosy.— N.
12020. Z czòrnym padniebièniem (Szabàt). Kuklicze.— W. Zły.
12021. Zèzal (Kierdòl). Kuklicze.—W. Patrzy w ziemię.
12022. Zièkało (Str$_y$èlczyk). Uciosy.— N.
12023. Zieziùla (Nowosàd). Hornostajewicze.— W.
12024. Zimàndryk (Łamàska). Chruszczanowicze.— W.
12025. Zubàty (Skabiòłka). Nowosady.—N. Zęby ma wielkie na wierzchu.
12026. Zùnder [Czeczòtka] (Kadyka). Kadyczyce.— N.

Ż

12027. Żuk (Papłàŭski). Chruszczanowicze.— W.
12028. Żydòk (Babòsz). Chruszczanowicze.— W.

c. Przezwiska plemienne i od miejsca zamieszkania.

A

12029. Abrazàniec, alùbok.—W. Żyd.

B

12030. Baćwìnnik. — W.
Tak nazywają Poleszucy, a zwłaszcza wieśniacy od Kobrynia i Prużany, swych sąsiadów z nad Niemna.
12031. Bałòtniki.— Sł.
Tak nazywa lud od Kossowa swoich sąsiadów z pogranicza Polesia (t. j. ku południowi za szosą ku Berezie), którzy, mówiąc już z kiepska po białorusku, nie pytają szto lecz szczo. Bałòtniki zaś wieśniaków od Kossowa zowią Palànie.
12032. Bandàr. — W. Mieszczanin szereszowski.
12033. Bòruch.— W. Żyd.
12034. Byłỳ, kołỳ, wołỳ.—W.
Nazwy żartobliwe, dawane Poleszukom.

C

12035. Cùjes.— W.
Mazurzy od Augustowa sąsiadów swoich Białorusinów od Lipska i z za Biebrzy nazywają Cujesami; zapewne od słowa czùjesz=słyszysz.
12036. Cybùlnik.— W. Żyd.

F

12037. Faraônczyki.— Sk. Cyganie.

G

12038. Gidunỳ. — P. Włościanie od Kobrynia.
12039. Girgatùn.— Sł. Żmudzin.
12040. Gùdas. — P.
Gudami nazywają Litwini z Zasiecia i Norcewicz Białorusinów i Mazurów.

H

12041. Hajdunỳ.— Sł.
Tak nazywa lud z okolic miasteczka Jeziernicy mieszkańców wsi Sielewicze, Łopuchowo, Wielkiej i Małej Krokotki. Dwie ostatnie wioski położone są nad rz. Zelwianką, tamte zaś gruntami swemi do nich przytykają. Dlaczego noszą powyższe miano — nikt mi nie wytłumaczył; wiadomo tylko, że kiedy w innych wsiach od Jeziernicy w jesieni (1 września) sprawiają „dziady" zwane

Siemièny, to „dziady", sprawiane podówczas w 4 wsiach powyższych, zwane są Hàjdy, Ale czy Hàjdy od Hajdunów wzięły nazwę czy też przeciwnie, o tem trudno stanowczego coś orzec.

12042. Hałapiàty.— W. Żyd.

I

12043. Imścibuòŭcy [Emścibuòŭcy].—W. Lud od m. Mścibowa.

J

12044. Jełòŭszczanie.— W. Od Jałówki.

K

12045. Kacapùha.— Sc. Rosjanin.

12046. Karalòŭszczanie. — W. Parafjanie mścibowscy.

12047. Karôśliwik.— W. Żyd.

12048. Kaŭbanỳ.—W. Mieszkańcy Kłepacz, Jaskółd, Dworczan i Hrycewicz (pod Świsłoczą).

12049. Kazìńcy.— W.

Tak nazywają sąsiedzi mieszczan porozowskich, używających przymówiska Kazùleńku, np.: Ot, Kazùleńku, wàrto tudỳ pajèchać z harszczkàmi.

12050. Karolòŭszczaki.— P.

Tak siebie nazywa lud, zamieszkały najbliżej Prużany, zaś sąsiadów swych zwie: od Szereszewa — Szereszòŭcami, od Kobrynia—Gidùnami, od Pińska—Motylàncami, od Świsłoczy—Lytwỳnami, od Narwi zaś—Podlàsiakami.

L

12051. Litwìn.— L. Lidzianin.

12052. Litwìn [Lytwỳn].— P.

Litwinami zowią Prużańczycy swych sąsiadów zapuszczańskich t. j. z Wołkowyskiego.

12053. Litwìn.— Sł.

W Słonimskiem nazywa lud: siebie— Litwinami, Żmudzinów Girgatunami, sąsiadów od Pińska i Prużany—Poleszukami; od Stołpca i Mira — Rusinami i ziemię tych ostatnich—Rusią, a swoją zaś – Litwą.

12054. Litwìnnik. — P. Białorusin od Świsłoczy i Wołkowyska. Przezwisko nadawane przez Poleszuków swym sąsiadom z nad Niemna.

M

12055. Maskàl.— W. Żołnierz rosyjski.

12056. Màzur.— Sk.

„Dzìki Màzur" zwykła odpłata za „Rùsin kapùśnik".

Na Litwie, podobnie jak i na Podolu, każdy mówiący po polsku, a nie Litwin i nie Rusin z urodzenia, nazywany jest Mazurem.

12057. Mazurè.— W.

Tak włościanie nadbiebrzańscy nazywają sąsiadów swoich z za Bierezowej.

12058. Miekìnnik.— P.

Białorusin z za Białowieży.

12059. Motylàncy.— P.

Lud od Pińska. Ob. 12050.

N

12060. Naŭsiàki.— W.

Mieszkańcy nadbużańscy p. Brzeskiego tak są przezywani przez swych sąsiadów za wyraz naŭsia, występujący w każdem zdaniu. Wsie: Pryłuki, Stradecz, Durycze, Białogóra i kilka w pobliżu m. Domaczewa.

12061. Nibahàczak. Nidawiàrak.—W. Żyd.

P

12062. Padkoroniakì.— Sk. Bł.

Przezwisko u Nadbiebrzańców dla wyróżniających się swym dyalektem mieszkańców niektórych parafji w powiatach Sokólskim i Białostockim.

12063. Padlàsiaki.— P. Od Narwi.

12064. Palànie.— Sł.

Poleszucy, mieszkający we wsiach położonych za szosą Brzesko-moskiewską, tak zwą swoich sąsiadów białoruskich na północ od Kossowa.

12065. Paleszukì.— Sł.

Tak nazywają mieszkańcy wsi Chałapia (od Kossowa) sąsiadów swoich ze wsi Panki, położonej tylko o wiorstę lecz już za szosą Brzesko-moskiewską.
Ob. 12053.

12066. Pan ŭ dwₙoch szàpkach.—W. Żyd, dzierżawca majątku ziemskiego.

12067. Parch.— W. Żyd.

12068. Prużàńskije hanczarỳ [harszkalyèpy].— W.

R

12069. Rùsin.— Sł.
Tak nazywają Mazury z Królestwa swych sąsiadów z za Biebrzy.

12070. Rusìny.— Sł.
Od Stołpca i Mira.

S

12071. Sem mỳszyć.— Sk. Słowak.

12072. Sièkały i cièkały.—W.
Ci, co słowa zaimkowe kończą na -sie. Sàkały i càkały o tych, co słowa te kończą na -sa. Lud pograniczny nazywa Podlasiaków nad Narwią cìkały [cièkały] od częstego wymawiania -cie, np. ci bàczycie? ci czùjecie? Nazywają ich również wỳkałki, że zamiast „ty" używają „wy". Podlasiak nawet do żony mówi wy.

12073. Szereszₙòŭcy.— P. Od Szereszewa.

12074. Szèrszeń.— N.
Tak przezywają okoliczni włościanie szlachtę zagrodową ze wsi Strzałów (gm. Mołowidy), szydząc z ich gwałtownego usposobienia.

12075. Szkoć, szkaciè.— Sk.
Włościanie od Janowa i Suchowoli, którzy słowa zaimkowe kończą na -sie, nadają takie przezwiska włościanom od Sokółki. Odelska, Kuźnicy, Krynek, Indury, którzy sakajuć t. j. słowa zaimkowe kończą na -csa np. lubićcsa.
W parafji Suchowolskiej sakają a raczej cakają już tylko starzy ludzie i to w jednej wsi (Kapciòŭka). Począwszy od tej wsi w stronę Różanego Stoku wszędzie już lud sàka.

Czòhły szkoć. Mieszkaniec kurnej chaty.

12076. Szòkały, Szczòkały.—W.
Poleszucy.

12077. Szòlaki.— Bł.
Tak nazywają w Białostockiem mieszkańców pogranicznych wsi mazurskich, którzy mówią: szol, kosza, czukier i t. p.

12078. Szto.— Sł.
Tak Paleszukì ze wsi Panki nazywają swych sąsiadów ze wsi Chałałapia. Ob. 12065.

W

12079. Warszawiàk.—Sł. W. Każdy Polak niemiejscowego pochodzenia.

12080. Wołkowỳszczanie.— W. Od Wołkowyska.

Z

12081. Zaniemòńcy.—L. Słonimianie.

12082. Zapuszczànie.— Sk. Tak nazywają sąsiadów od Korycina, Janowa i Suchowoli.

d. Przezwiska szlachty z zaścianków w Wołkowyskiem.

Przezwiska niżej podane pochodzą z zaścianków: Bouble, Bergiele, Bohdzie, Bryki, Cichlewicze, Dąbrowniki, Ejsmonty, Hrycki, Kituryki, Klepacze Wielkie, Korewicze, Ławry, Rakowszczyzna, Romanowicze, Rożki, Rudziewicze, Sedelniki, Smołówka, Szaciły, Szambelin, Wierobje, Wierzbowo, Wojdziszewicze.

12083. Barsùk.— 12084. Bażòk.— 12085. Bèdel.—12086. Bezmiàn.—12087. Bìtny.— 12088. Bohùfał.— 12089. Bòjnik. — 12090. Byczkòwski. — 12091. Bỳtek.

12092. Choragièwka.

12093. Dworzànin.

12094. Giębàła. — 12095. Gùgielnik. — 12096. Guz.

12097. Haławà. — 12098. Haławàcz. — 12099. Hremazdà.

12100. Jednorùki.

12101. Koniùch.— 12102. Krywahùby.— 12103. Krywarùczki.-12104. Krzỳkacz. — 12105. Kucharczùk. — 12106. Kùksa.

12107. Màzur.

12108. Pierdùn.— 12109. Piłàt.— 12110. Płòtaczka.-12111. Pòlak.-12112. Pròrok.

12113. Rỳnda.

12114. Sapùn. — 12115. Sèpel.

12116. Skakùn.—12117. Smarkàty.

12118. Tabadàszka.—12119. Tabakàrnik. 12120. Tchòryk.—12121. Tùlus.— 12122. Tyrỳnda.

12123. Waszełùcha.-12124. Wiatràczek.-12125. Wilk.—12126. Wisławchi.— 12127. Wojàk.—12128. Wrôna.— 12129. Wỳchapnik.

12130. Zdràjca.

12131. Żydek.

2. IMIONA NAJPOSPOLITSZE.

A

12132. Abałònia.— Sł. Apolonja.

12133. Adòl, Adòlak, Adòlfek, Adòlf.-W.

12134. Alùta.— L. Helena.

12135. Antòl, Antòlak, Antòśko.—W.

12136. Antòla, Antòsia.— W.

12137. Anùpry, Anùpryk. — Sł. Onufry.

B

12138. Barbàra, Barbùszka.— W.

12139. Baŭtrùk.— Sł. Bartłomiej.

12140. Bohdànna.—Sł. W aktach z XVII w.

12141. Bohumìła. — Sł. Imię szlacheckie w aktach z XVII w.

C

12142. Chalàsta.— Sł. Scholastyka.

12143. Chfalìsia.— W. Felicja.

12144. Chrystùla.— G. Krystyna.

12145. Cùlka, Cuncùla.— W. Cecylja.

12146. Cyprùk.— Sł. Cyprjan.

F

12147. Flòryn.—W. Sł. Florjan.

H

12148. Haljàsz.— Sł. Eljasz.

12149. Halùta, Luta, Lutka. — L. Łucja.

12150. Hàlszcza. — Sł. Halszka. Imię szlacheckie w aktach z XVII w.

12151. Handryèj.— Sł.

12152. Hibrònia.— Sł.

12153. Hryhòr, Hryhòry, Ryhòr. — Sł. Grzegorz.

I

12154. Ihnàt.— Sł. Ignacy.

12155. Impalìt.— Sł. Hipolit.

J

12156. Jakùbak, Jakubàlko, Jakùbko.-W.

12157. Jankò, Janùk, Jaś.— Sł.

12158. Jaròsz.—Sł. W aktach z XVII w.

12159. Jazèb, Juzùb, Juzèpko.— Sł.

12160. Jerômin.— Sł. Hieronim.

12161. Juhàla, Juhàsia.— W. Joanna.

12162. Julìna, Ulìna, Ulìsia, Uljàna, Wilìna.— Sł. Julja.

K

12163. Kajetỳn.— Sł. Kajetan.

12164. Karùś.— W. Karol.

12165. Kazùś.—W. Kazimierz.

12166. Krysztòl, Krysztùl.—W. Krzysztof.

L

12167. Lawènty.— Sł. Walenty.

12168. Lòna.— W. Helena.

12169. Lùta.—L. Ob. Haluta.

Ł

12170. Ładàk, Làdyś.— Sł. Władysław.

12171. Łaŭrỳn.— Sł. Wawrzyniec.

12172. Łùca, Łùceja.—W. Łucja.

M

12173. Małànka— Sł. Melanja.
12174. Marỳla, Marỳlka, Marỳnia, Marỳsia.— W. Sł.
12175. Marỳna.—Sł. Imię szlacheckie w aktach z XVII w.
12176. Matèj.— Sk. Maciej.
12177. Matèj, Matỳs.— Sk. Sł. Mateusz.
12178. Michàś, Michalùk.— Sł. W.

N

12179. Natalìna.— Sł. Natalja.

O

12180. Olèna.— Sł. W aktach z XVII w.

P

12181. Palìsia, Pałùsia.— Sł. Pelagja.
12182. Paŭlùk.— Sł. Paweł.
12183. Pawlìna.— Sk. Paulina.
12184. Piätrùk, Piätrùś.— W.
12185. Piätrỳcha, Piätrỳna, Piätrùsia.-W.

R

12186. Radziwìn. — Sł. Imię włościanina w aktach z r. 1637. {Imię Radziwòn jest bardzo pospolite na Polesiu rzeczyckiem{.
12187. Raìna.— Sł. Regina.
12188. Razỳla. - Sł. Rozalja.
12189. Ryhòr, Ryhòś.— Sł. Ob. Hryhòr.

S

12190. Sawaściàn.— Sł. Sebastjan.
12191. Stefùla, Stepùla, Ściepùla.—W.
12192. Stèfka.— W. Stefanja.
12193. Sỳdar. Sł. Izydor.
12194. Sylwèś.— Sł. Sylwester.
12195. Symòn.— Sł. Szymon.
12196. Szczàsna.—Sł. Szczęsna. W aktach z XVII w.

T

12197. Tamàś.— Sł. Tomasz.
12198. Tòdar.— Sł. Teodor.
12199. Tomìla. - Sł. Imię szlacheckie. W aktach z XVII w.

U

12200. Ulìna, Ulìsia.— Sł. Ob. Julìna.
12201. Uròńka, Waranìsia.-W. Weronika.
12202. Ustỳna, Ustỳnija, Ustỳnka. — W. Justyna.

W

12203. Waranìsia.— Sł. Ob. Uròńka.
12204. Wilìna.— Sł. Ob. Julìna.
12205. Wincèś, Wincùk, Wincùl. — Sł. Wincenty.

Z. Ź

12206. Zỳdar.— Sł. Izydor.
12207. Źmitrùk.— Sł. Dymitr.

3. NAZWISKA RODOWE CHŁOPSKIE *).

A

12208. Abràm. Hirycze, Nakryszki.—Sł.
12209. Abràmczyk. Mirowszczyzna. Nakryszki.— Sł.
12210. Abramòwicz. Miedźwinowicze.—Sł.
12211. Abrażàj. Hirycze, Nakryszki.—Sł.
12212. Achramìński. Leonowicze.— Sł.
12213. Adamczùk. Szowki.— W.
12214. Adamiènia. Miełowce. — W.
12215. Adàmik. Janowicze.— W.
12216. Ahièjczyk. Hniezna.—W.
12217. Alifèrczyk. Chilmianowicze, Zarzecze.— W.
12218. Ameljànczyk. Chebodka, Hirycze, Nakryszki.— Sł.
12219. Anìszczyk. Douhniewicze, Podol.— Sł.
12220. Antònczyk. Hniezna. — W. Skrendziewicze.— Sł.
12221. Antùch. Hniezna, Hołynka, Kościewicze.— W.
12222. Apanàsik. Wola.— Sł.
12223. Arciùch. Hniezna, Janysze.— W.
12224. Awdzièń. Rusaki.— Sł.

*) Petitem podana nazwa wsi.

B

12225. Bahdanòwa. Truchanowicze. – Sł.
12226. Bakszùk. Mirowszczyzna.— Sł.
12227. Baranòŭski. Nienadowicze.— Sł.
12228. Barnùszka. Zadworzańce.—W.
12229. Barsùk. Nakryszki, Truchanowszczyzna.— Sł.
12230. Barùk. Leonowicze.— Sł.
12231. Bàszko. Chwieniewicze, Nakryszki.— Sł.
12232. Bèkisz. Wiśniewicze.— W.
12233. Bermanòwicz. Kuropatwy.—W.
12234. Bielàtko. Gierbelewicze.—W.
12235. Bielenìnik. Kukielki.— W.
12236. Bielèŭski. Rusaki.— Sł.
12237. Bièlicz. Janysze, Hniezna, Hołynka.— W.
12238. Biełàsik. Kuklicze.—W.
12239. Biełaŭs. Chebodki, Gierbelewicze, Pacewicze, Romanowicze.— Sł.
12240. Bierdzìk. Bierdziki.— W.
12241. Bikièta. Skrendziewicze.— Sł.
12242. Bohdàn. Kuropatwy, Męczele.— W.
12243. Bohdanòwicz. Bieganie Wielkie.–W.
12244. Bohdzièl. Talkowce.— W.
12245. Bojarczùk. Jezioranki Wielkie.—W.
12246. Bojàrko. Choćkowce.— Sł.
12247. Bòjka. Miedźwinowicze.— Sł.
12248. Bolèjko. Chiłmianowicze.—W.
12249. Bołdàk. Szowki.—W.
12250. Bołòszko. Ostrowczyce.— W.
12251. Bortnikòwa. Nowosiołki.— W.
12252. Bòruch. Miedźwinowicze.— Sł.
12253. Borysèwicz. Sznipowo.—W.
12254. Bostnikòwa. Sidorki.—W.
12255. Bòŭżyk. Bierdziki.—W.
12256. Brỳkuć. Nakryszki, Porzecze.— Sł.
12257. Bućkò. Andrejewicze.— W.
12258. Buczỳło. Choćkowce, Męczele.— Sł.
12259. Bùjka. Świerplewicze.—Sł. Bieganie Wielkie.— W.
12260. Bukràba. Ostrowczyce.— W.
12261. Bułharòwski. Dziewockowce.– W.
12262. Busłòwicz. Miełowce.— W.
12263. Butkièwicz. Nowosiołki.—W.
12264. Butrỳm. Dziewockowce.—W.
12265. Bykòŭski. Gierbelewicze.— Sł.

C

12266. Chalècki. Chebodki, Sirotowszczyzna, Truchanowicze.— Sł.
12267. Chamczukòwa. Nowosiołki.— W.
12268. Chartònik. Kuklicze.— W.
12269. Chmàra. Dziewockowce.—W.
12270. Chmielèŭski. Piaczyce, Wiśniewicze.— W.
12271. Chòćko. Talkowce.— W.
12272. Chodàk. Choćkowce.— Sł. Zadworzańce.— W.
12273. Chudzikòwa. Chiłmianowicze.— W.
12274. Chunt. Kuklicze.— W.
12275. Ciechanòwicz. Ostrowczyce.—W.
12276. Ciechanòwski. Szowki.—W.
12277. Cierachòwicz. Cierechowszczyzna, Samujłowszczyzna.—Sł. Szydłowiec.—W.
12278. Cierèszko. Łożki.— Sł.
12279. Cimafièjczyk. Mołdawicze.— Sł.
12280. Cimòszek. Cimochy, Zimowce (Żeniowce).— W.
12281. Cimoszèwicz. Chwieniewicze.—Sł.
12282. Cìnkiel. Ostrowczyce.—W.
12283. Cìszko. Cimochy.— W.
12284. Ciwunczykòwa. Sidorki.—W.
12285. Cỳdzik. Bieganie Wielkie.—W.
12286. Czarnỳsz. Ostrowczyce.— W.
12287. Czebiòdko. Jezioranki Wielkie.–W.
12288. Czèrma. Skrendziewicze.—Sł.
12289. Czernìcki. Talkowce.— W.
12290. Czuprèla. Cimochy.— W.
12291. Czỳcki. Hniezna.— W.
12292. Czyhìr. Hirycze, Porzecze.— Sł.

D

12293. Danìlczychowa. Chiłmianowicze.–W.
12294. Danìlczyk. Wiereszczaki.— W.
12295. Dankòŭski. Ostrowczyce.—W.
12296. Darahì. Rudnia.—W.
12297. Dawìdzkowa. Andrejewicze.—W.
12298. Dojlìda. Bierdziki.— W.
12299. Dowòlna. Hniezna, Hołynka.— W.
12300. Drỳnda. Chiłmianowicze.—W.
12301. Dubièka. Hirycze.— Sł.

12302. Dudzìński. Dziewockowce.—W.
12303. Dziemiàn. Hołynka.— W.
12304. Dziemidòwicz. Pożarki.— W.
12305. Dzienìszczyk. Douhniewicze.—W.
12306. Dzierhàwica. Cimochy, Hołynka, Janysze.— W.
12307. Dżucz. Porzecze.— Sł.

F

12308. Fìjas. Trubowszczyzna.— Sł.
12309. Filìpczyk. Choćkowce.— Sł. Zadworzańce.— W.
12310. Fiłònik. Andrejewicze.—W.
12311. Fìszka. Truchanowicze.— Sł.
12312. Flemìng. Hniezna.—W.

G

12313. Gabrỳlczyk. Choćkowce.— Sł.
12314. Gàłas. Ozaranki Wielkie.— W.
12315. Gramàdzki. Leonowicze.—Sł.

H

12316. Hanczàr. Truchanowicze.— Sł.
12317. Harbaczèŭski. Porzecze.— Sł.
12318. Harnòŭski. Miedźwinowicze.— Sł.
12319 Haròdko. Cierechowszczyzna, Drabowicze, Honczary, Maśkowce, Rusaki.—Sł.
12320. Haspadàryk. Skiporowicze.— Sł.
12321. Haŭrỳlczyk. Cimochy, Hniezna, Kościewicze.—W.
12322. Herobièń. Nahorniki.— Sł.
12323. Hłubòki. Nakryszki.—Sł.
12324. Hłùski. Nakryszki.—Sł.
12325. Hłuszkièwicz. Nakryszki, Romanowicze.—Sł.
12326. Hłybòki. Sznipowo.— W.
12327. Hnòik. Chiłmianowicze, Zarzecze.-W.
12328. Hòman. Chebodki, Hirycze, Nahorniki.— Sł.
12329. Hościłòwicz. Cimochy, Hołynka, Kościewicze.— W.
12330. Hòwar. Miedźwinowicze.—Sł.
12331. Hrèsik. Dziewockowce, Talkowce.-W.
12332. Hryb. Skrendziewicze.—Sł.
12333. Hryncèwicz. Nakryszki.—Sł.
12334. Hrynkièwicz. Kukiełki.— W.
12335. Hulàj. Chiłmianowicze.—W.
12336. Hùlnik. Miedźwinowicze.—Sł.
12337. Hurèc. Bierdziki, Talkowce, Miełowce.— W.
12338. Hurèwicz. Nakryszki.— Sł.
12339. Hùsarz. Janowicze, Kukiełki.— W.

I

12340. Indùra. Miedźwinowicze.— Sł.
12341. Irùc. Janowicze.—W.
12342. Iwànikowa. Andrejewicze.— W.
12343. Iwàszko. Pożarki.— W.

J

12344. Jàcel. Bierdziki, Talkowce.— W.
12345. Jakòbczyk. Ozaranki Małe.— W. Skrendziewicze.— Sł.
12346. Jakòŭczyk. Druhniewicze, Skiporowicze.— Sł.
12347. Jàksza. Nakryszki.— Sł.
12348. Janòwicz. Kusińce, Męczele.—W.
12349. Janòwski. Łukowica, Zadworzańce.— W.
12350. Januszkièwicz. Kuklicze, Talkowce.—W.
12351. Jaròcki. Chwieniewicze.— Sł.
12352. Jaròmik. Zimowce (Żeniowce).—W.
12353. Jaròsz. Nienadowicze.— Sł.
12354. Jerabièj. Miedźwinowicze.—Sł.
12355. Jeramièjczyk. Drabowicze, Rusaki.— Sł.
12356. Jersz. Pacewicze.— Sł.
12357. Jeŭchìmczyk. Chebodki, Nowiki, Romanowicze.— Sł.
12358. Jòdczyk. Honczary.— Sł.
12359. Jurgielèwicz. Mirowszczyzna.— Sł.
12360. Juszkò. Kukiełki.— W.

K

12361. Kalàdka. Wiereszczaki.— W.
12362. Kaleśnìk. Truchanowicze.— Sł.
12363. Kalùha. Rudnia.—W.
12364. Kamièński. Nakryszki, Rusaki.— Sł.
12365. Kamszèr. Ostrowczyce.— W.
12366. Kanàpin. Truchanowicze.—Sł.
12367. Kaniùk. Kuklicze.—W.
12368. Kaniuszkièwicz. Chwieniewicze, Nakryszki.— Sł.

12369. Karàkulka. Miedźwinowicze.— Sł.
12370. Karnacèwicz. Hniezna.— W.
12371. Kartàcz. Chwieniewicze.— Sł.
12372. Kasperczùk. Sidorki.—W.
12373. Kaściùk. Zadworzańce.— W.
12374. Katràcz. Sirotowszczyzna, Truchawicze.— Sł.
12375. Kawalczùk. Maśkowce.— Sł.
12376. Kawrùwicz. Hołynka.—W.
12377. Kazadòj. Kuklicze.—W.
12378. Kazàk. Cimochy, Hołynka, Janysze, Kościewicze, Zadworzańce.—W.
12379. Kièrdel. Kuklicze.— W.
12380. Kiwùla. Nakryszki.— Sł.
12381. Klepàcki. Janowicze, Szydłowiec.-W.
12382. Klimkò. Miedźwinowicze.— Sł.
12383. Klimòwicz. Ostrowczyce.—W.
12384. Kłaczkò. Wola.—Sł.
12385. Kłnok. Kukiełki, Talkowce.—W.
12386. Kochański. Talkowce.—W.
12387. Kòcik. Ostrowczyce.— W.
12388. Kòcki. Kukiełki.— W.
12389. Kòhil. Dziewockowce.—W.
12390. Kolènda. Choćkowce.— Sł.
12391. Komarnòŭski. Łukowica.—W.
12392. Kònan. Chwieniewicze, Nakryszki.-Sł.
12393. Konczykòwa. Truchanowicze.—Sł.
12394. Kònonowa. Mirowszczyzna.—Sł.
12395. Korècki. Sznipowo.—W.
12396. Korniewiczòwa. Chiłmianowicze, Zarzecze.— W.
12397. Korżukièwicz. Porzecze.— Sł.
12298. Kosiànowa. Nowosiołki.— W.
12399. Knot. Sznipowo.—W.
12400. Kowalèŭski. Nowosiołki.—W.
12401. Kowalicka. Andrejewicze.—W.
12402. Kozièł. Miełowce.— W.
12403. Krukòŭski. Dziewockowce.—W.
12404. Krupìnka. Hirycze.—Sł.
12405 Kùchta. Maśkowce, Zadworje.—Sł.
12406. Kuczmà. Hołynka.—W.
12407. Kuczyński. Maśkowce, Skrendziewicze.— Sł.
12408. Kućkò. Kuklicze.—W.
12409. Kùdła. Drabowicze.—Sł.
12410. Kudrycki. Miełowce, Szydłowiec.-W.
12411. Kulakiszòwa. Nowosiołki.—W.
12412. Kuncèwicz. Bierdziki, Dziewockowce.—W.
12413. Kusnièr. Miełowce.—W.
12414. Kuźmìcki. Ozaranki Wielkie.—W.

Ł

12415. Làmka. Wola, Leonowicze.— Sł.
12416. Lancèwicz. Hirycze.— Sł.
12417. Laskòŭski. Hirycze, Porzecze.—Sł. Miełowce.— W.
12418. Lasòta. Ostrowczyce.— W.
12419. Laszèwicz. Szydłowiec.— W.
12420. Lencèwicz. Porzecze.—Sł.
12421. Lenczèwski. Bierdziki, Miełowce, Piaczyce.— W.
12422. Lèniec. Janowicze.—W.
12423. Lèńka. Skiporowicze.— Sł.
12424. Leònczyk. Truchanowicze.— Sł.
12425. Leòsik. Zadworje.— Sł.
12426. Leoszkièwicz. Bohdanowszczyzna, Drabowicze, Maśkowce, Miedźwinowicze.— Sł.
12427. Leszczyński· Dziewockowce.—W.
12428. Leszèwicz. Miełowce.— W.
12429. Leŭcèwicz. Chwieniewicze.— Sł.
12430. Leŭczùk. Hirycze.— Sł.
12431. Lèŭczyk. Mirowszczyzna.— Sł.
12432. Lewòńczyk. Kościewicze.— W.
12433. Lìdzki. Kozłowszczyzna.—Sł.
12434. Lisòwski. Zadworzańce.— W.
12435. Lìszyk. Drabowicze, Łożki, Maśkowce, Rusaki, Nienadowicze.— Sł.
12436. Lìtman. Kozłowszczyzna.—Sł.
12437. Litwìn. Rusaki.— Sł.

Ł

12438. Łachàcz. Honczary, Nakryszki.—Sł.
12439. Ładzìński. Kukiełki.—W.
12440. Łahùcik. Kukiełki.—W. Drabowicze, Truchanowicze, Uzawicze.— Sł.
12441. Łamàka. Łożki, Trachimowicze, Wola.—Sł.
12442. Łamàn. Rudnia.—W.
12443. Łamanòŭski. Zadworzańce.—W.
12444. Łàŭnik. Chwieniewicze.— Sł.
12445. Ławrynòwicz. Nowosiołki.—W.

12446. Łòbik. Janowicze. — W.
12447. Łòjko. Chocłkowce.—Sł.
12448. Łòluszka. Hirycze.—Sł.
12449. Łukaszènia. Janowicze.— W.
12450. Łukàszyk. Biegienie.—W.
12451. Łukòjko. Gościewicze (Gocewicze), Pożarki.—W.
12452. Łukòwski. Nowosiołki.— W.

M

12453. Maćwièjczyk. Hniezna, Hołynka, Kusińce, Jezioranki Wielkie i Małe, Wiśniewicze.—W.
12454. Makàrczyk. Nienadowicze, Skrendziewicze.— Sł.
12455. Makarèwicz. Gierbelewicze.— Sł.
12456. Makùca. Honczary.—Sł.
12457. Malèŭski. Paprockaŭszczyzna.— Sł.
12458. Małachòwski. Drabowicze.— Sł.
12459. Mankièwicz. Gierbelewicze.— Sł.
12460. Màrczyk. Wiśniewicze.—W.
12461. Markièwicz. Wiereszczaki.—W.
12462. Marùk. Honczary.—Sł.
12463. Matylèc. Zadworzańce.— W.
12464. Maròl. Pacewicze.— Sł.
12465. Miakiszòwa. Chwieniewicze.— Sł.
12466. Mianòŭski. Chwieniewicze.—Sł.
12467. Michàlczyk. Nowosiołki, Zadworzańce. — W.
12468. Michalèwicz. Dziewockowce. — W.
12469. Michasièńko. Andrejewicze. — W.
12470. Mickièwicz. Kukiełki. W.
12471. Mielèszko. Szowki, Biegienie. — W.
12472. Mikałuć. Ozaranki Wielkie.— W.
12473. Mikìsz. Nakryszki, Porzecze.—Sł.
12474. Mikłàsz. Gierbelewicze, Hniezna.—Sł.
W Dworzanach żonę Mikołaja zwano Mikłaszycha, a więc najprawdopodobniej i nazwisko Mikłàsz zostało urobione od imienia Mikołaj.
12475. Milèjko. Hirycze.— Sł.
12476. Milèwicz. Nakryszki, Porzecze, Rusaki, Truchanowicze.— Sł.
12477. Mincèwicz. Chiłmianowicze.—W.
12478. Misièwicz. Janowicze, Miełowce.—W.
12479. Miśkò. Kusińce.—W.
12480. Mìśnik. Łożki.— Sł.
12481. Mizìniec. Dziewockowce.— W.
12482. Młynarz. Podol.— Sł.
12483. Morciszènia. Janowicze.— W.
12484. Mòroz. Janowicze, Kukielki, Piaczyce.— W.
12485. Morszeniùk. Janowicze.— W.
12486. Muòŭczka. Kozłowszczyzna.— Sł.
12487. Murynczyk. Łukowica, Wiśniewicze.— W.

N

12488. Nacèwicz. Talkowce.— W.
12489. Naliwàjko. Bierdziki. — W. Miedźwinowicze, Skrendziewicze.—Sł.
12490. Narèjko. Janowicze, Snop, Talkowce.— W.
12491. Naumòwicz. Nakryszki, Rusaki.—Sł.
12492. Nawòszczyk. Kuklicze.—W.
12493. Niczypar. Miedźwinowicze.— Sł.
12494. Niczyparèwicz. Drabowicze.— Sł.
12495. Niewiardòmski. Piaczyce.—W.
12496. Nowicki. Słowki.— W.
12497. Nòwik. Wola.— Sł.
12498. Nowoszyński. Andrejewicze.—W.

O

12499. Okoniècznikowa. Sidorki.— W.
12500. Ołechnòwicz. Mirowszczyzna.— Sł.
12501. Olèszczyk. Chiłmianowicze.—W.
12502. Oleśkièwicz. Zubowszczyzna.—W.
12503. Opàcki. Dziewockowce.—W.
12504. Otahò. Chocłkowce.—W.
12505. Otakò. Sidorki.— W.
12506. Ozyhàr. Kościewicze.— W.

P

12507. Paṅyna. Gierbelewicze.—Sł.
12508. Pałunòsik. Samujłowszczyzna. — Sł.
12509. Panànik. Zimowce.—W.
12510. Panjancèwicz. Maśkowce.— W.
12511. Pankièwicz. Miedźwinowicze.—Sł.
12512. Papròcki. Paprockaŭszczyzna.— Sł.
12513. Parchàcz. Chwieniewicze.— Sł.
12514. Pastuszòk. Miełowce.—W.
12515. Paszkièwicz. Nahorniki, Nakryszki, Biegienie Wielkie.—Sł.

12516. Paŭlùc. Biegienie Wielkie, Ostrowczyce.— W.
12517. Paŭłòŭski. Honczary, Porzecze.—Sł.
12518. Pawàczka. Uzawicze.— Sł.
12519. Petyhòrec. Sznipowo.—W.
12520. Piàczyc. Piaczyce, Talkowce.—W.
12521. Piekàrski. Zimowce (Żeniowce).—W.
12522. Pieńkòŭski. Hniezna.—W.
12523. Pietròwicz. Zimowce.—W.
12524. Pigùlski. Nienadowicze, Douhniewicze.— Sł.
12525. Pilùk. Wiereszczaki.— W.
12526. Piwowàrczyk. Cimochy, Hniezna, Hołynka, Janysze, Męczele.— W.
12527. Plìkus. Dziewockowce.—W.
12528. Pluszczòwa. Cimochy.—W.
12529. Packièwicz. Chiłmianowicze.—W.
12530. Paleszùk. Hniezna, Kościewicze, Szowki.—W.
12531. Papòk. Wiśniewicze.— W.
12532. Paryècki. Dziewockowce.— W.
12533. Pażàrko. Pożarki.— W.
12534. Poŭtaràk. Bierdziki, Janowicze, Snop, Szydłowiec, Talkowce.— W.
12535. Preśniàk. Kuklicze.— W.
12536. Protàcki. Truchanowicze.— Sł.
12537. Prusàk. Ostrowczyce.—W.
12538. Pùjta. Chwieniewicze.— Sł.
12539. Puzàcz. Truchanowicze.— Sł.

R

12540. Radziejèŭski. Gierbelewicze.— Sł.
12541. Radziwòn. Wiereszczaki.—W.
12542. Radziwònik. Cimochy, Hniezna, Janysze, Kościewicze, Nowosiołki.— W.
12543. Rak. Gierbelewicze.— Sł.
12544. Rażkò. Gierbelewicze, Maśkowce.—Sł.
12545. Ròski. Cimochy.—W.
12546. Roszczèŭski. Pożarki.—W.
12547. Rozwadòŭski. Cimochy, Hniezna, Janysze, Kościewicze.—W.
12548. Rùjka. Świerplewicze.—Sł.
12549. Ruhòjsza. Zadworje.— Sł.
12550. Rybàk. Choćkowce, Sidorki.—W.
12551. Rydlèŭski. Choćkowce.— Sł.

S

12552. Sadòŭski. Cimochy, Hniezna.—W.
12553. Sajkò. Kuklicze, Miełowce, Talkowce.—W.
12554. Salmanòwicz. Hniezna, Janysze. W.
12555. Salioùk. Cimochy.— W.
12556. Satrùk. Dziewockowce.—W.
12557. Saŭkò. Leonowicze.— Sł.
12558. Sejackò. Nakryszki.— Sł.
12559. Serbìn. Cierechowszczyzna, Łożki.-Sł.
12560. Sewościànik. Piaczyce.—W.
12561. Sìdar. Choćkowce, Zadworzańce.—W.
12562. Sidaròwicz. Mołodowicze, Hniezna, Kuklicze, Janysze, Talkowce.—W.
12563. Sieczkòŭski. Bierdziki.—W.
12564. Siedlàrz. Bierdziki, Hołynka.—W.
12565. Siemionczùk. Dziewockowce.—W.
12566. Siemiònczyk. Pożarki.— W.
12567. Sieròcki. Kusińce, Zubowszczyzna.— W.
12568. Silczùk. Gierbelewicze, Rusaki.— Sł.
12569. Siniàk. Łożki, Rusaki.— Sł.
12570. Siùjko. Chwieniewicze, Porzecze, Sirotowszczyzna.— Sł.
12571. Skakùn. Kozłowszczyzna.— Sł.
12572. Skìba. Łożki.—Sł.
12573. Skibìński. Łożki.— Sł.
12574. Skirùcha. Choćkowce, Zadworzańce.— W.
12575. Skrobàtowa. Zadworzańce.— W.
12576. Smòlarz [Smalàr]. Wiśniewicze.—W.
12577. Smolèj. Andrejewicze.—W.
12578. Smuràhowa. Sidorki.—W.
12579. Sokołòwski. Sidorki, Snop.—W.
12580. Sowościànik. Janowicze.—W.
12581. Sperszùk. Janysze.—W.
12582. Stanisłàŭczyk. Janowicze, Kukiełki, Talkowce.— W.
12583. Stankièwicz. Kuropatwy, Sznipowo, Miełowce.— W.
12584. Statkièwicz. Porzecze.— Sł.
12585. Stolarzèŭski. Snop.— W.
12586. Stùpczyk. Gierbelewicze.— Sł.
12587. Suchodòlski. Kabaki.—Sł.
12588. Sudżkò. Zadworzańce.— W.
12589. Suèta. Dziewockowce.—W.
12590. Sukàcz. Skrendziewicze.— Sł.

12591. Surawièc. Biegienie Wielkie. -- W.
12592. Szabàt. Zadworzańce.— W.
12593. Szaciłòǔski. Kukiełki.—W.
12594. Szahùn. Chiłmianowicze.—W.
12595. Szàjczyk. Nienadowicze.— Sł.
12596. Szalèsny. Gierbelewicze, Leonowicze.— Sł.
12597. Szarkùt. Nakryszki.— Sł.
12598. Szatkò. Andrejewicze.— W.
12599. Szawièl. Zadworzańce.— W.
12600. Szczùrczyk. Chiłmianowicze.—W.
12601. Szèjnik. Rudnia. W.
12602. Szemiàka. Biegienie Wielkie.—W.
12603. Szerèjko. Janowicze.— W.
12604. Szerszunòwicz. Sznipowo.— W.
12605. Szłyk. Choćkowce, Zadworzańce.— W.
12606. Szòcik. Miedźwinowicze.— Sł.
12607. Szòpik. Kuklicze. — W.
12608. Szpak. Talkowce.— W.
12609. Szùndryk. Trubowszczyzna.—W.
12610. Szurchàn. Janowicze.—W.
12611. Szwàba. Cimochy. W.
12612. Szybàjło. Kuklicze.— W.
12613. Szỳcke [Szỳcko]. Bierdziki, Hołynka. W.
12614. Szỳlkowa. Sidorki.— W.
12615. Szymuczòk. Dziewockowce.—W.
12616. Szymùć, Miełowce, Talkowce.—W.
12617. Szỳnkiel. Kukiełki.— W.
12618. Szypìło. Nakryszki.—Sł.
12619. Ściećko. Porzecze.— Sł.
12620. Ściepùra. Nakryszki, Rusaki.— Sł.
12621. Ścipièha. Pożarki.— W.

T

12622. Tatàrczyk. Gierbelewicze.—Sł.
12623. Taŭkàcz. Honczary.— Sł.
12624. Tomaszèŭski. Ostrowczyce.— W.
12625. Tòmczyk. Skrendziewicze.— Sł.
12626. Trachimòwicz. Truchanowicze.— Sł.
12627. Traciècki. Biegienie Wielkie.— W.
12628. Trybìł. Dziewockowce.—W.
12629. Tùmik. Truchanowicze.— Sł.
12630. Turòwicz. Maśkowce, Rusaki.—Sł.

U

12631. Udynòwìcz. Hniezna, Hołynka.—W.
12632. Urbàn. Gościewicze (Gocewicze), Pożarki.— W.
12633. Usèwicz. Zadworzańce.— W.
12634. Uświèczowa. Choćkowce.— Sł.

W

12635. Warhàm. Truchanowicze.— Sł.
12636. Wasilèŭski. Andrejewicze.— W.
12637. Wasilìca. Kuklicze.— W.
12638. Wielèsik. Talkowce,— W.
12639. Wierbièj. Chwieniewicze.— Sł.
12640. Wierbièl. Janowicze, Kuklicze, Piaczyce.— W.
12641. Wierbìk. Choćkowce.— Sł. Kusińce, Męczale, Wiśniewicze.— W.
12642. Wincèwicz. Szydłowiec. — W.
12643. Wisznièŭski. Sidorki.—W.
12644. Włodkòŭski. Kozłowszczyzna.—Sł.
12645. Wojciùk. Pożarki.— W.
12646. Wojtaszòk Cimochy.— W.
12647. Wòjtko. Porzecze.— Sł.
12648. Wołỳniec. Snop.— W.
12649. Wuòŭczek. Szowki.—W.
12650. Wuòŭk. Hniezna.— W.

Z

12651. Zaczäpìcki. Kozłowszczyzna.—Sł.
12652. Zadzièjko. Chebodki.— Sł.
12653. Zahòrski. Kuklicze, Miełowce.—W.
12654. Załùski. Chiłmianowicze.— W.
12655. Zawàdzki. Snop.— W.
12656. Zdanòwicz. Miełowce.— W.
12657. Zdanùk. Kukiełki.— W.
12658. Zdziencièlski. Kozłowszczyzna.— Sł.
12659. Zemajdziùk. Hniezna.— W.
12660. Znòśko. Biegienie Wielkie.—W.

Ż

12661. Żak. Zubowszczyzna.—W.
12662. Żdanòwicz. Zadworzańce.— Sł.
12663. Żemàjdzik. Cimochy.— W.
12664. Żujkò. Janowicze, Piaczyce. Snop.-W.
12665. Żuk. Wola, Zadworzańce, Miełowce.-Sł.
12666. Żylèŭski. Chiłmianowicze, Zadworzańce.— W.
12667. Żywièl. Kukiełki, Szydłowiec.— W.

4. PRZEZWISKA ZWIERZĄT, RZECZY I DJABŁA.

a. Przezwiska zwierząt.

12668. Bocian: Kaciarỳna, Wòjtak, Baciàn.—W. Sk.

12669. Jałownik: Paraźniach$_{u}$òd.—Sł.

12670. Koń: Kruk.—W. Nazwa starego konia zdechlaka.

12671. Niedźwiedź: Marùcha.— W.

12672. Pies: Bałamùt (pies, który zbiega z tropu, a gra, jakby zwierza gonił), Bęcbòr, Brächùn (pies, który lada co głosem goni), Dòbosz, Dòkucz, Dudà, Dzwònek, Dzwònka, Gòntrop, Grzmìlas, Hàłas, Lòtka, Lùtnia, Podrùsz, Puhàcz, Sàpka, Szùmla, Śpiewàk, Tèrtas, Tràchna, Trębàcz, Tùgraj, Wìsła, Wỳrwas, Zàgraj.— W.

12673. Sójka: Zgirècht.— Sk.

12674. Świnia: Ròchla.— W.

12675. Wilk: Dziàdźko, Maksìm, Wiedźmàk.— W.

Dziàdźko z d$_{u}$òŭhim chwast$_{u}$òm.–Sk.

12676. Wół: Harapàsznik.—W. Nazwy wołu od maści: kre–czerwony, zùber–siwawy, żuk—czarny, czalèj—wszelkiej innej maści.

12677. Zając: K$_{u}$ot.— W.

b. Przezwiska rzeczy.

Chl$_{y}$eb

12678. Haspadàr.— W.

Np.: Ŭ nas haspadàr ŭciok z chàty. Chleba zabrakło.

Chwaròba

12679. Ciòtucha.— Sk. Febra.

12680. Drystàczka.— W. Biegunka.

Har$_{y}$èłka

12681. Abràmoŭka. — W. Od karczmarza Abrama.

12682. B$_{u}$òskaja m$_{u}$oc.— W.

12683. Chamelòŭka.—W. Od Chamela.

12684. Jankielòŭka.—W. Od Jankla.

12685. Josielòŭka.—W. Od Josiela.

12686. Kaŭtunòŭka. — W. Od karczmarza z kołtunem.

12687. Pacieszycièlka.— W.

12688. Prypry-da-płòta.— W.

r: *D. II, 378.*

12689. Wiesiełùcha. — W.

12690. Zażäni-kàczka.— W.

{Kàczki zahaniàje mówią o zataczającym się pijanym}.

12691. Żurawièl.—Sł. Butla garncowa wódki monopolowej, termin nowy.

Haŭniàk

12692. Cytrỳna.—W. Łajno końskie.

Haŭnò

12693. Zòłato.—W. Kał ludzki.

Kawùn

12694. Letkasràj.— W.

Kaubasà

12695. Chamucìna.—W. Nazwa żartobliwa, np. usmàżyli chamucìnu.

Małakò

12696. B$_{u}$òska rasìca.—wb.

u: *Nm. 12371.*

Mar$_{u}$òz

12697. Kasmàcz.—Sł. Mróz połączony z szadzią na drzewach.

12698. Träskùn [Mar$_{u}$òz-träskùn]. — W. Mróz trzaskający.

Miasajèd

12699. Bachłusòwyje dni.—W. Od Tłustego czwartku do Ostatków.

Wiècier

12700. Łupàr.— W.

{Od łupy=wargi}.

Ziemlà

12701. Màci.— W.

Ziemlà nàsza màci, bo nas chlèbam kòrmić a pa śmièrci prytulàje.

c. Przezwiska djabła.

12702. Bies. Kadùk. Kurtàty. Nièsztoś [Nièszto].— W. Ostatni wyraz ma wielorakie znaczenie i używa się tam, gdzie mowa o djable, strachu, widmie, upiorze i t. d.

12703. Ŭ czyrwònom kapäluszù [kapälùszyku]. — W.

ROZDZIAŁ VI.

ZAGADKI. „ZAHÀNKI“.

1. ZAGADKI I ODGADKI.

Aczär$_{u}$òt [Traściò]

12704. Stajàć dziedỳ nad wadòju [wadàmi] i kiwajùć [trasùć] baradòju [baradàmi].—W.

Rm. 340. u: Czb. 312; Nm. 73 i 207.

Ahłàdka (Okładki)

12705. Żal$_{y}$èzny t$_{u}$ok, świnỳ pierask$_{u}$òk i hrècki pasàd.— W.

Ahłòbla, duhà i k$_{u}$oń

12706. Adkìnu palèno, adkìnu druhòje i skìnu kriwòje, wỳwiedu żywòje.– W.

Ahòń, dràŋka

12707. Czyrwòny dzièdziä na żèrdcy jèdzie.— W.

1. Czyrwònieńki panìczyk na żèrdaczcy jèdzie — W.
2. Czyrwòny pièŭnik pa żèrdaczcy sùniecsa.—W.
3. Czyrwòny małòjczyk pa żèrdaczcy skàczä.— W.
4. Czärwòno wièdzie, na żèrdzì jèdzie.

Db. 10; Sz. 118. u: Nm. 247 i 298. r: D. II, 112 i 603.

Ahòń i dym

12708. Baćka nimà, a syn na wajniè.–O.

12709. Jeszczè bàćko nie uradziùsie, (a) syn (użè) na wajnù pakrucìŭsie.—W.

u: Nm. 302.

Ahòń, harszczòk i pièluść

12710. Czyrwòno-rỳżo czòrnamu sràku [dùpu, cièło] lìżä.— W. Sk.

12711. Krasùlka czarnùszku lìżä.—W.

Rm. 155; Sz. 99. u: Nm. 299.

Ahòń i kòmin

12712. Czyrwòny w$_{u}$oł czòrnahò lìżä.–Sł.

12713. Ryżò czòrnamu ŭ sràku l$_{y}$èzie.-W.

Aknò

12714. Czy ŭ dzień, czy ŭ naczỳ, wỳwaliŭszy bielmaczỳ.— Sk.

12715. Sam świètły, rebrà czòrnye.—W.

Aknò, dźwièry i st$_{u}$oł [ł$_{u}$òżko]

12716. Adnò kàżä: świtàj Bòżä, druhòje kàżä: ni daj Bòżä, a trèjcie kàżä: mnie ŭsio r$_{u}$òŭno.—W.

Db. 17; Rm. 241. u: Czb. 306; Nm. 291.

Àrchwa (młynek do zboża)

12717. Sitawìło-matawìło pa prancùski [francùski] hawarỳło, pa niemiècki szepietàło, pa turècki lepietàło.—W.

Asieròdak (rdzeń drzewa)

12718. Z l$_{y}$èsam roŭniàjecsie, a świètu nie widzić.

r: D. II, 606.

Asìna

12719. Aŭcà [baràn] staìć, wòŭna dryżỳć.— Sł.

Azieruòt

12720. Bahatỳr tyr, a dziràwyje òczy.— Sł.

Dyr bahatỳr, dziràwyje wòczy.— Sł.

Bàba z wiedràmi

12721. Zubàtaja, harbàtaja dźwie świni za wìchor wałaczè.—W.

Bàba, dzicià, wuòǔk, mużỳk, kuoń, sabàki

12722. Iszłà kakòszäczka daròżkaju, niesła kuhàtaczku; napatkàǔ jejè kantòpelko i adabràǔ kuhàtaczku. Pryszłà kakòszańka da dòmieńku: „A muoj mìły świäcìcielu, siädàj na parabòmdaczku, pabierỳ ty mienkìnniki, dahanì kantapèlka, adbierỳ kuhàtaczku".

Odgadka: Iszłà babà daròhaju, napatkàǔ jejè wuoǔk i adabràǔ dzicià. Pryszłà da dòmu, prasìła mużykà: biery kanià, sabàki, dahanì wuòǔka, adbierỳ dzicià.

Bàćkouszczyna, ziamièlka ròdnaja

12723. Byłò świetòje i bùdzie świetòje, a ǔ nièbi ni byłò i ni bùdzie. — W.

Baronà

12724. Bièhło [iszłò] chłòpcaǔ [bràtoǔ] dwàdcać piać, a na lyèto [pràśla zimỳ] śledỳ (ich) znać.— W.

1. ... a ich (ǔsich) śledỳ znać.–Sk.
2. ... pa tych chłòpcach śledỳ znać.— Sł.

Sz. 7.

12725. Dziràwaja płàchta ǔsio pòle pakrỳje.— W.

Bazmièn [biezmièn, byzmièn, abyzmièn]

12726. Sam chud [pud], a [i] haławà z pud.— W. Sł.

Db. 84; Nsb. 98. u: Czb. 311.

Bèlka

12727. Ad kutà da kutà bàba razpièrta.— W.

12728. Sièrad chàty Antòn leżỳć.—W.

12729. Ǔ bàby na żywaciè try [czatỳry, piać] żỳły.— W.

Belki u pułapu.

Bièrah

12730. — Ad czahò huś pływiè?
— Ad bièraha.— Sł.

Błachà

12731. Czòrnieńko, malèńko (najbuòlszuju) kałòdu pawarùszyć [waròczaje].— W.

1. ... wielìku kałòdu pawièrnie.–W.
2. Czarniùsiańko, malùsiańko karalà padymàje.— O.

Orz. 7; Rm. 187 i 408. u: Nm. 149; Czb. 305. r. D. II, 29, 626 i 627.

12732. Jak ǔzielì szypulì szypulìć, nie byłò dzie pleczèj prytulìć.— W.

12733. Pad padòłkam hoc! hoc! — W.

Bòczka, szpunt

12734. Ǔ nàszaho wałà pry bòku dziurà, pad chwastòm jermàłek.—W.

12735. Panièna czka sik, sik, a panìczyk tyk, tyk [ǔtyk, ǔtyk].— W.

Buoh

12736. Co jest najdaǔnièjszo? — Sk.

Buoh, nièbo, zòry, mièsiac

12737. (Tuoj chto muòh) razasłàǔ każùch, pasièjaǔ haròch i bòchan chlyèba pałażỳǔ.— W.

Nsb. 90. r: D. II. 597.

Bòty

12738. Czòrnieńki szarszùń, wỳmi da ǔsuń.— W.

12739. Dzìwo mnie, szto siedzìć na mniè. A mniè dziǔnièj, szto twajè ǔlyèzło na majè.— W.

12740. Màcaǔ papàd ławìcz, abmàcaǔ machławìcz— szuś hałyszà! — W.

{Na Polesiu: rękawica}.

12741. Ni na to ja cie bràǔ, kab ja z tabòju spaǔ, a na tòje braǔ, kab ja swojò biełaciènie schawàǔ ǔ twajò czarnaciènie.— W.

Buràk

12742. Czerwòny pièwień ŭ ziemlì pieję.— W.

Czyrwòniänki pièŭniczäk ŭ ziemlìcy śpiäwàjä.— Sł.

12743. Czyrwònyje ćwìkli ŭ zièmliu panìkli.— Sł.

12744. Sam pan ŭ zielènie, jehò dzièci ŭ czerwiènie.— L.

12745. Siedzìć pièwień ŭ kamòry, a jehò ch_{u}ost na dwòry.— W.

Czb. 305.

12746. Świòkier świekròwi padràŭ sràku da kròwi.— Sł.

Cèbar

12747. Dzìrka pròci dzìrki, a ty brat tudy suń — Sł.

Cèrkwa, p_{u}op, lùdzi

12748. Pòŭny chlewièc ŭsiàkich awièc, (a pràci ich) adzìn baràn blèje.– W.

Db. 53 i 54; Nsb. 79; Rm. 245. u: Czb. 310.

C_{y}ep

12749. Krùcicsie, wièrcicsie, nà nocz pawièsicsie.— Sk.

12750. Lecièli huskì, dubòwyje naskì, to tamù, to tamù.— W.

12751. Miż dubìnki, miż leszczynki kawàłaczäk [kawałek], skuracìnki [skarażynki].— W.

1. ... annò krỳszka skarażynki.–Sł.
2. Pamìż dubìnki, pamìż leszczynki wisìć kawàłek skaramìnki.–O.

Sz. 139 i 140. u: Nm. 379.

12752. U nàszaho Antònka sierèdzina tònka.— W.

Chàta, kòmin

12753. Czòrna kùraczka (bièłym) czubkòm bździć.— W.

Chl$_{y}$eb

12754. Na bàbie zpacièŭ, na dzièŭku zachacièŭ.— W.

12755. Naradzìùsia bez ruk, bez n_{u}oh, jak wỳros to nic nie m_{u}oh, a pa śmièrci szmat zapam$_{u}$òh.— Sł.

Chmiel

12756. Biez [byz] ruk, biez [byz] n_{u}oh, biez [byz] czèrewa, (a takì) zl_{y}ez [lèzie] na dzièrewa.— W.

Biez ruk, biez n_{u}oh, biez czèrewa drapòlicsia na dzièrewa.—Sł. W.

r: D. II, 601 i 608.

12757. Byŭ sabiè Radziw$_{u}$òn, radziù dzièci adzìn j$_{u}$on; paszlì dzièci da Bòha, Bòha nie dastàli i wùszy paspuskàli.— G.

Orz. 17.

12758. Dzień dòbry, dzień dòbry pad zielònym wianèczkam krucihaławà.– W.

Chwòina [chw$_{u}$òja]

12759. Szto to za dzièrawo: zìma i lèto zièleno? — W.

Rm. 233.

Ciernìca

12760. Sùczka bez kìszek brèszä.—W.

1. Sùczka brèszä, z sràki wỳsieŭki sỳplucsa.— Sł.
2. Sùczka sière krupàmi, Mèndel ciàhnie zubàmi.— W.

12761. Pad dubòwym kustòm, w$_{u}$oŭk karòwu tre.— W.

12762. Ŭ skrebłàch dròwa rubàjuć, a do wilèjszow tràski letàjuć.— W.

Ciełło papièczeno krapiwoju

12763. Świerbìć, balìć, czùchajesz, rùchajesz i jeszczè chòczećsie.— W.

Cień, sł$_{u}$ònko

12764. Pa sałòmi chòdzić da ni szàstaje, a na pieskù śledòŭ ni znać.— W.

Sz. 135.

Cybùla

12765. Siedzìć [jèchała] szùsia ŭ siemì każùsia; chto na jejè hlaniè, toj płàczä.— W.

Db. 74; Rm. 310. u: Nm. 184. r: D. II, 608.

12766. Pryszłà Elżùcha ŭ siemì każùchach.— W.

12767. Siedzìć bàbka na hràdkach ŭsia ŭ zapłàtkach; chto na jejè hlàniä, ta zapłàczä.— Sł.

12768. Siedzièła szaszùcha ŭ siemì każùchach; kto jejè ukùsić, to zapłàkać mùsić.— W.

12769. Staìć pani ŭ szarafàni; stàli jejè razdziewàć, stàli płàkać i ryhàć.—W.

Cŷcka

12770. Bièła butèlka, kòrek czyrwòny.-W.
Bièłaja butèläczka, czyrwònaja szŷjka.— Sł.

12771. Butèläczka kryształòwa, ŭ joj wadà zdaròwa; chto żyŭ, chto umiràŭ, to jejè używàŭ.—W.

12772. Krùhłe jak jàbko, słòdkie jak cùkier, na talèrzy nie bywàło, ŭsiej świet wyżywiàło.— W.

Cŷcki karòwije, dajnìca

12773. Czatŷry pànnaczki [siestrònki] ŭ adnù dzìrku [jàmaczku] scać.—W.
Nsb. 121. u: Nm. 112. r: D. II, 111 i 118.

Cŷhan

12774. Za adnìm màcham siemsòt dusz zabijàcham.— Sk.
u: Nm. 146.

Czaławièk

12775. Sòrak niedzièl ŭ turmiè siedzièŭ, dwa ròki wisièŭ a takì żyŭ wyszoŭ.— W.
Db. 1. r: D. I, 351 i 393.

12776. Szto to za źwièr szto zrànku chòdzić na czetyròch nahàch, ŭ dzień na dw$_u$och, a ŭ wièczary na tròch.–W.

Czaławièk, jajcò, świnià

12777. Dwàje n$_u$oh, dwàje n$_u$oh,
waźmì miniè bez n$_u$oh,
bo prŷjdzie czetŷre n$_u$oh
i zjeść miniè bez n$_u$oh.— W.

Czaławièk i k$_u$oń

12778. Co to za źwièr, co màje sześć noh, dwie hał$_u$òŭ, adzin chw$_u$ost.–Sk.
Człowiek na koniu.
Sz. 142.

Czaławièk, lùdzi z łòżkami nad mìskaju

12779. Nad jamàmi siedziàć z buławàmi.— W.
r: D. II, 415.

Czaławièk, zapièczak i s$_u$on

12780. Pryszòŭ da miniè, ulèz na miniè, skìnuŭ kapòtu, zahnaŭ achwòtu i da rabòty paszòŭ.— W.
Człowiek wyspał się na piecu i poszedł na robotę.

Czałnŷk z pràżaju

12781. Po zapłòciu czyrwòny parszuczòk bièhaje.— W.

12782. Za ż$_u$òŭtym parasiàtkom kìszoczki ciàhnucsie.— W.

Czärwiàk [rabàk]

12783. Biez ruk, biez n$_u$oh paŭziè na batkòch.— W.
Dżdżownica.

Czasnŷk

12784. Baràn ŭ chlewiè, jehò ròhi na dwarè.— G.
Orz. 4.

Czastak$_u$òł [płuot]

12785. Na odnòm pawadù sto kòniej pawiedù.— Sk. W.

Dajnìca

12786. Ŭsiej l$_y$es rôŭny a adnà halìna nie rôŭna.— W.

Daròha

12787. Leżŷć Ràsia [Kàsia], na ŭsiej świet [ŭsie stòrony] razciachnùłasia [razpiałàsia], a kab ŭstała, tob da nièba dastàła.— W. Sł.
Rasia imię żydowskie.
1. Leżŷć na ziemlè panìcz, jon dòŭhi jak bicz. Kab ŭstaŭ, tob da nièba dastàŭ.— W.
2. Nàsza Kàsia na ŭsiej świet razciahnùłasia, kab ŭstała... — W.
Nsb. 53; Rm. 161; Sz. 35. u: Czb 308; Nm. 458. r: D. I, 396 i II, 604.

12788. Paràsia na ŭsiej świet razpièrłasia.— W.

Daròha i wuoz

12789. Leżàjka leżyć, na joj taratàjka bieżyć.— W.

Daròha razstàjnaja

12790. Stajàć wiły, abòje miły, staŭ dùmać, hadàć katòryje ŭziać.— W.

... ni uhadàć, ni ŭzdùmać, katòryje ŭziać.— Sł.

12791. Wiły, wiły, kòżnamu miły, kab ŭstàli, tob da nièba dastàli.— O.

Dòłato

12792. Z zbìtoju haławòju pa sielè chodzić.— W.

Doszcz

12793. Iszòŭ doŭhawiàz, ŭ syrùju zièmlu ŭwiaz.— O.

12794. Jak ja lecièŭ, to zichacièŭ, a jak ŭpàŭ, to czòrny staŭ.— Sł.

12795. Dòŭhi toŭkàcz [doŭhàcz] upadziè ŭ bałòto, jehò nie znać.— W.

Duhà

12796. Jak leżyć to nie wyszej wierabjà, a jak ŭstanie, to wyszej kanià.—Sk. Jak staìć, to wyszäj kanià, a jak läżyć to nìżäj katà.— Sł.

Orz. 12.

Dym

12797. Bez ruk, bez nuoh na hòru lèzie.— W.

1. ... bez czèräwa a takì lèzie na dzièräwa.— W.
2. ... bez czèräwa lecìć wyszej dzièräwa.— W.

u: Czb. 308; Nm. 304.

12798. Czòrny małatòczak pakaciùsie ŭ kutòczäk.— W.

12799. Cièraz ścienu suknò ciahnùć.—W.

12800. Kalè nòsa ŭjècsa, (a) ŭ rùki [ŭziać] ni dajècsa.— W.

Dym, bździny.

Db. 105. u: Nm. 1933.

12801. Màci taŭściucha, daczkà raściùcha, a syn razbòj paszòŭ na dwuor.—W.

Piec, komin i dym.

12802. Moj brat jak uràt, jak ŭstaŭ, to nièba dastàŭ.— Sł.

12803. Ni szahàje, a chòdzić.— Sł.

12804. Sìwy byk pad nièbo sik.— Sk.

Dym [świtanio]

12805. Sìwo suknò lèzie ŭ aknò.—W.

Dziàcieł

12806. Jèchaŭ tòta, prywiazàŭ kanià da płòta, ni tak da dzieŭczàt, jak da starych bab.— W.

Dzięcioł na spróchniałem drzewie.

Dzicià

12807. Sièrad chàty sàło [ciełło] wisić! — W.

Niemowlę w kołysce.

Sz. 33. u: Nm. 246.

12808. Sièrad chàty łùża staìć, a na łùży rèyba leżyć.— W.

12809. Pasièrad chàty kumpiàk wisìć, a ŭ tom kumpiakù czärwiàk gwiżyć.— Sł.

12810. Żywàja żywùlica żywòje miàso jeść.— W.

Dziecię przy piersi.

Dzień [świtànio]

12811. Ŭstàŭ bièły byk, ŭ aknò pàlcam tyk.— W.

Sz. 31.

Dzièrawo

12812. Jeść li takòw jak Iwàn Piatakòw: sieŭ na kuoń dyj ŭ ahòń.— Sł.

12813. Kuòżna pànna staìć i kuòżna swajù paścièl dzierżyć.— W.

Drzewo z mchem na korze.

Dzieżà

12814. Sièrad chàty kust [kustòk] miaty.— W.

Dzieża z ciastem.

Rm. 306.

Dźwièry

12815. Dwa stajàć, dwa leżàć, piàty chòdzić, szòsty wòdzić, siòmy śpiewàje—W.

12816. Siudỳ idziè, tudỳ idziè, a za pùp bàbu wiedziè.— W.

Garsèt

12817. Czyrwòny abr$_{y}$èz na dzièŭku zl$_{y}$ez.— Sł.

Haławà

12818. Jak krùhła, tak tòŭsta, chto ni adhànie, to na siem h$_{u}$od karòsta.— Sł.

Hanawìcy

12819. Ciahnùŭ nièwad bez pierdzielòŭ haròd na rasachàty dub.— Sk.

12820. Lèzie razgiràka na pierdunòŭ dw$_{u}$or.— W.

Harbàty

12821. Siädzìć Ryhòr pamìż h$_{u}$or miäczòm padpiòrszysia, płaszczòm nakrỳŭszysia.— Sł.

Garbus. ⟨Na Polesiu: ogórek⟩.

Harbùz

12822. Haradzìŭ i cierăbìŭ, a za płòtam dziecièj narabìŭ.— Sł.

Dynia.

12823. Pad chwarastòm da harỳ chwastòm.— W.

Har$_{y}$èch

12824. — Duszà, duszà, ci nie znàjesz Tamaszà hałyszà?

— W$_{u}$oŭk kasmàty, miädźwièdź kudłàty prychòdziŭ miniè hledzièć.—Sł.

12825. Tònko stoi, słàbko wìsi, sam kosmàty, kòniec łỳsy.— Sł.

Tèngo staìć, słàbko wisìć...— W.

Db. 28; Rm. 368. u: Czb. 312.

12826. Ŭ malèńkom harszczòczku kàszka smàsznieńka.— W.

Rm. 53. u: Nm. 175.

Haròch

12827. Bièhli czerỳczki pa lìpowom mòści, pytàlisie ci dalèko da Hlinòwa ŭ hòści.— L.

Groch, przetak i garnek.

12828. Kaczàjucsia katòczki pa lìpowom mastòczku.— W.

Groch w niecce.

r: D. II, 109.

12829. Siemdziesiàt parasiàt adnù màtku ssie.—W.

Groch rosnący.

Harszczòk

12830. Czòrna kùraczka na czyrwònych jàjcach siedzìć.— W.

12831. Jak byŭ ratàj, to ŭsiej nasz r$_{u}$od ratawàŭ, jak pryszłòsie umiràć, nièkamu kaścièj pachawàć.— W.

Kiedy garnek był cały, to wszystkich żywił, a gdy się stłukł, to nikt nawet skorup nie sprzątnął.

12832. Jak maładỳ byŭ, to ŭ pażàry byŭ i na kùpinie byŭ, a jak umiòr, to sabàki ni jedziàć i lùdzi nie hledziàć.— W.

12833. Jak radzìŭsie, to krucìŭsie, a pa śmièrci sabàki kaścièj ni jèli.—W.

Sz. 22.

12834. Ràbinowa niewièstka pa kalèni ŭ zòłocie staìć.— L.

Garnek w ogniu.

12835. Staìć Cỳhan na zòłaci.— W.

Garnek na węglach.

Rm. 354. u: Czb. 307. Nm. 386.

12836. Z ziämlì ŭziàty jak Adàm, byŭ ŭ pièkli na mùkach, pastàŭlany na kalaśnìk, pradàny za załatnìk, a pa śmièrci jehò kości ni hr$_{y}$èbany.—W.

Haspadỳnia

12837. Pasłàła żèrna żernìcu pad syrùju ziemlìcu, czy je ŭ kłùbi duszà.—W.

Gospodyni posłała służącą do piwnicy, żeby zobaczyła czy kapusta nie zmarzła.

Haŭnò, sràka

12838. Kapàŭ, kapàŭ, pień pakìnuŭ, (a) jàmu zabraŭ [ŭziaŭ].— W.

1. Jàmu zabràŭ, a karczà pakìnuŭ.— W.
2. K$_{u}$orcz wỳwiernuŭ, a jàmu pani$_{u}$òs.— L.

12839. Piszczyć, wiäräszczyć, bez skùry ròdzicsa.— Sł.
{Na Polesiu: Treszczyć, wiereszczyć, bez szkùrki ròbicsa, tabiè znadòbicsa}.

12840. Szto mużyk za ùhoł wykidàje, to pan ŭ skrỳniu pad zamòk chawàje [składàje].— W.

Hawiòs

12841. Stajàŭ Ryhòr miży h_{u}or, płaszczòm akrỳŭszysie, śleźmì ablìŭszysie.— W.
Owies na pniu.

12842. Zachaciełosie, zamanùłosie da mużyk nie daŭ; tr_{y}èba u kanià adabràć i achòtu zahnàć.— W.
Owies na kisiel.

Hòdnaji, żàdnaji

12843. Mn_{u}òho na c_{y}èłu piecz cèhieł tr_{y}èba?— W.
Żadnej nie trzeba.

H_{u}òłka, nitka

12844. Krùhleńko, d_{u}òŭhieńko [malèńko] ŭsiej świet adzìenie [adzieje].—W.

12845. W_{u}oŭk [mỳszka] żäl$_{y}$èzny, a chw_{u}ost kanaplàny.— W.
Db. 63; Nsb. 198; Rm. 40; Sz. 50. u: Nm. 352. r: D. II, 25.

Hràbli

12846. Adnà màtka dwanàścieśynawièj màje, ŭsie ich nażymàje.— W.

12847. Bàćka sàżeń, màciery łòkieć, a dziecièj żmiènia.— W.

12848. Płàcha sùnie, drèwo wiànie, na tom mièscy cèrkwa [kòścieł] stànie.— W.
Grabie [kosa], siano: kopa siana.

Hrèbiäń [szczòtka] i wòszy

12849. Kaściàno, szerściàno z lèsu świnie wyhaniàje.— Sk. W.
Orz. 6. u: Czb. 307.

Hrèczka

12850. Sièjuć paraszkòm, zychòdzić szeraszkòm, a jak wỳraście to czòrny jak Cỳhan.— W.

12851. Staić cèrkwa z tremà uhłàmi.–W.

Hr_{u}om [hrymòt]

12852. Czorny w_{u}oł rawiè na sto h_{u}or.-W.
Rm. 112. u: Nm. 49.

12853. Sìwy żäräbièc na ŭsio càrstwo zarżàŭ.— W.

12854. Zaròŭ w_{u}oł na siem si_{u}oł.— W.

12855. Zaròŭ w_{u}oł za sto h_{u}or, za sto pièczek, za sto r_{y}èczek.— W.
Rm. 285. u: Czb. 307.

Hrosz

12856. Krùhleńko, maleńko, a kòżnamu mìleńko.– W.
... a ŭsiemù świètu mìleńko.—W.

12857. Małatàmi kujùć i nam dajùć.–W.
Sam kr_{u}ol kujè i nam dajè.–W.

Hrùsza [jàbłyna, śliwa]

12858. Hladzìsz na miniè, chòczecsa tabiè: zl_{y}eź [leź] na miniè, sprabùj sabiè.— W.
Nsb. 129 i 198; Rm. 230. u: Nm. 161

12859. Ty staìsz kalà miniè, ty hladzìsz na miniè; kab ty zl_{y}ez na miniè, pahladzièŭ szto ŭ miniè.— Sł.
Drzewo owocowe.

12860. Wisa wisìć, chòda chòdzić.— W.
{Na Polesiu: Wìsa wisìć, chòda chòdzić; wìsa upàła, chòda prybràła}.
Owoc i świnia.
Nsb. 116; Orz. 20; Rm. 33, 35 i 291. u: Czb. 307, 310 i 317; Nm. 120 i 123. r: D. II, 609.

Hryb

12861. Staìć (w_{u}oŭk) ŭ łaziè na adnòj naziè.— W. Sł.
{Chcąc utrudnić rozwiązanie, niekiedy mówią: Ŭ łaziè na adnòj naziè, hryb, co odpowiada np. polskiemu: z barankiem bywa, czapką się nazywa}.
Db. 35; Nsb. 198; Orz. 8; Rm. 44; Sz. 23. u: Czb. 307; Nm. 216.

12862. Ŭ łaziè na trapieziè siedzìć kazà na adnòj naziè.— W.

12863. Ŭsiu ziämlù prajsz$_{u}$òŭ, czòrnu szàpaczku nasz$_{u}$òŭ.— Sł.

Hùba i zùby

12864. Pòŭny chlewièc biełych awièc.–W. ... a piesierèdzini tałałàj breszä.— W.
Usta, zęby i język.
Db. 21 i 22. u: Nm. 4.

Huròk [harbùz]

12865. Byz akòn byz dźwierèj pòŭna chàta [cèrkwa, bània] ludzièj.–W. Sł.
Db. 19 i 33; Nsb. 198; Orz. 10; Rm. 9. u: Czb. 307; Nm. 168. r: D. II, 608.

12866. Pad chwarastkòm leżyć da harỳ chwastkòm.— W.

12867. Leciełа witùcha, źwiłà sabiè wìty $d_u$om, znièsła jajcò za hniezdòm.— Sł.

12868. Sam ŭ świrni, mieszkì na paròzi.— Sł.

Huś

12869. Biełо jak śnieh, zdùłasio jak miech, na łapàtkach chòdzić, ròham jeść.— W.
1. Biełaja jak śnieh, nadùłasie jak miech i pad waròta lèzie.— L.
2. Na łapàtkach chòdzić, ròham trawù jeść.—W.
Sz. 28. u: Nm. 79.

12870. Pa grècku hawòryć, na łapàtkach chòdzić, rażkòm jeść.— W.
Rm. 30 i 420.

12871. Paszòŭ w_uòł da wadỳ, a trybuchì ŭ dòma astalìsia.— W.
Gęś i poduszki.

12872. Siemdziesiàt adzièżäk i ŭsie bez zaścièżäk.— Sk.

12873. Szto to ŭ czyrwònych bòtach ròham wòdu pje? — W.
r: D. II, 621.

12874. Szỳdło, matawìdło pa francùzku hawarỳło, pa niemiècku zakidàło, ròham trawù jèło.— Sk.

Ìmia

12875. Bez czahò czaławièk ni mòżä żyć? — Sł.

Jàbłyna

12876. Na wièrch [Sièrad] dzièrewa [lèsu] dzieżà kiśnie.— W. Sł.
Sièrad lèsu dzieżà kiśnie, chto idziè [prỳdzie] palènom ciśnie.
Wb.; Orz. 11; Rm. 245. r: D. II, 606.

Jaczmień

12877. Zadràŭszy czuprỳnku, lecieŭ ŭ adrỳnku.— Sk.
Zadràli czuprỳnki, pabièhli da adrỳnki.— W.

Jajcò

12878. Ni war_uònki ni dnà, pòŭna bòczka wina.— W. Sł.
Bez abruczòŭ bez dnà, ...— Sk. W.
Db. 34; Nsb. 70 i 72; Rm. 247; Sz. 146. u: Czb. 317; Nm. 67. r: D. II, 622.

12879. Praz ścièn u wałà piekùć.— Sł.

12880. Ŭ bièleńkoj bòczcy dwa ròżnyje pìwa.— W. Sk.
Nsb. 198; Rm. 21 i 247. u: Nm. 65.

12881. Iz biełaho kàmienia, iz żòŭtaho wòsku adazwàŭsia kawal$_y$èr na ŭsiu nàszu wiòsku.— W.
Jajko, żółtko i kogut.

Jazỳk

12882. Kalà biełaho biär$_y$èzniaku tałałàjko skàczä.— Sł.

12883. Ŭsièred l$_y$èsu hanùcza wisìć, jenà ciòngle môkra.— W.

12884. Za ścienòju kaścianòju tałałàj brèszä. – Sł.
Język za zębami.
Db. 38; Nsb. 36. Rm. 104 i 110. u: Nm. 233.

Jèlina

12885. Jèchali a n ì na biełom kanì; ŭsie paznimàli szàpki, annò try asòby nie.— W.
Jodła, sosna i jałowiec w zimie.

Kaczerhà

12886. Bàbka krywan$_u$òżka pa zòłocie skàczä.— W. L.
Chudàja cyhànka pa zòłoci skàcze.– Sł.
Sz. 67.

12887. Bàŭcerawa daczkà chadzìła ŭ kut pa zòłato.— W.
Ciècierewa niewièsta pa kutòch chòdzić a nie szàstaje.— L.

Kàczka

12888. Szùplam jeść, łapàtaju chòdzić.-W.

Kalìna

12889. Jak jà byłà maładàja, to ja byłà bièła, a jàkżeż ja pastaryèła, to zaczerwienièła.— Sł.

12890. Staìć pièwień nad wadòju z czyrwònaju baradòju.— W.

12891. Sièrad lyèsu ahòń harỳć.–W.Sk.L.
Orz. 14.

Kalòsa

12892. Brat bràta hònić, nikòli ni dahònić [màło kàrku ni złòmić].—W.
Db. 112; Nsb. 198; Sz. 58. u: Czb. 310; Nm. 461. r: D. II, 616.

12893. Czatỳry bratỳ dahaniàjuć adzìn druhòho i nikòli nie dahòniać.— Sk.
Sz. 58; Wsł. IV, 896.

12894. Czatỳry czatyràna czki pabièhli ŭ palànaczki, adnà adnajè ni dàhonić.— Sł.

Kałuòdka

12895. Adzìn [leżyć] baràn, na juòm sto ràn.— Sł. W.
Kłódka, pniak do rąbania drzewa.
Rm. 94. u: Czb. 308; Nm. 366.

12896. Sièrad chàty baràn, ni tuòlki na juòm wuòŭny jak ran.— W.
... a na juom tỳsiacza ran.— Sł.

Kałuòdzież i kowaracień

12897. U dzièda wisìć [pluszczỳć] a u bàby ziàje.— W.
Studnia i baba z kowaratniom.
Rm. 380. u: Czb. 310.

Kałubièl

12898. Ŭ lèsie rasłò, cipièr nòsić dùszu i ciełło.— W.
Kolebka z dzieckiem.
u: Nm. 321.

Kamàr

12899. Chto miniè zabjè, toj swajù kruòŭ razaljè.— Sł.

12900. Lecìć [lecièŭ, wỳlecieŭ] ptach na dòŭhich nahàch, chto jehò zabjè, toj swajù kruòŭ razaljè.— W.
Nsb. 44; Orz. 5; Sz. 61. u: Nm. 148. r: D. II, 625.

12901. Lecièŭ ptach na siemì nahàch, sieŭ na mahìle; ach Bożä moj mìły, chto miniè zabjè, swajù kruoŭ razaljè.— L.
Wỳlecieŭ ptach z zielònaho hàju, chto jehò ...— W.

12902. Szỳło matawìło z pad niebiòsoŭ wyletàło, pa tatàrsku hawarỳło, pa francùsku szczebietàło; chto jehò zabjè, swajù kruoŭ razaljè.— W.

Kàmień

12903. Poŭnò polè miętuzòŭ.— W.

12904. Szto (to) raściè bez kòränia.–W.
Rm. 430. u: Czb. 309; Nm. 219.

Kanòpno sièmienio

12905. Siedzìć ŭ kłòczy, wỳträszczyŭszy ŭòczy.— W.

Kapùsta

12906. Łàpina na łàpini, a huòłka tam ni byłà.— W.
Nsb. 49.
1. Łàta na łàci i szwà ni znàci.–W.
2. Łàta na łàci, nìtki nie znàć.– L.
3. Toŭstà nàsza màci ŭ ijè łàta na łàci.— W.

u: Nm. 186.

12907. Tyndalìczka [tyndarỳczka] niewielìczka, alè tyndàl [tyndàr] to tyndàl [tyndàr].— W.
Kapusta: głowa i głąb.

12908. Waròny palecièli, a nòhi pakìnuli.— W.
Kapusta ścięta.

Karczmà

12909. Ŭ nàszaho wałà ŭ bôku dziurà, a pad chwastòm kiermàsz.— W.
Karczma, drzwi do niej, hulatyka.

Karòwa

12910. Sztȳry tykì, dwa patykì, siòmo pamachàjło.—W.
v: *Nm. 108.*

Karòwa, kabȳła

12911. U rykùli cztȳry [sztȳry] kùli, a ŭ ryżùli [łabèndy] dźwie.— W. Sł.
Cztery cycki u krowy i dwa u klaczy.
Db. 89; *Rm. 386. v*: *Nm. 114.*

Kasà

12912. Bièła lelàwa chwastòm wilàła, lesȳ łamàła, hòry stàŭlała.— W.
Rȳba bielàwa chwastòm wilàła, pakùl swajè hòre zbudawàła.— W.

12913. Jak trawȳ padjèm, to zùby stuplù, a jak pieskù zjem, to znoŭ ich najdù.— W.
Db. 72.

12914. Lecièła pàwa, na bałòto ŭpàła, razpuścìła krȳła pad ŭsielàko zièle.-L.

12915. Siłà dźwìnie, a les tànie, na tòm mièście harà stànie.— Sł.
Kosa, trawa, kopica.

Kaśćuòł

12916. Karuòŭka rabièńka najèłasia kruhlèńko; nòżki załatȳje, wòczki szklanȳje.— W.

Kawàl

12917. Z pièredu haraczè, a z zàdu chaładnò.— W.
Nsb. 155.

Każùch

12918. Ŭ staròm dùbie mièsiac świècić.— L.
Kożuch, twarz.

Klucz

12919. Dzied bàbu skrabòczä, a bàba ni chòczä, dzied bàbu za ciełło, bàba zachacièła.— W.
Dzied łaskòczä, bàba ni choczä, jak pryszòŭ dzied da cièła, to i bàba zachacièła.— Sł.
Klucz i kłódka.

12920. Na papòwom pòli papùtany kòni, uzłȳ pazawiàzywany; chto ni umièje, to ni parazwiàzywaje.— Sł.
Klucze na kółku.

Kłubòk

12921. Bieżȳć katòk pa ścieniè, zadràŭszy chwastòk sieŭ ŭ ciemniè.—W.

12922. Kruhlèńko, malèńko, za chwastòk ni padniàć.— W. Sk.
Sz. 53. r: *D. II, 24.*

12923. Na czom najbòlsz abruczòŭ?—Sł.
Pòŭna chàta abruczòŭ.—W.

12924. Ŭ adnòm mièści kryżòŭ dwièści.— W.
Db. 49.

12925. U kutòczku na kałòczku Mèndelowy jàjca.— W.
Na kałòczku, na prutòczku Mèndelowy jàjca.— W.
Sz. 53.

Kòleso

12926. Bieh marynòs, daŭ nièmku ŭ nos, nièmko płàczä, a marynòs skàczä.–W.
Koło i kamień przy drodze.

Kòmin

12927. Baràn czòrny, a zùby bièłyje.–W.
Komin i ogień.

12928. U nàszaho Astàpka czòrnaja szàpka.— W.

Kònskije nòhi

12929. Cztèry [czatȳry] dziedȳ nazàd pieradàmi.— W. Sł.

Kuoń

12930. Siemsòt świszcze, czatȳry plèszcze, dùże czùje, dùże bàczyć.–W. Sł.
Ogon, nogi, uszy i oczy.
Rm. 304. u: *Nm. 116.*

12931. Czetȳry czyrȳczeńki, piàty kantòpal.— W.

Kuot

12932. Siedzìć na pieczè, wȳwaliŭszy bielmaczè.— W.

Kòrszak [szulàk]

12933. Lecièła łatatùna da uchapiła drygunà, a ty kùrwa dzie byłà? - ja sie-

dzièła na naliwàńcy, dawàła cycy piszczàńcy.— Sł.
Jastrząb i kogut.

Kòwarat [kòwaracień]

12934. Żurawièl staìć, z jehò kruoŭ kapcić.— W.

Kruczòk i hàpka

12935. Szczepòtki, łapòtki, szczapiłosie dźwie pòrtki.— W.
Haftka.

Kruk [wòran]

12936. Szto to czòrno ni czèrniaczy. W.
Rm. 435.

Krynica

12937. Baràn bieżyć, na im wuòŭna dryżyć.— L.
Strumyk, trawa, trzcina.

Ksiondz

12938. Dub karù znàje, a karà dùba ni znàje.— W.

Kudzièla

12939. Samà pad strechòju, a chwuost muòkry.— W.
Kądziel lniana lub konopna i nitka pośliniona.

Kùra

12940. Chòdzić pàni pa chàci [pakòi], kałòdaczka ŭ sràcy.— W. Sł.

12941. Sałòmienno pòle, łùbiany płot, biełło nasiènie, czòrny ŭschòd.— W.
Kura w przetaku, wysiadująca kurczęta.

12942. Siemsòt saròczak, siemsòt spadnìczak, wyszła na dwuor a tyłak huoł.— W.
Kura, gęś, kacza.
Nsb. 99.

12943. U papòwych dòczak, pa siemsòt saròczak; jak wiècier zawièje, to sràki hołyje.— W.

12944. Wyszła chachòła da sràka hòła.— Sł.

Lach [làcha, huk]

12945. Żywiè bez ciełła, hawòryć bez jezykà, nichtò nie widzić, a ŭsiàki słyszyć.— W.
Echo.

List

12946. Ŭ Wìlni rubàjuć, a siudy tryèski leciàć.— Sł.

Listòk [pierỳna]

12947. Lecièŭ ptach, na wòdu ŭpaŭ, wadỳ ni zmucìŭ i sam ni wỳlecieŭ.—W.
Liść.
Rm. 172. u: Nm. 63. r: D. II, 606.

Luod

12948. Szto to za mòda, szto tryèszczyć wòda.— W.

Lùstro [jùstro]

12949. Szto to za Karòl z adnahò czaławièka dwa zròbić.— Sł.

Łàpać

12950. Caławàŭ, mìławaŭ i pad łàŭku schawàŭ.—W.
Łapcie.
{Caławàŭ—zaczynał zdzierać łyko, nadgryzając koniec pręta lipowego; mìławàŭ—wyplatał; schował pod ławą zużyte}.

12951. Czòrnieńki parszuczòk dwa chwòściki màje.— W.

12952. Dwa parszuczkì, a czatỳry chwòściki.— W.
Jeden lub para łapci ze sznurami— abòry.

Łàstaŭka

12953. Z pièradu szyłco, z zàdu wìłco, a pasierèdzinie bièlańko pałacieńco.— Sł.

Łàwa

12954. Ad kutà da kutà bàba razpièrta.— W.

Łuòżka

12955. Abliżỳ i znoŭ ŭłażỳ.— Sk.
Sz. 79.

12956. Byz czahò najbiednièjszy czaławièk abièdać ni siàdzie.— W.

12957. Dzierewiàszka bierè, kaściàszka sieczè, a mòkry Marcìn padkładywaje.— Sł.
Łyżka, zęby i język.

12958. Skazàć [zahanùć] tabiè zahàdku [zahànku]? Wỳjmi z sràki jàhadku [jahànku], abliżỳ i dàlej [znoŭ nazàd] ŭłażỳ.— W.
Db. 25; Nsb. 32; Sz. 80.

Łuòżko

12959. Màje czatỳry nòhi—ni zwier.–W.
{Na Polesiu: Màje czatỳry nòhi–nie pòjdzie, màje puch i pièrje–nie palecìć, màje dùszu–ale nie zaŭsiòdy}.
Sz. 53. u: Czb. 310 i 313.

Mahiłki

12960. Siełò zasièleno, pietuchì ni pajùć i lùdzi ni ŭstajuć.— Sł.

12961. Szatùlicy, matùlicy, ni siełà ni hùlicy.— W.

Mak, màkuóŭka

12962. Màkawo zièrnie najbòlszu kałòdu pawièrnie.— W.

12963. Puoŭna karòbaczka [dzieżà, bòczaczka] krup, (a) na wièrsi strup [pup].— W.
Sz. 82. u: Nm. 197 i 199.

12964. Pad adnỳm kaŭpakòm siemsòt kazakòŭ, pasierèdzini strup.—W.

12965. Puòŭna kamòrka kłubòczkoŭ.–W.

12966. Siedzìć na pàłcy pàni i warùszyć łupàmi [hubàmi].— W.
Mak kwitnący.

12967. Słuòńce kolònce, pasierèdzinie żywìca, chto nie adhànie, toj nie bùdzie żenìcsie.— W.

12968. Staìć pàłka, na toj pàłcy hàłka, a ja mahù prỳsiacz, szto tàm je [dziecièj] tỳsiacz.— W.
Db. 51; Rm. 349 i 350; Sz. 83. u: Nm. 200.

12969. Staìć pièwień [haròł] na takù ŭ czyrwònom koŭpakù.— W.
Mak kwitnący.
u: Nm. 203.

Małaćbà

12970. Lecìàć hùski, dubòwyje naskì, leciàć i hawòrać: to to ja! to to ja!–W.
Młocka we trzy cepy.

Maruòz

12971. Adzìn [sìwy] wuoł wỳpiŭ wadỳ duoł.— W.
Db. 65. u: Nm. 56.

12972. Siemsòt taparòŭ zrubìli chàtku bez uhłòŭ.— W.

12973. Ŭ naczè träszczỳć, a ŭ dzień pluszczỳć.— Sk.
Mróz na przedwiośniu.
Db. 694.

Matarjàł

12974. Czòrnyje kùry z sièdała, a bièłyje na sièdało.— W.
Drzewo materjałowe pod powałą w kurnych chatach suszone; gdy wyschnie bywa zastępowane świeżem, a więc nieokopconem jeszcze.

Miàlica [cierłò, miàło]

12975. Màci wiercièlica, dziètki treszczòtki, bàćko łỳsy.— W!
1. Màtka treszczàtka, dziètki pukàtoczki, a tàtko łysk.— W.
2. Màtka pukàtka, dziètki wiereszczètki, a bàćko łysùn.— W.
Makotra, mak i wałek do ucierania.
u: Czb. 311.

Mièsiac

12976. Pa sałòmi ŭ nòczy chòdzić da ni szàstaje.— W. Sk.
Sz. 135.

Misa

12977. Daŭkòł jàmy stajàli z buławàmi.— W.
1. Kòło jàmy z buławàmi.— Sł. W.
2. Nad jamàmi siedziàć (stajàć) z buławàmi.— W.
Ludzie nad miską z łyżkami.
Db. 24; Nsb. 74; Rm. 134 i 212. u: Czb. 311 i 312; Nm. 410.

Mlin

12978. Co to za zagàdka: sièdem pàlcy, jèdna piàtka.— W.

12979. Lecièła czeczòtka praz try waròtka, pryszòŭ czèczyk da amiècik i stoj tut.— W.

12980. Na ganàch, na ganàch, na czatyrnàccati nahàch, szałùsiny, bałùsiny z pad bièłaho miastèczka.— W.
Młyn wodny.

12981. Na kùpini tałòczycsie, małòczycsie, ŭsia jehò wièra kałòcicsie.— W.
Wiatrak.

12982. Na rekàch, na wodàch, na ràkowych kl$_{y}$èszniach staìć dw$_{u}$or bialèbian na wieś świèt patr$_{y}$èbian.— Sł.

12983. Trach tararàch, wadà bieżyć, baradà trasiècsa.— Sł.

Mòkry

12984. Ŭkiń kàmień ŭ wòdu, jakì jon bùdzie? — W.

Mòrkwa

12985. Pànna ŭ kamòry, jejè kòsy na dwòry.— W.
1. Samà pànna ŭ kamòre, a jej kòsy na dwòre.— Sk.
2. Siedzìć pàni [dzièŭka]...— W.
3. Siedzìć pànna na gànku, wystawiła pagànku.— W.

Ib. 27; Orz. 22; Nsb. 109; Rm. 293; Sz. 10, 86 i 87. u: Czb. 311; Nm. 182. r: D. II, 608.

Mùcha

12986. Szto nad nàmi ŭ wierch nahàmi? — W.
Mucha na pułapie.

Mùfta

12987. Krùhła, bachmàta, kruhòm kasmàta; ŭsadziŭ chałòdno, wyniaŭ ciepło.— W.
Mufka.

Muràszka

12988. Na mieżè kulèsz bieżyć.— W.
Za mieżàju kielìch biażyć, pajdziècie i wam dadùć.— W.

12989. Siem tysiec majstròŭ zrabìli chàtu bez okien, bez uhłòŭ.— W.
Mrowisko.

Mużyk i sabàka

12990. Jechàło siełło czèraz mużykà, wylecieŭ brych, jak zasabàczyć, a pùha z mużykà jak abasràczyć; zawinùŭ chw$_{u}$ost ŭ chwar$_{u}$òst, prez hledzìnki szczylić.— W.
Odgadka: Jèchaŭ mużyk prez siełò, wybieh sabàka, jak ni zabrèsze, a mużyk pùhaju; j$_{u}$on hèto ŭkùliŭ chw$_{u}$ost i hledzìć prez pł$_{u}$ot.

Mysz

12991. Bièhła chachłùszka kałà ciepłùszka, pytałasia ŭ kakarèjczyka, czy ni bàczyŭ kacapàra.
— Ciepièr byŭ na hrymitarỳ, a ŭże na krutòj harỳ.— W.
Mysz, piec, kogut, kot, ziemia.

12992. Bièhła pieretùptuczka, pytàła ŭ kokolèjuszki, czy nie bàczyŭ kacabùrki?
— Oj ja baczyŭ na kuźmidarỳ, na wysòkoj harỳ.— W.
Mysz, kogut, kot, piec.

12993. Wyszła pàni z pad hòry hòrada, pytàjecsa śpiewakà, ci nie bàczyŭ karalà?
— Bàczyŭ, siedzièŭ na mlinànoj harè, pòśle paszòŭ na miedzianùju harù.— W.
Mysz, kogut, kot, żarna, piec.

Na hòłaŭ

12994. Na sztò kaniù chamùt kładùć?-W.
Na głowę.

Naròhi

12995. Cièrez mièżu dwa hałubkì brukùjuć.— W.
Narogi u sochy.

12996. Dwa hałubkì siwièńkije ŭsio pòle zbrukòwali.— W.
Pad ziemlòju dwa hałubkì brukùjuć.— W.

Sz. 77 i 93. u: Czb. 310 i 315; Nm. 370.

Na rucc$_{y}$è

12997. Na czòm miakczèj spać? — Sł.
Na ręce.

Nièbo

12998. Razòsłany każùch, razsièjany haròch i bòchan chl$_{y}$èba leżyć.— W.

1. Pałażù każuch, pasỳplu haròch, pałażù bòchan chlyèba.--W.
2. Razścielù radziùżku, pasièju [pasỳplu] haròszku i akràjec chlyèba pałażù.— L. Sł.

Niebo, gwiazdy, księżyc.

Db. 70; Rm. 60 i 273. u: Nm. 29.

12999. Polè nizmiàrono }?{, bỳdło nizlìczono }?{, adzìn pastùch pasiè.— Sł.

Db. 111; Sz. 94. u: Nm. 28. r: D. II, 598.

Nuocz

13000. Czòrna kabỳła ŭsìch ludzièj pabìła.— Sł.

13001. Pryszłà czòrna karòwa, ŭsiej świet zbaròła.— W.

1. Czòrna karòwa ŭsiej świet zbaròła, bièła ŭstàła ŭsiej świet papadymàła. — W.
2. Czòrnaja karòwa ludzièj pakałòła.— Sk.

Db. 97; Rm. 407; Sz. 98. u: Czb. 312; Nm. 44. r: D. II, 600.

13002. Czuòrna karowa zarỳła, tak ŭsiej świet abiernùła.— W.

13003. Czòrno suknò ŭlèzło na aknò.–W.

u: Czb. 312. u: Nm. 41.

Nòhi

13004. Stajàć wiły, na wiłach kadłùb, na kadłùbi pùszcza, a ŭ pùszczy dzìka świnià.— W.

Nogi, kadłub, włosy, wesz.

Nuos

13005. Adzìn sière, piaciòch ciàhnie.–Sł.

Nòżniczki

13006. Dwa kancà, dwa kalcà, pasierèdzini hwòździk.— W.

Db. 94; Rm. 70. u: Czb. 312. r: D. II, 24.

Òsiełko

13007. Ad ùcha da ùcha prywiàzana duhà.— W.

13008. Prez [czèraz] mòro katôŭ chwuost.- W. Sł.

...krùczana kłàdka.— W.

Db. 6; Nsb. 114; Rm. 406. u: Nm. 446. r: D. II, 110.

Paciòrki

13009. Pad prỳpieczkam drabieżỳ, chto wièdaje nie każỳ.— W. Sł.

Paciorki na szyi.

Db. 31; Rm. 263. u: Nm. 171 i 342.

13010. Pad pièczu try pieżỳ, a chto wièdaje nie każỳ.— W.

13011. Szytuwì, szytuwì, a chto wièdaje nie każỳ.— W.

Pad mòkrym kustòm

13012. Dzie zàjac siedzìć, jak dożdż pàdaje? — W.

Padsiewàć

13013. Ŭ lìpowym kuściè zawierùcha [miecièlica miecièl.— W.

Przesiewanie.

Nsb. 198; Sz. 133.

Padùszka

13014. Miädźwiedź leżỳć, a jehò skùra da wadỳ bieżỳć.— W.

Poduszka z poszewką.

Pàlac

13015. Czatỳry czyrỳczanki, a piàty mużỳczanko wiedùć szankàrku z leskù.— W.

Palce i wesz.

u: Nm. 226.

13016. Piaciòch ciàhnuć, a dwuoch wałakùć.— W.

Palce i smarki.

13017. U dwuòch maciarkuòŭ pa piacì synkuòŭ.— Sł.

Palce u rąk.

Pałakàć chùsty [miesìć chlyeb]

13018. Na dubòwoj dòszccy pan pàniu tòpcze; pan kàże: użè? pàni kàże: jeszczè! — W.

Pranie bielizny kijanką albo zagniatatanie ciasta.

Pałatnò

13019. Pa pòlu chòdzić i dzìry ròbić.–W.

Płótno, igła.

Pamiełò

13020. Pan Zieleniècki ubràŭsie pa niemiècki, a łyczkom padpierezàŭsie.–W.

Miotła.

Pàparacień [pàparatnik]

13021. Szto raściè byz ćwiètu.— W.

Papièr

13022. Bi—nie razabjècsie, puścì na wòdu—razpływièćsie.—W.

Kìnu ab kaciuòł—ni razabjècsie, puszczù na wòdu—razpływièćsie.–W. *Db. 69.*

Paruòh

13023. Chto najbuolsz ŭsicho bàczyć?–W.

13024. Staŭ [ŭstàŭ] i loh, ŭziaŭ pamìż nuoh.— W.

Patèlnia

13025. Czòrna dnìszczä pa sielè świszczä.— L. Sł.

Czòrno świnìszcze... — W.

13026. Szto to za zahàdka, szto pad jàjcami hłàdka.— W.

Patelnia z jajecznicą.

Rm. 429. u: Nm. 394.

13027. Żalyèzny tuok, świnỳ padskuòk.-W.

Patelnia i słonina.

Rm. 116. u: Nm. 402.

Paŭcièn'io

13028. Pad bèlkaj asmàlany wierabièj siedzìć.— W.

Pczałà

13029. Chto dbàje, toj màje, a chto ni dbàje, toj ni màje.— W.

Sz. 171.

13030. Lecièŭ ptach praz (czèrez) bòży dach; dychnùŭ da Bòha: ach Bòżä miły! tut majà pràca harỳć.— W.

Lecièŭ ptach czèrez moj dach: Bòżä moj miły! tut majè dzièło paharyèło! — L.

Pszczoła, kościół i świeca woskowa.

Nsb. 55; Orz. 9; Rm. 56 i 173. u: Nm. 132. r: D. I, 26 i II, 623.

13031. Siedziàć pànny ŭ ciemnìcy, szyjuć szàpku byz huòłki, byz nìci.—L.

1. Ŭ ciòmnoj ciòmnicy tkuć pànny kraśnìcy, ni ŭstyd ni saròm pałażyć pièrad karalòm.— W.
2. Ŭ ciòmnoj ciemnìcy trze pàni spadnìcy; nichtò tak ni wỳtrze ŭ dzień, jak jànà ŭ naczỳ.— W.

13032. Zyszłòsie siemsòt mularuòŭ, zrahìli chàtu bez uhłòŭ.— W.

Piecz

13033. Ciełło ciòpło, a krywì nimà.—Sł.

13034. Kabỳła bièła ŭsie dròwa pajèła.— W.

13035. Łàta na łàci, a szwa ni znàci.–W.

Piec, cegły.

13036. Puòŭny chlyeŭ czyrwònych karuòŭ; pryszłà adnà czòrna ŭsie czyrwòny paŭhaniàła— W.

Piec, żar, kociuba.

13037. Màci taŭściùcha, daczkà krasùcha, a syn Pierabuòr paszuòŭ na dwuor.— W.

1. Màtka grùba, doczkà czyrwòna, a syn pad nièbo paszuoŭ.— Sk. W.
2. Màtuszka charàtuszka, a syn Lewuòn paszuoŭ wuon.— W.

Piec, ogień, dym.

Db. 18; Wb; Nsb. 61; Rm. 192; Sz. 105. u: Nm. 301.

Piäczùrka

13038. Kałà pieczy dźwie buchawièczy.— W.

Wgłębienia nazewnątrz pieca przed paleniskiem, rodzaj piecyków, w których się nie pali, a służących do składania drobnych, podrzędnych rzeczy oraz małych naczyń kuchennych. Niekiedy zwą też pieczurkami miejsca na popiół z żarem.

Pièrac

13039. Kruhlèńko, malèńko u (sàmaho) krolà [pàna] na abièdzi (byłò).— W. Sł.

Orz. 21. u: Nm. 403.

Pierściònak [pierścień]

13040. Miż piacì bòczäk, załatỳ wianòczäk [kłubòczäk].— W.

Pièryna

13041. Ciènko, malèńko, prez chàtu ni pierekìniesz. — W.
Sz. 103.

Pièwäń

13042. Chod panièński, głos anièlski, ràno ŭstàje, ŭsich abudżàje. — W.

13043. Dwa ràzy radzìŭsie, ràzu ni chryścìŭsie, a czort jehò baìcsa. — W.
Rm. 73 i 74.

13044. Ŭ nàszaj wiòscy kawal$_y$èr, nad ŭsiu wiòsku aficèr. — W.

Piśmò

13045. Bièłaje pòle, czòrno nasiènie, toj bùdzie mùdry, chto jehò pasièje. — L. W.
Db. 3. u: Nm. 472. r: D. I, 538.

Plùskwa

13046. Czyrwòno karỳto da ściänỳ prybìto. — Sł.
Orz. 22.

Płyŭści czałnòm

13047. Jèchaŭ, jèchaŭ–śl$_y$èdu nimà; r$_y$èzaŭ, r$_y$èzaŭ—kr$_u$òŭi nimà. — W.
Żegluga i piłowanie drzewa.

13048. (Och) jèdu, jèdu, ni daròhi, ni śl$_y$èdu, bìczam [kanià] pahaniàju, na śmierć pahladàju. — W. Sł.
1. Jèdu, jèdu, ni daròhi ni śl$_y$èdu, swìszczem pahaniàju, na wòdu paziràju. — W.
2. Jèdu, jèdu, ni daròhi ni śl$_y$èdu, k$_u$oń bez chwastà, pùha pàśwista. — Sł.

Db. 40; Nsb. 125 i 126; Orz. 3; Rm. 437 i 438; Sz. 143. u: Nm. 435 i 9858. r: D. I, 396 i II, 617.

13049. W$_u$oz bez kalòs, daròha bez pieskù, swiszczòm pahaniàje, na śmierć pahladàje. — W.

Pojàs

13050. Ty idzì tudỳ, a ja tudỳ i zỳdziemsie na pupòwej har$_y$è. — W.
Sz. 62.

13051. Ŭ dzień jak obrucz, ŭ nòczy jak uż; chto hètu zahàdku adhànie, to bùdzie m$_u$oj muż. — W.
Db. 12; Rm. 45; Sz. 112. u: Nm. 451. r: D. II: 113.

Pòźnia

13052. K$_u$òlko na nièbi zòraczak, t$_u$òlko na ziemlì dzìraczak. — W. Sł.
Ścierń.
u: Nm. 377.

Prànik

13053. Śuchì chacièjko pa padłàwiczu bièhaje. — W.
Kijanka.

Pràści kudzièlu

13054. Piać panìczykaŭ, szto pad str$_y$èszkaju stajàć, to ŭsie mòkryje, a sztò daròżkaju biehùć, to suchìje. — Sł.

Pràśnica

13055. Pad pièrdoju krywùla siedzìć. — W.
Prząślica.

Prusàk

13056. Czyrwòno karycièczko da ścienỳ prybìto. — W.
Ob. Nr. 13046.

13057. P$_u$òŭna chàta żàwarankaŭ. — W.

Ptùszka

13058. Szto hèto dwa ràzy ròdzicsa, a raz umiràje? — W.
Db. 106. u: Czb. 313; Nm. 61. r: D. II, 620.

Pup

13059. Sièrad bałòta czàrka. — Sł.

Pyl

13060. Bez rùk, bez n$_u$òh wỳżej dzièrewa idzìè. — W.

Rak

13061. Chto za życià czòrny, a pa śmièrci czyrwòny? — W.
Rm. 100 i 442; Sz. 110. r: D. II, 622. u: Nm. 95.

13062. Nòhi mn$_u$òhi, usỳ d$_u$òŭhi. — W.

13063. Prasìŭ car carỳcy: prydzì na wieczarnìcy, ziemlòju ni idzì, na nièbo ni hladzì. — W.

Prasìŭ car carỳcy da siebiè na wieczärkiè, a jenà kàżä: na nièbo ni hladżù, pa ziemlì ni chadżù, da ciebiè ni pajdù.— Sł.
Rak i ryba.

13064. Szto pa śmièrci najpienknièjszo?- Sk.

13065. Szto to idziè ŭ łàźniu czòrno, a z łàźni czyrwòno? — W.
u: Czb. 314.

Räkà

13066. Adnò bieżỳć, druhòje leżỳć, a kab ŭstàli, tob da nièba dastàli.— Sł.
Rzeka i droga.

13067. Krywòje ni pròstoje, kudà bieżỳsz bezchwòstaje? — A tabiè na szto wièdać, padstryżàna sràka? — W.
Rzeka i łąka skoszona.

Rasà

13068. Słuònce hràło, klùczyki ukràło; mièsiaczyk ŭzyszuòŭ, klùczyki naszuòŭ.— W.

13069. Mièsiac kluczỳ pahubìŭ, słuònko ŭstàło, kluczỳ ukràło.— W.

13070. Szła paniènka ŭ noczỳ, pahubìła kluczỳ.— W.

Razstàjnyje daròhi

13071. Leżỳć jelìna, kàżna na dwuor halìna.— W.

Ryèpa

13072. Krùhłoje da nie harbùz, z chwastuòm da nie mỳsz.— W.

Ryèszäto

13073. Dziruòŭ mnuòho, a wỳleźci nièkudamo.— Sł.

13074. Pad lìpowym kustuòm miecièlica miecìè.— W.
Rm. 255.

13075. Ŭsio pòle na dzìraczkach.— W.
Rm. 42.

Rukawìca

13076. Màcaŭ, màcaŭ pa załàwiczu, abmàcaŭ machnawiczu: szuść, hałyszà! — W.

Szczùpaŭ, szczùpaŭ kałà ławìcy, aszczùpaŭ kasmàcicu: szuś hałyszà.— Sł.
Db. 48; Rm. 195 i 401; Sz. 114. u: Czb. 314; Nm. 457. r: D. II, 113.

13077. Nie na to ja ciebiè braŭ, kab z tabòju spaŭ, ale na tojè chacièŭ ciebiè bràci, kab swajò cièło ŭ twajè dzìry pchàci— Sł. W.
Ob. Bòty.

Rỳba

13078. Skubù—ni pièrje; jem—ni miàso.— Sł.

Rybàk

13079. Pryjèchali kamisàry i zabràli haspadàry, a dom aknòm uciòk.— W.
Rybacy, ryby, woda i niewód.
Rm. 220, 426, 229 i 297; Sz. 132. u: Nm. 91. r: D. II, 585 i 623.

Sabàka

13080. Ŭ mieści [lyèsi] rubàjuć, (a) da nas wiòry [tryèski] skakàjuć [letàjuć].— W.
Szczekanie psów.

Sachà

13081. Pryklùki i zaklùki, sześć okien i try sràki.— W.
Zàkrutki, wỳkrutki, prỳkrutki, try sràki i sześć wuok.— Sł.
Socha z wołami i oraczem.
r: D. II, 611.

Sadzìcsa na kanià

13082. Lyèzu, lyèzu pa żalyèzu na miàsnuju hòru.— L. Sł. W.
u: Czb. 310. r: D. II, 618.

Sakièra

13083. Cyèły dzień kłàniajecsie, prỳdzie da dòmu—razciàhniecsie.— W.

13084. Jak ŭ lyes idziè, to na chàtu hlädzìć, a jak da chàty idziè, to na lyes hlädzìć.— Sł.
Siekiera, zatknięta zwykle z tyłu za pas.
u: Nm. 492. r: D. II, 23.

Samawàr

13085. Ŭ nièbi [harỳ] dzirà, ŭ ziemlì [nizù] dzirà, (a) pasierèdzini ahòń i wadà.— W. Sł.
Db. 61.

Sàni

13086. Leciàć hùski, lyèbiedzi i hawòrać: to to mỳ.— Sł.

13087. Zadràło nasòk, pabièhło ŭ lesòk.—W.
Db. 20; Rm. 23; Sz. 117. u: Czb. 315.

13088. Pryjèchali da adnajè ŭ swàty, tak swat pytàje ŭ màciery jejè: Dzie kanià prywiazàć?
— Prywiażỳcie—każä—albò da zimỳ albò da lèta.
Pòśle dzieŭka pytàje:
Czym ich patrachtawàć?
A màci kàżä: Daj albò z pad chwastà albò z pamìż nuoh.— W.
Sanie, wóz, jaja, mleko. (Ostrowczyce).

Sàża

13089. Fìtu, fìtu puòŭna skrỳnia aksamìtu.— W.
u: Nm. 310.

13090. Ŭ niz nasièniäczkom, a ŭ harù karyènieczkom.— W.

Sierp

13091. Harbàty dziedòk ŭsio pòle abièhaŭ.— Sk.
Sz. 119.

13092. Krùhleńko [krywièńko], malèńko ŭsio pòle abletàło [abièhało, źbièhało], (zimòju ŭ klèci spàło).— W. L.
Db. 52; Sz. 119; u: Czb. 315; Nm. 374. r: D. II, 613.

Sìto

13093. Szastù, szastù, pa kabỳlinamu chwastù; szto na chwaściè, to mniè, a szto pad chwastòm, to tabiè.— W.
Wysiewanie sitem; wysiewki tobie, a czoło mnie.

Skaralùszczyna

13094. Ŭ kutòczku bièleńki czerepòczek.— W.
Skorupa od jaja.

Skrỳpka

13095. Szto bez śluoz płàczä? — W.
u: Nm. 478.

13096. Ŭ lyèsi ściàto, nà ruki [da chàty] ŭziàto, na rukàch płàczä.–Sł. W.
Db. 50; Rm. 52. u: Czb. 315; Nm. 480. r: D. II, 586.

13097. Za lyèsam lyèsieńskim zakawàła zieziùleńka hòłosam panièńskim [cyhàńskim].— W.
... zaśpiewàła czyrỳczeńka hòłosam anièlskim.— W.

13098. Ŭ lìpawom kuściè niedźwièdź rawiè.— W.
Rm. 46.

Słanìna

13099. Czòrno świnìszcze chòdziaczy pa sielè świszcze.— W.
Słonina na patelni.

13100. Na czòrnom pòli bièła hlìna skwiryècsia.— W.

13101. Za lyèsam lesàńskim zakryczàła czyrỳczeńka hòłosam pagàńskim.–W.
Słonina na patelni.

Smałà

13102. Na ahniè wỳpieru, na wadziè wỳsuszu.— W.

Smarkaczỳ [śniekaczỳ]

13103. Szto ŭ mużykà na ziemlè, to ŭ pàna ŭ kiszènì.— W. Sk.
Db. 15; Sz. 125. u: Czb. 315; Nm. 231.

Suol

13104. Bez czahò czaławièk nìgdy jèści nie muòżä? — Sł.
Bez soli.

13105. Bez lìścia, bez ćwiètu, słùżyć ŭsiemù świètu.— W.

Suon

13106. Byz czahò czaławièk żyć ni muòżä? — W.
Bez snu.

13107. Szto je ŭ świèci najmilèjszo?–W.
u: Czb. 315; Nm. 255.

Su̯ònco [sł̯u̯ònco, sł̯u̯ònko]

13108. Bieżyć wienièc pa ŭsiom świèci i ŭ kanièc, a dzie dzìrku zòczyć, tam pàlec ŭsàdzić.— W.
Rm. 20.

13109. (Bu̯oh) pa sałòmi chòdzić da nie szàstaje (pa wadziè chodzić da nie plùskaje).— Sł.
Ob. Mièsiac, Cień.
Db. 11; Orz. 18; Rm. 272, 294, 296; u: Nm. 4 i 19.

13110. Malèńko [kruhlèńko] załacièńko ŭsio polè [świet] aświècić [abieżyć].— W.
Orz. 2.

13111. Mietù, mietù — nie wymietu; naszù; naszù — nie wynaszu; jak parà pryjdzie, samò jenò wyjdzie.— Sk.

13112. Szto to świècić byz ahniù?— W.
Szto to świècić ni świèciaczy? — W.
Rm. 427.

13113. Ŭsio padnìmiesz choć najciażejszo, a bàćkawaj tyczki ni padnìmiesz.— W.
Promień słońca.

13114. Ŭsio wynies, ŭsio wynies, a tàtawaho pòjasa ni wynieś.— W.
Orz. 19.

13115. Za lesàmi, za haràmi, za wielìkimi maràmi załatàja dzieżà kiśnie.— W.
Nm. 22.

Stèczka

13116. Ad chàcieńki da chàcieńki patykamy rahàcieńki.— W.

Su̯oł

13117. Czatyry panièn̆aczki [panìcze] pad adnym parasònikam [kapelùszam] stajàć [siedziàć].— W. Sk. Sł.
Orz. 16.

13118. Pastàŭlu lìpiszcze, zaścielù lnìszcze, a na lnìszcze pałażù rżyszcze.— W.
Stół, obrus, chleb.

13119. Staìć du̯om dub̯u̯òŭ, na tu̯om dòmi kanòpa, na toj kanòpi hlìna, a na hlìni świnia.— Sł.
Stół, obrus, miska z mięsem wieprzowem.

13120. Staić su̯òsna, na sòśni lìpa, na lìpi hlìna, na hlìni świnia.— P.
Stół lipowy na sosnowych nogach, na nim miska z wieprzowiną.

Su̯oŭp

13121. A ŭ Astàpka czòrna szàpka.—L.
Słup w kurnej chacie przy piecu.

Stry̯èlba

13122. Czòrna karòwa, załatyje czaròwa, pa bałòci chòdzić, żàby, myszy łowić.— Sł.

13123. Kruć, wierć ŭ czerepòczku śmierć.— W.
{Na Polesiu oznacza uśmiercanie piskorzy za pomocą solenia w naczyniu glinianem; przy tej operacji ofiary rozpaczliwie kręcą się i wiją}.
Sz. 19. u: Nm. 10065.

13124. Krywièńko, malèńko, a dalèko plùnie.— Sł.

13125. Mu̯oj brat Kandràt sieŭ sràć pad pniòm z ahniòm, z tyczynaju, z pryczynaju, z charòszaju dzieŭczynaju.–W.

13126. Staìć ŭ kutòczku śmierć ŭ czarapòczku.— W.
1. Ŭ kutòczku ŭ czarapòczku staìć śmierć.— Sł.
2. Za pièczu ŭ kutòczku siedzìć śmierć ŭ czerepòczku.–L. Sł. W.

Db. 32; Orz. 24; Rm. 160.

Suk

13127. Pu̯òŭna chàta wierabièjczykaŭ.— Sł. W.
Sęki w ścianach.
Db. 7; Nsb. 80; Rm. 250. u: Nm. 151.

Suknò

13128. Bàba wytknuła, a dzied wywaliŭ.— W.
Baba wytkała sukno, a dziad je wyfolował.

13129. Adnò leżyć a dziesiaciòch staìć: byz adnahò nichtò jehò ni paczniè.— Sł.

Sunìca

13130. Ŭ lẏèsi na prỳzarku staić pànna ŭ czyrwònom kaptùrku.— W.
Rm. 224 i 351; Sz47. u: Nm. 163.

Szczu̯òtka

13131. Kasmatnègo nic trudnègo, jak pohłàdzi nic nie wàdzi.— Sł.

Szulàk

13132. Prylecièŭ biełagòr da uchapìŭ drygunà. A ty szèlmo dzie byłà?
— Na prỳpieczku sidzièła, łapỳteczki dawàła.— Sł.
Jastrząb (biełagòr) porywa kurę (drygunà). Na gniew gospodarza tłomaczy się żona, że nie mogła spłoszyć napastnika, bo siedziała na przypiecku i dawała dziecku piersi.

Śnieh

13133. Bez karẏènia raścіè, biełym ćwiètam ćwiciè.— W.

13134. Bieły jak pan, lecіć jak ptàch, prapadàje jak haŭnò.— W.
Db. 14.

13135. Lecіć — maŭczyć, siàdzie – maŭczyć, a jak pamrẏè da zhnijè, to-j zarawiè.— Sł.

13136. Lecièli sìwyje hałùbki, upàli na wòdu; wadỳ ni skałamùcili i sàmi ni palecièli.— W.

13137. Lecièŭ ptach, na wòdu bach; wadỳ nie skałymnùŭ, na dnò patanùŭ.-W.

13138. Lecièŭ ptach, na waròta bach; prylecièŭ kaptùr, zahnàŭ adtùl.—W.
Prylecièła pàwa, sièrad dwarà upàła; prylecièŭ kaptùr, jejè stul zapchnùŭ.— W.
Śnieg i deszcz.

Świèczka

13139. Sam hòły, a saròczka za pàzuchaju.— Sł. W.
Db. 55; Nsb. 95; Rm. 295. u: Nm. 314 i 1531. r: D. II, 23 i 112.

13140. Hòły hałỳsz Bòhu mòlicsa i płàczä.— Sł.

Świèrdział

13141. Czòrny baràn biełym łojàm sière.— W.
Świder i wióry.

13142. Malèńki Sìdorko kusàje i wykidàje.— W.

13143. Praz ścіènu [Za ścienòju] wałà piekùć, pajdzì tudỳ–tabiè dadùć.–W.
...a chto prỳdzie tamù dadùć.–W.
u: Czb. 315; Nm. 487.

13144. Sìwy żeräbiècpièrezścіènu rże.-W.

Świnià

13145. Bòczka krèkczä a bajàrja mi̯od pjuć.— W.
Świnia karmi prosięta.
Rm. 17.

13146. Chto to szukàje, nic nie zhubìŭszy; chto to stòhnie, choć j̯oj nic nie balіć? — Sł.
Nsb. 68.

13147. Kalè bòczki kaczàjucsie kłubòczki.— W.
Maciora z prosiętami.

13148. Rỳnda rỳjä, skòczka skàczä, powièdaje rỳndzi, szto chfùrman jèdzie.— Sł.
Świnia, sroka, wilk.

Świtànio ob. p. w. Dym.

Tkacz

13149. Nahàmi pre, trybuchòm tre, a rukàmi zsòwywaje.— W.
Tkacz przy warsztacie.

Tkànio

13150. Dỳgi dỳgajuć, żỳły ŭstajùć, hòły dzìrki ìszcze.— W.
Dỳby dỳbali, żỳli ŭstawàli, hòły świszcze, dzìry ìszcze.— W.

Taŭkàcz

13151. Ŭ nàszaho Antònka sierèdzina tònka.— W.

Ùlej

13152. Sitùlicy, mitùlicy, ni siełà, ni hùlicy.— W.
Ule z pszczołami.

Ŭtapìcsa

13153. Umiòr—ni pahrebiôn, m$_{u}$oj d$_{u}$om ni z drèwa, ni z hlìny zrabiòn.—W.
Topielec, pożarty przez suma.

Wadà

13154. Adnà [adnò, adzìn] kàżä: pabieżỳm; druhì [druhò] kàżä: pależỳm; trèjcia [trèjcio] kàżä: pakiwàjmosie [kaływàjmosie].— W. Sł.
Woda, kamień, trawa.
Rm. 240; u: Nm. 438. r: D. II, 26 i 604.

13155. Bièhła czeczòtka praz siemì waròtka, prysz$_{u}$òŭ czèczot, daŭ j$_{u}$oj wiècier: tyc i stàła.— W.

13156. Bieżỳć czemczỳk — prrruc, myc i stàło.— W.
Woda biegła przez upust, a młynarz ją zatrzymał, opuszczając zastawę.

13157. Nalìć naljèsz, panièści nie paniesièsz.— W.
Czahò nie m$_{u}$òżna abnièści kruhòm chàty? — Sk.
Wody w przetaku.

13158. Pryszłà lepiètaczka pad majè waròtaczka; jak prysz$_{u}$òŭ czỳczyk, jak daŭ ŭ mèczyk—lepiètaczka stàła.—L.
Woda, zastawka, młynarz.

13159. Sztò to bieżỳć byz pòwada?–W.
Rm. 425. u: Nm. 430.

Waŭnawànio wadỳ i zbòża

13160. Baràn bieżỳć na j$_{u}$om w$_{u}$òŭna dryżỳć.—W.
Nsb. 198.

Wazìć snapỳ

13161. Czatỳry czatyràna czki pabièhli na palànaczki, uchwacìli ùtaczku, pasadzìli ŭ zakùtaczku.— W. Sł.
Wóz, pole, snopy, zapole.

Wìcina

13162. Na adnòm pawadù sto kòniej powiedù.— W.

Wièciär

13163. Byz rùk, byz n$_{u}$òh, dźwièry [waròta] adczyniàje.— Sł. W.

13164. Lecìć ptach ni z łùpami ni ŭ sztanàch; najb$_{u}$òlszu bieròzu z kòraniam wyrywàje.— W.

13165. Łupàr h$_{u}$òŭca razhaniàje, cichàr na mièscy stàŭlaje.— W.
Wiatr, zboże, cisza.

13166. Ni màje duszỳ i cièła, a rawiè jak w$_{u}$oŭk.— Sł.

Wiedrò

13167. Adnò bierè, druhòje kòle, a trèjcieje wỳstawić sràku na pòle.— W.
Wiadro, żóraw i człowiek ciągnący wodę.

13168. Kruk [oròł] lecìć, z jehò kr$_{u}$oŭ kapcìć.—W.
Waròna lecìć, z jejè kr$_{u}$òŭka kapacìć.— Sł.
Wiadro cieknące.

Wiènik

13169. Krucìłasie pa chàci i na mièscu stàła.— W.

13170. Pad łàwoju ślepỳ Antòn walàjecsie.— W.

13171. Szatàłosie, matàłosie da i pad łàwu schawàłosie.— W.
Db. 56. u: Czb. 306. Nm. 331.

13172. T$_{u}$ònka pànna [pàni] najtańczèjsza, [taniùsieńka] ŭsiu chàtku stancawàła i [a pòśle] ŭ kutòczku stàła.— W.

13173. Ŭ zielònom kabatòczku staìć paniènka ŭ kutòczku.— W.
Miotła brzozowa z liśćmi.
u: Nm. 334.

Wienòk

13174. Dziewòckaje czeräsłò naakòło abrasłò, pasierèdzini dzìräczka.–W. Sł.

Wìsznia

13175. Czyrwòny kolàr, wìnny smak.–W.
Rm. 405. u: Czb. 306; Nm. 162.

W$_{u}$òkno

13176. Ràbaja sùczka ŭ pł$_{u}$ot uwiàzła.–W.

Wòko

13177. Cièrez mièżu dwie siestr$_{u}$ònki żnuć, adnà da druhòi na abièd nie idùć.— W.

13178. Pièrez mièżu siestruònki, nìgdy adnà ŭ druhòje ŭ haścìni nie bywàje.— W.
Db. 85; Nsb. 199. Rm. 64 i 76.

13179. Cièrez mièżu brat bràta ni bàczyć.— W.

13180. Dwa bratkì cierèz daròhu żywùć, a nìgdy ni syjdùcsa.— Sł.

13181. Dwa bratcy paszlì ŭ wòdu kupàcsa.— W.
Oczy płaczące.

13182. Krùhło bachmàto, kruhòm kasmàto; prydzie biedà, to pacieczè wadà.— W.

13183. Malèńko, kruhlèńko; jak biedà prypryè, to wadà pacieczè.— Sł.

13184. Kruhlèńko, malèńko, za mìlu zakìnie.— W.

Wuoł

13185. Byŭ mał, ŭ czatyre dùdki hraŭ, a wyras wiälìk, ŭsiu zièmlu padniàŭ.— Sł. W.
u: Nm. 109. r: D. II, 619.

13186. Sztyry tyki, dwie matyki, siòmo pamachàjło.— Sk. W.
Czb. 306.
Ob. Karòwa.

Wołas

13187. Sto maładcòŭ na adnòm bezhałowi śpiać.— Sł.

Wuosz

13188. Dzìkije świnie karyèni wyrywàjuć.— W.

13189. Na wierch lèsu lelàwa plèszcze.-W.
Wesz na włosach.

13190. Tòŭsto, karòtko, kàżdamo sałòdko.— W.

Wòśniszczo

13191. Na dzièrawie żalièzo.— Sł.

Wuoŭk

13192. Iszuòŭ tòta kalè płòta, pytàjecsa ŭ zazmùrychi, ci ŭ dòma klàpa?— Sł.
Wilk, kot, świnia.
Rm. 177 i 295; Sz. 18. u: Nm. 121.

13193. Pryszłà ciemnòta, pytàjecsia ŭ kłopòta: czy ŭ dòma kuhìka?—W.
Wilk, pies, świnia.

13194. Pryszuòŭ czeczòta pad kralèŭskije waròta, pytàjecsia u lepiòty, czy panùra ŭ dòma.— W.
Wilk, pies, świnia.

13195. Za lyèsam żärabiàta rżuć, a da dòmu ni biehùć.— Sł.

Wuòŭna

13196. Baràn bieżyć [leżyć], bałòto dryżyć.— Sł.

Wuż

13197. A z pad kustà szypùle i za nòhu szczypùle.— W.
Db. 105.

Zàjac

13198. Chadzìŭ maładzìk pa rasìcy, szukàŭ sabiè maładzìcy. Prasìŭ, prasìŭ nie wyprasiŭ, padskòczyŭ i wykusiŭ.— W.

13199. Wyszła pànna na ganèczäk, abaczyła figurèczäk: sàsom, pàsom, naguràsom, migòrus mìgdas.— Sł.
Wyszła panna na ganek i zobaczyła zająca; nuż zwoływać charty, a zając tymczasem uciekł.

Zamòk

13200. Mołczòn sabàczka a duom ścierażè.— W.
r: D. II, 99.

Zàpuski

13201. Jak cyèły ruok żdàli, to miasòm prymàli, a jak adpraŭlàli, to cybùlkaju czastawàli.— Sł.
Zapusty i post.

Zàsłanka

13202. Adnù kazù màju i tùju (za chwuost szto dnià) padymàju.— W. Sł.
Zasłona od pieca chlebowego.
Db. 26; Rm. 5 i 242.

13203. Kałà pièczy trybùch awièczy.— W. Sł.

13204. Ŭ kàżnoj chàci je takì wuoŭk, szto wysmalany buòk.
Rm. 27; Sz. 30 i 45.

Zàsoŭka

13205. Sùnuŭ, pasùnuŭ—Trachìm smiejècsie.— W.

Zegar

13206. Bez nuoh chòdzić, bez ruk bjècsa; chto hlànie, to zadziwièesa.— W. Idziè bez nuoh, bije bez ruk.—W.

13207. Dzień i nocz sakòcze, a jèści ni chòcze.— W.

13208. Krùcicsa, wièrcicsa, szczytàje swuoj wiek, szto sam ni czaławièk.–W. Stuczyć, hrymić, wiercìcsa, nikòho ni baìcsa, chòdzić wieś wiek, a ni czaławièk.— W.
Db. 82.

13209. Szantàjecsie, mantàjecsie, da ŭsio w adnòm mièscy.— Sł.

Ziämlà

13210. Szto nas kòrmić, a jeść nie pròsić? — Sł.

Ziäziùla

13211. Za bòram borànskim, za lyèsam lyèsańskim płàkała kralèŭna hołòsam pànskim.— W.
Ob. Skrỳpka.

Zimà, lèbiadź

13212. Szto bièło ni bièlaczy? — W.
Rm. 426.

Zub

13213. Pad nìziäńkim nièbam bièły bieryèźniczàk raścìè.— Sł.

13214. Pòŭny chlewièc bièłych hawièc.– Sł. W.
Orz. 1. r: D. I, 395.

Zwuon

13215. Chto to ludzièj sklikàje da sam ŭ kaścièli ni bywàje? — W.
p: A. 122, 2.

13216. Ryknùŭ [zaròŭ] wuoł na siem siuoł.— W.
1. Ryczỳć wuoł za siem hor, jehò ni widàć a hòłas jehò czuwàć.– Sk.
2. Za haròju wuoł ryczỳć, jehò ni widàć tòlko hòłas słychàć.— W.
Dzwon, kogut.
Db. 42; Nsb. 91; Orz. 13; Rm. 55. u: Czb. 308; Nm. 8. r: D. I, 26.

Żłùchta

13217. Try naziè, dwa usiè, a szòsty trybùch.— Sł.
{Kadź do oparzania wrzącą wodą bielizny przez warstwę popiołu}.

Żòłudź

13218. Małỳ małyszòk upàŭ z wyszòk, juon ni zabìŭsie annò szàpaczki pazbỳŭsie.— W.
Żołądź, orzech.
Sz. 100.

Żòrna

13219. Dwa parszuczkiè ryèżucsie, z ich pièna wàlicsie.— L. W.
Rm. 72.

13220. Kùpa na kùpi, strambùl na pùpi.— W.
Strambul = mlonek.

13221. Na palìcy (skàczuć [krùciacsa]) dźwie lisìcy; szto (im) dadùć, to jenỳ zjedùć [źmietùć].— W.
Sz. 40 i 115.

Żuk

13222. Czuòrny da ni waranỳ, sześć nuoh bez kapỳt, jak idziè, to zièmlu rỳje.— W.
Iszuôŭ ryk da nie byk, sześć nuoh bez kapỳt.— W.

13223. Lecìć—wỳje, siàdzie — rỳje.— Sł. Lecìć buìć, a siàdzie, to rỳje.— W.
Rm. 166. u: Nm. 143. r: D. II, 626.

13224. Pakłanìsia kùstu, to daść chlèba łùstu.— W.
Nsb. 131.

2. ZADANIA I ŁAMIGŁÓWKI.

Màtczyn mużỳk

13225. Hàmieniu, hàmieniu haràczy kàmieniu! sỳna màju, nadzièju màju, szto màtczyn mużỳk tàtkam bùdzie.—W. (Kusińce).

Rozwiązanie:

Byŭ adzìn czaławièk ŭ astròzi i jemù niedawàli jèści i pìci praz dwanàdcać dzion, kab j_{u}on z hòładu ŭmior. Jehò daczkà karmìła dzicià [sỳna], a ŭ t_{u}om astròzi byłà dzirà, tak jenà pòjdzie, ŭsàdzić cỳcku i j_{u}on nassiècsie. Patòm pòjduć pahledać za dwanàdcać dzion, aż nò nie ŭmiòr starỳ. Tak jehò zn_{u}òŭ na dwanàdcać dzion, a jenà zn_{u}oŭ karmìła tak sàmo. Aż nò jak prychòdziŭ dwanàdcaty dzień, tak jenà paszłà da tych i kàżä: Ja wàm zahànu zàhadku, jak wy pùścicie mahò atcà i niczòho nie bùdziecie mnie lichòho rabìć. Tak jenỳ skazàli: Kalì adhàniem, to nie pùścim, a kalì nie adhàniem, to pùścim. Aż nò nie adhanùli i mùsieli puścìć.

R_{u}ok

13226. Staìć chàta, a ŭ toj chàci jàbłynka, a na toj jàbłyncy dwanàdcać halìn, a na tỳch halìnach pa czatỳry hnièzdaczki, a ŭ tych hnièzdaczkach pa sièmiero ptuszaniàt.— W.

13227. Staìć dub, a na t_{u}m dùbi dwanàdcać łàpak, a na tych łàpkach pa czatỳry pàsynki, a na tych pàsynkach pa siem listk$_{u}$òŭ [puczk$_{u}$òŭ, jàbłyczak].—W.

13228. Ŭ pòlu staìć d_{u}om, a ŭ tom dòmi dwanàdcać akòn, a ŭ tych òknach pa czatỳry szỳby, a ŭ tych szỳbach pa siem fùrtak.—W.

Rok, 12 miesięcy, 4 tygodnie, 7 dni.

Rm. 341. Sz. 20; u: Nm. 59.

W_{u}oŭk

13229. Prywiòz nad r_{y}èczku czaławièk w_{u}òŭka, kazù i kapùstu. Czeŭnò byłò małòje, że ŭsie ràzam pamièściśia nie mahlì; jàkżesz czaławièk zrabìŭ kab w_{u}oŭk kazỳ, a kazà kapùsty ni zjèła? — W.

Spièrsza pierawiòz kazù, pòśle kapùstu skìnuŭszy, zabràŭ z sabòju kazù, pakìnuŭ jejè na hètom bièrezi, a pierewiòz w_{u}òŭka, pòśle pryjèchaŭ i kazù zabràŭ.

Siem siemierèj (7X7)

13230. Siem siemierèj, sièmioro świnièj, świnka, świnczyn brat i sièmioro parasiàt. K$_{u}$òlki hèto ŭsich bùdzie?—W. =65.

13231. Iszłò siem bab i nièsło pa siem kijò$_{u}$ŭ, na tỳch kijàch pa siem suk$_{u}$òŭ, na tych sukàch pa siem kàszel$_{u}$òŭ, a ŭ tych kaszelàch pa siem kòszek, a ŭ tych kòszek pa sièmioro kacieniàt. K$_{u}$òlki to bùdzie ràzam?—W. =117649.

{Zadanie to rozwiązują tylko piśmienni, jakkolwiek wielu niepiśmiennych probowało je rozwiązywać przy pomocy ziarn grochu lub kreślonych laseczek węglem na ścianie lub piecu}.

Db. 41.

WAŻNIEJSZE OMYŁKI DRUKU.

Skróty: *p*:=przed, *u*:=usunąć, *w*:=winno być, *z*:=zamiast.

23. *u*: Abròchacsia.
182 (2). *z*: aèssĕr *w*: asèser
183. *z*: asimnàdccać *w*: asimnàccać
192. *z*: pszäñica *w*: pszänìca
314. *z*: dzjètki *w*: dzièt̆ki
342. *z*: g. B. *w*: G. B.
484. *z*: Bièda *w*: Biedà
541. *z*: Nieszczasny *w*: Niäszczàsny
555. *z*: dzwierỳma *w*: dźwierỳma
563. *u*: Id. ob. p. w. Dzièrcisa
579. *z*: bùduc *w*: bùduć
656. *z*: [wièdaje] znàje *w*: znàje [wièdaje]
802. *z*: klącego *w*: klnącego
905. *z*: p. Bôga *w*: Pàna Bòga
930. *z*: rabòty— *w*: rabòty]—
960. *z*: ...bràta *w*: Ni bràta
1002. *z*: naat *w*: nàat
1038. *z*: bùdzie. [nie dadùć] *w*: bùdzie [dadùć]
1060. *z*: sędzono *w*: sądzono
1065. *z*: p. w. Lùbiać, uczaszàć *w*: p. w. Uczaszczàć
p. 1068. *z*: Bzdzìna *w*: Bździna
1070. *z*: Abchadzìcsa *w*: Abchadzìcsia
1082. *z*: Karalèŭna *w*: Kralèŭna
1086 i 1087. *z*: Kościòł *w*: Kaśćuòł
1145. *z*: Bòżà *w*: Bòżä
1200. *z*: Chfiedòra, to *w*: Chfiedòra to
1210. *z*: ...[krùciaczy] swiet *w*: Krùciaczy świet
1254. *z*: spiewàju *w*: śpiewàju
1313. *z*: Hòrdy *w*: Huòrdy
1318. *z*: wìesìeli *w*: wiesièli
1332. *z*: tajusia...ale *w*: tajùsie, ale
1354. *z*: ùże *w*: użè
1374. *z*: Idùć *w*: 3211
1389. *z*: cielàci, łỳsy *w*: cielàci łỳsy
1394. *z*: rub *w*: rubièl
1448. *z*: snìcsa *w*: śnìcsa
1562. *u*: cały trzeci wiersz
1633. *z*: Las *w*: Lyes
1706. *z*: chourt *w*: chuort
1713. *z*: dzwièry *w*: dźwièry
1785. *z*: dzwie *w*: dźwie
1796. *z*: cièszycsza *w*: cièszycsa
1815. *z*: slòzka *w*: ślòzka
1909. *z*: pỳtàje *w*: pytàje
1964. *z*: pana dliczàje *w*: pan adliczàje
2001. *z*: kièpskò *w*: kièpsko
2028. *z*: Kul *w*: Kut
2037. *z*: Dòrahò *w*: Dòraho
2104. *z*: Drỳżki *w*: Drỳżyki
2179. *z*: ni pahòda *w*: nipahòda
2184. *z*: Uszyŭsie *w*: Ŭszyŭsie
2236. *u*: ostatni wiersz
2283. *z*: na da *w*: nada
2292. *z*: Ŭziàćsie *w*: Ŭziàcsa
2385. *z*: dzièdù *w*: dzièdu
2404. *z*: pańczyzna *w*: Pàńszczyzna
2434. *z*: Hrỳścisa i Lùbiacsa *w*: Hrỳźcisa i Lubìcsa
2451. *z*: ja *w*: jak
2508. *z*: pàsùczy *w*: pàsuczy
p. 2522. *z*: Hallàr *w*: Hàllar
za 2531. *z*: Halìnkà *w*: Halìnka
2548. *z*: kłuòpatàŭ *w*: kłuòpataŭ
2581. *z*: màmàje *w*: màje
2694. *z*: Rod *w*: Ruod
p. 2746. *z*: Hawièczka *w*: Haŭcà. Hawièczka.
p. 2891. *z*: Rok *w*: Ruok
3141. *z*: Dzièrcisa *w*: Dzierùcsa
3228. *z*: Loj *w*: Łuoj
3382. *z*: Duożdż *w*: Dożdż
3395. *z*: hùhu *w*: hùbu
3423. *z*: Jèćci *w*: Jèści
3444. *z*: Nazaràśski *w*: Nazaràński
3498. *z*: bròdzić *w*: chòdzić
„ *z*: chòdzić *w*: bròdzić
3515. *z*: Palce *w*: Paläc
3519. *z*: Woz *w*: W■oz
3562. *z*: ŭsiamŭ *w*: ŭsiamù

3587. *z*: Nàha *w*: Nahà
3676 i 3678. *z*: Cèrkaŭ *w*: Cèrkwa
3799. *z*: Pietroŭka *w*: Piätr$_u$òŭka
3864 i 4733. *z*: tr$_y$eszczyć *w*: träszczyć
3904. *z*: spatykniècsa *w*: spatykniècsa,
3929 i 3930. *z*: Swinia *w*: świnià
3937. *z*: Hrebcisie *w*: Hrabcìsa
3982. *z*: bòżum *w*: bòżom
4011 i 4014. *u*: Kryk
4079. *z*: Krywicća *w*: Krywicsa
4171. *z*: nàjdziècsa *w*: nàjdziecsa
4313. *z*: Ledaczy *w*: Ladàczy
4860. *z*: hroszaj *w*: hròszäj
4945. *z*: l$_y$èto *w*: l$_y$èto;
5029. *z*. Mudràchal, *w*: Mudrachàl
5053. *z*: pièlanòm *w*: pièlanom
5084 i 5085. *z*: ż$_u$ònka, *w*: ż$_u$ònka
5130. *z*: nast$_u$òrcz *w*: na st$_u$òrcz
5213. *z*: Padjèści *w*: Padjèść
5283. *z*: zdazwùcsa *w*: adazwùcsa
5294. *z*: badàj kièpski *w*: badàj—kièpski
5301. *z*: stalè *w*: stàle,
5310. *z*: Ni pràudaju *w*: Niäpràudaju
5594. *z*: przesadzają mówią *w*: przesadzają, mówiąc
5743. *z*: pan *w*: pan,
5924. *z*: Prydàcza *w*: Prydacsa
5987. *u*: Jutro i t. d.
6133. *z*: maulàŭ pièścièsie *w*: , maŭlàŭ, pièścićsie,
6147. *z*: p$_u$òŭnacz *w*: p$_u$òŭnacz,
6263. *z*: pràczä *w*: płàczä
6303. *z*: tak *w*: tak:
6328. *z*: mierlìny, *w*: mierlìny
6394. *z*: Nièmic *w*: Nièmiec
6515. *u*: stosują
6538. *z*: byŭ *w*: byŭ,
6644. *z*: wytrywaje *w*: wytrymaje
6781. *z*: ŭzydzie *w*: [ŭzydzie
6789. *z*: ùmiràje *w*: umiràje
6835. *z*: miasteczka *w*: miasteczko
6872. *z*: zhinje *w*: zhnijè
p. 6891. *z*: Ròlo *w*: Ròla
6892. *z*: chadzìyby *w*: chadzìŭby
6957. *z*: Rùdàŭski *w*: Rudàŭski
7029. *z*: Zielòny: *w*: Zielòna
7099. *z*: sì$_y$ed: *w*: śl$_y$ed
7107. *z*: Sabàccy, *w*: Sabàccy
7116. *z*: Sabàka, *w*: Sabàka
7146. *z*: Sałhàty *w*: Sałdàty
7210. *z*: pachawàù *w*: pachawàŭ
7324. *z*: niebièsàmi *w*: niebiesàmi
7339. *z*: łòczku *w*: kałòczku
7367. *z*: zwièj–wièczer *w*: zwièj–wiècier
7383 i 7384. *z*: Skazaŭ by *w*: Skazàŭby,
7491. *z*: ł$_u$òżka [słùżka *w*: ł$_u$òżka. [Słùżka
7553. *z*: hräszyć w: hräszyć
7631. *z*: niewìnnaju duszòju] *w*: niewìnnaju] duszòju.
7652. *z*: porządku *w*: porządku
7657. z: Zawichàjecsia *w*: Zawichàcsia
7802. *z*: tràpiŭ, by *w*: tràpiŭby
p. 7831. *z*: Szalèc *w*: Szalèć
7851. *z*: wièsnòju *w*: wiesnòju
7854. *z*: szczodrùchu *w*: szczädrùchu
7901. *z*: takò *w*: tahò
7962. z: icsa *w*: utòicsa
7973. *z*: drỳjdzie *w*: prỳjdzie
8106. *z*: tàto [co] szto *w*: tàto, szto [co]
8152. *z*: , nie da parasiàt kalì *w*: nie da parasiàt, kalì
8218. *z*: tatùra, *w*: tatùra
8237. *z*: pròsto, jak *w*: pròsto jak
8244. *z*: Kropa *w*: Kropla
8309. *z*: [ślepỳ *w*: [ślepỳ]
8342. *z*: zajmujący *w*: zajmujących
8345. *z*: waròta—ale *w*: waròta, ale
8407. *z*: ŭkùsisz *w*: ŭkùsisz,
8441. *z*: [a ŭsio, a takì] *w*: a ŭsio [takì]
8452. *z*: umìertamu *w*: umièrłamu
8894. *z*: słysząc kłamliwe, *w*: słyszy kłamliwe
9064. *z*: Wỳr$_y$ekàcsa ... wyr$_y$ekàlisie *w*: Wyrekàcsa ... wyrekàlisie
9244. *z*: Złàjać *w*: Łàjać
9797 i 9807. *z*: , to *w*: to
9986 i 9987. *z*: chl$_y$eb, *w*: chl$_y$eb
10086. *z*: m$_y$oj *w*: m$_u$oj
10367. *z*: pa prybiwàju *w*: paprybiwàju
10467. *z*: ciepiè *w*: ciebiè
10810. *z*: zazdròcic *w*: zazdròścić
11294. *z*: W tem *w*: Wtem
11522. *z*: Niedorastek *w*: Niedorostek

11529. *z*: Muiarz *w*: Mularz
11786. *z*: Bàòski *w*: Bàbski
11930. *z*: Uciosz *w*: Uciosy
12705. *z*: Okładki *w*: Oładki
12751. *z*: [kawałek], *w*: [kawàłek]
12949. *z*: Karòl *w*: karòl

Wstawić przecinek: przed aby w 2026, 2054, 2399, 5101, 9201;
przed ci w 147, 4448;
przed chto w 7716, 7792, 9391;
przed dzie w 1988, 2028, 4098, 4189;
przed jak w 201, 532, 1077, 1169, 1753, 3122, 3357, 3429, 4204, 4707, 5354, 5403, 5520, 5624, 5660, 6133, 6146, 8504;
przed kab w 954, 2006, 4149, 4397, 4547, 4681, 4750, 4842, 5059, 5099, 5100, 5102, 5163, 5687, 6130, 6255, 6724, 7209, 7558, 7884, 8520, 8623, 8689, 9166, 9298, 9396, 9911, 9932, 9944, 9952, 9974(2), 9975, 9998, 10046, 11040, 11294.
przed kali w 238, 950, 951, 1875, 1938, 2038, 3627, 4092, 4252, 4352, 4445, 4550, 5045, 5851, 8152, 8334, 9011, 9030, 9219, 10122, 10190, 10191;
przed pakul w 5, 247, 1025, 1050, 4913 (2), 5012, 5171, 5262, 5997, 6064, 8230, 8571 (2);
przed szto w 14, 206, 251, 265, 270, 583, 584, 821, 898, 1349, 1481, 1879, 2149, 2293, 2412, 2901, 2992, 3034, 3553, 3614, 3729, 3777, 3926, 4008, 4153, 4176, 4330, 4616, 4705, 4751, 4878, 4907, 4962, 5194, 5328, 5332, 5379, 5454, 5468, 5546, 5723, 5968, 6101, 6116, 6176, 6182, 6201, 6203, 6208, 6218, 6399, 6711, 6729, 6782, 6796, 6821, 6918, 6978, 7018, 7088, 7124, 7145, 7304, 7556, 7559, 7894, 7901, 8000, 8009, 8022, 8136, 8150, 8180, 8203, 8257, 8425, 8428, 8499, 8526, 8544, 8553, 8630, 8877, 8987 (2), 9047, 9054, 9102, 9111, 9182, 9290, 9298, 9359, 9385, 9386, 9391, 9462, 9468, 9545, 9559, 9567, 9982, 9997, 10055, 10192, 12776;
przed to w 1183, 1980, 3131, 3245, 3440, 3783, 4703, 4816, 4817, 4979, 4980, 5509, 5680, 6151, 8389, 9095, 9134, 12796;
przed toj, toje, taho, tamu w 172, 726, 779, 842, 1032, 1034, 4039, 6538, 6868.

Usunąć przecinek przed da w 109, 110, 7437, 9986, 9987.

Zastąpić [ ] przez ( ) w 4290, 7540, 7679, 7680, 8564, 8891 (1).

Zastąpić ( ) przez [ ] w 50, 55, 59, 333, 363, 13030.

BIBLJOTEKA
Nr. 884
Zakładu Etnologji U. S. B.

Бел. отдел
1994 г.

B0000000 183087